

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

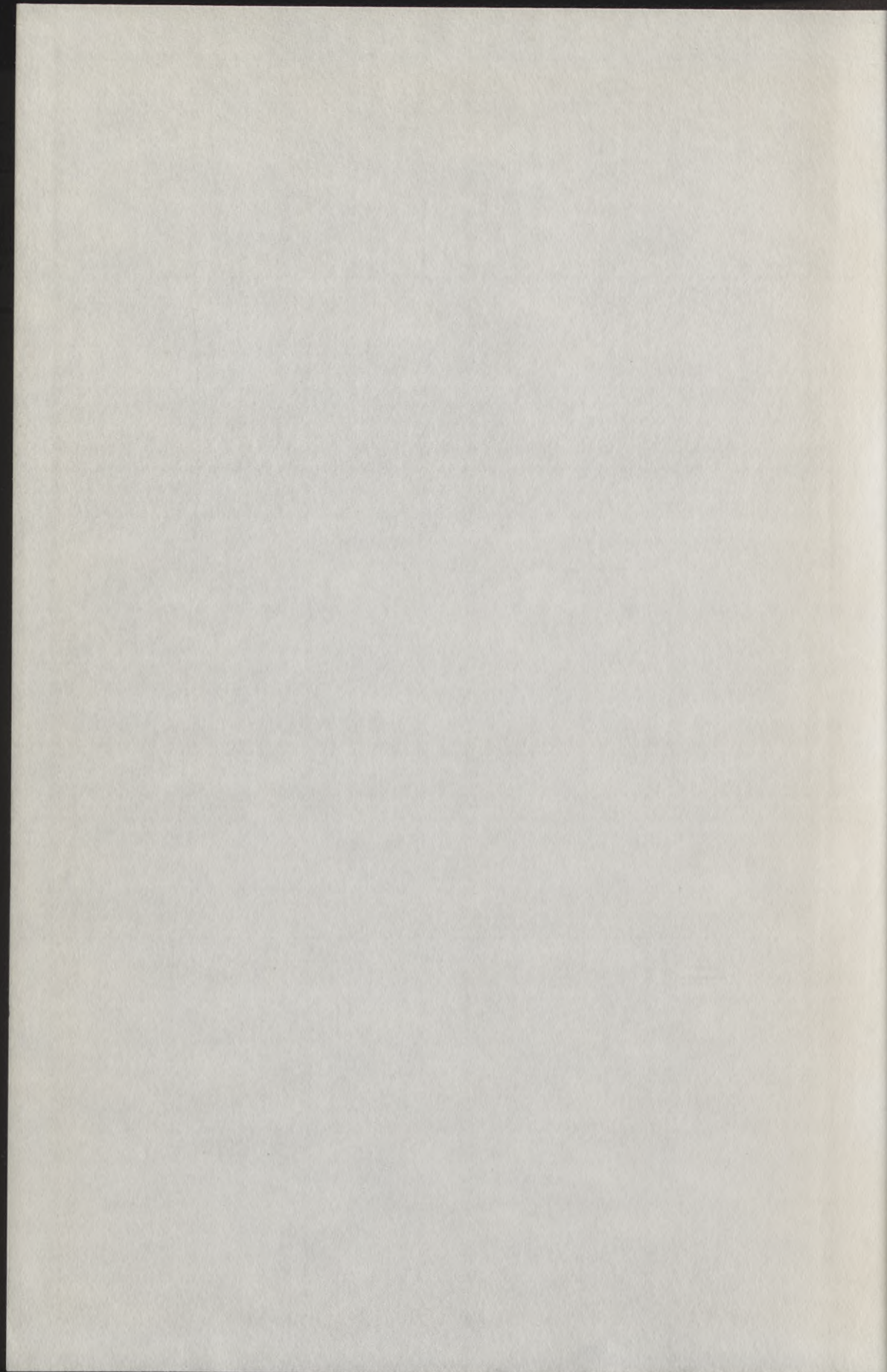
Centralbiblioteket

Ref.
Occ(p)

Saml. 2:1 Berättelse till 1974 års riksdag
om vad i rikets styrelse
sig tilldragit

Saml. 2:1 Berättelse till 1974 års riksdag
om vad i rikets styrelse
sig tilldragit

1974

RIKSDAGEN

PROTOKOLL - HIRAND

Saml. 24 - Berättelse till 1974 års riksdag
om vad i rikets styrels
sig följande

Band C 1

BERÄTTELSE

till 1974 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

given den 4 januari 1974.

En ingående redogörelse för de förhållanden som sammanhänger med den ekonomiska utvecklingen lämnas vid anmälan av finansplanen i 1974 års statsverksproposition, till vilken torde få hänvisas.

Läget på arbetsmarknaden förbättrades påtagligt under förra året. Antalet sysselsatta ökade liksom utbudet av lediga platser. En minskning av arbetslösheten registrerades emellertid först i slutet av året.

De betydande insatser i konjunkturstimulerande syfte som beslutades under senare delen av år 1972 kunde inte avvecklas som planerat under våren och sommaren 1973 till följd av den kvardröjande relativt höga arbetslösheten. Antalet personer i beredskapsarbete resp. arbetsmarknadsutbildning har följaktligen varit relativt högt under hela året.

För att skapa arbetstillfällen för de grupper som även under en högkonjunktur har särskilda problem på arbetsmarknaden förstärktes under senare delen av år 1973 den aktiva sysselsättningspolitiken. Förstärkningen inriktades framför allt på kvinnor och ungdomar. Arbetsförmedlingarna fick ökade resurser att underlätta anpassningen mellan arbetsgivarnas och de arbetssökandens önskemål. Beredskapsarbetena utvidgades kraftigt med stärkt inriktning på tjänstesektorn. Investeringarna ökades inom byggnadssektorn och inom vägbyggandet. Samtidigt beslutade åtgärder på det sociala området ger betydande sysselsättningseffekter. Inom den kommunala servicesektorn beräknas dessa åtgärder ge 10 000 nya arbetstillfällen.

För att stimulera sysselsättningsbefrämjande investeringar beviljades i likhet med vintern och våren 1971/72 under motsvarande tid 1972/73 förhöjda statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk och miljövårdande åtgärder inom industrin med totalt ca 200 milj. kr.

För att begränsa den internationella energikrisens verkningar i vårt land har åtgärder satts in på bred front. Försörjningsberedskapen har förstärkts bl.a. genom beslut om ransonering av bensin, olja och elektricitet. Ransoneringsnämnderna för drivmedel och elektricitet har trätt i funktion. Stora ansträngningar görs för att öka tillförseln av olja till landet. För att leda och samordna statsmakternas och myndigheternas arbete med att klara energi-

försörjningen har en försörjningsberedning upprättats. Arbetet med att utveckla nya energikällor, ta fram energisnålare metoder i produktionen och pröva besparingar på olika områden har intensifierats och samordnats genom tillsättandet av en energipolitisk delegation, knuten till statsrådsberedningen. Ett energiråd har tillkallats med statsministern som ordförande. I rådet, som skall vara ett forum för överläggningar och samråd om energiproblemen, ingår företrädare för de i riksdagen företrädde partierna, representanter för arbetsmarknadens organisationer, folkrörelser, kommuner och landsting, näringsliv samt fristående forskare.

Nya riktlinjer för den regionalpolitiska stödverksamheten har antagits för femårsperioden 1973/74—1977/78. Lokaliseringsstödet har vidgats till att omfatta även företagsinriktad partihandel och uppdragsverksamhet. Beloppen för sysselsättningsstöd har höjts.

En ny myndighet — statens industriverk — har inrättats den 1 juli 1973. Verket svarar på myndighetsplanet för industripolitisk utredningsverksamhet och handlägger bl. a. energi- och mineralfrågor samt frågor rörande företagservice och företagsstöd, särskilt med inriktning på mindre och medelstora företag. Samtidigt har även en nämnd för statens gruvegendom inrättats. Nämnden har att förvalta denna egendom och att öka utbytet av den.

En särskild fond — statens utvecklingsfond — har vidare bildats den 1 juli 1973 med syfte att genom lån stödja riskbetonade investeringar inom industrin i samband med utveckling av nya produkter, processer och system. Fonden disponerar innevarande budgetår 30 milj. kr.

I syfte att åstadkomma bl. a. en mer balanserad strukturomvandling inom gjuteriindustrin har beslut fattats om vissa tidsbegränsade åtgärder för denna bransch. Bl. a. får branschen tillgång till statliga lånegarantier — strukturgarantier.

Beslut har fattats om upptagande av gruvdrift vid Stekenjokk. Boliden AB skall svara för planering, uppbyggnad och drift enligt avtal med staten.

Ett aktiebolag, Petroswede AB, i vilket staten ingår som delägare, har bildats med syfte att prospektera efter olja främst i Nordsjön och angränsande havsområden. Intressenterna förutsätts bidra med intill 100 milj. kr. under ca fem år. Staten ingår som delägare även i ett aktiebolag, Östgas AB, som bildats för att utföra visst utredningsarbete rörande import av naturgas från Sovjetunionen. Arbetet avser i första hand förprojektering av en rörledning för naturgas från Finland till Sverige.

Riksdagen har godkänt en överenskommelse mellan de nordiska länderna om bildande av en nordisk fond för teknologi och industriell utveckling. Fonden började sin verksamhet den 1 juli 1973 med ett kapital av 10 milj. kr. för sitt första arbetsår. Sveriges bidrag utgör 4,5 milj. kr.

Staten har vidare ingått som delägare i konfektionsföretaget AB Eiser i samband med att överenskommelse träffats om att företaget skall förlägga en planerad utvidgning av sin verksamhet till orter i norra Sverige.

Stiftelsen Industricentra har bildats. Stiftelsen har till uppgift att planera, uppföra, äga och förvalta industricenteranläggningar. Två sådana anläggningar är f. n. under uppförande.

Invandringen av utländska medborgare har under åren 1972 och 1973 legat på avsevärt lägre nivå än tidigare år. Under de tre första kvartalen 1973 invandrade ca 17 700 personer mot ca 17 800 resp. 28 900 och 51 000 under motsvarande perioder åren 1972, 1971 och 1970. Utvandringen har under samma perioder uppgått till ca 23 800, 22 700, 23 300 resp. 14 000 personer. I likhet med år 1972 kan man för år 1973 räkna med ett betydande utvandringsöverskott. Antalet arbetsanmälda utlänningar uppgick den 1 oktober 1973 till drygt 230 000. Till svenska medborgare har under de tre första kvartalen 1973 upptagits 9 054 personer, varav 5 597 nordbor.

Anpassningen av invandrarna på den svenska arbetsmarknaden har främjats genom lagstadgad rätt till ledighet och lön vid deltagande i undervisning i svenska. Fortsatt försöksverksamhet har bedrivits med kontaktkurser för hemarbetande invandrarkvinnor.

Beslut har fattats om förbättrat skydd vid arbetslöshet fr. o. m. den 1 januari 1974. Dagersättningen höjs och ersättningstiden förlängs för de arbetslöshetsförsäkrade. Till den som inte är försäkrad utgår kontant arbetsmarknadsstöd.

Genom ny lagstiftning som träder i kraft den 1 juli 1974 förbättras anställningsskyddet. Från samma tidpunkt gäller en lag om vissa anställningsfrämjande åtgärder, som syftar till att åstadkomma bättre möjligheter för äldre arbetstagare och arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga att behålla eller få anställning på öppna marknaden.

Beslut har fattats om en rad åtgärder för att skapa en bättre arbetsmiljö och tillförsäkra de anställda ett ökat inflytande över dessa frågor på den egna arbetsplatsen. Lagändringar har beslutats som innebär att skyddsombud skall finnas på alla arbetsplatser med minst fem anställda. Skyddsombudens lagfästa befogenheter utvidgas väsentligt, samtidigt som utbildningen av skyddsombuden byggs ut kraftigt. Betydande förstärkningar av den statliga tillsynsorganisationen har beslutats.

För att under år 1974 tillförsäkra löntagarna en påtaglig standardförbättring har beslut fattats om att folkpensionsavgiften slopas fr. o. m. inkomståret 1974 och ersätts av en socialförsäkringsavgift på 3,3 % som debiteras arbetsgivare och egenföretagare. I samband därmed har beslut fattats om ett särskilt pensionstillägg för år 1974 till folkpensionärerna utöver standard- och indexhöjningar av folkpensionerna. Beslut har fattats om att avgiften till försäkringen för tilläggspension (ATP) för år 1974 skall bibehållas på 10,5 %. För år 1975 skall ATP-avgiften utgå med 10,75 % och för åren 1976—1979 med 11 %.

I samband med en omkonstruktion av sjukpenningförsäkringen har ersättningsnivån för sjukpenning från den allmänna försäkringen höjts i anslutning till att sjukpenningförmånerna görs skattepliktiga. Sjukpen-

ningen blir därmed jämförbar med sjuklön från arbetsgivaren. Sjukpenningen blir också pensionsgrundande för ATP. Finansieringsreglerna för den allmänna sjukförsäkringen har ändrats fr. o. m. år 1974.

En allmän tandvårdsförsäkring har genomförts fr. o. m. den 1 januari 1974. Försäkringen avser alla former av tandvård, inbegripet förebyggande vård, såväl inom folktandvården och vid odontologisk fakultet som hos privatpraktiserande tandläkare. Tandvårdsförsäkringen har inordnats i den allmänna sjukförsäkringen och omfattar alla försäkrade över 19 års ålder, i ett inledningsskede även åldersgruppen 17—19 år. Samtidigt har landstingen fått ett lagfäst ansvar att lämna avgiftsfri tandvård till barn och ungdom som är yngre än 17 år. Landstingen får också ett vårdansvar för specialisttandvården.

Betydande förbättringar av samhällets ekonomiska stöd till barnfamiljerna genomförs fr. o. m. den 1 januari 1974. Den tidigare moderskapsförsäkringen ersätts av en föräldraförsäkring med garantinivå som innebär ett grundläggande försörjningsskydd i form av föräldrapenning under sex månader i anslutning till barnets födelse. Föräldrarna får själva avgöra vem av dem som skall stanna hemma hos barnet och uppbära föräldrapenningen. Rätt till sjukpenning under viss tid har införts för förälder som vårdar sjukt barn. Förstärkningar av barnpensionen från folkpensioneringen och av det särskilda vårdbidraget för sjuka och handikappade barn har beslutats.

De allmänna barnbidragen höjs från 1 320 kr. till 1 500 kr. per barn och år fr. o. m. den 1 januari 1974. Administrationen av barnbidragen har förts över från kommunerna till de allmänna försäkringskassorna. För att lindra effekterna för lägre inkomsttagare av stigande bostadskostnader har de övre hyesgränserna för bostadstillägg till barnfamiljer höjts.

Utbyggnaden av samhällets barnomsorg har fortsatt. Kraftiga höjningar av statsbidragen till daghem, fritidshem och kommunala familjedaghem har beslutats. En allmän förskola för alla sexåringar införs år 1975. Inom den allmänna förskolans ram skall särskilda insatser vidtas för de barn under sex års ålder som har särskilt behov av stöd och stimulans för sin utveckling. Ett särskilt statsbidrag till den allmänna förskolan har beslutats.

En fortsatt utbyggnad har skett av insatserna för vård och service åt äldre och handikappade. Beslut har fattats om att statsbidraget till social hemhjälp under kalenderåret 1974 skall höjas från 35 % till 50 %.

Bostadsbyggandet mätt i antal påbörjade lägenheter fortsatte att minska under år 1973 och uppgick till nära 80 000 lägenheter. Småhusandelen i påbörjandet steg till drygt 50 %. Samtidigt ökade problemen med outhyrda lägenheter. Möjligheterna att ge stöd till företag som drabbas av dessa problem har vidgats.

Beslut har fattats om åtgärder för att främja en ökad verksamhet med ombyggnad och förbättring av det äldre bostadsbeståndet.

Den regionala trafikplaneringens planetapp avslutades våren 1973 i de båda försökslänen — Norrbottens och Östergötlands län. En preliminär trafikplan har sänts ut på remiss till kommunerna i länet. På grundval av

erfarenheterna från försökslänen har övriga länsstyrelser meddelats anvisningar för planarbetet.

Riksdagen har godkänt två överenskommelser den 8 juni 1973 mellan Sverige och Danmark, nämligen om fasta förbindelser över Öresund och om flygtrafikledningstjänst m. m. med anledning av tillkomsten av en dansk storflygplats på Saltholm. Genom överenskommelserna skapas en lösning av frågorna om fasta väg- och järnvägsförbindelser över Öresund och förutsättningar för att anlägga en ny storflygplats i Köpenhamnsområdet.

En ny trafiksäkerhetsutredning har tillsatts med uppgift att överväga åtgärder och planeringsformer i ett samlat trafiksäkerhetsarbete.

Beslut har fattats om riktlinjer för totalisatorverksamheten vid trav- och galopptävlingar.

Beslut har fattats om riktlinjer för ändring i distriktsveterinärorganisationen.

En ny lagstiftning om hälso- och miljöfarliga varor har antagits. Lagstiftningen innebär skärpt kontroll över i första hand kemiska varor som med hänsyn till sina egenskaper kan befaras medföra skada på människor och i miljön.

Beslut har fattats om vissa ändringar i äktenskapslagstiftningen, huvudsakligen skilsmässoreglerna.

Som ett led i arbetet på att stärka konsumenternas rättsliga skydd har en särskild konsumentköplag införts. Vidare har antagits lagstiftning om rättegången i tvistemål om mindre värden.

Rättshjälpslagen trädde i kraft den 1 juli 1973. Vid samma tidpunkt påbörjades uppbyggnaden av en organisation med allmänna advokatbyråer.

I syfte att skydda enskilda mot otillbörligt intrång i den personliga integriteten genom dataregistrering av personuppgifter har antagits en datalag och inrättats en datainspektion.

Allmänna riktlinjer har antagits för den fortsatta reformverksamheten på kriminalvårdens område.

Beslut har fattats om en ändrad organisation för forskningen för totalförsvarsändamål.

Principiella riktlinjer har angetts för en enhetlig befälsordning inom det militära försvaret.

Beslut har fattats om vissa organisationsförändringar beträffande arméns och marinens myndigheter i lägre regional och lokal instans.

Beslut har fattats att förlägga ett nytt fredsförband till Arvidsjaur.

Stödet till kulturarbetarna har förstärkts. Stödet till ungdomsorganisationernas verksamhet har ökat väsentligt. Ökning av musikhögreutbildningen har ägt rum och bibliotekshögskolans utbyggnad har fortsatt.

Ett enhetligt studiefinansieringssystem för vuxenstuderande har införts den 1 juli 1973 genom att studiemedel kan utgå till alla äldre studerande, oavsett skolform.

Riktlinjer har dragits upp för information om och granskning av läro-

medel. Beslut har fattats om särskilda insatser för skolväsendet i glesbygd. Särskilda medel har anvisats för ökade insatser inom skolan på områden där olika problem gör sig gällande.

Vetenskapsakademiens institutioner, Stockholms observatorium i Saltsjöbaden och Kiruna geofysiska observatorium förstatligades den 1 juli 1973.

Beslut har fattats om omläggning av den religionsvetenskapliga utbildningen med en starkare inriktning på allmänt religionsvetenskapliga frågor.

FN:s generalförsamlings tjuogoåttonde ordinarie möte öppnades i New York den 18 september 1973. Ombud för Sverige deltog i mötet.

Europarådets ministerkommitté har under året sammanträtt en gång i Strasbourg och en gång i Paris. Sista delen av rådgivande församlingens tjugofjärde ordinarie möte ägde rum i januari, medan första och andra delarna av det tjugofemte mötet ägde rum i maj och oktober. I november hölls det tjugonde gemensamma mötet mellan församlingen och de europeiska gemenskapernas s. k. Europaparlament.

Ministerrådet i EFTA har gemensamt med ministerrådet i FINEFTA under år 1973 hållit två möten i Genève, det första den 24—25 maj och det andra den 22 november. Vid mötena har framför allt behandlats frågor rörande det fortsatta samarbetet mellan de länder som kvarstår i EFTA och FINEFTA samt europeiska integrationsfrågor i allmänhet.

Sveriges avtal med Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) trädde i kraft den 1 januari 1973, och den 1 april genomfördes den första tullsänkningen om 20 %. Den blandade kommitté Sverige-EEC som inrättades genom avtalet har under året sammanträtt två gånger.

Inom organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) hölls ett ministerrådsmöte den 6—8 juni 1973.

Vid ett ministermöte i Tokio 14—16 september 1973 fattades beslut om inledande av en ny omgång multilaterala handelsförhandlingar inom ramen för det Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT).

Nordiska rådets tjugoförsta session, första samlingen, hölls i Oslo under tiden 17—21 februari 1973. Redogörelse för de frågor som avhandlats har lämnats i berättelse till riksdagen från Nordiska rådets svenska delegation den 12 april 1973. Den tjugoförsta sessionens andra samling ägde rum i Stockholm under tiden 25—27 oktober 1973.

Sveriges uppdrag att vara medlem i den neutrala kommissionen för övervakande av vapenstilleståndet i Korea består alltjämt. Svenska officerare ingår i FN:s övervakningskommissioner i Palestinaområdet och i Kashmir. Sedan sexdagarskriget i juni 1967 har svenska observatörer tillhörande övervakningskommissionen i Palestina även varit placerade i Suezkanalzonen f. n. tillsammans med observatörer från Argentina, Chile, Finland, Frankrike, Irland och Österrike. Sverige deltar även i den fredsstyrka, som enligt beslut av FN:s säkerhetsråd placerats i Mellersta Östern för övervakning av den vapenvila som följde efter striderna i området i oktober 1973. Efter ett enhälligt beslut i FN:s säkerhetsråd den 22

november 1967 har vidare en svensk diplomat innehaft uppdraget att vara generalsekreterarens specielle representant i Främre Orienten.

Sverige deltar sedan mars 1964 i FN:s fredsstyrka på Cypern. Den svenska militära kontingenten består av en bataljon och uppgår f. n. till omkring 250 man. Därutöver tjänstgör en svensk civil polisgrupp om 40 man på Cypern.

Härefter följer

en förteckning över de överenskommelser med främmande makter m. m. som har slutits under tiden november 1972—oktober 1973,

en redogörelse för de garantier för exportkrediter som exportkreditnämnden har meddelat på statens vägnar,

sammanställningar angående de bidrag, som har beviljats ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål samt från jaktvårdsfonden,

en sammanställning angående beviljade understöd ur allmänna arvsfonden,

en sammanställning angående utbetalningar från handels- och sjöfartsfonden,

en redogörelse för kommittéernas verksamhet.

Förteckning över kommittékostnader och över betänkande, som har utkommit från trycket eller framställts på annat sätt under år 1973, fogas till berättelsen som *bilaga*.

Överenskommelser med främmande makter m. m. under tiden november 1972 — oktober 1973

Den 6 november 1972 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Danmark, Finland, Island och Norge* om samarbete på *transport- och kommunikationsområdet*. Kungl. Maj:t beslöt den 15 december att ratificera överenskommelsen. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Stockholm samma dag.

Den 6 november 1972 undertecknades i Washington en överenskommelse med *Bangladesh* och Internationella utvecklingsfonden om utvecklingskredit (*rörbrunnsprojekt*).

Den 9 november 1972 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Danmark, Finland och Norge* om ändring av avtalet den 26 juni 1962 om *nordisk hälsovårdshögskola*.

Den 9 november 1972 undertecknades i Stockholm ett avtal med *Danmark, Finland, Island och Norge* om *handräckning i skatteärenden*. En notifikation om godkännande av avtalet deponerades i Stockholm den 7 december.

Den 9 november 1972 undertecknades i Dar es Salaam överens-

kommelser med *Tanzania* om utvecklingsamarbete (*Tanzania Rural Development Bank*) och (*Tanzania Investment Bank*).

Den 9 november 1972 undertecknades i Dar es Salaam en överenskommelse med *Tanzania* om utvecklingskredit (*importstöd*).

Den 10 november 1972 undertecknades i Paris en tilläggsakt angående ändringar i internationella konventionen den 2 december 1961 för skydd av växtförädlingsprodukter. Kungl. Maj:t beslöt den 15 december att ratificera tilläggsakten. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 11 januari 1973.

Den 11 november 1972 undertecknades i New Delhi ett *samarbetsavtal* och ett *proceduravtal* med *Indien*.

Den 11 november 1972 växlades i New Delhi ministeriella noter med *Indien* rörande upprättande av en blandad kommission för *ekonomiskt, industriellt, tekniskt och vetenskapligt samarbete*.

Den 15 november 1972 undertecknades i New York det internationella *kakaoavtalet*. Kungl. Maj:t beslöt den 6 april 1973 att ratificera avtalet. Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 25 april.

Den 15 november 1972 undertecknades i Wien med förbehåll för ratifikation en konvention för kontroll och märkning av *ädelmetallarbeten*.

Den 22 november 1972 undertecknades i Stockholm ett protokoll med *Rumänien* rörande *varuutbytet*.

Den 27 november 1972 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge å ena sidan samt *Tanzania* rörande ett nordiskt gåvobistånd till Kibaha Education Centre för utbyggnad av ett *mjolkproduktions- och fjäderfäprojekt*.

Den 29 november 1972 undertecknades i Abidjan en överenskommelse om upprättande av *Afrikanska utvecklingsfonden*. Kungl. Maj:t beslöt den 25 maj 1973 att ratificera överenskommelsen. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Abidjan den 18 juni.

Den 30 november 1972 uppsade Sverige med en ministeriell note till *Pakistan* överenskommelsen den 30 juni 1970 om utvecklingskredit (*rörbrunnar*).

Den 1 december 1972 undertecknades i Montreal ett tilläggsprotokoll till överenskommelsen den 25 februari 1954 om *väderleksstationer i Nordatlanten*, ändrad genom tilläggsprotokoll den 13 maj 1970.

Den 8 december 1972 beslöt Kungl. Maj:t ratificera ändring av artikel 61 i *Förenta Nationernas stadga*. (Resolution 2847 (XXVI) av den 20 december 1971). Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 22 december.

Den 8 december 1972 överlämnades i Stockholm en ministeriell note till *Jugoslavien* med urkraftträdande tills vidare för Sveriges vidkommande av överenskommelsen den 6 maj 1964 rörande avskaffande av *passviserings-tvånget*.

Den 15 december 1972 växlades i Caracas ministeriella noter med *Venezuela* rörande *radioamatörverksamhet*.

Den 18 december 1972 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation ett avtal med *Förbundsrepubliken Tyskland* om ömsesidigt bistånd i tullfrågor.

Den 21 december 1972 undertecknades i Berlin ett avtal med *Tyska Demokratiska Republiken* om upprättande av *diplomatiska förbindelser*.

Den 21 december 1972 undertecknades i Genève ett protokoll angående *övergångsarrangemangen* mellan å ena sidan *Danmark och Storbritannien* och å andra sidan kvarstående *EFTA-länder*.

Den 28 december 1972 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventionen den 29 oktober 1971 rörande skydd för framställare av *fonogram* mot olovlig kopiering av deras fonogram. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Genève hos WIPO:s generalsekreterare den 18 januari 1973.

Den 28 december 1972 beslöt Kungl. Maj:t ratificera överenskommelsen med *Finland* den 29 september 1972 om avgränsning av *kontinentalsockeln* i Bottenviken, Bottenhavet, Ålands hav och nordligaste delen av Östersjön. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Helsingfors den 15 januari 1973.

Den 29 december 1972 undertecknades i Mexico City en konvention om förhindrande av *havs förorening genom dumpning av avfall*. Kungl. Maj:t beslöt den 28 september 1973 att ratificera konventionen.

Den 12 januari 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera internationella konventionen den 29 november 1969 om ingripande på det fria havet vid olyckor som är ägnade att leda till *förorening med olja*. Ratifikationsinstrumentet deponerades hos IMCO:s generalsekreterare i London den 8 februari.

Den 27 december 1972 och 12 januari 1973 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Cuba* rörande förlängning av *handelsavtalet* av den 12 december 1957 och notväxlingen den 31 mars 1970.

Den 19 januari 1973 beslöt Kungl. Maj:t godkänna ändringen den 28 september 1970 av stadgan den 26 oktober 1956 för *Internationella atomenergiorganet*. Anslutningsinstrumentet deponerades i Washington den 8 februari.

Den 22 januari 1973 undertecknades i Budapest ett protokoll med *Ungern* rörande *varuutbytet*.

Den 2 februari 1973 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Sovjetunionen* rörande *importen* till Sverige av sådana *varor* som icke kan importeras fritt.

Den 20 februari 1973 undertecknades i Oslo en överenskommelse med *Danmark, Finland, Island och Norge* om en nordisk *fond för teknologi och industriell utveckling*. Kungl. Maj:t beslöt den 27 april att ratificera överenskommelsen. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Oslo den 19 juni.

Den 20 februari 1973 växlades i Rom ministeriella noter med *FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation* rörande ett *fiskeriinstitut i Sri Lanka*.

Tanzania rörande bidrag till ett *nutritionsprogram* i Tanzania.

Den 3 mars 1973 undertecknades i Washington med förbehåll för ratifikation en konvention för reglering av handeln med vissa *utrottningshotade vilda djur* och växter.

Den 7 mars 1973 uppsade Sverige den internationella konventionen av den 1 juni 1951 för användningen av originalbeteckningar och *benämningar å ost*.

Den 1 och 7 mars 1973 växlades i New Delhi ministeriella noter med *Indien* rörande *skuldkonsolidering*.

Den 20 mars 1973 undertecknades i Stockholm ett fördrag med *Australien* om utlämning. Kungl. Maj:t beslöt den 25 maj att ratificera fördraget.

Den 22 mars 1973 växlades i Oslo ministeriella noter med *Norge* om tilläggs pension för s. k. *gränsgångare*.

Den 23 mars 1973 undertecknades i Stockholm ett protokoll med *Rumänien* rörande *varuutbytet*.

Den 20 oktober 1971 och 27 mars 1973 växlades i Suva och Stockholm ministeriella noter med *Fiji* rörande fortsatt giltighet mellan de båda länderna av 1930 års konvention med Storbritannien rörande vissa till *civilprocessen* hörande ämnen av internationell natur.

Den 27 mars 1973 växlades i Tokio ministeriella noter med *Japan* angående samarbete för *atomenergins* fredliga utnyttjande.

Den 28 mars 1973 växlades i Rom ministeriella noter med *FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation* rörande svenskt bistånd för *olivsektorn i Tunisien*.

Den 30 mars 1973 undertecknades i Nairobi en överenskommelse med *Kenya* om utvecklings-samarbete (*småindustri i Kisumu-området*).

Den 9 april 1970 och 30 mars 1973 växlades i Mbabane ministeriella noter med *Swaziland* rörande fortsatt tillämpning mellan Sverige och Swaziland av konventionen med Storbritannien den 28 augusti 1930 rörande vissa till *civilprocessen* hörande ämnen av internationell natur.

Den 30 mars 1973 undertecknades i Stockholm en långtidsöverenskommelse med *Tjeckoslovakien* om *handeln* och ett tilläggsprotokoll.

Den 2 april 1973 undertecknades i Köpenhamn en överenskommelse mellan Sverige, *Danmark, Finland, Island och Norge* om tillägg till överenskommelsen mellan samma stater den 12 juli 1957 om upphävande av *passkontrollen* vid de internordiska gränserna. Kungl. Maj:t beslöt den 18 maj att ratificera överenskommelsen. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Köpenhamn den 12 juni.

Den 4 och 5/6 april 1973 växlades i Dacca ministeriella noter med *Bangladesh* rörande förlängning av noteväxlingen den 31 maj och 2 juni 1972 rörande *interimsfinansiering av IDA-projekt*.

Den 5 april 1973 undertecknades i Stockholm ett *sjöfartsavtal* med *Sovjetunionen* och ett protokoll angående ömsesidig skattebefrielse för sjöfartsföretag.

Den 5 april 1973 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med

Sri Lanka rörande en *pappersgåva*.

Den 5 april 1973 undertecknades i Bonn en överenskommelse med *Togo* rörande upphävande av *passviseringstvangen*.

Den 6 april 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera överenskommelsen i Strasbourg den 24 mars 1971 om *internationell patentklassificering*. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Genève hos WIPO:s general-sekreterare den 17 maj.

Den 6 april 1973 undertecknades i Tunis en överenskommelse med *Tunisien* om utvecklingskredit för *finansiering av industriutveckling*.

Den 12 april 1973 undertecknades i Oslo ett avtal om *Nordiska minister-rådets sekretariat* och deras rättsliga ställning. Kungl. Maj:t beslöt den 5 juni att ratificera avtalet. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Oslo den 29 juni.

Den 12 april 1973 undertecknades i Stockholm ett årsprotokoll med *Bulgarien* beträffande *handeln* under år 1973.

Den 12 april 1973 undertecknades i Dar es Salaam överenskommelser med *Tanzania* om utvecklingssamarbete (*skogsutveckling 1972/73 — 1973/74*) och (vattenförsörjningsprogram för landsbygden 1973 — 1974).

Den 13 april 1973 undertecknades i Helsingfors en överenskommelse med *Danmark, Finland och Norge* om inrättandet av ett nordiskt *skatterättsligt forskningsråd*. Kungl. Maj:t beslöt den 29 juni att ratificera överenskommelsen. En notifikation härom avgavs i Helsingfors den 10 juli.

Den 13 april 1973 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* om bistånd för utbyggnad av *landsbygdsvägar*.

Den 13 april 1973 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* med ändring av överenskommelsen den 12 juni 1970 om samarbete för *utbildning av sekreterare*.

Den 14 april 1973 antog Internationella kaffeorganisationens råd en resolution 264 rörande förlängning av internationella *kaffeavtalet, 1962*. Kungl. Maj:t beslöt den 6 september att godkänna resolutionen.

Den 17 april 1973 växlades i Rom ministeriella noter med *Italien* om *skattebefrielse* beträffande arv och gåva till förmån för stat och *kulturinstitut*.

Den 24 och 26 april 1973 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Amerikas Förenta Stater* rörande *luftvärdighetsbevis* för importerade luftfartyg.

Den 27 april 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera akt angående ändring i *Internationella arbetsorganisationens stadga* av den 22 juni 1972. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Genève den 22 maj.

Den 27 april 1973 växlades i Rom ministeriella noter med *FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation* rörande ytterligare svenskt bidrag till ett *jordbruksprojekt i Afghanistan*.

Den 4 maj 1973 undertecknades i Havanna ett avtal med *Cuba* om en *utvecklingsgåva*.

Den 10 maj 1973 undertecknades i Genève en överenskommelse rörande upprättande av ett *europiskt molekylärbiologiskt laboratorium*. Kungl.

Maj:t beslöt den 21 september att ratificera överenskommelsen.

Den 10 maj 1973 växlades i Bryssel ministeriella noter med *Europeiska ekonomiska gemenskapen* angående ett särskilt *importpris på nötkött*.

Den 10 maj 1973 undertecknades i Bukarest en långtidsöverenskommelse om *handeln med Rumänien*.

Den 16 oktober 1972 och 11 maj 1973 växlades i Suva och Stockholm ministeriella noter med *Fiji* rörande fortsatt giltighet mellan de båda länderna av *konsularkonventionen* med Storbritannien den 14 mars 1952.

Den 11 maj 1973 undertecknades i Dar es Salaam en överenskommelse med *Tanzania* om utvecklingssamarbete (*hälsovårdsprogram 1972/73 — 1976/77*).

Den 12 maj 1973 undertecknades i Tunis ett årsavtal med *Tunisien* om *utvecklingssamarbete 1973* och en allmän överenskommelse om finansiellt och tekniskt samarbete.

Den 12 maj 1973 växlades i Tunis ministeriella noter med *Tunisien* rörande stöd till *olivoljesektorns* utveckling i Tunisien.

Den 14 maj 1973 växlades i Paris ministeriella noter med *Frankrike* rörande *radioamatörverksamhet*.

Den 15 maj 1973 undertecknades i Oslo ett tilläggsprotokoll mellan *Danmark, Finland, Island, Norge* och Sverige om *Nordiska rådets presidiesekretariat* och dess rättsliga ställning. Kungl. Maj:t beslöt den 5 juni att ratificera tilläggsprotokollet. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Oslo den 29 juni.

Den 16 maj 1973 undertecknades i Dacca ett *biståndsavtal* (1973) med *Bangladesh*.

Den 17 maj 1973 undertecknades i Gaborone en överenskommelse med *Botswana* om svenskt bidrag till programmet för *vattenförsörjning* i byar och på landsbygden.

Den 18 maj 1973 undertecknades i Washington en överenskommelse med *Bangladesh* och Internationella utvecklingsfonden om utvecklingskredit (*spannmållsagringsprojekt*).

Den 19 maj 1973 undertecknades i Tunis en överenskommelse med *Tunisien* om utvecklingssamarbete (*bostadsbyggande*).

Den 17 april och 21 maj 1973 växlades i Genève ministeriella noter med *Världshälsoorganisationen* rörande svenska *biträdande experter*.

Den 25 maj 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera *Bernkonventionen* för skydd av litterära och konstnärliga verk, reviderad i Paris den 24 juli 1971 samt *Världskonventionen om upphovsrätt*, reviderad i Paris den 24 juli 1971. Ratifikationsinstrumenten deponerades i Genève den 14 juni resp. i Paris den 27 juni.

Den 25 maj 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera europeiska konventionen den 28 maj 1970 om *brottmålsdoms* internationella rättsverkningar. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Strasbourg den 21 juni.

Den 25 maj 1973 undertecknades i Köpenhamn ett tilläggsprotokoll om

Islands anslutning till överenskommelsen den 18 juli 1968 mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge rörande administrationen av *gemensamma nordiska biståndsprojekt* i utvecklingsländerna.

Den 25 maj 1973 avlämnade Sverige i Islamabad en ministeriell note till *Pakistan* med uppsägning av överenskommelsen den 10 februari 1966 om utvecklingskredit (*spannmålsagringsprojekt*).

Den 26 maj 1973 undertecknades i Dar es Salaam en årsöverenskommelse med *Tanzania* rörande *ekonomisk och social utveckling*.

Den 1 juni 1973 undertecknades i Peking en *luftfartsöverenskommelse* med *Kina*.

Den 21 maj och 1 juni 1973 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Sri Lanka* rörande *pappersgåva*.

Den 5 juni 1973 beslöt Kungl. Maj:t om Sveriges anslutning till konventionen i Montreal den 23 september 1971 för bekämpande av brott mot den *civila luftfartens säkerhet*. Anslutningsinstrumentet deponerades i London, Moskva och Washington den 10 juli.

Den 21 maj och 5 juni 1973 växlades i Bangkok ministeriella noter med *Thailand* rörande förlängning av *vänskaps-, handels- och sjöfartsavtalet* av den 5 november 1937.

Den 6 juni 1973 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Australien* om utbyte av *arbetsmarknadstjänstemän*.

Den 6 juni 1973 undertecknades i Gaborone en överenskommelse 1973 med *Botswana* rörande *ekonomisk och social utveckling*.

Den 6 juni 1973 undertecknades i Dar es Salaam en överenskommelse med *Tanzania* om utvecklingssamarbete (*vuxenutbildningsprogram 1972/73*).

Den 8 juni 1973 undertecknades i Köpenhamn med förbehåll för ratifikation en överenskommelse med Danmark om *fasta förbindelser över Öresund* och en överenskommelse om flygtrafikledningstjänst m. m. med anledning av tillkomsten av en dansk flygplats på Saltholm.

Den 11 juni 1973 undertecknades i Hanoi en överenskommelse med *Demokratiska Republiken Vietnam* rörande *utvecklingssamarbete* samt ett proceduravtal för utvecklingssamarbete.

Den 12 juni 1973 undertecknades i Haag ett protokoll angående *flyktingar som är sjömän*. Kungl. Maj:t beslöt den 6 september att godkänna protokollet. Ett instrument om godkännande deponerades i Haag den 25 september.

Den 15 juni 1973 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* om ändrad lydelse av överenskommelsen den 2 juli 1970 om utvecklingskredit (*spannmålsagringsprojekt*).

Den 15 juni 1973 undertecknades i Lusaka en överenskommelse med *Zambia* om *utvecklingssamarbete*.

Den 18 juni 1973 undertecknades i Tirana ett *handelsavtal* med *Albanien*.

Den 18 juni 1973 undertecknades i Stockholm ett *samarbetsavtal* 1973 med *Indien*.

Den 18 juni 1973 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Indien* om ändring av *samarbetsavtalet* av den 11 november 1972.

Den 26 juni 1973 undertecknades i Gaborone en överenskommelse med *Botswana* om stöd till *bostadsbyggande*.

Den 27 juni 1973 undertecknades i Helsingfors med förbehåll för ratifikation ett avtal med *Finland* för undvikande av *dubbelbeskattning* beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.

Den 27 juni 1973 växlades i Dar es Salaam ministeriella noter med *Tanzania* rörande bidrag för utveckling av *Tanzanias statistik*.

Den 28 juni 1973 uppsade Norge avtalet med *Danmark, Finland, Norge* och Sverige av den 26 juni 1962 om *nordisk hälsovårdshögskola*.

Den 28 juni 1973 växlades i Addis Abeba ministeriella noter med *Etiopien* rörande förlängning av överenskommelsen den 29 juni 1968 rörande tekniskt bistånd vid byggandet av *grundskolor* i Etiopien.

Den 28 juni 1973 undertecknades i Nairobi med förbehåll för ratifikation ett avtal med *Kenya* för undvikande av *dubbelbeskattning* beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.

Den 29 juni 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera överenskommelsen med *Italien* den 18 november 1971 om ändring i konventionen mellan de båda staterna den 25 maj 1955 rörande *social trygghet*. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Rom den 27 september.

Den 29 juni 1973 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Kenya* om samarbete för *ekonomisk och social utveckling* i Kenya under tiden 1 juli 1973 — 30 juni 1974.

Den 3 juli 1973 växlades i Rom ministeriella noter med *FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation* rörande svenskt bidrag för ett *köttinstitut på Cuba*.

Den 20 juli 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera den europeiska överenskommelsen av den 1 juli 1970 om *arbetsförhållanden för fordonsbesättningar vid internationella vägtransporter* (AETR). Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 24 augusti.

Den 20 juli 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalet i Neuilly den 12 juli 1972 mellan Europeiska rymdforskningsorganisationen (ESRO) och vissa av dess medlemsstater om ett *meteorologiskt satellitprogram*. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 23 augusti.

Den 20 och 25 juli 1973 växlades i Genève ministeriella noter med *Förenta Nationerna* om ett *seminarium* rörande "villkor och bestämningsfaktorer för *ekonomisk tillväxt på lång sikt*".

Den 25 juli 1973 växlades i New Delhi ministeriella noter med *Indien* rörande förlängning av noteväxlingen den 19 juni 1966 om *skatte- och tullåttnader för Föreningen Svalorna*.

Den 26 juli 1973 undertecknades i Stockholm en långtidsöverenskommelse om *handeln* med *Tyska Demokratiska Republiken*.

Den 27 juli 1973 framlades ett protokoll med ändrad text till europeiska

överenskommelsen den 15 december 1958 angående utbyte av *substanser av mänskligt ursprung* för terapeutiskt bruk.

Den 8 augusti 1973 framlades för undertecknande ett protokoll rörande *Ungerns* anslutning till *allmänna tull- och handelsavtalet*. Sverige undertecknade protokollet den 10 augusti.

Den 9 augusti 1973 växlades i Nairobi ministeriella noter med *Kenya* om ett program för bekämpning av *smittsamma djursjukdomar* i Kenya.

Den 30 juli och 13 augusti 1973 växlades i Paris ministeriella noter med *FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur* om gåvobistånd till en *skola för angoleser* i Dolisie, Kongo.

Den 27 augusti 1973 uppsade Sverige europeiska konventionen den 19 december 1954 om *internationell patentklassificering*.

Den 29 augusti 1973 undertecknades med förbehåll för ratifikation ett tilläggsavtal med *Danmark* till avtalet den 27 oktober 1953 för undvikande av *dubbelbeskattning* beträffande skatter å kvarlåtenskap.

Den 31 augusti 1973 undertecknades i Santiago en överenskommelse med *Chile* om *utvecklingssamarbete* och ett proceduravtal.

Den 13 juli och 4 september 1973 undertecknades i Washington en note med *Banladesh* och Internationella utvecklingsfonden med ändring av överenskommelsen den 6 november 1972 om utvecklingskredit (*rörbrunnsprojekt*).

Den 6 september 1973 beslöt Kungl. Maj:t ratificera den europeiska konventionen av den 7 juni 1968 om slopande av *legalisering av handlingar* upprättade av diplomatiska eller konsulära tjänstemän. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Strasbourg den 27 september.

Den 13 september 1973 undertecknades i Gdansk med förbehåll för ratifikation en konvention rörande *fisket* och bevarandet av de levande tillgångarna i *Östersjön* och Bälten.

Den 13 september 1973 undertecknades i Stockholm ett protokoll med *Italien* till överenskommelsen den 18 november 1971 om ändring i konventionen den 26 maj 1955 om *social trygghet*.

Den 14 september 1973 undertecknades i New York en överenskommelse med *Förenta Nationerna* angående ett vetenskapligt *symposium över ämnet befolkning, resurser och miljö*.

Den 18 och 20 september 1973 växlades i Stockholm ministeriella noter med *Pakistan* om *skuldlättnad*.

Den 27 september 1973 undertecknades i London med förbehåll för ratifikation ytterligare tilläggsprotokoll med Storbritannien rörande ändring i det i London den 28 juli 1960 undertecknade avtalet för undvikande av *dubbelbeskattning* och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter, i dess ändrade lydelse enligt det protokoll som undertecknats i London den 25 mars 1966 och det tilläggsprotokoll som undertecknats i London den 27 juni 1968.

Den 11 oktober 1973 undertecknades i Bryssel en överenskommelse om upprättande av ett europeiskt centrum för *medellånga väderprognoser*.

Den 16 oktober 1973 undertecknades i Köpenhamn med förbehåll för

ratifikation en överenskommelse med *Danmark* om frågor rörande *tull och mervärdeskatt* som har samband med byggande och drift av fasta förbindelser över Öresund.

Den 22 oktober 1973 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med *Frankrike* rörande visst utbyte av *sekretesskyddad information*.

Den 26 oktober 1973 undertecknades i Stockholm en tillämpningsöverenskommelse till överenskommelsen den 22 oktober 1973 med *Frankrike* rörande visst utbyte av *sekretesskyddad information*.

Den 31 oktober 1973 undertecknades i Prag ett protokoll med *Tjeckoslovakien* till långtidsöverenskommelsen om *handeln* den 30 mars 1973.

Av exportkreditnämnden på statens vägnar meddelade garantier för exportkrediter

Under budgetåret 1972/73 har exportkreditnämnden utfärdat statsgarantier för exportkredit (garantiförbindelser) för ett belopp av 1 430 milj. kr., vilket innebär en ökning sedan närmast föregående budgetår med 73 milj. kr. eller med 5,4%. Därutöver har garantier ställts i utsikt (garantiutfästelser) för ett belopp av 5 700 milj. kr. mot 4 726 milj. kr. föregående budgetår.

Av nämndens engagemang avsåg 2 469 milj. kr. garantiförbindelser. Härav utgjorde 191 milj. kr. garantier på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling, u-garantier. Totalbeloppet för garantiutfästelser uppgick till 5 587 milj. kr., därav 721 milj. kr. för u-garantier. Utvecklingen under det senaste budgetåret karakteriseras av en minskning av garantiförbindelserna med 3% och en ökning av garantiutfästelserna med 64%.

Av de utestående garantiförbindelserna belöper 968 milj. kr. på u-länderna, 757 milj. kr. på öststaterna och 744 milj. kr. på övriga länder.

Vid sammanräkning av garantiåtaganden tas — enligt beslut av Kungl. Maj:t den 17 mars 1972 — garantiutfästelser upp till 50% av sitt belopp eftersom erfarenheten visat att endast en del av lämnade utfästelser utnyttjas. Nämndens sammanlagda engagemang beräknat på detta sätt uppgick den 30 juni 1973 till 5 263 milj. kr.

Under våren 1968 beslöt riksdagen att införa garantier för täckning av förlust i samband med investering i vissa u-länder, s. k. investeringsgarantier. Dessa skall administreras av exportkreditnämnden. Någon ansökan om investeringsgarantier har ännu inte inkommit till nämnden.

Nämndens inkomster under budgetåret 1972/73 uppgick till 26,6 milj. kr. mot 24,9 milj. kr. föregående budgetår. Av intäkterna utgjordes 10,4 milj. kr. av premier, 12,2 milj. kr. av räntor och 4,0 milj. kr. av återvunna skadebelopp.

Med anledning av skadefall har under budgetåret 1972/73 utbetalats ersättningar med 4,3 milj. kr. Nämndens administrationskostnader uppgick till 2,8 milj. kr. Ersättningsreserven, som skall bestrida kostnaderna för under budgetåret inträffade men ej slutreglerade skadefall, har bibehållits oförändrad vid 2,7 milj. kr.

Premiereserverna har för n-garantier, d. v. s. andra garantier än u-garantier, minskat med 1,1 milj. kr. och för u-garantier minskat med 0,6 milj. kr.

Resultatet av verksamheten har möjliggjort en ökning av nämndens säkerhetsreserv för n-garantier med 19,5 milj. kr. och för u-garantier med 1,6 milj. kr. Efter årets avsättning uppgår dessa säkerhetsreserver till 138,7 milj. kr. och 10,0 milj. kr. Säkerhetsreservernas relativa storlek i förhållande till utestående garantiförbindelser är 6,0% för n-garantier och 5,2% för u-garantier.

En närmare redogörelse för exportkreditnämndens verksamhet under budgetåret finns i nämndens verksamhetsberättelse som lämnats till riksdagens ledamöter.

Under år 1973 beviljade bidrag ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.
Nordiska museets nämnd anordnande av fasadbelysning av museibygnaden	2.2.73	30 000
Nås hembygds-gille reparationsarbeten och utrustning vid den s. k. Ingmarsspelsgården i Nås	9.2.73	20 000
Institutet för rikskonserter anskaffande av utrustning och inredning i samband med flyttning till nya lokaler	9.2.73	200 000
Föreningen Ny kultur inrednings- och installationsarbeten i föreningens lokaler på Surbrunnsgatan i Stockholm	9.2.73	20 000
Riksförbundet Sveriges amatörorkestrar inköp av instrument, musikmateriel o. d.	9.2.73	100 000
Baltiska arkivet anskaffande av hyllor och viss i ansökningsen närmare angiven utrustning	9.2.73	5 000
Svenska filminstitutet restaurering av äldre svenska filmer	9.2.73	500 000
Riksantikvarieämbetet restaurering av vissa under riksantikvarieämbetets vård och förvaltning ställda fastigheter	9.2.73	188 000
Domkapitlet i Skara utförande av ett korfönster i Skara domkyrka	9.2.73	60 000
Statens konstråd konstnärlig utsmyckning av sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete i Köpenhamn	9.2.73	30 000
Västergötlands turisttrafikförening anskaffande av utställningsmateriel vid Läckö slott	9.2.73	40 000
Byggnadsstyrelsen kostnader för iståndsättning av Hôtel de Marle i Paris	23.2.73	193 000
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum anskaffande av utrustning till riksantikvarieämbetets platskontor i Visby	2.3.73	61 000
Stiftelsen Nyckelviksskolan iordningställande av en undervisningslokal vid Nyckelviksskolan	13.4.73	50 000
Universitetet i Lund anskaffande av utställningsmateriel vid Lunds universitets historiska museum	11.5.73	20 000

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.
Stiftelsen EMS investering i utrustning och tekniska dataprogram budgetåret 1973/74	5.6.73	100 000
Sveriges orkesterföreningars riksförbund inköp av instrument, ljudåtergivningsapparat, musikmateriel o. d.	5.6.73	150 000
Invandrarnas kulturcentrum för utrustning	29.6.73	25 000
Föreningen Malmö stadsteater u. p. a. uppförande av ett s. k. kontrollrum inom stadsteatern	29.6.73	36 000
Stiftelsen Skådebanan utrustning av kontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö	29.6.73	140 000
Folkparkernas centralorganisation projekteringskostnader	29.6.73	125 000
Marionetteatern anordnande av en dockteaterutställning inom teaterns lokaler	29.6.73	3 000
Föreningen Silence anskaffande av studioutrustning	29.6.73	15 000
Föreningen Musiknätet Waxholm anskaffande av studioutrustning	29.6.73	40 000
Föreningen Uppsala musikforum anskaffande av instrument och ljudanläggning	29.6.73	10 000
Svenska kyrkans kulturinstitut anskaffande av utställningsmateriel för institutets försöksverksamhet i Skeppsholmskyrkan	29.6.73	5 000
Stiftelsen Sveriges arkitekturmuseum anskaffande av diabilidskåp och bokhyllor	29.6.73	15 000
Föreningen Svenska tecknare anskaffande av utställningsmateriel och annan utrustning att användas i föreningens arbetsförmedlande verksamhet	29.6.73	25 000
Konstnärernas kollektivverkstad i Stockholm anskaffande av ytterligare utrustning till verkstaden	29.6.73	25 000
Arbetsgruppen Drakabygget komplettering av utrustningen till arbetsgruppens ateljéer	29.6.73	10 000
Föreningen Värmlandsarkiv anordnande av 2 000 hyllmeter för s. k. "herrelösa arkiv"	29.6.73	80 000
Arkiv Samtal anskaffande av offsetpress och annan utrustning till kontoren i Stockholm och Smedjebacken	29.6.73	25 000
Ystads kommun restaurering av bebyggelsen inom kv. Apollo och Vilhelmina i Ystad	29.6.73	175 000
Riksansantikvarieämbetet och statens historiska museum inköp för statens räkning av ett fornlämningsområde på fastigheten Högsbyn 1:6 i Tisselskogs socken, Dalsland	29.6.73	78 000

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.
Borås kommun uppförande av ett kulturhus i Borås (principbeslut, utbetalning av bidraget sker senare)	29.6.73	4 200 000
Konstnärernas riksorganisation förstärkning av riksorganisationens lånefond för konstnärer	29.6.73	200 000
Nationalmuseet bidrag för att möjliggöra mottagande av en samling konstverk, "The New York Collection"	26.7.73	500 000
1965 års musei- och utställningssakkunniga utarbetande av ett projekt rörande samlingslokaler	30.8.73	80 000
Stiftelsen Stockholms konserthus genomförande av ombyggnad och restau- tering av Stockholms konserthus	6.9.73	1 000 000
Stiftelsen Stockholms konserthus amorteringskostnader i samband med ombyggnad och restaurering av Stockholms konserthus	6.9.73	184 200
Dalateatern restaurering av viss utrustning vid teatern	5.10.73.	12 000
Nationalmuseet utrustning i samband med anord- nande av en utställning på foto- grafiens område	12.10.73	15 000
Musikgruppen Kammaroperaverkstaden anskaffande av utrustning till verk- staden	26.10.73	30 000
Föreningen Musiknätet Waxholm utbyggnad av föreningens musikstudio	26.10.73	40 000
Bild- och elektronmusikstudion Andromeda, Ralph Lundsten anskaffande av apparatur till studion	26.10.73	50 000
Arkiv för dekorativ konst, Lund inköp av förarbeten till monumental- konst	26.10.73	200 000
Föreningen Folkets bio anskaffande av två 35 mm projektorer	26.10.73	15 000
Författares bokmaskin, Gunnar Rydström anskaffande av utrustning till För- fattares bokmaskin	26.10.73	20 000
Svenska missionsförbundet mikrofilmning av förbundets arkiv- material	26.10.73	50 000
Stiftelsen Stockholms läns- och skär- gårdsteater upprustning av Arena Teaterbåten	26.10.73	100 000
Konstfrämjandet anskaffande av utrustning	26.10.73	345 000
Strängnäs kommun förvärv av ett fornlämningsområde	9.11.73	100 000

Under budgetåret 1972/73 gjorda anvisningar ur jaktvårdsfonden

Ändamål	Belopp kr.
Bidrag till Svenska jägareförbundets verksamhet	4 773 000
Bidrag till länsjaktvårdsföreningarnas verksamhet	1 462 000
Bidrag till viltforskning	960 000
Bidrag till Svenska naturskyddsföreningens verksamhet	150 000
Diverse	279 000
Summa kr.	7 624 000

Under budgetåret 1972/73 beviljade understöd ur allmänna arvsfonden

Under budgetåret 1972/73 har 574 understöd om sammanlagt ca 18,7 milj. kr. delats ut ur allmänna arvsfonden. Hur understöden fördelas på olika ändamål framgår av nedanstående tablå.

Ändamål	Belopp kr.
<i>Främjande av vård och fostran av barn och ungdom</i>	
Barnstugor	7 517 000
Barnkolonier	257 000
Ungdomslokaler m. m.	
Kommuner och föreningsråd	1 855 000
Nykterhetsorganisationer	110 000
Scoutorganisationer	869 000
Svenska kyrkan samt till denna knutna sammanslutningar	428 000
Religiösa sammanslutningar i övrigt	697 000
Annan huvudman	150 000
Forskning, information m. m.	1 713 000
Försöksverksamhet med fritidsaktiviteter för åldrarna 7-12 år	2 918 500
<i>Omsorg om handikappade</i>	
Fritidsanläggningar, rekreation m. m.	770 000
Forskning, försöksverksamhet, information	1 056 300
Administration	86 000
Tekniska hjälpmedel	182 000
Diverse	50 000
Övrigt	35 000
	18 693 800

Utbetalningar för skilda ändamål från handels- och sjöfartsfonden under budgetåret 1972/73.

Ändamål/Betalningsmottagare	Belopp kr.
Sveriges exportråd, för informationscentral med ADB-hjälpmedel (k brev 1972-07-21)	288 000:—
Svenska Turisttrafikförbundet, bidrag till en fortsättning under 1972 av kampanjen Sverige Nu (k brev 1972-08-31)	100 000:—
Utrikesdepartementet, <i>reverslån</i> till handelssekreteraren i New York, för anskaffande av telefonutrustning (k br 1972-10-20)	85 000:—
Sveriges exportråd, för informationscentral med ADB-hjälpmedel (k brev 1973-01-19)	47 993:—
Sveriges exportråd, till marknadsföringsseminarium i Sovjetunionen våren 1973 (k brev 1973-03-16)	34 000:—
S:a kr.	554 993:—

Justitiedepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 2, 6, 8, 13, 20, 28, 33, 34, 40, 43 och 44

1. Utredningen (Ju 1956:42) rörande specialstraffrätten

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1955 för förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1955):

Utredningsman:

Thornstedt, Hans G., professor

Expert:

Danelius, Hans C. Y., bitr. utrikesråd

Lokal: Stockholms universitet, Frescati (rum C 874), Fack, 104 05
Stockholm 50, tel. växel 15 01 60 ankn. 1279 eller 37 24 43
(utredningsmannen)

Direktiven för utredningen, se 1957 års riksdagsberättelse Ju 34.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

2. 1956 års klientelundersökning (Ju 1957:40) rörande ungdomsbrottslingar

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 juni 1956 för en undersökning av ungdomsbrottsklientelet (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1956):

Ordförande:

Bergsten, Per G., justitieråd

Ledamöter:

Ahnsjö, Sven O. R., professor emeritus

Blomberg, Richard (Dick) A., fil. lic. (t.o.m. den 8 november 1973)

Carlsson, N. Gösta, professor

Gerle, Bo O., professor

Husén, Torsten, professor
Jonsson, Gustav A., docent
Malmquist, Sten G., professor

Experter:

Bolin, Lars A., byråchef
Humble, Kristina, psykolog
Elmhorn, Kerstin, fil. lic.
Kinell, Erik A. T., f.d. avdelningsdirektör
Lövegren, Marianne, bitr. psykolog
Mattsson, Sten F. I. H., f.d. chefsåklagare
Olofsson, Birgitta K., fil. lic.
Settergren-Carlsson, Gitte, fil. lic.
Svahn, Iba, byrådirektör

Sekreterare:

Hellberg, Olle A. O:son, departementssekreterare

Direktiven för undersökningen, se 1957 års riksdagsberättelse Ju 40.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit ett sammanträde till vilket samtliga sakkunniga kallats. Därutöver har hållits ett antal sammanträden med undersökningens arbetsutskott i växlande sammansättning.

I juni 1973 har avlämnats en rapport (SOU 1973:25) Unga lagöverträdare III. Hem, uppfostran, skola och kamratmiljö i belysning av intervju- och uppföljningsdata.

Vidare har i december 1973 avlämnats en rapport (SOU 1973:49) Unga lagöverträdare IV. Kroppslig — psykisk utveckling och status i belysning av föräldrintervju och upplysningsdata.

Med avlämnande av ytterligare en rapport som är under tryckning är utredningens uppdrag slutfört (jämför direktiven för brottsförebyggande rådet).

3. Svensk sakkunnig (Ju 1961:51) i Nordiska straffrättskommittén

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1960 för att som svensk representant ingå i en nordisk kommitté för dryftande av nordiskt samarbete på straffrättens område:

Svensk sakkunnig:

Romander, Holger A. G., riksåklagare

Lokal: Linnégatan 64, Fack, 104 40 Stockholm 14, tel. växel 63 12 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit ett sammanträde.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

4. Köplagsutredningen (Ju 1963:51)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa arbetet i en i Finland tillsatt kommitté, som har i uppdrag att utarbeta förslag till lag om köp av lös egendom, samt att, under beaktande av pågående arbete att åstadkomma en internationell köplag, överväga om anledning föreligger att föreslå ändring i den svenska köplagen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962).

Genom beslut den 25 maj 1967 har Kungl. Maj:t vidgat uppdraget till att avse en begränsad översyn av den svenska köplagen (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1967). Ytterligare utvidgning skedde genom beslut den 20 november 1968 då utredningen även fick i uppdrag att se över de allmänna reglerna om dröjsmålsranta m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1968):

Utredningsman:

Hellner, Jan E., professor

Experter:

Bergman, S. Christer, avdelningsdirektör

Cedercrantz, Bror O. C., direktör

Erlander, E. Lillemor E., civilekonom

Johansson, Sven-Erik N., professor

Josephsson, Leif E., förbundsjurist

Köhler, Nils G., advokat

Persson, Per Gustav, bankdirektör

Siljeström, Sten G. L., direktör

Wiberg, G. Lennart E:son, direktör

Sekreterare:

Carbell, Leif E., hovrättsassessor

Lindqvist, N. Inge A., hovrättsassessor

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. växel 22 54 30 (Carbell)

Direktiverna för utredningen, se 1963 års riksdagsberättelse Ju 51 och 1968 års riksdagsberättelse Ju 30. Tilläggsdirektiv, se Ju 1969:24.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden med experterna samt haft överläggningar med

representanter för näringsliv, organisationer och myndigheter som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har huvudsakligen ägnat sig åt den del av uppdraget som avser en översyn av de allmänna reglerna om dröjsmålsränta m. m. Denna del beräknas kunna slutföras och redovisas i delbetänkande under år 1974.

Utredningens arbete i övrigt beräknas pågå under hela år 1974.

5. Sakkunnig (Ju 1965:62) angående lagstiftningen om skifte av dödsbo

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att följa arbetet i en i Danmark tillsatt kommitté för revision av den danska lagstiftningen om skifte av dödsbo samt att lämna upplysningar om svensk rätt på området och vidare överväga, om anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1964):

Utredningsman:

Höglund, Olof A., justitieråd

Lokal: Högsta domstolen, Box 2066, 103 12 Stockholm 2, tel. växel 23 67 20

Direktiven för utredningen, se 1965 års riksdagsberättelse Ju 62.

Ett av den danska kommittén under år 1973 avgivet begränsat förslag har följts.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

6. Samarbetsorganet (Ju 1966:58) för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1964 för behandling av frågor angående åtgärder mot ungdomsbrottsligheten (se Post- och Inrikes tidn. den 3 december 1964):

Ordförande:

Romander, Holger A. G., riksåklagare

Ledamöter:

Granath, Karl-Erik, f.d. barnavårdsdirektör

Landström, Sten-Sture H., direktör
 Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av riksdagen
 Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör
 Orring, Jonas A., generaldirektör
 Persson, Carl J. G., rikspolischef
 Raxed, Bror A., generaldirektör
 Ågren, G. Ingvar, chefsrådman

Ersättare för ledamot:

Bergh, E. Albert, f.d. byråchef
 Fischier, Sven G. O. M., t.f. överdirektör
 Grunewald, Karl R., medicinalråd
 Larsson, Karl G., sektionschef
 Magnusson, N. Åke, överdirektör
 Steen, Bengt A. B., bitr. riksåklagare
 Vestin, F. E. Margareta, undervisningsråd
 Wickberg, J. Algot, barnavårdsdirektör

Experter:

Aspelin, L. B. Erland, hovrättsassessor
 Cosmo, Carl-Johan O., hovrättsråd
 Elmhammer, Nils E. I., statistikchef
 Olofsson, Birgitta K., fil. lic. (fr.o.m. den 1 februari 1973)
 Sjögren, M. Örjan G., departementssekreterare
 Sveri, Knut O., professor

Sekreterare:

Larsson, Ulla S., departementssekreterare

Direktiven för samarbetsorganet, se 1966 års riksdagsberättelse Ju 58.

Under tiden november 1972 — juni 1973 har samarbetsorganet hållit fyra sammanträden. Av en särskild arbetsgrupp har utarbetats betänkandet (SOU 1973:26) Lag och rätt i grundskolan vilket avlämnades av samarbetsorganet den 29 juni 1973.

Samarbetsorganet har upphört fr. o. m. den 1 juli 1973 (jämför direktiven för det brottsförebyggande rådet).

7. 1965 års valtekniska utredning (Ju 1966:61)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 januari 1965 för att utreda vissa tekniska valfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1965):

Ordförande:

Widegren, Björn G., lagman

Ledamöter:

Dahlberg, K. Thure, ombudsman, led. av riksdagen
Lundgren, Stig H. E., byrådirektör
Nilsson, N. Yngve, lantbrukare, led. av riksdagen
Nyberg, J. Olaus, redaktör, f. d. led. av riksdagen
Svanström, K. Ivan H., lantbrukare, led. av riksdagen

Experter:

Carlsson, Ulf V., avdelningschef
Ekstam, Gunnar E., avdelningschef
Eriksson, Karl Axel, byrådirektör
Nilsson, N. Per-Erik, rättschef
Thärnström, Kenny U. H., avdelningsdirektör
Wentz, Nils O., kammarrättspresident

Sekreterare:

Boström, John E., hovrättsassessor

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Ju 61.
Tilläggsdirektiv, se Ju 1969:39 och Ju 1970:27. Ändrade direktiv, se Ju
1973:12.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem
sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

8. Förpassningsutredningen (Ju 1966:68)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1965 för
att utreda frågan om hur kostnaderna skall kunna nedbringas för transporter
inom kriminalvården m. m.:

Utredningsman:

Wihlborg, Hans H., f. d. organisationsdirektör

Experter:

Brytting, O. Evert, byrådirektör
Felin, Dag G. V., polismästare
Gordan, Kurt, rektor
Grönberg, Arvid R. A., kriminalvårdsinspektör
Järleby, O. Harry, byrådirektör
Malmström, Bengt G. V., hovrättsassessor

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Ju 68.

Genom den fr. o. m. oktober 1972 försöksvis genomförda ordningen har polisväsendets transporter övertagits av kriminalvården i den omfattning som kan anses organisatoriskt och ekonomiskt motiverad. I samarbete med kriminalvårdsstyrelsen och rikspolisstyrelsen har vissa ytterligare åtgärder för nedbringande av transportkostnaderna genomförts eller förberetts, bl. a. i fråga om transporter till och från utlandet. I skrivelse den 20 februari 1973 har föreslagits lagstiftning om verkställande genom kriminalvårdens försorg av persontransporter som enligt lag eller författning åligger polismyndighet. Utredningen har i skrivelse den 31 juli 1973 slutredovisat sitt uppdrag och bl.a. föreslagit att kriminalvårdens försöksvis uppbyggda transportorganisation skall göras permanent.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. Integritetsskyddskommittén (Ju 1967:62)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1966 för att utreda frågor om förstärkt integritetsskydd på personrättens område (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juni 1966):

Ordförande:

Lännergren, E. Bengt, f.d. justitiekansler

Ledamöter:

Björk, Kaj Å., ambassadör, f.d. led. av riksdagen
 Dahlberg, K. Thure, ombudsman, led. av riksdagen
 Larsson, Gunnar K. V., lantbrukare, f.d. led. av riksdagen
 Lindqvist, Olle O. G., generaldirektör
 Litzén, Anders G., hovrättslagman
 Åkerlund, Henrik, docent, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Kleman, Bengt, forskningschef
 Lindgren, Alf T., laborator
 Ljungberg, Göran L. D., chefsjurist

Sekreterare:

Rangnitt, F. Harald O., hovrättsassessor

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. växel 22 54 30
 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 62.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 företagit ett studiebesök samt hållit tolv sammanträden, varav ett internatsammanträde under två dagar. Dessutom har en särskild arbetsgrupp inom kommittén

hållit ett stort antal sammanträden. Kommittén avser att under första halvåret 1974 avge delbetänkande rörande den optiska apparaturen.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

10. Mutansvarskommittén (Ju 1967:63)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1966 för att utreda frågan angående allmänna regler om mut- och bestickningsansvar (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juni 1971):

Ordförande:

Rudholm, Sten J. G., hovrättspresident

Ledamöter:

Larfors, E. V. Tage, drätselchef, led. av riksdagen

Wiklund, S. A. Daniel, avdelningsdirektör, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Eklund, P. Gösta, ombudsman

Ericson, Bo-Ingvar, jur. kand.

von Feilitzen, Styrbjörn O. R., direktör

Forstadius, Erik L. W., direktör

Körner, F. Lennart, direktör

Ljungar, Jan A. B., rådman

Narfström, A. J. Petter, överingenjör

Neumüller, Jan F. C., ombudsman

Sekreterare:

Malmström, Bengt G. V., hovrättsassessor

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. växel 22 54 30 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 28. Angående äldre direktiv, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 63.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

11. Svenska ledamöter (Ju 1967:67) i nordiska samarbetsutskottet för kriminalstatistik

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi beslöt den 21 februari 1966 att inrätta ett samarbetsutskott för en harmonisering av den nordiska kriminalstatistiken:

Ledamot förordnad av Kungl. Maj:t:

Thornstedt, Hans G., professor

Ledamot utsedd av de svenska medlemmarna i Nordiska samarbetsrådet för kriminologi:

Rengby, Sven F. N., f.d. avdelningsdirektör

Ledamot utsedd av statistiska centralbyrån:

Elmhammer, Nils E. I., statistikchef

Lokal: Stora Nygatan 2 B, 1 tr., tel. växel 763 10 00 (Rengby). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Ett sammanträde har under 1973 hållits med de danska och svenska juridiska ledamöterna i utskottet. Vidar har Rengby, som av chefen för justitiedepartementet förordnats att fr. o. m. den 1 juni 1971 som expert biträda utskottet med viss undersökning, i Köpenhamn haft överläggningar med danska sakkunniga.

Utskottet beräknas i början av januari 1974 avge betänkandet (Nu 1973:10) Jämförelse mellan förmögenhetsbrotten i den svenska brottsbalken och den danska straffeloven.

Utskottets arbete beräknas pågå under hela år 1974.

12. Skadeståndskommittén (Ju 1967:68)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 november 1966 för att tillsammans med sakkunniga i övriga nordiska länder utreda frågor om skadestånd för framtida förlust av arbetsinkomst och om efterlevandes rätt till skadestånd (se Post- och Inrikes tidn. den 12 december 1966):

Ordförande:

Conradi, Erland G. F., justitieråd

Ledamöter:

Bengtsson, T. Bertil, professor

Lindahl, Carl Erik T., advokat

Experter:

Ahlgren, Bert S., försäkringsdomare (t.o.m. den 9 juli 1973)

Alexanderson, R. Birgitta, jurist hos LO (fr.o.m. den 20 november 1973)

Brundin, Gerdt G., f.d. byråchef (t.o.m. den 19 november 1973)

Forstadius, Erik L. W., direktör

Kihlbom, J. O. Niklas, assurancesdirektör

Land, Johan, kanslichef

Lindstedt, Hans G., direktör

Nilsonne, Ulf T., docent (t.o.m. den 19 november 1973)

Oldertz, Carl M., bitr. direktör
Petri, Carl Axel H., kammarrättslagman
Rydberg, Olle, försäkringsdirektör
Stening, F. Birger, kammarrättsråd (fr.o.m. den 5 januari t.o.m. den 19 november 1973)
Svensson, Åke E. F., avdelningsdirektör
Wentz, Nils O., kammarrättspresident (t.o.m. den 19 november 1973)
Widding, N. Åke W., chefsrådman

Sekreterare:

Strömbäck, Erland H. D. D:son, hovrättsassessor

Lokal: Munkbron 17, 2 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 1000
(sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 68.
Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 30.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden.

Kommittén har den 15 november 1973 avgett delbetänkandet (SOU 1973:51) Skadestånd vid personskada.

Kommitténs återstående arbete beräknas pågå under hela år 1974.

13. Tillsynsutredningen (Ju 1967:69)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1966 för att utreda behovet av tillsynspersonal vid fångvårdsanstalter m.m.:

Utredningsman:

Wihlborg, Hans., f.d. organisationsdirektör

Experter:

Bergman, Arne D., byrådirektör
Brytting, O. Evert, byrådirektör
Carlsson, Arthur G., bevakningsinspektör
Hjalmarsson, S. Ingemar, byråassistent
Järleby, O. Harry, byrådirektör

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse Ju 69.

I samarbete med kriminalvårdsstyrelsen har inom utredningen utretts ett antal bevaknings- och säkerhetsfrågor och ärenden rörande disposition av medel som stått till förfogande för rymningsförhindrande åtgärder. I skrivelse den 24 juli 1973 framlades förslag till åtgärder vid fångvårdsanstalten Kumla i syfte att uppnå dels ökad säkerhet mot rymningar och dels vissa personalbesparingar. Arbetet inom den särskilda arbetsgruppen för översyn av viss försöksverksamhet i syfte att i behandlingsarbetet bättre utnyttja tillsyns- och arbetsledarpersonalens

kännedom om de intagna pågår. I skrivelse den 31 juli 1973 avgav utredningen yttrande över förslag angående ny lagstiftning om kriminalvård i anstalt m. m. I samma skrivelse slutredovisade utredningen sitt uppdrag. Uppdraget är därmed slutfört.

14. Samarbetsorganet (Ju 1968:59) för ADB inom rättsväsendet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1966 för att bereda fråga om omläggning av rutiner inom rättsväsendet för automatisk databehandling och därmed sammanhängande frågor:

Ordförande:

Gullnäs, S. Ingvar, justitiekansler

Ledamöter:

Andersson, J. Sven G., statssekreterare (t.o.m. den 31 oktober 1973)

Englund, K. Svante I., kansliråd (fr.o.m. den 1 november 1973)

Fischier, Sven G. O. M., t.f. överdirektör

Magnander, Ebbe E. A., avdelningschef

Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör

Persson, Carl J. G., rikspolischef

Romander, Holger A. G., riksåklagare

Rudholm, Sten J. G., hovrättspresident

Trotzig, C. Fredrik J., avdelningschef

Ersättare för ledamot:

Carlsson, Ulf V., avdelningschef (för Persson)

Elmhammer, Nils E. I., statistikchef (för Ohlsson)

Ericsson, Carl-Henrik, avdelningschef (för Fischier)

Forthuber, Béla T., organisationsdirektör (för Trotzig)

Herrlin, S. G. Sigvard, byråchef (för Romander)

Lidbeck, Åse, kanslisekreterare (för Englund) (fr.o.m. den 8 mars 1973)

Tengwall, Sven-Erik G., departementssekreterare (för Andersson) (t.o.m. den 7 mars 1973)

Expert:

Grönvall, S. Gunnar, hovrättsråd (t.o.m. den 31 december 1973)

Sekreterare:

Alpsten, A. Börje, departementsråd

Ordförande i arbetsgrupp eller kontaktmän:

Appelgren, E. Harry H., byrådirektör, försvarsstaben

Carlsson, Ulf V., avdelningschef, rikspolisstyrelsen

Elmhammer, Nils E. I., statistikchef, statistiska centralbyrån

Engdahl, O. Roland, gränschef, generaltullstyrelsen
Ericsson, Carl-Henrik, avdelningschef, kriminalvårdsstyrelsen
Forthuber, Béla T., organisationsdirektör, statskontoret
Frenning, Lars W., riksskatteverket
Hillbo, Arne O., byråchef, riksskatteverket
Müntzing, Lars, avdelningsdirektör, statens naturvårdsverk
Källberg, K. N. Ingemar, avdelningschef, statens invandrarverk
Persson, Gert I. E., planeringsdirektör, datamaskincentralen för
administrativ databehandling - DAFA
Ringström, Björn M., revisionsdirektör, riksrevisionsverket
Spak, Carl-Anton, lagman, domstolsväsendets organisationsnämnd
Söderlund, A. Göran, avdelningsdirektör, socialstyrelsen
Vallerö, Rolf A. T., förste arkivarie, riksarkivet
de Woul, Bert T., länsåklagare, riksåklagaren
Österlund, Tord H:son, bitr. skattedirektör, riksskatteverket

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Samarbetsorganet har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Arbetet har liksom tidigare varit inriktat på ADB-system för brottmålsförfarandet hos polis, åklagare, domstolar och rutiner för kriminalvård, men också system för lagstiftningsförfarandet och rättspraxis och diarieföring hos vissa domstolar.

Samarbetsorganets verksamhet beräknas pågå under hela år 1974.

15. Utredningen (Ju 1968:63) om författningspublicering m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1967 med uppdrag att utreda frågan om publicering av författningar m. m. och den 7 februari 1969 med uppdrag att utreda frågan om internationella överenskommelsers införlivande med svensk rätt (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1967 och den 19 mars 1969):

Ordförande:

Ericsson, K. Georg V., regeringsråd

Ledamöter:

Myrsten, J. Lennart, utrikesråd

Nordenson, Ulf K., rättschef

Sekreterare:

Ericsson, Brit-Marie L. B. M., revisionssekreterare
Huldén, K. O. Tomas, hovrättsassessor

Lokal: Stora Nygatan 2 B, 1 tr., 111 27 Stockholm, tel. 763 14 28 (B.-M. Ericsson), Statsdepartementens kommittéer, Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg, tel. 031/13 72 14 (Huldén)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Ju 63.
Tilläggsdirektiv, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 42.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 sammanträtt ett flertal gånger i olika arbetsgrupper samt i sin helhet en gång.

Utredningen har i maj 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:23) Bättre överblick över lagar och andra bestämmelser samt promemorian (Ds Ju 1973:7) Förslag till ändring av vissa bestämmelser om författningskungörande.

Utredningen avser att under våren 1974 avge betänkande om internationella överenskommelser och svensk rätt.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

16. Nämnden (Ju 1968:67) för Europarådets kriminologiska forskningsstipendier

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1967 med uppgift bl. a. att föreslå innehavare av vissa Europarådets stipendier för kriminologisk forskning:

Ordförande:

Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av riksdagen

Ersättare för ordförande:

Fischier, Sven G. O. M., t.f. överdirektör

Ledamöter:

Leche, Johan H., departementsråd

Thornstedt, Hans G., professor

Ersättare för ledamot:

Sveri, Knut O., professor (för Thornstedt) chefen för juridiska byrån inom utrikesdepartementets rättsavdelning (för Leche)

Sekreterare:

Larsson, Ulla S., departementssekreterare

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Nämnden har under året hållit två sammanträden. Nämnden har yttrat sig över tre svenska stipendieansökningar samt arrangerat program för en fransk stipendiat.

Nämndens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

17. 1968 års brottmålsutredning (Ju 1969:54)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 februari 1968 med uppdrag att utreda frågan om formerna för handläggning av mål angående vissa lindrigare brott m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 24 februari 1968):

Utredningsman:

Kristensson, A. Yngve S., f.d. borgmästare

Experter:

Bolding, Per Olof, professor

Cosmo, Carl-Johan O., hovrättsråd

Friberg, K. Göte, polismästare

Lindahl, Carl Erik T., advokat

Morath, B. Axel, chefsåklagare

Sveri, Knut O., professor

Wallén, Per-Edwin M., professor

Wranghult, Hans O., byråchef (fr.o.m. den 29 mars 1973)

Sekreterare:

Aspelin, L. B. Erland, hovrättsassessor

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning, Citadellsvägen 17, 211 20 Malmö, tel. växel 040/749 50 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Ju 54.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 13 sammanträden med experterna samt haft överläggningar med olika myndigheter som berörs av utredningens arbete. Studiebesök har företagits i Finland.

Utredningsmannen har den 10 januari 1973 avgett delbetänkandet (SOU 1973:13) Snyltningsbrott och sjukförsäkringsmissbruk.

Utredningsmannen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

18. Vattenlagsutredningen (Ju 1969:58)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1968 för att se över vattenlagen (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1968):

Ordförande:

Dyrssen, Gösta P. T., hovrättsråd

Ledamöter:

Andersson, Sven G. V., överinspektör

Annevall, Sture, direktör

Hult, N. E. Jöran, överdirektör

Karlsson, F. Göran, redaktör, led. av riksdagen

Sterne, Bengt G., direktör

Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen

Experter:

Heimbürger, H. Peter E., byråchef

Helmerson, Bo I. H., direktör

von Möller, C. G. Peter, hyresråd (fr.o.m. den 29 oktober 1973)

Sjölander, J. Bertil, överingenjör

Thorngren, S. Bertil, ekon. dr

Wallin, Sten-Erik J., avdelningsdirektör

Wetterhall, Sven C. E., byråchef

Sekreterare:

Baagøe, N. Peder H., hovrättsassessor (fr.o.m. den 29 oktober 1973)

von Möller, C. G. Peter, hyresråd (t.o.m. den 28 oktober 1973)

Strömberg, Rolf E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 november 1973)

Bitr. sekreterare:

Baagøe, N. Peder H., hovrättsassessor (t.o.m. den 28 oktober 1973)

Lokal: Munkbron 17, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00
(ordförande och sekreterare)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Ju 58.
Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet
den 8 december 1972):

Vattenlagsutredningen har genom beslut av Kungl. Maj:t den 29 november 1968 fått i uppdrag att företa en allmän översyn av vattenlagen (1918:523). I direktiven (se 1969 års riksdagsberättelse Ju:58) påpekades emellertid att ett betänkande (SOU 1968:51) kort före beslutet lagts fram om vattenlagens torrlägningsbestämmelser. Först sedan remissbehandlingen av detta betänkande avslutats ansågs det möjligt att ta ställning till frågan i vad mån utredningen borde se över även 7 kap. vattenlagen, som handlar om torrläggning av mark genom dikning, vattenavledning eller invallning.

Frågan om lagstiftning på grundval av betänkandet samordnades vid beredningen inom justitiedepartementet med en samtidigt aktualiserad fråga om ny lagstiftning om inrättande av anläggningar som är gemensamma för flera fastigheter samt om förvaltning av sådana anläggningar och andra gemensamhetsbildningar. På grundval av de överväganden som härvid gjordes utarbetades inom justitiedepartementet en promemoria (Ds Ju 1971:16) med förslag till bl.a. anläggningslag och lag om förvaltning av samfälligheter. Förslaget till anläggningslag innebar att bestämmelserna om dikning i vattenlagen fördes samman med föreskrifterna i lagen (1966:700)

om vissa gemensamhetsanläggningar och reglerna i 1, 2 och 4 kap. lagen (1939:608) om enskilda vägar. Frågan om förvaltningen av anläggningar som inrättats enligt den nya lagen reglerades i förslaget till lag om förvaltning av samfälligheter. Detta omfattade även gemensamhetsbildningar av annat slag, bl.a. samfälligheter enligt fastighetsbildningslagen (1970:988).

Jag har tidigare denna dag anmält fråga om remiss till lagrådet av förslag till lagstiftning på grundval av promemoriaförslagen. Av vad jag därvid anförde framgår att flera remissinstanser, däribland vattenlagsutredningen, ansett att dikningsföretagen borde lämnas utanför den nya lagstiftningen samt att jag anslutit mig till denna uppfattning och förordat att dessa frågor tillsammans med övriga torrlägningsfrågor överlämnas till vattenlagsutredningen. Utredningens uppdrag bör alltså utvidgas till att omfatta även denna del av vattenlagen.

I det tidigare avgivna betänkandet behandlas främst frågorna om möjligheten att ompröva lagakraftäggande bestämmelser för torrlägningsföretag, förrättningsförfarandet och båtnadsreglerna. Särskild uppmärksamhet ägnas åt spørsmålet att få till stånd samordning av torrläggning och fastighetsbildning. De nu nämnda frågorna bör bli föremål för förnyade överväganden. Vattenlagsutredningen bör emellertid göra en allmän översyn av torrlägningsbestämmelserna i syfte att åstadkomma en tidsenlig lagstiftning på området. I det följande vill jag beröra ett par särskilda frågor.

Torrlägningsföretag har ofta ett samband med andra anläggningsföretag och med fastighetsbildningsåtgärder. Det är därför synnerligen angeläget att en samordning av lagstiftningen på dessa områden kommer till stånd. Förslagen till anläggningslag och lag om förvaltning av samfälligheter får ses som en etapp i arbetet med att åstadkomma en sådan samordning. Från skilda synpunkter är det önskvärt att även torrlägningsföretagen kan inordnas under denna lagstiftning. Det finns å andra sidan ett samband också mellan torrlägningsföretag och andra företag som f.n. regleras i vattenlagen och som även i framtiden torde böra stå kvar i denna. Det får ankomma på utredningen att ta ställning till var torrlägningsbestämmelserna lämpligen bör placeras. Oavsett hur denna fråga löses bör förutsättningar skapas att på ett enkelt och smidigt sätt samordna prövningen av olika anläggnings- och fastighetsbildningsfrågor.

Jag vill understryka att den samordning som sålunda bör eftersträvas bör avse inte bara förfarandebestämmelserna utan också den materiella regleringen. Särskilt angeläget är det att de grundläggande bestämmelserna om anslutningsrätt och anslutningstvång, tvångsupplåtelse av utrymme samt kostnadsfördelning kommer att överensstämma så långt det är möjligt. Det synes naturligt att man härvid utgår från föreskrifterna i anläggningslagen och att man endast gör de avvikelser från dessa som betingas av de särskilda förhållanden som gäller för torrlägningsföretagen eller som är påkallade för att samordna sådana företag med andra företag enligt vattenlagen.

I fråga om dikningsföretagen vill jag fästa uppmärksamheten på en speciell fråga. Bestämmelserna i 7 kap. vattenlagen bygger på principen att en markägare har en ovillkorlig rätt att dika över annans mark. Enligt min mening kan det ifrågasättas om man för framtiden bör bibehålla denna grundsats. Skäl synes tala för att man här liksom vid andra tvångsupplåtelser bör göra en avvägning mellan olika intressen. Inte minst viktigt synes det vara att ta hänsyn till allmänna intressen. Utredningen bör överväga huruvida de regler till skydd för enskilda och allmänna intressen som upptagits i anläggningslagen kan anses lämpliga även i fråga om diknings- och andra torrlägningsföretag.

I 7 kap. vattenlagen finns vidare regler om förvaltningen av torrlägningsföretag. Det bör övervägas om inte den föreslagna lagen om förvaltning av samfälligheter bör göras tillämplig på sådana företag. Detsamma gäller regleringssamfälligheter enligt 3 kap. vattenlagen. För den händelse en sådan lösning skulle kräva ändringar eller tillägg till lagen om förvaltning av samfälligheter, bör utredningen lägga fram förslag härom.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag att vattenlagsutredningens uppdrag utvidgas i enlighet med vad jag har anfört.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden samt haft en överläggning rörande lagstiftning om vattenförbund med myndigheter, organisationer och andra som berörs av ifrågavarande lagstiftning. Därjämte har arbetsgruppsammanträden med ordföranden, sekreterarna och vissa experter förekommit sex gånger.

Utredningen har den 6 september 1973 avgett delbetänkandet (SOU 1973:31) Revision av vattenlagen Del 3 Vattenförbund.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

19. Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (Ju 1970:49) (OSK)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1969 för att utreda frågor om offentlighet och sekretess beträffande allmänna handlingar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 maj 1969):

Ordförande:

Hermansson, Rune, förutvarande statsråd, direktör

Ledamöter:

Adamsson, Erik S. J., expeditör, led. av riksdagen

Eriksson, B. Allan, departementssekreterare

Hugosson, Kurt I., byråchef, led. av riksdagen

Larsson, Sven-Erik, chefredaktör

Polstam, K. Åke S., kriminalinspektör, led. av riksdagen

Svedberg, Erik D., hemmansägare, f.d. led. av riksdagen

Expert:

Lidin, Karl-Olof, rådman (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Sekreterare:

Lidin, Karl-Olof, rådman (t.o.m. den 30 september 1973)

Nordling, Kjell O., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Lokal: Datainspektionen, Tegnégatan 23, Fack, 103 60 Stockholm, tel. växel 22 79 80 (Nordling)

Direktiv för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 49.
Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 38.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

20. Kreditupplysningsutredningen (Ju 1970:50)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1969 med uppdrag att verkställa utredning angående kreditupplysningsverksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 maj 1969):

Ordförande:

Westerlind, Erik A., landshövding

Ledamöter:

Bolin, Per Eric V., direktör

Hugosson, Kurt I., byråchef, led. av riksdagen

Malmgren, Kurt K-G., rättschef

Pettersson, N. Lennart, fil. kand., led. av riksdagen

Svenson, Sven G., fil. dr

Experter:

Assarson, Stig Å. O., advokat (fr.o.m. den 18 januari 1973)

Bergqvist, Hans A., hovrättsråd, konsumentombudsmannens ställföreträdare

Lindström, Hans-Gunnar, ombudsman

Åvall, Sven K., direktör

Sekreterare:

Håkansson, E. Runo, hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Jönsson, Sune O., utredningssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 50.

Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 38.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden. Utredningen har vidare haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 14 september 1973 avgett delbetänkandet (SOU 1973:39) God inkassosed.

Uppdraget är därmed slutfört.

21. Familjelagssakkunniga (Ju 1970:52)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1969 med uppdrag att verkställa utredning angående den familjerättsliga lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 27 augusti 1969):

Ordförande:

Kjellin, Björn T. M., hovrättspresident

Ledamöter:

Gustafsson, C. E. Torsten, lantbrukare, led. av riksdagen

Hjelm-Wallén, Lena B., statsråd, led. av riksdagen

Mattson, Lisa, förbundsordförande, led. av riksdagen

Romanus, L. Gabriel, led. av riksdagen

Sundberg, Ingrid E., fil. kand., led. av riksdagen

Svensson, Evert I., förbundsordförande, led. av riksdagen (fr.o.m. den 9 november 1973)

Zachrisson, Bertil J., statsråd, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 oktober 1973)

Experter:

Lind, Johan A. L., t.f. departementsråd

Trost, Jan L. E., docent

Wahlström, Bror A., advokat (fr.o.m. den 3 januari 1973)

Åkesson, Hans O., professor

Sekreterare:

Tottie, Lars W., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Ekman, Lena B., hovrättsassessor

Engström, Lars-Göran, hovrättsfiskal

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (Tottie och Ekman)

Direktiven för de sakkunniga, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 52.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 19 oktober 1973):

Familjerättskommittén avgav den 5 november 1969 betänkandet (SOU 1969:60) Internationell äktenskaps- och arvsrätt. Betänkandet innehåller förslag till lag om internationellrättsliga förhållanden rörande äktenskap, lag om ändring i giftermålsbalken, lag om ändring i föräldrabalken, lag om internationellrättsliga förhållanden rörande dödsbo och lag om ändring i lagen (1935:45) om kvarlåtenskap efter den som hade hemvist i Danmark, Finland, Island eller Norge.

Kort tid innan familjerättskommitténs betänkande avlämnades hade nya sakkunniga, familjelagssakkunniga (Ju 1970:52), tillkallats med uppdrag att göra en allmän översyn av den familjerättsliga lagstiftningen. I detta läge ansågs det lämpligast att låta den fortsatta behandlingen av familjerättskommitténs betänkande anstå i avvaktan på resultatet av

familjelagssakkunnigas arbete. Familjelagssakkunniga avlämnade i maj 1972 betänkandet (SOU 1972:41) Familj och äktenskap I, vilket huvudsakligen behandlade reglerna om ingående och upplösning av äktenskap. På grundval av detta betänkande har vid årets riksdag antagits bl.a. lag om ändring i giftermålsbalken (prop. 1973:32, LU 1973:20, rskr 1973:256, SFS 1973:645). Den nya lagstiftningen, som träder i kraft den 1 januari 1974, kräver i och för sig vissa följdändringar på det internationellrättsliga området. Beträffande den internordiska regleringen har förhandligar ägt rum rörande ändringar i 1931 års nordiska konvention innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap. Kungl. Maj:t har nyligen beslutat om undertecknande av en överenskommelse om ändring i konventionen. Vad gäller den internationella äktenskapsrätten i övrigt har de delar av familjerättskommitténs förslag som motsvarar den tidigare i år beslutade reformen på den interna äktenskapsrättens område jämte förslagen till ändring i giftermålsbalken och föräldrabalken behandlats i en av Kungl. Maj:t nyligen beslutad proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap, m. m. (prop. 1973:158). Reglerna om makars rättsförhållanden och de arvsrättsliga reglerna har inte behandlats i detta sammanhang. I en tidigare denna dag beslutad proposition (prop. 1973:175) om godkännande av konvention om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariskt förordnande föreslås på grundval av familjerättskommitténs förslag vissa ändringar i lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo. Ändringarna avser reglerna om formen för testamentariska förordnanden och tillämplig lag i stater med flerrättsssystem.

Återstående delar av familjerättskommitténs förslag har samband med familjelagssakkunnigas kvarvarande uppgifter. Jag förordar därför att de delar av familjerättskommitténs betänkande som ännu inte behandlats överlämnas till familjelagssakkunniga för fortsatt övervägande i samband med deras utredningsarbete.

De sakkunniga har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av de sakkunnigas arbete. Ordföranden och sekreterarna har därjämte deltagit i nordiska överläggningar i Oslo.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1974.

22. Förvandlingsstraffutredningen (Ju 1970:53)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1969 med uppdrag att utreda frågan om avskaffande av förvandlingsstraff för böter (se Post- och Inrikes tidn. den 28 augusti 1969):

Utredningsman:

Mannerfelt, Nils O. G., justitieråd

Experter:

Kvarnsmyr, Lars F. H., byrådirektör

Steffner, Bengt G., kronofogde

Wilhelmsson, Arne E., rådmän

Sekreterare:

Wikström, C. Arne, kammaråklagare

Lokal: Brottsförebyggande rådet, Fack, 103 60 Stockholm, tel. växel 22 79 80 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 53.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

23. Kommittén (Ju 1970:54) för kriminologisk behandlingsforskning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 augusti 1969 för en systematisk forskningsplanering på kriminalvårdens område:

Ordförande:

Rainer, A. Ove, generaldirektör

Ledamöter:

Forslund, E. Birger, kansliråd (t.o.m. den 14 september 1973)

Janson, Carl-Gunnar, professor

Leche, Johan H., departementsråd

Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av riksdagen (t.o.m. den 14 september 1973)

Sveri, Knut O., professor

Törnqvist, Karl-Erik, överläkare

Experter:

Bishop, Norman, byråchef

Blomberg, Richard (Dick) A., fil. lic. (t.o.m. den 14 september 1973)

Elmhorn, Kerstin, fil. lic. (t.o.m. den 18 juni 1973)

Larsson, Ulla S., departementssekreterare (t.o.m. den 14 september 1973)

Sekreterare:

Blomberg, Richard (Dick) A., fil. lic. (t.o.m. den 15 april 1973)

Forsling, Gunilla M., fil. kand. (fr.o.m. den 5 mars 1973)

Lokal: Lilla Nygatan 4, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse Ju 54.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio

sammanträden. Därutöver har tio sammanträden hållits med kommitténs arbetsgrupp.

Kommittén har den 9 augusti 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:35) Kriminologisk forskning.

Kommittén erhöll den 10 augusti 1973 ändrade arbetsuppgifter.

Kungl. Maj:t uppdrog därvid åt kommittén att — i avvaktan på behandling av det förslag till forskningsorganisation som föreslagits i betänkandet (SOU 1973:35) Kriminologisk forskning — även i fortsättningen svara för den vetenskapliga rådgivningen till Projektet frivårdsförstärkning och till vissa forskningsaktiviteter inom kriminalvårdsstyrelsens utvecklingsenhet, yttra sig över ärenden rörande anslaget Kriminologisk forskning samt biträda de sakkunniga, som har att utföra de uppgifter som utredningen om ett brottsförebyggande råd föreslagit för rådet, i frågor av vetenskaplig karaktär. Kungl. Maj:t föreskrev tillika att antalet sakkunniga i kommittén skulle uppgå till högst fem.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

24. Generalklausulutredningen (Ju 1970:58)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 mars 1970 med uppdrag att verkställa utredning angående generalklausulerna i den förmögenhetsrättsliga lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 21 maj 1970):

Utredningsman:

Hellner, Jan E., professor

Experter:

Bauer, Sven Harald, advokat

Bergqvist, Hans A., hovrättsråd, konsumentombudsmannens ställföreträdare

Falkenberg, Bo E., avdelningsdirektör

Flemström, Lars Gunnar, sekreterare

Tancred, J. Bengt O., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 26 januari 1973)

Sekreterare:

Lindqvist, N. Inge A., hovrättsassessor

Lokal: Statsdepartementens kommittéer, Erik Dahlbergsgatan 11 B, 411 26 Göteborg, tel. 031/13 72 06 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 50.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden med experterna samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har utredningsmannen deltagit i nordiska överläggningar.

Utredningsmannen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

25. Massmediutredningen (Ju 1970:59)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 maj 1970 med uppdrag att utreda frågan om enhetlig reglering i grundlag av yttrandefriheten i massmedier m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1970):

Ordförande:

Romanus, Sven E., f.d. justitieråd och högsta domstolens ordförande

Ledamöter:

Carlshamre, Nils O. G., lektor, led. av riksdagen

Gustafson, Sven H., bankkamrer, led. av riksdagen

Jonnergård, Gustaf, partisekreterare, led. av riksdagen

Mattson, Lisa, förbundsordförande, led. av riksdagen

Svensson, Olle F. S., chefredaktör, led. av riksdagen

Wiklund, Bengt O., journalist, led. av riksdagen (fr.o.m. den 20 februari 1973)

Expert:

Hansson, K. Gunnar, chefsjurist (fr.o.m. den 13 juni 1973)

Sekreterare:

Sandström, Per T. M., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Nisser, Carl Wilhelm B. G., hovrättsassessor

Lokal: Göta hovrätt, Box 422, 551 02 Jönköping 1, tel. växel 036/11 94 30

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 51.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

26. Nordiska upphovsrättskommittén (Ju 1970:62)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för att delta i en samnordisk kommitté för översyn av den upphovsrättsliga lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 augusti 1970):

Ordförande:

Hesser, S. C. E. Torwald, justitieråd

Ledamot:

Danelius, Hans C. Y., bitr. utrikesråd

Experter:

Andersson, A. Yngve, skulptör
Bengtsson, H. Jörgen Y., advokat
Berger, Bo R., skolkonsulent
Eberstein, Christian H., direktör
Ekberg, Karl-Henrik, direktör
Gehlin, Jan H. M., förbundsdirektör
Hansson, K. Gunnar, chefsjurist
Hernlund, Carl Hugo H., förste ombudsman
Holming, Klas J. L., direktör
Landquist, Eddie L., direktör
Löfdahl, Göran, fil. mag.
Rembe, Rolf D., förbundsdirektör
Törneman, J. Algot G., intendent
Wilson, Sven T., direktör

Sekreterare:

Åkne, L. Roland, hovrättsassessor

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00
(sekreteraren)

Direktiverna för de svenska sakkunniga i kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 54.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra plenarsammanträden. Under nämnda tid har vidare inom den svenska sektionen hållits fyra presidiesammanträden och två sammanträden med experter.

Kommittén beräknas i början av år 1974 avge ett delbetänkande rörande fotokopiering och bandinspelning, särskilt inom undervisningsverksamhet.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

27. Åtalsrättskommittén (Ju 1970:63)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 med uppdrag att utreda frågan om underlåtande av åtal m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1970):

Ordförande:

Mannerfelt, Nils O. G., justitieråd

Ledamöter:

Dahl, R. Birgitta, förste byråsekreterare, led. av riksdagen
Friberg, K. Göte, polismästare

Wiklund, S. A. Daniel, avdelningsdirektör, f.d. led. av riksdagen
Zeime, Claes A., byråchef

Experter:

Ericsson, Brit-Marie L. B. M., revisionssekreterare (fr.o.m. den 1 maj
t.o.m. den 31 maj 1973)
Fitinghoff, Georg O., skyddskonsulent
Krantz, P. Gunnar, direktör
Nasenius, B. Jan V., departementssekreterare
Wikström, C. Arne, kammaråklagare

Sekreterare:

Werner, J. Bertil H., hovrättsassessor

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 4 tr., 111 27 Stockholm, tel. växel 763 10 00
(sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Ju 55.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden. Därutöver har kommittén genom en arbetsgrupp haft överläggningar med olika myndigheter som berörs av kommitténs arbete. Kommittén har vidare genom en arbetsgrupp gjort studiebesök i Finland och Västtyskland och därvid haft överläggningar med företrädare för olika myndigheter inom rättsväsendet.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

28. 1971 års utredning (Ju 1971:02) om bokföringslagstiftningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1971 med uppdrag att verkställa fortsatt översyn av bokföringslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 22 februari 1971):

Ordförande:

Borglund, Erik A., lagman

Ledamöter:

Carlsson, Sune B., auktoriserad revisor
Petersson, Carl-Gustaf, skattedirektör

Expert:

Engström, Eric, direktör

Sekreterare:

Norrsell, H. Göran, t.f. rådman

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 50.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 19 sammanträden.

Utredningen beräknas i början av januari 1974 avge betänkandet (SOU 1973:57) Förslag till bokföringslag.

Uppdraget är därmed slutfört.

29. Kreditköpkommittén (Ju 1971:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1971 med uppdrag att verkställa utredning angående den rättsliga regleringen av avbetalningsköp och andra former av konsumtionskredit (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1971):

Ordförande:

Westerlind, N. Peter, f.d. justitieråd, ordförande i marknadsdomstolen

Ledamöter:

Flemström, Lars Gunnar, sekreterare

Fraenkel, Ingegärd C. E., studierektor, led. av riksdagen

Landberg, Maj-Lis H. A., överförmyndare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Lundgren, Lennart, förbundsdirektör

Sigurdson, Gertrud C., statsråd, led. av riksdagen (t.o.m. den 14 maj 1973)

Experter:

Brandberg, C. Arvid, direktör

Cason, Sven Åke, bankdirektör

Hertzman, A. Olov, hovrättsassessor

Malmström, C. Gösta, byråchef

Nilsson, K. F. Lennart, departementssekreterare

Rosengren, Arne, direktör

Rydén, Sven-Erik A., kronofogde

Wallberg, Ursula, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Beck-Friis, Jörgen Å. E., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Qwist, Lars S. E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreterarna). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 53.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden. Därutöver har en arbetsgrupp inom kommittén hållit ett flertal sammanträden rörande undersökningar som kan läggas till grund för kommitténs överväganden. Företrädare för kommittén har därjämte haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

30. Konkurslagskommittén (Ju 1971:06)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1971 för översyn av konkurslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 4 september 1971):

Ordförande:

Rydin, Bengt C. K. A., hovrättsråd

Ledamöter:

Gabrielsson, A. Edmund B., hovrättsassessor

Åvall, Sven K., direktör

Öhman, Anders R., advokat

Experter:

Asp, K. Åke, chefsrådman

Eneström, Tord O. C., kronofogde

Montgomery, J. Henry A., lagman

Wilhelmsson, Arne E., rådman

Sekreterare:

Åkerdahl, Magnus F., hovrättsassessor

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (ordföranden och sekreteraren). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktivten för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 54.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden, varav ett under tre dagar.

Kommittén avser att i början av år 1974 lägga fram ett delbetänkande om förenklat konkursförfarande m. m.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

31. 1971 års utredning (Ju 1971:08) om behandling av psykiskt avvikande

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1971 för översyn av påföljdssystemet för psykiskt avvikande lagöverträdare m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juni 1971):

Ordförande:

Bexelius, T. Alfred, f.d. justitieombudsman

Ledamöter:

Andersson, Lennart F. H., studieombudsman, led. av riksdagen

Bergkwist, H. Ulla E., överinspektör

Ernulf, T. Gudmund, borgmästare, f.d. led. av riksdagen

Hedlund, A. Rune, landstingsråd

Kristensson, Astrid M., förbundsjurist, led. av riksdagen

Sälde, K. A. Henry, avdelningschef

Experter:

Cronholm, L. Börje, professor

Johansson, Eva A. M., överläkare

Lindelius, K. Rolf K., bitr. överläkare

Sekreterare:

Meyerson, Anita E., hovrättsassessor

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. växel 22 54 30
(sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Ju 56.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden, varav fyra med en mindre arbetsgrupp.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

32. Sexualbrottsutredningen (Ju 1972:01)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1971 för att se över brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrott (se Post- och Inrikes tidn. den 11 januari 1972):

Utredningsman:

Kjellin, Björn T. M., hovrättspresident

Experter:

Gustavii, S. I. Birgitta, kurator

Hansson, Bertil E. A., bitr. överläkare

Holmstedt, Yngve D., överläkare

Rodhe, Gösta, f.d. skolöverläkare (fr.o.m. den 29 mars 1973)

Sveri, Knut O., professor

Wallén, Per-Edwin M., professor

Sekreterare:

Engström, Lars-Göran, hovrättsfiskal

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning, Citadellsvägen 17, 211 20 Malmö, tel. växel 040/749 50 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 47.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

33. Domkretsutredningen (Ju 1972:02) för Stockholms län

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1972 för att utreda frågan om den judiciella indelningen i Stor-Stockholmsområdet (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1972):

Ordförande:

Nyqvist, N. Tore., länsöverdirektör

Ledamöter:

Håkansson, Sven-Olof H., länsåklagare

Magnander, Ebbe E. A., avdelningschef

Montgomery, J. Henry A., lagman (t.o.m. den 13 april 1973)

Orrhede, Björn, departementsråd (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Wilborg, Nils A., byggnadsråd

Sekreterare:

Freese, Jan P. G. H:son, t.f. byråchef

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 48.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 22 februari 1973 avgett en promemoria med förslag till delning av Södertörns domsaga.

Utredningen har färdigställt betänkandet (Ds Ju 1973:21) Förslag till domkretsindelning för Stockholms län. Betänkandet kommer att avlämnas i januari 1974.

Uppdraget är därmed slutfört.

34. Utredningen (Ju 1972:03) angående polisen i Stockholm (UPS)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1972 för att utreda frågan om åtgärder för att förbättra polisens arbetsförhållanden i Stockholm (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1972):

Utredningsman:

Gullnäs, S. Ingvar, justitiekansler

Sekreterare:

Tysk, Gunnar I., avdelningsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 49.

Utredningen har hållit fem sammanträden samt vid två tillfällen haft överläggningar med organisationer, som berörts av utredningens arbete. Under januari genomfördes en studieresa till Storbritannien i syfte att studera brottsförebyggande verksamhet och relationerna polis — allmänhet.

Utredningen har slutredovisat sitt uppdrag genom en skrivelse till brottskommissionen den 5 februari 1973. Skrivelsen är fogad som bilaga C till kommissionens betänkande (Ds Ju 1973:5).

35. Utredningen (Ju 1972:04) angående ny lagstiftning om befordran med järnväg

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1972 för att lägga fram förslag till ny lagstiftning om befordran med järnväg (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1972):

Utredningsman:

Weidstam, Åke, hovrättsråd

Experter:

Blom, K. A. Birgitta, departementsråd

Torgils, A. Gunnar, lagman

Lokal: Umeå tingsrätt, Box 138, 901 03 Umeå 1, tel. 090/11 82 70 (utredningsmannen)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 50.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden med experterna. Därjämte har överläggningar ägt rum med motsvarande danska, finska och norska utredningar under två dagar.

Utredningsmannen avser att under år 1974 lägga fram betänkande med förslag till lag om järnvägs ansvarighet vid befordran av resande. I fråga om övriga delar av utredningsuppdraget beräknas arbetet pågå under hela år 1974.

36. Utredningen (Ju 1972:05) angående inskrivning av rätt till luftfartyg m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för att företa en översyn av reglerna om registrering av och inskrivning av rätt till luftfartyg m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli 1972):

Utredningsman:

Rune, Christer L., hovrättsråd

Experter:

Gunnarson, E. J. Ingvar, hovrättsassessor

Hedqvist, Sven A., byrådirektör

Heuman, Jan G. M., rådmän

Liljeqvist, Rolf A., kammarrättsråd

Nilsson, Bengt G., hovrättsassessor

Lokal: Justitiedepartementets kommittéer, Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (Liljeqvist). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 51.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit ett sammanträde med experterna.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

37. Namnlagsutredningen (Ju 1972:06)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1972 med uppdrag att verkställa översyn av namnlagen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1972):

Utredningsman:

Höglund, Olof A., justitieråd

Experter:

Hiljding, Stig G. O., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 13 september 1973)

Uggla, Claes A., patenträttsråd (fr.o.m. den 13 september 1973)

Sekreterare:

Ericsson, Brit-Marie L. B. M., revisionssekreterare (fr.o.m. den 5 maj 1973)

Lokal: Stora Nygatan 2 B, 1 tr., 111 27 Stockholm, tel. 763 14 28 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 52.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit två sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

38. Konsumenttjänstutredningen (Ju 1972:07)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för att verkställa utredning angående lagstiftning om konsumentskydd vid privat serviceverksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1972):

Utredningsman:

Bernitz, Ulf, bitr. professor

Experter:

Bergqvist, Hans A., hovrättsråd, konsumentombudsmannens ställföreträdare

Hellner, Jan E., professor

Hillbom, Lars H., civilekonom

Holm, Ernst Olaf A., direktör

Lundvall, Leif K. G., byrådirektör

Ringstedt, Nils A. E., byråchef (t.o.m. den 17 december 1973)

Steneby, Jan, jur. kand. (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Wallin, Per J., direktör

Sekreterare:

Hertzman, A. Olov, hovrättsassessor

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., tel. 763 20 37 (sekreteraren). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 53.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

39. 1972 års domarutredning (Ju 1972:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att utreda frågan om hovrätternas organisation, domarutbildningen och domarkarriären m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1972):

Ordförande:

Spak, Carl-Anton, lagman

Ledamöter:

Dockered, G. Robert, lantbrukare, f.d. led. av riksdagen
Wiklund, Bengt O., journalist, led. av riksdagen

Experter:

Anderfors, Sten-Erik S., kammarrättsråd
Börjesson, Mats, direktör
Delleryd, Gunnar V., länsåklagare (fr.o.m. den 13 juni 1973)
Montgomery, J. Henry A., lagman
Sönerhed, N. Gunnar, hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 oktober 1973)
Wilhelmson, Lars E., kanslichef

Huvudsekreterare:

Sönerhed, N. Gunnar, hovrättsassessor (t.o.m. den 30 september 1973)

Sekreterare:

Lindberg, Bert H., kammarrättsassessor (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Wikrén, R. O. Gerhard, hovrättsassessor

Lokal: Domstolsväsendets organisationsnämnd, Fack, 103 40 Stockholm
40, tel. växel 52 08 90 (sekreterarna)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 54.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Studiebesök har företagits i Norge och Danmark.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

40. Utredningen (Ju 1972:09) om överinstans till fastighetsdomstol

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att utreda frågan om hovrätts sammansättning vid prövning av mål som fullföljs från fastighetsdomstol (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1972):

Utredningsman:

Persson, J. Lennart, hovrättslagman

Sekreterare:

Eliasson, Bengt E., hovrättsassessor

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 55.

Utredningsmannen har den 15 augusti 1973 avgett betänkandet (Ds Ju 1973:15) Överinstans till fastighetsdomstol.

Uppdraget är därmed slutfört.

41. Utredningen (Ju 1972:10) om översyn av delgivningsbestämmelserna m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 september 1972 för att se över delgivningsbestämmelserna m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 oktober 1972):

Utredningsman:

Stangenberg, Harriet S. T., expeditjonschef

Experter:

Andersson, Sune A., organisationsdirektör (fr. o.m. den 8 oktober 1973)

Larsson, Jan L., polisintendent (fr.o.m. den 3 april 1973)

Stenberg, S. Härje, borgmästare (fr.o.m. den 3 april 1973)

Werner, J. Bertil H., hovrättsassessor

Sekreterare:

Lindskog, Claes M., tingsfiskal (fr.o.m. den 5 december 1973)

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 4 tr., 111 27 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (Stangenberg)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 56.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 haft överläggningar med experterna samt olika myndigheter, organisationer och andra, som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

42. Utredningen (Ju 1972:12) angående företagsinteckning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 september 1972 för att verkställa översyn av lagstiftningen om företagsinteckning (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1972):

Utredningsman:

Rune, Christer L., hovrättsråd

Experter:

Heuman, Jan G. M., rådmän

Löfberg, Karl Axel, kansliråd

Nordén, Joar, bankdirektör

Törnell, Inga-Britt, rådmän

Åsbring, Lars-Göran G., hovrättsassessor

Sekreterare:

Liljeqvist, Rolf A., kammarrättsråd

Lokal: Justitiedepartementets kommittéer, Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Ju 58.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden med experterna.

Utredningen har den 7 juni 1973 avgett delbetänkandet (Ds Ju 1973:10) Företagsinteckning och ändringar i läns- eller kommunindelning.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

43. Brottskommissionen (Ju 1973:01)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari 1973 för att utreda frågan om åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen (se Post- och Inrikes tidn. den 20 januari 1973):

Ordförande:

Rainer, A. Ove, generaldirektör (t.o.m. den 31 mars 1973)

Ledamöter:

Andersson, J. Sven G., statssekreterare (t.o.m. den 31 mars 1973)

Hanson, Per-Olof, borgarråd (t.o.m. den 31 mars 1973)

Hjelm-Wallén, Lena B., statsråd, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 mars 1973)

Högström, Ivar, bostadsdirektör, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 mars 1973)

Kristensson, Astrid M., förbundsjurist, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 mars 1973)

Persson, Carl J. G., rikspolischef (t.o.m. den 31 mars 1973)

Polstam, K. Åke S., kriminalinspektör, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 mars 1973)

Segerström, Ingrid B., överförmyndare (t.o.m. den 31 mars 1973)

Experter:

Sturkell, Carl-Edvard, rättschef (t.o.m. den 31 mars 1973)

Welander, Gösta, kansliråd (t.o.m. den 31 mars 1973)

Wendin, Sture E. W., förste ombudsman (t.o.m. den 31 mars 1973)

Sekreterare:

Cars, U. M. Thorsten, byråchef (t.o.m. den 31 mars 1973)

Jermsten, Per L., departementsråd (t.o.m. den 31 mars 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 3 januari 1973):

Kriminalpolitiken måste fortlöpande anpassas till brottslighetens inriktning och omfattning och till de förändringar i samhällsförhållandena

som påverkar människornas sociala anpassning. Den kriminalpolitik som vi för sedan lång tid tillbaka följer i huvudsak två linjer. Dels går den ut på att vidta åtgärder som gör det lättare för dem som har begått brott att inpassa sig i samhället. Det är i första hand kriminalvårdens uppgift. Dels går den ut på att förebygga brott och att skydda samhället och människorna i gemen mot brott. I ett långsiktigt perspektiv är detta en social fråga som i stor utsträckning handlar om att komma till rätta med bristfälliga miljöer och förebygga social missanpassning. Vissa frågor om samarbetet mellan olika sociala myndigheter och organ, skolan och rättsvården med långsiktiga syften kommer jag att ta upp senare i dag i ett annat sammanhang. I ett nära och vardagligt perspektiv är brottsbekämpningen i första hand en uppgift för polis, åklagare, domstolar och kriminalvården.

Inom kriminalvården pågår sedan lång tid ett betydande reformarbete genom successiv upprustning av anstalts- och frivården. I årets statsverksproposition föreslås en genomgripande reform av kriminalvården i syfte att minska återfallsbrottsligheten och förbättra de dömdas möjligheter till social anpassning. Om riksdagen godtar förslagen, fullföljs den del av kriminalpolitiken som syftar till att anpassa dem som har begått brott till ett normalt liv i samhället.

Parallellt härmed har under senare år åtskilligt gjorts för att förstärka den brottsbekämpande verksamheten. Betydande anslag har tillförts polisväsendet som därigenom har fått mera personal och bättre utrustning. Verksamheten inom polisväsendet liksom rättsväsendets övriga organ har rationaliserats och effektiviserats på många sätt. Skärpta påföljder har genomförts i fråga om narkotikabrott, olaga vapeninnehav och dobbleri. Polisen har fått ökade möjligheter att uppdaga brott av nyss angivet slag genom husrannsakan, kroppsvisitering och andra liknande spaningsåtgärder. Den kriminalpolitiska behandlingen av grova narkotikaförbrytare och andra som har dömts till långvariga straff för grova brott har skärpts. En parlamentarisk kommission har föreslagit åtskilliga åtgärder för att förebygga politiska våldsdåd. Jag räknar med att de av kommissionen föreslagna åtgärderna i allt väsentligt kommer att vara genomförda inom kort tid. I statsverkspropositionen föreslås ett flertal åtgärder för att förbättra de polisiära förhållandena i Stockholm. I samma syfte har förhandlingsuppdrag lämnats till avtalsverket för omreglering av ett stort antal polismanstjänster i Stockholm. Även i andra avseenden och på andra områden har insatser gjorts för att förstärka den brottsförebyggande och brottsbekämpande verksamheten.

De reformer och de åtgärder i övrigt för vilka jag nu har redogjort är uttryck för den kriminalpolitik som vi fortlöpande har fört. Denna politik skall fullföljas.

Behovet av brottsbekämpande insatser måste därvid som jag redan framhållit — bedömas med hänsyn till de förändringar i brottsligheten och samhällsförhållandena i övrigt som framkommer från tid till annan. Ett oroande drag i den senaste tidens utveckling är den omfattning och den karaktär som vissa slag av grövre brottslighet har fått. Jag syftar särskilt på rånen mot banker, postlokaler och butiker och annan brottslighet, där våld eller hot om våld förekommer. Vi kan vidare iakta att brottslighet och annan asocialitet uppstått i anslutning till den verksamhet som bedrivs i s.k. sexklubbar. Många människor upplever också att det brister i fråga om ordning och trivsel på allmänna platser och kommunikationsmedel. Det föreligger över huvud taget ett behov av att förstärka de direkt brottsförebyggande insatserna i allmänhet och att ge polisen ett starkt stöd i dess

verksamhet. Förhållandena är sådana att kraftfulla åtgärder nu är motiverade i syfte både att minska brottsligheten och att skapa bättre ordning och trivsel på allmänna platser.

Jag föreslår därför att en särskild kommission tillkallas med uppgift att dra upp riktlinjer för och lägga fram förslag till konkreta åtgärder för att minska brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen. I kommissionen bör ingå företrädare för de fyra stora politiska partierna. Den bör bedriva sitt arbete med sådan skyndsamhet att resultatet därav kan redovisas under loppet av några månader. Beträffande kommissionens närmare arbetsuppgifter vill jag här bara i korthet ange några synpunkter som bör vara vägledande.

Ett oroande drag i samhällsbilden är som jag redan har påpekat rånen mot banker, posten och butiker och annan brottslighet, där våld eller hot om våld förekommer. Jag skall här inte söka klarlägga orsakerna till dessa förhållanden utan endast framhålla att samma utveckling kan konstateras i ett flertal jämförbara länder. Det finns därför anledning befara att vi här inte har att göra med en tillfällig uppgång av denna typ av brottslighet. Samhället måste med all kraft tränga tillbaka våldet.

Kommissionen bör i detta sammanhang överväga vilka direkt brottsförebyggande och övervakande åtgärder av olika slag som kan komma i fråga. Sålunda bör kommissionen undersöka dels vilka tekniska förändringar som kan tänkas när det gäller utrustning och inredning av post- och banklokaler, dels hur en förstärkt polisiär och annan övervakning av bank, post- och affärslokaler skall kunna åstadkommas. Det bör också undersökas, om ökade insatser kan göras i fråga om polisens spanings- och utredningsverksamhet när det gäller brott av detta slag. Straffskalorna för dessa brott bör också ses över.

Ett annat område där brottslighet och asocialitet uppstått i nya miljöer är som jag framhållit den verksamhet som bedrivs i s.k. sexklubbar. En öppen reklam görs i dagspressen för klubbarna. De som driver verksamheten och de som upplåter lokaler härför uppbär stora intäkter för sin hantering. Verksamheten kan vara en grogrund för brottslighet av skiftande slag. Kvinnor utnyttjas kommersiellt i verksamheten och löper stor risk för social missanpassning. Verksamheten är ofta också störande för kringboende.

I många fall torde verksamheten falla in under straffbestämmelserna för koppleri i 6 kap. 7 § brottsbalken. Åtskilliga ingripanden har skett av polisen med stöd av denna bestämmelse och i flera domstolsavgöranden har innehavare av sådana klubbar dömts till ansvar för koppleri. Det oaktat fortsätter denna verksamhet. Det sammanhänger framför allt med att polisen ofta av olika skäl har svårt att bevisa att brottslig verksamhet förekommer.

Med utgångspunkt i vad nu har sagts bör kommissionen överväga vilka åtgärder som kan vidtas för att förebygga brott i samband med sexklubbarnas verksamhet. Som jag sagt tidigare har polisen ofta svårt att styrka brottslig verksamhet. Kommissionen bör pröva under vilka förutsättningar polismyndighet lämpligen kan ges befogenhet att förbjuda pornografiska föreställningar i fall då verksamheten kan antas innefatta brottslighet eller eljest är förenad med betydande sociala olägenheter. Vidare bör — såsom förutsattes i samband med genomförandet av 1970 års lagändringar om pornografiska framställningar — en förnyad prövning ske när det gäller sådana föreställningar som innehåller våldsinslag och sexuella perversiteter.

Det kan vidare ifrågasättas om reklam för pornografiska föreställningar

fyller något godtagbart informationssyfte som uppväger de sociala olägenheter som kan uppkomma av en omfattande sexklubbsverksamhet. I det sammanhanget bör beaktas att många människor på grund av sina etiska värderingar reagerar mot den påträngande annonseringen för pornografiska föreställningar. Det är fullt i linje med de värderingar som låg bakom den år 1970 beslutade lagstiftningen att skona den tidningsläsande allmänheten från pornografiska alster. Tidningsutgivareföreningen har tagit ett initiativ i denna riktning. Kommissionen bör därför överlägga med företrädare för tidningsbranschen för att åstadkomma en sanering av ifrågasvarande reklam och om en sådan sanering inte kan komma till stånd överväga förbud mot reklam av detta slag.

Som jag redan anfört är ordningsförhållandena på allmänna platser och kommunikationsmedel ofta otillfredsställande. Det gäller särskilt storstäderna men även på vissa håll i landsorten framför allt i samband med större evenemang av olika slag. Sprit- och ölförtäring förekommer på allmänna platser i en utsträckning och på ett sätt som skapar otrevnad och är störande för den allmänhet som vistas på eller passerar dessa platser. Alkohol- eller narkotikapåverkade personer trakasserar förbipasserande genom tillmälen och ibland handgripligheter. Inte minst utsatt är personalen på de allmänna kommunikationsmedlen. Stölder och skadegörelse förekommer ofta i omkringliggande affärer.

Enligt gällande författningar och instruktioner har polisen möjlighet att omhänderta personer som är alkohol- eller narkotikaberusade. Särskilda möjligheter finns för polisen att ta den som inte har fyllt 20 år i förvar i avbidan på åtgärd av barnavårdsnämnd. Det har ifrågasatts om dessa möjligheter utnyttjas i tillräcklig grad. Kommissionen bör - i den mån det är möjligt inom ramen för dess kortfristiga uppdrag — bilda sig en uppfattning om hur det förhåller sig härmed.

När det gäller förgelseväckande beteende eller störande uppträdande utan klart samband med alkohol- eller narkotikapåverkan är polisens möjligheter att ingripa i huvudsak begränsade till att anteckna vederbörande för eventuell bötespåföljd. Kommissionen bör överväga om man lämpligen kan ge polisen rätt att även i sådana fall omhänderta vederbörande under den tid som behövs för att hindra fortsatt störande uppträdande. Därvid bör givetvis beaktas, att rimliga krav på rättssäkerhet och personlig integritet måste uppfyllas även vid mycket kortvariga frihetsberövanden. Kommissionen bör överväga vilka resurser i fråga om personal och lokaler som skulle krävas för att personer som stör ordningen på allmänna platser skall kunna avföras från platsen och omhändertas.

Jag vill framhålla det angelägna i att polisen och de sociala myndigheterna samarbetar effektivt och förtroendefullt. Det är också nödvändigt att polisen har allmänhetens stöd. Dessa frågor skall i ett mera långsiktigt perspektiv behandlas av det centrala råd för samhällets olika insatser mot brott som jag har nämnt i det föregående. Kommissionen bör emellertid överväga vilka åtgärder som redan nu kan vidtas från samhällets sida när det gäller samarbetet mellan polisen, de sociala myndigheterna och allmänheten. Det får inte råda någon tvekan om att polisen, som i första hand har ansvaret för ordningens upprätthållande, har samhällets fulla stöd vid fullgörandet av sina i många fall svårlösta uppgifter.

Jag har nu berört vissa frågor som enligt min mening bör tas upp av kommissionen till särskild behandling. Men kommissionens uppdrag bör inte begränsas till dessa frågor. Åtgärder med direkt brottsförebyggande syften krävs över ett vidare fält. Även om det här rör frågor som det förut

nämnda centralrådet kommer att ta upp bör kommissionen pröva åtgärder som mera omedelbart kan vidtas. Framför allt bör eftersträvas att i allmänpreventivt syfte öka upptäcktsrisken för brott. Olika åtgärder bör därvid övervägas. Det gäller åtgärder såväl från det allmännas sida som från enskilda.

När det gäller insatser av det förstnämnda slaget kan komma i fråga att förstärka polisens resurser för övervakning, spaning och utredning samt för upprätthållandet av allmän ordning. I statsverkspropositionen föreslås vissa förstärkningar av polispersonalen. Dessa förstärkningar föreslås sättas in på sådana områden där behovet är särskilt framträdande. Förstärkningarna begränsas bl.a. med hänsyn till möjligheterna att under nästkommande budgetår rekrytera personal till de nya tjänsterna. Kommissionen bör undersöka vilka åtgärder som kan vidtas för att stimulera rekryteringen till polisyrket och för att förbättra polisens arbetsförhållanden. Kommissionen bör göra en samlad bedömning såväl när det gäller polisverksamhetens inriktning och polisens arbets- och trivselförhållanden som beträffande behovet av personal.

Kommissionen bör vidare pröva i vad mån allmänheten och enskilda kan vidta åtgärder för att skydda sig mot brott och för att bidra till en bättre allmän ordning.

I sådana frågor liksom när det gäller åtgärder av brottsförebyggande slag över huvud taget bör kommissionen arbeta i nära kontakt med företrädare för de allmänna kommunikationerna, försäkringsbolag, banker, affärsidkare m.fl. Det är angeläget att därvid olika uppslag och initiativ från dem som utsätts för brottslig eller ordningsstörande verksamhet prövas och att kommissionens arbete bedrivs med hänsynstagande till dessas berättigade intressen.

Kommissionen har hållit tolv sammanträden.

Kommissionen har den 26 mars 1973 avgett betänkandet (Ds Ju 1973:05) Åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen.

Uppdraget är därmed slutfört.

44. Utredningen (Ju 1973:02) om ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari 1973 för att lägga fram förslag till uppgifter för och organisation av ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott (se Post- och Inrikes tidn. den 20 januari 1973):

Utredningsman:

Gullnäs, S. Ingvar, justitiekansler (fr.o.m. den 9 januari 1973)

Sekreterare:

Cosmo, Carl-Johan O., hovrättsråd (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 3 januari 1973):

Tidigare denna dag har jag fått bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att utreda frågan om åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen. Jag har i det sammanhanget framhållit behovet av en bättre samverkan mellan olika sociala myndigheter och organ, skolan, rättsvården och dem som företräder enskilda intressen som utsätts för brottslighet. Under åberopande av vad jag sålunda har anfört föreslår jag att en utredningsman tillkallas för att lägga fram förslag till uppgifter för och organisation av ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott. Till ledning för utredningsmannen vill jag framhålla följande.

Det är anslaget att rådet får sådana uppgifter och en sådan organisation att det på ett verksamt sätt kan bidra med konkreta förslag till samverkande åtgärder för att förebygga brott. Lika viktigt som att rådet får en allsidig sammansättning är att det får tillgång till en basorganisation som ger möjlighet att vidta konkreta åtgärder och framlägga förslag till reformer.

Rådet bör bestå av en beslutande grupp, som utgörs av ordförande och representanter för de fyra stora politiska partierna samt för näringslivets organisationer och de fackliga organisationerna. Till sitt förfogande bör denna grupp ha arbetsgrupper med expertis från olika berörda samhällsområden, såsom polis, åklagare, domstolar, kriminalvård, skola, barna- och ungdomsvård, sjukvård, nykterhetsvård, planmyndigheter, arbetsmarknadsmyndigheter, kriminologisk forskning samt ungdomsorganisationer, försäkringsbolag och sammanslutningar av affärsidkare.

Jag förutsätter att den verksamhet som pågår inom 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar, samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten och samarbetsorganet för bekämpande av narkotikabrottsligheten kan upphöra, när centralrådet är upprättat.

Utredningen har den 25 april 1973 avgett betänkandet (Ds Ju 1973:06) Det brottsförebyggande rådet.

Uppdraget är därmed slutfört.

45. Delegationen (Ju 1973:03) för jämställdhet mellan män och kvinnor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1972 för att ingå i en delegation för att åstadkomma jämställdhet mellan män och kvinnor:

Ordförande:

Peterson, Thage E. G., statssekreterare

Ledamöter:

Carlsson, May-Britt, ombudsman

Persson, Gustav B., kommunalråd

Sandberg, Elisabeth, sekreterare

Sigurdson, Gertrud C., statsråd, led. av riksdagen (t.o.m. den 2 november 1973)

Westman, Helny I., socialchef (fr.o.m. den 23 november 1973)

Ersättare för ledamot:

Rollén, Berit, reportagechef (fr.o.m. den 3 december 1973)

Sandlund, Maj-Britt L., byråchef (fr.o.m. den 3 december 1973)

Experter:

Ahrland, Karin M., förste länsassessor (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Alfvén-Palmstierna, Gunnel, leg. läkare (fr.o.m. den 18 oktober 1973)

Bartley, A. Osborne, professor (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Bodström, T. Lennart, ordförande i TCO (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Brännström, Gurli (Gullan) E., fru (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Fraenkel, Ingegärd C. E., studierektor, led. av riksdagen (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Fredgaard, K. Sonja, redaktör (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Giesecke, Curt-Steffan, verkst. direktör (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Järdler, Sven A., förbundsdirektör (fr.o.m. den 12 mars 1972)

Löwbeer, Hans, universitetskansler (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Mattson, Lisa, förbundsordförande, led. av riksdagen (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Millgårdh, K. Marianne, redaktör (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Mogård, Britt E. T., fru, led. av riksdagen (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Nilsson, Gunnar E., ordförande i LO (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Olsson, Bengt K., förbundsdirektör (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Orring, Jonas A., generaldirektör (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Palmaer, S. G. Eva, fil. lic. (fr.o.m. den 18 oktober 1973)

Rehnberg, K. Bertil, generaldirektör (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Rexed, Bror A., generaldirektör (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Strand, Bengt H., fil. kand. (fr.o.m. den 4 juni 1973)

Ugglå, Karl-Lennart, generaldirektör (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Ersättare för expert:

Andersson, Karin E., förbundssekreterare, led. av riksdagen (för Fredgaard) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Andrén, A. Gunnar, förhandlingsdirektör (för Ugglå) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Baude, Annika M. C., avdelningschef (för Rexed) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Bergström, Olof W., avdelningschef (för Rehnberg) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Eriksson, B. Sune, direktionssekreterare (för Järdler) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Fjällström, B. Harry, avtalssekreterare (för Nilsson) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Gjötterberg, Tora-Britta, redaktör (för Ahrland) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Jonasson, Sven G. J., utredningschef (för Bodström) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Lewén-Eliasson, Anna Lisa, fru, led. av riksdagen (för Mattson) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Lindahl-Kiessling, Kerstin M., professor (för Löwbeer) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Linde, I. Gertie, farm. kand. (för Brännström) (fr.o.m. den 12 mars 1973)

- Mandahl-Ericsson, A. Cecilia, förste länsassessor (för Alfvén-Palmstierna) (fr.o.m. den 18 oktober 1973)
- Royen, Sverre N. H., direktör (för Olsson) (fr.o.m. den 12 mars 1973)
- Rugfelt, K. E. Lennart, direktör (för Giesecke) (fr.o.m. den 12 mars 1973)
- Troedsson, Ingegärd, pol. mag. (för Mogård) (fr.o.m. den 12 mars 1973)
- Ulfhielm, Monica H. V., sekreterare (för Bartley) (fr.o.m. den 12 mars 1973)
- Vestin, F. E. Margareta, undervisningsråd (för Orring) (fr.o.m. den 12 mars 1973)
- Wahlberg, E. Marianne, avdelningschef (för Fraenkel) (fr.o.m. den 12 mars 1973)
- Waldén, G. Louise, fil. kand. (för Palmaer) (fr.o.m. den 18 oktober 1973)

Sekreterare:

- Leijon, Anna-Greta, statsråd, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari t.o.m. den 2 november 1973)
- Lindberg, S. Ingemar, kansliråd (fr.o.m. den 15 november 1973)

Bitr. sekreterare:

- Krausz, Elisabet, fil. kand. (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Lokal: Drottninggatan 6, 4 tr., 111 51 Stockholm, tel. 763 2904 (Lindberg) och 763 2895 (Krausz)

Direktiv (anförande av statsminister Palme till statsrådsprotokollet den 28 december 1972):

Bristen på jämställdhet mellan män och kvinnor har under senare tid fått ökad aktualitet. Strävandena till jämställdhet har ett växande stöd hos allmänheten.

Samhället bör aktivt stödja dessa strävanden och på samhällslivets olika områden genomföra åtgärder som skapar ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. Målmedvetna och samordnade insatser krävs, formade efter en helhetssyn. Arbetet för jämställdhet mellan män och kvinnor kan inte bedrivas isolerat utan måste förenas med en strävan till social utjämning i hela samhället.

I första hand gäller det att hävda kvinnans rätt till arbete. Arbetsmarknadspolitiken och övriga sysselsättningsskapande åtgärder samt förnyelsen av arbetslivets villkor kommer därmed i förgrunden. Ungdoms- och vuxenutbildning måste medverka till att en arbetsfördelning, byggd på jämställdhet mellan män och kvinnor främjas på arbetsmarknaden och i hemmen. En sådan arbetsfördelning ställer stora krav på barntillsyn, annan service i bostadsområdena och en vidgad plats för gemenskap i samhällsmiljön. De hemarbetande kvinnornas behov av gemenskap utanför hemmen och i samhällslivet och av olika former av service kräver uppmärksamhet.

Kvinnornas underrepresentation i politiska beslutsförsamlingar och i organisationslivet belyser ytterligare bristen på jämställdhet och synsätt som diskriminerar kvinnorna och hindrar dem i deras strävanden. I dessa värderingar och synsätt återspeglas den arbetsfördelning mellan män och kvinnor som nu präglar samhället. Den låser fast såväl män som kvinnor i skilda roller och försvårar en fri personlig utveckling. Kraven på jämställdhet gäller därför inte endast förändringar av kvinnornas villkor utan också av männens. Förändringen avser bl.a. för kvinnornas del ökade

möjligheter att förvärvsarbeta och för männens del möjligheter att ta ökat ansvar för barnen.

I arbetet på att förändra kvinnornas ställning och åstadkomma jämställdhet mellan män och kvinnor måste statsmakterna ta en aktiv del. Statsmakterna måste emellertid därvid handla konsekvent och på basis av ett så brett erfarenhetsunderlag som möjligt. För att skapa underlag och dra upp riktlinjer för detta handlande bör en särskild delegation tillkallas. Denna bör bestå av fem ledamöter.

En viktig uppgift för delegationen blir att samverka och samråda med myndigheter, arbetsmarknadens parter, kvinnornas organisationer och andra folkrörelser för att förankra strävanden till jämställdhet för kvinnorna på samhällets olika områden. Vid sin sida bör delegationen därför ha ett organ med företrädare för vissa myndigheter och organisationer. Detta organ bör lämpligen benämnas den stora delegationen.

Åtskilliga av de frågor som delegationen kommer att få ta ställning till kommer att kräva särskild kunskap, bl.a. om lokala förhållanden. Till delegationens förfogande bör därför stå referensgrupper med företrädare för olika intressegrupper.

Att nu mera preciserat ange delegationens uppgifter är varken lämpligt eller möjligt. Vissa allmänna riktlinjer för delegationens verksamhet bör dock anges här. Delegationen bör fördjupa och utveckla den helhetssyn som skall vara vägledande för regeringens politik för jämställdhet mellan män och kvinnor och föreslå åtgärder för att förverkliga denna politik, stimulera och stödja myndigheternas arbete för jämställdhet mellan män och kvinnor, stimulera och stödja åtgärder i detta syfte inom landsting, kommuner, organisationer och näringsliv, verka för att likaberättigandets principer utbredds och får prägla värderingar och attityder på olika områden av samhällslivet, därvid samverka med folkrörelser och organisationer till en bred studie- och upplysningsverksamhet till stöd för jämställdhet mellan män och kvinnor, bedriva undersöknings- och forskningsarbete av betydelse för jämställdheten mellan män och kvinnor samt bevaka övrig pågående verksamhet på området.

Delegationen har under tiden januari — oktober 1973 hållit elva sammanträden, samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av delegationens arbete. Därutöver har ett sammanträde hållits med hela delegationen och tre med en särskilt kallad referensgrupp.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

46. Steriliseringsutredningen (Ju 1973:04)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1972 för översyn av lagstiftningen om sterilisering (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1973):

Utredningsman:

Hadding, Carl Fredrik, t.f. hovrättslagman (fr.o.m. den 30 januari 1973)

Experter:

Gerle, Bo O., professor (fr.o.m. den 6 mars 1973)

Giertz, Gustav B., professor (fr.o.m. den 30 januari 1973)
Johansson, J. Harald, professor (fr.o.m. den 30 januari 1973)
Lindsten, Jan E., bitr. professor (fr.o.m. den 30 januari 1973)
Olsson, Elvy E., fru, led. av riksdagen (fr.o.m. den 6 mars 1973)
Ström, Turid, avdelningschef (fr.o.m. den 30 januari 1973)

Sekreterare:

Freese, Jan P. G. H:son, t.f. byråchef (fr.o.m. den 30 januari 1973)

Bitr. sekreterare:

Rutberg, Britt D., fil. kand. (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Lokal: Datainspektionen, Fack, 103 60 Stockholm, tel. växel 22 79 80
(sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 15 december 1972):

Med sterilisering i vidsträckt bemärkelse förstås en medicinsk åtgärd som leder till att fortplantningsförmågan upphävs. Ingreppet kan företas antingen så att man tar bort eller dödar könskörtlarna (testiklarna hos mannen, äggstockarna hos kvinnan) eller könscellerna i dessa eller så att man utan att göra något ingrepp i könskörtlarna hindrar de av dessa producerade könscellerna (sädeskropparna eller äggen) att nå sin bestämmelse. Endast den senare metoden brukar benämnas sterilisering (sterilisering i inskränkt mening) under det att den förra betecknas som kastrering. I fortsättningen avses med sterilisering endast sterilisering i inskränkt mening.

De grundläggande bestämmelserna om sterilisering finns i lagen (1941:282) om sterilisering (ändrad senast 1972:120), steriliseringslagen. Lagen är i princip utformad så att den medger sterilisering under förutsättning att vissa indikationer föreligger och att vederbörande har lämnat sitt samtycke till ingreppet. I vissa fall kan ingrepp dock företas utan samtycke, nämligen när vederbörande på grund av rubbad själsverksamhet saknar förmåga att lämna giltigt samtycke. Indikationerna för sterilisering är av tre slag, nämligen eugenisk, social och medicinsk. Eugenisk indikation föreligger, när någon med skäl kan antas komma att genom arvsanlag på avkomlingar överföra sinnessjukdom eller sinnesslöhet eller svårartad sjukdom eller svårt lyte av annat slag. Som social indikation anges att någon prövas på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten eller på grund av asocialt levnadssätt vara för framtiden uppenbart olämplig att handha vårdnaden om barn. Sterilisering på grund av eugenisk eller social indikation kan företas på både man och kvinna. Däremot gäller den medicinska indikationen bara kvinna. Sterilisering på denna grund får företas, om till följd av sjukdom, kroppsfel eller svaghet hos kvinna är påkallat att hon steriliseras för att förebygga havandeskap som skulle medföra allvarlig fara för hennes liv eller hälsa. Förutom i de nu angivna tre fallen finns möjlighet till sterilisering för den som avser att söka fastställelse enligt lagen (1972:119) om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall.

Prövning av frågan huruvida sterilisering får företas ankommer i princip på socialstyrelsen. Tillstånd till sterilisering får inte lämnas för gift person,

om inte andra maken, där så kunnat ske, har beretts tillfälle att yttra sig.

Indikationerna i steriliseringslagen stämmer i viss utsträckning överens med indikationerna för legal abort i lagen (1938:318) om avbrytande av havandeskap, abortlagen. Abortlagen upptar sålunda en på samma sätt som i steriliseringslagen utformad eugenisk indikation och vidare en som medicinsk eller medicinsk-social betecknad indikation, vilken motsvarar steriliseringslagens medicinska. I abortlagen finns emellertid även en år 1946 införd social-medicinsk indikation, som saknar motsvarighet i steriliseringslagen. Enligt denna indikation får havandeskap avbrytas, när med hänsyn till kvinnans levnadsförhållanden och omständigheterna i övrigt kan antas, att hennes kroppsliga eller själsliga krafter skulle allvarligt nedsättas genom barnets tillkomst och vården om barnet (förväntad svaghet). Abort på eugenisk indikation får i princip ske endast om kvinnan samtidigt steriliseras.

Frågan om en reformering av steriliseringslagen aktualiserades vid 1955 och 1960 års riksdagar men föranledde då inte någon åtgärd av riksdagen (ILU 1955:23, 1960:24). Vid 1970 års riksdag begärdes i likalydande motioner (1970:I:509 och II:437) att lagen skulle bli föremål för översyn. Det framfördes önskemål om ändringar i tre avseenden.

Först påpekades den bristande överensstämmelsen mellan steriliseringslagen och abortlagen i det att indikationen förväntad svaghet inte återfinns i steriliseringslagen. Motionärerna fann steriliseringslagens snävare bestämmelser inhumana mot kvinnan och hennes familj och ansåg att de kunde leda till en ny abortsituation. Vidare borde en uppmjukning ske av bestämmelsen om makes hörande i steriliseringsärenden, eftersom kravet på sådant hörande kunde förmå en kvinna att återkalla en starkt indicerad ansökan. Särskilt betonades de problem som i detta avseende kunde uppkomma under den tid som makar lever åtskilda på grund av hemskillnad. Det tredje önskemålet från motionärernas sida var en utökad möjlighet till sterilisering av män.

I sitt utlåtande över motionerna erinrade första lagutskottet (ILU 1970:60) inledningsvis om att utskottet, när det tidigare avstyrkt motioner med liknande utredningskrav, hade betonat att sterilisering innebar en väsentlig stympning av en människa och att respekten för individen krävde att en sådan åtgärd inte tillgreps förrän det tedde sig uppenbart erforderligt och andra åtgärder syntes utsiktslösa. Utskottet hade då också — med hänsyn till ingreppets livsvariga följder — ansett att det borde fordras att de steriliseringsgrundande orsakerna med full tydlighet framstod som oföränderliga. Vidare hade utskottet uttalat att vetskapen om att vara steriliserad hos många personer kunde utlösa allvarliga psykiska eller psykosomatiska rubbningar. Utskottet konstaterade därefter att dessa tidigare överväganden alltjämt förtjänade beaktande och framhöll att steriliseringsoperation på kvinna ingalunda var något riskfritt ingrepp.

Emellertid måste enligt utskottet också vissa andra omständigheter beaktas. På det medicinskt-tekniska området hade fortlöpande gjorts framsteg och operationstekniken hade förfinats. Möjligheter att i inte ringa omfattning återge steriliserade människor fortplantningsförmågan bedömdes föreligga inom en inte alltför avlägsen framtid. Den allmänna samhällsutveckling som hade ägt rum under de då snart 30 år steriliseringslagen varit i kraft hade också medfört att vissa av de värderingar som låg bakom lagens stadganden torde få bedömas annorlunda än vid lagens tillkomst. Då härtill kom att lagen medförde åtskilliga mänskliga, sociala och rent praktiska problem i de avseenden som

motionärerna hade angett, fann utskottet övervägande skäl tala för att en översyn av lagstiftningen om sterilisering företogs. Utskottet hemställde att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en sådan översyn. Riksdagen biföll utskottsutlåtandet (rskr 346).

1965 års abortkommitté har i sitt betänkande (SOU 1971: 58) Rätten till abort behandlat det i abortlagen uppställda steriliseringskravet för abort på eugenisk indikation. Kommittén har föreslagit att något motsvarande villkor inte tas upp i en ny abortlag. Under remissbehandlingen av betänkandet har från flera håll framförts önskemål om en översyn av steriliseringslagen. Som skäl härför har framför allt åberopats att det bör närmare utredas i vilken utsträckning kvinnor och män skall få välja sterilisering som ett alternativ till andra familjeplanerande åtgärder. Fråga om ny abortlagstiftning är nu föremål för övervägande inom justitiedepartementet.

Jag delar uppfattningen att en översyn av lagstiftningen om sterilisering bör komma till stånd. För en sådan åtgärd talar redan den omständigheten att gällande steriliseringslag till en del är baserad på andra värderingar och förhållanden än dem som råder i dagens samhälle. Detta gäller framför allt i fråga om två av lagens tre indikationer för sterilisering, nämligen den eugeniska och den sociala indikationen. Det ursprungliga motivet för bestämmelserna om sterilisering i dessa fall — liksom motsvarande regler i den första författningen på detta område, lagen (1934: 171) om sterilisering av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller andra som lida av rubbad själsvksamhet — torde ha varit en strävan från samhällets sida att söka nedbringa den ärftliga spridningen av vissa sjukdomar och förhindra tillkomsten av barn som kunde befaras komma att växa upp under särskilt ogynnsamma förhållanden.

Av tillgängliga statistiska uppgifter om antalet i landet utförda steriliseringsoperationer framgår bl.a. att tillämpningen av de eugeniska och sociala indikationerna fortlöpande avtagit och att deras praktiska betydelse därför numera måste betecknas som tämligen marginell. År 1970 utfördes totalt 1 863 steriliseringsoperationer. Av dessa företogs 20 på eugenisk indikation. Den sociala indikationen åberopades i sammanlagt 46 fall.

En betydelsefull orsak till denna utveckling är säkerligen en ökad medvetenhet om värdet av att upprätthålla och stärka respekten och skyddet för den enskildes integritet och en i takt därmed stegrad motvilja hos myndigheter och enskilda att ta initiativ till eller på annat sätt aktivt medverka till beslut om ingrepp som i så hög grad rör individens person och familjeförhållanden. Ytterligare en omständighet av betydelse är utvecklingen i fråga om preventivmedel. Det finns sålunda i dag tillgång till betydligt flera och säkrare metoder att förebygga graviditeter än för 30 år sedan. Det finns slutligen också anledning att erinra om de förändringar som skett i fråga om möjligheterna till abort. Jag avser då i första hand inte de vidgade förutsättningarna för tillstånd till en sådan åtgärd utan de medicinska och operationstekniska framsteg som förenklat dessa operationer och samtidigt påtagligt reducerat riskerna för komplikationer.

Framstegen inom medicinen har även medfört att ingrepp för sterilisering nu kan utföras med större säkerhet och med mindre risker för komplikationer än tidigare. Dessa omständigheter har bidragit till ett ökat intresse för sterilisering som ett medel för familjeplanering. Detta gäller särskilt steriliserande ingrepp på man vilket måste betecknas som en enkel och lindrig operation i synnerhet vid jämförelse med motsvarande ingrepp

på kvinna. Mot denna bakgrund har det under senare tid allt oftare betecknats som otillfredsställande att det inte ens finns möjlighet att alternativt utföra ett steriliserande ingrepp på mannen i fall då medicinska kontraindikationer mot havandeskap föreligger för den kvinna med vilken han är gift eller eljest sammanlever.

Frågan om en liberalisering av bestämmelserna om möjlighet till sterilisering i riktning mot en ordning som innebär att ett sådant ingrepp får företas i enbart familjeplanerande syfte har diskuterats under lång tid. Mot en sådan ordning har framför allt åberopats steriliseringsingreppets definitiva karaktär och de ur vetenskapen om detta förhållande uppkommande riskerna för efterföljande allvarliga psykiska eller psykosomatiska störningar.

Så länge forskningen angående möjligheterna att återge steriliserade människor fortplantningsförmågan inte har lett fram till några säkra resultat kan dessa invändningar inte fränkännas betydelse. Å andra sidan synes betänkligheter av detta slag inte väga så tungt, att man utan vidare bör avvisa tanken att under vissa betingelser godta sterilisering som en alternativ metod för födelsekontroll. Visserligen bedrivs ett intensivt forskningsarbete på preventivmedelsområdet, och det är möjligt att nya rön i en framtid kommer att radikalt ändra nuvarande förutsättningar. Det är dock ovisst om eller när forskningarna på det området leder till så betydande framsteg att steriliseringsfrågan kommer i ett helt nytt läge. Under alla förhållanden synes enbart förhoppningar om snara framsteg i det hänseendet inte kunnat tas till intäkt för att en utredning av frågan om vidgade möjligheter till sterilisering bör anstå. Det framstår tvärtom som angeläget att detta problem snarast tas upp till en allsidig prövning med utgångspunkt i de förhållanden som nu råder.

Under hänvisning till vad jag här har anfört vill jag förorda att en översyn av steriliseringslagen nu kommer till stånd. Arbetet bör anförtros en särskilt tillkallad sakkunnig.

Utredningsarbetet bör framför allt inriktas på frågan i vad mån och i vilken utsträckning en rättskapabel persons egen begäran om sterilisering skall kunna få utgöra tillräckligt underlag för ett sådant ingrepp. Uppmärksamhet bör i detta sammanhang ägnas åt frågan om behovet av garantier mot förhastade eller dåligt underbyggda ställningstaganden. Föreligger skäl som gör det nödvändigt att uppställa särskilda villkor eller kriterier för sterilisering i enbart barnbegränsande syfte synes ett lämpligt minimikrav vara att det önskade syftet inte lika väl kan uppnås med andra metoder utan att en sterilisering i det enskilda fallet av medicinska eller andra skäl framstår som mest ändamålsenlig.

Med hänsyn till den internationella rörlighet som kännetecknar människorna i dagens samhälle är det angeläget att vid prövningen av dessa frågor beakta den ordning som gäller utomlands och då främst i övriga nordiska länder.

Av skäl som jag tidigare har anfört bör en översyn av steriliseringslagen även omfatta frågan om de eugeniska och sociala indikationerna för sterilisering bör behållas eller ges en ändrad utformning. Denna fråga liksom frågan om behovet av reformer med avseende på den medicinska indikationen bör lämpligen avgöras mot bakgrund av hur det nyss berörda spörsmålet om en mera allmän utvidgning av möjligheterna till sterilisering kommer att lösas. Av denna anledning anser jag det inte meningsfullt att nu göra andra uttalanden i dessa frågor än ett allmänt påpekande rörande den bristande terminologiska överensstämmelsen mellan 1 § steriliseringslagen

och bl.a. lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall och en erinran om att det i bestämmelsen om den sociala indikationen angivna kriteriet 'asocialt levnadssätt' bör ägnas särskild uppmärksamhet.

Jag delar uppfattningen att det vid en reformering av steriliseringslagstiftningen finns anledning överväga om inte det nuvarande kravet på att sökandens make skall beredas tillfälle att yttra sig innan tillståndsfrågan avgörs bör kunna upphävas eller i varje fall mjukas upp. Det torde finnas skäl att även i övrigt ägna särskild uppmärksamhet åt utrednings- och beslutsförfarandet i dessa ärenden.

Vad jag nu har anfört får inte uppfattas som en uttömmande uppräknig av de frågor som den sakkunnige bör behandla. Denne bör sålunda vara oförhindrad att ta upp även andra spörsmål som kan aktualiseras under utredningsarbetets gång.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt. Frågorna om möjlighet att alternativt utföra steriliserande ingrepp på man samt om vidgad användning i övrigt av sterilisering som metod för födelsekontroll bör behandlas med prioritet. Om det påkallas för undvikande av onödig tidsutdräkt bör den sakkunnige lägga fram förslag i dessa hänseenden utan hinder av att uppdraget i övrigt inte är slutfört.

Utredningsmannen har under tiden mars — oktober 1973 hållit fyra sammanträden med hela expertgruppen och fyra sammanträden med olika experter samt haft överläggningar med andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

47. Sekretariatet (Ju 1973:05) för framtidsstudier

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 januari 1973 för att leda arbetet inom ett sekretariat för framtidsstudier (se Post- och Inrikes tidn. den 24 februari 1973):

Utredningsman:

Ingelstam, Lars E., bitr. professor (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Experter:

Bäckstrand, K. Göran M., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Niblaeus, Kerstin S. E., förste forskningsingenjör (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Persson, I. Christina, kanslisekreterare (fr.o.m. den 9 april 1973)

Lokal: Handelsdepartementet, Rosenbad 2. Postadress: Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekretariatet)

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 26 januari 1973):

Kungl. Maj:t bemyndigade den 30 juni 1971 statsministern att tillkalla en arbetsgrupp för framtidsforskning. Arbetsgruppen, vars ordförande var statsrådet Alva Myrdal, avlämnade den 25 augusti 1972 sitt betänkande (SOU 1972:59) Att välja framtid. Betänkandet är f.n. föremål för en mycket omfattande remissbehandling. Remisstiden går ut den 1 april 1973.

Nästa steg blir att på grundval av arbetsgruppens betänkande och remissyttrandena över detta dra upp riktlinjer för det fortsatta arbetet. Som ett led i dessa förberedelser bör bl.a. anordnas vissa symposier och andra överläggningar.

För bearbetningen av remissyttrandena och övriga i detta sammanhang aktuella arbetsuppgifter bör ett tillfälligt sekretariat inrättas under ledning av en särskilt tillkallad sakkunnig.

Utredningsmannen och experterna har hållit ett stort antal överläggningar med företrädare för departement och myndigheter samt forskare och olika organisationer.

Sekretariatet har under 1973 inte avgivit något formellt betänkande men visst arbetsmaterial, bl. a. en sammanställning av remissvaren och en rapport om teknikvärdering i Sverige, har gjorts tillgängligt för en vid krets av intresserade. Arbetsresultatet har redovisats inför en särskild kontaktgrupp med företrädare för departementen och under ordförandeskap av statsrådet Carl Lidbom.

Två vetenskapliga symposier har anordnats i november 1973.

Sekretariatets verksamhet beräknas pågå under hela år 1974.

48. Värmeanläggningsutredningen (Ju 1973:06)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1973 för att verkställa utredning rörande lagstiftning om allmänna värmeanläggningar (se Post- och Inrikes tidn. den 3 mars 1973):

Utredningsman:

Wallner, Helmer, överdirektör (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Experter:

Gradin, Rolf U., civilingenjör (fr.o.m. den 11 april 1973)

Hedman, Bengt, hovrättsassessor (fr.o.m. den 11 april 1973)

Lind, Carl-Erik L., tekn. lic. (fr.o.m. den 22 oktober 1973)

Tengroth, Karl-Erik, direktör (fr.o.m. den 11 april 1973)

Tullberg, H. Bertil, direktör (fr.o.m. den 11 april 1973)

Öster, Karl Olov, departementssekreterare (fr.o.m. den 11 april 1973)

Sekreterare:

Eliasson, Bengt E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 15 oktober 1973)

Lokal: St. Nygatan 2 A, 4 tr., tel. växel 763 10 00 (utredningsmannen och sekreteraren). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 16 februari 1973):

Av den i vårt land nyttiggjorda energin konsumeras ca 45 % inom sektorn handel och hushåll där den huvudsakligen används för uppvärmning av bostäder och andra lokaler.

Bostadsuppvärmning sker till allt övervägande del genom förbränning av olja, antingen i värmepanna för den aktuella byggnaden eller i hetvattencentral och kraftvärmeverk. Endast en liten del av fastighetsbeståndet har sin uppvärmning ordnad på annat sätt. Sverige är dessutom det land i världen som per innevånare har den högsta oljeförbrukningen. Det är därför av stor vikt att uppvärmningen sker på sådant sätt att hänsyn tas till kostnader och till samhällseliga mål som försörjningsstrygghet och betalningsbalans, miljövård m.m. Verkningsgraden, dvs. utbytet av den energi som finns bunden i energiråvaran, varierar mellan olika produktionsanläggningar. Detta måste beaktas vid valet av produktionsform. Elutredningen (I 1971:01) och energiprognosutredningen (I 1972:03) utreder underlaget för beslut om hur vissa delar av landets produktion och distribution av energi skall organiseras på mest rationella sätt.

Från allmän synpunkt kommer troligen samlade lösningar av fastighetsuppvärmning att i vissa fall te sig mest rationella. Vid en viss täthet hos bebyggelsen kan den totala uppvärmningskostnaden med ett fjärrvärmenät eller annan kollektiv uppvärmningsform ställa sig fördelaktigare än uppvärmning av varje byggnad för sig. Miljövårdssynpunkter kan också tala för kollektiv uppvärmning. I regel kan den enskilde fastighetsägaren vid sitt val av uppvärmningsmetod inte beakta annat än de kostnader för uppvärmning som faller på honom själv.

Någon bedömning från andra synpunkter av frågan hur värmeförsörjningen bäst skall ordnas kommer därför inte alltid till stånd. Ledningsbunden värmeförsörjning, i första hand fjärrvärme från hetvattencentraler eller kraftvärmeverk liksom gasvärme kräver ett betydande avnåmarunderlag. Det finns risk för att i de fall en centralisering av värmeproduktionen är önskvärd, denna inte kan genomföras på grund av att ett antal individuella beslut om värmeproduktion fattas av enskilda fastighetsägare och avnåmarunderlaget därigenom blir för litet. Å andra sidan kan enskilda större förbrukare av energi mycket väl lösa sin energiförsörjning genom egen produktion, utan att därför miljöskyddskrav eller energipolitiska mål åsidosätts.

Det är mot denna bakgrund angeläget att, som energikommittén framhöll i sitt slutbetänkande (SOU 1970:13) Sveriges energiförsörjning, en samordnad planering av värmeförsörjningen kan ske. Kommittén uttalade därvid att kommunerna har en nyckelroll när det gäller värmeförsörjningen för tätortsbebyggelse.

Svenska kommunförbundet har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 april 1972 anförts att det kommunala engagemanget i uppvärmningsfrågorna är betydande och att det utvecklas i allt snabbare takt. Engagemanget gäller uppvärmning såväl med fjärrvärme som med elkraft. Kommunernas intresse för hithörande frågor beror bl.a. på frågornas samband med kommunernas ansvar för miljövården. Enligt kommunförbundet stöder kommunernas ambitioner att verka för en mer rationell värmeförsörjning emellertid på åtskilliga svårigheter. Bl.a. det förhållandet att varken kommunerna eller staten har några speciella rättsliga möjligheter att

bestämma formen för uppvärmningen vållar problem. Kommunförbundet anför vidare, att de frågor som rör det civilrättsliga förhållandet till fastighetsägarna inte torde falla inom ramen för bygglagutredningens (K 1969:55) uppdrag. Enligt kommunförbundets mening är det därför angeläget att även de civilrättsliga frågor som kan uppstå i samband med valet av uppvärmningsform för bebyggelse inom ett visst område blir utredda och att kommunerna genom ny lagstiftning får ökade möjligheter att lösa uppvärmningsfrågorna på ett mera rationellt sätt.

Kommunförbundets skrivelse aktualiserar vissa lagtekniska problem i anslutning till de energipolitiska överväganden samhället har att göra. Utan att föregripa ställningstagandena rörande energipolitiken bör redan nu den bedömningen kunna göras att det i många fall ur samhällets synpunkt är önskvärt med mer samlade lösningar i fråga om bl.a. uppvärmning av bostäder och andra lokaler. Jag förordar därför att en särskild sakkunnig tillkallas för att utreda vissa frågor som har samband med valet av uppvärmningsform och rör förhållandet mellan kommuner och andra värme- och eldistributörer å ena sidan och berörda värmekonsumenterna å andra sidan. Den sakkunnige bör redovisa sitt arbete i form av förslag till lagstiftning i ämnet. Till ledning för utredningsarbetet vill jag anföra följande.

När det gäller värmeförsörjning kan vissa paralleller dras med frågor som gäller vattenförsörjning och avlopp. En skillnad ligger dock däri att bostadsuppvärmning måste betraktas i ett större energipolitiskt sammanhang med hänsyn tagen till elförsörjning och elproduktion, importberoende m.m.

Frågor om vattenförsörjning och avlopp har fått sin rättsliga reglering i lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (va-lagen). Enligt denna lag skall, om vattenförsörjning och avlopp för viss bebyggelse med hänsyn till den allmänna hälsovården behöver ordnas i ett sammanhang, kommunen sörja för eller tillse att allmän va-anläggning kommer till stånd så snart det kan ske. Huvudman för allmän va-anläggning — som regel kommunen — är skyldig att låta ägare av fastighet inom anläggningens verksamhetsområde bruka anläggningen, om fastigheten behöver anordningar för vattenförsörjning och avlopp samt behovet inte kan med större fördel tillgodoses på annat sätt. Under motsvarande förutsättningar är fastighetsägaren skyldig att betala avgifter till huvudmannen. Avgiftsskyldighet inträder när huvudmannen inrättat s.k. förbindelsepunkt för fastigheten och underrättat fastighetsägaren därom och sålunda oberoende av om inkoppling skett. Huvudmannen är skyldig att anta en taxa som anger vilka avgifter som skall utgå för anläggningens brukande. Avgifterna får inte överskrida vad som behövs för att täcka nödvändiga kostnader för anläggningen och skall fördelas rättvist och skäligt mellan fastigheterna. Anordning för vattenförsörjning eller avlopp som blir onyttig till följd av att allmän va-anläggning kommer till stånd skall ersättas av huvudmannen i den mån det är skäligt. Vissa vafrågor prövas av en särskild nämnd, statens va-nämnd.

Den sakkunnige bör utreda i vilken omfattning en reglering motsvarande den som finns i va-lagen är lämplig när det gäller värmeförsörjning.

Lagstiftningen måste utformas så att, om det med hänsyn till energipolitiska mål, miljövårdsintressen eller av andra skäl är önskvärt att värmeförsörjningen för en ort eller ett bostadsområde sker på visst sätt, värmekonsumenterna använder denna form i sådan utsträckning att önskade effekter kan uppnås. Om värmeproduktionen centraliseras, måste

kostnaderna för värmeproduktions- och distributionsanläggningen kunna täckas. Man kan här välja instrument inom planlagstiftningens ram. Den frågan torde i och för sig falla inom bygglagutredningens uppdrag. Det kan emellertid också vara tillräckligt att efter mönster från va-lagen föreskriva skyldighet för fastighetsägare att betala avgifter till kommun eller annan huvudman för en värmeförsörjningsanläggning, oavsett om han begagnar anläggningen eller inte. Oberoende av vilka styrmedel som väljs måste förhållandena mellan fastighetsägaren och anläggningens huvudman regleras i lag.

Hur skyldigheten för fastighetsägaren att utnyttja en anläggning skall utformas bör utredas av den sakkunnige. Nära samråd bör härvid äga rum med bygglagutredningen. Bestämmelser rörande förhållandet mellan huvudman och fastighetsägare synes i stort sett kunna utformas oberoende av om nyssnämnda frågor regleras i planlagstiftningen eller annan lag. Väljs metoden att ålägga fastighetsägaren att betala avgifter till huvudmannen för en värmeförsörjningsanläggning oberoende av om han begagnar anläggningen eller inte, bör frågan om en sådan avgiftsskyldighet skall föreligga bedömas på grundval av en avvägning med hänsyn till såväl det allmännas som huvudmannens och fastighetsägarens intressen. En viss ledning för vad som bör gälla om en sådan avvägning kan hämtas i 9 § va-lagen. Om planbestämmelser angående uppvärmningsformen föreligger, bör en motsvarande avvägning ha skett redan i planärendet. Bland andra frågor som den sakkunnige särskilt bör överväga vill jag framhålla möjligheten för fastighetsägaren att hos opartiskt organ få prövat, om skyldighet att utnyttja en gemensam värmeförsörjningsanläggning föreligger och om de villkor huvudmannen ställer upp för nyttjande av anläggningen är skäligen samt om huvudmannen skall betala ersättning för en redan befintlig värmeanläggning som blir onyttig till följd av anslutningen till den allmänna anläggningen. Den sakkunnige bör härvid, mot bakgrund av den lösning av hithörande problem som finns i valagen, beakta energikommitténs överväganden rörande konsumentskydd och remissyttrandena över dessa.

Den sakkunnige bör, om det visar sig nödvändigt, utforma alternativa förslag till lösning av frågor som är beroende av det ställningstagande till energipolitiken som statsmakterna senare har att göra på grundval av energiprognosutredningens betänkande. I dessa frågor skall den sakkunnige samråda förutom med energiprognosutredningen också med elutredningen.

Utredningen har under tiden april — oktober 1973 hållit fem sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

49. Hyresprocesskommittén (Ju 1973:07)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1973 för att utreda frågan om överprövning av hyresnämnds avgöranden (se Post- och Inrikes tidn. den 17 mars 1973):

Ordförande:

Gad, Ulf H., hyresråd (fr.o.m. den 9 mars 1973)

Ledamöter:

Berg, Folke L. V., direktör (fr.o.m. den 9 mars 1973)

Didón, Lars-Uno, hovrättsassessor (fr.o.m. den 9 mars 1973)

Jansson, Sven I., direktör (fr.o.m. den 9 mars 1973)

Järtelius, Gösta E., advokat (fr.o.m. den 9 mars 1973)

Expert:

Wängberg, Hans-Åke, byråchef (fr.o.m. den 9 mars 1973)

Sekreterare:

Åsbring, Lars-Göran G., hovrättsassessor (fr.o.m. den 9 mars 1973)

Lokal: Kungsgatan 34, 5 tr., 111 35 Stockholm, tel. växel 22 54 30
(sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 9 februari 1973):

Genom 1968 års hyreslagsreform (prop. 1968:91, 3 LU 1968: 50, rskr 1968:286) inrättades särskilda statliga regionala organ, hyresnämnder, för medling i och prövning av hyrestvister. I princip finns det en hyresnämnd för varje län. Nämnden består av en lagfaren ordförande och två andra ledamöter, vilka är utsedda efter förslag från hyresmarknadens organisationer.

Hyresnämnden har som främsta uppgift att medla i hyrestvister. Varje tvist angående hyresförhållande kan hänskjutas till nämnden för medling. Vissa slag av tvister ankommer det på nämnden att pröva, om medlingen skulle misslyckas. Detta gäller bl. a. förlängning av hyresavtal beträffande bostadslägenhet eller villkor för sådan förlängning samt förstagångshyra. Hyra för bostadslägenhet bestäms av nämnden med tillämpning av de s.k. bruksvärde-reglerna. Mål rörande villkoren för förlängning av hyresavtal och prövning av förstagångshyra kallas i det följande bruksvärdesmål.

Hyresnämnds beslut i bl.a. besittningsskydds- och bruksvärdesmål kan överklagas genom att beslutet klandras. Detta sker genom att parten väcker talan mot den andra parten vid fastighetsdomstol eller, om frågan rör kollektivavtal, vid arbetsdomstolen. Mål angående hyra, som det inte ankommer på hyresnämnden att pröva, handlägges i första instans av fastighetsdomstolen.

I mål angående hyra består fastighetsdomstolen av två lagfarna ledamöter och tre nämndemän. Teknisk ledamot får efter ordförandens bestämmande ingå i domstolen i stället för en av nämndemännen, om målets beskaffenhet eller annat särskilt skäl föranleder det.

Fastighetsdomstolens dom i fråga om bl.a. fastställelse av hyresvillkor får inte överklagas. Andra domar av fastighetsdomstol i hyrestvister överklagas till hovrätt genom vad.

Hovrättens dom i fråga om förlängning av hyresavtal får inte överklagas. Om hovrätten bifaller hyresgästens talan om förlängning av hyresavtal, kan hovrätten i vissa fall komma att fastställa hyresvillkor. Inte heller i den delen får hovrättens dom överklagas. Hovrättens dom i hyrestvister som handlägges av fastighetsdomstolen som första instans får överklagas till

högsta domstolen enligt rättegångsbalkens bestämmelser.

Hyresnämnd prövar också ärenden enligt hyresregleringslagen. Viktigast av de typer av ärenden som förekommer enligt denna lag är numera ärenden om fastställande eller ändring av bashyra. Sådant ärende kan inrymma också ett moment av bruksvärdeprövning, eftersom höjning av bashyra inte får ske så, att hyran kommer att överstiga vad som med hänsyn till hyresläget för jämförliga lägenheter i orten och övriga omständigheter är skäligt.

Talan mot hyresnämndens beslut i ärende enligt hyresregleringslagen fullföljs inte till fastighetsdomstol utan till statens hyresråd. Hyresrådet består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden skall vara lagkunnig och erfaren i domarvärv. Av övriga ledmöter skall två representera fastighetsägarna och två hyresgästerna. Talan får inte föras mot hyresrådets beslut.

Frågor om tvångsförvaltning av bostadsfastighet prövas i första instans av hyresnämnd. Besvär mot nämndens beslut prövas av fastighetsdomstolen. Talan mot domstolens beslut får fullföljas ända upp till högsta domstolen. Önskemålet att ett beslut om tvångsförvaltning skall kunna verkställas så snart som möjligt tillgodoses genom bestämmelser om att hyresnämnds och domstols beslut i sådana frågor får verkställas redan innan de har vunnit laga kraft.

I svaren på en enkät som gjordes av justitiedepartementet såsom en förberedelse för pågående översyn av hyreslagstiftningen föreslog Hyresgästernas riksförbund i en skrivelse den 10 juni 1971 att partsorganisationer får möjlighet att medverka inom lekmannarepresentationen i fastighetsdomstolarna och — under åberopande av behovet av en enhetlig rättspraxis — att en hyresöverdomstol inrättas. Sveriges fastighetsägareförbund menade i sitt enkätsvar att det inte är motiverat att inrätta en sådan överdomstol. Däremot ansåg även fastighetsägareförbundet att det föreligger svårigheter att få en enhetlig rättspraxis i det nuvarande systemet. Förbundet föreslog för sin del att fullföljdsbegränsningarna i hyreslagen beträffande förlängnings- och hyressättningstvister fick utgå.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 14 april 1972 chefen för justitiedepartementet att tillkalla en sakkunnig att utreda frågor om hovrätts sammansättning vid prövning av mål som fullföljs från fastighetsdomstol. I direktiven behandlas inte frågan om instansordningen i olika typer av mål. De uppgifter som utredningen enligt direktiven skall lösa är dels frågan om medverka av teknisk sakkunskap i hovrätt, dels i anslutning därtill frågan om att sammanföra fastighetsdomstolsmålen till endast någon eller några av hovrätterna.

Vid 1972 års vårriksdag yrkades i motionen 1972:929 att riksdagen för sin del skulle besluta att ändra hyreslagen så att talan fick föras mot fastighetsdomstols dom i fråga om fastställande av hyresvillkor. Lagutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande (LU 1972: 17, rskr 1972:221) bl.a. att utskottet kunnat konstatera vissa avvikelser mellan olika fastighetsdomstolar i bedömningen av principerna för fastställande av bruksvärdehyror. Enligt utskottets mening var materialet dock ännu för litet för att det skulle vara möjligt att dra några klara slutsatser om utvecklingen i praxis. Utskottet ansåg att de skäl som åberopades vid den nya hyreslagstiftningens tillkomst för en begränsning av fullföljdsrätten alltjämt var tungt vägande. Enligt utskottets mening kunde det inte hållas för osannolikt att utvecklingen så småningom skulle leda till ett behov av

utvidgad fullföljdsrätt. Utskottet påpekade dock att en rätt till fullföljd till hovrätt skulle innebära att fortfarande sex olika domstolar skulle komma att som sista instans pröva förevarande fråga. Även om risken för oenhetlighet i rättstillämpningen skulle minska, skulle den med sådan fullföljdsrätt ändå inte kunna uteslutas. Om pågående utredningsarbete skulle komma att leda till inrättande av något slag av fastighetsöverdomstol skulle betänkligheterna mot att tillåta fullföljd mot fastighetsdomstols dom i förevarande typ av mål minska betydligt. Vad som sålunda anförts fann utskottet vara ytterligare ett skäl för att inte då tillstyrka någon ändring i fullföljdsrätten.

I lagrådsremissen som anmäls senare denna dag med förslag till bostadssaneringslag, m.m. förordar inrikesministern, att vissa frågor om bostadssanering skall prövas av hyresnämnd. Talan mot hyresnämnds beslut i sådan fråga skall föras hos Svea hovrätt och hovrättens avgörande få överklagas i högsta domstolen. I lagrådsremissen framhålls emellertid att den sålunda valda lösningen får ses som ett provisorium och att frågan om överprövning av hyresnämnds avgöranden i saneringsfrågor bör bli föremål för utredning.

Som jag närmare har utvecklat i den proposition angående ändring i den nya hyreslagen som Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutat förelägga riksdagen (prop. 1973:23) har hyreslagen i allt väsentligt fungerat väl. I särskild grad gäller detta hyresnämndsförandet. Inte minst vid behandlingen av de ej sällan ganska komplicerade bruksvärdesmålen har det informella förfarandet vid hyresnämnderna under medverkan av företrädare för hyresmarknadens organisationer visat sig ändamålsenligt. Däremot kan erfarenheterna av den nuvarande ordningen för överprövning av hyresnämndernas avgöranden i bruksvärdesmål inte anses lika positiva. Tanken bakom den ordning som infördes genom 1968 års hyreslagsreform var att i bruksvärdesmål prövningsförfarandets tyngdpunkt skulle ligga i hyresnämnderna och att dessa relativt snabbt skulle kunna utveckla en enhetlig praxis som skulle göra vägledande avgöranden från en överinstans överflödiga. Främst av rättssäkerhetsskäl öppnades emellertid möjlighet att få nämndernas avgöranden i bruksvärdesmål överprövade vid allmän underrätt. Den diskussion som har förts rörande behovet av att kunna fullfölja talan mot fastighetsdomstols dom i bruksvärdesmål ger vid handen att utvecklingen inte har blivit den förutsatta.

I debatten har gjorts gällande att skilda uppfattningar rörande principerna för fastställande av bruksvärdehyror kommit till uttryck i olika fastighetsdomstolars avgöranden. För egen del saknar jag anledning att gå närmare in på hur härmed förhåller sig. Klart är emellertid att det inte varit möjligt för prövningsorganen att utveckla en rättstillämpning i bruksvärdesmål som uppfattats såsom fullt enhetlig. Det är förstället att detta har upplevts som en betydande brist i det rådande systemet. Till en del sammanhänger svårigheterna för prövningsorganen att uppnå en enhetlig rättstillämpning med att hittills ett jämförelsevis begränsat antal bruksvärdesmål avgjorts vid hyresnämnderna och att avgörandena i sådana mål från fastighetsdomstolarna är fåtaliga. Det är troligt att en klarare bild av rättstillämpningen i bruksvärdesmålen efter hand kommer att uppnås även med oförändrad prövningsordning. Det finns emellertid ett annat drag i utvecklingen på detta område som också förtjänar att uppmärksammas i detta sammanhang. Hyreslagens bestämmelser är grundade på att tvisten i ett bruksvärdesmål gäller hyran för en enda lägenhet under en ganska kort hyresperiod och att därför det enskilda avgörandet saknar större allmänt

intresse. Vissa avgöranden i bruksvärdesmål har emellertid blivit mycket uppmärksammade och har uppfattats som vägledande för hyressättningen för andra lägenheter. Mycket tyder på att denna utveckling kommer att bestå och kanske förstärkas i fortsättningen. Det kan med hänsyn härtill te sig som en brist att det inte är möjligt att få till stånd ett mera auktoritativt avgörande i ett bruksvärdesmål än som fastighetsdomstolen såsom underrätt kan åstadkomma.

Det nu anförda ger vid handen att det finns skäl att undersöka hur behovet av att kunna få till stånd vägledande avgöranden i bruksvärdesmål bättre skall kunna tillgodoses än enligt nuvarande ordning. Som redan förut har anförts finns också anledning att — om förslaget till bostadssaneringslag m. m. vinner riksdagens bifall — närmare utreda frågan om överprövningen av hyresnämnds avgöranden av saneringsmål. Även överprövningen av andra mål som hyresnämnd har att pröva förtjänar att övervägas på nytt.

Mot den nu tecknade bakgrunden förordar jag att sakkunniga tillkallas för att utreda frågan om överprövningen av hyresnämndernas avgöranden. Till ledning för utredningsarbetet vill jag anföra följande.

De typer av mål beträffande vilka de sakkunniga i första hand bör överväga frågan om en ändrad prövningsordning är bruksvärdesmål och saneringsmål.

Behovet av att kunna få till stånd vägledande avgöranden i bruksvärdesmål kan enligt min mening inte tillgodoses bara genom att avlägsna det nuvarande förbudet mot att överklaga fastighetsdomstolens dom. Detta skulle nämligen innebära att bruksvärdesmålen måste prövas i fyra instanser för uppnående av ett vägledande avgörande. En sådan ordning är orimlig redan med hänsyn till den tidsutdräkt och de kostnader som skulle uppstå. Inte heller synes det vara en framkomlig väg att låta bruksvärdesmålen gå vidare till hovrätt och stanna där. Någon nämnvärd fördel från prejudikatbildningssynpunkt skulle inte uppnås, eftersom man skulle få avgöranden från sex hovrätter.

Den som ett provisorium föreslagna ordningen för överprövning av hyresnämnds beslut i saneringsmål som innebär att talan mot beslutet fullföljes till hovrätt och därefter till högsta domstolen, är förenad med nackdelar i ett annat hänseende. En sådan ordning skulle för bruksvärdesmålens del leda till att hyresnämndernas ställning väsentligt försvagades. Detta ter sig särskilt betänkligt som något utrymme inte skulle lämnas för medverkan av företrädare för hyresmarknadens organisationer vid prejudikatbildningen. Med den ställning som partsorganisationerna numera har på hyresmarknaden anser jag det vara naturligt att de är representerade också i en instans som skall slutligt överpröva sådana avgöranden av hyresnämnd som är av särskild betydelse för organisationerna. Det kan dessutom ifrågasättas om bruksvärdesmålen, som otvivelaktigt kräver mer av hyrespolitisk överblick än rättsliga bedömningar, är någon lämplig uppgift för de allmänna domstolarna.

Vad som nu har anförts angående överprövningen av hyresnämnds avgöranden i bruksvärdesmål äger tillämpning också i fråga om hyresnämndens avgöranden i saneringsfrågor. Även dessa mål synes vara mindre väl lämpade för allmän domstol och behovet av att avgörandena skall kunna överprövas under medverkan av företrädare för hyresmarknadens organisationer är framträdande.

Mot bakgrund av det anförda bör de sakkunniga söka en lösning av frågan om överprövning av bruksvärdes- och saneringsmålen utanför det allmänna domstolsväsendets ram. Överprövningen bör ske i en enda instans och i

denna bör hyresmarknadens partsorganisationer vara företrädda. För att tillgodose rättssäkerhetsintresset bör förfarandet vara av domstolsmässig karaktär. Det synes ligga närmast till hands att söka ledning i den ordning som gäller vid de allmänna förvaltningsdomstolarna.

En ordning av nu antytt slag gäller redan nu för en speciell kategori av hyresärenden, nämligen hyresregleringsmålen. I sådana mål kan hyresnämnds avgöranden överprövas av statens hyresråd. Den särskilda sakkunskap som intesserepresentanterna i hyresrådet företräder har otvivelaktigt visat sig vara av stort värde för rättsbildningen på hyresregleringsområdet. Den kan på sitt sätt jämföras med den viktiga roll som partsorganisationernas företrädare i arbetsdomstolen har spelat för rättsutvecklingen på det arbetsrättsliga området.

De sakkunniga bör överväga om hyresrådet kan ombildas och byggas ut till en överinstans för nu ifrågavarande mål. I en sådan instans bör ordföranden såsom hittills har varit fallet i hyresrådet vara en domare. Bland ledamöterna bör vid sidan av organisationernas företrädare finnas personer med särskild sakkunskap beträffande bostadsmarknadsfrågor och frågor rörande värderings- och byggnadsteknik. På fastighetsägarsidan bör finnas företrädare såväl för enskilda fastighetsägare som för de allmännyttiga bostadsföretagen.

Hyresrådet tillämpar f.n. ett skriftligt förfarande. Även i hyressättnings- och saneringsmål bör möjligheter föreligga att tillämpa ett skriftligt förfarande i flertalet mål. Även muntlig handläggning bör kunna förekomma, fastän prövningen förläggs centralt till en instans.

De sakkunniga bör vidare överväga, om andra målkategorier än bruksvärdes- och saneringsmål bör prövas av den tilltänkta nya överinstansen. Beträffande besittningsskyddstvister tillåts fullföljd till hovrätt men inte till högsta domstolen. På detta område föreligger ett betydligt mer omfattande erfarenhetsmaterial än i fråga om hyressättningstvister. Antalet mål som fullföljts till hovrätterna synes visserligen vara ringa och någon stadgad praxis kan ännu inte sägas föreligga. Det kan synas naturligt för parterna att besittningsskyddstvister, som regelmässigt torde innehålla mer av rättsfrågor än de förut behandlade måltyperna, avgörs av allmänna domstolar. Samtidigt föreligger inte något behov av teknisk sakkunskap i besittningsskyddstvister. Vill man bättre tillgodose prejudikatsintresset än som f.n. sker, kan den ordningen tänkas att målen förs direkt från hyresnämnd till hovrätt och att fullföljd får ske till högsta domstolen. Utredningen bör i detta sammanhang överväga huruvida det är lämpligt att fastighetsdomstol alltjämt handlägger övriga hyresmål eller om det finns skäl att föra över denna målkategori till tingsrätten i vanlig sammansättning.

Skall hyressättningstvister överprövas av det ombildade hyresrådet och besittningsskyddstvister av allmän domstol förefaller det vara nödvändigt att helt skilja de båda slagen av tvister åt. Det innebär att varken hyresvärd eller hyresgäst skulle kunna föra talan om ändring av hyresvillkor i tvist om besittningsskydd i annan mån än när det gäller fråga som har omedelbar anknytning till förlängningstvisten, t.ex. frågan om de fortsatta avtals- eller uppsägningstiderna. En sådan ändring borde kunna genomföras utan alltför stora olägenheter. Frågan bör emellertid närmare övervägas av de sakkunniga.

Hyrestvister som rör kollektivavtal bör också i fortsättningen prövas av arbetsdomstolen.

De sakkunniga bör överväga huruvida hyresnämnderna bör tillföras

teknisk sakkunskap i någon form i anledning av att nämnderna i fortsättningen kan komma att få handlägga saneringsmål.

I fråga om andra tvister synes en överprövning av en särskild överinstans vara aktuell endast med avseende på tvister om tvångsförvaltning av bostadsfastighet. Att dessa skall prövas av fyra instanser synes varken lämpligt eller rimligt. En överinstans i ovan skisserad sammansättning skulle vara väl lämpad för prövning av frågor om tvångsförvaltning. Några befogade invändningar med hänsyn till rättssäkerheten synes inte kunna riktas mot en prövning av sådana frågor i nu angiven ordning.

Det är inte möjligt att nu bedöma hur stor arbetsbelastningen kommer att bli på den tilltänkta överinstansen. Det kan inte uteslutas att denna måste arbeta på avdelningar. Frågan härom får utredas av de sakkunniga. Även om så blir fallet, bör olägenheterna härav inte överdrivas. För att begränsa fullföljden till hyresrådet kan man tänka sig en dispensprövning. De sakkunniga bör också undersöka de administrativa frågor i övrigt som har samband med en ombildning av hyresrådet i enlighet med vad jag har anfört.

Utöver vad jag har nämnt bör det stå de sakkunniga fritt att ta upp andra frågor som de sakkunniga finner ha samband med frågan om överprövning av hyresnämnds avgöranden.

Utredningsuppdraget bör bedrivas med skyndsamhet.

Kommittén har under tiden mars — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

50. Produktansvarskommittén (Ju 1973:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1972 för utredning angående ersättning för produktskador (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1973):

Ordförande:

Conradi, Erland G. F., justitieråd (fr.o.m. den 22 mars 1973)

Ledamöter:

Bengtsson, T. Bertil, professor (fr.o.m. den 22 mars 1973)

Sturkell, Carl-Edvard, rättschef (fr.o.m. den 22 mars 1973)

Experter:

Ahlström, Iwan, direktör (fr.o.m. den 18 september 1973)

Flemström, Lars Gunnar, sekreterare (fr.o.m. den 18 september 1973)

Lindstedt, Hans G., direktör (fr.o.m. den 17 maj 1973)

Oldertz, Carl M., bitr. direktör (fr.o.m. den 17 maj 1973)

Strömbäck, Erland H. D. D:son, hovrättsassessor (fr.o.m. den 17 maj 1973)

Swarén, Ulla M., byråchef (fr.o.m. den 17 maj 1973)

Tancred, J. Bengt O., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 18 september 1973)

Sekreterare:

Nöteberg, Rolf M., hovrättsassessor (fr.o.m. den 24 april 1973)

Lokal: Munkbron 17, 2 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 8 december 1972):

De senaste årens tekniska utveckling har medfört att industriellt framställda eller bearbetade produkter i allt större omfattning utsätter människor för risk att tillfogas skador till person eller egendom till följd av att produkterna på grund av sin beskaffenhet, kemiska sammansättning eller av annan orsak erbjuder specifika skaderisker. Vi har härmed kommit att ställas inför ett allvarligt miljövårdsproblem i vidsträckt mening. Utvecklingen har gått snabbt och gett upphov till berättigade krav på motåtgärder från samhällets sida.

En viktig uppgift har varit att genom tekniska och legislativa åtgärder så långt möjligt förebygga skador av detta slag. På många områden — exempelvis inom läkemedels- och livsmedelsindustrin — har sedan länge förekommit en samhällelig kontroll över produktion och distribution, som bl.a. haft ett sådant förebyggande syfte. Utvecklingen har emellertid gjort det nödvändigt att bredda perspektivet och söka sig fram till mer generell verkande åtgärder.

Det är mot denna bakgrund man har att se Kungl. Maj:ts beslut i april 1969 att tillsätta den s.k. miljökontrollutredningen. Denna utredning redovisade i april 1972 resultatet av sitt arbete i ett betänkande (SOU 1972:31) med förslag till lag om hälso- och miljöfarliga varor. Lagförslaget innebär i korthet följande. Med hälso- och miljöfarliga varor avses enligt en definition i lagförslaget ämnen och beredningar som med hänsyn till egenskaper och hantering kan befaras medföra förgiftning eller annan skada hos människor eller skadlig verkan i miljön. Lagen skall efter Kungl. Maj:ts föreskrift kunna tillämpas även beträffande annan vara, om det är av särskild betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt. Den föreslagna lagstiftningen har formen av en central ramförfattning, som innehåller dels allmänna och grundläggande principbestämmelser om förutsättningarna för import, tillverkning, handel eller annan hantering av varorna i fråga, dels bemyndigande för Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att i administrativ ordning utfärda särskilda tillämpningsförfattningar och föreskrifter.

En annan viktig fråga i detta sammanhang är på vilket sätt och i vilken omfattning ersättning kan och bör beredas dem som lider skada till person eller egendom till följd av skadebringande egenskaper hos industriella produkter. Det finns f.n. inte några särskilda författningsbestämmelser som reglerar dessa ersättningsfrågor. Man får därför falla tillbaka på de generella ersättningsanordningar som över huvud taget står till buds när det gäller att bereda gottgörelse för person- eller sakskada. På personskadeområdet spelar i dessa liksom i andra skadefall socialförsäkringssystemet en framträdande roll, dvs. den allmänna försäkringen och yrkesskadeförsäkringen. Socialförsäkringen bereder dock knappast i något fall full gottgörelse för en liden skada. För vad som brister är den skadelidande väsentligen hänvisad till de möjligheter han kan ha enligt gällande skadeståndsregler att få ersättning av någon som är

ansvarig för skadefallet. När det gäller egendomsskada är i vissa fall ersättning enligt skadeståndsreglerna den enda ersättningskälla som står till buds.

Det skadeståndsrättsliga problem som här möter rör i första hand frågan, huruvida den som tillverkat eller sålt eller i övrigt tillhandahållit produkten kan åläggas att ersätta skadan. Några särskilda regler om detta s.k. produktansvar finns som nämnt inte, om man undantar viss speciallagstiftning på särskilda områden, t.ex. i fråga om s.k. atomskador. Frågan får avgöras med tillämpning av allmänna s.k. utomobligatoriska skadeståndsregler eller i vissa fall kontraktsrättsliga regler, t.ex. köplagens skadeståndsbestämmelser. De grundläggande utomobligatoriska skadeståndsreglerna finns numera i skadeståndslagen (1972:207), vilken trädde i kraft den 1 juli innevarande år. Denna lag som närmast har karaktären av en allmän ramlagstiftning, reglerar endast frågor om skadeståndsansvar när skada har uppkommit genom någons vållande, dvs. när den orsakats uppsåtligen eller av vårdslöshet. Förutom regler om skadeståndsansvar för den som själv vållat en skada innehåller lagen bl.a. generella regler om arbetsgivares s.k. principalansvar, dvs. skyldighet för den som har arbetstagare i sin tjänst att ersätta bl.a. person- eller sakskada som arbetstagaren vållar genom fel eller försummelse i tjänsten.

På det nu aktuella området innebär reglerna om principalansvar att ersättning kommer att utgå från en s.k. produktskada, t.ex. i fall då den skadelidande kan visa att skadan beror av att det begåtts fel eller försummelse i samband med produktens tillverkning. Men om skadan beror av att produkten som sådan eller något däri ingående ämne på grund av själva sin beskaffenhet har skadebringande — t.ex. giftiga eller explosiva — egenskaper, kan den skadelidande normalt inte få någon ersättning enligt skadeståndslagens regler.

Undantagsvis kan skadestånd utgå enligt skadeståndslagens bestämmelser om statens och kommunernas skadeståndsansvar för skador som vållas genom fel eller försummelse i den offentliga myndighetsutövningen. Ersättningsmöjligheterna är emellertid begränsade när det gäller produktskada och torde i allt väsentligt sakna praktisk betydelse beträffande sådan skada.

I vissa fall av produktskador kan det tänkas att den som har försålt produkten ådrar sig skadeståndsansvar enligt regler om skadestånd i kontraktsförhållanden, i första hand gentemot köparen själv men eventuellt också gentemot vissa personer i dennes närmaste omgivning. Det är dock högst ovisst under vilka förutsättningar ett sådant ansvar inträder och i vad mån det sträcker sig längre än det allmänna vållandeansvaret. I den juridiska litteraturen har visserligen livligt diskuterats, om inte säljaren i vissa fall bör vara ansvarig för skadebringande egenskaper hos produkten oberoende av vållande, dvs. bära ett rent objektivet skadeståndsansvar. Det har också hävdats att man under vissa förutsättningar skulle kunna komma fram till ett sådant objektivet ansvar för tillverkaren genom analogisk tillämpning av kontraktsrättsliga grundsatser om s.k. 'tysta garantier' e.d. Det fåtal avgöranden på området som finns i domstolspraxis ger emellertid inte något svar på dessa frågor.

Som framgår av den beskrivning av rättsläget som jag här har lämnat måste man räkna med att den som blir offer för en s.k. produktskada i åtskilliga situationer saknar möjlighet att få full gottgörelse för sin skada. Produktskador har visserligen såvitt känt hittills inte varit särskilt vanliga i vårt land. En del uppmärksammade skadefall under senare år med

vittgående verkningar har emellertid riktat uppmärksamheten på att vi här kan komma att ställas inför problem av stor räckvidd, vilka har både sociala, humanitära och samhällsekonomiska aspekter. Det räcker med att här peka på neurosedynfallet. På en del håll utomlands, bl.a. i Förenta Staterna, har frågan om ersättning för produktskador tilldragit sig en betydande uppmärksamhet. Också vi har att förutse en fortsatt teknisk utveckling som snarare ökar än minskar riskerna för produktskador. Vidgad kunskap om kemiska och biologiska sammanhang kan komma att visa att betydligt fler skador beror på farliga egenskaper hos industriellt framställda produkter än vi hittills har räknat med.

När det gäller att nedbringa skadefrekvensen är en skärpt produktkontroll ett viktigt instrument. En aldrig så rigorös näringsrättslig reglering och övervakning av produktion och distribution kan dock inte väntas leda till att vi helt undgår produktskador. Frågan om ekonomisk gottgörelse till dem som trots allt lider skador av detta slag måste därför ägnas fortsatt uppmärksamhet.

Dessa ersättningsproblem måste emellertid sättas in i ett större sammanhang. De utgör i själva verket endast en — låt vara viktig — del av den mer vittomfattande frågan vilka ersättningsanordningar som samhället över huvud taget bör tillhandahålla när det gäller att bereda medborgarna gottgörelse för de skador som oundvikligen uppkommer i ett högt utvecklat industrisamhälle. Denna fråga har ingående behandlats av chefen för justitiedepartementet i ett inledande avsnitt av propositionen (1972:5) med förslag till skadeståndslag, där den diskuterats under rubriken 'Huvudlinjer i reformarbetet' (avsnitt 1.5.2, s. 78 f).

Jag vill här i första hand hänvisa till detta avsnitt i propositionen. För egen del ansluter jag mig till den grundsyn på ersättningsproblemen som chefen för justitiedepartementet där har gett uttryck åt och som innebär bl.a. att man bör vara återhållsam, när det gäller att stärka skadeståndsrättens ställning som ersättningsssystem genom att införa nya former av objektivet ansvar, och att reformarbetet i första hand bör inriktas på att få till stånd försäkringsmässiga anordningar som verkar direkt till de skadelidandes förmån. Dessa allmänna synpunkter utesluter emellertid inte en utvidgning av skadeståndsrätten på avgränsade områden, när speciella skäl talar för att detta ersättningsystem anlitas.

Fattar man uttrycket produktskador i den vidsträckta meningen, att härunder faller varje person- eller sakskada som orsakas av en industriellt framställd produkt, oavsett om produkter av ifrågavarande slag på grund av sin beskaffenhet eller i produkten ingående ämnen erbjuder specifika skaderisker, låter det sig knappast motivera att särbehandla detta slags skador genom att införa speciellt förmånliga ersättningsanordningar vid sidan av redan existerande ersättningsystem. Det finns emellertid åtskilliga produkter som kan anses farliga i den meningen att de med hänsyn till det tekniska utförandet eller arten av de material eller kemiska ämnen av vilka produkten består medför potentiella skaderisker som lätt förverkligas och därvid kan komma att orsaka omfattande skador på person eller egendom. När det gäller i denna mening specifikt farliga produkter, som redan idag är talrikt förekommande på marknaden, framstår det från både sociala, psykologiska och samhällsekonomiska synpunkter som angeläget att bereda ett bättre ekonomiskt skydd än f.n. existerande ersättningsystem tillhandahåller.

Enligt min mening är tiden mogen att ta upp frågan om ersättning för skador orsakade av farliga produkter till allsidig prövning. Jag förordar att

särskilda sakkunniga nu tillkallas med uppdrag att utreda hithörande frågor.

Det blir en förstahandsuppgift för de sakkunniga att finna lämpliga kriterier för en avgränsning av tillämpningsområdet för särbestämmelser om ersättning för produktskador. Vägledande bör härvid vara att endast sådana produkter som på grund av sin beskaffenhet typiskt sett erbjuder specifika skaderisker bör omfattas av en särreglering. Bedömningen i det hänseendet bör ske med utgångspunkt i en värdering av den sannolika skadefrekvensen eller arten och omfattningen av de skador som kan antas uppkomma i enskilda skadefall eller en kombination av dessa kriterier.

Allmänt sett framstår det som naturligt att söka en anknytning till den näringsrättsliga produktkontroll som redan nu finns eller som kan komma till stånd, t.ex. genom ett förverkligande av miljökontrollutredningens förslag. De sakkunniga är givetvis oförhindrade att överväga andra metoder för en avgränsning av tillämpningsområdet. Det är emellertid angeläget att kriterierna i den mån det är möjligt görs så tydliga att det inte kan uppkomma tvekan om vilka produkter som omfattas av de särskilda ersättningsbestämmelserna.

När det gäller den närmare uppbyggnaden och utformningen av ett nytt ersättningssystem på förevarande område bör de sakkunniga stå fria att pröva olika tänkbara lösningar. De bör därför inte vara bundna av detaljerade direktiv. Jag vill här bara peka på några av de huvudfrågor som det blir nödvändigt att ta ställning till och i anslutning därtill skissera några möjliga principlösningar.

En grundläggande fråga är givetvis hur ett ersättningssystem på detta område skall finansieras. Flera skäl talar för att detta ansvar inte bör läggas på grossist- eller detaljhandelsledet. Det ligger uppenbarligen närmare till hands att den ekonomiska bördan läggs på produkternas tillverkare. Dessa har typiskt sett de största ekonomiska resurserna och de största möjligheterna att inverka på produkternas beskaffenhet. Det är också mot produktionsföretagen som näringsrättsliga regler om produktkontroll i första hand riktar sig. När det gäller importerade produkter torde det i stället bli importören som i första hand får ta på sig den ekonomiska bördan. En 'kanalisering' av kostnaderna för ersättningarna till det relativa fåtal som tillverkare och importörer utgör innebär också en förenkling och rationalisering av systemet, som medverkar till att hålla kostnaderna för dess administration nere. Om de sakkunniga väljer en lösning av den aktuella frågan enligt dessa riktlinjer inställer sig en rad särproblem, som sammanhänger bl.a. med att åtskilliga produkter undergår tillverknings- och bearbetningsprocesser i ett flertal stadier hos skilda företagare. Det blir med detta alternativ en viktig uppgift för de sakkunniga att finna tekniskt funktionsdugliga lösningar på problem av den arten.

I fråga om själva ersättningssystemets utformning synes i princip två olika lösningar stå till buds. Det ligger nära till hands att bygga på ett skadeståndsrättsligt system, närmast då en ordning som innebär att man ålägger tillverkare resp. importörer ett objektivet ansvar för skador som produkterna orsakar, eventuellt i kombination med obligatorisk ansvarsförsäkring. Som jag har anfört i det föregående bör man emellertid vara återhållsam när det gäller att införa objektivet skadeståndsansvar på nya områden. De sakkunniga bör därför även undersöka om det finns förutsättningar att införa någon annan typ av ersättningssystem som inte lider av samma svagheter som skadeståndsregler.

Ett tänkbart alternativ till ett system med objektivet skadeståndsansvar — som också antytts i propositionen med förslag till skadeståndslag — är att

man bygger upp ett från skadeståndsrätten fristående försäkringssystem som verkar direkt till de skadelidandes förmån. Åtminstone i princip kan ett sådant system, till skillnad från ett skadeståndsrättsligt system, utformas som en kollektiv försäkringsanordning, som finansieras gemensamt av de i kollektivet ingående försäkringstagarna, dvs. de näringsidkare som anses böra bära det ekonomiska ansvaret för ersättningarna. Ur en sådan försäkring skulle ersättning kunna utgå till de skadelidande utan att man i de enskilda fallen skulle vara tvingad att identifiera den enskilde företagare till vars verksamhet den skadeorsakande produkten kan härledas — något som kan ställa sig mycket svårt och i varje fall ofta drar med sig från den skadelidandes synpunkt onyttiga utredningskostnader. Det är tänkbart att en försäkringsanordning av detta slag kan lämpa sig bättre för vissa produkt- eller företagstyper än för andra. De sakkunniga bör undersöka de försäkringstekniska och administrativa problem som skulle vara förknippade med en nyskapelse av detta slag. Kostnadsaspekterna måste också belysas på ett sätt som medger en jämförelse med kostnaderna för andra tänkbara ersättningsanordningar.

Utredningsarbetet bör i första hand inriktas på en lösning av ersättningsproblemen på personskadeområdet. De sakkunniga bör emellertid också undersöka behovet och lämpligheten av särskilda ersättningsanordningar när det gäller egendomsskador. Oavsett vilket eller vilka av här skisserade ersättningssystem de sakkunniga finner sig böra förorda inställer sig en rad frågor om de närmare förutsättningarna för att ersättning skall utgå och om själva ersättningsnivån.

En given utgångspunkt är att skadan skall ha orsakats av en produkt som omfattas av det aktuella ersättningssystemet och skall innefatta ett realiserande av den specifika skaderisk som föranlett att produkten ansetts böra omfattas av det särskilda ersättningssystemet. Det är emellertid inte självklart att det skall vara tillräckligt att dessa båda förutsättningar är uppfyllda eller med andra ord att rätten till ersättning alltid skall vila på rent objektiv grund. Det är visserligen tänkbart att vissa produkter bör anses så 'farliga' i och för sig, att ersättning bör utgå för alla skador som innebär att den risk som typiskt sett är förbunden med produkten har förverkligats och således oberoende av om den skadeorsakande produkten kan anses 'felaktig' eller inte. Men i fråga om åtskilliga produkter kan det vara lämpligt att inte ge någon rätt till ersättning för skada orsakad av en produkt som är felfri i den meningen att den inte avviker från produkter av 'normal' beskaffenhet. Särskilt gäller detta i fall då skadan helt eller väsentligen beror på att produkten av annan än den som skall bära det ekonomiska ansvaret för ersättningarna har hanterats i strid mot givna bruksanvisningar eller i övrigt på ett sätt som avviker från det normala. Men också i andra fall kan det föra för långt att medge ersättning på rent objektiva grunder, i all synnerhet om kostnaderna för ersättningssystemet då leder till en inte godtagbar fördyring av produkten i konsumenternas hand. Det kan i sådana fall vara naturligt att ställa upp som villkor för rätt till ersättning att den skadeorsakande produkten varit 'felaktig', dvs. till sin beskaffenhet avvikit från 'normal standard' för produkter av ifrågavarande slag. Jag har i detta resonemang självfallet utgått från att en produkt aldrig skall anses ha 'normal standard' om den inte uppfyller de krav som ställs upp genom näringsrättsliga regler om produktkontroll. De sakkunniga bör med utgångspunkt i överväganden av detta slag söka utforma så entydiga ersättningskriterier som möjligt för olika produktkategorier.

Det kan visa sig nödvändigt eller lämpligt att från rätten till ersättning

utesluta vissa typer av produktskador, som på grund av sin säregna art inte kunnat förutses ens av den främsta sakkunskapen på området (s.k. utvecklingsskador).

Nuvarande skadeståndsrättsliga ersättningsregler vilar på grundsatsen att den skadelidande skall ha full gottgörelse för den skada han har lidit, om inte ersättningen bör jämkas på grund av medvållande på den skadelidandes sida. Oavsett vilken typ av ersättningssystem de sakkunniga förordar, bör de förutsättningslöst pröva huruvida den grundsatsen lämpligen skall upprätthållas i full utsträckning på förevarande område. Det kan av sociala och humanitära skäl ifrågasättas om inte de skadeståndsrättsliga reglerna om jämkning vid medvållande bör ges en mera begränsad räckvidd eller eventuellt sättas helt ur spel, åtminstone vid personskada.

Det återstår att behandla frågan om det skall föreligga rätt för den som har utbetalat ersättning att återkräva denna från någon som har varit vållande till skadan och därför är ansvarig för denna enligt allmänna skadeståndsregler. De sakkunniga bör överväga huruvida en sådan regressrätt bör föreligga eller underkastas inskränkningar av olika slag. Härvid bör prövas i vad mån ett regressansvar för produktionsföretag eller andra näringsidkare kan vara av betydelse som ett led i den skadeförebyggande verksamheten på förevarande område. Regressrätt bör emellertid i princip inte förekomma mot enskild fysisk person.

De sakkunniga bör bedriva utredningsarbetet skyndsamt. De bör samråda med köplagssakkunniga, som i sitt fortsatta arbete torde komma att behandla vissa produktansvarsfrågor, och med skadeståndskommittén. Vidare bör de sakkunniga samarbeta med de utredningar rörande ersättning för produktskador som torde komma att tillsättas i Danmark, Finland och Norge.

Kommittén har t. o. m. oktober 1973 hållit ett sammanträde.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

51. Utredningen (Ju 1973:09) om de s. k. suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 mars 1973 för utredning om de s.k. suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar (se Post- och Inrikes tidn. den 5 maj 1973):

Utredningsman:

Gullnäs, S. Ingvar, justitiekansler (fr.o.m. den 1 april 1973)

Experter:

Hedström, A. Jan-Olof, t.f. bitr. distriktslantmätare (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Lindgren, I. Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 april 1973)

Persson, Börje A., byråchef (fr.o.m. den 1 april 1973)

Simu, K. Birger E., distriktslantmätare (fr.o.m. den 29 september 1973)

Sekreterare:

Beckman, Lars K. A. G., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 april 1973)

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 16 mars 1973):

I fredstraktaten i Fredrikshamn den 17 september 1809 stadgades att gränsen mellan Sverige och Ryssland skulle i Torne och Muonio älvar gå i strömfåran, att öster om fåran belägna öar skulle tillhöra Ryssland och väster om fåran belägna öar tillhöra Sverige. Byarna vid de nya gränslägena hade i avsevärd utsträckning ägor på båda stränderna och på holmarna i älvarna. Det krävdes därför särskilda åtgärder för att upphäva ägoblandningen. Enligt gränsregleringstraktaten den 20 november 1810 skulle ägor på fasta landet utbytas så långt som möjligt och andra erforderliga jordöverlåtelser skulle ske inom viss tid. Beträffande holmarna föreskrevs att de skulle få behållas av de dåvarande ägarna men också beträffande holmarna skulle utbyten ske så att de om möjligt kom att i sin helhet tillhöra ettdera riket. För de holmar beträffande vilka sådant utbyte ej kunde genomföras skulle innehavarna erlægga en s.k. suveränitetsavgift till bevis om att de erkände 'att det område, varav de hava nyttjanderätten, tillhör den andra regeringen'. Holmarna benämnes därför suveränitetsholmar.

De avtalade ägoreglerna mötte åtskilliga svårigheter och tog lång tid. Efter förhandlingar mellan särskilda kommissarier överenskoms (konvention den 17 januari 1821) att erforderliga utbyten skulle ske vid förrättningar. Sedan dessa slutförts hölls överläggningar för att avgöra tvistefrågor och verkställa fastställelseprövning. Vissa beslut rörande holmarna intogs i ett protokoll den 3 september 1823. Dessa beslut innebar bl.a. att 'egarné till holmarna är berättigade endast till marken och därav följande avkomst men icke till fiskevattnet invid holmarna och att inga andra hus än sådana som är nödvändiga för inbärgandet av gröda må uppföras på holme inom det andra riket.

Antalet suveränitetsholmar torde f.n. uppgå till ca 50 och den sammanlagda arealen till ca 1.000 hektar, varav ungefär hälften belöper på svenska holmar i Finland och ungefär hälften på finska holmar i Sverige.

I fastighetsbildningshänseende är förhållandena olika i Finland och Sverige. De av svenskar innehavda holmarna i Finland ingår i innehavarnas svenska fastigheter och har vid skiften m.m. behandlats såsom tillhörigheter till dessa. De inom Sverige belägna suveränitetsholmarna, vilka i Sverige redovisas i jordregistret såsom särskilda enheter, har vid lantmåteriförrättningar i Finland konsekvent hållits utanför delningar av de finska fastigheter vartill de nyttjas. Holmarna har i stället i stor utsträckning samsjedelats.

Den rätt varmed suveränitetsholmarna besittes är säregen. I 1810 års gränsregleringstraktat användes uttryck som tyder på att rätten betraktades som äganderätt men det talades också om nyttjanderätt. Det sätt varpå rätten i skilda sammanhang behandlats talar dock för att den rätt varmed holmarna besittes ur praktiska synpunkter är att jämställa med äganderätt. Detta har också kommit till uttryck på så sätt att lagfart och inteckning å svensk fastighet till vilken hör holme i Finland ansetts omfatta holmen och

vid lantmåteriförrättningar i Sverige har holmarna betraktats som delar av svenska fastigheter. Inom Sverige belägna holmar tillhörande finska fastigheter har upptagits i svenskt jordregister men inte berörts av lantmåteriförrättningar på de finska fastigheterna.

Översyn av gränsen mellan Sverige och Finland verkställdes år 1956 under ledning av svenska och finska delegationer. Sedan översynen slutförts redovisade den svenska delegationen sitt arbete med skrivelse den 9 maj 1957. Delegationen hemställde därvid att till särskilt övervägande måtte upptagas frågan om en flyttning av riksgränsen på tre platser, där gränsen nu framgår i en upprundad gren av älvfåran. En sådan flyttning skulle beröra vissa suveränitetsholmar och därför vara förenad med olika svårigheter främst sammanhängande med äganderätten till och fastighetsbildningen inom holmarna och angränsande vattenområden.

I en särskild framställning den 9 maj 1957 hemställde den svenska gränsdelegationen, att Kungl. Maj:t gemensamt med Finlands regering ville överväga att närmare utreda förutsättningarna för att överföra samtliga suveränitetsholmar till innehavarnas fulla äganderätt. Till stöd för framställningen åberopades bl.a. de svårösta situationer som kan uppkomma om — såsom här i viss mån skett — ett lands lagstiftning, domstolsväsende och förvaltning utsträcks till ett annat lands territorium. Vidare skulle en åtgärd av föreslagen beskaffenhet innebära att suveränitetsavgifterna kunde avskaffas.

Motsvarande framställningar har av den finska gränsdelegationen överlämnats till vederbörande ministerium i Finland.

Vid remissbehandlingen av den svenska gränsdelegationens framställningar har uttalats starka sympatier för en utredning om suveränitetsholmarnas rättsliga ställning och framtida status. En sådan utredning anses nödvändig även med hänsyn till behovet av åtgärder för avhjälpande av ägosplittringen.

I beslut den 17 februari 1961 godkände Kungl. Maj:t den verkställda gränsöversynen. Beträffande framställningarna om ytterligare åtgärder för riksgränsens förflyttning till djupfåran i särskilda fall och om utredning beträffande suveränitetsholmarna förklarade sig Kungl. Maj:t vilja meddela beslut senare.

Den 16 september 1971 träffades en gränsälvöverenskommelse mellan Sverige och Finland. Överenskommelsen har trätt i kraft den 1 januari 1972. För tillämpning av överenskommelsen har inrättats en gemensam finsk-svensk gränsälvskommision med kansli i Haparanda.

Frågan om suveränitetsholmarna i Torne älv har år 1972 aktualiserats i den svenska riksdagen. I mot. 1972:741 anförs att holmarna tidigare har utnyttjats för slätter men att så inte längre är fallet. Holmarna befinner sig enligt motionärerna nu i ett mer eller mindre framskridet igenväxningsstadium. Motionärerna understryker behovet av naturvårdande åtgärder i syfte att återställa suveränitetsholmarnas öppna landskapsbild och framhåller att finsk-svenska gränsälvskommisionen bör vara ett lämpligt samrådsorgan. Med bifall till motionen har riksdagen (JoU 1972:12, rskr 1972:103) hos Kungl. Maj:t anhållit att motionen överlämnas till gränsälvskommisionen. Denna fråga handläggs inom jordbruksdepartementet.

Efter överläggningar med företrädare för det finska utrikesministeriet har jag kommit till den uppfattningen att frågan om suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar bör bli föremål för en förutsättningslös och allsidig utredning. Jag förordar, att en särskild sakkunnig tillkallas för

att i samråd med motsvarande finska utredning göra en sådan. Beträffande den föreslagna flyttningen av riksgränsen i särskilda fall har den svenska gränsdelegationen visserligen verkställt viss utredning men det är uppenbart att de problem som uppkommer i detta sammanhang kommer att bli ytterligare belysta genom en utredning av hela frågan om suveränitetsholmarnas ställning. Något ställningstagande till förslaget om flyttning av riksgränsen i vissa fall bör därför inte ske förrän denna utredning slutförts. Utredningen bör omfatta även den av riksdagen aktualiserade frågan om naturvårdande åtgärder. I denna fråga har jag samrått med chefen för jordbruksdepartementet.

Utredningen har under tiden april — oktober 1973 hållit två sammanträden med motsvarande finska utredning.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

52. Hemförsäljningskommittén (Ju 1973:10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1973 för att verkställa översyn av reglerna om hemförsäljning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 april 1973):

Ordförande:

Ag, Lars E., generaldirektör (fr.o.m. den 10 april 1973)

Ledamöter:

Bernitz, Ulf, bitr. professor (fr.o.m. den 10 april 1973)

Hillbom, Lars H., civilekonom (fr.o.m. den 10 april 1973)

Schierbeck, Per W., direktör (fr.o.m. den 10 april 1973)

Waldén, G. Rudolf, direktör (fr.o.m. den 10 april 1973)

Experter:

Borg, Per O., t.f. kansliråd (fr.o.m. den 10 april 1973)

Hellstadius, Jan R., direktör (fr.o.m. den 10 april 1973)

Sekreterare:

Swahn, Jan-Olov, hovrättsassessor (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Postadress: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 23 mars 1973):

Genom lagen (1971:238) om hemförsäljning m.m., som trädde i kraft den 1 juli 1971, har konsument getts möjlighet att frånträda vissa köp- eller s.k. abonnemangsavtal, som har ingåtts vid säljarens besök i konsumentens bostad eller under andra likartade förhållanden genom att inom en vecka — 'ångerveckan' — skriftligen meddela säljaren att han frånträder avtalet. Om ett köpavtal ingås och fullgörs på ömse sidor vid sammanträffandet, är lagen

dock inte tillämplig. För att köparen skall få kännedom om sin rätt att frånträda avtalet, skall säljaren vid sammanträffandet lämna honom underrättelse om hans rättigheter enligt lagen. Underrättelsen skall lämnas och kvitteras på fastställt formulär. Iakttas inte dessa bestämmelser blir konsumenten över huvud taget inte bunden av sin beställning. Har köparen frånträtt avtalet skall i princip vardera parten lämna tillbaka vad han har mottagit.

Av hemförsäljningslagens utformning framgår att lagen inte är tillämplig på avtal som ingås per telefon och inte heller på rena kontantköp. Frågor om lämpligheten av dessa undantag diskuterades utförligt vid lagens tillkomst, och det betonades särskilt att utvecklingen på dessa områden nog borde följas. Om erfarenheterna gav anledning till det kunde frågan tas upp till förnyad prövning. En sådan prövning har satts i fråga vid såväl 1972 som 1973 års riksdag (mot. 1972:163 och 1972:318, LU 1972:5, mot. 1973:274, LU 1973:4). Konsumentombudsmannen (KO) har i skrivelse till justitiedepartementet i december 1972 redovisat sina erfarenheter från den hittillsvarande tillämpningen av hemförsäljningslagen och i anslutning härtill föreslagit att ytterligare åtgärder vidtas för att bereda konsumenterna bättre skydd. Även enligt min mening är tiden nu mogen för en översyn av hemförsäljningslagen. Uppgiften bör anförtros åt särskilda sakkunniga.

Av KO:s skrivelse framgår att kunskapen om hemförsäljningslagen inom näringslivet och bland allmänheten numera är tämligen god och att lagen lojalt tillämpas av de flesta företag som bedriver hemförsäljning. Det finns dock enligt KO företag som medvetet underlåter att korrekt tillämpa lagen. Som exempel nämns att vissa försäljare inte överlämnar föreskriven ångerblankett eller låter köparen kvittera blanketten men själv behåller den. Vidare finns det försäljare som påstår att lagen inte gäller måttbeställda varor, t.ex. persienner. Fall har också förekommit där säljaren har låtit köparen avsäga sig ångerveckan mot löfte om tidigare leverans. Enligt KO:s mening är det inte möjligt att lita bara till hemförsäljningslagens civilrättsliga ogiltighetssanktion om man vill ha garantier för att lagens regler till skydd för konsumenterna verkligen vinner tillämpning. Inte heller gällande bestämmelser i lagen (1970:412) om otillbörlig marknadsföring torde utgöra ett tillräckligt effektivt korrektiv mot näringsidkare som inte tillämpar hemförsäljningslagens underrättelseskylldighet eller på olika sätt försöker kringgå lagen. En utväg skulle enligt KO vara att det i lag skapades möjlighet att vid vite förbjuda näringsidkare som mer systematiskt åsidosätter hemförsäljningslagens föreskrifter att i fortsättningen bedriva hemförsäljning. Intresset av effektivt konsumentskydd går enligt KO:s mening före de betänkligheter från näringsfrihetssynpunkt som kan finnas mot en sådan förbudssanktion.

Under förarbetena till hemförsäljningslagen diskuterades möjligheten att i lag helt eller delvis förbjuda hemförsäljning och införa ett allmänt tillståndsvång för sådan försäljning och liknande försäljningsformer. I samband härmed anförde jag som min mening att näringsrättsliga åtgärder borde undvikas om man med en civilrättslig lagstiftning kunde komma till rätta med förekommande olägenheter. De exempel som har dragits fram av KO ger vid handen att den civilrättsliga ogiltighetspåföljden ibland är otillräcklig från skyddssynpunkt. De sakkunniga bör därför överväga vilka ytterligare åtgärder som kan behöva vidtas. En möjlighet är att göra hemförsäljningslagens regler om formerna för ingående av avtal straffsanktionerade. Ett alternativ härtill är den av KO anvisade ordningen med möjlighet att förbjuda näringsidkare som missbrukat hemförsäljningen

att i fortsättningen bedriva sin verksamhet i den formen. Det är ett alternativ som förefaller ha påtagliga fördelar. Regler av sådan innebörd skulle kunna bli ett effektivt medel för sanering av marknaden. Om man väljer denna utväg är det emellertid angeläget att se till att ingreppet i näringsfriheten inte blir större än vad konsumentintresset kräver. Ett förbud bör inte komma i fråga annat än när det står klart att näringsidkaren systematiskt åsidosätter lagens regler. Om de sakkunniga anser KO:s förslag lämpligt uppkommer en rad frågor om reglernas närmare utformning, exempelvis rörande förbudssanktionens varaktighet och det processuella förfarandet. Dessa frågor får övervägas närmare av de sakkunniga. När det gäller hemförsäljning av tryckta skrifter kan en förbudsregel eventuellt kräva ändringar i den tryckfrihetsrättsliga lagstiftningen. I den mån en förbudsregel inte går längre än som fordras för att komma till rätta med överträdelser av gällande lagstiftning bör det inte finnas några principiella hinder från tryckfrihetssynpunkt mot att genomföra sådana ändringar.

Telefonförsäljning antogs vid hemförsäljningslagens tillkomst inte ha någon större utbredning och behovet av skydd för konsumenterna bedömdes vara mindre i detta sammanhang än vid vanlig hemförsäljning. Bortsett härifrån ansågs det stöta på praktiska svårigheter att föra in telefonförsäljning under hemförsäljningslagen. Sålunda är det enligt lagen en förutsättning för att köparen över huvud taget skall bli bunden av sin rättshandling att han vid försäljningstillfället skriftligen underrättas om sin rätt att frånträda avtalet. Denna reglering bygger på att köparen sammanträffar med säljaren eller dennes ombud, och metoden kan därför inte tillämpas vid försäljning per telefon. Vidare gäller att köparen definitivt blir bunden av avtalet, om han inte inom en vecka meddelar säljaren att han frånträder detta. Tiden räknas från dagen för parternas sammanträffande. Att med denna teknik bestämma utgångspunkten för fristen vid telefonförsäljning på ett sätt som undanröjer bevissvårigheterna är utomordentligt svårt.

KO har förklarat sig hysa den bestämda uppfattningen att telefonförsäljningen har ökat i omfattning på senare tid som en följd av det skärpta konsumentskyddet vid hemförsäljning. Erfarenheterna i KO:s verksamhet tyder på att försäljningsformen inte sällan missbrukas. Särskilt gäller detta vid försäljning av bokverk. Vissa företag synes i avsevärd utsträckning rikta sin försäljningsverksamhet mot åldringar. Det förefaller enligt KO inte vara ovanligt att den uppringde efter samtalet har tillsänts böcker som han inte anser sig ha beställt. Det har även ofta hänt att försäljaren lämnat vilseledande uppgifter om bokverket, exempelvis vad gäller utförande, innehåll och framtida värde. Trots att man kan ingripa mot sådana metoder genom förbud eller straff enligt marknadsföringslagen behöver enligt KO:s mening ytterligare åtgärder vidtas för att bereda konsumenterna skydd vid telefonförsäljning.

Vid den senaste riksdagsbehandlingen förklarade lagutskottet att det mot bakgrund av utvecklingen på området var angeläget att få utrett vilka möjligheter det finns att skapa ett bättre skydd för konsumenterna vid telefonförsäljning. Jag delar denna uppfattning.

Som jag tidigare har påpekat möter stora svårigheter att anpassa hemförsäljningslagens system till försäljning per telefon. De sakkunniga bör undersöka om dessa svårigheter kan övervinnas. Det gäller med andra ord att finna en ordning som innebär dels att avtalet inte blir bindande förrän köparen har underrättats om sin rätt att frånträda avtalet dels att utgångspunkten för ångerfristen kan fixeras på ett entydigt sätt. Dessa krav

torde knappast kunna tillgodoses utan att man inför ett skriftligt element i avtalsmekanismen. Ett sådant formkrav kan emellertid inte ges generell räckvidd. Det bör uppenbarligen inte drabba köp av livsmedel och andra dagligvaror. Om de sakkunniga stannar för att en ordning av åsyftat slag bör införas måste därför reglernas tillämpningsområde avgränsas så att dessa avtal lämnas utanför. Avgränsningen kan ske med hjälp av olika kriterier, exempelvis den köpta varans eller tjänstens art, priset eller betalningsvillkoren.

Som alternativ eller komplement till en civilrättslig reglering bör även övervägas en reglering av näringsrättslig art. En möjlighet är att även här ta fasta på den tanke KO har fört fram beträffande hemförsäljning. Detta skulle innebära att det blev möjligt att förbjuda en näringsidkare att ägna sig åt telefonsförsäljning, om han vid bedrivande av sådan verksamhet systematiskt åsidosätter vissa normer som kan anges gälla för verksamheten. En reglering av denna typ förutsätter emellertid att man kan finna några normer för hur telefonsförsäljningsverksamheten skall bedrivas, t.ex. inom ramen för KO:s och marknadsdomstolens praxis, eller att det finns möjlighet att ange dem i lag. De sakkunniga bör överväga om den nu antydda lösningen är en framkomlig väg.

Undantaget i hemförsäljningslagen för kontantköp, dvs. avtal som har fullgjorts på ömse sidor vid köparens sammanträffande med säljaren eller dennes ombud, kom till som resultat av en avvägning mellan skilda intressen. I riksdagen har på vissa håll gjorts gällande att avvägningen borde ha lett till att lagen i princip blev tillämplig även på kontantköp. De argument som har anförts till stöd för denna uppfattning kan inte fränkännas betydelse. Några nya omständigheter som kan rubba helhetsbedömningen synes dock inte ha redovisats. Enligt KO har inte heller kommit fram något som tyder på att hemförsäljning mot kontant betalning i nämnvärd utsträckning har skett i former som är till konsumenternas nackdel. Han har därför inte ansett omedelbara lagstiftningsåtgärder i denna del påkallade. Vid den översyn av hemförsäljningslagen som nu bör komma till stånd är det emellertid naturligt att även frågan om kontantköp tas upp till omprövning. De sakkunniga bör undersöka om det finns anledning att utvidga lagens tillämpningsområde att omfatta vissa sådana köp samt överväga hur en erforderlig begränsning kan utformas. Jag vill peka på att, om de sakkunniga föreslår en lagstiftning om telefonsförsäljning som bygger på en avgränsning efter varans art eller priset, en liknande avgränsning eventuellt kan visa sig lämplig även i detta avseende.

Vid sidan av de spørsmål jag nu har berört bör det stå de sakkunniga fritt att ta upp även andra lagstiftningsfrågor med anknytning till hemförsäljningslagen i den mån erfarenheterna visar att det finns behov av reformer.

De sakkunniga bör vidare undersöka ett annat problem som har diskuterats i olika sammanhang, nämligen frågan om lagstiftning angående öppet köp. Regler om öppet köp finns f.n. i 60 § lagen (1905:38 s. 1) om köp och byte av lös egendom (köplagen). Genom avtal om öppet köp blir köparen villkorligen förpliktad under förutsättning att godset har blivit levererat. Om köparen inte inom avtalad eller i annat fall skälig tid meddelar säljaren att han avstår från köpet, blir han slutligt bunden av köpavtalet. För säljarens del gäller att han omedelbart blir bunden vid avtalets ingående.

I samband med remissbehandlingen av förslaget till hemförsäljningslag togs frågan om generell lagstiftning angående öppet köp vid konsumentköp upp från vissa håll. Frågan har ånyo aktualiserats i remissyttrandena över

köplagsutredningens betänkande (SOU 1972:28) Konsumentköplag. Härvid har framhållits att det i vissa situationer synes motiverat att ge köparen en generell rätt att återlämna varan vid förhastat köp utan att det föreligger något kontraktsbrott från säljarens sida.

Som jag framhållit vid remiss till lagrådet tidigare i dag av förslag till konsumentköplag rör frågan om öppet köp problem av stor praktisk betydelse för konsumenterna. En lagstadgad rätt att inom viss tid återlämna köpta varor skulle otvivelaktigt vara ägnad att minska förekomsten av tvister rörande påstådda fel i varorna. Från konsumenternas synpunkt skulle den vidare vara förenad med den fördelen att ett förhastat köpbeslut inte behöver få några besvärande konsekvenser. Detta framstår som en betydelsefull vinning från konsumentskyddssynpunkt. Åtminstone för vissa säljare skulle emellertid en sådan ordning kunna skapa svårigheter. Man kan inte heller bortse från att en allmän rätt för köpare att återlämna köpta varor kan medföra kostnader som ytterst drabbar konsumentkollektivet.

De sakkunniga bör förutsättningslöst väga mot varandra de skäl som talar för och emot införande av tvingande lagstiftning angående rätt för köpare vid konsumentköp att återlämna den köpta varan. Härvid bör också beaktas vilka möjligheter som finns att tillgodose det angivna syftet genom frivilliga åtaganden. Jag vill i detta sammanhang peka på den ordning med fri återlämningsrätt som har införts på vissa håll, bl.a. inom konsumentkooperationen. De bör också uppmärksamma de överläggningar om återlämningsrätt vid köp av begagnad bil som pågår mellan konsumentverket och företrädare för motorbranschen.

Om de sakkunniga anser att lagstiftning om öppet köp bör införas, måste närmare övervägas vilka begränsningar i tillämpningsområdet som behöver göras och vilka krav som behöver uppställas beträffande den tid inom vilken återlämnande skall ske, varans skick vid återlämnandet, ersättning för kostnader, skyldighet för säljaren att upplysa köparen om hans återlämningsrätt m.m. De sakkunniga bör också överväga om en avgränsning till den situation som regleras i 60 § köplagen, dvs. att godset har blivit avlämnat, är lämplig eller om regleringen bör inriktas även på fall där något avlämnande ännu inte har skett. Avtal om förvärv av fast egendom bör med hänsyn till de särskilda köprättsliga regler som gäller på detta område inte omfattas av uppdraget.

Om de sakkunniga kommer fram till att generella regler om rätt att återlämna köpt vara bör införas, bör särskilt övervägas i vilken mån en sådan ordning kan föranleda ändringar i hemförsäljningslagen.

Utredningsuppdraget i vad avser öppet köp har samband med den översyn av köplagen som utförs av köplagsutredningen. De sakkunniga bör samråda med denna utredning samt med kreditköpkommittén, konsumenttjänstutredningen och andra utredningar på närliggande områden.

Kommittén har under tiden juni — oktober 1973 hållit tre sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

53. Utredningen (Ju 1973:11) om eventuell reformering av det ekonomiska sanktionssystemet inom straffrätten

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 april 1973 för utredning om eventuell reformering av det ekonomiska sanktionssystemet inom straffrätten:

Utredningsman:

Bergström, S. Gunvor M., kansliråd (fr.o.m. den 9 april 1973)

Lokal: Munkbron 17, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 6 april 1973):

Kriminalpolitiska skäl talar för att ekonomiskt verkande sanktioner som alternativ till frihetsstraff bör komma till användning för vissa typer av brott i större utsträckning än f.n. Det nuvarande bötesystemet, med dagsboten som ett centralt element, leder ofta till låga bötesbelopp som inte utgör tillräcklig sanktion mot brott som medför ekonomisk vinning för gärningsmannen. När stora värden står på spel kan kraftiga ekonomiska sanktioner tänkas verka mera avhållande än annan form av reaktion mot brott. Det nuvarande systemet kan därför behöva underkastas en översyn. Härtill kommer att det inte minst för brott som riktas mot staten och samtliga medborgares intressen kan finnas behov av en möjlighet att rikta ekonomiska sanktioner mot juridiska personer. Mot bakgrund härav är det enligt min mening angeläget att nu utföra en förberedande och kartläggande undersökning av hithörande frågor. Denna arbetsuppgift bör lämpligen anförtros åt en särskild sakkunnig. Några närmare direktiv för detta utredningsarbete torde inte behövas.

Utredningsmannen har under tiden april — oktober 1973 haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av utredningsarbetet.

Utredningsmannen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

54. Utredningen (Ju 1973:12) om indelningsfrågor och arbetsformer inom kriminalvårdens frivårdsdistrikt i Stockholm, Göteborg och Malmö

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1973 för att utreda indelningsfrågor och arbetsformer inom kriminalvårdens frivårdsdistrikt i Stockholm, Göteborg och Malmö (se Post- och Inrikes tidn. den 12 maj 1973):

Utredningsman:

Mehr, Hjalmar L., landshövding (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Experter:

Burman, Olof, direktör (fr.o.m. den 1 september 1973)

Dahlsten, Ulf L., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Granath, Karl-Erik, f.d. barnavårdsdirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Sekreterare:

Brännström, Hans A., kriminalvårdsinspektör (fr.o.m. den 19 december 1973)

Lokal: Räjongkansliet, Storgatan 41, 871 00 Härnösand, tel. 0611/178 24 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 27 april 1973):

Indelningen i skyddskonsulentdistrikt bygger huvudsakligen på det förslag som år 1961 framlades av 1956 års eftervårdsutredning i betänkandet (SOU 1961:16) Kriminalvård i frihet. Förslaget har med vissa kompletteringar genomförts under åren 1964 — 1970.

Stockholmsområdet är uppdelat i fem distrikt för innerstaden samt två förortsdistrikt. Två av innerstadsdistrikten svarar för personer som ådömts skyddstillsyn och som vid övervakningens början fyllt 23 år, två distrikt är avdelade för frivårdsarbete bland ungdomar under 23 år medan ett är avsett för internerade. Övervakningen av villkorligt frigivna sköts för Stockholms kommuns del av föreningen Skyddsvärnet som är en ideell organisation. Föreningens kostnader för övervakningsverksamheten betalas helt genom statsbidrag. Vid sidan av övervakningsarbetet bedriver Skyddsvärnet ett relativt omfattande rehabiliteringsarbete bland straffade. Denna omfattar dels drivande av inackorderingshem och frigångshotell samt psykiatrisk och psykologisk rådgivning, för vilka utgifterna helt betalas genom statsbidrag och dels understödsverksamhet m.m. Sistnämnda del av verksamheten bekostas med statsbidrag och kommunala bidrag samt av gåvomedel.

Förortsdistrikten — ett för södra och ett för norra delen av Storstockholm — ansvarar för alla kategorier frivårds klienter. Stockholms södra förorters distrikts verksamhetsområde har under 1972 begränsats genom inrättandet av ett nytt frivårdsdistrikt för Södertäljeområdet.

Göteborgsområdet omfattar tre distrikt varav ett svarar för klienter som ådömts skyddstillsyn, och som vid övervakningens början fyllt 23 år, ett för ungdomar under 23 år och ett för internerade och villkorligt frigivna. Det sistnämnda distriktet tillkom i samband med att den av föreningen Skyddsvärnet i Göteborg bedrivna övervakningsverksamheten förstatligades. På den ej förstatligade sektorn bedriver föreningen en verksamhet av samma slag som Skyddsvärnet i Stockholm. En betydande del av Göteborgs ytterområden ligger under Bohus distrikt som emellertid också svarar för övriga delar av Bohuslän.

Malmöområdet är samlat i ett distrikt som svarar för alla kategorier av frivårdsfall.

Trots att den ovan redovisade organisationen är av relativt sent datum är den behäftad med brister som motiverar en översyn av såväl distriktsindelningen som av distriktens arbetsformer. En sådan översyn har föreslagits av den sakkunnige som 1970 avgav betänkandet (Ju 1970:12) Organisationsutredning om kriminalvård i frihet och av kriminalvårdsberedningen i betänkandet (SOU 1972:64) Kriminalvård.

Kriminalvårdsberedningen framhåller bl.a. att den specialisering av frivårdsarbetet som genomförts i Stockholm och Göteborg strider mot de principer för klienteletts behandling som beredningen i övrigt sökt följa.

Dessa principer bygger på den förutsättningen att många av dem som är föremål för åtgärder inom kriminalvården bör betraktas som frivårdsfall, även om de i en del fall periodvis vistas i anstalt. Att olika frivårdsorgan har kontakt med den övervakade beroende på om han står under skyddstillsyn eller är villkorligt frigiven, eller beroende på en viss ålder ter sig enligt beredningen egendomligt, när man samtidigt eftersträvar bevarad personkännedom och kontinuitet. Beredningen anser vidare att de farhågor som man tidigare hyst för att ungdomar skulle riskera negativ påverkan från äldre inom distrikt med blandat klientel, till följd av de senaste årens kriminalitetsutveckling, inte längre har samma tyngd. Beredningen framhåller också att man utanför storstäderna, där specialdistrikt saknas, inte iakttagit några särskilda nackdelar av en klientelblandning. Enligt beredningens uppfattning bör det vara till fördel för personalen att få den allsidigare erfarenhet som kontakt med olika åldrar och grupper ger. Beredningen anser också att indelningen i specialdistrikt försvårar en närmare samordning med socialvården i storstäderna.

Beredningen framhåller vidare att det är önskvärt att även vissa organisatoriska frågor beaktas vid bedömningen av frivårdsdistriktens storlek och arbetsformer. I storstäderna bör t.ex. olika distrikt kunna betjänas av en central skrivenhet. Man kan också tänka sig att varje distrikt hålls samman som en administrativ — ekonomisk enhet men att klientarbetet läggs ut på små relativt självständiga fältgrupper. Behovet att lösa de organisatoriska problemen motiverar enligt beredningen att man låter översynen omfatta även Malmö trots att det inte finns några specialdistrikt på denna ort.

Organisationsutredningen om kriminalvård i frihet behandlar de problem som sammanhänger med storstadsdistriktens administration. Enligt utredningens uppfattning skulle åtskilliga arbetsuppgifter kunna klaras enklare och effektivare om storstadsområdenas frivård organiserades på ett centralkontor och ett antal lokalkontor varvid gemensamma frågor av administrativ art handlades av centralkontoret och den direkta klientkontakten av lokalkontoren. Behovet av lokalkontor bör enligt utredningen bedömas med utgångspunkt från den kommunala socialförvaltningens utbyggnad i stadsdelsdistrikt varvid målet bör vara att ha så god kontakt som möjligt med dessa.

Med hänsyn till den konstanta bristen på ändamålsenliga lokaler i storstäderna finner utredningen det lämpligt att förlägga sammanträdeslokaler, läkarmottagning m.m. till centralkontoret.

Efter det att organisationsutredningen avgivit sitt förslag, inrättades år 1972 en behandlingscentral för frivårdsklientelet i Stockholm. Vid denna finns akutvårdsavdelning med läkarmottagning samt inackorderingshem. De önskemål som organisationsutredningen framfört har därmed delvis förverkligats.

Utöver de båda utredningarnas ovan anförda synpunkter vill jag framhålla följande.

Som bl.a. framgår av ett flertal undersökningar består kriminalvårdsklientelet i stor utsträckning av personer som samtidigt är föremål för insatser av andra sociala stöd- och vårdorgan, t.ex. arbetsförmedling, socialungdoms- och nykterhetsvård samt sjukvård. Det är därför nödvändigt att kriminalvårdens rehabiliterande verksamhet bedrivs i intim samverkan med de myndigheter som ansvarar för och huvudsakligen finansierar sådana insatser. Eftersom kriminalvårdsklientelet relativt sett utgör en liten del av dessa myndigheters totala klientunderlag, synes det naturligt att frivårdsdistriktet i största möjliga utsträckning anpassas till dessa myndigheters organisation. En

lokal anknytning bör därvid kunna underlätta kontaktverksamheten och eventuellt ge underlag för ett samarbete under reglerade former.

Den kommunala socialvården har under senare tid i ökande utsträckning byggt på den s.k. familjevårdsprincipen som syftar till att ge vårdarbetet en allsidigare effekt än som kunnat utvinnas ur tidigare mer specialiserade verksamhetsformer. Med de begränsningar som ligger i kriminalvårdens kontrollerande uppgift anser jag det angeläget att frivårdsarbetet samordnas med den sociala totalinsatsen. Även från denna utgångspunkt finner jag att den specialisering som f.n. tillämpas inom frivården i Stockholm och Göteborg bör omprövas.

Storstadsregionernas snabba expansion medför att frivårdsdistriktens geografiska omfattning efter hand blivit mindre rationell. Medan befolkningsökningen dämpats i storstädernas centrala delar pågår en snabb utbyggnad av ytterområdena med en kontinuerlig ökning av innekvarnantalet. Ökningen hänför sig i stor utsträckning till åldersgrupper som erfarenhetsmässigt befinner sig i kriminellt aktiva åldrar och som därför i större utsträckning än andra är i behov av frivårdens stöd. Från Malmö frivårdsdistrikt har till organisationsutredningen framförts önskemål om inrättande av ett särskilt förortsdistrikt. Förortsområdenas tillväxt motiverar också organisationsutredningens förslag om delning av Bohus distrikt.

Som framgått av vad jag förut anfört bedriver skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg en omfattande med statsbidrag understödd frivårdsverksamhet. I denna ingår alltså uppgifter av samma slag som åvilar frivårdsdistrikten i dessa kommuner. Ett genomförande av en enhetlig geografisk distriktsindelning kräver därför också en anpassning av skyddsvärnens ansvarsområde och uppgifter till den nya organisationen. Även på det administrativa området kan en ökad samordning ge effektivitets- och rationaliseringsvinster. Sådana vinster måste dock vägas mot de nackdelar som kan följa av ett fullständigt upphävande av den lokala anknytning som skyddsvärnsföreningarna f.n. har.

Med anledning av vad jag sålunda har anfört anser jag i överensstämmelse med vad jag uttalat i årets statsverksproposition att indelningsfrågan och arbetsformerna inom kriminalvårdens frivårdsdistrikt i Stockholm, Göteborg och Malmö nu bör bli föremål för översyn. Jag förordar att en särskild sakkunnig tillkallas för detta uppdrag.

Den sakkunnige bör, med utgångspunkt från kriminalvårdsberedningens förslag om slopande av de s.k. specialdistrikten, föreslå en ny, huvudsakligen geografiskt uppbyggd indelning av frivårdsdistrikten i Stockholm, Göteborg och Malmö. Därvid bör den sakkunnige särskilt beakta behovet av samordning mellan frivårdens och de lokala stöd- och vårdorganens verksamhetsområden. I detta sammanhang bör den sakkunnige också överväga vilka förändringar, som mot bakgrunden av ändrad distriktsindelning m.m. bör göras i fråga om de i Stockholm och Göteborg befintliga skyddsvärnsföreningarna när det gäller deras med statsmedel uppbyggda organisation och deras fortsatta verksamhet.

Vid prövning av frivårdsdistriktens lokalisering bör den sakkunnige eftersträva en sådan indelning att frivårdsarbetet i största möjliga utsträckning förläggs till de övervakades levnadsmiljöer och därvid särskilt uppmärksamma behovet av ökade insatser i storstadsregionernas yttre områden. Bl.a. bör därvid förutsättningarna för en delning av nuvarande Bohus distrikt undersökas. I detta arbete bör den sakkunnige även beakta de ändringar i den judiciella indelningen som kan komma att genomföras

under de närmaste åren. Såvitt gäller Stockholm bör samråd därvid ske med domkretsutredningen (Ju 1972:02) för Stockholms län.

Den sakkunnige bör med utgångspunkt från de förslag som lagts fram av organisationsutredningen för kriminalvård i frihet undersöka möjligheterna för organisatoriska och administrativa rationaliseringar av frivårdsarbetet i Stockholm, Göteborg och Malmö. Vid utredningsarbetet skall den sakkunnige beakta de förändringar i frivårdens arbetsformer som följer av genomförandet av de reformer inom kriminalvården, som jag har anmält i årets statsverksproposition.

Utredningen beräknas pågå under hela år 1974.

55. Utredningen (Ju 1973:13) om arbetsbelastningen i tingsrätterna

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1973 för att mäta arbetsbelastningen i tingsrätterna (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1973):

Ordförande:

Hillerudh, G. Lars-Olov E., expediteschef (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Ledamöter:

Alexanderson, K. Erik, f.d. häradshövding (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Gustafsson, B. G. Agge, rådmän (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Olsson, R. Ingeborg, assistent (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Tengwall, Sven-Erik G., departementssekreterare (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Expert:

Spak, Carl-Anton, lagman (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Sekreterare:

Fischerström, N. Johan A., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 27 april 1973):

Antalet tingsrätter är f.n. 104. Tingsrätterna är mycket olika stora. Den största av dem har mer än 70 ordinarie domare, de 17 minsta har bara en domare. Motsvarande variationer föreligger givetvis beträffande annan personal. Lönekostnaderna för personalen i tingsrätterna uppgår enligt 1973 års statsverksproposition till ca 200 milj. kr.

Vid tingsrätterna handlades under år 1971 i avrundade tal bl.a. följande antal mål och ärenden

tvistemål	59.100
brottmål	95.200
övriga ärenden	82.500
konkurser	4.300
lagsökningar och betalningsförelägganden	211.200
bouppteckningar	82.000
inskrivningsärenden	1.233.00

Fördelningen av olika mål och ärenden på de skilda tingsrätterna varierar starkt.

Vissa tingsrätter är även fastighetsdomstol och i sex fall även vattendomstol.

En förutsättning för att de resurser som ställs till förfogande för tingsrätterna skall kunna fördelas riktigt mellan tingsrätterna och därmed utnyttjas effektivt är att arbetsbelastningen i de skilda tingsrätterna kan jämföras på ett någorlunda rättvisande sätt. Normer för beräkningar som kan läggas till grund för sådana jämförelser har tidigare framräknats och under lång tid i större eller mindre utsträckning varit vägledande för resurstilldelningen. På grund av olika reformer inom domstolsväsendet har det emellertid blivit allt svårare och numera helt omöjligt att tillämpa dessa normer.

Vid utarbetandet av normer av här avsett slag är det nödvändigt att ha tillgång till ett omfattande statistiskt material från tingsrätterna. Det finns anledning räkna med att ett väsentligt förbättrat sådant material kommer att finnas tillgängligt från och med år 1974. När det gäller brottmålen finns vidare stora möjligheter att hämta material ur det s.k. RI-systemet (rättsväsendets informationssystem).

På grund av vad jag nu har anfört anser jag att åter bör utredas frågan hur man lämpligen bör mäta arbetsbelastningen i tingsrätterna. Särskilda sakkunniga bör tillkallas för ändamålet. Utredningen bör avse alla personalkategorier. Den bör däremot inte omfatta mål och ärenden som handläggs av tingsrätt i dess egenskap av fastighets- eller vattendomstol. I fråga om inskrivningsärenden bör det ankomma på de sakkunniga att närmare överväga huruvida och i vad mån de bör beaktas i detta sammanhang. Detsamma gäller lagsökningar och betalningsförelägganden. Några närmare direktiv för utredningsarbetet torde inte behövas.

De sakkunniga bör kunna anlita särskild expertis för att genomföra tidsstudier eller statistiska undersökningar.

Utredningen har hållit ett sammanträde i oktober 1973.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

56. Brottsförebyggande rådet (Ju 1973:14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 för att utreda de uppgifter som utredningen om ett brottsförebyggande råd har föreslagit (se Post- och Inrikes tidn. den 8 september 1973):

Ordförande:

Rainer, A. Ove, generaldirektör (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Ledamöter:

- Andersson, J. Sven G., statssekreterare (fr.o.m. den 27 november 1973)
Bodström, T. Lennart, ordförande i TCO (fr.o.m. den 5 september 1973)
Fridh, K. Göte, statssekreterare (fr.o.m. den 5 september 1973)
Giesecke, Curt-Steffan, verkst. direktör (fr.o.m. den 5 september 1973)
Hedlund, A. Rune, landstingsråd (fr.o.m. den 5 september 1973)
Hjelm-Wallén, Lena B., statsråd, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 september 1973)
Hörlén, S. Ingemar (Inge), borgarråd (fr.o.m. den 5 september 1973)
Johanson, Kjell E., socionom (fr.o.m. den 5 september 1973)
Lindberg, Knut A. O., direktör (fr.o.m. den 5 september 1973)
Nilsson, Gunnar E., ordförande i LO (fr.o.m. den 5 september 1973)
Nordenson, Ulf K., rättschef (fr.o.m. den 5 september t.o.m. den 26 november 1973)
Polstam, K. Åke S., kriminalinspektör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 september 1973)
Sandgren, C. Lennart, statssekreterare (fr.o.m. den 5 september 1973)
Sveri, Knut O., professor (fr.o.m. den 5 september 1973)
Wiklund, S. A. Daniel, avdelningsdirektör, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 september 1973)
Winberg, S. Håkan, rådman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 september 1973)

Experter:

- Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 27 november 1973)
Orring, Jonas A., generaldirektör (fr.o.m. den 27 november 1973)
Persson, Carl J. G., rikspolischef (fr.o.m. den 27 november 1973)
Rexed, Bror A., generaldirektör (fr.o.m. den 27 november 1973)
Romander, Holger A. G., riksåklagare (fr.o.m. den 27 november 1973)

Sekreterare:

- Cosmo, Carl-Johan O., hovrättsråd (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Bitr. sekreterare:

- Eklund, Jan E., socialassistent (fr.o.m. den 15 augusti 1973)
Wikström, K. Arne, kammaråklagare (fr.o.m. den 17 september 1973)

Lokal: Brottsförebyggande rådet, Fack, 103 60 Stockholm, tel. växel 22 79 80 (sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 29 juni 1973):

Utredningen om ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott avlämnade den 25 april 1973 betänkandet (Ds Ju 1973:06) Det brottsförebyggande rådet. Utredningen föreslår att ett centralt råd för förebyggande av brott skall inrättas från den 1 juli 1974. Rådet skall enligt förslaget bli en fristående myndighet direkt under Kungl. Maj:t. Av budgetskäl anser utredningen det inte möjligt att ge rådet denna ställning

förrän den 1 juli 1974. Med hänsyn till det angelägna i att rådets arbete snarast kommer igång, förordar utredningen att en kommitté tillsätts redan den 1 juli 1973 med i huvudsak samma personsammansättning och arbetsuppgifter som rådet kan förväntas få.

Rådet skall enligt förslaget ha till uppgift att, närmast under Kungl. Maj:t, samordna samhällets och enskildas insatser mot brott. Rådet skall vidare genom utredningar och initiativ medverka i det kriminalpolitiska utvecklingsarbetet.

Det skall enligt förslaget åligga rådet särskilt att följa och analysera brottsutvecklingen, informera om de förändringar som sker och göra prognoser om den framtida utvecklingen,

verka för att erfarenhet och rön från den forskning som bedrivs på kriminalitetens område förs ut till berörda myndigheter och allmänheten,

verka för att lagstiftningen inom rådets verksamhetsområde håller jämna steg med samhällsutvecklingen,

ägna särskild uppmärksamhet åt den internationella utvecklingen på kriminalpolitikens område,

samordna olika samhällsorgans insatser mot brott,

samverka med andra myndigheter och organisationer i syfte att åstadkomma en medverkan av alla i det brottsförebyggande arbetet,

lämna information om principerna för rättsväsendets uppbyggnad och uppgifter i ett demokratiskt samhälle.

Rådet skall enligt utredningens förslag ledas av en styrelse på femton personer av vilka fem skall representera de politiska partier som är företrädare i riksdagen. I styrelsen skall också förutom ordföranden ingå företrädare för justitie-, social- och utbildningsdepartementen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet och försäkringsbolagen. Under rådet skall finnas ett verkställande utskott med ordförande och två av styrelsens ledamöter. Vidare skall till rådet knytas experter från bl.a. olika verk och departement. Två av experterna och chefen för rådets kansli skall ingå i det verkställande utskottet. Ordförande i styrelsen och verkställande utskott samt ledamöter i styrelse och rådets experter skall utses av Kungl. Maj:t. Vid rådet skall dessutom finnas ett samrådsorgan med kontaktmän från ett mycket stort antal myndigheter och organisationer.

Det löpande arbetet i rådet skall huvudsakligen utföras i olika arbetsgrupper. Medlemmarna i arbetsgrupperna skall utses med beaktande av de aktuella arbetsuppgifternas karaktär.

Vid rådet skall enligt utredningen finnas ett kansli. I kansliet skall ingå en utredningsenhet och en forskningsenhet. Utredningen påpekar att kommittén för kriminologisk behandlingsforskning inom kort kommer att avge förslag bl.a. om utformningen av rådets forskningsenhet. I övrigt skall förutom chefen för kansliet finnas en enhetschef, två handläggare, två assistenter, ett kvalificerat biträde och två biträden.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Svea hovrätt, riksåklagaren, rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, domstolsväsendets organisationsnämnd, socialstyrelsen, universitetskanslersämbetet efter hörande av rektorsämbetena vid universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm, skolöverstyrelsen, statistiska centralbyrån, Svenska kommunförbundet, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund och Folksam. Rektorsämbetena vid universiteten i Uppsala, Lund och

Stockholm har bifogat yttranden från de juridiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna vid resp. universitet. Yttranden har även inkommit från Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare och Svenska stöldsnyddsföreningen.

Utredningens förslag om att ett centralt brottsförebyggande råd skall inrättas tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser utom Svea hovrätt. Hovrätten instämmer i det allmänna syftet med förslaget men ifrågasätter om inte rådet bör förankras i Kungl. Maj:ts kansli.

I utredningens uttalande att det, utöver vad som framgår av en allmän beskrivning av rådets uppgifter, inte skall göras någon uttrycklig begränsning i rådets verksamhetsområde instämmer flertalet remissinstanser. Landsorganisationen framhåller t.ex. att det är av väsentlig betydelse att det inte i rådets verksamhetsområde görs någon direkt och uttrycklig begränsning. Rådet bör självt ha möjlighet att avgöra sina arbetsuppgifter. Likartade uttalanden görs bl.a. av kriminalvårdsstyrelsen och statistiska centralbyrån.

Riksåklagaren uttalar emellertid farhågor för att kompetenskonflikter kan uppkomma mellan rådet och myndigheter som var på sitt område bedriver brottsförebyggande verksamhet. Likartade synpunkter framförs av rikspolisstyrelsen. Socialstyrelsen framhåller, att det kan föreligga risk för att alltför stora förväntningar ställs på rådet, varigenom andra myndigheter medvetet i sin verksamhetsplanering avstår från att ta upp brottsförebyggande åtgärder. Det finns enligt socialstyrelsen också risk för kompetenskonflikter med andra myndigheter genom att rådet kommer in på sådan verksamhet som syftar till totalplanering och utveckling av samhället, för vilken dessa myndigheter har ansvaret.

Jag anser att i enlighet med utredningens förslag ett brottsförebyggande råd bör inrättas från den 1 juli 1974. Med hänsyn till det angelägna i att rådets arbete snarast kommer igång förordar jag att sakkunniga redan nu tillkallas med de arbetsuppgifter som utredningen om ett brottsförebyggande råd föreslagit för rådet.

Rådet bör inom ramen för de resurser som rådet erhåller vara oförhindrat att självt avgöra vilka frågor rådet anser vara av sådan vikt i det brottsförebyggande arbetet att de bör utredas närmare av rådet. Rådet har självfallet inte någon direktivrätt i förhållande till andra organ. Rådets tillkomst förändrar således inte det ansvar som andra organ har för sina resp. verksamhetsområden. Rådet är endast ett samordnande och rådgivande organ. Myndigheterna bör bl.a. för att undvika dubbelarbete — samråda med rådet vid planeringen av verksamhet som har närmare anknytning till rådets uppgifter. Samtidigt förutsätter jag att rådet på motsvarande sätt informerar andra organ om sin verksamhetsplanering. En sådan insyn erhåller f.ö. berörda myndigheter redan genom att de är representerade i rådets expertorgan. Jag ansluter mig således i princip till utredningens förslag i dessa frågor.

Under remissbehandlingen har i olika delfrågor framförts synpunkter på den närmare utformningen av rådets verksamhet.

Riksåklagaren ifrågasätter om inte en styrelse av den storleksordning som är i fråga bör ha ett större antal ledamöter i det verkställande utskottet. Vidare anser riksåklagaren det egendomligt att två av de föreslagna experterna ständigt skall vara representerade i verkställande utskottet, alltså oavsett om deras eget ämnesområde är aktuellt. Ett stort antal remissinstanser har ansett det föreslagna kansliet underdimensionerat. Vidare har bl.a. betonats att det före ett slutligt ställningstagande till rådets utformning krävs att de förslag beaktas som kommittén för kriminologisk

behandlingsforskning kan komma att lägga fram. I samband härmed har även betonats forskningens stora betydelse för rådets verksamhet.

Med beaktande av vad som framförts under remissbehandlingen och i belysning av de erfarenheter som kan vinnas under den första verksamhetstiden bör kommittén lägga fram förslag till instruktion för det brottsförebyggande rådet.

Forskningens stora betydelse för rådets verksamhet bör understrykas genom att forskningen får en representant bland de sakkunniga. Styrelsen bör kunna företrädas i verkställande utskottet av två ledamöter, lämpligen två av representanterna för de politiska partierna. I likhet med riksåklagaren anser jag det mindre lämpligt att utse två experter som skall ingå i verkställande utskottet oavsett utskottets aktuella arbetsuppgifter. I utskottet bör däremot ständigt ingå en representant för forskningen och chefen för rådets kansli. Rådets experter bör kallas till utskottet i de fall utskottet finner detta vara lämpligt med hänsyn till de frågor som skall behandlas.

Genom tillkallandet av de sakkunniga bör samarbetsorganet (Ju 1966:58) för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten och samarbetsorganet (S 1970:29) för bekämpande av narkotikamissbruk upphöra med sin verksamhet. Sedan 1956 års klientelundersökning (Ju 1957:40) avlämnat två rapporter, som f.n. är under slutjustering, bör även denna utredning upphöra.

Kommittén har under tiden juli — oktober 1973 hållit ett sammanträde. Dessutom har ett verkställande utskott inom kommittén hållit ett sammanträde.

Kommitténs arbete beräknas bli slutfört om ett brottsförebyggande råd inrättas som myndighet den 1 juli 1974 i enlighet med förslag i 1974 års statsverksproposition (prop. 1974:1, bil. 4 sid. 53).

57. Övervakningsnämndutredningen (Ju 1973:15)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 med uppdrag att utreda övervakningsnämndernas och de centrala nämndernas uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juli 1973):

Utredningsman:

Larsson, Sven A. A., hovrättslagman (fr.o.m. den 14 juli 1973)

Experter:

Altahr-Cederberg, Nils M., skyddskonsulent (fr.o.m. den 14 juli 1973)

Colliander, Per G., anstaltsdirektör (fr.o.m. den 14 juli 1973)

Leche, Johan H., departementsråd (fr.o.m. den 14 juli 1973)

Odhammar, J. E. Ivan, hovrättsassessor (fr.o.m. den 14 juli 1973)

Sekreterare:

Åhlén, Lars, hovrättsassessor (fr.o.m. den 23 augusti 1973)

Lokal: Göta hovrätt, Box 422, 551 02 Jönköping 1, tel. växel 036/11 94 30 eller direkt 036/12 56 90 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 29 juni 1973):

Övervakningsnämnderna och de centrala nämnderna, dvs. interneringsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden och kriminalvårdsnämnden, har i sin nuvarande funktion varit i verksamhet sedan år 1965. De grundläggande författningsbestämmelserna om nämndernas organisation och arbetsuppgifter är intagna i tredje avdelningen i brottsbalken. Nämndernas arbetsätt har därutöver huvudsakligen reglerats i särskilda instruktioner och ämbetskrivelser.

Övervakningsnämndernas uppgift är att leda kriminalvården i frihet för dem som har dömts till skyddstillsyn, för dem som är villkorligt frigivna från fängelse eller som efter dom till ungdomsfängelse eller internering eller till intagning i arbetsanstalt vårdas utom anstalt samt för dem som fått villkorligt anstånd med verkställande av dom på intagning i arbetsanstalt. Nämndernas uppgift är bl.a. att förordna övervakare, vidtaga åtgärd vid misskötsamhet från den övervakades sida och att förordna om upphörande av övervakning för dem som dömts till skyddstillsyn eller villkorligt frigivits. För dem som dömts till ungdomsfängelse eller internering avger övervakningsnämnd förslag till vederbörande centrala nämnd om påföljdens upphörande.

Övervakningsnämnderna har också att besluta eller avge förslag till vederbörande centrala nämnd i frågor om övergång från vård i anstalt till vård i frihet samt att lämna direktiv för skyddskonsulenternas verksamhet inom frivården.

Antalet övervakningsnämnder är f.n. 48 st. Varje nämnds verksamhetsområde omfattar en eller flera allmänna underrätters domkrets. I regel sammanfaller verksamhetsområdena med skyddskonsulentdistrikten. I Stockholm, Göteborg, Malmö, Södertälje och Örebro är resp. nämnder uppdelade på två eller flera avdelningar.

Övervakningsnämnd består av fem ledamöter. Kungl. Maj:t förordnar ordförande, som skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv, samt ersättare, som skall vara lagfaren. Denne skall vid förfall för ordföranden tjänstgöra i hans ställe. Övriga ledamöter och ersättare för dem utses av länsstyrelsen i det län, inom vilket nämnden har sitt huvudsakliga verksamhetsområde. De bör ha erfarenhet beträffande ungdomsvård eller arbetsförmedling eller eljest i allmänt värv. Nämnden har själv att förordna sekreterare.

Det är inte förutsatt att nämnden skall ha egen biträdespersonal utan kansliarbetet skall i huvudsak utföras av personal vid skyddskonsulentexpeditionerna. Dessa har fått viss personalförstärkning för detta ändamål. När det gäller anstaltsklientelet skall anstalterna tillhandagå med de expeditionella göromålen.

Skyddskonsulentorganisationens personal är skyldig att tjänstgöra som föredragande hos övervakningsnämnd inom skyddskonsulentdistriktet samt att på kallelse infinna sig hos nämnden för att lämna upplysning. Såvitt angår ärenden rörande personer som är intagna i fångvårdsanstalt, äger övervakningsnämnden påkalla motsvarande biträde av styresmannen eller annan tjänsteman vid anstalten.

Ordföranden och hans ersättare samt sekreterare får för fullgörande av uppdragen uppbära arvode enligt kommittékungörelsen. Därutöver utgår ett fast årsarvode av 4 320 kr. till ordföranden och 2 160 kr. till vardera ersättaren och sekreteraren. Till övriga ledamöter utgår ett arvode av 100 kr. för sammanträdesdag.

Interneringsnämnden beslutar i frågor om övergång mellan vård i och utom anstalt samt om påföljdens upphörande för dem som har dömts till

internering. Nämnden avger även yttrande till åklagare och domstol i frågor rörande internering.

Ungdomsfängelset nämnden beslutar i frågor om övergång mellan vård i och utom anstalt samt om påföljdens upphörande för dem som har dömts till ungdomsfängelse. Nämnden avger yttrande till åklagare och domstol i frågor rörande ungdomsfängelse ådömda personer.

Kriminalvårdsnämnden prövar frågor om villkorlig frigivning beträffande dem som undergår fängelse i mer än ett år. Nämnden är därjämte besvärinstans i ärenden som avser ansökan om uppskov med verkställighet av fängelsestraff och prövar även besvär över övervakningsnämnds beslut om villkorlig frigivning för dem som dömts till fängelse i högst ett år.

Var och en av de centrala nämnderna leds av en ordförande som skall vara eller skall ha varit innehavare av domarämbete. I ungdomsfängelsetnämnden och interneringsnämnden skall en ledamot vara psykiater. Övriga tre ledamöter i dessa nämnder samt de fyra ledamöterna i kriminalvårdsnämnden kan utses mera fritt. I praxis har chefen för kriminalvårdsstyrelsen, en kvalificerad jurist samt en eller två riksdagsmän utsetts som ledamot. Samtliga ledamöter och ersättare förordnas av Kungl. Maj:t. Nämnderna betjäna av var sitt kansli vilka är förlagda till Stockholm och vilkas personal är uppförd på kriminalvårdsstyrelsens personalstat. För uppdraget uppbär ledamöterna av Kungl. Maj:t fastställd ersättning.

I betänkandet *Kriminalvård* (SOU 1972:64) framhåller kriminalvårdsberedningen att förslag om ändringar i de centrala nämndernas sammansättning och arbetsformer framförts i olika sammanhang. Bl.a. har kritik riktats mot de centrala nämnderna för att de tillämpar en praxis, som inte lämnar tillräckligt utrymme för hänsynstagande till omständigheterna i det enskilda fallet. Vissa övervakningsnämnder har med hänvisning härtill uttalat önskemål om att beslutsrätten i större omfattning skulle delegeras till de lokala nämnderna och därvid bl.a. föreslagit att de tre centrala nämnderna skulle slås samman till en enda nämnd. Denna skulle i huvudsak endast tjäna som besvärinstans.

Vid sidan av dessa mera principiella synpunkter framhåller beredningen att kriminalvårdsverkets representanter i de centrala nämnderna aktualiserat frågan om en ändring i nämndernas sammansättning med anledning av verkets förestående utlokalisering till Norrköping.

Även övervakningsnämnderna har enligt kriminalvårdsberedningen varit föremål för kritik såväl i riksdagen som i uttalanden av tjänstemän och organisationer som är verksamma inom kriminalvården. Kritikerna har bl.a. ansett att nämndernas praxis varit för växlande, vilket ingett såväl klienter som frivårdspersonal en känsla av otrygghet. Mot bakgrund av kostnaderna för nämndernas verksamhet har man ifrågasatt huruvida inte antalet ledamöter kunde nedbringas och vissa arbetsuppgifter delegeras till skyddskonsulenterna.

Beredningen anför att den inte haft tillfälle att själv bilda sig någon uppfattning om vare sig de centrala nämndernas eller övervakningsnämndernas verksamhet men dock funnit det uppenbart att det finns anledning att göra en översyn av nämndernas uppgifter och organisation i belysning av den utveckling som har ägt rum sedan deras tillkomst.

De centrala nämnderna liksom även vissa övervakningsnämnder har i remissyttranden över beredningens betänkande tillstyrkt den föreslagna

översynen. Ungdomsfängelnsnämnden anser att dess befogenheter såvitt gäller beslut om överförande till vård utom anstalt eller om långtidspermission i större utsträckning borde kunna flyttas över till den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde anstalten hör. Övervakningsnämnden i Stockholm, fjärde avdelningen, anser att utredningen bör klargöra såväl nämndernas roll i frivårdsarbetet som samspelet mellan nämnderna och personal inom anstaltsvård och frivård. Nämndernas handläggningsformer och praxis bör undersökas och man bör härvid särskilt studera om den dömdes rättssäkerhet är tillgodosedd i det nuvarande systemet. Det bör vidare undersökas i vad mån nämndernas uppgifter helt eller delvis kan övertas av andra organ, t.ex. domstolar och skyddskonsulenter.

Även organisationsutredningen om kriminalvård i frihet tog i sitt betänkande (Ju Stencil 1970:12) upp frågor rörande övervakningsnämndernas verksamhet. Utredningen föreslog bl.a. att vissa övervakningsnämnders verksamhetsområden skulle omregleras samt att handläggningen av ärende där ordförande beslutar ensam skulle bli enhetligare och att formellt förbud utfärdas för kriminalvårdstjänstemän att ingå i nämnderna som ledamot. Med hänsyn till direktivens utformning ansåg sig dock utredningen inte kunna göra en mera inrängående undersökning av nämndernas arbetsätt och verksamhetsformer.

I överensstämmelse med vad jag uttalat i årets statsverksproposition anser jag att de centrala nämndernas och övervakningsnämndernas arbetsformer och organisation nu bör bli föremål för översyn. Jag förordar att en särskild sakkunnig tillkallas för detta uppdrag.

Övervakningsnämnderna är betydelsefulla organ när det gäller att förverkliga samhällets kriminalpolitiska målsättning. Nämndernas lekmannainslag kan mot bakgrund av den praxis som tillämpas vid utseendet av ledamöterna antas medverka till att sprida förståelse för kriminalvårdens problem inom olika sektorer av samhället. Det är en viktig sida av nämndernas verksamhet. Det är därför angeläget att de bereds möjligheter att i större omfattning än hittills varit fallet påverka de allmänna principerna för kriminalvårdsarbetet. Att detta inte kunnat ske i någon större utsträckning torde åtminstone delvis bero på att nämndernas verksamhet i alltför stor utsträckning inriktats på behandling av individuella ärenden. Anledningen härtill kan bl.a. vara att det antal ärenden som kommit under nämndernas prövning blivit större än man från början haft anledning att räkna med. Speciellt gäller detta de nämnder som inom sitt område har en eller flera fångvårdsanstalter. För att ge nämndernas arbete en mindre ensidig inriktning bör den sakkunnige därför undersöka i vilken utsträckning beslutsfunktionen i vissa ärenden kan delegeras till personal inom frivården eller på anstalterna eller överföras till andra myndigheter. I det sammanhanget bör också övervägas lämpligheten av att arbetsuppgifterna begränsas genom att för vissa typer av ärenden meddelas mera generella bestämmelser, som kan minska behoven av en individualiserad prövning.

Vid sina överväganden rörande övervakningsnämndernas arbetsuppgifter har den sakkunnige att beakta de av innevarande års riksdag godkända riktlinjerna för kriminalvårdens framtida utformning (JuU 1973:15, rskr 152). Vidare bör den sakkunnige beakta det i anslutning till dessa riktlinjer pågående lagstiftningsarbetet på kriminalvårdens område (Prop. 1973:131 och Ds Ju 1973:9).

Den sakkunnige bör utröna hurvida förutsättningar finns att ge

nämnderna ökade möjligheter att medverka vid planeringen av den verksamhet som utövas av olika kriminalvårdsorgan inom nämndernas verksamhetsområden och att verka för en samordning av kriminalvårdens och andra sociala myndigheters insatser. Härvid bör särskilt uppmärksammas önskvärdheten av en rationalisering av vårdarbetet.

En ofta återkommande anledning till kritik mot övervakningsnämndernas arbete har varit deras oenhetliga praxis. Delvis torde kritiken vara förfelad, eftersom man inte kan bortse från att övervakningsnämnderna har att göra en individualiserad bedömning av de olika ärendena. Å andra sidan kan olikheterna också bero på att nämnderna inte har en enhetlig syn på sitt uppdrag. Ledamöter i flera övervakningsnämnder har framhållit att detta i betydande utsträckning beror på bristande information och på otillräcklig inbördes kommunikation. Man har bl.a. starkt understrukit behovet av gemensamma överläggningar och informationsträffar.

Den sakkunnige bör närmare överväga lämpliga åtgärder för samråd och förbättrad information. Härvid bör särskilt beaktas att de av årets riksdag beslutade principerna för en ändrad regional indelning ger betydligt vidgade möjligheter för kriminalvårdens regionchefer att följa övervakningsnämndernas arbete. Med oförändrat antal nämnder torde det emellertid även i framtiden bli svårt för regioncheferna att kontinuerligt delta i nämndsammansamlingarna. Det stora antalet nämnder försvårar också gemensamma överläggningar av det slag som begärts av nämndledamöterna. Den sakkunnige bör därför överväga huruvida antalet nämnder kan begränsas i samband med att arbetsuppgifterna förändras på det sätt jag tidigare har antytt.

Den sakkunnige bör pröva i vad mån en ändring av arbetsuppgifterna och en minskning av antalet nämnder bör inverka på reglerna om övervakningsnämndernas sammansättning. De principer som ligger till grund för nu gällande bestämmelser bör dock inte överges. Som organisationsutredningen för kriminalvård i frihet har framhållit bör kriminalvårdstjänsteman inte kunna vara ledamot i övervakningsnämnd.

Om den sakkunnige finner sig böra förorda organisatoriska förändringar bör han närmare undersöka vilka personella förändringar en ny organisation kommer att kräva. Översynen bör också avse nämndernas administrativa rutiner. Den sakkunnige bör i detta hänseende samråda med domstolsväsendets organisationsnämnd och den av kriminalvårdsstyrelsen tillsatta arbetsgruppen rörande arbetsrutinerna vid frivårdsexpeditionerna.

Behovet av utbildning för nämndernas ledamöter och tjänstemän bör närmare övervägas under utredningsarbetet. Härvid bör undersökas om en sådan utbildning kan inordnas i den verksamhet som bedrivs av kriminalvårdsstyrelsens utbildningssektion.

De centrala nämnderna har bl.a. till uppgift att garantera en viss likformighet vid tillämpningen av reglerna om villkorlig frigivning resp. reglerna om överförande till vård utom anstalt av dem som dömts till ungdomsfängelse eller internering. Vid sina avgöranden av hithörande ärenden är nämnderna bundna av ett formaliserat regelsystem, som lämnar föga utrymme för individuella hänsynstaganden. De intagna har begränsade möjligheter att personligen inställa sig för nämnden för att motivera sina framställningar och påverka behandlingen av sitt ärende. Dessa förhållanden har gett anledning till kritik. Emellertid måste beaktas att vissa typer av lagbrott är av sådan natur att krav på samhällsskydd och allmän laglydnad måste tillmätas särskilt stor vikt och att de individualpreventiva aspekterna följaktligen måste få en underordnad betydelse för

bedömningen av utskrivningsfrågan. I sådana fall synes en central prövning uppenbart vara att föredra. I andra fall åter bör individuella hänsynstaganden kunna ges större spelrum. Detta låter sig emellertid svårligen göra inom ramen för ett system med central prövning. Det kan därför ifrågasättas om inte den nuvarande fördelningen av beslutanderätten mellan övervakningsnämnderna och de centrala nämnderna onödigtvis begränsar de förstnämndas beslutanderätt i fall av denna art. Den sakkunnige bör därför överväga huruvida de centrala nämndernas befattning med utskrivningsärenden kan begränsas till de fall där med hänsyn till brottets karaktär allmänpreventiva synpunkter eller kravet på samhällsskydd är särskilt framträdande.

I ungdomsfängelse- och interneringsnämndernas arbetsuppgifter ingår att avge yttranden till åklagarmyndigheter och domstolar i åtals- och påföljdsfrågor. Den sakkunnige bör överväga huruvida dessa uppgifter kan helt eller delvis övertas av övervakningsnämnd.

En mer genomgripande förändring av de centrala nämndernas arbetsuppgifter kan böra föranleda organisatoriska förändringar. Den sakkunnige bör överväga om en minskning av nämndernas arbetsuppgifter bör leda till att de ersätts av en enda central nämnd med uppgift att pröva besvär över övervakningsnämndernas beslut, att pröva frågor om utskrivning i det begränsade antal fall av nyss angiven art då en central prövning bör komma till stånd samt att i övrigt fullgöra sådana uppgifter på förevarande område som inte lämpligen kan anförtros annan myndighet. Vid utarbetande av förslag till central nämndorganisation bör den sakkunnige beakta de problem beträffande kriminalvårdsverkets representation i nämnden eller nämnderna som kan komma att uppstå i samband med verkets flyttning till Norrköping. Den sakkunnige skall även redovisa de förslag till ändringar av kansliorganisationen för de centrala nämnderna som föranleds av förslagen i övrigt rörande den centrala nämndorganisationen.

En allvarlig brist i det nuvarande systemet är den oklarhet som råder rörande huvudmannaskapet för övervakningsnämnderna och de centrala nämnderna. Den sakkunnige bör överväga om huvudmannaskapet lämpligen kan läggas på kriminalvårdsstyrelsen, dock med iakttagande av att förordnande av ordförande och ersättare för denne i central nämnd och övervakningsnämnd som hittills bör meddelas av Kungl. Maj:t.

Nu gällande bestämmelser om ersättning till ledamöter och tjänstemän i nämnderna ger utrymme för olika tolkningar. Den sakkunnige bör därför göra en översyn också av dessa ersättningsbestämmelser.

Utredningsmannen har under tiden juli — oktober 1973 hållit ett sammanträde med experterna.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

58. Utredningen (Ju 1973:16) angående åtgärder för att minska personalomsättningen inom polisväsendet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 för att utreda frågan om personalomsättningen inom polisväsendet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1973):

Ordförande:

Gullnäs, S. Ingvar, justitiekansler (fr.o.m. den 9 oktober 1973)

Ledamöter:

Buckau, Anne-Marie A. L., ombudsman (fr.o.m. den 9 oktober 1973)

Jirstam, Björn H. L., förhandlingsdirektör (fr.o.m. den 9 oktober 1973)

Printz, Å. Lennart, avdelningschef (fr.o.m. den 9 oktober 1973)

Ryman, Sven-Hugo G., utbildningschef (fr.o.m. den 9 oktober 1973)

Experter:

Ankar, S. Bertil, länspolischef (fr.o.m. den 23 oktober 1973)

Erlandsson, Bengt H., polismästare (fr.o.m. den 9 oktober 1973)

Lindholm, Sven A., ombudsman (fr.o.m. den 9 oktober 1973)

Sekreterare:

Tysk, Gunnar I., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 9 oktober 1973)

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 29 juni 1973):

Brottskommissionen påpekade i sitt betänkande (Ds Ju 1973:5) att de olika tjänsterna inom polisväsendet byter innehavare med påfallande korta intervaller. Detta beror på att en polisman i princip är berättigad att söka varje ledig högre tjänst även i andra polisdistrikt och inom andra avdelningar än den vid vilken han tjänstgör. Med hänsyn till att polismannen ofta fått särskild utbildning för eller förvärvat speciell erfarenhet i den tjänst han innehar, skapar den höga personalomsättningen enligt kommissionens mening betydande problem när det gäller flyttningar såväl mellan som inom polisdistrikt.

Kommissionens påpekande är enligt min mening helt riktigt. Samhällets och brottslighetens utveckling har för polisväsendets del bl. a. medfört behov av och krav på en ökad specialisering hos personalen i allt flera befattningar. Detta innebär att byte av personal medför dels försämrad kontinuitet i arbetet, dels nya utbildningsbehov. Bl. a. till följd härav är kursverksamheten inom polisväsendet omfattande. Utöver den utbildning som är obligatorisk eller följer på befordran genomförs ca 100 centrala kurser om året vilkas syfte i de flesta fall är att ge viss grundläggande specialutbildning för skilda tjänster och i övriga fall fortbildning.

Nackdelarna med den stora rörligheten är så betydande att det av såväl effektivitetsskäl som ekonomiska skäl är angeläget att få fram en bättre ordning. Om personalomsättningen kan minskas bör det vara möjligt att reducera utbildningsbehovet. Det är också angeläget att så länge som möjligt ta tillvara den arbetskapacitet som består däri att polismannen har förvärvat vana och erfarenhet i sin tjänst. En minskad omsättningsfrekvens skulle därför verka både effekthöjande och personal- och kostnadsbesparande.

Brottskommissionen föreslog att de nu antydda frågorna skulle tas upp till allsidig belysning i en särskild utredning. Jag delar denna uppfattning och föreslår att särskilda sakkunniga tillkallas för att utreda den nuvarande

personalomsättningens omfattning, orsaker och konsekvenser. Med hänsyn till frågornas arbetsrättsliga aspekter bör utredningen tillförsäkras sakkunskap från de avtalslutande parterna. De sakkunniga bör överväga vilka åtgärder som kan komma i fråga för att minska de ogynnsamma effekterna av omsättningen av polispersonal. Åtgärderna bör i första hand syfta till ett system där personalens specialkunskaper och erfarenhet av viss tjänstgöring kan utnyttjas under längre tid än vad som är möjligt f. n. Särskild uppmärksamhet bör därvid ägnas tjänster som kräver särskilt omfattande specialutbildning eller lång tjänstgöringstid i befattningen.

De sakkunniga bör undersöka även möjligheterna till en tidigare specialisering inom olika verksamhetsområden än vad som nu är vanligt. Det bör därvid eftersträvas att personalen ges i huvudsak likvärdiga utvecklingsmöjligheter inom de olika grenarna av verksamheten. De sakkunniga bör överväga när en sådan specialisering kan sättas in och hur långt den kan och bör drivas med beaktande av att möjligheter att söka och erhålla tjänst inom andra verksamhetsgrenar skall föreligga även i fortsättningen.

Omsättningen av personal påverkas av metodiken för lönesättningen. De sakkunniga bör kunna behandla och lägga fram synpunkter på sådana metodikfrågor som inte enligt sakens natur bör falla på de avtalslutande parterna.

Utredningen har hållit ett sammanträde i november 1973.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

59. Utredningen (Ju 1973:17) om utländska övertaganden av svenska företag

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 augusti 1973 att utreda frågan om utländska övertaganden av svenska företag (se Post- och Inrikes tidn. den 10 november 1973):

Ordförande:

Eckerberg, Per A., landshövding (fr.o.m. den 30 oktober 1973)

Ledamöter:

Antonsson, Johannes M., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 oktober 1973)

Bergqvist, Jan G., pol. mag., led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 oktober 1973)

Engman, Hans O. R., utredningssekreterare (fr.o.m. den 30 oktober 1973)

Hagdahl, K. Thomas, direktör (fr.o.m. den 30 oktober 1973)

Larsson, Matts Bergom, direktör (fr.o.m. den 30 oktober 1973)

Lundin, Bert G., förbundsordförande (fr.o.m. den 30 oktober 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Lidbom till statsrådsprotokollet den 10 augusti 1973):

De multinationella företagens verksamhet ägnas alltmer uppmärksamhet både här hemma och utomlands. I vårt land har intresset i stor utsträckning inriktats på utländska multinationella företag som är verksamma i landet. Den ökade betydelse som dessa företag fått för den svenska ekonomin belystes i prop. 1973:72 med förslag till ändringar i lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag m. m. (1916 års lag). Jag nöjer mig här med att konstatera att år 1970 närmare 100 000 personer sysselsattes i utlandsägda företag i Sverige. Detta var ca 30 000 fler än år 1965 och utgjorde 6,2 % av det totala antalet anställda i svenska industri- och handelsföretag. De utländska intressena finns representerade i flertalet branscher men i synnerhet inom verkstads-, livsmedels- och den kemiska industrin.

Svenska företag har också i ökande grad internationaliserats. I själva verket har svenska dotterföretag i utlandet betydligt större tillgångar och antal anställda än de utlandsägda företagen i Sverige. De speciella samhällspolitiska problem som hänger samman med de svenskkontrollerade multinationella företagen är föremål för uppmärksamhet i bl. a. den särskilda arbetsgrupp för multinationella företag som tillsattes på förslag av chefen för industridepartementet i april 1973 och skall inte närmare beröras i detta sammanhang.

Utländska företags etableringar i Sverige kan medföra fördelar för vårt land. Dessa kan kort uttryckt sägas bestå i att de utländska företagen tillför vårt land och vår ekonomi vissa nyttigheter — t. ex. kapital, ny teknik och know-how i olika former. Detta kan i sin tur få positiva effekter på sysselsättning, produktion och handelsbalans.

Det är emellertid uppenbart att även negativa effekter kan uppstå till följd av utländsk etablering i Sverige. Multinationella företags agerande kan under vissa omständigheter få icke önskvärda ekonomisk-politiska, skattepolitiska, arbetsmarknadspolitiska och fackliga konsekvenser. Av stor betydelse från facklig synpunkt är att ett multinationellt företag ibland kan avvärja ett strejkhot i vårt land med hjälp av sina resurser i andra länder. Allmänt sett innebär en internationalisering av ett företag i regel en förstärkt förhandlingsposition gentemot svenska myndigheter och fackliga organisationer.

Fördelarna av utländsk etablering gör sig i allmänhet mest gällande vid nyetablering i form av egen uppbyggnad av produktionsresurser. Nackdelarna är ofta särskilt framträdande vid utländskt övertagande av redan existerande inhemska företag, speciellt om sådana övertaganden får betydande omfattning eller berör vitala delar av vårt näringsliv.

Oavsett hur man väger tänkbara positiva och negativa effekter av utländsk etablering mot varandra framstår det som givet att ett omfattande främmande inflytande över svenskt näringsliv kan innebära risker för landet från såväl ekonomisk som politisk och facklig synpunkt. En kontroll är därför motiverad.

På sikt torde det bli ofrånkomligt att söka lösningar på problemen som bygger på ett utvecklat samarbete över gränserna både på regeringsnivå och mellan fackliga organisationer. Detta utesluter emellertid inte att Sverige redan nu nationellt måste vidta de åtgärder som är nödvändiga och möjliga för att skydda svenska intressen. En inventering av problemen och behovet av åtgärder pågår redan. Koncentrationsutredningen genomför enligt tilläggsdirektiv (Fi 1962:37) en undersökning av de internationella företagens växande betydelse för svensk ekonomi och svensk ekonomisk politik. Som förut nämnts bereds inom regeringen frågor rörande

multinationella företag av en särskild arbetsgrupp med företrädare för berörda departement.

På det internationella planet bedrivs ett omfattande utredningsarbete inom OECD:s industrikommitté där man sedan några år arbetat med att få fram grundläggande statistik och uppgifter rörande olika länders politik i fråga om internationella företag. Dessutom kan nämnas verksamhet på detta område inom ILO, UNCTAD och ECOSOC. Frågan om utlandsägda företags beskattning undersöks f. n. både inom OECD:s skattekommitté och på gemensam nordisk bas. Sverige deltar aktivt i det internationella samarbetet i nu nämnda organisationer.

Inom EG har kommissionen nyligen satt igång en studie av de problem som aktualiseras inom gemenskapen på grund av multinationella företag.

Vi har i dag en lagstiftning som i vissa fall ger möjlighet att förhindra utländskt övertagande av svenska företag då övertagandet skulle vara oförenligt med väsentliga inhemska intressen. Lagstiftningen gör det möjligt att ingripa vid etableringstillfället. Jag syftar på 1916 års lag. Den innebär i huvudsak följande.

Utländska medborgare får förvärva fast egendom eller gruva eller idka gruvsdrift bara efter särskilt tillstånd som meddelas av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Med utländsk medborgare jämställs utländska bolag, föreningar, andra samfälligheter och stiftelser. Enligt 2 § första stycket får inte heller svenskt handelsbolag vari finns bolagsman för vilken de i lagen föreskrivna inskränkningarna i rätten att förvärva fast egendom gäller, svenskt aktiebolag vars aktiebrev får ställas till innehavaren eller svensk ekonomisk förening förvärva fast egendom eller gruva eller idka gruvsdrift utan tillstånd i varje särskilt fall. Detsamma gäller enligt 2 § andra stycket i fråga om svenskt aktiebolag vars aktiebrev skall ställas till viss man. Sådant bolag kan emellertid undgå tillståndsplikten genom att visst förbehåll, s. k. utlänningsklausul, tas in i bolagsordningen. Klausulen skall gå ut på att utländska rättssubjekt eller tillståndspliktiga svenska rättssubjekt genom teckning eller överlåtelse får förvärva bara en mindre del av bolagets aktier, nämligen vid varje tidpunkt mindre än 20 % av röstetalet för bolagets samtliga aktier och mindre än 40 % av bolagets hela aktiekapital. Aktier som får förvärfvas av utländska rättssubjekt brukar kallas fria aktier och andra aktier bundna aktier.

Innehåller bolagsordningen utlänningsklausul — eller strängare föreskrifter — får klausulen enligt 2 § tredje stycket inte ändras utan medgivande av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Sådant medgivande skall enligt en nyligen genomförd lagändring (prop. 1973:72, NU 57, rskr 228) inte lämnas om det strider mot väsentligt allmänt intresse att bolagets aktier förvärfvas av rättssubjekt för vilket de i lagen föreskrivna inskränkningarna i rätten att förvärva fast egendom gäller. Förvärv av aktier som sker i strid mot klausulen är ogiltigt. Enligt 5 a § — som tillkom vid den nyssnämnda lagändringen — krävs särskilt tillstånd om rörelse eller del av rörelse skall övergå från ett icke tillståndspliktigt till ett tillståndspliktigt rättssubjekt.

De nya bestämmelser, som sålunda införts innebär att kontroll enligt lagen nu gäller för alla bolag som har utlänningsklausul. Bestämmelserna ger möjlighet att förhindra utländskt övertagande av svenska företag i sådana fall då övertagandet skulle vara oförenligt med väsentliga inhemska intressen. Det helt övervägande antalet svenska bolag har utlänningsklausul.

I prop. 1973:72 framhöll jag att en väsentligt förbättrad kontroll kunde

provisoriskt åstadkommas genom de föreslagna nya bestämmelserna men att det på sikt under alla förhållanden erfordrades en allsidig översyn av 1916 års lag. Vid riksdagsbehandlingen erinrade näringsutskottet om den av mig förutskickade översynen av 1916 års lag. Utskottet underströk i sitt av riksdagen godkända betänkande att det är angeläget att detta arbete inleds utan dröjsmål bl. a. med hänsyn till de administrativa problem som kan förväntas i samband med prövning av förvärvsansökningar och till det förhållandet att kontrollen inte omfattar företag som saknar utlänningsklausul. Enligt utskottet bör även problem angående utländska förvärv av sådana företag upptas till granskning.

Mot denna bakgrund finner jag det påkallat att den aviserade översynen av 1916 års lag snarast företas. Jag förordar att sakkunniga tillkallas för att fullgöra den uppgiften.

De problem som utlandsägda företag ger upphov till kan i princip angripas på två olika sätt. Man kan skapa möjligheter för samhället att ingripa mot icke önskvärda utländska etableringar med stöd av exempelvis koncessionslagstiftning. Man kan också inrikta sig på att hindra eller dämpa negativa effekter av ett utländskt företags etablering genom att utöva skärpt kontroll över utlandsägda företags skötsel. Enligt min mening bör båda dessa metoder övervägas.

En utgångspunkt för utredningsarbetet bör vara att någon radikal omläggning av vår hittillsvarande allmänna politik i fråga om utländska investeringar inte är aktuell. Vad som bör eftersträvas är en ordning som ger möjligheter att inom ramen för våra internationella förpliktelser hindra en utländsk investering när väsentliga allmänna intressen talar emot att investeringen kommer till stånd. Övervakning och kontroll av utlandsägda företags verksamhet bör likaledes vara inriktad på att skapa betingelser för ingripanden när väsentliga allmänna intressen gör det påkallat att företaget ändrar sin politik i ett eller annat hänseende.

Vi har f. n. inte tillgång till utredningsmaterial som ger oss en fullständig bild av hur multinationella företag faktiskt agerar i olika sammanhang och vilka verkningar deras agerande har. Det är emellertid inte min avsikt, att den av mig föreslagna utredningen skall försöka bota de brister som finns i detta hänseende. Utredningens uppgift är i första hand att få fram instrument som sätter samhället i stånd att utöva kontroll över dels utländska uppköp av svenska företag dels utlandsägda företags verksamhet i vårt land. Behovet av sådana instrument betingas redan av att det finns risker för att allmänna intressen träds för när och är alltså inte beroende av att det kan påvisas att riskerna materialiserats. De risker som det i detta sammanhang är fråga om är, som förut antytts, av olika slag. Om ett svenskt företag övergår i utländsk ägo, kan det under vissa förutsättningar ge upphov till skadlig begränsning av konkurrensen, främst på den inhemska marknaden. Fackliga organisationers arbete kan försvåras. Andra arbetsmarknadspolitiska problem kan uppkomma t. ex. i samband med strukturrationaliseringar. Den ökade omfattningen av varuflöden och betalningsströmmar mellan företag i en internationell koncern kan begränsa effekten av samhällets åtgärder t. ex. på det skattepolitiska området och eljest inom den ekonomiska politiken. Icke önskvärda valutapolitiska effekter kan uppkomma till följd av multinationella företags interna åtgärder. En internationell koncern kan, för att ta ännu ett exempel, omfördela tillverkning, forskning och administration mellan olika länder på ett sätt som strider mot svenska intressen. Det är utredningens uppgift att överväga vilka legala instrument samhället bör utrustas med för att kunna

förebygga eller motverka dessa risker.

Ett befintligt instrument som behöver förstärkas är kontrollen enligt 1916 års lag av utländska uppköp av svenska företag. Man kan här gå olika vägar. En lösning kan vara att utvidga systemet med bundna och fria aktier. Aktiebolag som inte har utlänningsklausul skulle exempelvis kunna förbjudas att driva rörelse här i landet utan särskilt tillstånd. Systemet skulle kunna kompletteras med regler om att utländska rättssubjekt skulle kunna förvärva bundna aktier efter tillstånd i det särskilda fallet — något som f. ö. har föreslagits av aktiebolagsutredningen i dess för ett par år sedan avgivna betänkande (SOU 1971:15). Givetvis skulle särskilda övergångsordningar fordras beträffande de aktiebolag där det utländska inflytandet redan är större än vad en utlänningsklausul medger. Med det nu skisserade systemet skulle man få till stånd en fullständig kontroll som täckte alla svenska aktiebolag. En sådan lösning innebär att man går ytterligare ett steg i den riktning som de i våras beslutade ändringarna i 1916 års lag anvisar.

Det är av stor betydelse att det allmänna i god tid får kännedom om planerade etableringar. Visst informationsmaterial inkommer redan nu i samband med den kontroll av utländska direktinvesteringar i Sverige som sker inom ramen för valutaregleringen. Detta informationsmaterial har emellertid hittills inte använts för andra ändamål än valutapolitiska. De sakkunniga bör undersöka i vad mån sådant material framdeles skulle kunna göras tillgängligt även inom ramen för den nu aktuella kontrollen.

I fråga om större aktiebolag gäller f. n. att möjligheterna att få insyn i ägarförhållandena i praktiken är ganska begränsade, vilket bl. a. sammanhänger med att aktieägare inte är skyldiga att registrera sitt aktieinnehav i den offentliga aktieboken. Har bolaget beslutat att lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering skall tillämpas på bolaget, förbättras däremot insynen i ägarförhållandena avsevärt. Aktieboken förs då av Värdepapperscentralen VPC aktiebolag medelst automatisk databehandling och rätten till utdelning m. m. är knuten till registrering i aktieboken. Jag vill erinra om att chefen för finansdepartementet under förarbetena till lagen om förenklad aktiehantering uttalade, att det kunde vara naturligt att efter några års erfarenhet av det nya systemet med förenklad aktiehantering pröva om och i vilken utsträckning en obligatorisk tillämpning av det nya systemet borde genomföras (prop. 1970:99 s. 73). Efer samråd med chefen för finansdepartementet har jag kommit till den uppfattningen att de sakkunniga bör pröva om en obligatorisk tillämpning av det nya systemet, i varje fall beträffande större aktiebolag, kan bidra till förbättrad information rörande det utländska inflytandet i svenskt näringsliv.

I det föregående har jag uppehållit mig vid frågan om skydd mot övertagande av företag som drivs i form av aktiebolag. Med hänsyn till att aktiebolaget är den dominerande företagsformen är också frågan om utländska uppköp av aktier den från etableringssynpunkt viktigaste. Vad gäller ekonomiska föreningar är läget det att en ekonomisk förening i praktiken knappast riskerar att komma under utländsk dominans, eftersom ekonomiska föreningar måste vara uppbyggda på kooperativ bas. Det synes därför tveksamt om det behövs någon kontroll beträffande ekonomiska föreningar. Situationen är däremot en annan i fråga om företag som drivs som handelsbolag eller under personlig firma. Här ger visserligen lagen (1968:555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket samt lagen (1968:557) om vissa inskränkningar i rätten att sluta svenskt

handelsbolag m. m. (ändrad senast 1973:308) en möjlighet för det allmänna att kontrollera företagsköp från utländsk sida. De sakkunniga bör emellertid överväga i vad mån ändring beträffande kontrollen rörande aktiebolag kan medföra behov av ändringar i dessa senare lagar.

Som jag antytt finns behov av att kunna kontrollera även utländska företag som redan är etablerade i Sverige. Ett sätt att åstadkomma en kontroll över företag som i framtiden övertar svenska företag är att knyta särskilda villkor till själva tillståndet till övertagande. Ett koncessionssystem av denna typ finns sedan lång tid bl. a. i Norge. Enligt norsk lag kan en koncession åt ett utländskt rättssubjekt tidsbegränsas och förses med villkor av olika slag. De sakkunniga bör undersöka om en ordning liknande den norska kan vara lämplig för våra förhållanden.

I sammanhanget bör också nämnas systemet med en s. k. 'code of good behaviour' dvs. riktlinjer utanför lagstiftningen för utlandskontrollerade företags uppträdande i den svenska samhällsmiljön. De sakkunniga bör med ledning av erfarenheter från bl. a. Canada undersöka om ett system av 'good-behaviourregler' bör utarbetas, antingen som ett alternativ till ett koncessionssystem eller som ett komplement till ett sådant system. Syftet med systemet bör vara att förmå utlandskontrollerade företag att utöva sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med i vårt land allmänt erkända normer. Ett good-behavioursystem torde i första hand böra byggas på frivillighet och samverkan mellan myndigheter och företag. Ytterst måste det allmänna dock ha möjlighet att ingripa om ett utländskt företag genom att bryta mot riktlinjerna åsidosätter väsentliga svenska intressen.

Under senare tid har vidtagits åtgärder för att stärka de anställdas inflytande i företagen. I våras började sålunda systemet med styrelserepresentation för de anställda att tillämpas. Rätt till sådan styrelserepresentation föreligger i fråga om aktiebolag och ekonomiska föreningar med mer än 100 anställda. Inom industridepartementet förbereds f. n. ett system med s. k. arbetstagarkonsulter, dvs. personer som skall tjänstgöra som rådgivare i främst företagsekonomiska frågor åt arbetstagarnas representanter i styrelser och företagsnämnder. Ytterligare förstärkningar av de anställdas inflytande inom företagen kan förväntas när arbetsrättskommittén slutfört sitt arbete. Den nu skildrade utvecklingen har betydelse även när det gäller att kontrollera hur utlandsdominerade företag sköts. De sakkunniga bör ägna särskild uppmärksamhet åt denna aspekt på problemet. Ett kontrollsystem beträffande företagens skötsel måste under alla förhållanden byggas på medverkan från de anställda.

Jag har i detta ärende begränsat mig till frågor som har att göra med utländsk etablering och utlandsägda företagens skötsel. Det är givet att likartade problem ibland kan inträda också till följd av åtgärder som vidtas av svenska företag med utländska dotterföretag.

I den mån problemen är identiska och det är nödvändigt för att undvika en opåkallad diskriminering gentemot utländska företag bör utredningen vara oförhindrad att föreslå åtgärder som går utanför den i dessa direktiv primärt angivna ramen.

Vid tillkomsten av 1916 års lag gällde det att i första hand inrikta skyddet på landets naturtillgångar. Samhället har emellertid sedan dess genomgått stora förändringar. Idag har den svenska industrin andra tillgångar — teknik, know-how, dyrbara maskiner, patent och varumärken — som vid sidan av naturtillgångarna framstår som särskilt skyddsvärda. Tiden är nu mogen att lösa upp det lagtekniska sambandet mellan skydd för fast egendom och skydd mot utländska övertaganden av svenska företag. De

sakkunniga bör vid utformningen av sina förslag kunna utgå från att vi i framtiden bör ha dels en lagstiftning som innehåller bestämmelser om kontroll av uppköp från utländsk sida av mark och naturtillgångar, dels en särskild lagstiftning som tar sikte på kontroll av utländsk etablering och utlandsägda företags skötsel.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

60. Häktesutredningen (Ju 1973:18) för Stockholms län m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1973 för att utreda behovet av häktes- och arrestplatser inom Stockholms, Södermanlands och Uppsala län, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 november 1973):

Utredningsman:

Ringius, Gösta, kriminalvårdsdirektör (fr.o.m. den 15 november 1973)

Postadress: Kvarngatan 21, 692 00 Kumla, tel. 019/784 15

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 2 november 1973):

Den som är häktad skall enligt rättegångsbalken utan dröjsmål överföras till allmänt häkte. Rätten kan dock under vissa omständigheter förordna om anstånd med sådan åtgärd. För häktad som undergår eller har undergått rättspsykiatrisk undersökning gäller särskilda bestämmelser. Allmänt häkte finns inrättat antingen som speciell avdelning vid vissa fångvårdsanstalter eller i polishus på ett antal orter i landet. Sedan år 1965 förvaltar kriminalvårdsverket samtliga allmänna häkten. Detsamma gäller arrestlokaler, som är anordnade i anslutning till allmänna häkten.

För häktade inom Storstockholmsområdet disponeras f. n. 220 platser vid fångvårdsanstalten Långholmen samt 90 platser vid s. k. daghäkte i Stockholms centrala delar. De sistnämnda platserna skall huvudsakligen användas för sådana häktade som skall inställas vid förhandling inför Stockholms tingsrätt samt för arrestanter och tillfälligt omhändertagna. Vid fångvårdsanstalten Långholmen finns dessutom en psykiatrisk avdelning vid vilken häktade undergår rättspsykiatrisk undersökning. Sedan den 1 januari 1972 finns även en häktesavdelning med 72 platser vid interneringsanstalten Hall utanför Södertälje. För att i någon mån minska överbeläggningen vid allmänna häktet i Stockholm har kriminalvårdsstyrelsen därutöver tvingats att under viss del av år 1973 utnyttja en av de nedlagda avdelningarna vid fångvårdsanstalten Långholmen för förvaring av häktade.

Som ett led i avvecklingen av fångvårdsanstalten Långholmen har Kungl. Maj:t den 30 december 1971 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att uppföra nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm innehållande bl. a. 280 häktes- och arrestplatser för män och 40 platser för kvinnor. Detta häkte, som beräknas kunna tas i bruk vid årsskiftet 1974/75, skall ersätta daghäktet och häktesavdelningen på Långholmen.

Personer, som häktas av domstolar i Södermanlands och Uppsala län

hänvisas i första hand till resp. häktesavdelning vid fångvårdsanstalterna i Nyköping och Uppsala. I Uppsala pågår uppförande av ett nytt polishus innefattande häktesavdelning med 30 platser som beräknas kunna tas i bruk omkring den 1 juli 1974. Av byggnadstekniska skäl kan detta häkte icke utvidgas.

Genom byggnadsstyrelsens försorg pågår f. n. vissa undersökningar rörande möjligheten att förlägga ett polishus till Sollentuna kommun. Kriminalvårdsstyrelsen har under hand uttalat att det är önskvärt att ett häkte med 100 platser inryms i detta polishus.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1973 har JO påtalat allvarliga brister i förhållandena på det allmänna häktet i Stockholm och därvid bl. a. pekat på olägenheterna av den förekommande överbeläggningen. JO förklarar sig även ha fått det intrycket att det inte ens efter det platsillskott, som färdigställandet av det nya häktet i kvarteret Kronoberg medför, kommer att finnas ett tillräckligt antal platser för häktade och anhållna m. fl. i Stockholmsområdet.

I likhet med JO finner jag med hänsyn till befolkningsutvecklingen inom Storstockholmsregionen anledning till tvekan huruvida platsantalet i det nya häktet i kvarteret Kronoberg kommer att vara tillräckligt. Jag vill i det sammanhanget även erinra om den vidgade rätten att avräkna häktningstid som infördes den 1 april 1973. Vissa tecken tyder på att som en följd härav antalet överklaganden i mål där den tilltalade hålls häktad ökar, vilket ställer krav på ett ökat antal häktesplatser. Eftersom det torde vara uteslutet att utvidga häktet i kvarteret Kronoberg måste andra utvägar sökas.

Mot den nu tecknade bakgrunden anser jag att frågan hur behovet av häktesplatser i Stockholms län bäst kan tillgodoses nu bör utredas.

Vissa skäl talar för att ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser förutsätter ett större upptagningsområde än Stockholms län. Med hänsyn härtill och till vad jag anfört om situationen i angränsande län bör utredningsarbetet omfatta den framtida häktesorganisationen även i Uppsala och Södermanlands län. Utredningsuppgiften bör anförtros en särskild sakkunnig.

Utredningsmannen bör kartlägga det framtida behovet av häktes- och arrestplatser samt avge förslag till häktesorganisation för ett upptagningsområde bestående i huvudsak av Stockholms, Södermanlands och Uppsala län. Utredningsarbetet skall bedrivas under förutsättning av oförändrat platsantal i såväl Kronobergshäktet som det blivande häktet i Uppsala. Om utredningsmannen föreslår nya häkten bör dessa lokaliseras med hänsynstagande till domstolarnas och polismyndigheternas önskemål att den häktade utan svårighet kan inställas till förhandling eller förhör. Samråd bör därvid ske med domstolsväsendets organisationsnämnd och rikspolisstyrelsen. Möjligheterna att effektivt utnyttja kriminalvårdens transportorganisationen bör också iaktas. Såvitt gäller Stockholms län bör den sakkunnige samråda med domkretsutredningen (Ju 1972:02) för Stockholms län.

Den sakkunnige bör vid sitt arbete beakta de riktlinjer för den framtida kriminalvården som antagits av årets riksdag.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Utredningsmannen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

61. 1973 års fri- och rättighetsutredning (Ju 1973:19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1973 med uppdrag att utreda frågan om regleringen i grundlag av skyddet för enskildas fri- och rättigheter m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 november 1973):

Ordförande:

Mehr, Hjalmar L., landshövding (fr.o.m. den 5 november 1973)

Ledamöter:

Ahlmark, Per A., fil. kand., led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 november 1973)

Boo, Karl G. H., assistent, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 november 1973)

Herlitz, Lars, fil. lic. (fr.o.m. den 5 november 1973)

Hernelius, J. Allan, bankofullmäktig, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 november 1973)

Johansson, K. Hilding, fil. dr, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 november 1973)

Svensson, Olle F. S., chefredaktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 november 1973)

Experter:

Broomé, N. G. Bo, hovrättsfiskal (fr.o.m. den 3 december 1973)

Dahlsten, Ulf L., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 16 november 1973)

Eklundh, Claes G. B., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 3 december 1973)

Stjernquist, Nils, professor (fr.o.m. den 16 november 1973)

Sekreterare:

Bergh, Carl Herman, försäkringsdomare (fr.o.m. den 16 november 1973)

Bitr. sekreterare:

Regner, Göran I. F., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 1 december 1973)

Lokal: Munkbron 17, 2 tr., 11128 Stockholm, tel. växel 763 1000
(sekreterarna)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 2 november 1973):

Våra gällande grundlagar innehåller endast i mycket begränsad omfattning bestämmelser som motsvarar de rättighetsförklaringar som finns i många andra staters författningar. Tryckfriheten och rätten att ta del av allmänna handlingar har visserligen genom tryckfrihetsförordningen ett grundlagsskydd som — även internationellt sett — är mycket omfattande. Den ofta åberopade 16 § i 1809 års regeringsform (RF) saknar däremot bestämmelser om åtskilliga rättigheter som brukar återfinnas i utländska motsvarigheter, såsom åsikts- och yttrandefrihet, förenings- och församlingsfrihet, förbud mot retroaktiv strafflagstiftning m.m. Bestämmelserna i paragrafen är dessutom så oklara till sin innebörd att de inte kan sägas erbjuda någon garanti i rättslig mening för enskildas fri- och rättigheter.

Mot denna bakgrund är det naturligt att frågan om ökat grundlagsskydd för enskildas fri- och rättigheter sedan lång tid tillbaka har varit aktuell i vårt land. Jag kan här inskränka mig till att erinra om att frågan under 1930- och 1940-talen i olika sammanhang behandlades av riksdagen (jfr KU 1938:16 och 1948:17) och dessutom gjordes till föremål för utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga. Det förslag som lades fram av de sakkunniga (jfr SOU 1941:20) ledde emellertid inte till någon lagstiftningsåtgärd.

Under det arbete på en total reformering av vår författning som har pågått sedan 1950-talets början har frågan om regleringen av de mänskliga fri- och rättigheterna självfallet också utgjort ett betydelsefullt inslag. Författningsutredningen som påbörjade sitt arbete år 1954, gjorde frågan till föremål för ingående behandling. I utredningens förslag till ny RF (SOU 1963:16 och 17) föreslogs, bl. a. i ett särskilt kapitel, åtskilliga bestämmelser som avsåg att grundlagsfästa de medborgerliga fri- och rättigheterna. Grundlagberedningen (GLB), som tillsattes år 1966, gav under det fortsatta arbetet på en total författningsreform, i enlighet med sina direktiv, också stort utrymme åt frågan om reglering i grundlag av fri- och rättigheter. GLB:s förslag till ny RF (SOU 1972:15) innefattade, liksom författningsutredningens förslag, ett system av regler i det avseendet. Såväl författningsutredningens som grundlagberedningens förslag tilldrog sig ett betydande intresse under den omfattande remissbehandling som de gjordes till föremål för.

I det förslag till ny RF som framlades för riksdagen genom proposition 1973:90 anknöts till GLB:s förslag i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna. GLB:s enhälliga förslag i det avseendet lades sålunda till grund för regleringen i propositionsförslaget.

Bakgrunden till de i prop. 1973:90 upptagna bestämmelserna om fri- och rättigheter har utförligt redovisats i propositionen (s. 192-201). En ingående redovisning för förslagens bestämmelser i det avseendet har också lämnats i KU:s betänkande med anledning av propositionen (1973:26 s. 44-46). Jag finner därför inte anledning att i detta sammanhang lämna annat än en kort sammanfattning av propositionsförslagets bestämmelser.

Liksom i GLB:s förslag skapades i propositionsförslaget till RF skydd för medborgerliga rättigheter i vissa särskilda hänseenden genom *bestämmelser som innebar att rättigheterna grundlagsfästes så att de inte kunde inskränkas annat än genom grundlagsändring*. Förslagets bestämmelser av denna karaktär innefattade förbud mot att landsförvisa svensk medborgare eller att beröva i riket bosatt svensk medborgare hans medborgarskap, om han inte var eller samtidigt blev medborgare i annan stat (8 kap. 1 § första stycket). Vidare fanns grundlagsskyddade bestämmelser om förbud mot retroaktiv straffrättskipning (8 kap. 1 § andra stycket) och mot inrättande av domstol för redan begången gärning eller för viss tvist eller i övrigt för visst mål (11 kap. 1 § andra stycket). Förslaget innefattade också en grundlagsfäst rätt för den som av annan myndighet än domstol blivit berövad sin frihet eller omhändertagen tvångsvis att få sin sak prövad av domstol eller, i vissa fall, av domstolsliknande organ (11 kap. 3 § andra stycket).

Utöver de nu nämnda bestämmelserna omfattade propositionsförslaget ett grundlagsskydd för vad som sammanfattande kan kallas *politiska fri- och rättigheter och för den personliga friheten i övrigt*. I dessa avseenden innebar förslaget att det i RF togs in beskrivningar av de grundläggande fri- och rättigheter och av den personliga frihet som medborgarna skulle vara tillförsäkrade gentemot det allmänna, men att det samtidigt öppnades möjlighet att i lag ange det närmare innehållet av det skydd som skapades

därigenom. Avsikten med regleringen var att alla inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna i princip skulle beslutas av riksdagen, dvs. av folkets valda företrädare under den offentliga och allmänna debatt som följer med en riksdagsbehandling. De beskrivningar som lämnades i propositionsförslaget omfattade yttrande- och tryckfrihet, rätt till information, mötesfrihet, demonstrationsrätt, föreningsfrihet, religionsfrihet och rörelsefrihet. I fråga om tryckfriheten och rätten att taga del av allmänna handlingar hänvisades till föreskrifterna i tryckfrihetsförordningen. Vidare fastslogs att varje medborgare skulle vara skyddad mot tvång från myndighet att tillhöra förening eller trossamfund eller att ge sina åsikter till känna samt mot påtvingade kroppsliga ingrepp, husrannsakan, intrång i brev-, post- eller teleföbindelser och hemlig avlyssning från myndighets sida. I propositionsförslaget till RF togs den nu nämnda regleringen i huvudsak in i ett särskilt kapitel om grundläggande fri- och rättigheter — 2 kap. — medan kompletterande bestämmelser gavs i det kapitel — 8 kap. — som behandlade lagstiftningen.

Utöver reglerna av rättighetskaraktär fanns i 2 kap. 1 och 2 §§ i propositionsförslaget till RF en allmän programförklaring om den *samhälleliga verksamhetens inriktning* och en principbestämelse om *att arbetstagare borde ha rätt till trygghet i sin anställning m. m.* Som skydd för enskildas egendom fastslogs också *principen att ersättning borde utgå vid expropriation eller annat sådant förfogande* (2 kap. 3 §).

Under behandlingen i KU av propositionens förslag i här aktuella hänseenden godtogs de bestämmelser i propositionsförslaget som innebar att vissa *rättigheter grundlagsfästes så att de inte kunde inskränkas annat än genom grundlagsändring*. Enligt utskottets mening borde bestämmelserna emellertid kompletteras med stadganden av innebörd att svensk medborgare inte får hindras att återvända till riket samt att lag eller annan föreskrift inte får innebära att dödsstraff skall kunna ådömas. Utskottet förordade därjämte att principen om ersättning vid expropriation eller annat sådant förfogande skulle komma till uttryck genom en tvingande regel som garanterar ersättning i någon form.

I fråga om *de politiska fri- och rättigheterna* rådde inom utskottet enighet om att propositionsförslagen innebar en förstärkning av skyddet i förhållande till gällande grundlagsreglering (KU 1973:26 s. 51). Inom utskottet hade emellertid meningarna brutit sig i frågan om grundlagen borde stadga skydd för andra fri- och rättigheter än de politiska och i så fall för vilka. Vidare hade meningarna varit delade i frågan i vilken utsträckning det var möjligt att i grundlag bereda starkare skydd för fri- och rättigheter och på vilket sätt detta skulle ske. Utskottet enade sig om en lösning som innebar att en särskild utredning borde tillsättas med uppgift att i hela dess vidd på nytt överväga frågan om reglering i grundlag av skyddet för enskildas fri- och rättigheter samt vidare att de i 2 kap. 1 och 2 §§ i propositionsförslaget till RF intagna bestämmelserna skulle hänskjutas till utredningens övervägande. I avbidan på resultatet av utredningen godtog utskottet propositionsförslagens reglering såvitt gällde det sakliga innehållet. Utskottet förordade emellertid vissa redaktionella ändringar och jämkningar. Utskottet ansåg därjämte att i 2 kap. RF borde införas ytterligare en bestämmelse som avsåg att värna om den fackliga friheten.

I fråga om den ytterligare utredning som utskottet förordade uttalades i dess betänkande (s. 53) följande.

På denna utredning bör ankomma att på grundval av det material som föreligger från tidigare utredningar i ämnet samt i propositionen och i motioner i detta ärende ta ställning till dels vilka rättigheter som bör förankras i grundlag, dels det sätt på vilket ett utbyggt skydd i grundlag för

fri- och rättigheter bör genomföras.

Ett naturligt led i detta arbete är att överväga en allmän bestämmelse i grundlag om förbud mot rättighetsinskränkningar på grunder som enligt demokratiskt synsätt inte är godtagbara, t. ex. språk, ras, härkomst samt politisk och religiös åskådning. Utredningen bör i sitt arbete vidare bl. a. överväga förhållandet mellan stadganden i de konventioner om skydd för mänskliga fri- och rättigheter som Sverige biträtt och bestämmelser i grundlag. Härvid bör prövas frågan om införande i grundlag av motsvarande stadganden eller av hänvisning till konventionsstadgandena. Även frågan om införande i grundlag av stadganden av sådan karaktär som propositionens förslag till 2 kap. 1 och 2 §§ och motionernas motsvarande förslag bör ingå i utredningens uppdrag.

Den svenska rättsordningen tillerkänner även utlänningar flertalet av de fri- och rättigheter som gäller för svenska medborgare. — — — Den av utskottet förordade utredningen bör även undersöka möjligheterna att i grundlag inskriva skydd också för utlänningar.

Den föreslagna utredningen — — — bör vara parlamentariskt sammansatt och i sitt arbete upprätthålla nära kontakt med massmedieutredningen.

De enhälliga uttalanden och ställningstaganden inom KU, för vilka jag nu har redogjort, har godtagits av riksdagen (rskr 1973:265).

Den utredning som riksdagen sålunda har hemställt om bör nu tillsättas. I enlighet med vad KU har uttalat bör syftet med utredningsarbetet vara dels att sträva efter att uppnå ett utbyggt skydd i grundlag för de politiska fri- och rättigheterna, dels att överväga frågan om en vidgning av rättighetsområdet i övrigt. Också i övrigt bör för utredningen gälla de riktlinjer som har angetts i utskottets av riksdagen i denna del godtagna betänkande.

För min del kan jag därför begränsa mig till att utveckla ett par allmänna synpunkter med anknytning till vad utskottet har anfört.

Om man vill ge fri- och rättigheterna ett starkare skydd än det de fått i propositionsförslaget och i det av riksdagen såsom vilande antagna förslaget till RF är, som jag framhöll i prop. 1973:90 (s. 196), flera möjligheter i och för sig tänkbara. Närmast till hands kan synas ligga att man uppställer ett krav på en särskild procedur vid stiftandet av lagar som inskränker i grundlagen angivna fri- och rättigheter. En möjlighet är då att kräva beslut i den ordning som gäller för grundlagsändring. En annan möjlighet, som har förespråkats i olika sammanhang och också under den senaste riksdagsbehandlingen, är att uppställa krav på beslut med kvalificerad riksdagsmajoritet. I anslutning till propositionens förslag till RF framhöll jag att man, om man söker sig fram efter någon av dessa vägar, stöter på betydande lagtekniska problem. I KU:s betänkande (s. 51) framhölls också att det för utskottet i dess helhet stått klart att stora tekniska svårigheter föreligger att nå en lösning som förenar ett i grundlag starkare förankrat skydd än det i propositionen föreslagna med utrymme för erforderlig handlingsfrihet för statsmakterna i andra hänseenden.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på de problem som hänger samman med den prövning huruvida ett lagbeslut står i överensstämmelse med grundlag som anses ankomma på domstolar och andra rättstillämpande myndigheter. Uppställs krav på en särskild procedur i riksdagen för lagbeslut inom vissa ämnesområden genom regler som är oklara till sin innebörd och vars räckvidd inte kan överblickas, kan regleringen leda till talrika procedurstrider i riksdagen och därmed också till att frågan om lagbesluts giltighet ofta blir omtvistad. De rättstillämpande myndigheterna kan komma att tvingas till ställningstaganden som i realiteten har politisk

karaktär. Jag anser att man i princip bör undvika ett system som innebär att politiska tvister måste lösas genom beslut av de rättstillämpande myndigheterna.

I övrigt vill jag i detta sammanhang begränsa mig till att hänvisa till vad som i här aktuella avseenden har anförts under riksdagsbehandlingen av propositionen.

Utredningsarbetet bör genomföras med skyndsamhet. Som KU har framhållit bör arbetet, för att riksdagsbehandling av frågan under våren 1976 skall möjliggöras, bedrivas så att förslag kan läggas fram senast under första halvåret 1975.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

62. Utredningen (Ju 1973:20) om personalens arbetsuppgifter vid kriminalvårdens anstalter

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 med uppdrag att utreda personalens arbetsuppgifter vid kriminalvårdens anstalter (se Post- och Inrikes tidn. den 14 november 1973):

Utredningsman:

Alexanderson, R. Birgitta, jurist hos LO (fr.o.m. den 8 november 1973)

Experter:

Bishop, Norman, byråchef (fr.o.m. den 8 november 1973)

Dahlsjö, Lars A., anstaltsdirektör (fr.o.m. den 8 november 1973)

Holmström, L. Bror, ombudsman (fr.o.m. den 8 november 1973)

Holtsberg, P. Christer, kanslissekreterare (fr.o.m. den 8 november 1973)

Karlsson, K. Harry, anstaltsdirektör (fr.o.m. den 8 november 1973)

Karlström, Vilhelm H., byråchef (fr.o.m. den 8 november 1973)

Selin, Sven, ombudsman (fr.o.m. den 8 november 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 29 juni 1973):

Det sammanlagda antalet tjänster inom kriminalvårdens anstaltsorganisation uppgick budgetåret 1971/72 till 4 062.

Den största personalgruppen är *tillsynspersonalen* som vid den nämnda tiden omfattade cirka 2 600 tjänster. Tillsynspersonalens uppgifter varierar ganska avsevärt beroende på anstalternas storlek och utformning. På de större slutna anstalterna dominerar bevaknings- och kontrolluppgifter. På mindre öppna anstalter med relativt fåtalig personal är deras verksamhet däremot huvudsakligen inriktad på praktiska serviceuppgifter.

Under budgetåret 1971/72 fanns 633 personer anställda inom kriminalvårdens arbetsdrift. Huvuddelen av dessa tjänstgör som *arbetsledare* vid verkstäder, jordbruk m. m. och ansvarar där för klienteletts sysselsättning. Vid ungdomsanstalterna finns lärare för praktisk och teoretisk yrkesutbildning. Utöver de arbetsledande uppgifterna sköter

arbetsdriftens personal också bevakning och kontroll på arbetsplatserna.

Ledningen för en fångvårdsanstalt utövas av en *styresman*. Enligt sin instruktion är denne ansvarig såväl för klienteletets behandling som för ordning och säkerhet. Han är också chef för arbetsdriften samt handlägger personal- och ekonomifrågor. Vid större anstalter har styresmannen ingenjör- och kamrerarpersonal till sitt förfogande för dessa uppgifter. Styresmannen biträds i regel av assistenter, en eller flera, beroende på anstaltens storlek. På de större anstalterna kallas anstaltschefens ställföreträdare fångvårdsinspektör. De mindre anstalterna saknar assistentpersonal men biträds i eftervårdsarbetet av s. k. råjongassistenter. Tillsammans omfattar gruppen styresmän, assistenter, kuratorer och kamrerare under budgetåret 1971/72 267 anställda.

Bland anstaltspersonalen finns också ett mindre antal *psykiatrer* och *psykologer*. F. n. finns 31 tjänster av detta slag. En del av läkartjänsterna är avsedda för rättspsykiatri.

I sitt betänkande Kriminalvård (SOU 1972:64) har kriminalvårdsberedningen ingående behandlat anstaltspersonalens arbetssituation. Beredningen framhåller att de anställda — främst tillsynspersonalen — numera ställs inför stora och oförenliga krav. Såväl från allmänhetens som från myndigheternas sida förväntar man sig att bevakningen skall skötas på sådant sätt att rymningar undviks och att ordningen garanteras på anstalterna. Det ökade inslaget av intagna som gjort sig skyldiga till allvarlig brottslighet, bl. a. narkotikabrott, liksom mera avancerade rymningsmetoder ger särskild tyngd åt dessa krav.

Samtidigt är det emellertid också ett önskemål att anstaltsstillvaron skall göras meningsfull för de intagna och bedrivs under så öppna former som möjligt. Organisationer och enskilda som har engagerat sig för de intagnas situation vänder sig mot olika typer av tvångsåtgärder. Krav ställs på individualisering av anstaltsvården och självbestämmanderätt för de intagna. Beredningen erinrar vidare om att anstaltens organisation har en hierarkisk uppbyggnad som delvis har sitt ursprung i det militära systemet. Den kännetecknas av en stark koncentration av beslutsfunktionerna till ett fåtal högre tjänstemän. Utrymmet för samrådsförfarande och teamarbete är mycket begränsat. Inte heller ges tillräckligt utrymme för egna initiativ från personalens sida. Samordningen mellan olika gruppers arbetsinsatser är otillräcklig.

Beredningen framhåller också att bevakningstjänsten och — i fråga om den högre personalen — administrativa arbetsuppgifter fått en framskjuten roll i anstaltspersonalens arbetsinstruktioner medan däremot de behandlingsmässiga uppgifterna ofta är bristfälligt definierade. Konsekvensen härav blir lätt att de i instruktionen fastställda arbetsuppgifterna övervärderas på bekostnad av övriga. Än allvarigare är det om instruktionerna på detta sätt ger ett annat faktiskt innehåll åt verksamheten på anstalterna än vad behandlingslagstiftningen avser. Bristfällig samordning kan dessutom medföra oklarheter rörande arbetsuppgifternas fördelning mellan olika grupper av tjänstemän. Detta försvårar beräkningen av personalbehovet.

Enligt beredningens uppfattning bör anstaltspersonalens arbetsuppgifter och tjänstgöringsinstruktioner bli föremål för en förutsättningslös och allsidig utredning under medverkan av berörda personalorganisationer.

Målsättningen för en sådan utredning bör enligt beredningen vara att i större utsträckning anpassa anstaltsarbetet till behandlingslagstiftningens krav. Utredningen bör också syfta till en bättre samordning av olika yrkesgruppers arbetsinsatser varvid särskilt intresse bör ägnas åtgärder som syftar till en större spridning av beslutsfunktionerna och ger utrymme för ökat utnyttjande av samrådsförfarande och teamarbete. Utredningen

bör vidare överse gällande normer för personaltilldelning med beaktande av de förändrade arbetsformer vid anstalterna som beredningens förslag kan komma att medföra. Man bör därvid pröva om inslaget av kvinnliga befattningshavare bland tillsynspersonalen kan ökas.

Bland remissinstanserna som yttrat sig över kriminalvårdsberedningens förslag uttalar bl. a. kriminalvårdsstyrelsen, tillsynsutredningen, socialstyrelsen, Landsorganisationen och Tjänstemännens centralorganisation sin tillfredsställelse över beredningens ställningstagande och uttrycker önskemål om att utredningen snarast kommer till stånd.

Till vad kriminalvårdsberedningen med instämmande av remissinstanserna sålunda anfört vill jag framhålla.

Inom kriminalpolitiken pågår ett successivt reformarbete för att skapa verksamhetsformer som i största möjliga utsträckning bidrar till lagöverträdarnas rehabilitering. En strävan har därvid varit att ersätta anstaltsvård med kriminalvård i frihet. Som en följd härav har antalet intagna på kriminalvårdens anstalter minskat i relation till den totala brottsligheten. Samtidigt har påföljdssystemet fungerat selektivt vilket lett till att klientelet i ökande omfattning rekryterats bland personer med omfattande brottslighet, långvarig asocialitet eller personer som dömts för grova lagöverträdelser. Många intagna behövs rehabiliterande insatser av social, psykologisk och pedagogisk natur. De är ofta socialt isolerade samt saknar anknytning till en normal bostads-, arbets-, hem- och fritidsmiljö.

För att tillgodose de intagnas ökade behov av behandling har anstaltsorganisationen under de senaste årtiondena tillförts specialutbildad personal såsom psykiatrer, psykologer, yrkeslärare och socialarbetare. Vid anstalterna har inrättats utbildningsavdelningar, psykiatriska avdelningar m. m. För att motverka klientelet sociala isolering har man ökat kontakten med yttervärlden, bl. a. med hjälp av ett utbyggt permissionssystem, ökade besöksmöjligheter och vidgade möjligheter till frigång. Under senare år har man på en del anstalter tagit emot besöksgrupper av olika slag från t. ex. ideella och politiska föreningar. Man har också sökt skapa kontakter med de fackliga organisationerna på såväl lokal- som riksplanet. Detta har skett bl. a. genom inrättandet av lekmannanämnder för idrotts- och bildningsverksamhet (NIBB) och för fackliga frågor (NAFF) vid vissa anstalter.

Den kriminalvårdsreform som beslutats av årets riksdag kan ses som ytterligare ett led i den här beskrivna utvecklingen. I första hand syftar reformen till att underlätta de frigivnas anpassning i samhället genom att verksamheten vid anstalterna i större utsträckning integreras med frivården och med samhällets övriga stöd- och vårdorgan.

Den redovisade utvecklingen kan av naturliga skäl inte undgå att påverka anstaltspersonalens arbetsförhållanden. De anställda ställs inför uppgifter som ställer stora krav på samarbetsförmåga, självständigt handlande och individuella hänsynstaganden samtidigt som de öppnare arbetsformerna försvårar bevakningen och minskar personalens möjligheter att kontrollera de intagnas beteende. De instruktioner som f. n. reglerar personalens arbete är inte anpassade till dessa ändrade förutsättningar. De är i stor utsträckning avsedda för de arbetsformer som tillämpades när anstalterna var helt isolerade från samhället och personalen främst var inriktad på kontroll och bevakningsuppgifter. Mot bakgrund av de senaste årens utveckling framstår de som föråldrade. Även om man under senare år inrättat specialtjänster av olika slag samt ökat inslaget av frivilliga krafter måste dock det huvudsakliga ansvaret för anstaltsarbetet även i fortsättningen

åvila tillsynspersonal, arbetsledare, assistenter och styresmän. Om inte alla dessa grupper kan delta i den rehabiliterande verksamheten finns det risk att spänningar och irritation uppstår på anstalterna. Det är därför angeläget att anstaltspersonalens arbetsuppgifter klart definieras med utgångspunkt i behandlingslagstiftningens krav.

Med anledning av vad jag sålunda anfört och även uttalat i årets statsverksproposition anser jag att frågan om personalens arbetsuppgifter vid kriminalvårdens anstalter bör bli föremål för översyn. Jag förordar att en särskild sakkunnig tillkallas för detta uppdrag.

Den sakkunnige bör med utgångspunkt i gällande lagstiftning och med särskilt beaktande av de ändringar i densamma som kan bli följderna av det reformarbete som nu pågår inom kriminalvården göra en förutsättningslös och allsidig översyn av anstaltspersonalens arbetsuppgifter och gällande personalinstruktioner.

När det gäller *tillsynspersonalen* bör den sakkunnige överväga huruvida denna personalgrupp kan utnyttjas på ett allsidigare sätt och ges möjlighet att utföra sina arbetsuppgifter på ett sätt som är ägnat att främja en positiv kontakt med de intagna. Detta kan kanske ske genom att tillsynspersonalen får delta i sådan verksamhet som är ägnad att underlätta de intagnas sociala situation efter anstaltstidens slut. Det bör t. ex. övervägas huruvida tillsynspersonal i större utsträckning kan utnyttjas som ledare för fritidsverksamhet och studier. En förutsättning för en breddning av tillsynspersonalens verksamhetsområde är dock att arbetsuppgifterna kan förenas med bevaknings- och kontrolluppgifterna på sådant sätt att ordning och säkerhet vid anstalterna ej sätts i fara. Detta är naturligtvis särskilt viktigt vid anstalter med höga krav på säkerhet. På andra anstalter, där säkerhetskraven inte är lika framträdande, bör man däremot kunna överväga att prioritera arbetsuppgifterna på ett annat sätt. Detta bör främst kunna bli fallet på lokalanstalter där huvuddelen av klientelet kan förutsättas vara mindre rymningsbenäget. Det är också angeläget att personalinstruktionerna utformas så att den enskilde tjänstemannen inte känner osäkerhet om vilken vikt som olika typer av uppgifter bör tillmätas. Utredningsmannen bör också ta ställning till huruvida nya arbetsuppgifter kan motivera en ökad rekrytering av kvinnlig personal.

Kriminalvårdens *arbetsledare* har i regel gedigna kunskaper inom sitt yrkesområde men saknar vid anställningens början stundom tillräcklig insikt om klienteletts speciella förhållanden och de hänsynstaganden som detta kräver. I årets statsverksproposition förordas en uppräknad av kriminalvårdens anslag för personalutbildning för att möjliggöra en förbättrad utbildning i kriminalvårdensämnen för arbetsledarpersonal. Den sakkunnige bör överväga huruvida detta kan medföra att arbetsledarna framdeles kan utnyttjas i rehabiliteringsarbetet på ett mera allsidigt sätt, t. ex. genom att hjälpa klienterna med att förbereda arbetsansökningar vid frigivningen. Det synes också naturligt att yrkespersonal medverkar i samarbetet med fackliga organisationer och informerar de intagna i fackliga frågor.

Under senare tid har arbetsledarnas uppgifter i viss utsträckning övertagits av personal som ej är anställd inom kriminalvården. Vid studieavdelningar leds undervisningen av lärare från närbelägna folkhögskolor eller som anställts av den lokala skolstyrelsen. I betänkandet Arbetsmarknadsutbildning inom fångvårdsanstalt (Skolöverstyrelsen 1973) som utarbetats i samverkan mellan skolöverstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen föreslås att huvudmannaskapet för kriminalvårdens yrkesutbildning skall övertas av

skolöverstyrelsen i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen. Den sakkunnige bör därför överväga huruvida samarbetet med arbetsmarknadsstyrelsen även på annat sätt bör utvidgas.

Det kurativa arbetet vid anstalterna sköts huvudsakligen av assistentpersonal. Den sakkunnige bör överväga i vad mån en viss del av de kurativa uppgifter som nu handhas av assistenter är av sådan natur att de borde kunna skötas av tillsyns- eller arbetsledarpersonal. Den sakkunnige bör eftersträva en sådan omfördelning av arbetsuppgifterna. Samtidigt bör den sakkunnige överväga huruvida assistenternas verksamhet i större utsträckning kan inriktas på insatser av social och terapeutisk natur. Särskilt angeläget är det att assistenternas yrkeskunskaper utnyttjas för att minska motsättningar och spänningar inom anstalten och förstärka de intagnas kontakt med yttrevärlden.

Den allmänna översynen av anstaltspersonalens arbetsuppgifter bör även omfatta anstaltschefens ställning och åligganden. Speciellt på de största slutna anstalterna synes denne fått en stor arbetsbelastning. Vid sin beräkning av styresmännens arbetsuppgifter bör den sakkunnige främst eftersträva att öka deras möjligheter att aktivt kunna medverka i behandlingsarbetet. Särskilt gäller detta deltagande i behandlingskollegium och samrådsorgan samt samtal med enskilda intagna. Det är också av största vikt att styresmännen genom regelbundna ronder följer verksamheten på anstaltens olika avdelningar och upprätthåller tät kontakt med intagna och övrig personal. I den mån som anstaltens storlek gör det omöjligt för anstaltschefen att i tillräcklig utsträckning följa behandlingsarbetet bör den sakkunnige överväga en delegation till annan personal.

Den vid årets riksdag beslutade kriminalvårdsreformen innebär att frivårdspersonal kommer att delta i arbetet vid lokalanstalter och häkten i ökad omfattning och under reglerade former. Den sakkunnige bör vid sina överväganden beakta i vilken utsträckning frivårdstjänstemännens insatser kan medföra en förändring av anstaltspersonalens arbete. Han bör också överväga hur samarbetet mellan frivårds- och anstaltspersonal bör organiseras.

Utredningsmannen bör också göra en översyn av de gällande normerna för beräkningen av personalbehovet. Härvid måste givetvis beaktas att verksamheten gestaltar sig olika på olika anstalter beroende på klientelsammansättningen och anstaltens byggnadsmässiga förutsättningar för olika slag av verksamhet.

Utöver översynen av olika personalgruppers arbetsuppgifter bör det också åligga den sakkunnige att inkomma med förslag till allmänna åtgärder för att modernisera arbetsformerna vid kriminalvårdens anstalter. Framför allt bör han undersöka om beslutsprocessen i behandlingsfrågor kan spridas till organ där olika grupper av personal finns representerade, t.ex. behandlingskollegier eller samrådsnämnder. En strävan bör därvid vara att hos alla personalgrupper skapa en delaktighet i ansvaret för de intagnas rehabilitering och en ökad förståelse för anstaltsvårdens förutsättningar i detta avseende. Vid sin behandling av dessa frågor bör den sakkunnige beakta den verksamhet som pågår inom delegationen för förvaltningsdemokrati (DEFF).

Ett nödvändigt underlag för en demokratisering av anstaltsarbetet är en väl fungerande informationsverksamhet. Anstalterna har i detta avseende att bemästra problem som i regel inte finns på andra arbetsplatser. Framför allt gäller detta information till vård- och tillsynspersonalen. På grund av sina speciella arbetsförhållanden kan vårdarna sällan samlas till

gemensamma informationsmöten. Deras arbetstid är i stor utsträckning förlagd till kvällar, nätter och helgdagar. Den är dessutom uppstyckad av reglementsenliga ledigheter. Under tjänstetid kan de endast i begränsad utsträckning lämna tjänstestället. Det sistnämnda gäller också arbetsledarna. Det är därför nödvändigt att finna former för att tillförsäkra de anställda en snabb och vederhäftig information om förhållanden och händelser på arbetsplatsen. Man bör också eftersträva ökad kommunikation och bättre möjlighet till erfarenhetsutbyte mellan olika grupper av personal. Framför allt bör olika personalgrupper sinsemellan diskutera situationer som uppstår i verksamheten. Den försöksverksamhet med observationsrapporter och avdelningskonferenser som f.n. pågår under ledning av tillsynsutredningen i samråd med kriminalvårdsstyrelsen utgör ett försök att tillgodose detta behov. En annan metod prövas vid försöken med modifierat terapeutiskt samhälle i Gävle. Vid rångårdsanstalten i Norrtälje görs på verkstäderna försök med självstyrande grupper. Det är önskvärt att den sakkunnige överväger om de erfarenheter som vunnits vid dessa försök kan nyttiggöras för att mera allmänt tillgodose behovet av information, samråd och kommunikation vid anstalterna.

Kriminalvårdens personalutbildning torde på väsentliga punkter tillgodose de krav som en verksamhet enligt ovan angivna riktlinjer kan komma att ställa. Den sakkunnige bör i samarbete med kriminalvårdsstyrelsen lämna förslag rörande eventuella ändringar eller kompletteringar av den interna personalutbildningen. Det är också angeläget att den sakkunnige i detta sammanhang ser över de nuvarande formerna för rekrytering. Han bör också överväga huruvida olika personalgrupper genom tillfälliga byten av tjänster kan beredas ökad information och erfarenhet rörande varandras tjänstgöringsförhållanden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

63. Utredningen (Ju 1973:21) om organisationen av den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 september 1973 för att utreda frågan om organisationen av den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 december 1973):

Ordförande:

Gullnäs, S. Ingvar, justitiekansler (fr.o.m. den 30 november 1973)

Ledamöter:

Lindgren, K. Erik, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 30 november 1973)

Lundborg, L. Åke, kansliråd (fr.o.m. den 30 november 1973)

Sidenbladh, Karl J. E., hovrättspresident (fr.o.m. den 30 november 1973)

Spak, Carl-Anton, lagman (fr.o.m. den 30 november 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Geijer till statsrådsprotokollet den 28 september 1973):

Efter sedvanlig utredning genom särskilda sakkunniga (se SOU 1971:41) föreslogs i 1972 års statsverksproposition (bil. 4 s. 60) att en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet skulle inrättas i Jönköping från den 1 juli 1973. Genom beslut vid vårriksdagen 1972 (JuU 8; rskr 159) bifölls propositionen i vad avsåg förslaget att inrätta den nya myndigheten. Behandlingen av propositionen i övrigt uppsköts och behandlades sedermera våren 1973. Riksdagen biföll därvid propositionen även i övrigt (JuU 1973:24; rskr 1973:221). Tidpunkten för inrättandet av myndigheten bestämdes dock till den 1 januari 1975.

En sorisk centralmyndighet för domstolsväsendet, utsetts att vara centralmyndighet för rättshjälpen.

Inrättandet av den nya myndigheten — som enligt gängse mönster torde böra benämnas domstolsstyrelsen — kräver åtskilligt förberedelsearbete. Med hänsyn till den tid detta arbete kan beräknas kräva och till svårigheterna att redan under arbetet på statsverkspropositionen för budgetåret 1974/75 eller tidigt under våren 1974 få fram behövliga ekonomiska uppgifter om den nya myndigheten bör denna enligt min mening inrättas först från den 1 juli 1975. Detta bör anmälas för riksdagen i 1974 års statsverksproposition.

Uppgiften att i detalj utreda den nya myndighetens ställning, organisation och arbetsuppgifter bör anförtros åt särskilda sakkunniga. Till grund för de sakkunnigas arbete bör givetvis ligga domstolsverksutredningens förslag i betänkandet (SOU 1971:41) Ny domstolsadministration. Åtskilligt har emellertid hänt sedan förslaget avgavs. Bl. a. har gifter.

De sakkunniga bör naturligtvis också beakta vad riksdagen uttalat om den nya centralmyndighetens ställning och uppgifter.

Utredningsarbetet bör redovisas senast i maj 1974.

64. Energipolitiska delegationen (Ju 1973:22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1973:

Ordförande:

Grafström, Erik O. H., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Dennis, Bengt, statssekreterare
 Hagström, Anthony (Tony) G., statssekreterare
 Larsson, Y. Allan G., statssekreterare
 Sandgren, C. Lennart, statssekreterare
 Sjölander, Bo Jonas, statssekreterare
 Svenson, S. Göte, statssekreterare
 Thunborg, Anders I., statssekreterare
 Åström, C. Sverker, kabinettssekreterare

Lokal: Statsrådsberedningen, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 1000

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

Utrikesdepartementet**1. Nationalkommittén (UD 1972:01) för Förenta Nationernas befolkningskonferens**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1972 för att förbereda det svenska deltagandet i FN:s befolkningskonferens 1974, vars dagordning omfattar bl. a. befolkningsutvecklingen och dess förhållande till nationella utvecklingsansträngningar, medlemsländernas nationella befolkningspolitik samt en internationell befolkningsstrategi och därav aktualiserade åtgärder:

Ordförande:

Thorsson, Inga M., statssekreterare, led. av riksdagen

Ledamöter:

Adler-Karlsson, Gunnar, jur. dr

Andersson, Karin E., förbundssekreterare, led. av riksdagen

Bergqvist, Jan G., pol. mag., led. av riksdagen

Engström, Arne V., professor

Heyman, Ove F., kansliråd (t.o.m. den 21 augusti 1973)

Hyrenius, Hannes, professor

Michanek, Ernst N., generaldirektör

Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör

Rexed, Bror A., generaldirektör

Sohlman, Staffan, departementsråd (fr.o.m. den 21 augusti 1973)

Sundberg, Ingrid E., fil. kand., led. av riksdagen

Ullsten, S. K. Ola, socionom, led. av riksdagen

Åström, Lars-Åke E., generaldirektör

Experter:

Borell, Ulf, professor

Himmelstrand, Ulf J. I., professor

Holmberg, Ingvar, fil. dr (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Hägerstrand, S. Torsten E., professor

Ingelstam, Lars E., professor

Karlqvist, Anders, tekn. lic. (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Levi, Lennart, docent
 Liljeström, Marita, universitetslektor (fr.o.m. den 1 mars 1973)
 Ohlin, Göran, professor

Sekreterare:

Wahren, Carl E. T., byråchef

Bitr. sekreterare:

Jonsson, Lars O., kanslisekreterare

Lokal: Utrikesdepartementet, Box 16121, 103 23 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (bitr. sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden. Resultaten från fyra av kommitténs initierade specialstudier beräknas framläggas under våren 1974. Vid sidan av en brett upplagd befolkningspolitisk studie behandlas vissa problemställningar med anknytning till abortfrågan, befolkningsvariabeln som stressfaktor i samband med urbanisering samt begreppen bärkraft och tärkraft i relation till den globala resurssituationen.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete med avgivande av en slutrapport andra halvåret 1974.

2. Delegationen (UD 1972:02) för utveckling av folkrättens regler om humanitet i krig

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juli 1972 för att utveckla folkrättens regler om humanitet i krig:

Ordförande:

Myrdal, Alva, förutvarande statsråd (t.o.m. den 31 oktober 1973)
 Lidbom, Carl G., statsråd (fr.o.m. den 1 november 1973)

Vice ordförande:

Lidbom, Carl G., statsråd (t.o.m. den 31 oktober 1973)

Sakkunniga:

Blix, Hans M., utrikesråd
 Hellström, Mats J., fil. kand., led. av riksdagen
 Tammelin, Lars, docent
 Thunborg, Anders I., statssekreterare
 Ullsten, S. K. Ola, socionom, led. av riksdagen
 Wulff, Torgil H., kommandör
 Åström, C. Sverker, kabinetssekreterare

Experter:

Hjertonsson, Karin, jur. dr (fr.o.m. den 1 oktober 1973 t.o.m. den 30 juni 1974)
 Nordenson, Ulf K., rättschef

Prawitz, Jan, laborator
Skarstedt, Carl-Ivar S., rättschef

Huvudsekreterare:

Edelstam, Axel, utrikesråd

Bitr. sekreterare:

Falkman, Kaj, departementssekreterare (t.o.m. den 17 december 1973)
Fremlin, Rune N. G., departementssekreterare (t.o.m. den 17 december 1973)
Karlsson, Bror, hovrättsassessor
Rosenblad, Esbjörn, departementssekreterare
Skala, Björn, departementssekreterare

Lokal: Utrikesdepartementet, Box 161 21, 103 23 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för delegationen, se 1973 års riksdagsberättelse UD 3.

Delegationen har under tiden november 1972— november 1973 hållit elva sammanträden samt ett antal överläggningar med olika myndigheter och enskilda befattningshavare som berörs av delegationens arbete.

Under året har särskilda arbetsgrupper och enskilda medlemmar av delegationen förberett de svenska insatserna vid internationella överläggningar om mänskliga rättigheter i väpnade konflikter. Svenska företrädare har således tagit aktiv del vid förhandlingarna i FN:s och Internationella Röda Kors-kommitténs regi.

En särskild arbetsgrupp har utarbetat rapporten Konventionella vapen, deras operativa användning och verkningar ur humanitär synpunkt. Rapporten har även översatts till engelska med titeln Conventional weapons, their deployment and effects from a humanitarian aspect.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

3. Sakkunniga (UD 1972:03) med uppdrag att företa en utredning angående Sveriges utvecklingssamarbete med uländerna

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1972 för att företa en utredning angående Sveriges utvecklingssamarbete med uländerna:

Ordförande:

Nilsson, H. Torsten L., förutvarande utrikesminister, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Sakkunniga:

Andersson, Georg L., rektor, led. av riksdagen (fr.o.m. den 3 november 1973)
Gustavsson, Åke E. G., redaktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Johansson, Knut B. M., förbundsordförande, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Korpås, B. G. Sture, folkhögskolerektor, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Lewén-Eliasson, Anna Lisa, fru, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Måbrink, Bertil U., ombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Nilsson, Anna-Lisa, fru, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Petersson, Per M., hemmansägare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Wirmark, B. David I., fil. kand., f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Zachrisson, Bertil J., statsråd, led. av riksdagen (fr.o.m. den 5 februari t.o.m. den 1 november 1973)

Sekreterare:

Anell, Lars E. R., departementsråd (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Bitr. sekreterare:

Dahlgren, Göran, byråchef (fr.o.m. den 1 mars t.o.m. den 31 oktober 1973)

Odén, C. Bertil, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 september 1973)

Lokal: Utrikesdepartementet, Box 16121, 103 23 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av ministern för utrikes ärendena Wickman till statsrådsprotokollet den 8 december 1972):

Den ekonomiska klyftan mellan rika och fattiga länder har vidgats under en följd av år. Under 1960-talet ökade bruttonationalprodukten per invånare i u-länderna med ca 2,5 % per år medan motsvarande siffra för industriländerna i OECD-gruppen var nära 4 %.

Även den teknologiska klyftan mellan rika och fattiga länder vidgas. Omkring 98 % av världens samlade forsknings- och utvecklingsinsatser äger rum i industriländerna och nettoflödet av tekniker och utbildad arbetskraft synes snarare gå från än till u-länderna.

U-ländernas andel av den totala världshandeln har successivt minskat sedan år 1950. Detta år svarade u-länderna för nära en tredjedel av den totala världsexporten. I början av sextioalet hade andelen minskat till ca 23 % och vid slutet av årtiondet till omkring 17 %. Denna utveckling är en följd såväl av sjunkande relativa råvarupriser som av den ökande ekonomiska integrationen och produktionssamarbetet mellan industriländerna. Oförändrade utvecklingstendenser skulle innebära att u-länderna - som har två tredjedelar av världens befolkning — omkring år 1980 skulle svara för endast 10 % av världshandeln.

Skillnaden i social utveckling mellan u- och i-länder har ökat ännu mera än vidgningen av den ekonomiska klyftan. I flertalet u-länder har stora folkgrupper över huvudtaget inte erhållit någon förbättring under 1960-

talet. För många har levnadsnivån tvärtom ytterligare sjunkit. Den offentliga sektorns insatser för utbildning, hälsovård och annan social konsumtion har släpat efter.

En långsam och ofta kapitalintensiv industrialisering har inte kunnat ge sysselsättning åt u-ländernas många arbetslösa och undersysselsatta. Arbetslösheten ökar. Den svaga produktionsutvecklingen inom jordbruket har medfört en inflyttning i stor skala från landsbygden till städernas slumområden. Urbaniseringsproblemen växer.

Det stora flertalet u-länder uppnådde nationell självständighet först efter det andra världskriget. De har nu under något eller några årtionden kunnat fatta beslut om en samhällsutveckling i enlighet med den egna befolkningens — inte kolonialmakternas — intressen. De vunna erfarenheterna har efter hand skapat ett bättre underlag för en analys av underutvecklingens orsaker.

Detta är bakgrunden till den omdefiniering av utvecklingsproblemen som inletts på många håll. En höggradig mobilisering av de egna resurserna baserad på en social rättvisepolitik framstår för allt fler som ett avgörande element i en framgångsrik utvecklingsstrategi.

Följden har blivit en uttalad strävan från många u-länders sida att återta den fullständiga kontrollen över sina ekonomier och samhällsutvecklingen. En sådan ekonomisk frigörelse har visat sig kunna bli framgångsrik endast om den förenas med en politik också för social frigörelse. Å andra sidan kan en social rättvisepolitik svårligen genomföras utan ett reellt ekonomiskpolitiskt oberoende. Sambandet mellan dessa den nationella självtillitens båda huvudfaktorer har under senare år i allt högre grad understrukits. Enighet och samarbete mellan u-länder anförs också av många u-länder som ett nödvändigt komplement för en framgångsrik utveckling.

Erfarenheterna av den redovisade utvecklingen har bl.a. medfört att kraven på det internationella utvecklingssamarbetet förändrats på många håll i tredje världen. Dessa krav formuleras av regionala grupperingar och av u-länderna som grupp i de stora internationella rådslagen — senast i samband med FN:s tredje handels- och utvecklingskonferens (UNCTAD III) i Santiago de Chile våren 1972, och vid de alliansfria staternas utrikesministermöte i Georgetown sommaren 1972.

I första hand har u-länderna grundat sin bittra kritik på de fall i vilka utvecklingssamarbetet av i-länderna utnyttjats för att vinna eller behålla politiskt och ekonomiskt inflytande över ett utvecklingsland. I åtskilliga fall har i-ländernas bistånd använts som medel för politiska påtryckningar på u-länderna.

Reaktionen från u-ländernas sida har också avsett de fall då det bilaterala utvecklingssamarbetet utformats för att ge givarländerna kommersiella fördelar. Detta gäller i första hand de många fall då biståndet förknippats med krav på förmånsbehandling av givarlandets företag samt då bistånd destinerats till infrastrukturella investeringar som primärt gynnar givarländernas företag utan hänsynstagande till u-ländernas nationella intressen.

U-ländernas kritik av det internationella utvecklingssamarbetet har naturligen också riktat sig mot i-ländernas oförmåga att uppfylla de målsättningar för biståndsflödet till u-länderna som upprepade gånger faststälts av FN.

Det offentliga utvecklingsbiståndet har ökat mycket långsamt i absoluta tal. Räknat som andel av OECD-ländernas samlade resurser har flödet minskat från 0,53 % år 1961 till 0,35 % av bruttonationalprodukten (BNP) år

1971. En prognos på basis av de rika ländernas biståndsåtaganden visar att någon väsentlig ökning inte är att vänta. Endast ett fåtal mindre industriländer syftar till att vid mitten av 1970-talet uppnå en biståndsvolym som ligger i närheten av 0,7 % av BNP, det mål som uppställts i FN:s strategi för det andra utvecklingsårtiondet.

I stället har kommersiella krediter och utländska privata investeringar fått en relativt allt större roll i resursflödet från i-länderna. Härigenom har också utflödet från u-länderna av räntor och amorteringar — den s.k. skuld-tjänsten — samt utdelningen på utländska investeringar ökat mycket snabbt, betydligt snabbare än u-ländernas exportintäkter. De externa balansproblem som denna utveckling för med sig kommer att få allvarliga konsekvenser för u-ländernas ekonomier.

De mellanfolkliga organisationer som deltar i det internationella utvecklingssamarbetet har i hög grad berörts av den här redovisade utvecklingen. Inom FN pågår kontinuerligt ett arbete att vända en för u-länderna negativ trend i fråga om resursflödet. Detta sker främst i anslutning till FN:s andra utvecklingsårtionde och den utvecklings- och samarbetsstrategi som antagits av FN:s medlemsstater. Förberedelserna för denna strategi, liksom den pågående uppföljningen är i stor utsträckning inriktade på forskning och information om utvecklingsstrategier för mobilisering av den egna befolkningen i utvecklingen genom en social rättvisepolitik. De sociala faktorerna i utvecklingsprocessen har sålunda placerats i centrum vid FN:s behandling av u-ländernas utvecklingsproblem.

En omläggning av FN:s biståndsgivning har inletts efter 1970 års omfattande utredning om FN-systemets kapacitet. Härigenom har ökad betydelse lagts vid principen om att u-ländernas egen utvecklingspolitik skall styra biståndets inriktning och utformning. Det har kunnat ske bl.a. genom övergången till länderprogrammering, varigenom tidigare praxis att utvälja enskilda projekt håller på att ersättas av årliga biståndsprogram upprättade efter u-ländernas önskemål och utvecklingsplaner.

Världsbanksgruppens dominerande ställning i den internationella utvecklingskreditgivningen har förstärkts. Internationella utvecklingsfondens (IDA) mjuka, leveransobundna kreditgivning har snabbt utbyggt. Liksom FN lägger bankgruppen nu i sin deklarerade biståndspolitik allt större vikt vid de sociala faktorerna i utvecklingsprocessen. Samtidigt har emellertid kritik riktats av åtskilliga u-länder mot bankgruppen för dess agerande i samband med nationaliseringar av i-landsföretag i u-länder. Från u-landshåll har också hävdats att bankens krav på den ekonomiska politikens utformning i mottagarländerna i vissa fall försvårar genomförandet av utvecklingsstrategier för mobilisering av de egna resurserna genom en social rättvisepolitik.

Besvikelsen inför den faktiska utvecklingen och de krav som den framkallat hos u-länderna på i-ländernas biståndspolitik — krav som i och för sig väl harmoniserar med grundläggande principer för Sveriges inställning — har också ställt den svenska biståndspolitikens inför delvis nya uppgifter och krav på ändrade avvägningar. Förändringarna är av den omfattning och betydelse att en allmän översyn och värdering av den svenska biståndspolitikens nu måste anses påkallad.

En sådan översyn skall också ses i samband med de kraftigt höjda biståndsanslagen. Inom en nära framtid kommer Sverige att uppnå en biståndsvolym som motsvarar 1 % av BNP. Härigenom kommer det årliga svenska biståndet över statsbudgeten att väsentligt överstiga 2 miljarder

kronor. Denna kraftiga expansion motiverar en prövning och värdering av den svenska biståndsverksamheten. En parlamentarisk översyn av den svenska biståndspolitikens inriktning och utformning har vidare en viktig uppgift i att förankra vår biståndspolitik i en bred opinion och att stärka solidariteten med tredje världens folk.

Under de senaste åren har flera delproblem i samband med biståndspolitikerna behandlats av olika utredningar. Sålunda har en särskild arbetsgrupp analyserat det svenska utvecklingsbiståndets samhällsekonomiska effekter och ledningsgruppen för översynen av SIDA:s organisation (LÖSO) har framlagt ett principförslag som underlag för fortsatta överväganden om verkets framtida organisation. Dessutom har industribiståndsutredningen nyligen avlämnat sina förslag och utredningen om inriktning och organisation av forskning med anknytning till u-landsproblemet väntas inom kort avge sitt betänkande. Dessa utredningars förslag bör naturligen beaktas i samband med denna allmänna översyn av den svenska biståndspolitikerna.

Det övergripande målet för det svenska utvecklingsbiståndet har varit att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Det svenska biståndet skall stödja u-ländernas egna ansträngningar att åstadkomma en utveckling präglad av ekonomisk och social utjämning och en samhällsutveckling i demokratisk riktning. Biståndet skall också stödja strävandena mot nationellt och ekonomiskt oberoende i tredje världen.

Den av mig förordade översynen skall ske mot bakgrund av dessa centrala mål och principer för den svenska biståndspolitikerna, vilka fastställdes av 1962 års riksdag och vidareutvecklades genom riksdagsbeslut år 1968 liksom av senare riksdagar. Den framtida utformningen av biståndspolitikerna skall ha sin utgångspunkt i de grundläggande principerna och beakta vunna erfarenheter om utvecklingsprocessen och utvecklingssamarbetet.

Enligt 1962 års riksdagsbeslut om det svenska biståndets inriktning måste biståndsgivningen baseras på en bedömning av utvecklingsproblemets natur. Detta gäller självfallet också för den nu aktuella översynen. En noggrann analys av situationen i u-länderna och deras ställning bör således ske. Jag finner det naturligt att utredningen därvid lägger stor vikt vid den syn på underutvecklingen och dess orsaker som redovisas av tredje världens representanter och forskare. Mot denna bakgrund bör översynen av den svenska biståndspolitikerna omfatta hela fältet av frågor rörande Sveriges deltagande i multilateralt och bilateralt utvecklingssamarbete. I det följande skall jag peka på några av de huvudområden som bör ägnas särskild uppmärksamhet.

Med utgångspunkt från riksdagens beslut att den årliga anslagsvolymen för biståndsåndamål skall uppgå till 1 % av BNP bör utredningen från principiella utgångspunkter bedöma frågan om fördelningen på bilateral och multilateral överföring av det svenska biståndet. Självfallet måste härvid hänsyn tas både till Sveriges kapacitet att bilateralt administrera en växande biståndsvolym och till hur olika internationella organisationers arbete kan förenas med vår målsättning och allmänna syn på utvecklingsproblemen. Vid bedömning av olika biståndsformer bör även beaktas eventuella skillnader i betalningsbalanseffekt. Härvid kan utredningens överväganden baseras på analysen i den rapport om utvecklingsbiståndets samhällsekonomiska effekter som lämnades av en departemental arbetsgrupp i april 1972.

De biståndspolitiska mål, för vilka jag tidigare redogjort skall självfallet

bestämma Sveriges handlande i de mellanfolkliga biståndsorganen.

Sverige har traditionellt gett hög prioritet åt den multilaterala biståndsformen och sökt förstärka de mellanfolkliga organens ställning i utvecklingssamarbetet mellan i-länder och u-länder. Sverige har spelat en aktiv roll i den internationella debatten på utvecklingsområdet, framför allt i anknytning till utarbetandet av FN:s utvecklingsstrategi. Utredningen bör mot bakgrund av hittillsvarande erfarenheter undersöka olika sätt varigenom Sverige inom de normgivande organisationerna — främst FN:s generalförsamling, ECOSOC och UNCTAD — än starkare kan verka för en utvecklingssyn som överensstämmer med de grundläggande värderingarna för den svenska biståndspolitiken och för en utveckling mot en rättvisare fördelning av jordens resurser.

Utredningen bör pröva de internationella biståndsorganens verksamhet utifrån u-ländernas behov och de värderingar som vägleder den svenska biståndspolitiken. Utredningen har därvid stöd i den strävan till helhetssyn som kännetecknar FN-strategins behandling av utvecklingsfrågorna och bör i detta sammanhang även överväga olika möjligheter att effektivisera samordningen av de olika FN-organens verksamhet.

Utredningens värdering av de internationella biståndsorganen och av Sveriges roll i dessa bör innefatta även en granskning av omfattningen av Sveriges finansiella bidrag, speciellt avseende UNDP och IDA.

Utredningen bör söka vidareutveckla principerna för Sveriges direkta utvecklingsbistånd. En analys av de faktorer som bidrar till en utveckling för social och ekonomisk utjämning bör därvid ligga till grund för utredningens överväganden. Utredningen bör mot denna bakgrund pröva principerna för den framtida avgränsningen av kretsen av länder som mottar ett mera betydande bilateralt svenskt bistånd.

Det långsiktiga biståndet till programländerna styrs numera av länderprogrammeringens principer. Detta innebär att planeringen av det svenska biståndet utgår från fleråriga av Kung. Maj:t fastställda planeringsramar för varje programland och att landets eget förslag till utnyttjande av ramarna utgör grunden för förhandlingar om utvecklingssamarbetets former och innehåll. Utgångspunkten för det svenska biståndet blir således landets egen utvecklingspolitik. Biståndet kan ta form av insatser i enskilda utvecklingsprojekt, utvecklingsprogram och hela samhällssektorer eller allmänt stöd för ett u-lands utvecklingsplan.

Det blir en central uppgift för utredningen att efter en genomgång av nuläget föreslå riktlinjer för utvecklingssamarbetets framtida utformning. Av särskild vikt blir frågan om fördelningen mellan projekt-, program-, sektor- och planbistånd samt de olika typer av resurser — pengar, varor och personal — som ställs till förfogande. Resultatvärderingens roll och uppgifter bör belysas liksom möjligheterna att tillgodose behovet av flexibilitet vid utformningen av planeringen och programmen. Utredningens överväganden i dessa avseenden bör också bli vägledande för eventuella organisatoriska förslag.

Det svenska biståndet bör även fortsättningsvis i princip vara obundet. Detta utesluter inte att en väsentlig del liksom hittills utgår i form av gåvoleveranser av svenska varor och tjänster. I avseende på bilateralt bistånd bör såväl varu- som tjänsteområden där svenskt näringsliv besitter särskild kompetens kunna inrymmas. Utredningen bör med utgångspunkt från u-ländernas behov och prioriteringar utforma förslag till riktlinjer för biståndsverksamheten med beaktande även av biståndsleveransernas betydelse för sysselsättningen i Sverige.

Katastrofbiståndet och stödet till nationella befrielseörelser och flyktingar har under senare år byggts ut väsentligt. Den senaste kraftiga ökningen av katastrofbiståndet beror till stor del på händelseutvecklingen på den indiska subkontinenten. Sveriges stöd till nationella befrielseörelser baseras på ställningstaganden i FN till förmån för nationellt politiskt oberoende och mot kolonialism. Även det svenska stödet till apartheidpolitikens offer grundas på FN-resolutioner. Utredningen bör vidareutveckla riktlinjer för dessa biståndsformer.

Utredningen bör precisera de allmänna målen för den statligt finansierade u-landsinformationen. Huvudmålet för denna information skall som hittills vara att sprida kunskap i Sverige om underutvecklingens orsaker samt om u-ländernas sociala och ekonomiska situation. Kunskaper om dessa förhållanden är en förutsättning för en folklig förankring av det svenska biståndet till u-länderna och överhuvud taget för Sveriges solidaritet med tredje världens folk.

Informationsverksamheten skall liksom hittills också omfatta den svenska och multilaterala biståndsverksamheten. Utredningens utgångspunkter för granskningen av denna del av informationen bör vara det faktum att de avgörande utvecklingsinsatserna görs och måste göras av u-länderna själva.

Det är särskilt angeläget att utredningen undersöker möjligheterna att engagera de många människor som informationen hittills inte kunnat nå. Det framstår som självklart att stödet till folkörelsernas verksamhet härvid bör tilldelas en avgörande betydelse. Effektiva resultat torde förutsätta en betydande grad av självständighet hos folkörelserna när det gäller upplysningsverksamhetens utformning. Utredningen bör även undersöka skolans roll i u-landsinformationen.

Utredningen bör i detta sammanhang överväga informationsverksamhetens organisatoriska former.

Genom riksdagens beslut år 1970 samlades den departementala handläggningen av det svenska utvecklingssamarbetet i utrikesdepartementet med undantag av frågor rörande handelspolitiskt och kommersiellt bistånd som åvilar handelsdepartementet. Riksdagen underströk att den genomförda organisatoriska och anslagstekniska samordningen ytterligare betonade utvecklingsbiståndets centrala roll inom den svenska utrikespolitiken. Beträffande SIDA:s organisation, har, som jag tidigare nämnt, LÖSO framlagt förslag till vissa ändringar. Samtidigt har SIDA infört nya arbetsformer syftande till en anpassning av organisationen till de krav som i första hand länderprogrammeringstekniken ställt.

Den teknik för det direkta svenska biståndet, som samarbetsavtalen och länderprogrammeringen innebär, bygger på fortlöpande analys av mottagarländernas utvecklingsplanering och utvecklingspolitik. Betoningen härav i de svenska biståndsmyndigheternas arbete liksom den ökade tonvikten vid icke projektbundet bistånd kan som LÖSO påpekat skapa förutsättningar för en ytterligare rationalisering av den svenska biståndsadministrationen. Det bör därför ingå i utredningens arbetsuppgifter att göra en översyn av de administrativa formerna för de svenska biståndsmyndigheternas arbete och avge förslag till eventuella ändringar. Utredningen bör också beakta de ytterligare krav som det aktiva svenska engagemanget i de internationella organisationernas arbete kan komma att ställa.

En utredning om biståndspolitik aktualiserar självfallet en lång rad frågor. I det föregående har jag pekat på de problem utredningen i första

hand har att ta ställning till. Detta hindrar emellertid inte utredningen att inom ramen för angivna utgångspunkter behandla andra frågor som bedöms angelägna.

De sakkunniga har under tiden mars — november 1973 hållit åtta sammanträden samt deltagit i ett internationellt seminarium.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1974.

Försvarsdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 1, 2, 3 och 8

1. Militära tjänstgöringsåldersutredningen (Fö 1965:22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för prövning av vissa frågor rörande användandet av äldre militär och civilmilitär personal (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1963):

Ordförande:

Resare, Alf C. R., överdirektör

Ledamöter:

Borgquist, Frithiof, byråchef

Hedberg, Björn A. A:son, överste

Tiby, K. Ivar, departementssekreterare

Experter:

Hammarström, P. Rickard, studierektor (t.o.m. den 30 september 1973)

Junger, Tage G., överste (t.o.m. den 30 september 1973)

Karlsson, N. Sune, överstelöjtnant (t.o.m. den 30 september 1973)

Sjöstrand, Arne F. A., kapten (t.o.m. den 30 september 1973)

Sekreterare:

Lindahl, Carl-Fredrik H., överstelöjtnant

Bitr. sekreterare:

Cedervall, Ulf, byrådirektör (t.o.m. den 30 september 1973)

Direktiven för utredningen, se 1965 års riksdagsberättelse Fö 22. Härutöver har utredningen den 12 maj 1966 ålagts att verkställa översyn av behovet av befälspersonal inom flygvapnets krigs- och fredsorganisation.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 34 sammanträden.

Utredningen har den 24 september 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:34) Flygvapnets befäl — rekrytering och utbildning.

Uppdraget är därmed slutfört.

Departementschefen har den 12 december 1973 beslutat att utredningens arbete skall avslutas med utgången av år 1973.

2. Marinens befälsutredning (Fö 1965:23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 för att verkställa utredning rörande befälssystemet vid marinen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1964):

Utredningsman:

Borgquist, Frithiof, byråchef

Experter:

Ahlin, Rolf, kapten

Algernon, Carl-Fredrik R., kommandör av 1. graden

Back, K. Gunnar, kommandörkapten

Egerstad, Torbjörn, byrådirektör

Fernander, Per-Gunnar, överste

Hallerdt, Hans B., kommandör

Hedén, Carl-Olof, överstelöjtnant

Lyth, K. Erik, överste av 1. graden

Rudberg, Per Y., konteramiral

Skeppstedt, Sven H., överste

Sekreterare:

Back, K. Gunnar, kommandörkapten

Bitr. sekreterare:

Ahlin, Rolf, kapten

Direktiven för utredningen, se 1965 års riksdagsberättelse Fö 23.

Utredningen har under tiden november 1972 — september 1973 hållit 35 sammanträden. Härutöver har utredningsmannen haft överläggningar med representanter för myndigheter och organisationer som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 21 september 1973 överlämnat en promemoria (Ds Fö 1973:4) Marinens befäl — principiella utgångspunkter och förslag beträffande reformer av befälsstrukturen vid marinen.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1966 års värnpliktskommitté (Fö 1967:23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1966 för att verkställa utredning rörande den närmare utformningen av utbildningen för värnpliktiga i specialtjänst och vissa frågor rörande den frivilliga befälsutbildningen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1966):

Utredningsman:

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Experter:

Andrae, Håkan, överstelöjtnant (t.o.m. den 31 januari 1973)
Benskiöld, Torsten E. A., överstelöjtnant (t.o.m. den 31 januari 1973)
Brissman, Per-Gunnar, överste (t.o.m. den 31 januari 1973)
Eriksson, Åke Mauritz, överstelöjtnant (t.o.m. den 31 januari 1973)
Kesselmark, Leif Å., överstelöjtnant (t.o.m. den 31 januari 1973)
Lindén, Sven kommandör (t.o.m. den 31 januari 1973)
Lugn, Robert P. E., överste (t.o.m. den 31 januari 1973)
O'Konor, Bengt G. W., kommandörkapten (t.o.m. den 31 januari 1973)
Skarstedt, Carl-Ivar S., rättschef (t.o.m. den 31 januari 1973)
Smedler, Jan-Eric G., överste (t.o.m. den 31 januari 1973)
Sundqvist, Rolf L., överstelöjtnant (t.o.m. den 31 januari 1973)
Tingdahl, Lennart J. T., överstelöjtnant

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse Fö 23.
Tilläggsdirektiv, se riksdagsberättelse Fö 1969:11 och Fö 1970:9.

Kommittén har vidare den 29 december 1970 fått i uppdrag att utreda frågan om samordning av den civila och militära sjukvårdsutbildningen. Särskilda direktiv har därvid ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av utredningens arbete.

Kommittén har den 28 december 1973 avgett PM (Ds Fö 1973:3) med förslag rörande viss samordning av utbildning av värnpliktig sjukvårdspersonal och civil vårdrkesutbildning.

Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1967 års rekvisitions- och förfogandeutredning (Fö 1968:19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 januari 1967 för att överse rekvisitions- och förfogandelagstiftningen m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 februari 1967):

Utredningsman:

Lundberg, N. Ragnar W., f.d. generaldirektör

Expert:

Skarstedt, Carl-Ivar S., rättschef

Sekreterare:

Forssberg, E. Olof, hovrättsassessor

Lokal: Försvarsdepartementet, Regeringsgatan 1, Fack, 103 20
Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Fö 19.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 med beaktande av synpunkter från utredningens kontaktmän hos totalförsvarsmyndigheterna, överarbetat förslag till ny förfogandelag samt till de författningar som behövs för tillämpning av denna lag. Arbetet med utarbetande av motiveringar till författningsförslagen pågår.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

5. Försvarets fredsorganisationsutredning (Fö 1968:20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 februari 1967 för att utreda frågan om vissa ändringar i krigsmaktens fredsorganisation (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1967):

Utredningsman:

Gustafsson, M. Gunnar, socionom, led. av riksdagen

Experter:

Franzén, Nils P., organisationsdirektör

Hallqvist, Per Olof H., överstelöjtnant (t.o.m. den 31 januari 1973)

Hansson, Nils O., överste

Höijer, Gunnar, krigsråd

Knutsson-Hall, Torsten K., organisationsdirektör

Larsson, Sven E., departementsråd

Lugn, P. E. Robert, överste

Månsson, E. O. Sigvard, överste

Nordbeck, S. E. Gunnar, departementsråd

O'Konor, Bengt G. W., kommendörkapten

Thufvesson, Bengt E., länsråd

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Sekreterare:

Wigardt, Hans G. T., organisationsdirektör

Bitr. sekreterare:

Lundbergh, Hans P. N. J., överstelöjtnant (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Lyckeberg, Nils, departementssekreterare

Tamfeldt, Bengt G., överstelöjtnant (t.o.m. den 31 januari 1973)

Lokal: Fredsgatan 2, 111 52 Stockholm, tel. 11 39 35 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Fö 20.

Tilläggsdirektiv se 1972 års riksdagsberättelse Fö 10.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 45 sammanträden samt besökt överbefälhavaren, försvarsgrenscheferna, en militärbefälhavare, Gotlands militärkommandostab, en örlogsbas, två försvarsområdesstaber, 18 förband och skolor vid armén, fem förband och skolor vid marinen, 14 förband och skolor vid flygvapnet, tre länsstyrelser och 15 kommuner.

Utredningen har den 14 november 1973 avgett delbetänkandet (Ds Fö 1973:2) Förslag till ändringar i fredsorganisationen vid flygvapnet:5.

Arbetet kommer närmast därefter att inriktas på fredsorganisationen vid armén och marinen.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

6. 1968 års personalkategoriutredning (Fö 1969:16) (PKU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 för att verkställa utredning rörande vissa personalfrågor vid försvarets materielverk m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juli 1968):

Ordförande:

Curtman, Curt W., f.d. överdirektör

Sakkunniga:

Ljunggren, Lars R., generaldirektör

Skoglund, B. E. Folke, överdirektör

Experter:

Brantberger, Per-Gunnar, överste (t.o.m. den 4 september 1973)

Bratt, Lars O., byråchef

Danell, N. Erik V., byrådirektör (t.o.m. den 4 september 1973)

Edebäck, Allan A. S., överste av 1. graden (t.o.m. den 4 september 1973)

Elg, Gösta R., avdelningsdirektör (t.o.m. den 4 september 1973)

Engdahl, Gunnar V., överste (t.o.m. den 4 september 1973)

Hesselblad, Folke E., civilingenjör (t.o.m. den 4 september 1973)

Hällbrink, Yngve, flygdirektör av 1. graden (t.o.m. den 4 september 1973)

Kollind, Hans O., krigsråd

Lindahl, Ulf V. A:son, överstelöjtnant (t.o.m. den 4 september 1973)

Lindstedt, Arne V., avdelningsdirektör (t.o.m. den 4 september 1973)

Magnusson, S. E. Gunnar, överstelöjtnant (t.o.m. den 4 september 1973)

Nilsson, N. Olov, byrådirektör (t.o.m. den 4 september 1973)

Nordgren, S. Lennart, marindirektör av 1. graden (t.o.m. den 4 september 1973)

Nordh, N. H. Inge, överste (t.o.m. den 4 september 1973)

Norén, S. Gunnar, överste av 1. graden (t.o.m. den 4 september 1973)

Röing, Nils G. G., armédirektör av 1. graden (t.o.m. den 4 september 1973)

Sahle, Thomas, överingenjör (t.o.m. den 4 september 1973)
Sjöberg, K. Fredrik V., avdelningsdirektör
Stenborg, Sven Gunnar, avdelningsdirektör (t.o.m. den 4 september 1973)
Strömblad, B. Charles Rune, försvarsöverläkare (fr.o.m. den 9 januari 1973)
Wannegård, Nils I., överstelöjtnant (t.o.m. den 4 september 1973)
Åsgård, Bo H., marindirektör av I. graden (t.o.m. den 4 september 1973)

Sekreterare:

Rosell, E. Egon, organisationsdirektör

Lokal: Försvarsdepartementets Kommittélokaler, Sehlstedtgatan 9,
115 28 Stockholm, tel. 67 47 51

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Fö 16.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 33 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Utredningen har den 4 september 1973 avgett delbetänkandet (SOU 1973:38) Personal för krigsmaktens förvaltningsverksamhet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

7. Utredningen (Fö 1970:16) om befodringsförfarandet m.m. inom krigsmakten

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1968 för att utreda befodringsförfarandet m.m. inom krigsmakten:

Utredningsman:

Lundberg, N. Ragnar W., f.d. generaldirektör

Experter:

Ahrén, S. Lennart, kommandör
Igelstam, Rutger M., överstelöjtnant
Löfstad, Einar O. F., förste byråintendent
Ogner, Stig V., kansliråd
Werner, Ulf C. L., departementssekreterare

Sekreterare:

Olsson, Jan O., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Elmér, Dag J. B., kanslissekreterare

Lokal: Försvarsdepartementet, Regeringsgatan 1, Fack, 103 20
Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fö 16.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 20 sammanträden samt haft överläggningar med militära myndigheter och personalorganisationer som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

8. Organisationskommittén (Fö 1970:21) för regionmusiken (ORM)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 maj 1970 för att vidta de åtgärder och utföra det fortsatta planeringsarbete som erfordras för att omorganisera militärmusiken till regionmusiken (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1970):

Ordförande:

Rosenblad, Urban S., överdirektör

Ledamöter:

Gustafsson, Hans I., stadsdirektör

Larsson, Stig K., förste musiker

Lindblom, Paul, direktör

Ogner, Stig V., kansliråd

Experter:

Brandberg, Gustav T. E., kapten

Cederberg, Ingvar, utbildningschef

Espling, Bengt O., överstelöjtnant

Holmquist, Åke, planeringschef

Jansson, Bertil G., producent

Lagerkvist, Magnus, förste revisor

Magnusson, K. G. (Karl-Gustav), överste

Sernklef, Harry T. W., kapellmästare

Törnbom, Olle Z., studierektor

Weiberg, Allan H., regionkapellmästare

Winéus, Bengt G., departementssekreterare

Sekreterare:

Granmar, Jan G., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Lindqvist, E. Lena B., jur. kand.

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Fö 15.

Kommittén har under tiden november 1972 — juni 1973 hållit 15 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörts av kommitténs arbete.

Enligt statsmakernas beslut (prop. 1973:65, KU 1973:18, rskr 1973:142) har myndigheten regionmusiken inrättats fr. o. m. den 1 juli 1973.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. Utredningen (Fö 1970:23) rörande systemet för förmåner åt värnpliktiga m. fl.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1970 för att företa utredning rörande systemet för förmåner åt värnpliktiga m. fl. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 november 1970):

Utredningsman:

Mellqvist, Sven A., expeditör, led. av riksdagen

Experter:

Boberg, S. Lennart M., stabskonsulent

Creutzer, Bertil R., överste

Domvall, E. Göte, byrådirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)

van der Heeg, Nils H., avdelningsdirektör

Hellmér, Åke, byrådirektör

Hultan, Ivan, avdelningsdirektör

Karlsson, Ulf G., departementssekreterare

Olofson, Erik G., byrådirektör

Ternemar, J. Tommy, konsulent

Terstad, I. Gösta A., kansliråd (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Virdesten, Sten G., avdelningsdirektör

Wassén, Brita E., kammarrättsråd

Sekreterare:

Virdesten, Sten G., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Ershammar, Mats O. T., förste byråinspektör

Högberg, C. Johan H., departementssekreterare

Lokal: Munkbron 11, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. 10 87 72 (sekreteraren)
växel 763 10 00 (Högberg), 10 87 79 (Ershammar)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fö 17.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden.

Utredningen har den 16 oktober 1973 avgett delbetänkandet (SOU 1973:40) Civilförsvarsförmåner.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

10. Krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning (Fö 1971:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1971 för att utreda och inkomma med förslag till förvaltningsutbildning inom krigsmakten:

Utredningsman:

Nihlfors, Folke U., organisationsdirektör, f. d. led. av riksdagen

Experter:

Aldén, Margareta, byråintendent
Aronsson, Margen H., överstelöjtnant
Brantberger, Per-Gunnar, överste
Danell, N. Erik V., byrådirektör
Knöös, Erik O., kapten
Lindberg, R. Greger, överste
Lönnqvist, Eva M., förste byråintendent
Magnusson, Lennart C. O., avdelningsdirektör
Nyberg, Stig K., studierektor
Selin, Nils-Arne, förste flygtekniker
Svensson, C. Gösta, byrådirektör
Åsgård, Bo H., marindirektör av I. graden

Sekreterare:

Dinell, Jan A. C., departementssekreterare

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Sehlstedtsgratan 9, 115 28 Stockholm, tel. 60 25 35 (utredningsmannen), växel 763 10 00 (sekreteraren), 67 60 71 (sekretariat)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Fö 19.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 157 sammanträden och företagit ett antal studiebesök vid militära skolor, staber och förband, centrala myndigheter samt civila utbildningsanstalter.

Tidigare till fortifikationsförvaltningen lämnat preliminärt projekteringsunderlag för en framtida förvaltningsskola i Östersund har kompletterats. Kontakter har tagits med representanter från Östersunds kommun. Enkät har genomförts angående förvaltningsutbildningens omfattning inom fjärde huvudtitelns myndigheter samt kostnaden för denna utbildning. Från berörda personalorganisationer har bl. a. inhämtats synpunkter på ett önskvärt personalinflytande på utbildningens uppläggning och utformning samt elevurvalet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

11. Ledningsgruppen (Fö 1971:03) för fortsatt utveckling av försvarets planerings- och programbudgetsystem (PPBG)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1971 för att framlägga förslag rörande den slutliga utformningen av försvarets nya planerings- och budgeteringssystem samt att leda och samordna det fortsatta utvecklingsarbetet inom förenämnda område:

Ordförande:

Nordbeck, S. E. Gunnar, departementsråd

Ledamöter:

Grape, S. Lennart, departementsråd

Johansson, Bengt A. W., kansliråd

Experter:

Albrektson, Hans B., departementssekreterare

Andersson, O. Inger S., förste byråsekreterare (fr.o.m. den 3 december 1973)

Andrén, Nils B. E., professor

Bergelin, Peter, överstelöjtnant

Bovallius, Lars K. R., avdelningsdirektör

Broström, Ulf T. F., avdelningsdirektör

Dahlén, Rune B., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 16 januari 1973)

Dérans, Douglas, byrådirektör (t.o.m. den 16 januari 1973)

Edgren, Claes A. W., överstelöjtnant (t.o.m. den 10 november 1973)

Edman, Kurt E., avdelningsdirektör

Ekelund, Jan C., byrådirektör (fr.o.m. den 12 november 1973)

Englund, Lars-Erik, överstelöjtnant

Eriksson, Kurt L. F., laborator

Faugert, Sven J. E., byrådirektör

Folke, U. Ingemar, överstelöjtnant

Franzén, L. Göran, överingenjör

Grahn, T. Roland, överstelöjtnant (t.o.m. den 10 november 1973)

Holmberg, Gunnar E., planeringsdirektör

Johansson, Jan A., civilekonom (t.o.m. den 10 november 1973)

Kangert, Håkan, byrådirektör

Lahrman, A. Ebbe, byråintendent

Lalin, Per Olof, revisionsdirektör

Larsson, Nils, byrådirektör

Liljedahl, Svante R., överstelöjtnant (fr.o.m. den 12 november 1973)

Lundell, Arne N. G., överstelöjtnant (t.o.m. den 10 november 1973)

Lundqvist, Roland S., byrådirektör (t.o.m. den 10 november 1973)

Muld, Andres, byrådirektör

Nilsson, Per Olof V., överingenjör (t.o.m. den 10 november 1973)

Nilsson, Stig Å., organisationsdirektör

Nilsson, E. Sören, departementssekreterare (t.o.m. den 10 november 1973)

Olhede, Torleif E., departementssekreterare
Persson, Lars Bertil, överstelöjtnant (fr.o.m. den 12 november 1973)
Persson, Ragnar, överstelöjtnant
Rangne, Bo, avdelningsdirektör
Ringh, Per Arne, överstelöjtnant (fr.o.m. den 12 november 1973)
Sandberg, A. Palle G., kommendörkapten (fr.o.m. den 12 november 1973)
Schwarz, Brita E., planeringschef (t.o.m. den 16 januari 1973)
Stefenson, Bror P. H., kommendörkapten
Strand, Karl-Erik, departementssekreterare
Strangert, Per O., överingenjör
Wettemark, Oskar G., kapten (fr.o.m. den 12 november 1973)
Winblad, Harry W., överstelöjtnant (t.o.m. den 10 november 1973)
Öhrwall, Tomas W., kommendörkapten (t.o.m. den 10 november 1973)
Österblad, J. Ivan, major (fr.o.m. den 12 november 1973)
Österdahl, Lars-Erik O., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Ehrling, G. O. Ingvar, överstelöjtnant

Bitr. sekreterare:

Hellman, Sven R., överingenjör
Lönnbom, Bengt A. V., överstelöjtnant
Ringh, Per Arne, överstelöjtnant (t.o.m. den 30 september 1973)
Sandberg, A. Palle G., kommendörkapten (t.o.m. den 10 november 1973)
Sondén, Jan-Anders, kommendörkapten (fr.o.m. den 12 november 1973)
Tjörnemo, Carl-Erik A., överstelöjtnant (fr.o.m. den 1 oktober 1973
t.o.m. den 30 september 1974)
Wahlström, J. Klas E., t.f. kansliråd
Wessberg, Göran, byrådirektör

Lokal: Försvarsdepartementet, Regeringsgatan 1, Fack, 103 20
Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiverna för ledningsgruppen, se 1972 års riksdagsberättelse Fö 20.

Ledningsgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 24 sammanträden.

Arbetet har under ledningsgruppen bedrivits i åtta projektgrupper. Dessa har under samma tid hållit sammanlagt 97 sammanträden.

Ledningsgruppens beslut har successivt delgivits myndigheterna. I vissa fall har förslag insänts till chefen för försvarsdepartementet.

Ledningsgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1974. Antal projektgrupper minskas successivt och beräknas i slutet av 1974 vara fyra.

12. Militära pensionsåldersdelegationen (Fö 1971:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1971 med uppgift att till Kungl. Maj:t lämna förslag i frågor som hör samman med genomförandet av höjningen av pensionsåldern för militär personal (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1971):

Ordförande:

Wetterblad, R. Ingmar T., generaldirektör

Ledamöter:

Bodin, K. Berndt, departementssekreterare

Bäcklin, Lars R., ombudsman

Wiberg, N. Ola R., förste ombudsman

Winéus, Bengt G., departementssekreterare

Ersättare för ledamöter:

Liedberg, Anders J. B., ombudsman (för Bäcklin)

Sandberg, K. G. Ulf, ombudsman (för Wiberg)

Experter:

Lindahl, Carl-Fredrik H., överstelöjtnant

Tamfeldt, Bengt G., överstelöjtnant

Sekreterare:

Stålhandske, O. Lennart, överstelöjtnant

Bitr. sekreterare:

Otterberg, L. Håkan, kapten

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Sehlstedtsgratan 9, 115 28 Stockholm, tel. 62 28 07 (sekreteraren)

Direktiven för delegationen, se 1972 års riksdagsberättelse Fö 21.

Delegationen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

13. 1972 års värnpliktsutredning (Fö 1972:01)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1972 för att utreda de värnpliktigas utbildning och utnyttjande m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1972):

Ordförande:

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Sakkunniga:

Brännström, Roland J., verkmästare, led. av riksdagen
Enskog, Carl-Gustav B., personalchef, f.d. led. av riksdagen
Gustafsson, C. E. Torsten, lantbrukare, led. av riksdagen
Gustavsson, Åke E. G., redaktör, led. av riksdagen
Hedin, Carl Eric, lantbrukare, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Berggren, Alf, kommandör av 1. graden (fr.o.m. den 1 oktober 1973)
Borgquist, Frithiof, byråchef
Creutzer, Bertil R., överste
Hörnquist, K. Iwan E., överste
Karlsson, Ulf G., departementssekreterare
Lindgren, Carl-Ivar, överste
Lugn, P. E. Robert, överste
Lyth, K. Erik, överste
Magneberg, Stig E., överste
Rheborg, Rolf S., konteramiral (t.o.m. den 25 oktober 1973)
Skarstedt, Carl-Ivar S., rättschef
Wagner, C. F. Wilhelm, överste

Huvudsekreterare:

Engman, O. Ingemar, kansliråd

Sekreterare:

Jansson, K. Erik, kapten
Nystedt, Stig H., avdelningsdirektör

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Sehlstedtgatan 9,
115 28 Stockholm, tel. 67 18 08, 61 35 03 (sekreterarna)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fö 18.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 18 sammanträden, haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av utredningens arbete samt företagit flera studiebesök.

Det till utredningen lämnade uppdraget angående konsekvenserna av en utvidgad utbildningsplikt i fred för kvinnor har den 21 december 1973 redovisats i promemorian (Ds Fö 1973:1) Kvinnor i det militära försvaret.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

14. 1973 års utredning (Fö 1973:01) för översyn av lagen om vapenfri tjänst m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 september 1973 för översyn av lagen om vapenfri tjänst och sanktionerna vid vägran att fullgöra värnpliktstjänstgöring eller vapenfri tjänst:

Ordförande:

Holmberg, Carl V., justitieråd (fr.o.m. den 25 september 1973)

Sakkunniga:

Andersson, Georg L., rektor, led. av riksdagen (fr.o.m. den 25 september 1973)

Gustavsson, Åke E. G., redaktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 25 september 1973)

Möller, S. A. Birger, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 25 september 1973)

Norrby, Karl-Eric, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 25 september 1973)

Werner, N. Mårten S., komminister, led. av riksdagen (fr.o.m. den 25 september 1973)

Sekreterare:

Janson, Björn C., hovrättsassessor (fr.o.m. den 25 september 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 13 september 1973):

Det svenska militära försvaret bygger på allmän värnplikt. Enligt 1 § värnpliktslagen (1941:967) är svensk man värnpliktig från och med det kalenderår under vilket han fyller arton år till och med det år under vilket han fyller fyrtiosju år.

Skyldigheten att fullgöra värnpliktstjänstgöring enligt värnpliktslagen är emellertid inte undantagslös. Sedan länge har vi här i landet en lagstiftning som medger att den som hyser samvetsbetänkligheter mot sådan tjänstgöring i stället får fullgöra vapenfri tjänst. Enligt gällande lag (1966:413) om vapenfri tjänst kan värnpliktig få tillstånd att fullgöra vapenfri tjänst i stället för värnpliktstjänstgöring om bruk av vapen mot annan inte är förenligt med den värnpliktiges allvarliga personliga övertygelse och skulle medföra djup samvetsnöd för honom. Den som fått sådant tillstånd kallas vapenfri tjänstepliktig (1 §).

Vapenfri tjänstepliktig skall fullgöra tjänst som är betydelsefull för samhället, såsom a) brandtjänst inom civilförsvaret, b) reparationstjänst vid järnvägarna, statens vattenfallsverk eller televerket, c) hälso- och sjukvårdstjänst inom det allmänt civila medicinalväsendet, d) ekonomi- eller expeditionstjänst vid statlig eller kommunal förvaltning.

Vapenfri tjänstepliktig får inte åläggas att tjänstgöra inom krigsmakten, om han inte har förklarat sig villig till detta (2 §).

Vapenfri tjänstepliktig får inte övas i bruk av vapen eller åläggas bära vapen eller ammunition (3 §). Arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer vilket

slag av tjänstgöring som vapenfri tjänstepliktig skall fullgöra. Styrelsen har också tillsyn över vapenfria tjänstepliktigas utbildning och tjänstgöring (4 §). De vapenfria tjänstepliktigas utbildningstid är f.n. minst 400 och högst 450 dagar. Tjänstgöringen kan fördelas i omgångar över hela värnplikstiden (5 §). Huvuddelen av de vapenfria tjänstepliktiga tjänstgör 420 dagar, dvs. ungefär lika lång tjänstgöring som gruppbefälsuttagna värnpliktiga inom armén f.n. fullgör i form av grund- och repetitionsutbildning.

Ansökan om tillstånd att fullgöra vapenfri tjänst prövas av vapenfrinämnden efter utredning i varje särskilt fall (10 §). Nämnden kan återkalla tillstånd till vapenfri tjänst och kan också utan ansökan besluta att värnpliktig skall fullgöra vapenfri tjänst i stället för värnpliktstjänstgöring (13 §). Beslut av nämnden får överklagas hos Kungl. Maj:t (22 §).

Föreskrifter för tillämpningen av lagen om vapenfri tjänst finns i kungörelsen (1966:414) med vissa bestämmelser om vapenfria tjänstepliktiga.

Värnpliktig som inte erhållit tillstånd till vapenfri tjänst är att anse som krigsman när han är tjänstgöringsskyldig vid krigsmakten. Enligt 21 kap. 1 § brottsbalken dömes krigsman som bl.a. vägrar eller underlåter att lyda förmans befallning för lydnadsbrott till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år om det inte är uppenbart att befallningen inte angår tjänsten. Är brottet grovt kan dömas till fängelse i högst fyra år. Vid bedömning av huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om befallningen avsett tjänsteåtgärd av större vikt eller om brottet begåtts inför samlad trupp eller förövats av flera i samråd. Om någon befallning inte givits men krigsmannen inför förman förklarar att han vägrar fullgöra värnpliktstjänstgöring eller bära vapen eller utrustning, kan han bli fälld till ansvar för grovt tjänstefel enligt 21 kap. 18 § brottsbalken. För sådant brott föreskrivs fängelse i högst ett år. För tjänstefel som inte är grovt är påföljden disciplinstraff.

Straffbestämmelserna i 21 kap. brottsbalken är inte tillämpliga på vapenfria tjänstepliktiga, eftersom dessa inte är att anse som krigsmän. Ansvarsbestämmelser för de vapenfria har i stället tagits upp i lagen om vapenfri tjänst. Lagen saknar motsvarighet till brottsbalkens bestämmelse om lydnadsbrott men upptar i 16 § ett stadgande om ansvar för tjänstefel. Normalstraffet är böter. Är brottet grovt, skall dömas till fängelse i högst ett år. I praxis har totalvägran av vapenfri tjänstepliktig bedömts som grovt tjänstefel.

Vid val av påföljd i mål om vägran att fullgöra värnplikt eller vapenfri tjänst görs i praxis ingen skillnad mellan krigsmän och vapenfria tjänstepliktiga. I regel bestäms påföljden till fängelse. Är omständigheterna vid brottet mildrande, kan böter komma i fråga. Villkorlig dom eller skyddstillsyn tillämpas av hänsyn till allmän laglydnad endast i undantagsfall. När någon tre gånger dömts till påföljd för vägran brukar Kungl. Maj:t förordna att han inte vidare skall kallas in till tjänstgöring. För medlemmar av Jehovas vittnen gäller sedan år 1967 den ordningen att Kungl. Maj:t från fall till fall beslutar huruvida vederbörande t.v. skall kallas in till tjänstgöring eller inte.

Den nu gällande lagen om vapenfri tjänst bygger på ett betänkande av 1964 års utredning rörande vapenfria tjänstepliktiga (SOU 1965:71) och antogs av 1966 års riksdag (prop. 1966:107, 2LU 1966:45, rskr 1966:269). Lagen trädde i kraft den 1 oktober 1966 och ersatte lagen (1943:121) om vapenfria värnpliktiga, som i sin tur föregicks av lagar år 1920 och 1925 i ämnet.

Frågor med anknytning till lagen om vapenfri tjänst har sedan år 1966 behandlats av riksdagen vid flera tillfällen. I motioner till 1969 års riksdag

(mot. 1969 I:346 och 390, 1969 II:393) föreslogs en översyn av lagen i enlighet med riktlinjer som angavs i motionerna. Andra lagutskottet (2LU 1969:73) fann att motionerna inte påkallade någon riksdagens åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag. Vid 1971 års riksdag behandlades motioner om översyn av vapenfrilagens tillämpning och lagens bestämmelser om tjänst för vapenfri tjänstepliktig (mot. 1971:95, 688, 692 och 700). Motionerna avslogs (FöU 1971:20 och 21). I en motion till 1972 års riksdag (mot. 1972:321) hemställdes att riksdagen skulle uttala sig för att vapenfrinämndens handledning för utredningsmän skulle kompletteras med vissa föreskrifter om information till den som söker vapenfri tjänst. Motionen avslogs (FöU 1972:3).

Vid 1973 års riksdag har på nytt väckts motioner (mot. 1973: 636 och 1114) om en översyn av vapenfrilagen. Försvarsutskottet (FöU 1973:7) ansåg — ehuru det enligt utskottets mening inte fanns anledning till erinran mot de nu gällande principerna för tillstånd att fullgöra vapenfri tjänst eller mot vapenfrinämndens tillämpning av vapenfrilagen — det vara lämpligt att nu granska erfarenheterna av vapenfrilagen och dess tillämpning. Översynen borde givetvis utgå från strävnan att nå bästa möjliga säkerhet för en rättvis tillämpning av gällande regler. Den borde bl.a. avse de förhållanden som är bestämmande för arbetsmarknadsstyrelsens möjligheter att finna lämplig utbildning och tjänstgöring för de vapenfria. Beträffande tjänstgöringsområdena borde klart samhällsnyttig verksamhet i regel kunna anses hänföras till totalförsvaret i vid bemärkelse. Civilförsvaret och andra väsentliga delar av det civila totalförsvaret borde dock liksom hittills prioriteras vid tilldelning av vapenfria tjänstepliktiga. Riksdagen biföll utskottets hemställan om en översyn av vapenfrilagen (rskr 1973:37).

Vid 1973 års riksdag har också väckts en motion (mot. 1973: 636) med begäran om översyn av påföljden för totalvägran. Justitieukskottet (JuU 1973:16) fann med hänsyn bl.a. till nyssnämnda riksdagsbeslut om översyn av vapenfrilagen inte anledning motsätta sig motionärernas önskemål att även reaktionsformerna vid totalvägran av värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga blev föremål för utredning. Riksdagen godkände utskottets betänkande i frågan (rskr 1973:120).

I skrivelse till cheferna för justitie- och försvarsdepartementen har enskilda personer tagit upp frågor om ändring i vapenfrilagen och om ändrade principer beträffande värnpliktsfrågan, vapenfri tjänst och därmed sammanhängande problem. Svenska Ekumeniska nämnden har i skrivelse till chefen för försvarsdepartementet anført att nämnden med tillfredsställelse tagit del av riksdagsbeslutet om översyn av vapenfrilagen och dess tillämpning. I skrivelsen har nämnden i övrigt framfört synpunkter på bl.a. frågorna om villkoren för tillstånd till vapenfri tjänst och tjänstgöringens art. Synpunkter i dessa frågor har också lämnats av Svenska Missionsförbundets Ungdom.

Den utredning som riksdagen har begärt bör nu komma till stånd. Jag föreslår därför att sakkunniga tillkallas för att se över lagen om vapenfri tjänst och sanktionerna vid totalvägran av värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga. Till ledning för utredningsarbetet vill jag framhålla följande.

Såsom framgår av mitt uttalande till statsrådsprotokollet den 11 mars 1966 (prop. 1966:107 s. 46) är en av de viktigaste uppgifterna för vapenfrilagstiftningen att på ett för både samhället och den enskilda medborgaren tillfredsställande sätt ge uttryck åt de krav som måste uppfyllas för tillstånd till vapenfri tjänst. Jag anser inte att det finns anledning att ompröva de nu gällande principerna för tillstånd att fullgöra

vapenfri tjänst. Däremot bör de sakkunniga mot bakgrund av erfarenheterna av vapenfrilagens tillämpning undersöka om det är lämpligt och möjligt att ytterligare precisera de formuleringar av förutsättningarna för vapenfri tjänst som finns i 1 § vapenfrilagen.

De sakkunniga bör vidare överväga frågor som avser de vapenfria tjänstepliktigas tjänstgöringsområden. Man bör därvid utgå från hittillsvarande principer men undersöka möjligheterna att finna flera eller andra tjänstgöringsalternativ inom sådan samhällsnyttig verksamhet som kan anses höra till totalförsvaret i allmän mening. Översynen bör också avse de förhållanden som bestämmer arbetsmarknadsstyrelsens möjligheter att på ett lämpligt sätt placera de vapenfria till tjänstgöring.

Erfarenheterna av tillämpningen av gällande föreskrifter om prövningsförfarandet i ärenden om tillstånd till vapenfri tjänst har i stort sett varit goda. Enligt min mening finns likväl anledning att undersöka möjligheterna att ytterligare förbättra utrednings- och prövningsförfarandet hos vapenfrinämnden. Det är sålunda önskvärt att så långt det är möjligt förkorta handläggningstiden och därmed minska risken för missbruk av vapenfrilagstiftningen. Det är också självklart att man bör eftersträva en ordning som medger jämnhet i tillämpningen samt största möjliga rättvisa och noggrannhet vid den svåra och grannliga bedömningen av vapenfriärendena. De sakkunniga bör i detta sammanhang beakta förhållandena såväl i fred som vid beredskap och krig.

När det slutligen gäller översynen av sanktionerna vid vägran att fullgöra värnpliktstjänstgöring eller vapenfri tjänst vill jag erinra om att frågan om behandlingen av totalvägrare diskuterades ingående vid tillkomsten av 1966 års vapenfrilag. Diskussionerna kom främst att kretsa kring de totalvägrare som medlemmar av Jehovas vittnen utgör. Beslutet beträffande dem blev att man skulle tillämpa den alltjämt bestående ordningen med beslut i varje särskilt fall att vederbörande inte vidare skall kallas in till tjänstgöring.

Det erbjuder obestridliga svårigheter att finna en lämplig form för samhällsreaktionen vid totalvägran. Svårigheterna är i princip desamma som vid tidigare diskussioner även om det numera är andra grupper av totalvägrare som erbjuder problem. Det är å ena sidan nödvändigt att kunna upprätthålla kravet på den medborgerliga skyldigheten att fullgöra värnpliktstjänstgöring eller vapenfri tjänst. Det kan därför inte komma i fråga att helt slopa påföljden för totalvägran eller att endast tillämpa lindriga påföljder i form av t.ex. bötesstraff. Å andra sidan kan, såsom anförts i justitieutskottets betänkande i frågan detta år (JuU 1973: 16 s. 6), ifrågasättas om fängelsestraff utgör en lämplig reaktionsform mot gärningar som är betingade av djupt religiösa eller moraliska betänkligheter.

Mot bakgrund av vad jag nu har anført bör de sakkunniga överväga sanktionerna vid fall av vägran att fullgöra värnpliktstjänstgöring eller vapenfri tjänst.

Jag har i det föregående berört vissa centrala frågor som bör beaktas vid utredningsarbetet. De sakkunniga bör emellertid vara oförhindrade att ta upp också andra problem inom den ram för utredningsarbetet som jag har angett.

De sakkunniga bör slutligen utarbeta förslag till erforderliga ändringar i vapenfrilagen och andra författningar.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

Socialdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 7, 12, 15, 17 och 20

1. Kommittén (In 1954:32) för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1952:

Ordförande:

Carlsson, A. G. A., landstingsråd

Vice ordförande:

Grönwall, Anders J. T., professor, sjukhusdirektör

Ledamöter förordnade av Kungl. Maj:t:

Bunner, Tor Å. G., teknisk direktör

Grönwall, Anders J. T., professor, sjukhusdirektör

Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd

Wictorsson, Åke V., planeringschef, led. av riksdagen

Ledamöter utsedda av Uppsala läns landstings förvaltningsutskott:

Carlsson, A. G. A., landstingsråd

Hillerdal, Olle, docent

Litzner, K. Ragnar, landstingsråd

Nordlander, Nils-Brage W., överläkare, landstingsman

Adjungerad ledamot:

Åberg, Lennart, landstingsdirektör

Experter:

Dahlström, Gunnar, professor

Fors, Sixten R., byråchef

Pehrson, Gösta H., sjukvårdsdirektör

Roempke, Sten O., arkitekt

Silén, Per Olof, inköpschef

Stenbom, Åke, chefsingenjör

Ström, Gunnar O. F., professor

Tynelius, Erik G. A., planeringsintendent (t.o.m. den 1 september 1973)

Sekreterare:

Stocksén, Nils B., kanslichef

Planeringschef:

Trapp, A. A. Lennart

Adresser: Kansli: Slottsgränd 1, 752 20 Uppsala, tel. 018/10 04 60.

Ordförande: Uppsala läns landsting, 752 20 Uppsala, tel. 018/10 22 00

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden varjämte arbetsutskottet sammanträtt vid nio tillfällen.

Kommittén har under året fortsatt arbetet med utbyggnad av sjukhuset enligt av Kungl. Maj:t särskilt fattade beslut för varje delobjekt.

Sålunda erhöll kommittén den 26 september 1969 Kungl. Maj:ts uppdrag att låta utföra nybyggnad av en tredje etapp av sjukhusets utbyggande. Etapp 3 omfattar lokaler för neurologi och neurokirurgi, neurofysiologiskt centrallaboratorium, hud- och ögonkliniker, provisorisk rehabiliteringsklinik samt fortsättning på lokaler för centraloperations- och röntgen-diagnostikavdelningarna. Etappen är i det närmaste färdigställd och kommer att tagas i bruk omkring årsskiftet 1973/74.

Genom beslut den 30 juni 1972 erhöll kommittén uppdrag att utföra partiell ombyggnad och viss rivning av den förutvarande kirurgbyggnaden (A9). Ombyggnaden är i det närmaste färdigställd och kommer att tas i bruk omkring årsskiftet 1973/74.

Härutöver har kommittén enligt särskilda beslut handlagt mindre ombyggnadsobjekt samt bedrivit utredningsverksamhet rörande bl. a. nybyggnad för kvinno- och barnkliniker (etapp 4).

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

2. Handikapputredningen (S 1966:38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1965 för att utreda frågan angående omvårdnaden av handikappade (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1965):

Ordförande:

Skantz, Anna-Greta, ombudsman, led. av riksdagen

Ledamöter:

Antonsson, Johannes M., hemmansägare, led. av riksdagen

Fors, Åke Hj., kansliråd

Gustafsson, Åke G., avdelningschef

Jonsson, Elver A. D., postiljon, led. av riksdagen

Magnusson, Erik O. B., hemmansägare, led. av riksdagen (t.o.m. den 1 november 1973)

Nilsson, K. Börje, förbundsordförande, f.d. led. av riksdagen

Åkerlind, Allan J. G., led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 november 1973)

Experter:

Brattgård, Sven-Olof, professor
 Eriksson, I. Seved, byråchef
 Gardeström, Linnéa, sekreterare
 Lundström, Karin E., f.d. undervisningsråd
 Sköldvall, Johnny G., utskottssekreterare (t.o.m. den 9 november 1973)
 Sundmark, Bo V., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Ekvall, Gunilla M., studiekonsulent (fr.o.m. den 15 november 1973)
 Mattsson, Bengt-Olof T., departementssekreterare
 Nolte, Lennart R. J., anpassningslärare (fr.o.m. den 15 november 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse S 38.
 Tilläggsdirektiv, se S 1971:13. Kungl. Maj:t har den 25 maj 1973 till
 utredningen överlämnat riksdagens skrivelse den 9 maj 1973, nr 180, jämte
 socialutskottets betänkande 1973:12, såvitt avser frågan om flerhandikap-
 pades problem, för att prövas av utredningen vid fullgörandet av dess
 uppdrag.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem
 sammanträden samt haft ett flertal överläggningar med
 handikappförbunden. Utredningen har vidare under hösten 1973 tillsam-
 mans med förbunden och ABF haft en serie på tolv konferenser med
 handikappade i kultur- och fritidsfrågor.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

3. Socialdepartementets sjukvårdsdelegation (S 1966:39)

Inrättad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1965 för att som en till
 socialdepartementet knuten delegation följa utbyggnaden av
 sjukvårdsresurserna i landet och verka för en samordning av
 sjukvårdsplaneringen:

Ordförande:

Fridh, K. Göte, statssekreterare

Ledamöter:

Berggren, G. Rune, statssekreterare
 Heideman, Gunnar A., kommunalråd (fr.o.m. den 11 maj 1973)
 Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef, professor
 Nordenhäll, Bruno, försäkringstjänsteman (t.o.m. den 10 maj 1973)
 Nordlander, Nils-Brage W., överläkare, landstingsman (fr.o.m. den 1
 januari 1973)
 Orring, Jonas A., generaldirektör

Peterson, Thage E. G., statssekreterare, led. av riksdagen
Rehnberg, K. Bertil, generaldirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Rexed, Bror A., generaldirektör
Sandgren, C. Lennart, statssekreterare
Söderqvist, Bengt O. A., expeditionschef
Ward, Kurt K. B., landstingsråd

Ersättare:

Andersson, J. Gunnar D., överdirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Alsén, Sven, avdelningschef
Berg, Bengt Åke, kansliråd
Bergstedt, Tord L. H., sjukvårdsdirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Fröjd, S. Arne, länsråd
Gårdstedt, H. Birger, skolråd
Höglund, K. Thure, sjukvårdsdirektör
Lindh, Tore B. E., direktör
Nelander, Olle M. V., direktör
Nygren, G. Ingemar, kansliråd
Olsson, Bengt K., förbundsdirektör
Ulvhammar, E. E. Birgitta, kansliråd

Experter:

Fredriksson, H. Einar, byråchef
Jönsson, E. Gustav, departementsråd
Lindgren, S. Åke, avdelningschef
Orava, Olavi A. (Olle), t.f. byråchef (fr.o.m. den 6 juli 1973)
Petersson, Olof H. E., kansliråd
Royen, Sverre N. H., direktör
Sjöström, Åke B., byråchef
Wennström, K. Gunnar, medicinalråd
Wictorsson, Karl-Eric A., avdelningschef
Zetterblad, Ulf, planeringschef

Sekreterare:

Wikman, C. Gunnar, departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Tengstam, P. Anders, departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00

Delegationen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit två sammanträden.

Under året har delegationen bl.a. angett riktlinjer för prioritering av nya byggnadsinvesteringar inom sjukvårdssektorn för åren 1974 och 1975. Delegationen har fastställt ett av socialstyrelsen utarbetat läkarfördel-

ningsprogram för tiden 1973—1977. En av delegationen tillsatt arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta och till delegationen redovisa förslag till ett riksomfattande system med enhetligt uppbyggda sjukvårdsplaner har under året fortsatt sitt arbete.

Inom Landstingsförbundet pågår på delegationens uppdrag arbetet på färdigställandet av prognosundersökningen Rupro 73. En särskild arbetsgrupp för regionsjukvårdsfrågor har tillsatts av delegationen.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

4. Nordisk medicinalstatistikkommitté (S 1967:36) (NOMESKO)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 21 januari 1966 samt den 14 maj 1970 och den 22 oktober 1971 för att delta som svenska ledamöter i en nordisk kommitté för samordning av medicinalstatistiken i de nordiska länderna:

Ordförande:

Nygren, G. Ingemar, kansliråd

Ledamöter:

Elmhammer, Nils E. I., statistikchef

Hall, Paul F. L., överläkare

Royen, Sverre N. H., direktör

Sjöström, Åke B., byråchef

Sekreterare:

Swenson, Dag C. W., byrådirektör

Lokal: Socialstyrelsen, 106 30 Stockholm, tel. växel 14 06 00 (Sjöström och Swenson)

Kommitténs huvudsekretariat är förlagt till Sverige.

Ett plenarsammanträde har hållits under året. Kommitténs arbete utförs huvudsakligen inom fem olika subkommittéer (17 sammanträden). Delrapport har avgivits av subkommittén för databasorienterad patientstatistik.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

5. Socialutredningen (S 1969:29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1967 för allmän översyn av den sociala vårdlagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 2 februari 1968):

Ordförande:

Andersson, Thure G., f.d. landshövding

Ledamöter:

Albinsson, N. Gillis, landstingsdirektör
 Andersson, G. Ingemar, byråchef, f.d. led. av riksdagen
 Henrikson, Lars G., ombudsman, led. av riksdagen
 Holmqvist, A. Mary S., barnavårdsman, led. av riksdagen
 Krantz, P. Gunnar, direktör
 Larsson, Erik, i Öskevik, lantbrukare, led. av riksdagen
 Mangård, Nils, hovrättsråd
 Troedsson, Ingegärd, pol. mag., led. av riksdagen
 Wiklund, S. A. Daniel, avdelningsdirektör, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Carlson, K. Sören, f. borgarråd
 Forslund, E. Birger, kansliråd
 Fridh, K. Göte, statssekreterare
 Gisslén, Axel, personaldirektör
 Hedlén, Bengt R., socialdirektör
 Hedlund, Bengt N. R., kommunalråd
 Holmberg, Sten E., bitr. socialdirektör
 Inghe, P. Gunnar, professor
 Lindblom, Paul, direktör
 Nelson, Alvar F. A., professor
 Ottoson, Ivan, rektor
 Rigbäck, Berndt G., direktör
 Stark, K. Birger, socialchef
 Sturkell, Carl-Edvard, rättschef
 Sverne, Tor E., lagman

Sekreterare:

Nasenius, B. Jan V., departementssekreterare
 Söderberg, Bengt W., socialchef (fr.o.m. den 1 juli 1973)
 Thunved, Anders E., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Svensson, Ingvar K. F., utredningssekreterare

Lokal: Lilla Nygatan 1, 3 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse S 29.

Tilläggsdirektiv, se 1973 års riksdagsberättelse S 9.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 17 sammanträden under sammanlagt 41 dagar.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

6. 1968 års barnstugeutredning (S 1969:31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1968 för utredning om barnstugeverksamheten närmast före och under de första skolåren (se Post- och Inrikes tidn. den 16 maj 1968):

Ordförande:

Hellström, Mats J., fil. kand., led. av riksdagen

Ledamöter:

Granath, Karl-Erik, f.d. barnavårdsdirektör

Ljungberg, Blenda M., adjunkt, f.d. led. av riksdagen

Mossberg, Elin K. E., ombudsman

Orehag, N. Lennart H., skoldirektör

Sandblad, Carl-Erik V., chefredaktör

Experter:

Baude, Annika M. C., avdelningschef

Carlsson, Gunnel E., förskollärare

Flodin, Carl-Erik T., arkitekt

Gruda-Skard, Åse, docent

Isling, B. Åke J., skolråd

Jonsson, Gerd G., fritidspedagog (fr.o.m. den 7 maj 1973)

Jönsson, E. Gustav, departementsråd

Lundberg, Lars-Olov, sekreterare (fr.o.m. den 9 mars 1973)

Nordin, Inga L., seminarielärare

Sigurdson, Gertrud C., statsråd, led. av riksdagen (t.o.m. den 8 mars 1973)

Strömberg-Lind, Karin E., rektor

Svenningsson, S. Levi H., fil. kand. (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Thorsell, Siv M., avdelningsdirektör

Valtersson, Bert E., sekreterare (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Sekreterare:

Rosengren, Bodil, fil. mag.

Bitr. sekreterare:

Ahlberg, Birgitta I., barnavårdslärare (fr.o.m. den 8 januari 1973)

Hallendorff, Jan G., fil. kand. (t.o.m. den 31 augusti 1973)

Henriksson, E. Sture F., departementssekreterare

Malmqvist, Stig G., socionom

Schyl-Bjurman, Gertrud S., universitetslektor

Lokal: Lilla Nygatan 1, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00,
763 23 23 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse S 31.
Tilläggsdirektiv, se riksdagsberättelse S 1970:26 och S 1973:11. Ytterligare

tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Odhnoff till statsrådsprotokollet den 18 maj 1973):

Fosterbarnsutredningen har i skrivelse till socialdepartementet hemställt om att sommarbarnsverksamhet — i barnkolonier, feriehem och genom olika former av lägerverksamhet — blir föremål för en allsidig utredning såväl beträffande målsättning som innehåll. I skrivelsen har påpekats det nära samband som finns mellan å ena sidan sommarbarnsverksamheten och å andra sidan den kommunala barn tillsyns- och fritidsverksamheten.

Antalet barnkolonier har under 1960-talet minskat från närmare 600 år 1960 till ca 350 år 1971. Antalet platser har under samma tid minskat från ca 23 000 till ca 18 000. Omkring 60 % av kolonierna har kommuner som anordnare, medan resten i huvudsak drivs av olika föreningar. Feriehemsverksamheten har, i motsats till vad som gäller för kolonierna, ökat något under senare år. År 1971 utgick statsbidrag för ca 18 000 barn som vistades i feriehem. Vid sidan av denna huvudsakligen kommunalt organiserade verksamhet bedriver ett stort antal föreningar och organisationer lägerverksamhet av olika slag under sommaren. Ofta görs detta i former som delvis påminner om koloniverksamheten. Samtidigt har den traditionella barnkoloniverksamheten delvis ersatts av andra kommunala fritidsaktiviteter under sommaren. Exempel på detta är den starkt växande verksamheten med parklek och s.k. dagkolonier. Utvecklingen visar således att den traditionella koloniverksamheten minskar medan andra former av fritidsaktiviteter för barnen ökar i betydelse.

Det statliga stödet till vistelse vid barnkolonier och feriehem lades om fr. o. m. den 1 januari 1968. Omläggningen innebar en väsentlig förenkling av bidragsgivningen, samtidigt som denna gavs en utformning som tog sikte på behovet av barn tillsyn under sommaren.

Målet för den samhälleligt organiserade sommarbarnsverksamheten, denna verksamhets inriktning och anknytning till annan samhällelig barnavårdande verksamhet har emellertid inte blivit föremål för någon mera allmän undersökning. Inför den utveckling som kan förutses framför allt när det gäller den mera intresseinriktade fritidsverksamheten under sommaren finns det nu anledning att som fosterbarnsutredningen föreslagit, göra en allsidig översyn av formerna för en organiserad sommarbarnsverksamhet, dess mål och inriktning. En sådan översyn bör enligt min mening lämpligen kunna göras av barnstugeutredningen i samband med dess översyn av den kommunala fritidsverksamheten.

Översynen bör bl.a. avse möjligheterna att i ökad utsträckning integrera barnkoloniverksamheten i det förebyggande arbetet bland barn och ungdom. Samtidigt bör utredas om verksamheten vid barnkolonierna kan ges ett sådant pedagogiskt innehåll att den liksom förskolan kan fungera som ett komplement till familjen. En vidgning och mer pedagogisk inriktning av verksamheten kan innebära att andra krav ställs på de nuvarande barnkolonierna i fråga om lekturstning, personalens utbildning och möjligheterna till föräldrademedverkan.

Översynen bör också syfta till att klarlägga möjligheterna till en närmare samordning av koloniverksamheten med dels den lokala kommunala fritidsverksamheten för barn och ungdom, dels med den verksamhet som i olika former bedrivs av ungdomsorganisationer. Därvid bör klarläggas möjligheterna att genom ökad samordning bättre ta tillvara barnkoloniernas mark- och lokalresurser.

En utgångspunkt för utredningens överväganden skall vara oförändrat kostnadsansvar mellan stat och kommun.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t uppdrar åt 1968 års barnstugeutredning att utreda frågan om den organiserade sommarbarnsverksamhetens mål och innehåll m.m. enligt de riktlinjer jag här angivit.

Utredningen har under tiden oktober 1972 — november 1973 hållit 24 sammanträden. Därutöver har sammanträden hållits med olika referens- och arbetsgrupper.

Utredningen har utarbetat och till skolöverstyrelsen överlämnat förslag till läroplaner dels för en avkortad barnskötarutbildning inom arbetsmarknadsutbildningens ram, dels för en förberedande kurs och en huvudkurs för utbildning av barnskötare till förskollärare.

Skolöverstyrelsen bedriver tillsammans med barnstugeutredningen ifrågavarande försöksutbildningar.

Utredningen har vidare tillsammans med institutionen för byggnads-funktionslära vid KTH i Lund bedrivit försöksverksamhet angående fritidshem.

Sedan augusti 1973 bedriver utredningen inom ramen för socialstyrelsens försöksverksamhet försök i Uppsala kommun med ett utvidgat fritidshem.

Ett delbetänkande angående fritidshem och fritidsverksamhet för barn och ungdom kommer att avges under våren 1974. Vidare kommer utredningen att fortsätta utredningsarbetet kring utbildningsfrågor samt ta upp arbetet med koloniverksamhet enligt tilläggsdirektiv givna den 18 maj 1973.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

7. Samarbetsorganet (S 1970:29) för bekämpande av narkotika-missbruk

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 januari 1969 för att följa utvecklingen på narkotikaområdet m. m.:

Ordförande:

Lidbom, Carl G., statsråd

Ledamöter:

Eriksson, G. Lennart, generaltulldirektör

Järdler, Sven A., förbundsdirektör

Lövbeer, Hans, universitetskansler

Martinsson, Bo N. O., generaldirektör, f.d. led. av riksdagen

Olsson, Bengt K., förbundsdirektör

Orring, Jonas A., generaldirektör

Persson, Carl J. G., rikspolischef

Rexed, Bror A., generaldirektör
Romander, Holger A. G., riksåklagare

Sekreterare:

Sturkell, Carl-Edvard, rättschef

Bitr. sekreterare:

Ringberg, Karin M., kansliråd

Arbetsgruppen (S 1970:29:01) för information:

Ordförande:

Karlsson, Jan O., departementssekreterare

Medlemmar:

Kihlbom, J. Magnus, leg. läkare
Mattsson, Bengt-Olof T., departementssekreterare
Ording, Jan, byrådirektör
Östby, Nils E., byrådirektör

Direktiven för samarbetsorganet, se 1970 års riksdagsberättelse S 29.

Samarbetsorganet har under våren 1973 hållit ett sammanträde. Dess verksamhet har upphört den 4 september 1973 och dess uppgifter har övertagits av brottsförebyggande rådet (Ju 1973:14).

8. Fosterbarnsutredningen (S 1970:30)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 mars 1969 med uppdrag att utreda vissa frågor beträffande vården av barn och ungdomar i fosterhem, barnhem och andra barnavårdande institutioner:

Utredningsman:

Hörnlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen

Experter:

Björne, B. Gunnar, kansliråd
Larsson, Karl G., sektionschef
Thorstenson, R. Billy, t.f. kansliråd
Wallin, M. Margareta (Greta), avdelningsdirektör

Sekreterare:

Everljung, Claes-Göran, socionom
Sjöberg, Tage B., departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (Sjöberg)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse S 30.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 33 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

9. Samarbetskommittén (S 1970:31) för social forskning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 april 1969 med uppgift att ta upp frågor om undersökningar av allmänt intresse som aktualiseras i det socialpolitiska arbetet och främja samarbetet i sådana frågor mellan förvaltningen och den vetenskapliga forskningen:

Ordförande:

Aspling, Sven G., statsråd

Ledamöter:

Carlson, K. Sören, f. borgarråd

Engström, Arne V., professor

Fridh, K. Göte, statssekreterare

Hedlén, Bengt R., socialdirektör

Karlsson, Anders, soc. studerande

Lindblom, Paul, direktör

Nelander, Olle M. V., direktör

Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör

Poppius, Hans D., byråchef

Rexed, Bror A., generaldirektör

Sandgren, C. Lennart, statssekreterare

Segerstedt, Torgny, professor, rektor

Åström, Lars-Åke E., generaldirektör

Experter:

Börjeson, Bengt O., docent

Larsson, Karl G., sektionschef

Ringborg, S. Erland, departementssekreterare

Sekreterare:

Forslund, E. Birger, kansliråd

Bitr. sekreterare:

Uggla, G. Inga-Lill, fil. lic.

Utredningsgruppen (S 1970:31:01):

Ordförande:

Engström, Arne V., professor

Ledamöter:

Lindblom, Paul, direktör

Rexed, Bror A., generaldirektör

Expert:

Ringborg, S. Erland, departementssekreterare

Sekreterare:

Oscarsson, Bo S. I., kanslichef

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren i huvudkommittén); Arbetarskyddsfonden, Sveavägen 166, 8 tr., 113 46 Stockholm, tel. 30 65 00 (sekreteraren i utredningsgruppen)

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit ett sammanträde. Dessutom har utredningsgruppen under samma tid hållit åtta sammanträden.

Utredningsgruppen har i januari 1973 avgivit Delrapport I (Ds S 1973:1) Resurser och organisation för forskning och utvecklingsarbete inom socialsektorn, samt i december 1973 Delrapport II (Ds S 1973:8) Resurser och organisation för forskning inom socialsektorn Överväganden och förslag. Gruppen har därmed slutfört sitt uppdrag.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

10. Sjukvårdskostnadsutredningen (S 1970:32)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 för att utreda vissa frågor rörande sjukvårdskostnader, innefattande dels en samhällsekonomisk analys rörande sjukvårdskostnadernas utveckling, dels en teknisk undersökning rörande verkningar individuellt och kollektivt av nuvarande metoder för sjukvårdskostnadernas finansiering:

Utredningsman:

Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef, professor

Experter:

Ericsson, Kjell U., förste sekreterare

Lindgren, S. Åke, avdelningschef

Skogsberg, P. Gösta, f.d. avdelningschef

Stenfors, Bo I. L., departementssekreterare

Svenonius, Rolf H., ekonomichef

Sekreterare:

Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av arbetet. Därutöver har sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper för frågan om trafikolycksfallens sjukvårdskostnader resp. de totala sjukvårdskostnadernas fördelning.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

11. Hjälpmedelsgruppen (S 1970:33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 november 1969 för översyn av verksamheten med hjälpmedel för handikappade:

Ordförande:

Fors, Åke Hj., kansliråd

Ledamöter:

Nilsson, K. F. Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 17 mars 1973)

Sellvall, L. Göran, departementssekreterare (t.o.m. den 16 mars 1973)

Wennerberg, Sigfrid B., överingenjör

Experter:

Brattgård, Sven-Olof, professor

Danielsson, G. Gunnar, förste sekreterare

Hedin, Bernt L., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Lindstedt, G. Eva A., docent (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Johansson, P. Bertil, föreståndare

Malm, B. Svante, avdelningsdirektör

Roos, Birger, civilingenjör

Ström, Sven Å., docent

Wedmalm, Per O. R., byrådirektör

Sekreterare:

Gardeström, Linnéa, sekreterare (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Hedin, Bernt L., avdelningsdirektör (t.o.m. den 14 maj 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Direktiven för gruppen, se 1971 års riksdagsberättelse S 27. Tilläggsdirektiv, se riksdagsberättelse S 1972:22 och S 1973:16.

Gruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden.

Gruppen beräknar slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

12. Hälsovårdsinspektörsutbildningsutredningen (S 1970:34) (HVI)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för att verkställa översyn av hälsovårdsinspektörsutbildningen (HVI-utredningen):

Utredningsman:

Wihlborg, Hans H., f.d. organisationsdirektör

Experter:

Eriksson, L. Tore, sekreterare
Fhölenhag, Thomas, intendent
Fredriksson, Knut A. G., hälsovårdskonsulent
Hammarfors, Per A. U., förste avdelningsingenjör
Lindvall, S. Thomas I., laborator
Möller, Arne P., kanslichef
Nilsson, Sven R., läns hälsovårdskonsulent
Rengholt, Ulf N., avdelningsdirektör
Rylander, C. Ragnar, bitr. avdelningsföreståndare
Schelin, C.-J. Åke, sekreterare
Wollarz, F. Einar L., stadsveterinär

Sekreterare:

Andersson, Lars Erik E., t.f. byråchef
Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har i juli 1973 avlämnat sitt betänkande (Ds S 1973:4) Ny utbildning av hälsovårdsinspektörer.

Uppdraget är därmed slutfört.

13. Arbetsmiljöutredningen (S 1970:35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 februari 1970 med uppdrag att företa en allmän översyn av arbetarskyddslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 5 mars 1970):

Ordförande:

Danielson, Gunnar H., generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, Sivert, ombudsman
Gustafsson, Kerstin, förbundsjurist
Kjellstrand, Leif, ombudsman
Larsson, Gunnar, direktör
Lindström, Gunnar, direktör
Westling, Otto J., f.d. generaldirektör

Experter:

Ahlgren, Bert S., försäkringsdomare (t.o.m. den 5 juli 1973)

Ahlqvist, G. Börje, avdelningschef

Bartley, A. Osborne, professor

Bolinder, S. Erik G., med. lic.

Forssman, Sven P. M., f.d. överdirektör

Holm, Thorsten H., direktör (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Jönsson, E. Gustav, departementsråd

Lönngren, D. Rune, farm. dr.

Malmsköld, A. J. Bertil, yrkesinspektör

Masreliez, Nils G., med. lic.

Rundqvist, Karl-Ingvar, hovrättsassessor

Starland, Hilding, f.d. överingenjör

Westlin, E. Arne, avdelningschef (fr.o.m. den 19 januari 1973)

Sekreterare:

Gullberg, Hans E., hovrättsråd

Bitr. sekreterare:

Lindström, Jöns A., departementssekreterare

Paulsson-Nordling, Kerstin E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 september 1973)

Lokal: Lilla Nygatan 1, 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse S 29.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 13 sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

14. Arbetsgruppen (S 1970:36) rörande försöksverksamhet inom barna- och ungdomsvården (AFBU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 mars 1970 för att planera och framlägga förslag rörande försöksverksamhet för metodutveckling inom barna- och ungdomsvården:

Ordförande:

Hörnlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen

Ledamöter:

Gordan, Kurt, rektor

Göransson, Bertil, landstingsråd

Jonsson, Gustav A., docent

Larnstedt, A. Ossian G, departementsråd

Larsson, Karl G., sektionschef
Nilsson, Göte, intendent
Rosén, Göta, f.d. avdelningschef
Sjöberg, Tage B., departementssekreterare
Vestlund, A. G. (Gösta), undervisningsråd

Sekreterare:

Thyblad, Tom F. F. T:son, byråchef

Bitr. sekreterare:

Björklund, Rolf, sekreterare

Lokal: Socialstyrelsen, Fack, 105 30 Stockholm, tel. växel 22 12 00

Direktiven för arbetsgruppen, se 1971 års riksdagsberättelse S 30.

Arbetsgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 sammanträtt en gång. Arbetsutskottet har under samma tid sammanträtt tolv gånger.

Arbetsgruppen har i samråd med socialstyrelsen och skolöverstyrelsen under den angivna tiden påbörjat försöksverksamhet med fosterföräldrautbildning i Gotlands, Borås, Västerås och Kumla kommuner.

Vidare driver gruppen sedan juni 1972 tillsammans med socialstyrelsen försöksverksamhet med vård utom skola med placering av ungdomsvårdsskoleelever i deras hem.

Arbetsgruppens arbete beräknas avslutas under år 1974.

15. 1970 års utredning (S 1970:38) om tandvårdsförsäkring

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 april 1970 för utredning angående formerna för en tandvårdsförsäkring (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1970):

Utredningsman:

Åström, Lars-Åke E., generaldirektör

Experter:

Aggeryd, M. Thorsten, förbundsordförande
Ahlberg, Jan Erik, förbundsdirektör
Artbäck, K. Erland, sjukhusintendent
Ericsson, Bengt G., kanslichef
Hedlin, John W. A., medicinalråd
Sundberg, Hans E., leg. tandläkare
Tengwall, Sven-Erik G., departementssekreterare
Wikman, C. Gunnar, departementssekreterare
Åstrand, Sven-Gustav, tandvårdsdirektör

Sekreterare:

Lundstedt, Barbro E., byrådirektör

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse S 32.

Under tiden november 1972 — juni 1973 har utredningen undersökt vissa administrativa frågor och därvid hållit sex sammanträden. Resultatet av undersökningarna har överlämnats till riksförsäkringsverket.

Uppdraget är därmed slutfört.

16. Pensionsålderskommittén (S 1970:40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 för att utreda frågan om pensionsåldern m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1970):

Ordförande:

Granqvist, Liss M., president

Ledamöter:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Danielson, Gunnar H., generaldirektör

Karlsson, F. Göran, redaktör, led. av riksdagen

Mundebo, K. A. Ingemar, avdelningsdirektör, led. av riksdagen

Persson, E. Yngve, f.d. förbundsordförande, f.d. led. av riksdagen

Regnéll, Carl Göran, bankdirektör, led. av riksdagen

Experter:

Nilsson, Karl-Erik, bitr. direktör

Persson, Gustav B., kommunalråd

Petri, Carl Axel H., kammarrättslagman

Strandberg, Sten Erik, försäkringsdomare

Svensson, Inge G., direktörsassistent

Sekreterare:

Bratthall, Kenneth, hovrättsassessor

Wilhelmsson, A. Börje, rådman

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning, Citadellsvägen 17, 211 20 Malmö, tel. 040/749 50 (Wilhelmsson); c/o Socialförsäkringsutskottet, Riksdagen, 100 12 Stockholm 46, tel. växel 14 20 20 (Bratthall)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse S 34.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 14 sammanträden.

Kommittén avser att under februari 1974 avlämna ett delbetänkande innefattande bl. a. förslag om lagstadgad sänkning av pensionsåldern till 65 år och en förstärkning av standardgarantin för folkpensionärerna. Kommittén avser att före slutet av år 1974 avlämna slutbetänkande.

17. Arbetsgruppen (S 1970:42) för översyn av reglerna om statsbidrag till särskolverksamheten

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 med uppdrag att se över reglerna om statsbidrag till särskolverksamheten:

Ordförande:

Fors, Åke Hj., kansliråd

Ledamöter:

Andersson, N. G. Bertil, departementssekreterare

Hildeland, K. I. Erling, sekreterare

Sandström, Carl-Eric D., sekreterare

Sellvall, L. Göran, departementssekreterare

Wessman, Lennart O. S., särskolinspektör

Sekreterare:

Mattsson, Bengt-Olof T., departementssekreterare

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Gruppen har i december 1973 avgivit diskussionspromemorian (Ds S 1973:7) Vissa frågor om byggnadsbidrag enligt kungörelsen (1968:350) angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda.

Uppdraget är därmed slutfört.

18. Nykterhetsvårdens anstaltsutredning (S 1970:43)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 med uppdrag att utreda platsbehovet vid de allmänna vårdanstalterna för alkoholmissbrukare:

Utredningsman:

Larnstedt, A. Ossian G., departementsråd

Experter:

Elfvén, Jan, avdelningsdirektör

Nilsson, Edgar O. M., direktör

Nordström, L. Gösta, byråchef

Rigbäck, Berndt G., direktör

Sekreterare:

Wilhelmsson, Bengt V., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Söderblom, Monica C., utredningssekreterare (fr.o.m. den 21 mars 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse S 31.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 15 december 1972):

Under utredningsarbetet har det emellertid visat sig befogat att närmare undersöka inackorderingshemmen, vars platsantal under de senaste åren vuxit mycket kraftigt och nu uppgår till ca 1 300. Beläggningsstatistiken visar stora variationer mellan de olika hemmen. I genomsnitt har beläggningen dock varit relativt låg och uppgick år 1971 till ca 75 %. Beläggningsituationen bör undersökas närmare liksom även formerna för intagning och hemmens sätt att fungera m.m. Personaltäthet och andra resurser samt kostnadsutvecklingen för verksamheten bör också undersökas. Åtgärder ägnade att anpassa antalet platser vid inackorderingshemmen till det beräknade behovet bör föreslås. Härvid bör bl.a. undersökas i vilken utsträckning det finns förutsättningar att i stället för anstaltsvård använda den öppna vårdform inom nykterhetsvården som inackorderingshemmen utgör.

Jag förordar att utredningen får i uppdrag att undersöka nu nämnda spörsmål rörande inackorderingshemmen och anstaltsvården samt att avge de förslag till åtgärder som kan anses påkallade.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 36 sammanträden samt haft överläggningar med bl. a. företrädare för landstings- och andra kommuner samt vårdanstalter och inackorderingshem. Studiebesök har företagits vid anstalter och inackorderingshem för alkoholmissbrukare m. fl. institutioner.

Utredningen fortsätter med undersökningen rörande inackorderingshemmen för alkoholmissbrukare.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

19. Yrkesskadeförsäkringskommittén (S 1971:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1971 för att företa en översyn av yrkesskadeförsäkringen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1971):

Ordförande:

Samuelsson, G. Yngve, generaldirektör

Ledamöter:

Ahlgren, Bert S., försäkringsdomare (t.o.m. den 5 juli 1973)

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Fredriksson, K. Torsten, gruvarbetare, led. av riksdagen

Gustafsson, Olof, direktör

Karlsson, Henry, förbundssekreterare

Svensson, Inge G., direktörsassistent

Walander, Håkan I., socionom (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Experter:

Dahlström, Lars E., försäkringsdomare

Ekberg, Leif, kammarrättslagman

Maritz, Arvo A., byråchef

Sekreterare:

Odenkrants, Carl J. E., hovrättsassessor

Wallenberg, Jarl-Erik, byrådirektör

Lokal: Lilla Nygatan 1, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse S 32.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

20. Fokusutredningen (S 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 med uppdrag att, med beaktande av vad socialutskottet anfört i ämnet (SoU 1972:5, rskr 1972:57), undersöka förutsättningarna för en fortsättning av den verksamhet med boende och service för svårt rörelsehindrade personer som Stiftelsen Fokus bedriver:

Utredningsman:

Fors, Åke Hj., kansliråd

Experter:

Andersson, G. Ingemar, byråchef, f.d. led. av riksdagen

Danielsson, G. Gunnar, förste sekreterare

Sellvall, L. Göran, departementssekreterare

Ågren, Lars O. T., direktör

Sekreterare:

Mattsson, Bengt-Olof T., departementssekreterare
Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1972 — april 1973 hållit 13 sammanträden.

Utredningen har den 16 april 1973 avgett betänkandet (Ds S 1973:2) Serviceboende för rörelsehindrade.

Uppdraget är därmed slutfört.

21. Socialpolitiska bidragsutredningen (S 1972:02)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för att kartlägga det socialpolitiska bidragssystemet i syfte att klarlägga eventuella brister i avseende på samordningen av olika bidragsformer:

Utredningsman:

Nasenius, B. Jan V., departementssekreterare

Experter:

Andersson, Bengt E., socialdirektör
Bengtson, Sven F., byråchef
Dahlström, Lars E., försäkringsdomare
Olsson, K. R. Bertil, statistikchef

Sekreterare:

Korpi, Sture H., informationssekreterare

Bitr. sekreterare:

Ritter, Kristin M., socionom (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Uggla, G. Inga-Lill, fil. lic. (fr.o.m. den 7 maj 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Utredningsmannen tillkallad med anledning av skrivelse från arbetsgruppen för låginkomstfrågor den 8 juni 1972.

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden. En särskild arbetsgrupp inom utredningen har hållit sju sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

22. Semesterutredningen (S 1972:03)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1972 för att företa en översyn av lagstiftningen om semester (se Post- och Inrikes tidn. den 23 december 1972):

Utredningsman:

Åström, Lars-Åke E., generaldirektör

Experter:

Eklund, P. Gösta, ombudsman

Forstadius, Erik L. W., direktör

Jönsson, Ingeborg, avdelningsdirektör

Karlsson, H. K. Göran, ombudsman

Sjöberg, N. Björn V., departementsråd

Sekreterare:

Grönwall, Lars O., hovrättsassessor

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 8 december 1972):

Vid Nordiska rådets trettonde session i Reykjavik år 1965 antog rådet på förslag av socialpolitiska utskottet en rekommendation (nr 20/1965) åt de nordiska ländernas regeringar att vidta åtgärder för att så långt som möjligt samordna de nordiska ländernas lagstiftningar om semester. Av det utlåtande av socialpolitiska utskottet som låg till grund för rekommendationen framgår att vissa frågor, framför allt frågor om semesternas längd och semestergottgörelsens storlek, bedömdes vara närmast av allmän politisk innebörd och därför torde få lösas av varje land för sig. Däremot menade socialpolitiska utskottet att reglerna om semesterlagstiftningens tillämpningsområde, semesternas förläggning och i viss mån semestergottgörelsen är av den natur att nordisk enhetlighet borde kunna uppnås.

Efter uppdrag av Nordiska socialpolitiska kommittén, vilken tjänar som samarbetsorgan mellan socialministerierna i de nordiska länderna, har ett ämbetsmannautskott med ledamöter från Sverige, Danmark, Finland och Norge gjort en förberedande utredning av möjligheterna till en sådan samordning av semesterreglerna som Nordiska rådet rekommenderat. Utskottet har lagt fram sin rapport (Nordisk utredningsserie nr 15/71) till Nordiska socialpolitiska kommittén i början av detta år.

Rapporten redovisar en genomgång av de praktiskt sett mera betydelsefulla skillnader med avseende på den enskildes ställning som råder mellan semesterreglerna i de olika länderna. Den mynnar ut i ett förslag om att ändringar i lagstiftningen på ett antal angivna punkter bör övervägas i ett eller flera av länderna.

Nordiska socialpolitiska kommittén har tillstyrkt rapportens förslag till punkter där en harmonisering borde kunna ske. Avsikten är, som framgår

av vad jag sagt om rapporten, att harmoniseringsarbetet skall föras vidare genom lagstiftningsåtgärder i varje land för sig.

Jag vill nu förorda att en särskild sakkunnig tillkallas för att göra en sådan översyn av den svenska semesterlagstiftningen.

De bestämmelser i den svenska lagstiftningen som främst berörs av den nordiska rapporten är reglerna om rätt till semester för korttids- och deltidsanställda. I detta avseende ifrågasätts i rapporten om inte varje anställning i princip oberoende av arbetsuppgifternas omfattning bör kvalificera för semesterrätt, i vart fall i form av rätt till ekonomisk gottgörelse. När det gäller beräkningen av semesterns längd föreslås att, till skillnad mot vad som nu gäller, helgdagar inte i något fall skall ingå i semestern. Vidare framförs ett förslag att föreskrifter om samråd mellan arbetsgivare och arbetstagare före beslut om förläggningen av semestern skall tas in i lagstiftningen. Även vissa frågor om semesterlagens tillämpningsområde och tiden för utbetalning av semesterlottgörelse tas upp i rapporten. Utredningsmannen bör på grundval av den genomgång som skett i rapporten överväga lämpligheten av lagändringar.

Vid internationella arbetsorganisationens (ILO) allmänna konferens år 1970 antogs bl.a. en konvention om semester (nr 132). I min anmälan till riksdagen av konventionen i prop. 1971:5 konstaterade jag att — med hänsyn till innehållet i vissa detaljbestämmelser — konventionen inte kunde ratificeras av Sverige utan att gällande svenska semesterlagstiftning ändrades. Jag ansåg det emellertid angeläget att en svensk ratifikation av konventionen kunde komma till stånd och anförde att frågan i vilka avseenden den svenska semesterlagen innefattade ratifikationshinder lämpligen kunde övervägas i anslutning till utredningsarbetet om harmonisering av de nordiska ländernas semesterlagstiftning. Den sakkunnige bör undersöka denna fråga och klarlägga vilka lagändringar som krävs för en svensk ratifikation av konventionen.

I anslutning till den översyn av semesterlagstiftningen som jag här förordat i syfte att främja en internationell harmonisering av semesterbestämmelserna är det naturligt att en översyn kommer till stånd även med hänsyn till de erfarenheter som tillämpningen av lagstiftningen i övrigt givit upphov till under den tid som gått sedan dess ikraftträdande år 1963.

Jag vill nämna att 1971 års riksdag (rskr 1971:244) på grundval av socialutskottets utlåtande nr 26 över väckta motioner har hemställt om utredning av — förutom semesterfrågorna för deltids- och korttidsanställda vilka jag redan berört i anslutning till den nordiska rapporten — frågan om förlängning av den minsta tid som gäller för arbetsgivarens skyldighet att underrätta arbetstagare om förläggningen av dennes semester. Denna fråga har också föranlett ett uttalande av den senaste LO-kongressen. Frågor som semesterlagstiftningens tillämpning givit upphov till har vidare aktualiserats i framställningar till socialdepartementet från bl.a. TCO. De till departementet inkomna framställningarna bör överlämnas till den sakkunnige för att beaktas i utredningsarbetet. Vissa frågor som berörs i framställningarna, såsom om ytterligare förlängning av den lagstadgade semestern för äldre arbetstagare och om lagstadgad minimisemester oavsett omfattningen av det arbete som utförts under kvalifikationsåret, är emellertid av vidare innebörd och främst att se som frågor om samhällsekonomisk prioritering. Sådana frågor är inte av den karaktär att de bör tas upp i detta sammanhang.

Vad jag nu sagt gäller i första hand den allmänna semesterlagen. Vid sidan

om denna finns en särskild lag om förlängd semester för vissa arbetstagare med radiologiskt arbete. Fråga har uppkommit om denna lag är tillämplig för gruvarbetare i arbete under jord. Arbetarskyddsstyrelsen, vilken enligt lagen har att på begäran av domstol eller den vars rätt berörs avgöra huruvida visst arbete är sådant som avses i lagen, har funnit att lagen inte är tillämplig på gruvarbete under jord. Styrelsen har emellertid i en framställning föreslagit att det skall tas upp till övervägande om lagen bör utsträckas att gälla även arbete i gruvor där joniserande strålning förekommer i riskabel omfattning. Svenska gruvindustriarbetareförbundet har under återopande av faran för joniserande strålning i gruvorna gjort en framställning om förlängd semester för den som sysselsätts i gruvarbete under jord.

Enligt min uppfattning bör de problem som föreligger för personal som i sitt arbete utsätts för strålningsrisker i första hand mötas med åtgärder inom arbetarskyddet. Den sakkunnige bör mot bakgrunden härav förutsättningslöst pröva motiven för en särslagstiftning för dem som i sitt arbete utsätts för joniserande strålning och lägga fram de förslag som föranleds härav. Resultaten av det utredningsarbete som pågår inom strålskyddsinstitutet på detta område, innefattande bl.a. undersökningar av frågan om sambandet mellan strålning och blodförändringar hos personer som varit sysselsatta i olika typer av arbete, bör därvid beaktas.

Utredningen har under tiden december 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

23. Yrkesskadestatistikutredningen (S 1972:04)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1972 för utredning angående yrkesskadestatistikens utformning m. m.:

Utredningsman:

Gunnarsson, S. Olle G., överdirektör

Experter:

Eriksen, Tor E., byråchef (fr.o.m. den 19 januari 1973)

Gerhardsson, Gideon, professor (fr.o.m. den 19 januari 1973)

Kjellstrand, Leif, ombudsman (fr.o.m. den 19 januari 1973)

Wallberg, Klas H. S., avdelningschef (fr.o.m. den 19 januari 1973)

Sekreterare:

Lagerlöf, K. Elisabeth, forskningsassistent (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Wikman, C. Gunnar, departementssekreterare (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Bitr. sekreterare:

Jensen, Inga-Lill I., fil. kand. (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (Wikman)

Direktiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 28 december 1972):

Den officiella yrkeskadestatistiken utarbetas f. n. av riksförsäkringsverket. Statistiken bygger på material från yrkeskadeförsäkringen. Här märks i första hand yrkeskadeanmälningarna men också de hos riksförsäkringsverkets skaderegleringsbyråer upplagda skadeakterna med däri befintliga övriga handlingar av olika slag såsom läkarintyg, beslut om skadersättning m.m. vidare används de s.k. arbetsgivaruppgifter som arbetsgivarna är skyldiga att lämna varje år angående föregående års förhållanden till ledning för beräkning av avgiftsunderlag för allmän försäkring och yrkeskadeförsäkring m.m. Arbetsgivaruppgifterna används i yrkeskadestatistiken för beräkning av frekvenstal, skaderisker, svårighetstal m.m.

Yrkeskadestatistiken har hittills huvudsakligen haft två funktioner, nämligen dels att tjäna som grund för den differentierade premiesättning som före år 1972 tillämpades inom yrkeskadeförsäkringen, dels att utgöra ett betydelsefullt hjälpmedel på arbetarskyddsområdet. Vid sidan härav har en del av det material varpå statistiken grundats utnyttjats för att förse det centrala företagsregistret med uppgifter samt för beräkning av byggnadsforskningsavgiften.

Sedan ett enhetligt premiesystem införts inom yrkeskadeförsäkringen (prop. 1971:22, SfU 1971:17, rskr 1971:108) har behovet av den nuvarande detaljrika yrkeskadestatistiken som grund för premiesättningen inom försäkringen förlorat i betydelse. Utredningen angående yrkeskadeförsäkringens finansiering m.m. har med anledning härav prövat hur yrkeskadestatistiken i fortsättningen bör utformas och vilken myndighet som bör svara för statistikproduktionen. Med hänsyn till att genomgripande förändringar planeras beträffande yrkeskadeförsäkringens administration, avgiftsdebitering och avgiftsuppbörd, har utredningen i sitt betänkande (Ds S 1971:5) ang. yrkeskadestatistikens utformning och handhavande begränsat sig till att lämna vissa rekommendationer, avsedda att närmare övervägas av en särskild statistikdelegation.

Utredningens betänkande har remissbehandlats. Från olika håll har därvid framhållits att vissa frågor kräver ytterligare analys. Jag förordar därför att en särskild utredningsman tillkallas för att närmare utreda sådana frågor.

Sedan yrkeskadestatistikens direkta anknytning till premiesättningen inom yrkeskadeförsäkringen i huvudsak upphört, har frågan om utformningen av denna statistik kommit i ett nytt läge. Behovet av statistisk redovisning avseende olycksfall i arbete och andra yrkeskadador anknyter numera i första hand till arbetarskyddsverksamhetens krav. I detta hänseende måste man försöka tillgodose angelägna önskemål om sådana förbättringar av yrkeskadestatistiken att den blir väl ägnad som ett underlag för bedömningar och ställningstaganden när det gäller insatserna för en tillfredsställande arbetsmiljö. För yrkeskadeförsäkringens del har samtidigt betydelsen av en dylik statistik minskat.

Utredningsmannen bör söka formulera målsättningen för en modern yrkeskadestatistik. För detta ändamål bör han i första hand göra en analys av de krav som kan ställas på statistiken och allsidigt belysa avnämbarbehoven på området, såväl avseende arbetarskyddsverksamheten som yrkeskadeförsäkringen. De förhållanden som hänger samman med statistikens användning i samband med det centrala företagsregistret och för uttag av byggnadsforskningsavgiften bör även beaktas.

En utgångspunkt för utredningsarbetet bör vara, att statistiken t. v. bör ha i huvudsak oförändrad omfattning i fråga om personkrets och yrkesskadebegrepp. Utredningsmannen bör pröva om grundmaterialet för statistiken även i fortsättningen kan utgöras av de skadeanmälningar m. m. som arbetsgivarna har att avge vid inträffad yrkesskada. Utredningsmannen bör därvid också pröva vilken utformning sådana anmälningar bör ha mot bakgrund av att försäkringens behov av detaljinformation för premiesättningsändamål till stor del bortfallit.

Mot bakgrund av vad utredningen kan komma fram till med avseende på statistikens användningsområde och grundmaterialet för statistiken bör utredningsmannen utforma konkreta förslag till hur yrkesskadestatistikens administration skall utformas. Därvid bör uppmärksammas i vilken mån befintliga register och annan statistikproduktion kan bidra till att tillgodose vissa av de uppgifter som behövs för yrkesskadestatistiken. En samordning med annan angränsande statistik bör eftersträvas så långt möjligt i fråga om såväl utformningen som den direkta produktionen. Samtidigt bör angelägenheten av en snabb redovisning av uppgifter om inträffade yrkesskador särskilt beaktas. Utredningsmannen bör härvid undersöka om någon form av preliminär snabbstatistik kan vara en lämplig väg.

Utredningsmannens förslag bör utformas med beaktande av föreliggande internationella åtaganden på yrkesskadestatistikens område.

Vid uppdragets fullgörande bör utredningsmannen samråda med arbetsmiljöutredningen.

Utredningen har under tiden maj — oktober 1973 hållit fem sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

24. Bostadstilläggsgruppen (S 1973:01)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 februari 1973 för att utreda vissa administrativa frågor rörande bostadstillägg m. m.:

Ordförande:

Jönsson, E. Gustav, departementsråd (t.o.m. den 27 november 1973)

Wickbom, Sten G., rättschef (fr.o.m. den 28 november 1973)

Sakkunniga:

Andersson, Sven Åke V., departementssekreterare

Berg, Bengt Åke, kansliråd

Ek, Marie-Louise, sekreterare

Wilken-Ferm, Birgit, departementssekreterare

Lindberg, S. Ingemar, kansliråd

Smedmark, Göran, avdelningsdirektör

Wikström, Åke, byrådirektör

Experter:

Nilsson, K. F. Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Sundelin, Berit, assistent (fr.o.m. den 20 december 1973)

Sekreterare:

Jonsson, Lena B., departementssekreterare
Kindlund, A. Sören, departementssekreterare

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden februari — oktober 1973 hållit nio
sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

25. Utredningen (S 1973:02) angående lokalisering av statens bakteriologiska laboratorium

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1973 för
att utreda de närmare förutsättningarna samt formerna för en
omlokalisering av statens bakteriologiska laboratorium till Umeå:

Ordförande:

Karlén, Göran H., med. dr

Sakkunniga:

Franklin, Nils, landstingsråd
Lekberg, E. E. Olov, landstingsråd
Lundbäck, B. Holger, professor

Experter:

Kjellander, Jan O., överläkare (fr.o.m. den 15 november 1973)
Nygren, G. Ingemar, kansliråd

Sekreterare:

Lindström, Berndt E., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 8 mars 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. 763 33 01,
34 05 00 ankn. 1991

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden mars — oktober 1973 hållit sex
sammanträden samt haft överläggningar med vissa myndigheter som berörs
av utredningens arbete.

Utredningen har enligt särskilt medgivande av Kungl. Maj:t påbörjat en
undersökning angående vissa frågor rörande kommunikationer och
transporter vid en eventuell omlokalisering av laboratoriet till Umeå.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

26. Utredningen (S 1973:03) angående lokaler för arbetarskyddsstyrelsen m.m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1973 för att utarbeta förslag till byggnadsprogram för lokaler för arbetarskyddsstyrelsen m.m.:

Ordförande:

Lönngren, D. Rune, farm. dr.

Sakkunniga:

Ahlqvist, G. Börje, avdelningschef

Lundgren, Nils, avdelningschef

Rhedin, Carl Werner E., byråchef

Törnquist, Harry E., byggnadsråd

Vasseur, Erik J. E., laboratoriechef

Experter:

Arrhenius, N. Erik A., docent (fr.o.m. den 29 juni 1973)

Holmstedt, Bo R., professor (fr.o.m. den 29 juni 1973)

Ullberg, Sven G., professor (fr.o.m. den 29 juni 1973)

Sekreterare:

Holmberg, Bo E. G., t.f. laborator (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Lokal: Arbetarskyddsstyrelsen, Fack, 100 26 Stockholm 34, tel. 23 69 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden mars — oktober 1973 hållit 14 sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter och övriga som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har tre sammanträden hållits med experterna.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

27. Arbetsgruppen (S 1973:04) för att undersöka pensionsfrågorna för entreprenöranställda på fartyg

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1973

Ordförande:

Sjöberg, N. Björn V., departementsråd (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Ledamöter:

Björne, B. Gunnar, kansliråd (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Grenander, Nils, direktör (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Karlsson, Gunnar B. S., förbundsordförande (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Rude, Karl R., förhandlingschef (fr.o.m. den 5 juni 1973)
Sjöquist, Hans E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 5 juni 1973)
Sjöstedt, K. Lennart T., hovrättsassessor (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (ordförande)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Gruppen har intill utgången av oktober månad 1973 hållit ett
sammanträde.

Gruppen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

28. Bosättningslåneutredningen (S 1973:05)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 för att
utreda verksamheten med statliga bosättningslån m. m.:

Utredningsman:

Wictorsson, Åke V., planeringschef, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 juli
1973)

Experter:

Eckerström, Rudolf E. M., bankokommissarie (fr.o.m. den 1 juli 1973)
Thorstenson, R. Billy, t.f. kansliråd (fr.o.m. den 1 juli 1973)
Öberg, Bernt, sekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Sekreterare:

Fredriksson, Ulla M., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden juli — oktober 1973 hållit två sammanträden
samt haft överläggningar med olika förvaltningar och andra som berörs av
utredningens arbete.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

29. Sakkunnig (S 1973:06) med uppdrag att utreda frågan om automatisk databehandling av medicinsk information vid karolinska sjukhuset

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 juni 1973 för att
utreda frågan om automatisk databehandling av medicinsk information vid
karolinska sjukhuset:

Utredningsman:

Rydback, A. V. Lennart, överdirektör (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Experter:

Berglund, Hans-Georg, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 24 juli 1973)

Böttiger, Lars Erik J., professor (fr.o.m. den 1 september 1973)

Magnusson, Tage A., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 september 1973)

Nilsson, N. Robert, avdelningschef (fr.o.m. den 1 september 1973)

Wahlgren, U. Iwan B., avdelningschef (fr.o.m. den 1 september 1973)

Sekreterare:

Zetterquist, Agneta E. E., byrådirektör (fr.o.m. den 28 augusti 1973)

Lokal: Statens förhandlingsnämnd, Sturegatan 24, 114 36 Stockholm, tel. 67 96 50

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningsmannen har under tiden juli — oktober 1973 hållit fyra sammanträden med experterna. Därutöver har sammanträden hållits bl. a. med representanter för karolinska sjukhuset och Stockholms läns landstingskommun.

Utredningsmannen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

30. Arbetsgruppen (S 1973:07) för frågor rörande verksamheten för barn med särskilda behov av stödåtgärder m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 för frågor rörande verksamheten för barn med särskilda behov av stödåtgärder m.m.:

Ordförande:

Lundblad, Grethe, socialinspektör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Ledamöter:

Baude, Annika M. C., avdelningschef (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Henriksson, E. Sture F., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Larsson, Karl G., sektionschef (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Tonér, E. Mari-Anne, skolkonsulent (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Viklund, Margareta, sekreterare (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Expert:

Stjerna, Kenneth H., sekreterare (fr.o.m. den 20 november 1973)

Sekreterare:

Gustafson, Leif Chr., sekreterare (fr.o.m. den 20 november 1973)

Bitr. sekreterare:

Spörndly, Barbro I., sekreterare (fr.o.m. den 20 november 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden juli — oktober 1973 hållit tre sammanträden.

Arbetsgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

31. Barnmiljöutredningen (S 1973:08)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 för att undersöka barnens levnadsförhållanden:

Utredningsman:

Rexed, Bror A., generaldirektör (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Sekreterare:

Lindberg, S. Ingemar, kansliråd (fr.o.m. den 7 september 1973)

Bitr. sekreterare:

Lund, Karin M., socialsekreterare (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Wittorp, I. Birgitta, departementssekreterare (fr.o.m. den 7 september 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Odhnoff till statsrådsprotokollet den 29 juni 1973):

Förslag om flera betydelsefulla reformer på familjepolitikens område har lagts fram för årets riksdag. Förutom sådana åtgärder, som är direkt inriktade på att förbättra barnens levnadsförhållanden, inverkar samhällsförändringar och åtgärder på olika områden utanför den egentliga familjepolitikens ram i hög grad på barnens livsmiljö. Den allmänna löne- och standardutvecklingen påverkar även barnens materiella standard. Förändringar i fråga om skolans mål, arbetsformer, innehåll och organisation har en direkt och betydelsefull inverkan på levnadsförhållandena för barnen i skolåldern. Planeringen och utformningen av boendemiljön har stor betydelse för barnens trygghet, trivsel och utveckling. Arbetstidens längd och förläggning liksom restiderna mellan arbetsplats och bostad är avgörande för föräldrarnas möjligheter att på ett tillfredsställande sätt kombinera förvärvsarbete och omvårdnad om barnen.

För det familjepolitiska reformarbetet är det väsentligt att man kan bedöma hur förändringar på andra samhällssektorer kan väntas påverka barnens framtida livsmiljö. En bättre förståelse av dessa verkningar bör också vara av värde för samhällsplaneringen och prioriteringen mellan olika politiska insatser inom dessa sektorer. Det är också av stor vikt för det

familjepolitiska reformarbetet att få bättre möjligheter att bedöma vilka återverkningar olika alternativ till familjepolitiska åtgärder kan få på sektorer som ligger utanför den egentliga familjepolitikens ram.

Mot den här angivna bakgrunden har arbetsgruppen för låginkomstfrågor i sin rapport (Ds In 1972:19) föreslagit total översyn och systematisk beskrivning av barnens levnadsförhållanden med syfte att ge underlag för en åtgärdsinriktad diskussion om barnens förhållanden.

En hel del utredningsmaterial om barnfamiljernas situation och barnens levnadsförhållanden finns redan och inom socialdepartementet har påbörjats en genomgång av genomförda och pågående forsknings- och utredningsprojekt som belyser förändringar i barnens livsmiljö. De betänkanden som under år 1972 avlämnades av 1968 års barnstugeutredning och familjepolitiska kommittén innehåller faktamaterial och redovisar undersökningar om främst barnens omvårdnad och utveckling samt barnfamiljernas ekonomiska situation. Utredningen om skolans inre arbete har enligt sina direktiv i uppgift att bl.a. kartlägga de pågående eller planerade undersökningsprojekt jämte andra erfarenheter, som kan ge vägledning för utredningens arbetsuppgifter i fråga om skolans verksamhet. I kommuner och landsting, vid utbildnings- och forskningsinstitutioner och på andra håll pågår försöksverksamhet, undersökningar och forskningsprojekt som berör barnens livsmiljö i olika avseenden. Huvudsakligen rör det sig om punktundersökningar som inte belyser samspelet mellan olika förändringar och inte ger en sådan samlad och systematisk bild som behövs för att ge underlag för en bredare åtgärdsdiskussion.

En särskild utredningsman bör nu tillkallas med uppgift att utarbeta en systematisk redovisning av hur barnens levnadsförhållanden utvecklats. Utredningsmannen bör söka ge en samlad bild av pågående och planerade undersökningar rörande barnens hälsa, utveckling och omvårdnad samt deras materiella standard och levnadsförhållanden i övrigt, däribland inverkan av förändringar i arbetslivet och boendemiljön. Pågående och slutförda forskningsprojekt och undersökningar på detta område bör därvid kartläggas. Utredningsmannen kan också föreslå vissa kompletterande undersökningar rörande förhållanden som ännu inte belysts i tillräcklig utsträckning. Huvuduppgiften bör emellertid vara att göra en deskriptiv analys av barnens levnadsförhållanden och inträffade förändringar i dessa, i syfte att ge underlag för en åtgärdsinriktad diskussion om barnens förhållanden.

Som ett led i en sådan analys bör utredningsmannen även söka bedöma den framtida utvecklingen rörande vissa väsentliga förändringar i barnens levnadsförhållanden. Vid bedömningen av den utveckling inom olika samhällssektorer som inverkar på barnens livsmiljö, exempelvis förändringar i levnadsstandard och konsumtionsmönster för olika befolkningsgrupper, förändringar i boendemiljön och förändringar i fråga om arbetstider och arbetsvillkor, bör samråd ske med 1975 års långtidsutredning.

Utredningen har under tiden juli — oktober 1973 hållit tre sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

32. Arbetsgruppen (S 1973:09) rörande social information

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 augusti 1973 för att utarbeta samt ombesörja tryckning och distribution av en ny upplaga av socialkatalogen:

Ordförande:

Korpi, Sture H., informationssekreterare (fr.o.m. den 1 september 1973)

Ledamöter:

Björck, Berndt H., informationschef (fr.o.m. den 1 september 1973)

Classon, Sigvard L., pressombudsman (fr.o.m. den 1 september 1973)

Edström, J. Lennart, informationschef (fr.o.m. den 1 september 1973)

Fors, Åke Hj., kansliråd (fr.o.m. den 1 september 1973)

Färm, Ingemar, bitr. direktör (fr.o.m. den 1 september 1973)

Hedin, Bernt L., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 september 1973)

Janzon, Bengt, presschef (fr.o.m. den 1 september 1973)

Experter:

Appelgren, J. Åke H., informationssekreterare (fr.o.m. den 20 november 1973)

Lersäther, Anna Margareta (Anna-Greta), lokalkontorsföreståndare (fr.o.m. den 5 november 1973)

Sekreterare:

Thunberg, Torsten I., informationssekreterare (fr.o.m. den 13 september 1973)

Bitr. sekreterare:

Rydbeck, Margareta A., assistent (fr.o.m. den 13 september 1973)

Tengvall, Ingalill M., landskapsarkitekt (fr.o.m. den 13 september 1973)

Lokal: Socialdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden september — oktober 1973 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med berörda myndigheter, organisationer och andra som berörs av arbetsgruppens arbete.

Arbetsgruppen kommer att avge förslag till utförande och innehåll av en ny upplaga av socialkatalogen. Den beräknas utkomma i april 1974.

Arbetsgruppen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

Kommunikationsdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 9, 10, 25 och 33

1. Trafikpolitiska delegationen (K 1965:38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1964, den 24 november 1967 och den 7 september 1971 att ingå i en trafikpolitisk delegation:

Ordförande:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Ledamöter:

Björkman, N. G. Folke, redaktör, f.d. led. av riksdagen

Ericson, Hans E., förbundsordförande

Ericsson, Axel K. G., disponent

Grafström, Erik O. Hj., f.d. generaldirektör

Grebäck, Erik H., agronom, f.d. led. av riksdagen

Himmelstrand, Gunnar G. F., direktör

Högberg, Mats J. G., ekonomidirektör

Kolare, Gustav C. K., f.d. förste förbundsordförande

Lindberg, Sven J., ombudsman, led. av riksdagen

Mellqvist, Sven A., expeditör, led. av riksdagen

Persson, N. Arne, lantbrukare, led. av riksdagen

Sellgren, Rolf O. M., transportplaneringschef, led. av riksdagen

Sundblad, Lars G., disponent

Thorell, K. Arne B., direktör

Öhrn, J. Bruno, kansliråd

Experter:

Kritz, Lars O., fil. lic.

Ranhem, Lars H., civilingenjör

Sjöberg, E. Arne, direktör

Sjökvist, Stig A. R., ingenjör

Sekreterare:

Carlsund, H. Bo H., departementssekreterare

Norrbom, N. Claes-Eric, departementsråd

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00, rikssamt. 11 73 34 (Norrbohm)

Direktiven för delegationen, se Kungl. Maj:ts beslut den 23 april 1964. Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse K 6.

Med hänsyn till bl.a. det pågående arbetet inom den trafikpolitiska utredningen ligger arbetet tills vidare nere.

2. Hamnutredningen (K 1966:40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1965 för att utreda spörsmålet om det svenska hamnväsendets framtida utformning (se Post- och Inrikes tidn. den 7 oktober 1965):

Ordförande:

Severin, Erik J., generaldirektör

Ledamöter:

Berglund, Olov, direktör

Gustafsson, Gunnar B., ombudsman

Hellner, Eskil M., regeringsråd

Larson, Knut-Inge L., f.d. överdirektör

Linder, N. Helge H., f.d. hamndirektör

Westerberg, Sten B., departementssekreterare

Experter:

Ericsson, Inger-Britt, avdelningsdirektör

Gabrielson, Lars, disponent

Himmelstrand, Gunnar G. F., direktör

Lindencrona, Gustaf, sjöfartsråd

Neergaard, Erik A., expeditiöschef

Sekreterare:

Lindencrona, Gustaf, sjöfartsråd

Bitr. sekreterare:

Orrsten, Henning, f.d. förste byråsekreterare

Lokal: Sjöfartsverket, Fack, 102 50 Stockholm 27, tel. växel 24 65 20 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse K 40.

Utredningen har under tiden november 1972—oktober 1973 hållit fem sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

3. Vägkostnadsutredningen (K 1966:41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1965 för att utreda frågan om vägtrafikens kostnadsansvar och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 26 november 1965):

Ordförande:

Grafström, Erik O. Hj., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Bergendahl, Göran H., professor

Godlund, Sven A. I., professor

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Experter:

Ahlstrand, N. Ingemar, avdelningsdirektör (t.o.m. den 30 maj 1973)

Carling, Alf G., docent

Carlsund, H. Bo H., departementssekreterare

Grahn, F. Ture, byrådirektör

Johnsson, Jan G., rättschef

Lindhagen, C. Gösta, professor

Magnusson, Leif R., fil. lic.

Sekreterare:

Gornitzka, Gunnar W., civilingenjör

Öhrn, J. Bruno, kansliråd

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (Gornitzka 87 00 00)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse K 41.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 sammanträtt under åtta dagar. Härtill kommer ett antal sammanträden inom skilda arbetsgrupper inom kommittén.

Utredningen har i juni 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:32) Vägtrafiken — Kostnader och avgifter.

4. Utredningen (K 1967:36) om beredskapslagstiftning på luftfartens område

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 april 1966 för att verkställa utredning om beredskapslagstiftning på luftfartens område:

Utredningsman:

Ljungström, Claes G., rådmann

Lokal: Örebro tingsrätt, Box 385, 701 05 Örebro, tel. 019/11 93 10

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

5. Svenska sakkunniga (K 1967:37) inom Nordisk kommitté för trafiksäkerhetsforskning (NKT)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1966 att såsom svenska ledamöter ingå i ett nordiskt samarbetsorgan för trafiksäkerhetsforskning:

Ordförande:

Backman, Gösta B., kansliråd

Ledamöter:

Hansson, Hans O. G., kanslichef (t.o.m. den 31 oktober 1973)

Kritz, Lars-Bruno, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 november 1973)

Expert:

Kritz, Lars-Bruno, avdelningsdirektör (t.o.m. den 31 oktober 1973)

Sekreterare:

Kritz, Lars-Bruno, avdelningsdirektör

Lokal: Transportforskningsdelegationen, Sveavägen 166, 14 tr., 113 46 Stockholm, tel. 34 77 45 (Kritz)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

De sakkunniga har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden, varav två varit gemensamma med kommitténs övriga ledamöter från Danmark, Finland och Norge. Kommittén har i januari och oktober 1973 framlagt kataloger över pågående och planerade nordiska projekt på trafiksäkerhetens område. Katalogerna ingår i Nordiskt trafiksäkerhetsråds publikationsserie såsom Rapport 1. Projektkatalog 1971, resp. Rapport 3. Projektkatalog 1972. På kommitténs initiativ har i april 1973 hållits en nordisk forskarkonferens rörande trafikanters visuella informationsinhämtning.

Kommittén utgör samarbetsorgan med uppgift att biträda Nordiskt trafiksäkerhetsråd (NTR) (K 1971:02).

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

6. Nordisk kommitté (K 1967:38) för transportekonomisk forskning (NKTF)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1966 att ingå som svenska ledamöter i ett nordiskt samarbetsorgan för transportekonomisk forskning:

Svenska ledamöter:

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Samuelson, Stig J. E., överingenjör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (Johansson)

Kommittén, som består av två ledamöter från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige, har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra egna sammanträden och ett sammanträde gemensamt med nordisk ämbetsmannakommitté för transportfrågor (NÄT).

Kommittén har anordnat en forskarkonferens om trafikmodeller och prognosmetoder i planläggningen av persontrafik och en forskarkonferens om strukturförändringar inom transportsektorn.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

7. Flygtrafikledningskommittén (K 1967:44)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1966 för utredning angående flygtrafikledningens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 30 november 1966):

Ordförande:

Netzén, K. Gösta, landshövding

Ledamöter:

Görs, L. Folke, driftdirektör

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Nilsson, Jan H., departementsråd

Wagner, G. F. Wilhelm, överste

Experter:

Bengtsson, O. Lennart, avdelningsdirektör

Hörberg, Olof Hj., överingenjör

Johansson, Caj-Aage, kanslichef

Nordström, Sven-Bertil, förste stabsmeteorolog

Olsson, Carl Olov, civilingenjör

Persson, S. Anders V., förste statsmeteorolog

Sekreterare:

Nordström, Lars-Erik, överingenjör

Bitr. sekreterare:

Ahrenstedt, Bengt-Arne, stabsmeteorolog

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 2 tr., 111 28 Stockholm, tel. 29 17 12 (sekreteraren), 763 22 66 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1967 års riksdagsberättelse K 44.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre plenarsammanträden samt sexton expertgruppsammanträden. Ett principiellt systemförslag för den framtida flygvädertjänsten i Sverige har remitterats till berörda flygföretag och organisationer. Två expertgrupper har företagit resor till utlandet för studium av system och organisation för flygvädertjänst.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

8. Motorredskapsutredningen (K 1968:53)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1967 för översyn av reglerna om motorredskap samt utredning av vissa närliggande frågor:

Utredningsman:

Ahreson, Holger, f.d. vägdirektör

Experter:

Adolfsson, Bo, förhandlingsombudsman

Bäckström, Bo, överingenjör

Ekberg, K. Gustav, överingenjör

Odén, C. Åke, f.d. kanslichef

Strömbäck, Erland H. D. D:son, hovrättsassessor

Thalén, Bo D:son, överstelöjtnant

Sekreterare:

Holmquist, Bo, avdelningsdirektör

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. 763 22 47
(Ahreson), tel. växel 018/12 04 60 (Holmquist)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse K 53.
Tilläggsdirektiv, se 1969 års riksdagsberättelse K 45.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden. Utredningen har i november 1972 sammanställt sina överväganden i huvudfrågorna i en PM, vilken med hemställan om synpunkter överlämnats till ett 70-tal myndigheter, branschorganisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Samrådsyttrandena har i juli 1973 sammanställts för vidare bearbetning inför avlämnandet av utredningens slutbetänkande.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

9. Utredningen (K 1969:51) om stängselskyldighet vid järnväg

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1967 för att utreda de frågor rörande stängselskyldighet vid järnväg, som riksdagens tredje lagutskott behandlat i sitt utlåtande 3LU 1964:27:

Utredningsman:

Landahl, E. Tore, hovrättslagman

Sekreterare:

Munck, Johan, tingsfiskal

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 haft överläggningar med företrädare för statens järnvägar och andra som berörs av utredningens arbete. Ett sammanträde har hållits med en särskild arbetsgrupp som tillsatts av Stockholms kommun.

Utredningsmannen har den 20 december 1973 avgett betänkandet (Ds K 1973:7) Stängselskyldighet vid järnväg.

Uppdraget är därmed slutfört.

10. 1968 års svenska öresundsdelegation (K 1969:54)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1968 för att i samarbete med en motsvarande dansk delegation förbereda regeringsöverläggningar i för Sverige och Danmark gemensamma frågor rörande fast förbindelse över Öresund och storflygplats i Öresundsregionen:

Ordförande:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Ledamöter:

Gustafsson, Carl-Erik, teknisk direktör

Johansson, Caj-Aage, kanslichef

Peterson, Lars E., generaldirektör

Sjönander, Bo Jonas, statssekreterare

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Experter:

Abrahamsson, Ulf G., civilingenjör

Bäckström, A. Ingemar, driftdirektör

Dahlberg, A. Bertil, byrådirektör

Ekström, Harald V., vägdirektör

Gardmo, Gunnar, förste trafikledare

Godlund, Sven A. I., professor

Larsson, Nils-Olof G., avdelningsdirektör

Wolffram, Bengt O., överingenjör

Sekreterare:

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Bitr. sekreterare:

Lundin, Christer K. O., avdelningsdirektör

Torgils, A. Gunnar, lagman

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Regeringsöverläggningar om öresundsfrågorna påbörjades i december 1972.

Uppdraget är därmed slutfört.

11. Befälsbemanningsutredningen (K 1970:29)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1969 för översyn av behörighetskraven för sjöbefäl (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juni 1969):

Utredningsman:

Borggård, Göran R., generaldirektör

Experter:

Colldahl, Gunnar, rektor

Forssblad, N. Douglas, direktör

Hadrup, Knut E. H., verkst. direktör

Karlsson, Gunnar B. S., förbundsordförande

Wiebe, Stig W. O., verkst. direktör

Sekreterare:

Sjöstedt, K. Lennart T., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Hedelius, K. Margareta, e. byrådirektör (t.o.m. den 17 januari 1974)

Palm, Anders K., rådmän (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 1000

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse K 29.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden om sammanlagt åtta dagar med experterna. Vidare har utredningsmannen och experterna sammanträtt en gång tillsammans med den av skolöverstyrelsen tillsatta Utredningen sjöpersonalens utbildning (UTSJÖ). Därjämte har överläggningar hållits med myndigheter och andra som berörs av utredningsarbetet.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

12. Trafikolycksstatistikkommittén (K 1970:30)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1969 för översyn av trafikolycksstatistiken m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juni 1969):

Utredningsman:

Westerlind, Erik A., landshövding

Experter:

Alexandersson, Stig R., förste byråsekreterare (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Englund, S. Anders J., avdelningschef

Erlander, Sven B., professor

Hammarberg, J. Cecil, f.d. byråchef (t.o.m. den 30 juni 1973)

Imre, M. Erdem, avdelningsdirektör

Kappelin, Carl-Erik, byråchef

Kritz, Lars-Bruno, avdelningsdirektör

Lanteli, A. Gunnar A., direktör (fr.o.m. den 6 november 1973)

Lehmann, F. Margareta, aktuarie

Räf, Lars E., bitr. överläkare

Sande, Jens, byrådirektör

Skybäck, Sigurd Å. N., direktör (t.o.m. den 5 november 1973)

Sekreterare:

Sjögren, G. Inge G., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Dahlström, Rolf E., byrådirektör

Lokal: Statistiska centralbyrån, Fack, 102 50 Stockholm, tel. växel 14 05 60

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse K 30.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv plenarsammanträden. Därutöver har hållits sammanträden i olika arbetsgrupper.

I förra årets riksdagsberättelse meddelades att ett delbetänkande beräknades kunna avlämnas under första halvåret 1973. Betänkandet har blivit försenat på grund av att vissa kompletterande utredningar har behövt göras och beräknas nu kunna avlämnas under år 1974.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

13. Trafikbullenutredningen (K 1970:33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 för utredning om normer för trafikbuller (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1969):

Ordförande:

Jansson, Paul G., elektriker, led. av riksdagen

Ledamöter:

- Andersson, Sven G., frisörmästare, led. av riksdagen
- Björck, Anders P.-A., redaktör, led. av riksdagen
- Hansson, Torsten B. G., arkitekt SAR, f.d. led. av riksdagen
- Jönsson, Eric L., ombudsman, led. av riksdagen
- Larsson, K. Einar A., lantbrukare, led. av riksdagen
- Nilsson, Bernt I., ombudsman, led. av riksdagen

Experter:

- Bergendahl, Göran H., professor
- Blécher, Gösta E. O., avdelningsdirektör
- Boheman, H. C. Fredrik, överstelöjtnant
- Ingemansson, N. Stig P., civilingenjör
- Kajland, Anders R., laborator
- Kihlman, Tor S. D., professor
- Köhlmark, Bo R., överingenjör
- Lidén, Gunnar K. O., docent
- Ljungström, Claes G., rådmän
- Möller, Lennart, avdelningsdirektör
- Nilsson, Lars E., avdelningsdirektör
- Olerud, Eric Hj., sekreterare
- Skjönberg, Guldbbrand, byrådirektör
- Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd
- Wängberg, Hans-Åke, byråchef

Sekreterare:

Jonsson, A. Ingemar G., bitr. länsarkitekt

Bitr. sekreterare:

Sundberg, Kjell M., departementssekreterare

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 1 tr., 111 28 Stockholm

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse K 33.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 15 sammanträden.

Utredningen beräknas i huvudsak avsluta sitt arbete under första hälften av år 1974.

14. Arbetsgruppen (K 1970:34) för upprättande av dispositionsplan för viss del av Nedre Norrmalm i Stockholm

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1969 för att utarbeta en dispositionsplan för kvarteren Pensionären och Pennfäktaren samt angränsande områden väster om kvarteren inom Nedre Norrmalm i Stockholm:

Ordförande:

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Ledamöter:

Carlsson, G. Rune, finansdirektör

Enberg, L. Rune, teknisk direktör

Hedtjärn, Åke G., teknisk direktör

Sandberg, Sten, direktör (fr.o.m. den 12 april 1973)

Svanberg, Sven-Erik, direktör (t.o.m. den 14 februari 1973)

Wessel, Jan, överingenjör

Wessman, Yngve, direktör (fr.o.m. den 15 februari 1973)

Wickberg, Arne W., direktör (t.o.m. den 11 april 1973)

Åmark, Sven O. F., kansliråd

Sekreterare:

Gustafsson, K. Börje, departementssekreterare

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. lokalsamt. 763 10 00 rikssamt. växel 23 62 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden. Arbetsgruppens konsult har dessutom haft särskilda överläggningar med berörda intressenter.

Arbetsgruppen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

15. 1969 års vägutredning (K 1970:35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 december 1969 med uppdrag att verkställa översyn av lagen om enskilda vägar (se Post- och Inrikes tidn. den 29 december 1969):

Ordförande:

Körlof, Voldemar, regeringsråd

Ledamöter:

Persson, Fritz J. H., byrådirektör, f.d. led. av riksdagen

Pettersson, Karl, fabrikkör, f.d. led. av riksdagen

Stridsman, Torsten U., ombudsman, led. av riksdagen
Svensson, Erik O., kommunalråd

Experter:

Lindström, K. E. Ingemar, byrådirektör
Nordell, Jan Olof Ch., sekreterare
Öberg, Alf, byrådirektör

Sekreterare:

Jaansson, Sverker, överlantmätare

Bitr. sekreterare:

Borgström, Ove, länslantmätare

Lokal: Lantmäterikontoret, Klostergatan 36, 703 61 Örebro, tel. 019/13 60 00 (sekreteraren), Lantmäterikontoret, Kyrkogatan 13, 302 42 Halmstad, tel. 035/11 83 20 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse K 32.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974 eller början av 1975.

16. Trafikplaneringsutredningen (K 1970:41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 september 1970 att ingå i en arbetsgrupp för att leda utarbetandet av modellplan för regional trafikplanering:

Ordförande:

Hasslev, Nils-Olof F., statssekreterare

Ledamöter:

Bäckström, A. Ingemar, direktör
Godlund, Sven A. I., professor
Johansson, S. K. Lennart, departementsråd
Norrbohm, N. Claes-Eric, departementsråd
Olsson, Rune I., departementsråd
Ternryd, Carl-Olof, teknisk direktör
Thufvesson, Bengt E., länsråd

Experter:

Ekberg, Hans G., vägdirektör (t.o.m. den 30 april 1973)
Karlsson, Nils Allan, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Nordström, Lars E., docent

Sekreterare:

Alfelt, Åke, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 13 augusti 1973)

Berg, Hans E., departementssekreterare

Carlsund, H. Bo H., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Karlsson, Nils Allan, avdelningsdirektör (t.o.m. den 30 april 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen i sin helhet har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden. Därför har ett stort antal sammanträden ägt rum med delar av utredningen. Vidare har utredningen anordnat ett flertal konferenser med länsstyrelsernas planeringsavdelningar.

Försöksplaneringen i Norrbottens och Östergötlands län har fortsatt. I samarbete med länsstyrelserna i dessa län har utredningen utarbetat preliminära versioner av regionala trafikplaner i resp. län.

Utredningen har vidare utarbetat förslag till anvisningar till länsstyrelserna för den regionala trafikplaneringens planeringsskede (Ds K 1973:3).

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

17. Sjöräddningsutredningen (K 1970:42)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1970 för att företa en översyn av sjöräddningens organisation m. m.:

Utredningsman:

Lemne, Mats H., landshövding

Sekreterare:

Hävermark, K. Gunnar J:son, organisationsdirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av utredningens arbete ävensom företagit vissa studiebesök m.m. och i övrigt fortsatt insamlingen av material för sitt arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under senare delen av år 1974.

18. Utredningen (K 1970:43) angående åtgärder mot övergivna fartyg m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 för att se över och i erforderlig utsträckning komplettera författningsbestämmelserna om åtgärder i fråga om övergivna fartyg m. m.:

Utredningsman:

Nordström, Clas G., chefsjurist

Experter:

Hedborg, Per Erik, direktör

Lindencrona, Gustaf, sjöfartsråd

Torgils, A. Gunnar, lagman

Sekreterare:

Liljeqvist, Rolf A., kammarrättsråd

Lokal: Munkbron 17, 5 tr., Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 20 27 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse K 37.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden med experterna.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

19. Utredningen (K 1970:44) om mönstring av sjömän

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 november 1970 för att företa en översyn av mönstrings- och registreringsbestämmelserna för sjömän m. m.:

Utredningsman:

Borggård, Göran R., generaldirektör

Experter:

Forsssblad, N. Douglas, direktör (fr.o.m. den 11 maj 1973)

Hadrup, Knut E.H., verkst. direktör (fr.o.m. den 11 maj 1973)

Karlsson, Gunnar B. S., förbundsordförande (fr.o.m. den 11 maj 1973)

Wiebe, Stig W. O., verkst. direktör (fr.o.m. den 11 maj 1973)

Sekreterare:

Hävermark, K. Gunnar J:son, organisationsdirektör

Bitr. sekreterare:

Staafl, G. Henning, byrådirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (Hävermark och Staafl)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har haft överläggningar med olika myndigheter, utredningar och organisationer som berörs av utredningens arbete. Sekretariatet har företagit två resor, en till Helsingfors och en till Köpenhamn för studium av mönstringsverksamheten.

Utredningen med experter har under tiden maj — oktober 1973 hållit ett sammanträde.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

20. Utredningen (K 1970:45) om samordning av lotsningen i Göteborgsområdet m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1970 för att i samråd med berörda intressenter överväga och lägga fram förslag till en samordning under sjöfartsverkets huvudmannaskap av lotsningsverksamheten till och i Göteborgs hamn, i Trollhätte kanal och i Vänern:

Utredningsman:

Hellner, Eskil M., regeringsråd

Sekreterare:

Hävermark, K. Gunnar J:son, organisationsdirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har fortsatt insamlingen av material för sitt arbete och hållit vissa överläggningar.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

21. Kommittén (K 1971:01) för utredning om kollektivtrafik i tätorter

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1971 för att utreda möjligheterna att förbättra förutsättningarna för kollektivtrafiken i tätorter (se Post- och Inrikes tidn. den 30 januari 1971):

Ordförande:

Vahlberg, Gustav E., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Alsén, Hans O., kommunalråd

Bäckström, A. Ingemar, direktör
Grabö, Paul E., borgarråd
Gustafson, Sven H., bankkamrer, led. av riksdagen
Häll, Karl-Erik, ombudsman, led. av riksdagen
Johnsson, John E., ombudsman, led. av riksdagen
Landström, Sten-Sture H., direktör
Norling, S. Åke, kommunalråd
Ström, H. Bertil, överdirektör
Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Experter:

Edsjö, Tor A., avdelningsdirektör
Eriksson, Tor U., avdelningsdirektör
Köhlmark, Bo R., överingenjör
Lekberg, E. E. Olov, landstingsråd
Lind af Hageby, Gösta, hovrättsassessor

Sekreterare:

Stenman, Bo M., civilingenjör

Bitr. sekreterare:

Hanno, Stig Å., socionom

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 1000
(ordförande och sekreterare)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse K 37.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden. Därutöver har ett tjugotal sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper för planering och beredning av kommitténs arbete. Under perioden har ett omfattande samråd skett med myndigheterna i utredningens försöks- och modellorter.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

22. Nordiskt trafiksäkerhetsråd (K 1971:02) (NTR)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1971 att ingå såsom ledamot i ett Nordiskt trafiksäkerhetsråd med uppgift att fungera såsom ett kontakt-, samordnings- och planeringsorgan i fråga om nordiskt samarbete på trafiksäkerhetsområdet:

Utredningsman:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Experter:

Dahlström, Åke, avdelningsdirektör

Johnsson, Jan G., rättschef (fr.o.m. den 9 januari 1973)
Junhall, Sven-Olof, byrådirektör
Nellborn, S. Olov, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 9 januari 1973)
Palm, Böret, expeditionschef
Åsander, Sven G., överingenjör

Sekreterare:

Nilsson, K. Valter, hovrättsassessor (fr.o.m. den 9 januari 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel.
växel 763 1000

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Rådet har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden. Permanenta samarbetsorgan med uppgift att biträda rådet är Nordisk kommitté (K 1967:37) för trafiksäkerhetsforskning (NKT) och Nordisk kommitté (K 1971:05) för vägtrafiklagstiftning (NKV). Vidare biträds rådet av tre arbetsgrupper, en nordisk bilteknisk arbetsgrupp, en arbetsgrupp för en gemensam publikation om nordiska vägtrafikregler och en arbetsgrupp för utredning av frågorna om obligatorisk användning av bilbälte och obligatorisk användning av skyddshjälm för motorcyklister och mopedister.

I rådets publikationsserie har utkommit tre rapporter: rapport 1 — Projektkatalog 1971, rapport 2 — Bilbelter, rapport 3 — Projektkatalog 1972.

Rapport 2 — Bilbelter överlämnades den 29 juni 1973 till de för trafiksäkerheten ansvariga ministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Den har därefter remissbehandlats i samtliga nämnda länder. Rådet beräknar avge slutrapport i bilbältesfrågan omkring årsskiftet 1973 — 1974. En rapport i skyddshjälmsfrågan planeras under första halvåret 1974.

I anslutning till arbetet på gemensam nordisk vägtrafiklagstiftning har nya vägtrafikregler beslutats i Sverige (vägtrafikkungörelsen, 1972:603) och till huvudsaklig del satts i kraft den 1 maj 1973. I Danmark, Finland och Norge väntas ny vägtrafiklagstiftning på grundval av det nordiska samarbetet införas under 1974 och 1975. Rådet följer införandet av lagstiftningen.

Rådets arbete beräknas pågå under hela år 1974.

23. Nordisk ämbetsmannakommitté (K 1971:04) för transportfrågor (NÄT)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 att ingå såsom ledamot i en Nordisk ämbetsmannakommitté för transportfrågor:

Ledamot:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Experter:

- Andersson, P. Olof (Olle), överingenjör (fr.o.m. den 1 oktober 1973)
 Furbäck, Bengt L., departementsråd (fr.o.m. den 1 november 1973)
 Hillbom, Bror K. J., förvaltningschef (fr.o.m. den 1 oktober 1973)
 Nordqvist, Stig R., professor (fr.o.m. den 1 oktober 1973)
 Norrbom, N. Claes-Eric, departementsråd (fr.o.m. den 1 november 1973)

Sekreterare:

- Nilsson, K. Valter, hovrättsassessor

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 1000

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Ämbetsmannakommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden och därjämte vid två tillfällen sammanträtt med Nordiska rådets trafikutskott och de nordiska trafikministrarna.

Avtal om nordiskt samarbete på transport- och kommunikationsområdet i enlighet med det av ämbetsmannakommittén upprättade förslaget (NU 18/71) trädde i kraft den 1 mars 1973.

Ämbetsmannakommittén biträds av Nordisk kommitté (K 1967:38) för transportekonomisk forskning (NKTF). Riktlinjer för samarbetet har dragits upp.

Förslaget till 1973 års verksamhetsprogram — med planläggning dels på längre sikt, dels på kortare sikt — har efter tillstyrkande av Nordiska rådet godkänts av Nordiska ministerrådet (trafikministrarna). De i programmet ingående projekten angående trafikvolymens och axeltryckens inverkan på vägkroppen (STINA-projektet) samt tänkbara framtida kollektivtrafiksystem för nordiska tätorter (NORDKOLT-projektet) har beretts vidare. Projektchefer och planeringsutskott har tillsatts och är i verksamhet.

Ämbetsmannakommittén har tillsatt en arbetsgrupp för genomförande av den i 1973 års verksamhetsprogram upptagna utredningen om utbyggnad av flygförbindelserna i de nordliga inlandsområdena av Finland, Norge och Sverige.

I 1974 års verksamhetsprogram planerar ämbetsmannakommittén — förutom fortsatt verksamhet beträffande de igångsatta projekten — att ta upp ett samarbetsprojekt för utredning av telehjälpmedel åt handikappade.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

24. Svenska sakkunniga (K 1971:05) inom Nordisk kommitté för vägtrafiklagstiftning (NKV)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1971 att ingå såsom svenska ledamöter i Nordisk kommitté för vägtrafiklagstiftning:

Ordförande:

Holmquist, Bertil G., hovrättslagman (t.o.m. den 31 december 1972)

Johnsson, Jan G., rättschef (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ledamot:

Gunnarson, E. J. Ingvar, hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Expert:

Tornberg, E. A. Gunnar, avdelningsdirektör

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén utgör samarbetsorgan med uppgift att biträda Nordiskt trafiksäkerhetsråd (K 1971:02) (NTR). Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden. Arbetet har bl. a. inriktats på att åstadkomma en enhetlig vägtrafiklagstiftning i Norden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

25. Särskilt uppdrag (K 1971:06) åt departementsrådet Karl Otto L. Wennerhorn

Kungl. Maj:t förordnade den 30 december 1971 departementsrådet Karl Otto L. Wennerhorn att såsom sakkunnig inom kommunikationsdepartementet handha vissa planerings- och utredningsuppgifter av teknisk art, bl.a. frågor rörande öresundsförbindelserna.

Utredningsman:

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Uppdraget är numera slutfört.

26. Sakkunniga (K 1972:01) för att leda visst utrednings- och utvecklingsarbete i fråga om metoder för märkning av olja i fartyg (UMOF)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 februari 1972 för att leda visst utrednings- och utvecklingsarbete i fråga om metoder för märkning av olja i fartyg:

Ordförande:

Steen, Göran A., sjösäkerhetsdirektör

Sakkunniga:

Carlbom, Lars E., överingenjör

Engdahl, O. Roland, gränschef

Fahlin, Per G., byrådirektör

Sekreterare:

Agnedal, P. O., fil. lic. (fr.o.m. den 11 maj 1973)

Lokal: Sjöfartsverket, Fack, 102 50 Stockholm 27, tel. växel 24 65 20
(ordföranden)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse K 38.

Ledningsgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden.

Ledningsgruppen har den 26 februari 1973 avgett ett betänkande (Ds K 1973:2) Partikelmärkning av olja i fartyg.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

27. Sakkunniga (K 1972:03) med uppdrag att utreda vissa frågor beträffande Göta kanal

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1972 för att utreda vissa frågor beträffande Göta kanal:

Utredningsman:

Hjalmarsson, Jarl, f.d. landshövding

Experter:

Linghag, Nils, direktör

Rickard, Bengt O., ekonomidirektör (fr.o.m. den 29 oktober 1973)

Thufvesson, Bengt, länsråd (fr.o.m. den 16 oktober 1973)

Wärneryd, Olof I., universitetslektor (fr.o.m. den 29 oktober 1973)

Sekreterare:

Bökmark, Jan, hovrättsassessor

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för kommittén, se 1973 års riksdagsberättelse K 40.

Tilläggsdirektiv (Kungl. brev den 6 september 1973):

Kungl. Maj:t föreskriver, att frågan om Göta kanals utbyggnad alternativt upprustning skall göras till föremål för ytterligare prövning genom utredningsmannen.

Prövningen skall innefatta såväl företagsmässiga som samhällsekonomiska överväganden. I sammanhanget skall beaktas de återverkningar som en utbyggnad skulle kunna få på alternativa landtransportmedel. Prövningen skall genomföras så skyndsamt som utredningsarbetet medger.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

28. Utredningen (K 1972:04) med uppgift att utreda vissa frågor i anslutning till den långsiktiga vägplaneringen m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1972 för att utreda vissa frågor i anslutning till den långsiktiga vägplaneringen, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 oktober 1972):

Ordförande:

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd

Sakkunniga:

Ternryd, Carl-Olof, teknisk direktör

Åberg, Carl-Johan, departementsråd

Experter:

Brandborn, Jan, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Carnhagen, Göran, departementssekreterare

Ivarsson, Sven Ivar, avdelningschef

Lundin, Christer K. O., avdelningsdirektör

Spendrup, K. Aksel, avdelningschef (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Sekreterare:

Vieweg, Lars I., departementssekreterare

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (ordförande och sekreterare)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse K 41.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden samt företagit en studieresa inom Värmlands och Kopparbergs län. Därutöver har sju sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för frågan om vägverkets och arbetsmarknadsstyrelsens beredskapsarbeten på vägar.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

29. Sakkunniga (K 1972:05) med uppdrag att utreda den fortsatta lokaliseringen av flygverksamheten på Bromma flygplats (ULF)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för att utreda den fortsatta lokaliseringen av flygverksamheten på Bromma flygplats:

Ordförande:

Olhede, Sven-Göran, generaldirektör

Sakkunniga:

Björnström, Björn, direktör

Falk, Gösta, länsråd (avliden)

Hjerne, Gunnar, landstingsråd

Johansson, Sven, landstingsråd

Jonsson, S. A. Rune, elektriker, f.d. led. av riksdagen

Lindskog, Lennart, länsråd (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Sundström, Torsten, borgarråd

Wagner, G. F. Wilhelm, överste

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Winberg, Henrik, generaldirektör

Sekreterare:

Benckert, Karl-Axel, direktör

Lokal: Statens vägverk, Fack, 102 20 Stockholm 12, tel. växel 22 96 60 (ankn. 438 sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse K 42.

Kommittén har under tiden oktober 1972 — september 1973 hållit nio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har nio sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper i skilda frågor.

Utredningen beräknas slutföra huvuddelen av sitt arbete under första kvartalet av år 1974.

30. Leasingutredningen (K 1972:06)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 september 1972 för att utreda vissa frågor om långtidsuthyrning av motorfordon och släpvagnar (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1972):

Utredningsman:

Palm, Böret, expeditionschef

Experter:

Lindstam, Leif E., kammarrättsfiskal (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Nilsson, K. Valter, hovrättsassessor

Strömbäck, Erland H. D. D:son, hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Sekreterare:

Nyström, Carl Rudolf P., hovrättsfiskal

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 1000

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse K 43.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

31. Trafikpolitiska utredningen (K 1972:07)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 september 1972 för att utreda vissa trafikpolitiska frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 16 december 1972):

Ordförande:

Nelander, Olle M. V., direktör

Vice ordförande:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Sakkunniga:

Börjesson, Fritz A., lantbrukare, led. av riksdagen

Ericson, Hans E., förbundsordförande

Lothigius, Carl-Wilhelm, lantbrukare, led. av riksdagen

Magnusson, John, konduktör, led. av riksdagen

Mellqvist, Sven A., expeditör, led. av riksdagen

Normark, Hagar, fru, led. av riksdagen

Sandberg, Lars G., förbundsordförande

Sellgren, Rolf O. M., transportplaneringschef, led. av riksdagen

Åberg, Carl-Johan, departementsråd

Östling, Sven, direktör

Experter:

Boström, Nils Erik, byrådirektör (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Bäckström, A. Ingemar, driftdirektör (fr.o.m. den 10 maj 1973)

Carnhagen, Göran, departementssekreterare (fr.o.m. den 10 maj 1973)

Hjalmarsson, Sten O. R., kanslichef (fr.o.m. den 10 april 1973)

Jobin, Bengt, direktör (fr.o.m. den 10 maj 1973)

Johansson, S. K. Lennart, departementsråd (fr.o.m. den 10 april 1973)

Kritz, Lars O., fil. lic. (fr.o.m. den 4 juli 1973)

Levin, Jan, hovrättsassessor (fr.o.m. den 4 juli 1973)
Lindahl, Lars O. H., direktör (fr.o.m. den 10 april 1973)
Nordström, Lars E., fil. dr (fr.o.m. den 4 juli 1973)
Norrbom, N. Claes-Eric, departementsråd (fr.o.m. den 10 maj 1973)
Pellijeff, F. H. Alexej, direktör (fr.o.m. den 10 maj 1973)
Saretok, Paul, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 juni 1973)
Sparring, G. Lennart, byrådirektör (fr.o.m. den 10 april 1973)
Thorell, K. Arne B., direktör (fr.o.m. den 4 juli 1973)
Wickberg, Arne W., direktör (fr.o.m. den 4 juli 1973)

Sekreterare:

Ernmark, L. Göran G., kanslichef (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Lokal: Gamla Riksdagshuset, Helgeandsholmen, 111 82 Stockholm, tel.
14 10 00

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse K 44.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden. Därutöver har experterna hållit 15 sammanträden i särskilda arbetsgrupper.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

32. Bilarbetstidsutredningen (K 1972:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1972 för att verkställa översyn av lagstiftningen om arbets- och vilotid i vägtrafik:

Ordförande:

Hamdahl, Bengt, regeringsråd

Sakkunniga:

Ericson, Hans E., förbundsordförande
Jansson, Olov, ombudsman
Seger, S. Walter, direktör
Thorell, K. Arne B., direktör

Experter:

Ekeberg, Lars-Olof, byråchef (fr.o.m. den 1 juli 1973)
Falkenmark, Per A., byrådirektör (fr.o.m. den 15 augusti 1973)
Tiger, Bo S. avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Sekreterare:

Isberg, Tord A., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel.
växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse K 45.

33. Sakkunniga (K 1972:09) för förhandling om frågor rörande fast förbindelse över Öresund m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1972 för förhandling om frågor rörande fast förbindelse över Öresund m. m.:

Ordförande:

Hasslev, Nils-Olov F., statssekreterare

Sakkunniga:

Brodin, Sune, överingenjör

Johansson, Caj-Aage, kanslichef

Vinde, Pierre L. V., budgetchef

Wennerhorn, Karl Otto L., departementsråd

Experter:

Steen, Göran A., sjösäkerhetsdirektör (fr.o.m. den 9 januari 1973)

Torgils, A. Gunnar, lagman (fr.o.m. den 9 januari 1973)

Sekreterare:

Lundin, Christer K. O., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 9 januari 1973)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

De sakkunniga har under tiden januari 1973 — juni 1973 hållit elva sammanträden.

Den 8 juni 1973 undertecknades de svensk-danska regeringsöverenskommelserna om dels fasta förbindelser över Öresund, dels flygtrafikledningstjänst m. m. med anledning av tillkomsten av en dansk flygplats på Saltholm.

Uppdraget är därmed slutfört.

34. Flaggutredningen (K 1973:01) (FU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1973 för att utreda vissa frågor sammanhängande med registrering av svenskägda fartyg under utländsk flagg:

Ordförande:

Voss, Bertil G. P., departementsråd (fr.o.m. den 2 april 1973)

Sakkunniga:

Dybeck, Claerence, direktör (fr.o.m. den 2 april 1973)

Karlsson, Gunnar B. S., förbundordförande (fr.o.m. den 2 april 1973)

Rickard, Bengt O., ekonomidirektör (fr.o.m. den 2 april 1973)

Rude, Karl R., förhandlingschef (fr.o.m. den 2 april 1973)

Experter:

Francke, Jan, kammarrättsassessor (fr.o.m. den 2 april 1973)

Rune, Christer L., hovrättsråd (fr.o.m. den 9 april 1973)

Sekreterare:

Hyllengren, Jan, departementssekreterare (fr.o.m. den 2 april 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (Hyllengren)

Direktiv (PM upprättad den 30 mars 1973 inom kommunikationsdepartementet):

För närvarande gäller att fartyg som till minst två tredjedelar ägs av svenska medborgare eller som ägs av på visst sätt kvalificerat svenskt aktiebolag i princip skall registreras i Sverige. Det torde emellertid inte föreligga några större svårigheter för ägarna av ett svenskt fartyg att med bibehållande av den ekonomiska och operativa kontrollen överlåta fartyget till ny ägare (t.ex. dotterbolag) i annat land och därmed få fartyget infört i detta lands fartygsregister i stället för det svenska.

Transaktioner av detta slag torde i ökande omfattning förekomma i vissa länder, som liksom Sverige räknas till de traditionella sjöfartsnationerna. Även i Sverige har det i viss utsträckning förekommit att svenskägda fartyg registrerats under utländsk flagg, vilket påpekats av Svenska sjöfolksförbundet bl.a. i skrivelse den 9 oktober 1972 till Kungl. Maj:t.

Motiven för att låta registrera ett fartyg under utländsk flagg kan vara av olika slag. Ekonomiska fördelar kan stå att vinna genom att registreringslandet har mindre stränga bestämmelser om bemanning och sociala förmåner för besättningen, vilket kan väsentligt nedbringa kostnaderna för fartygets drift. Lägre krav på fartygets säkerhetsstandard eller bristande kontroll av efterlevnaden av gällande säkerhetsbestämmelser kan också bidra till en sänkning av driftskostnaderna. Vinster till följd av förmånliga skatteregler kan vidare locka till registrering utomlands.

Fördelar av detta slag torde vara anledningen till den ökade registreringen under s.k. bekvämlighetsflagg, dvs. i en stat som medger registrering av varje fartyg oberoende av ägareförhållanden och föreningslänk mellan fartyget och staten.

Löne- och skattemässiga fördelar kan också uppstå vid annan registrering utomlands än under bekvämlighetsflagg. Skälen för sådan registrering torde dock till en del bero på utvecklingstendenserna inom den internationella sjöfarten. Den tilltagande protektionismen inom sjöfarten har lett till att redare från ett tredje land allt oftare ser sina fartyg helt eller delvis utestängda från trafik mellan två andra länder. En möjlighet att hålla sig kvar kan då vara att registrera ett eller flera fartyg i ett av dessa två länder. Registrering utomlands kan också vara en följd av det samarbete över gränserna som den sjöfartspolitiska och tekniska utvecklingen medfört inom rederinäringen.

Registrering under utländsk flagg har uppmärksamats som ett internationellt problem i vad avser bekvämlighetsflaggen. F.n. är omkring 20 % av handelstonnaget i världen registrerat under bekvämlighetsflagg. Sådan registrering kan få allvarliga återverkningar på den internationella

sjöfarten genom sämre socialt skydd för de ombordanställda samt minskad sjösäkerhet och därigenom ett ökat hot mot miljön. Möjligheterna att komma till rätta med dessa problem behandlas inom olika internationella organisationer, såsom OECD:s sjötransportkommitté, IMCO och ILO.

Härutöver kan registrering under utländsk flagg ha andra negativa effekter för det egna landet i form av minskade arbetstillfällen, bortfall av skatt etc.

Även om registrering av svenskägda fartyg under bekvämlighetsflagg f.n. förekommer i endast obetydlig omfattning, är det uppenbart att Sverige i egenskap av sjöfartsnation har anledning att med oro se de risker för sjösäkerhet, arbetstrygghet och miljö som fartyg under bekvämlighetsflagg innebär. Härtill kommer de olägenheter överhuvud, som kan följa av att svenskägda fartyg registreras utomlands.

Med hänsyn härtill bör särskilda sakkunniga tillkallas för att närmare utreda i vilken utsträckning det förekommer att helt eller delvis svenskägda fartyg registreras under bekvämlighetsflagg eller annan utländsk flagg, skälen för sådan registrering och den utveckling som kan förväntas. Mot bakgrund av de internationella erfarenheterna på området bör det klarläggas på vad sätt och i vilken utsträckning sådan registrering får negativa återverkningar av olika slag.

I anslutning härtill bör de sakkunniga överväga vilka åtgärder som är påkallade för att komma till rätta med ifrågavarande problem. I detta sammanhang bör lagen (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m. ses över.

Utredningen har under tiden april—oktober 1973 hållit två sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

35. Sakkunnig (K 1973:02) med uppdrag att utreda frågan om tjänstebrevsrätt för icke statliga organ

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 april 1973 för att utreda frågan om tjänstebrevsrätt för icke statliga organ:

Utredningsman:

Westlund, J. Georg, ekonomidirektör (fr.o.m. den 13 april 1973)

Experter:

Hjalmarsson, Sven Erik H., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 17 oktober 1973)

Uland, Ulf L., förste byråsekreterare (fr.o.m. den 17 oktober 1973)

Lokal: Luftfartsverket, Fack, 161 10 Bromma 10, tel. växel 98 00 20

Direktiv (PM upprättad den 13 april 1973 inom kommunikationsdepartementet):

Systemet med tjänstebrevsrätt för statliga myndigheter infördes år 1873, och från den tiden har postverket fått ersättning från staten för tjänstestopen. Systemet innebar från början att myndigheterna fick särskilda tjänstefrimärken, som användes som vanliga frimärken. År 1920 avskaffades systemet med tjänstefrimärken och i stället kom särskilda tjänstebrevskuvert till användning. Under årens lopp har tjänstebrevsrätten kommit att utsträckas även till ett flertal icke statliga organ. De nuvarande reglerna för

tjänstebrevsrätt finns i förordningen (1945:329) angående utgörandet av postavgifter för tjänsteförsändelser m.m.

Affärsverken och riksbanken betalar själva direkt till postverket för förmånen av tjänstebrevsrätt. För övriga myndigheters — inkl. icke statliga organ — tjänstepost får postverket ersättning genom anslaget "Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser". Beloppet för tjänstepost beräknas sedan år 1920 som en viss procent av postverkets övriga portoinkomster. Procenttalet fastställs av postverket och riksrevisionsverket och är fr.o.m. budgetåret 1971/72 14. Utöver det belopp som motsvarar 14 % av de övriga portoinkomsterna ingår i det nämnda anslaget ersättning för särskild postdelgivning och för befordran av militärbrev. Anslaget för budgetåret 1973/74 beräknas i prop. 1973:1 till 176 milj. kr.

Fördelarna med tjänstebrevssystemet är framför allt av administrativ natur. Det fordras ingen frimärkning eller frankostämpling och systemet är därigenom enkelt både för myndigheterna och för postverket.

Även om tillståndsgivningen under senare decennier varit mycket restriktiv, finns det som nämnts en rad icke statliga myndigheter och organ som getts tjänstebrevsrätt. Det totala värdet av denna rätt kan uppskattas till ca 30 milj. kr. per år. Därav beräknas försäkringskassorna svara för drygt 15 milj. kr., sjukhus m.m. för ca 10 milj. kr. och övriga organ (frivilliga försvarsorganisationer m.m.) för ett par milj. kr. Tjänstebrevsrätten för icke statliga organ kan betraktas som ett icke öppet redovisat statligt bidrag till resp. organ.

Genom de stora organisatoriska förändringar som skett inom sjukvårdssektorn under senare år finns det i dag inga klara linjer beträffande tjänstebrevsrättens utnyttjande inom denna sektor. Postverket har i skrivelse den 18 november 1971 aktualiserat frågan. Riksrevisionsverket har i yttrande över postverkets skrivelse behandlat frågan om tjänstebrevsrätten även för andra icke statliga organ och ifrågasatt om inte denna rätt bör slopas eller — i den utsträckning den bibehålls — förenas med en skyldighet för vederbörande organ att utge ersättning härför. I de fall ett statligt stöd bedöms motiverat bör detta enligt verket redovisas öppet genom särskild medelsanvisning.

Mot bakgrund av det anförda bör genom särskilt tillkallad sakkunnig en skyndsam översyn göras av den nuvarande ordningen med tjänstebrevsrätt för icke statliga organ.

Vid översynen bör bl.a. övervägas i vad mån den nuvarande tjänstebrevsrätten för icke statliga organ bör bibehållas, vidare — i förekommande fall — frågan om ersättning härför. Översynen bör även omfatta de fall där kyrkliga organ beviljats tjänstebrevsrätt. Vad gäller den f.n. tjänstebrevsberättigade verksamhet, för vilken landstingen är huvudmän, skall samråd ske med kommunalekonomiska utredningen.

Den sakkunnige har under tiden april — oktober 1973 hållit ett sammanträde med experterna.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

36. Sakkunniga (K 1973:03) med uppdrag att utreda vissa frågor rörande det allmänna kommunikationsväsendets anpassning till de handikappades behov

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1973 för att utreda vissa frågor rörande det allmänna kommunikationsväsendets anpassning till de handikappades behov:

Ordförande:

Furbäck, Bengt L., departementsråd (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Ledamöter:

Björk, Jimmy, sekreterare (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Bladh, Karl-Axel, chefsarkitekt (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Dahlström, Åke, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Du Rietz, Ulf, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Friberger, Tomas, byråchef (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Gedin, Hans, ombudsman (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Leine, Erik, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Utberg, Rolf F., kanslichef (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Wallin, Nils, kanslichef (fr.o.m. den 9 maj 1973)

Experter:

Masthagen, K. Roger, teknisk direktör (fr.o.m. den 20 september 1973)

Söderberg, Per Olof, sekreterare (fr.o.m. den 2 juli 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (ordföranden)

Direktiv (anförande av statsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 27 april 1973):

Frågor sammanhängande med de handikappades behov av särskilda åtgärder och arrangemang inom kommunikationsväsendet behandlas fortlöpande av de statliga trafikverken. Inom vissa verk arbetar särskilda samarbetsgrupper med hithörande frågor. I dessa grupper ingår företrädare för handikappprörelsen.

Till en del beaktas de handikappades situation med utgångspunkt i allmänna författningsbestämmelser, av olika statliga organ utfärdade rekommendationer m.m. När det exempelvis gäller stationsbyggnader med därtill hörande serviceutrymmen och tillfartsanordningar ges vägledning i byggnadsstadgan, som bl.a. föreskriver, att utrymmen i byggnad som allmänheten har tillträde till eller som utgör arbetslokal, i skäligen omfattning skall utformas så att de blir tillgängliga för och kan utnyttjas av personer vars rörelse- eller orienteringsförmåga är nedsatt till följd av ålder, invaliditet eller sjukdom. Byggnadsstadgans föreskrifter kompletteras av anvisningar, rekommendationer och informationsåtgärder från statens planverk, byggnadsstyrelsen, statens råd för byggnadsforskning och handikappinstitutet m.fl.

Härutöver beaktar myndigheter och trafikföretag på olika sätt de handikappades situation. På vägområdet sker detta exempelvis i anslutning till statens vägverks befattning med frågor om gatunormer och om anvisningar för utformning av trafikanordningar av skilda slag, vid verkets granskning av kommunala anläggningsprojekt från statsbidragssynpunkt, vid behandling av vissa dispensfrågor m.m.

På statens trafiksäkerhetsverk ankommer att på motsvarande sätt — genom att verka för lämpliga trafikföreskrifter och trafikanordningar, genom att uppställa fordonstekniska krav och vidta informationsåtgärder — beakta olika gruppers och då även de handikappades säkerhet i vägtrafiken.

Mellan väg- och trafiksäkerhetsverken sker i dessa frågor ett nära samarbete. På de trafikutövande verken liksom trafikföretagen överhuvud ankommer det att tillse, att själva färdmedlen i rimlig utsträckning får en utformning som gör dem tillgängliga för de handikappade.

Allmänt kan konstateras att genom de insatser som görs av berörda myndigheter och trafikföretag successiva förbättringar sker på här ifrågavarande område. Såsom framhållits av handikapputredningen i dess betänkande Bättre socialtjänst för handikappade (SOU 1970:64) kan det emellertid finnas anledning att genom en särskild arbetsgrupp mera samordnat klarlägga behoven av och möjligheterna till ytterligare anpassning av kommunikationsväsendet till de handikappades behov.

Arbetsgruppen skall bedriva sitt arbete i nära kontakt med berörda myndigheter samt trafik- och handikappintressen. I första hand skall, med utgångspunkt i nu gällande bestämmelser och hittills vidtagna åtgärder, klarläggas olika handikappgruppers situation på kommunikationsområdet. Därigenom ges underlag för en bedömning i vilka hänseenden ytterligare anpassningsåtgärder kan vara motiverade med hänsyn till de handikappade med beaktande av därmed förenade kostnader.

Härvidlag blir det en uppgift för arbetsgruppen att prioritera behoven samt att med berörda myndigheter och trafikföretag behandla frågan hur — inom ramen för de resurser som står till resp. myndigheters och trafikföretags förfogande — behoven på kortare eller något längre sikt kan beaktas i myndigheternas resp. trafikföretagens investerings-, anskaffnings-, utrustnings- och åtgärdsprogram överhuvud.

I sammanhanget bör erinras om innehållet i kungörelsen (1970:641) om begränsning i myndighets rätt att meddela föreskrifter, anvisningar eller råd.

Arbetsgruppen bör även hos berörda tillverkningsföretag inom landet undersöka på vad sätt dessa — i samverkan med trafikföretagen — i sitt utvecklingsarbete av kollektiva trafikmedel kan beakta de handikappades situation i konstruktions- och utrustningshänseende.

Med hänsyn till uppdragets art bör i arbetsgruppen ingå företrädare för — förutom kommunikationsdepartementet väg- och trafiksäkerhetsverken, statens järnvägar, luftfartsverket, planverket, Svenska kommunförbundet samt handikapprörelsen.

De sakkunniga har under tiden fram t. o. m. oktober 1973 hållit två sammanträden.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1974.

37. Fartygmiljöutredningen (K 1973:04)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juli 1973 för att utreda frågor som hänger samman med de ombordanställdas arbets- och miljöförhållanden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 augusti 1973):

Utredningsman:

Borggård, Göran R., generaldirektör (fr. o. m. den 5 juli 1973)

Experter:

- Baecklund, Lars I., sjökaptan (fr.o.m. den 5 juli 1973)
Eliasson, Rolf E., skeppsredare (fr.o.m. den 5 juli 1973)
Erlanson, Mats, sjökaptan (fr.o.m. den 14 december 1973)
Gullberg, Hans E., hovrättsråd (fr.o.m. den 10 december 1973)
Hadrup, Knut E. H., direktör (fr.o.m. den 5 juli 1973)
Karlsson, Gunnar B. S., förbundsordförande (fr.o.m. den 5 juli 1973)
Sjöstedt, K. Lennart T., hovrättsassessor (fr.o.m. den 5 juli 1973)
Steen, Göran A., sjösäkerhetsdirektör (fr.o.m. den 5 juli 1973)
Thornström, J. H. Torgny, civilingenjör (fr.o.m. den 5 juli 1973)
Wiebe, Stig W. O., verkst. direktör (fr.o.m. den 5 juli t.o.m. den 13 december 1973)

Sekreterare:

- Stenmark, Bengt-Erik, byrådirektör (fr.o.m. den 10 september 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 5 juli 1973):

Lagfäst arbetarskydd har funnits i vårt land sedan slutet av förra seklet. Grundläggande regler finns i arbetarskyddslagen (1949:1). Genom särskild föreskrift i 3 § undantas emellertid arbete som är att hänföra till skeppstjänst från lagens tillämplighet. Arbetarskyddet ombord på fartyg var tidigare knapphändigt reglerat men genom tillkomsten av lagen (1965:719) om säkerheten på fartyg, som trädde i kraft den 1 januari 1966, förbättrades förhållandena. Uner förarbetena till denna lag uttalades bl.a., att det framstod som självklart att de principer som fått sitt uttryck i arbetarskyddslagen och avsåg att garantera sunda och säkra arbetsförhållanden borde gälla också ombord på fartygen. Det framhölls vidare att på grund av sjöfartens speciella natur arbetarskyddslagens tillämpningsområde inte utan vidare kunde utvidgas att omfatta skeppstjänsten. Det ansågs därför riktigast att införa regler om åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall i lagstiftningen om säkerheten på fartyg. Lagens bestämmelser kompletteras av kungörelsen (1965:908) med tillämpningsföreskrifter till sjösäkerhetslagen och av tillämpningsföreskrifter utfärdade av sjöfartsverket. Dessutom finns vissa bestämmelser av arbetarskyddscharaktär i sjöarbetstidslagen (1970:105) och sjömanslagen (1973:282).

Sjöfartsverket är central förvaltningsmyndighet på arbetarskyddsområdet i fråga om fartyg. Tillsynen skall utövas under samverkan med arbetarskyddsstyrelsen.

Frågor som gäller arbetsmiljön har under senare år fått en alltmer framträdande plats i den allmänna debatten. Sedan år 1970 arbetar arbetsmiljöutredningen (S 1970:35) på en översyn av arbetarskyddslagen och tillhörande författningar. Sedan utredningen i december 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:86) Bättre arbetsmiljö, har Kungl. Maj:t i proposition (1973:130) lagt fram förslag om betydelsefulla ändringar i arbetarskyddslagen. Ändringarna berör bl.a. reglerna om samverkan mellan arbetstagare och arbetsgivare, vari innefattas skyddsombudens ställning, tillsynsmyndighetens organisation och resurser samt

sanktionssystemet. Bland de viktigaste nyheterna kan nämnas att skyddsombud skall finnas på alla arbetsplatser med minst fem anställda, att skyddsombuden skall delta i planeringen av arbetslokaler, maskiner och andra arbetsanordningar samt arbetsmetoder. Också i flera andra avseenden utvidgas skyddsombudens behörighet. Innebär visst arbete omedelbar och allvarlig fara för arbetstagarens liv eller hälsa har skyddsombud rätt att bestämma att visst arbete skall avbrytas i avvaktan på ställningstagande av yrkesinspektionen. Skyddsombudens anställningstrygghet säkras och de ges rätt till erforderlig utbildning. Skyddskommittéernas uppgifter breddas, skärpta regler införs om förhandsprövning av nya eller ändrade arbetslokaler m.m. Effektivare påföljdsbestämmelser mot arbetsgivare införs för att tillsynsmyndigheten snabbt skall kunna åstadkomma rättelse av missförhållanden i skyddshänseende. Utgångspunkten för reformen är att kostnaderna för arbetsmiljöförbättrande åtgärder skall vara en del av företagets produktionskostnader. Organisatoriskt innebär reformen bl.a. att antalet yrkesinspektionsdistrikt ökas, varjämte den arbetarskyddsavgift som erläggs av arbetsgivarna höjs. Reformerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1974. Frågan om att ändra arbetarskyddslagens tillämpningsområde har inte berörts under detta lagstiftningsarbete.

Svenska sjöfolksförbundet har i skrivelse i december 1972 framfört synpunkter på och önskemål om ändringar i reglerna om arbetarskydd på fartyg och förstärkning av tillsynsorganisationen. Förbundet har bl.a. föreslagit att en utredning tillsätts för dessa frågor och att arbetet sker i nära kontakt med arbetsmiljöutredningen. De föreslagna ändringarna i arbetarskyddslagen bör enligt förbundet i tillämpliga delar snarast anpassas till sjöfartens förhållanden. Liknande synpunkter har framförts av sjöfartsverket och Svenska maskinbefälsförbundet.

Den svenska handelsflottan har under senare år genomgått betydande förändringar. Detta gäller fartygens antal och storlek, typer och användningssätt och deras prestanda i fråga om hastighet och när det gäller förmåga att snabbt lasta och lossa gods och att föra med sig ökade godsvolymer och antal godsslag. En betydande utveckling har ägt rum i fråga om fartygens tekniska utrustning. Förändringar på fartygen av betydelse för den sociala miljön har också skett under denna tid, t.ex. i fråga om bostäder, fritidslokaler och arbetsplatsens utformning.

Dessa förändringar har medfört både positiva och negativa effekter för arbetstagarna. Den ökade användningen av arbetsbesparande tekniska anordningar gör fartygsarbetet fysiskt mindre ansträngande än tidigare. Å andra sidan har antalet besättningsmedlemmar på de enskilda fartygen sjunkit kraftigt. Här kan också nämnas de positiva effekterna av de alltmer förekommande avlösningssystemen. Tjänstgöringsperioderna ombord blir genom dessa kortare och de anställda får möjlighet att med i förhållande till tidigare — relativt korta mellanrum resa till sin hemort. Bland negativa faktorer i fartygsarbetet kan framhållas besvär på grund av vibrationer, buller, förorenad luft, pressande temperaturer och luftfuktighet.

Ett för flertalet ombordanställda speciellt problem är att fartyget inte bara är arbetsplats utan också uppehållsort under fritid. De negativa faktorer i fartygsmiljön som nämnts här påverkar följaktligen den anställdes bostadsförhållanden och får betydelse även för hans fritidsmiljö i övrigt. Förändringarna i fråga om fartygen har ytterligare medfört att hamnuppehållen — med möjlighet till avkoppling i land — har blivit kortare. I t.ex. tankfart sker ofta lastning och lossning på platser som inte har tillgång till acceptabel fritidsmiljö och som ligger långt från befolkningscentra.

De problem som den tekniska utvecklingen för med sig i fråga om

arbetsmiljön är i stor utsträckning desamma på arbetsplatser i land och på fartyg. Genom de nu föreslagna ändringarna i arbetarskyddslagen förbättras förutsättningarna för att till lands angripa dessa problem. Det fortsatta arbetet inom arbetsmiljöutredningen syftar till att skapa ytterligare möjligheter till ett effektivt arbetarskydd. Enligt min uppfattning måste målsättningen vara att man får samma möjligheter när det gäller att skapa tillfredsställande arbetsmiljö för de ombordanställda som för arbetstagare i land. Det får inte bli någon eftersläpning för sjömännen. Detta är särskilt viktigt med hänsyn till att yrkesskadestatistiken för denna arbetstagargrupp är otillfredsställande.

Bestämmelserna om arbetarskyddet ombord på fartygen är visserligen relativt nytillkomna men med hänsyn till den genomgripande översyn som nu sker i fråga om arbetarskyddet till lands finner jag det angeläget att reglerna för fartyg också ses över. För detta ändamål bör tillsättas en särskild utredning. Utredningsarbetet bör bedrivas i nära kontakt med det arbete som sker inom arbetsmiljöutredningen.

Den allmänna målsättningen bör — i enlighet med de överväganden som gjordes vid sjösäkerhetslagens tillkomst vara att de principer som gäller i fråga om arbetarskyddet för landanställda också kommer till användning när det gäller de ombordanställdas förhållanden. Det är emellertid på grund av fartygsarbetets speciella natur väsentligt att utredningen överväger i vilken utsträckning fartygsmiljön ger anledning till specialregler. Eftersom fartyget också är den anställdes bostadsplats och den plats till vilken han är hänvisad under annan fritid är det viktigt att perspektivet vidgas och att miljöfrågorna bedöms med utgångspunkt även härifrån.

En rad viktiga frågor som har aktualiserats ombord på fartyg likaväl som på arbetsplatser till lands gäller de yrkesfaror — ofta av delvis ny typ — som hänger samman med den tekniska och operativa utvecklingen under senare tid. Som exempel på sådana faror kan nämnas förgiftningsrisker på grund av olika slag av luftföroreningar och risker för hörselskador till följd av ökande bullernivå hos maskiner och anläggningar. De yrkeshygieniska och medicinska problemen på arbetsplatserna kräver stor uppmärksamhet. I enlighet härmed blir det i betydande utsträckning en angelägenhet för arbetarskyddet att beakta arbetstagarernas hela hälsosituation. Den nya produktionsmekaniken aktualiserar också i allt högre grad en skärpt övervakning från arbetarskyddets sida av att arbetslokaler, maskiner, arbetsmetoder och andra arbetsmiljöfaktorer anpassas till den mänskliga arbetskraftens fysiska och psykiska förutsättningar. Även om man kan konstatera att sjöfartsverket beträffande en del av dessa problem vidtagit betydelsefulla åtgärder blir det en viktig uppgift för utredningen att skapa ytterligare möjligheter att förbättra de ombordanställdas arbetsmiljö. Utredningen bör pröva möjligheterna att genom skärpt eller annars ändrad lagstiftning bidra till att undanröja eller minska yrkesriskerna. En ny lagstiftning bör ge ett fast underlag för åtgärder och ingripande från arbetarskyddet på ett vidare område än den nuvarande lagen.

Ett viktigt led i skyddsarbetet till sjöss likaväl som till lands är att man ägnar stort intresse åt frågor som angår granskning och besiktning av arbetslokaler, maskiner och anläggningar m.m. Kontrollen över arbetsmetodiken är naturligtvis inte mindre betydelsefull. Föreskrifter om särskild förhandsgranskning från arbetsmiljösynpunkt av förslag, konstruktionsritningar och dylikt torde få övervägas.

Principerna för tillsynen av arbetarskyddet på fartygen har fastlagts så sent som år 1965 vid sjösäkerhetslagens tillkomst och år 1969 när

sjöfartsverkets centrala organisation ändrades (prop. 1969:58 s. 70 och 71). I enlighet härmed är utgångspunkten för utredningen att tillsynen alltjämt åvilar sjöfartsverket under samverkan med arbetarskyddsstyrelsen. Reglerna om tillsynens utövande bör emellertid ses över med sikte på största möjliga effektivitet i tillsynsverksamheten.

Ett bemästrande av arbetsplatsens skydds- och hälsofrågor förutsätter liksom på landarbetsplatser en väl utbyggd lokal skyddsverksamhet, som måste svara för en ansenlig del av den fortlöpande bevakningen av den skyddstekniska och arbetshygieniska situationen. De anställdas möjligheter att öva inflytande på utformningen av arbetsmiljön bör uppmärksammas. Skyddsombudens ställning bör särskilt beaktas och deras handlingsmöjligheter förstärkas. I detta sammanhang måste emellertid en avvägning ske med hänsyn till det ansvar för de ombordvarandes, fartygets och lastens säkerhet som särskilt gäller enligt sjölagen och sjösäkerhetslagen.

Skyddskommittéer skall i dag finnas på större fartyg. Utredningen bör överväga vilka möjligheter det finns att vid sidan av dessa kommittéer tillsätta skyddskommittéer i rederierna som kan verka redan på planeeringsstadiet. Här bör en samordning ske mellan kommittéernas arbete och den verksamhet som utförs genom myndighets försorg.

Fartyget är som nämnts i allmänhet inte bara den anställdes arbetsplats. Han har också sin bostad där och tillbringar en stor del av sin fritid i övrigt på fartyget. För rekrytering av lämplig arbetskraft till sjöfartsnäringen är det av stor betydelse att problem som hänger samman med bostads- och fritidsmiljön blir lösta. I huvudsak gäller samma problem för bostads- och fritidsutrymmena som för övriga delar av fartyget. Det finns dock anledning utgå från att i vissa avseenden bör ställas strängare krav på denna miljö.

Att komma till rätta med buller och vibrationsstörningar i bostäderna ombord är väsentligt från miljösynpunkt. Dessa problem är — inte minst från teknisk synpunkt svårbestämda och utredningen bör därför ägna dem stor uppmärksamhet. En god bostads- och fritidsmiljö är emellertid inte en fråga endast om att eliminera olika störningar av de slag jag nu nämnt. Vid utformningen av miljön måste också beaktas andra synpunkter såsom exempelvis att utrymmena ombord ger möjlighet till meningsfulla fritidsaktiviteter.

I arbetsmiljöutredningens uppgifter ingår bl.a. att se över gällande bestämmelser om arbetstidens förläggning och om dygnsvila m.m. Vidare skall prövas om särbestämmelser för kvinnlig arbetskraft fortsättningsvis behövs för att tillgodose arbetarskyddets intressen. Nu ifrågavarande utredning bör vara oförhindrad att i den mån det är påkallat också ta upp dessa och liknande frågor. Här bör man sträva efter att finna samma lösningar som till lands.

Utöver vad jag här nämnt bör det stå utredningen fritt att ta upp sådana spörsmål som aktualiseras under arbetets gång och som faller inom ramen för en allmän översyn av arbetarskyddslagstiftningen på fartyg.

I sitt arbete bör utredningen beakta de internationella strävandena på arbetarskyddets område.

Det bör stå utredningen fritt att i frågor som utredningen finner böra behandlas särskilt skyndsamt lägga fram delförslag innan arbetet slutförs.

Den sakkunnige har i oktober 1973 hållit ett sammanträde med experterna.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

38. Luftfartsverksutredningen (K 1973:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juli 1973 för att utreda luftfartsverkets organisation m. m.:

Ordförande:

Bruno, Gösta F., överdirektör (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Ledamöter:

Ekelund, Hans-Erik O., ombudsman (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Furbäck, Bengt L., departementsråd (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Görs, L. Folke, driftdirektör (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Nilsson, Alice H. C., kansliråd (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Södergren, Gösta, ombudsman (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Wagner, G. F. Wilhelm, överste (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Experter:

Engman, Jan G., avdelningschef (fr.o.m. den 17 september 1973)

Svartvall, B. L. W. Bertil, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 17 september 1973)

Westlund, J. Georg, ekonomidirektör (fr.o.m. den 17 september 1973)

Wachtmeister, Nils E. G., överste (fr.o.m. den 17 september 1973)

Sekreterare:

Danielsson, Jan P. T., departementssekreterare (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 1000 (Danielsson)

Direktiv (PM upprättad den 5 juli 1973 inom kommunikationsdepartementet):

Riksdagen har beslutat (prop. 1973:27, TU 1973:12, rskr 1973:160) att de nuvarande civila och militära flygtrafikledningsorganisationerna skall sammanföras i en gemensam organisation, som inordnas i luftfartsverket. Till luftfartsverket skall också föras huvuddelen av den radiotekniska tjänst för civil luftfart som f.n. handhas av televerket och delar av motsvarande tjänst för militär luftfart som handhas av försvarets materielverk.

Den fortsatta utvecklingen av flygledningssystemet skall inriktas på övergång till yttäckande flygkontroll.

Riksdagen har vidare förutsatt att de närmare organisatoriska konsekvenserna av den nya integrerade flygtrafikledningsorganisationen blir föremål för särskild utredning. I propositionen har angetts vissa grundläggande frågor m.m. som en sådan utredning bör behandla.

Vid den översyn av luftfartsverkets organisation som nu förestår skall de sakkunniga utgå från att luftfartsverket även i fortsättningen skall handha de uppgifter avseende den civila luftfartens markorganisation, flygsäkerheten för och övriga ärenden rörande den civila luftfarten som f.n. ankommer på verket. Härtill kommer de arbetsuppgifter som följer av den beslutade integrationen av de civila och militära trafikledningsorganisationerna i enlighet med riksdagens beslut.

Verksamheten skall även i framtiden bedrivas i affärsverksform.

De sakkunniga skall utarbeta förslag till ny organisation för luftfartsverket i överrensstämmelse med de riktlinjer som anges i prop. 1973:27.

En utgångspunkt är därvid att flygtrafiktjänsten i den nya organisationen skall ges ställning som huvudenhet inom verket. Detta innebär att ur nuvarande driftavdelning utbryts de trafiklednings- och teletekniska frågorna med därtill hörande planeringsfunktioner. I fråga om flygtrafiktjänstens organisation i övrigt bör de sakkunniga utgå från huvuddragen i det förslag som flygtrafikledningskommittén redovisat i sitt betänkande Flygtrafikledning 1980 System och organisation (Ds K 1971:02). Detta förslag innebär bl.a. en markering av funktionerna för systemutveckling och systemplanering.

Genom att flygtrafiktjänsten på här angivet sätt förutsätts skiljas från övrig driftfunktion inom verket, uppkommer krav på samordning mellan de olika driftfunktionerna. Denna fråga bör ägnas uppmärksamhet av de sakkunniga.

Vad i övrigt beträffar flygtrafiktjänsten bör särskilt uppmärksammas de samordningsbehov som uppkommer till följd av att centralförvaltningen lokaliseras till Norrköping, skild från de operativa och tekniska funktionerna som är under uppbyggnad vid kontrollcentralen och flygledarskolan i Sturup. För att i systemuppbyggnadsarbetet ta tillvara möjligheterna att mera direkt utnyttja den kunskap och erfarenhet som finns företrädd hos personalen i kontrollcentralen och skolan i Sturup kan det eventuellt vara motiverat att där stationera ett begränsat antal befattningshavare från huvudenheten. Denna fråga får övervägas av de sakkunniga.

En annan utgångspunkt i arbetet är att luftfartsinspektionen förutsätts behålla samma självständiga ställning i flygsäkerhetsfrågor som f.n. gäller. I prop. 1973:27 har förutsatts viss ändrad inriktning av inspektionens arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill bör de sakkunniga närmare pröva frågorna om luftfartsinspektionens interna organisation och resurser. I största möjliga utsträckning bör därvid tas tillvara det utredningsmaterial och de synpunkter och förslag som kommit fram vid verkets egen nu pågående översyn av inspektionens organisation.

En väsentlig fråga för de sakkunniga att överväga är fördelningen av arbetsuppgifter, ansvar och befogenheter mellan central och regional/lokal nivå och att i samband därmed pröva den lämpliga fortsatta regionala organisationen. En översyn är härvidlag motiverad redan med hänsyn till den avgränsning som i den nya organisationen förutsätts ske mellan marktjänst och flygtrafiktjänst och till integrationen av den civila och militära flygtrafiktjänsten liksom till det förhållandet att centralförvaltningen avses lokaliseras till Norrköping.

Nära förknippad med frågan om delegering/decentralisering av beslutsfattandet är möjligheten till effektiv styrning av verksamheten. De sakkunniga bör söka att definiera de krav som bör ställas på det ekonomiadministrativa styrsystemet till grund för de organisatoriska övervägandena i övrigt. Därvid bör så långt möjligt tas tillvara de erfarenheter som vunnits vid verkets egna pågående utredningar om styrsystemfrågorna.

Frågan om delegering/decentralisering och därmed förenade styrproblem berör i flera avseenden väsentliga organisatoriska frågeställningar. Det gäller bl.a. frågan huruvida de tänkta centrala driftenheterna skall ges

odelat ansvar för regional och lokal verksamhet eller om ett mera funktionellt systemansvar bör genomföras även vertikalt i organisationen.

Vid den översyn av verkets arbetsformer som de sakkunniga skall genomföra bör även andra funktioner inom luftfartsverket övervägas med hänsyn till de ändrade förutsättningarna i fråga om arbetsuppgifter och verksamhetens omfattning. Det gäller den allmänna verksamhetsplaneringsfunktionen, ekonomi- och marknadsföringsfunktionerna samt personal- och administrationsfunktionerna.

Riksdagen har beslutat att flygtrafikledarskolan i Sturup skall inordnas under luftfartsverket. Frågan om formerna för skolans organisatoriska inordning i verket bör det ankomma på de sakkunniga att överväga.

I prop. 1973:27 har stor vikt lagts vid att chefen för flygvapnet tillförsäkras erforderligt inflytande inom ramen för den nya organisationen. Det framhålls bl.a. att det är av väsentlig betydelse att i enheten för flygtrafiktjänstfrågor erforderlig personal med fackkunskap om flygvapnets speciella förhållanden finns företräd på ledande och handläggande nivåer. När frågor rörande flygtrafiktjänsten behandlas på direktionnivå bör också sådan fackkunskap finnas företräd. I övrigt bör flygoperativ personal ur krigsmakten kunna avdelas för tjänstgöring vid verket.

De sakkunniga bör — i enlighet med vad som uttalas i propositionen — närmare klargöra vilka organisatoriska åtgärder och personella resurser som krävs för att tillgodose de angivna militära aspekterna. I sammanhanget bör beaktas att chefen för flygvapnet måste bibehålla erforderlig fackkunskap i flygledningsfrågor. Sekretessfrågorna samt de krav som krigsmaktens beredskap i vissa fall kan ställa på personalens anställningsform bör också beaktas.

Ansvar för flygtrafiktjänsten kommer enligt vad som förutsatts i propositionen att överföras till krigsmakten vid allmän mobilisering eller annan tidpunkt som Kungl. Maj:t anger. De sakkunniga bör utarbeta erforderliga riktlinjer för detta överförande.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att ta upp även andra än här nämnda frågor, som sammanhänger med luftfartsverkets organisation samt krigsmaktens krigs- och fredsorganisation i fråga om flygledningsfrågor och som kan komma att aktualiseras under utredningsarbetets gång.

Det är angeläget att luftfartsverkets nya organisation kan träda i kraft snarast möjligt, framför allt med hänsyn till verkets ansvar för uppbyggnaden av det nya integrerade yttäckande flygkontrollsystemet. De sakkunniga bör lägga upp sitt arbete i enlighet härmed.

Införandet av en ändrad organisation bör också anpassas till tidpunkten för den beslutade omlokaliseringen av verkets centralförvaltning till Norrköping. Denna planeras ske hösten 1976.

Mot bakgrund av ovanstående bör de sakkunniga bedriva sitt arbete skyndsamt och till chefen för kommunikationsdepartementet redovisa resultatet av arbetet i sådan tid att — efter vederbörlig remissbehandling — proposition i ärendet om möjligt kan föreläggas 1974 års höstriktsdag. Riktningen bör vara att den nya organisationen i princip kan träda i kraft under år 1975.

Utredningen har under tiden juli — oktober 1973 hållit tre sammanträden. En mindre s. k. ledningsgrupp inom kommittén har sammanträtt sju gånger.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

39. Sakkunniga (K 1973:06) med uppdrag att ingå i en delegation för att tills vidare samordna uppbyggnaden av det framtida flygkontrollsystemet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juli 1973 för att ingå i en delegation för att tills vidare samordna uppbyggnaden av det framtida flygkontrollsystemet:

Ordförande:

Bruno, Gösta F., överdirektör (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Ledamöter:

Görs, L. Folke, driftdirektör (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Lagerström, Sven A., överingenjör (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Lilja, Sven-Åke, avdelningschef (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Wagner, G. F. Wilhelm, överste (fr.o.m. den 5 juli 1973)

Sekreterare:

Danielsson, Jan P. T., departementssekreterare (fr.o.m. den 20 september 1973)

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

De sakkunniga har under tiden juli — oktober 1973 hållit ett sammanträde.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1974.

40. Utredningen (K 1973:07) rörande vissa trafiksäkerhetsfrågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juli 1973 för att utreda vissa trafiksäkerhetsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 25 augusti 1973):

Ordförande:

Tjällgren, Per Olof L., generaldirektör (fr.o.m. den 11 september 1973)

Sakkunniga:

Backman, Gösta B., kansliråd (fr.o.m. den 11 september 1973)

Brundin, Paul S., direktör, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 11 september 1973)

Gustafson, Carl Erik, teknisk direktör (fr.o.m. den 21 september 1973)

Håkansson, Alfred L., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 11 september 1973)

Hörlén, E. Linnéa, adjunkt, led. av riksdagen (fr.o.m. den 11 september 1973)

Magnusson, N. Åke, överdirektör (fr.o.m. den 21 september 1973)

Nilsson, Elvy I., fru, led. av riksdagen (fr.o.m. den 11 september 1973)

Rosqvist, G. Birger, mästrelots, led. av riksdagen (fr.o.m. den 11 september 1973)

Ryding, Gunvor I., industritjänsteman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 11 september 1973)

Sekreterare:

Magnusson, A. I. Göran, t.f. polismästare (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Bitr. sekreterare:

Rindlöv, Leif G., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 december 1973)

Sjöstedt, Christer, byrådirektör (fr.o.m. den 1 december 1973)

Lokal: Trafiksäkerhetsverket, Fack, 171 20 Solna, tel. 98 13 20

Direktiv (anförande av statsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 5 juli 1973):

Utvecklingen på trafikområdet är snabb och expansiv. Den genomsnittliga årliga trafikökningen på det allmänna vägnätet beräknas under 1960-talet ha uppgått till ca 6 % per år. Persontransportarbetet på väg har i det närmaste fördubblats och uppgick år 1970 till ca 71 miljarder personkilometer. Enligt prognoser väntas en fortsatt ökning till ca 87 miljarder personkilometer år 1980. Antalet personbilar i landet har ökat från 250 000 år 1950 till ca 2,5 miljoner i dag. En fortsatt ökning väntas till ca 3,3 miljoner år 1980. Även lastbilarnas godstransportarbete har ökat starkt och uppgick år 1970 till ca 21 miljarder tonkilometer. Den ständigt stigande efterfrågan på transporter har lett till en betydande ökning av antalet lastbilar och en kraftig upprustning av vägnätet har möjliggjort ett utnyttjande av allt större fordon och fordonskombinationer. Lastbilarnas godstransportarbete väntas år 1980 uppgå till drygt 40 miljarder tonkilometer, dvs. öka med 90 %.

De insatser som i vårt land gjorts från det allmännas sida samt av olika organisationer och enskilda har emellertid lett till att vi trots ett allt intensivare trafikarbete med allt fler motorfordon i rörelse på vägarna kunnat under det senaste decenniet förhindra en ökning av trafikolyckorna. Antalet dödade har varit ca 1 200 per år och antalet skadade enligt statistiska centralbyråns siffror — ca 20 000. Dessa olyckstal har sedan år 1970 visat sjunkande tendens. Vårt land intar också en i jämförelse med andra länder gynnsam plats när det gäller säkerheten i trafiken. Vi tillhör sålunda de minst olycksdrabbade nationerna i Europa, detta antingen antalet trafikdödade ställs i relation till fordonsparken eller till folkmängden.

De senare årens insatser på trafiksäkerhetsområdet, som inriktats på såväl trafikmiljön och fordonet som trafikanten, har således gett påtagliga resultat. En rad åtgärder har vidtagits för en bättre organisation och samordning av trafiksäkerhetsarbetet. Ett viktigt led utgör här tillkomsten år 1968 av statens trafiksäkerhetsverk. Bättre betingelser för trafiksäkerhetsforskningen har skapats genom inrättandet den 1 juli 1971 av transportforskningsdelegationen och statens väg- och trafikinstitut. En

fortgående resursökning har också lett till att övervaknings- och informationsåtgärderna kunnat intensifieras. Inom vägsektorn där trafiksäkerhetsaspekterna beaktas i allt större utsträckning har fortlöpande betydande insatser gjorts. För budgetåret 1973/74 har anvisats omkring 2,4 miljarder kr. av statsmedel till vägväsendet, varav ca 1,8 miljarder kr. till det statliga vägväsendet och 0,6 miljarder kr. såsom bidrag till kommunal och enskild väghållning.

Sedan år 1968 pågående försök med differentierade hastighetsgränser har visat att åtgärder av detta slag har en klart olycksreducerande effekt. Hårdare fordonskrav har successivt uppställts och fordonskontrollen har skärpts bl.a. genom den årliga kontrollbesiktningen. Sedan ett par år tillbaka prövas ett system med inskränkningar i den tunga trafiken under vissa särskilt trafikbelastade veckoslut.

En genomgripande översyn har lett fram till en ny och modernare trafiklagstiftning. Denna innebär bl.a. en omfattande körkortsreform, kombinerad med bättre förarutbildning och skärpta förarprov. I anslutning härtill har tagits i bruk nya ADB-baserade bil- och körkortsregister vilka ger väsentligt ökade möjligheter till kontroll av fordon, förare och trafik. Genom den nya lagstiftningen har trafikreglerna preciserats och förtydligats. Lagstiftningen är också uttryck för en strävan att i fråga om såväl trafikregler som bestämmelser om fordons beskaffenhet och utrustning nå större internationell enhetlighet, vilket med hänsyn till den ökande trafiken länderna emellan är viktigt.

Frågan om skydd för åkande är under övervägande. Nordiska trafiksäkerhetsrådet har framlagt en utredning med förslag om lagstadgad skyldighet att använda bilbälte. Efter remissbehandling i de nordiska länderna beräknas lagstiftningsarbetet fortsätta på internordisk basis med sikte på att bestämmelserna snarast skall träda i kraft. Trafiksäkerhetsrådet utreder också frågan om lagstiftning beträffande obligatorisk användning av skyddshjälm vid färd med motorcykel och moped.

Inför den fortsatta trafikökningen som är att vänta krävs emellertid ytterligare åtgärder för att komma till rätta med trafiksäkerhetsproblemen. Vissa synpunkter och förslag har lagts fram i den av trafiksäkerhetsverket överlämnade promemorian med förslag till målsättning för arbetet för ökad trafiksäkerhet. Promemorian har varit föremål för en omfattande remissbehandling. Även om kritiska synpunkter i en rad hänseenden anförts på de i promemorian framförda förslagen, visar promemorian och remissyttrandena däröver behovet av en mer övergripande syn och en på fördjupad kunskap grundad planering av verksamheten inom trafiksäkerhetsområdet. Riksdagen (TU 1972:7, rskr 1972:114) har också understrukit angelägenheten av att dessa frågor utreds. Jag förordar därför att särskilda sakkunniga tillkallas för att överväga åtgärder och planeringsformer i ett samlat trafiksäkerhetsarbete inom ramen för de resurser som totalt står till förfogande för ändamålet. Vidare bör de sakkunniga överväga möjligheterna att ytterligare effektivisera organisationen av och samordningen inom verksamheten.

En första uppgift för de sakkunniga bör vara att kartlägga olika möjliga trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder. Dessa kan med avseende på effekterna och inriktningen vara av olika slag. Man kan skilja mellan å ena sidan olycksförebyggande och å andra sidan skadeförebyggande åtgärder. Exempel på olycksförebyggande åtgärder är förbättrad förarutbildning och skärpt trafikövervakning. Propaganda för eller lagstiftning om användning av bilbälte är en typiskt skadeförebyggande åtgärd. Andra insatser, t.ex.

vissa vägförbättringar, föreskrifter om fordons beskaftenhet och utrustning etc., kan ha effekter i båda hänseendena. Insatserna kan gälla föraren, fordonet eller trafikmiljön eller — såsom exempelvis trafikövervakning — ha effekter i flera avseenden.

Som ett nästa led i arbetet följer en värdering av olika åtgärders effekter i fråga om minskning av olyckor och skador. I den mån det är möjligt att ange storleksordningen av olycksoch skadereduceringarna i absoluta tal bör givetvis detta göras. Man torde emellertid kunna konstatera att så kan ske endast i begränsad omfattning. Detta hindrar emellertid inte att man ändå kan få ett underlag för prioritering av åtgärderna med hänsyn till effekterna. Det bör nämligen vara möjligt att åstadkomma en jämförande gradering av åtgärdernas effekter, vilket är av stort värde för planläggningen av det fortsatta trafiksäkerhetsarbetet. Därvid är det också viktigt att effekternas fördelning på olika trafikantkategorier redovisas.

Den nu beskrivna delen av utredningsarbetet förutsätter att orsakerna till olika slag av olyckor studeras och analyseras på ett mera planmässigt och målinriktat sätt än som nu sker. Kombinationer av olika faktorer som orsak till trafikolyckor torde vara vanliga. En kartläggning av dessa förhållanden kan för en del fall visa att en åtgärd som inriktar sig på endast en del av orsakskomplexet leder till en snabb förbättring med enkla medel. I andra fall måste flera samverkande lämpligt avvägda åtgärder sättas in. För sådana avvägningar liksom för värderingar över huvud av olika trafiksäkerhetsåtgärder krävs förbättrade kunskaper om de samband som föreligger mellan å ena sidan trafikolyckor och trafikskador av olika slag, å andra sidan brister och ofullkomligheter i trafikmiljön och förändringar av olika säkerhetspåverkande faktorer. Vissa studier bör kunna genomföras inom ramen för utredningsarbetet.

En bedömning av kostnaderna för olika åtgärder är betydelsefull. Ett samhällsekonomiskt betraktelsesätt bör eftersträvas. Kostnaderna bör redovisas med en uppdelning efter vem som i första hand kommer att få bära kostnaden.

Efter en kartläggning av åtgärdernas nyttoeffekter och kostnader bör det — i de särskilda fall där detta kan vara möjligt — eftersträvas en utvärdering av åtgärderna genom nyttokostnadskalkyler.

I detta sammanhang bör uppmärksammas frågan om man — såsom trafiksäkerhetsverket förutsatt — bör precisera nivån för önskvärda minskningar av olyckor och skador. Sådana preciseringar är från olika synpunkter mycket vanskliga att göra. Osäkerheten i fråga om insatta åtgärders nyttoeffekter leder till att de kostnadsmässiga konsekvenserna av nivåbestämningen inte kan överblickas. Trots den stora betydelse som trafiksäkerheten har måste givetvis här — liksom inom andra angelägna samhällsområden — ske en fortlöpande avvägning mellan olika intressen. De förändringar av olycksbilden som erfarenhetsmässigt inträffar nödvändiggör också en handlingsfrihet, som inte är möjlig om trafiksäkerhetsarbetet alltför hårt styrs genom mer eller mindre låsta målsättningar.

Frågan hur det fortsatta trafiksäkerhetsarbetet skall planläggas och administreras för att få bästa möjliga resultat är av stor betydelse. Som jag redan nämnt inrättades år 1968 statens trafiksäkerhetsverk som central myndighet för trafiksäkerhetsfrågor. Det åligger verket bl.a. att verka för lämplig samordning av trafiksäkerhetsarbetet, att informera allmänheten i trafiksäkerhetsfrågor och att samverka med andra myndigheter och enskilda organisationer i trafiksäkerhetsfrämjande syfte. Som ett led i

uppgiften att samordna trafiksäkerhetsarbetet har verket inrättat dels en planeringsnämnd, vari ingår representanter för berörda myndigheter, dels en rådgivande delegation med representanter för olika riksorganisationer. Samordningsfunktionen tillgodoses också inom ramen för av verket tillskapade arbetsgrupper av permanent eller tillfällig karaktär med representanter för olika verk, organisationer och företag. Vidare är verket representerat i arbetsgrupper o.d. som inrättas av andra verk och organisationer.

Uppenbart är att det samlade trafiksäkerhetsarbetets effektivitet är starkt beroende av samordnings- och samverkansfunktionernas utformning. Detta har också framkommit vid remissbehandlingen av trafiksäkerhetsverkets promemoria samtidigt som man påtalat brister i det nuvarande systemet. De sakkunniga bör — i ljuset av hittills vunna erfarenheter — överväga trafiksäkerhetsverkets uppgifter inom ramen för en samlad bedömning av den lämpliga fördelningen av arbetet mellan de myndigheter och organisationer som verkar inom trafiksäkerhetsområdet. I detta ligger att de sakkunniga bör söka vägar att — med bibehållet ansvar för trafiksäkerhetsverket öka verkets möjligheter att vidga samarbetet och samordna insatserna i det samlade trafiksäkerhetsarbetet.

Sedan trafiksäkerhetsverkets tillkomst har i takt med den fortgående trafikökningen verkets insatser successivt ökat. Verket har också sedan sitt första verksamhetsår fått väsentligt ökade resurser. Några påtagliga organisatoriska förändringar har emellertid inte ägt rum. Den utveckling som skett innebär att verkets organisation centralt och regionalt kan behöva anpassas. De sakkunniga bör därför utreda vilka förändringar i verkets organisation som — inom ramen för tillgängliga resurser — är påkallade.

De sakkunniga skall bedriva arbetet så skyndsamt som möjligt och bör då så lämpligen kan sike redovisa delförslag.

Utredningen har haft sitt första sammanträde den 13 november 1973.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

41. Sakkunnig (K 1973:08) för översyn av avgifterna i postverkets tidningsrörelse, m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1973 för översyn av avgifterna i postverkets tidningsrörelse, m. m.:

Utredningsman:

Oredsson, Malte, generaldirektör (fr.o.m. den 26 november 1973)

Lokal: Försäkringsinspektionen, Nybrogatan 57 A, Box 5053, 10242 Stockholm, tel. 63 11 70

Direktiv (anförande av statsrådet Norling till statsrådsprotokollet den 2 november 1973):

En betydande del av den totala tidningsdistributionen i landet utförs av postverket. Under år 1972 postbefordrades således nära 600 milj. tidningsexemplar eller cirka hälften av alla abonnerade tidningar. Härav svarade dagstidningar för drygt 200 milj. exemplar, medan sammanlagt nära 400 milj. avsåg fackföreningstidningar, facktidsskrifter, personaltidningar, kommersiell veckopress m.m.

Det angivna antalet postdistribuerade dagstidningsexemplar — drygt 200 milj. — innebär att postverket svarar för ca 25 % av distributionen av dagspressens totala abonnerade upplaga. Olika tidningar anlitar dock postverket i varierande utsträckning. Vissa tidningar — framför allt kvällstidningar — utnyttjar postverket i obetydlig omfattning, medan andelen postdistribution för andra tidningar kan uppgå till nära 100 %. De angivna förhållandena innebär att postverkets tidningsavgifter är av skiftande betydelse för dagstidningarnas distributionskostnader.

Beträffande övrig press är postverket i stort sett ensam distributör för den del av upplagan som inte försäljs genom lösnummer.

Tidningsdistributionen ställer stora anspråk på postverkets resurser. Tidigare nämndes att antalet postbefordrade tidningsexemplar år 1972 var nära 600 milj. Detta antal motsvarade ca 27 % av totala antalet postbefordrade brev- och tidningsförsändelser. Viktandelen var betydligt större eller nära 50 %. Sedan länge har avgifterna i tidningsrörelsen fastställt efter förhandlingar mellan postverket och tidningsutgivarna — Svenska tidningsutgivareföreningen (TU) och Fack- och konsumentpressens postkommitté (FKP). Avgifterna uppgick år 1972 till 140 milj. kr., vilket motsvarade endast 12 % av intäkterna för samtliga brev- och tidningsförsändelser.

Trots att olika rationaliseringsåtgärder vidtagits är kostnaderna för tidningsdistributionen höga genom att denna — förutom de resurskrav den ställer genom sin volym och vikt — har särskilda krav på snabbhet i hanteringen. Det senare gäller i första hand dagspressen.

Enbart särkostnaderna i tidningsrörelsen beräknades sålunda år 1972 till 207 milj. kr., varför den bristande särkostnadstäckningen detta år var ca 67 milj. kr. Med ett kalkylerat bidrag till postverkets samkostnader skulle underskottet vara betydligt större.

Sedan postavgifternas karaktär av bevillning upphört genom ändring av 60 § regeringsformen (prop. 1968:92, KU 1968:20, rskr 1968:279 och KU 1969:2, rskr 1969:56), beslutar numera Kungl. Maj:t (i vissa fall postverket) om dessa. I samband med behandlingen av förslaget om ändringen av regeringsformen framhöll dock konstitutionsutskottet att ändring av avgifterna i postverkets tidningsrörelse även i fortsättningen borde underställas riksdagen.

Sedan den s.k. tidningstaxeutredningen lagt fram förslag om ett nytt taxsystem i tidningsrörelsen (SOU 1969:39) redovisades i prop. 1970:112 de riktlinjer som Kungl. Maj:t i fortsättningen avsåg att tillämpa vid bestämmandet av avgifterna i postverkets tidningsrörelse. Riktlinjerna — som i princip godtogs av riksdagen (SU 1970:130, rskr 1970:294) — innebar att man skulle sträva mot en mera differentierad och kostnadsföljksam taxa, som mera än den tidigare taxan tog hänsyn till förekommande kostnadsskillnader mellan olika typer av tidningar. I propositionen förutsattes vidare att den totala avgiftsnivån skulle anpassas så att den skulle medge en påtaglig inhämtning av underskottet i tidningsrörelsen. Riksdagen önskade en redovisning av resultatet av utvecklingen på området inom mindre än fyra år.

I enlighet med de angivna riktlinjerna har de förhandlingar om tidningsavgifterna som sedan år 1970 årligen förts mellan postverket, TU och FKP haft som mål dels att avgiftshöjningarna varje år skulle täcka särkostnadsökningen och därutöver medge en successiv avbätning av underskottet, dels att inom denna ram åstadkomma en mera kostnadsföljksam taxa.

En mera kostnadsföljksam taxa har åstadkommits bl.a. genom en differentiering för dagspressen av befodringsavgifterna mellan utgivningsort och utdelningsort. Trots relativt stora avgiftshöjningar har särkostnadsunderskottet dock inte minskat under perioden.

Den postdistribuerade tidningsvolymen har de senaste åren undergått vissa förändringar. Antalet postdistribuerade tidningar av annan karaktär än dagspress var år 1972 ungefär lika stort som år 1969. När det gäller dagspressen har dock en påtaglig minskning skett. Medan antalet distribuerade dagspresseexemplar år 1969 var ca 265 milj., hade antalet år 1972 gått ned till ca 213 milj., vilket innebär en minskning med nära 20 % på tre år. Samtidigt har den totala dagspressupplagan ökat något under perioden. Detta gäller även om man räknar bort kvällstidningarna, som i mycket liten utsträckning distribueras genom postverket.

Tidningsföretagen har alltså i större utsträckning kommit att välja andra distributionsformer. Dels har detta skett genom att företagen själva i växande grad övertagit distributionen, dels har tidningsföretagen i viss utsträckning övergått till distribution genom sådana distributionsföretag, som i enlighet med riksdagens beslut, senast med anledning av prop. 1972:59 (KU 1972:29, rskr 1972:203), ombesörjer samdistribution och i sammanhanget förmedlar s.k. samdistributionsrabatt.

En annan anledning till att tidningsföretagen delvis övergått till andra distributionsformer är de olägenheter som följer av konstruktionen av taxan i postverkets tidningsrörelse. Tidigare har nämnts att taxan är avståndsdifferentierad när det gäller transporter mellan olika orter. När det gäller den del av avgiften, som hänför sig till själva utdelningen, är denna dock enhetlig för hela landet. Den härav betingade prishöjningen i tätorterna i förening med avsaknad av möjlighet att i särskilda fall ta av marknadsförhållanden betingade hänsyn i prissättningen har — närmast i fråga om dagspressen — lett till bortfall av viss distribution i tätorterna. Distributionen på landsbygden har postverket i stort fått behålla genom att tidningsföretagen inte där kunnat finna alternativa billigare distributionsätt. Självfallet har den antydda utvecklingen lett till en relativ försämring av postverkets kostnads/intäktssituation.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag det påkallat att en sakkunnig tillkallas för att se över de med postverkets tidningsrörelse sammanhängande problemen.

En utgångspunkt vid översynen är att postverket även i framtiden har en viktig uppgift att fylla i landets tidningsdistribution. Med hänsyn härtill bör ett taxsystem och en prissättning eftersträvas som stimulerar till en fördelning av tidningsdistributionen som framstår som samhällsekonomiskt rationell.

Den sakkunnige bör utifrån ett sådant synsätt överväga postverkets taxor. En naturlig grund är liksom f.n. en prissättning efter principen pris efter prestation. Möjlighet bör emellertid finnas för postverket att i särskilda fall tillämpa en prissättning som betingas av konkurrensförhållandena på delmarknader inom tidningsdistributionen. Utrymmet och de närmare betingelserna för en mera marknadsorienterad prissättning får ses mot

bakgrund av underskottet i postverkets tidningsrörelse och behovet att vidmakthålla och i möjlig mån öka sådan efterfrågan på postverkets tjänster, som positivt kan påverka resultatet.

Mot bakgrund av målsättningen om en samhällsekonomiskt rationell fördelning av tidningsdistributionen och med beaktande av de lönsamhetskrav som gäller för postverket bör den sakkunnige även göra en genomgång av principerna för postverkets kostnadsberäkningar och den härpå grundade prissättningen, såvitt avser tidningsrörelsen, och föreslå de förändringar häruti som kan finnas påkallade.

Den sakkunnige bör vidare undersöka huruvida den tidigare nämnda samdistributionsrabatten inverkat på postverkets konkurrenssituation i förhållande till de distributionsföretag som ombesörjer samdistribution. Om den sakkunnige därvid kommer till uppfattningen att samdistributionsrabatten påverkat postverkets konkurrenssituation bör denne föreslå sådana åtgärder att en i detta avseende mera balanserad konkurrenssituation uppnås. Vid övervägandena om olika åtgärder bör dock erinras om att Kungl. Maj:t ansett att postverket ej bör ges rätt att — utöver vad som redan nu gäller — förmedla samdistributionsrabatt.

Den sakkunnige skall också ägna uppmärksamhet åt frågan hur en tillfredsställande tidningsdistribution skall kunna vidmakthållas i glesbygderna. Prissättningsproblematiken skall övervägas med beaktande av att alla möjligheter tas tillvara att ge denna distribution en rationell och ändamålsenlig utformning. I såväl denna som andra aktuella frågor bör den sakkunnige i lämplig utsträckning samråda med den av chefen för finansdepartementet tillsatta 1972 års pressutredning.

Som jag tidigare framhöll utgör det betydande underskottet i postverkets tidningsrörelse ett särskilt problem. Härvidlag ankommer det på den sakkunnige att ytterligare pröva formerna och takten för avvecklingen av detta underskott. Riksdagen har uttryckt önskemål om prövning av frågan i vad mån skilda karaktärer hos olika slag av tidningar motiverar en olika behandling i taxehänseende. Jag anser att denna fråga bör ses i belysning av pressutredningens slutsatser, varför den ej bör tas upp av förevarande utredning.

Den sakkunnige bör i sitt arbete ha ett nära samarbete med företrädare för postverket och tidningsutgivarna.

Den sakkunnige bör om möjligt redovisa resultatet av översynen i sådan tid att förslag i frågan kan underställas 1975 års riksdag.

Finansdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 14, 15, 16, 21,31, 33 och 35

1. Markdelegationen (K 1957:30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 23 november 1956 för att ingå i en delegation med uppgift att företräda staten vid förhandlingar med Stockholms stad rörande vissa mellan staten och staden föreliggande byggnads- och markfrågor samt inkomma med de förslag som förhandlingarna kan föranleda:

Ledamöter:

Johansson, J. Henry, kanslidirektör
Larsson, Sixten, f.d. generaldirektör
Renlund, R. Gösta, bankdirektör

Experter:

Elghufvud, E. Gösta, fastighetschef
Enberg, L. Rune, teknisk direktör
Smith, A. Åke, planeringsdirektör
Stagg, A. Ivan E., byrådirektör

Sekreterare:

Nyreröd, K. Svein G., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 23 augusti 1973)

Bitr. sekreterare:

Nyreröd, K. Svein G., avdelningsdirektör (t.o.m. den 22 augusti 1973)

Lokal: Kungsträdgårdsgatan 16, 111 47 Stockholm, tel. 10 55 91 och 11 46 88

Direktiven för delegationen, se 1957 års riksdagsberättelse I K 30 och K 1965:11. Tilläggsdirektiv, se riksdagsberättelse Fi 1971:18 och Fi 1972:16.

Under tiden november 1972 — oktober 1973 har fortlöpande sammanträden med delegationen och förhandlingar med berörda kommuner ägt rum.

Delegationens verksamhet har i fråga om Stockholms kommun främst

avsett markfrågor i city. Avtal med kommunen har träffats om överlåtelse av mark för breddning av Lidingövägen i Stockholm. Avtalet har redovisats för Kungl. Maj:t i skrivelse den 17 maj 1973 och godkänts av Kungl. Maj:t den 5 juli 1973.

I markfrågor berörande city har utredningar och överläggningar omfattat även fastigheter i enskild ägo. I skrivelse den 16 november 1972 till Kungl. Maj:t har delegationen redovisat avtal med Sundsvallsbanken om förvärv av bankens fastighet i kv. Johannes Större 3 i Klara församling i Stockholm samt i skrivelse den 4 december 1972 avtal med Stockholms Sparbank om förvärv av bankens fastighet Rosenbad 7 i samma församling. Avtalen har godkänts av Kungl. Maj:t den 15 december 1972.

I fråga om Järvafältet har markdelegationen överlagt med representanter för berörda kommuner om förläggningen av den för SJ och Postverket avsedda godsterminalen och därmed sammanhängande frågor inom den statliga delen av fältet. Utredningsarbetet har skett under medverkan av en särskild konsult under ledning av ett för staten och kommunerna gemensamt arbetsutskott. Kontinuerlig samverkan har vidare ägt rum med kommunerna och Stockholms läns landsting angående sträckning av tunnelbana genom statens del av Järvafältet. Vidare har delegationen fortsatt förhandlingen om den slutliga överlåtelsen av Rissneområdet till Sundbybergs kommun. Avtal härom torde kunna redovisas för Kungl. Maj:t inom de närmaste månaderna.

Härjämte har delegationen biträtt vissa statliga myndigheter i markärenden.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

2. Utredningen (Fi 1959:37) om universitetens egendomsförvaltning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 för utredning om universitetens egendomsförvaltning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1958):

Ordförande:

Hörjel, Nils J., landshövding

Ledamöter:

Lindblad, Sven J. H., bankdirektör

Resare, Bengt C. M., överdirektör

Welinder, P. E. Carsten, professor

Experter:

Johnsson, Jan G., rättschef

Uhlin, Karl-Erik, kanslichef

Sekreterare:

Jacobsson, A. Torvald, avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Fagerberg, Arne B., hovrättsfiskal

Lokal: Riksarkivet, Fack, 100 26 Stockholm 34, tel. växel 54 02 00

Direktiven för utredningen, se 1959 års riksdagsberättelse I Fi 37.

En arbetsgrupp inom utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med representanter för domänverket.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

3. Utredningen (Fi 1965:26) om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av vissa fondmedel

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 för att utreda frågan om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av fondmedel, som avses i 274 § lagen om försäkringsrörelse och 19 § lagen om understödsföreningar samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1964):

Utredningsman:

Lindstedt, Anders, kommerseråd

Sekreterare:

Personne, Jon M., avdelningsdirektör

Lokal: Statens industriverk, Box 16315, 103 26 Stockholm 16, tel. 24 06 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

4. Alkoholpolitiska utredningen (Fi 1966:33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1965 för översyn av alkohol- och nykterhetspolitiken:

Ordförande:

Lindholm, P. Sigurd, förutvarande statsråd, f.d. led. av riksdagen

Ledamöter:

Bergegren, Astrid, kontorist, f.d. led. av riksdagen
Boo, Karl G. H., assistent, led. av riksdagen
Burman, Olof, direktör
Erbacke, K. Gunnar, direktör
Hermansson, Rune, förutvarande statsråd, direktör
Hillbo, Arne O., byråchef
Jungefors, Stig L. S., chefsrådman
Nyberg, J. Olaus, redaktör, f.d. led. av riksdagen
Wennerfors, Alf A:son, studierektor, led. av riksdagen

Experter:

Collett, John P. E., byrådirektör
Englund, Anders, avdelningschef
Jonsson, K. Erland, docent
Larsson, Karl G., sektionschef
Nilsson, Tom E., fil. dr
Rydberg, Ulf, docent
Sundgren, Lars J., lektor

Sekreterare:

Carlsson, Sven-Gunnar, konsulent

Bitr. sekreterare:

Henrikson, Claes H., rådman
Jönsson, Rolf, fil. lic. (t.o.m. den 14 januari 1973)
Solberg, Jarl C. R.
Stendahl, Anders L:son, rådman

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Fi 33.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 14 sammanträden. Därutöver har en överläggning hållits med referensgruppen för informationsfrågor och tre sammanträden med den särskilda arbetsgruppen för informationsfrågor.

Utredningen har den 28 december 1972 avgett delbetänkandet (SOU 1972:91) Efterfrågan på rusdrycker i Sverige.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

5. Fondbörsutredningen (Fi 1967:32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 4 februari och den 21 oktober 1966 samt den 17 november 1972 för översyn av börslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 24 februari 1966):

Ordförande:

Wulff, Kurt E., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Algott, Stig A., börschef
Aronson, S. Albert, f. borgarråd
Dahlström, Gösta E., fil. lic.
Eklöf, Kurt G. A., bankdirektör
Grönquist, Bengt J., bankdirektör
Hanner, Per V. A., auktoriserad revisor
Langenskiöld, Carl G. L., direktör
Lindencrona, Alvar, direktör
Stern, Torkel E., bankinspektör
Wahlgren, E. Göran, departementsråd
Åhström, N. Åke A:son, hovrättsråd

Experter:

Hessler, S. Henrik, justitieråd
Loheman, Arne, hovrättsråd
Werding, Jan A., byrådirektör (fr.o.m. den 2 april 1973)

Sekreterare:

Olsson, Hans G., hovrättsråd
Thörn, Lars-Olof, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 december 1973)

Lokal: Bankinspektionen, Box 40024, 103 41 Stockholm, tel. växel 24 21 20 (Thörn)

Direktiven för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse Fi 32.
Tilläggsdirektiv, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 8.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 24 sammanträden.

Utredningen har den 20 december 1973 avgett delbetänkande (SOU 1973:60) om fondbörsen.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

6. Förhandlingsutredningen (C 1968:16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1967 för att utreda vissa frågor i förhandlingsrättssystemet för de offentliga tjänstemännen (se Post- och Inrikes tidn. den 19 april 1967):

Ordförande:

Aldestam, N. Arne, statssekreterare

Ledamöter:

Ericsson, K. Georg V., regeringsråd
Gustafsson, M. Gunnar, socionom, led. av riksdagen
Gustafsson, Åke G., avdelningschef
Montelius, Jan-Christian O. A., departementsråd

Experter:

Björkman, K. Eugen, direktör
Groll, Lennart E. O., hovrättsassessor (t.o.m. den 2 maj 1973)
Holtsberg, P. Christer, e. kanslisekreterare
Johansson, Eric G. E., direktör

Sekreterare:

Hårdefelt, S. Börje, t.f. rättschef

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Ci 16. Tilläggsdirektiv, se riksdagsberättelse Fi 1970:39 och Fi 1971:32.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden.

Utredningen har den 4 april 1973 avgett promemorian (Ds Fi 1973:8) med synpunkter på dels frågan om en översyn av gällande regler om neutralitet och skyddsarbete vid arbetskonflikt inom det offentliga tjänstemannaområdet, dels frågan om en särskild lagstiftning som i förväg reglerar myndigheternas verksamhet under vissa arbetskonflikter, m. m.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

7. Lönesystemutredningen (C 1968:17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 september 1967 med uppgift att utreda frågan om ändringar i det statliga tjänste- och lönesystemet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 oktober 1967):

Ordförande:

Uggla, Karl-Lennart, generaldirektör

Ledamöter:

Bertman, Harry, byggnadsråd
Gustafsson, Åke G., avdelningschef
Hårdefelt, S. Börje, t.f. rättschef

Nyrén, A. Per-Elof, organisationsdirektör
Ragnå, Nils E. A., personaldirektör
Salomonson, C. Stig R., byråchef

Experter:

Bengtson, C. Ola, sekreterare
Lindahl, K. Olof R., förhandlingsdirektör

Sekreterare:

Rudén, Allan N., personaldirektör

Lokal: Televerkets centralförvaltning, Mårbackagatan 11, tel. 713 24 30
(sekreteraren). Postadress: 123 86 Farsta

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Ci 17.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit två sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

8. Byggnadsindexkommittén (Fi 1968:43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1967 för utredning om konstruktion av prisindex på byggnads- och anläggningsområdet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1967):

Ordförande:

Fastbom, E. Lennart, planeringschef

Ledamöter:

Andersson, Sven Åke V., departementssekreterare
Ericson, Gösta, avdelningsdirektör
Hinno, Rein, departementssekreterare
Mildner, Erwin A., fil. lic.

Experter:

Fredriksson, Georg N., byrådirektör
Lindén, Yngve T., byråchef

Sekreterare:

Hahr, Anders L. H. A., civilingenjör

Lokal: Statistiska centralbyrån, Karlavägen 100, Fack, 102 50 Stockholm
27, tel. växel 14 05 60 (ordföranden)

Direktiven för kommittén, se 1968 års riksdagsberättelse Fi 43.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

9. Traktamentsbeskattningsutredningen (Fi 1969:53)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 april 1968 för att utreda frågan om traktamentsbeskattningen och därmed sammanhängande uppgiftsskyldighet (se Post- och Inrikes tidn. den 31 augusti 1968):

Utredningsman:

Elfving, Folke R. A., f.d. landskamrerare

Experter:

Birkenstedt, F. Harry, ekonomichef

Eklund, Erik G., direktör

Hjalmarsson, Yngve, H. J., utredningssekreterare (fr.o.m. den 8 oktober 1973)

Kauttmann, Staffan G. P., kammarrättsfiskal (fr.o.m. den 27 mars 1973)

Koch, Göran E. M., t.f. kammarrättsassessor

Näsholm, Birger, byråchef

Schärman, S. Olof, kanslichef (avliden)

Sekreterare:

Ohlsson, Bengt M., byrådirektör

Lokal: Södra Hamngatan 3, tel. växel 031/17 81 00. Postadress: Länsstyrelsen, Fack, 403 10 Göteborg 2

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Fi 53.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 18 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

10. Utredningen (Fi 1969:54) för utveckling av system med differentierade lönekostnadspålägg

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1968 med uppdrag att utveckla system med differentierade lönekostnadspålägg (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juni 1968):

Utredningsman:

Kalén, Olof H., lönedirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under året utfört beräkningar av kostnaderna för pensioneringen enligt statens pensionsbestämmelser av vissa grupper icke statsanställd personal.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

11. 1968 års kapitalmarknadsutredning (Fi 1969:59)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 september 1968 för översyn av kapitalmarknadens struktur och funktionssätt (se Post- och Inrikes tidn. den 16 oktober 1968):

Ordförande:

Wickman, H. Krister, riksbankschef (fr.o.m. den 13 november 1973)
Åsbrink, Per V., f.d. riksbankschef (t.o.m. den 12 november 1973)

Ledamöter:

Antonsson, Johannes M., hemmansägare, led. av riksdagen
Apelqvist, K. A. Seved, direktör
Browaldh, Tore, tekn. dr
Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef
Iveroth, C. Axel, direktör
Johansson, Knut B. M., förbundsordförande, led. av riksdagen
Lindblad, Sven J. H., bankdirektör
Mehr, Hjalmar L., landshövding
Nilstein, Arne H., förbundsdirektör

Expert:

Atterwall, Göran L., kammarrättsassessor

Sekreterare:

Hansson, Lars R., bankkommissarie

Bitr. sekreterare:

Sahlén, Anders F., byrådirektör

Lokal: Sveriges Riksbank, Box 2119, 103 13 Stockholm 2, tel. växel
22 82 00

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse Fi 59.

Utredningen har under tiden november 1972 - oktober 1973 hållit två sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

12. 1969 års punktskatteutredning (Fi 1970:57)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 mars 1969 för att se över gällande bestämmelser på punktskatteområdet i de delar som inte nu ses över i annat sammanhang eller som nyligen varit föremål för översyn (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juni 1969) samt enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för att behandla frågor rörande beskattning av spelautomater o.d. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 oktober 1970):

Ordförande:

Fridolin, Hans R., departementsråd

Ledamöter:

Jakobsson, Tage H. E., direktör

Thulin, Einar E:son, skattedirektör

Willart, N. Bo, byråchef

Expert:

Schultz, J. Allan S., bitr. skattedirektör

Sekreterare:

Andersson, Fritz A. R., avdelningsdirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (ordföranden), 22 36 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 24 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

13. Arbetsgruppen (Fi 1970:58) för utredning av vissa frågor rörande tullpackhuskarlslagen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 mars 1969 för att dels utreda konsekvenserna för tullpackhuskarlslagen, om deras ensamrätt till vissa handräkningsgöromål avvecklas, dels efter överläggningar med företrädare för tullpackhuskarlslagen framlägga de förslag vartill utredningen kan föranleda (se Post- och Inrikes tidn. den 14 april 1969):

Ordförande:

Johansson, Kjell Å. M., förhandlingsdirektör

Ledamöter:

Jansson, N. Lennart, kammarrättsråd

Lundh, K. Gunnar, tullråd

Sjönell, L. Marianne, byråchef

Experter:

Ericson, Hans E., förbundsordförande

Jönsson, J. Ove, byråchef

Sekreterare:

Jansson, N. Lennart, kammarrättsråd

Lokal: Kammarrätten, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 22 59 60 (ordföranden), 22 41 80 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Arbetsgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 22 sammanträden samt haft ett flertal överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av arbetsgruppens arbete.

Arbetsgruppen har den 9 november 1973 avgett promemoria (Ds Fi 1973:14).

Arbetsgruppen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

14. Skatteutredningen (Fi 1970:61) om periodiskt understöd

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1969 för översyn av skattereglerna rörande periodiskt understöd (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juli 1969):

Ordförande:

Reuterswärd, Erik A. P., regeringsråd

Ledamöter:

Lind, Johan A. L., t.f. departementsråd

Nilsson, N. Yngve, lantbrukare, led. av riksdagen

Stadling, J. Otto V., hemmansägare, led. av riksdagen

Expert:

Fries, Ingmar F., departementssekreterare

Sekreterare:

Eriksson, Bo G., kammarrättsfiskal

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 61.

Utredningen har den 15 februari 1973 avgett betänkandet (SOU 1972:87)

Periodiskt understöd vid beskattningen.

Uppdraget är därmed slutfört.

15. Utredningen (Fi 1970:62) om meritvärdet av anställning inom biståndsverksamheten i u-länder, m.m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1969 för att utreda frågan om meritvärdet av anställning inom biståndsverksamheten i u-länder, m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1969):

Ordförande:

Wieslander, K. H. Bengt, regeringsråd

Ledamöter:

Huss, P. Magnus I., bankdirektör
Ringmar, R. Torgil, avdelningschef

Expert:

Jonés, Klas G., departementssekreterare

Sekreterare:

Sandell, Bo V., avdelningsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 62.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 18 sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter och organisationer.

Utredningen har den 10 december 1973 avgett betänkandet (Ds Fi 1973:16) U-landsuppdragets meritvärde.

Uppdraget är därmed slutfört.

16. Budgetutredningen (Fi 1970:64)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1969 för översyn av det statliga budgetsyste­met (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1969):

Ordförande:

Sjönander, Bo Jonas, statssekreterare

Ledamöter:

Gadd, P. E. Arne, revisionsdirektör, led. av riksdagen
Lindmark, A. Lars G., direktör
Regnéll, Carl Göran, bankdirektör, led. av riksdagen
Werin, Lars H. V., professor

Experter:

Bergh, Carl Herman, försäkringsdomare
Eliasson, Gunnar, docent
Lagerblad, J. Peter, departementssekreterare
Matthiessen, Lars, ekon. dr
Salomon, Willy, revisionsdirektör
Säfström, Stig O., revisionsdirektör
Ysander, Bengt Christer A., docent

Sekreterare:

Englund, K. Svante I., kansliråd

Bitr. sekreterare:

Wandén, Stig A., departementssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 64.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden.

Utredningen har den 16 november 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:43) Budgetreform samt bilagor (SOU 1973:44-46).

Uppdraget är därmed slutfört.

17. Delegationen (Fi 1970:67) för förvaltningsdemokrati

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1969 för att utreda frågor om försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati inom statsförvaltningen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 november 1969):

Ordförande:

Vahlberg, Gustav E., f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Asplund, C. Christer, ombudsman

Gothefors, Per L., ombudsman

Hessleborn, Olle K-A., sekreterare

Johansson, Arne G., förste förbundssekreterare

Qvarnström, Björn O., administrativ direktör

Rosenblad, Urban S., överdirektör

Rydén, Jan E., avdelningschef

Experter:

Bäck, Lars, byråchef

Fjellström, Carl Gustaf F., byråchef

Mattson, N. Morgan, ombudsman

Näsholm, Birger, byråchef

Sekreterare:

Ström, K. Fingal, kansliråd

Bitr. sekreterare:

Pedersson, T. Svante, direktör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för delegationen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 67.

Delegationen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio

sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter och personalorganisationer som berörs av delegationens arbete.

Delegationen har i november 1973 publicerat sin rapport 5, Medbestämmande i praktiken, innehållande en översiktlig beskrivning av försöksverksamhet med medbestämmande i vissa myndigheter.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

18. Utredningen (Fi 1970:69) om företagens uppgiftsplikt

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 december 1969, den 14 maj 1970 och den 5 oktober 1973 för att se över bestämmelserna om företagens och andra arbetsgivares uppgifts- och uppbördsskyldighet, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 januari 1970):

Ordförande:

Järnbrink, Hans G., överdirektör

Ledamöter:

Eklund, Erik G., direktör

Kjellgren, Ove I., direktör

Linde, Per Gunnar A. G., avdelningsdirektör

Olsson, Hans I., pol. mag. (fr.o.m. den 6 oktober 1973)

Widmark, P. Sverker V., kammarrättsråd

Experter:

Essén, Ingemar, direktör (t.o.m. den 14 augusti 1973)

Hallman, Eric R., överdirektör

Johansson, Östen B., byråchef (fr.o.m. den 6 oktober 1973)

Lagerkvist, A. Claes G., byråchef

Lindberg, Sven Å. L., direktör (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Persson, Staffan, bitr. professor

Sterte, Rudolf H., pol. mag.

Söderberg, Åke M., byråchef

Sekreterare:

Linde, Per Gunnar A. G., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Hultkvist, Anders M., e. byrådirektör (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Lokal: Skattehuset, Götgatan 76, 116 62 Stockholm, tel. växel 24 15 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Fi 69.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 45 sammanträden.

Utredningen har den 30 juli 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:33) Räkta och restavgift på skatt m. m.

Utredningen har vidare genom statistiska centralbyråns utredningsinstitut verkställt en kartläggning av myndigheternas uppgiftsinhämtande under år 1971.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

19. Utredningen (Fi 1970:70) rörande förhållandet mellan bankgiro och postgiro

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1969 för att utreda förhållandet mellan bankgiro och postgiro (se Post- och Inrikes tidn. den 29 januari 1970):

Utredningsman:

Malmgren, Kurt K-G., rättschef

Expert:

Telestam, Gösta L., direktör (fr.o.m. den 20 mars 1973)

Sekreterare:

Persson, G. Bertil, byrådirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (utredningsmannen)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 56.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

20. Hemvistsakkunniga (Fi 1970:71)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för översyn av bestämmelserna om folkbokföring m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 31 mars 1970):

Ordförande:

Edström, Kjell S., överdirektör

Ledamöter:

Hadding, Carl Fredrik, t.f. hovrättslagman

Järnbrink, Hans G., överdirektör

Olsson, Alf E., f.d. byråchef

Zetterström, Sven N., kommunalråd, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Altvall, Hans-Erik, byrådirektör
Boström, Tage R., kammarrättslagman

Sekreterare:

Wennerholm, Peter H. B., kammarrättsassessor

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (ordföranden och sekreteraren)

Direktiven för de sakkunniga, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 57.

De sakkunniga har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av de sakkunnigas arbete.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1974.

21. Utredningen (Fi 1970:76) om insyn i utländskt bankföretag

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 för att utreda frågan om det allmännas insyn i utländskt bankföretag, i vilket svensk bank är delägare (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1970):

Ordförande:

Myrsten, J. Lennart, utrikesråd

Ledamöter:

Gustafsson, G. Åke, bankdirektör
Malmgren, Kurt K-G., rättschef
Vernerson, Sven-Georg V., bankinspektör

Sekreterare:

Paulsson, Ian E., departementssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 62.

Utredningen har den 15 februari 1973 avgett betänkandet (Ds Fi 1973:2) Svenska bankers utlandsetableringar Insyn i verksamheten.

Uppdraget är därmed slutfört.

22. Företagsskatteberedningen (Fi 1970:77)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för översyn av företagsbeskattningen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1970):

Ordförande:

Wärnberg, Erik G., trävaruhandlare, led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Brodén, Sven E., regeringsråd

Helmers, Dag, docent

Johansson, Tage N., assistent, led. av riksdagen

Magnusson, A. Tage, disponent, led. av riksdagen

Molin, N. Rune, sekreterare

Nettelbrandt, A. Cecilia, jur. kand., andre vice talman

Stadling, J. Otto V., hemmansägare, led. av riksdagen

Tidefelt, J. Sune, förbundssekreterare

Experter:

Atterwall, Göran L., kammarrättsassessor

Langborn, Nils E., bitr. skattedirektör

Stahl, Ivar, byråassistent

Werdning, Jan A., byrådirektör

Sekreterare:

Thornell, Anders B., revisionsdirektör

Bitr. sekreterare:

Colvér, Mats T., avdelningsdirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreteraren)

Direktiven för beredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 61.

Beredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden. Därutöver har ett flertal sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom beredningen.

Beredningen har den 10 januari 1973 avgett promemorian (Ds Fi 1973:1) beträffande övergång från kontantprincip till bokföringsmässiga grunder i förvärvskällan rörelse, den 22 maj 1973 promemorian (Ds Fi 1973:9) angående garantiavsättningar och den 19 oktober 1973 promemorian (Ds Fi 1973:13) angående interna aktieöverlåtelser.

Beredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

23. Realisationsvinstkommittén (Fi 1970:79)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 november 1970 för att se över inkomstbeskattningen av realisationsvinst vid icke yrkesmässig avyttring av fastigheter, värdepapper och annan egendom (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1970):

Ordförande:

Lundell, Sture V., regeringsråd

Ledamöter:

Jansson, Paul G., elektriker, led. av riksdagen

Nilsson, N. Yngve, lantbrukare, led. av riksdagen

Sandström, Carl Olof, kammarrättsråd

Experter:

Dahlström, Gösta E., fil. lic.

Fries, Ingmar F., departementssekreterare

Helmers, Dag, docent

Johansson, Sven-Erik N., professor

Sekreterare:

Thomaeus, Bertil E. R., avdelningsdirektör

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Fi 63.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre sammanträden. Dessutom har ett flertal sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom kommittén.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

24. Utredningen (Fi 1971:01) om beskattning av utländska artister

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1971 med uppdrag att utreda frågan om regler för beskattning av i utlandet bosatta artister m. fl. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 april 1971):

Utredningsman:

Edström, Kjell S., överdirektör

Experter:

Andersén, Börje L., förste byråsekreterare (fr.o.m. den 2 april 1973)

Järnklev, Erik, f.d. direktör

Nystedt, Curt L., bitr. skattedirektör (fr.o.m. den 2 april 1973)

Peyron, Ulf C. C., företagsjurist

Widmark, P. Sverker V., kammarrättsråd

Sekreterare:

Ström, Ivan S., länsassessor

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (utredningsmannen och sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 49.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

25. Datasamordningskommittén (Fi 1971:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 med uppdrag att svara för utredning av frågor rörande samordning och kontroll av databanker, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 november 1971):

Ordförande:

Hermansson, Rune, förutvarande statsråd, direktör

Ledamöter:

Alpsten, A. Börje, departementsråd

Andersson, J. Sven G., statssekreterare

Bruno, Gösta F., överdirektör

Fastbom, E. Lennart, planeringschef

Gustafsson, Hans, I., statsråd

Haglund, F. Anders, f.d. ombudsman, led. av riksdagen

Larsson, Torsten A., driftdirektör

Lindberg, S. Lennart, organisationsdirektör

Lundgren, Georg, E. H., rektor

Vinge, Per-Gunnar, direktör

Virgin, G. Ivar, major, tredje vice talman

Expert:

Arvas, Christer G. T., statistikchef (fr.o.m. den 10 april 1973)

Lübeck, S. A. Lennart, civilingenjör

Sekreterare:

Johansson, Hans I., e. avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Lundberg, Bengt T., e. byrådirektör

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 50.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden.

Kommittén har den 14 maj 1973 avgett förslag om organ för ökad samordning inom den offentliga sektorn vad gäller teknisk standardisering o. dyl. inom ADB-området och den 8 augusti 1973 en verksamhetsrapport (Ds Fi 1973:10) med redogörelse för kommitténs arbete under det första året (1972) samt uppläggningsen av det fortsatta arbetet.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

26. Sakkunniga (Fi 1971:04) med uppdrag att verkställa översyn av den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1971 med uppdrag att verkställa översyn av den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1971):

Ordförande:

Malmgren, Kurt K-G., rättschef

Ledamöter:

Almgren, Hans G., departementssekreterare

Eklöf, Kurt G. A., bankdirektör

Experter:

Lundquist, Ulla-Britt, byrådirektör

Widding, N. Åke W., chefsrådman (fr.o.m. den 2 maj 1973)

Sekreterare:

Klangby, Lars-Erik, byrådirektör

Lokal: Sveriges Riksbank, Box 2119, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 22 82 00 (sekreteraren)

Direktiven för de sakkunniga, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 51.

De sakkunniga har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

27. Mervärdesskatteutredningen (Fi 1971:05)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1971 med uppdrag att verkställa teknisk översyn av mervärdesskatten (se Post- och Inrikes tidn. den 11 november 1971):

Utredningsman:

Fridolin, Hans R., departementsråd

Experter:

Allström, B. Greger B:son, bitr. skattedirektör

Crabo, Sven, direktör

Helmers, Dag, docent

Lindstam, Leif E., kammarrättsfiskal

Mellbin, B. Lennart, byråchef

Sekreterare:

Lindstam, Leif E., kammarrättsfiskal

Bitr. sekreterare:

Skarell, Gunnar E. A., kanslisekreterare (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 25 sammanträden.

Utredningen har den 28 februari 1973 avgett betänkandet (Ds Fi 1973:3)
Översyn av mervärdeskatten Del I Materiella regler.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

28. Föreningsskatteutredningen (Fi 1971:06)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1971 med
uppdrag att verkställa en översyn av gällande beskattningsregler rörande
ideella föreningar (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1971):

Utredningsman:

Pettersson, S. Arne, sekreterare, led. av riksdagen

Experter:

von Bahr, Stig V., kammarrättsfiskal

Brodd, Tore G., generalsekreterare

Göransson, Bengt, folketshuschef

Lundgren, A. Carl-Eric, förbundssekreterare, led. av riksdagen (fr.o.m.
den 8 december 1973)

Zachrisson, Bertil J., statsråd, led. av riksdagen (t.o.m. den 7 december
1973)

Sekreterare:

Elmgren, Bo A., utredningssekreterare

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Fi 53.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre sammanträden.

En kartläggning av vilka belopp som betalas i direkta skatter till stat och kommun av olika ideella organisationer har avslutats.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

29. Livförsäkringsskattekommittén (Fi 1971:07)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 10 december 1971 och den 28 januari 1972 för att se över beskattningen av livförsäkringstagare m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1972):

Ordförande:

Ekman, S. Gösta, generaldirektör

Sakkunniga:

Dahlström, Gösta E., fil. lic.

Engkvist, J. Gunnar V., målarmästare, f.d. led. av riksdagen

Johansson, O. Mauritz, ombudsman

Lindwall, Lars E., direktör

Lundblad, Grethe, socialinspektör, led. av riksdagen

Magnusson, A. Tage, disponent, led. av riksdagen

Schönmeyr, C. Richard A. C., direktör

Experter:

Berglöf, J. Sigvard C. D:son, kammarrättsassessor

Edlund, C. Bertil, kansliråd

Sagnert, Stig E., skattedirektör

Stening, F. Birger, kammarrättsråd (fr.o.m. den 5 december 1973)

von Willebrand, Karin M., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 2 april 1973)

Sekreterare:

Andersson, K. O. Martin, förste taxeringsintendent

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 39.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har 20 sammanträden hållits med kommitténs experter.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

30. Kommunalekonomiska utredningen (Fi 1971:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1971 för att utreda kommunernas ekonomi (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1972):

Ordförande:

Ekström, Sven E. A., f.d. förvaltningschef, led. av riksdagen

Sakkunniga:

Carlshamre, Nils O. G., lektor, led. av riksdagen

Holmqvist, A. Mary S., barnavårdsman, led. av riksdagen

Johansson, Knut B. M., förbundsordförande, led. av riksdagen

Josefson, Stig A., lantbrukare, led. av riksdagen

Järdler, Sven A., förbundsdirektör

Kristenson, E. Valter, metallarbetare, led. av riksdagen

Larsson, K. S. Sigvard, direktör, f.d. led. av riksdagen

Olsson, Bengt K., förbundsdirektör

Åberg, Carl Johan, departementsråd

Experter:

Alexandersson, Rune J., sekreterare

Bergsten, E. Rune, sekreterare

Carling, Alf G., docent (fr.o.m. den 24 augusti 1973)

Ericsson, Bengt G., kanslichef

Ericsson, Kjell U., förste sekreterare

Ericsson, Lars Eric, statssekreterare

Esaieson, Erik R. A., statistikchef

Hinno, Rein, departementssekreterare

Johansson, Karl-Erik, sekreterare

Myhlback, J. Lennart, fil. lic.

Nilsson, Alf G., kanslisekreterare

Skalin, E. Douglas, förste sekreterare

Werbell, Bror I., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Engström, Odd E. L., e. kansliråd

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 40.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har 16 sammanträden hållits med tre särskilda arbetsgrupper för frågor om

kommunernas verksamhet efter år 1960, framtida efterfrågan och utbud av kommunala tjänster samt statsbidrag till kommunerna.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

31. Pensionsadministrationsutredningen (Fi 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari 1972 för att utreda frågan om registrering och bearbetning av matrikeluppgifter inom den statliga personalpensioneringen, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 18 mars 1972):

Utredningsman:

Rydén, Jan E., avdelningschef

Expert:

Bäcklund, Nils J., direktör

Sekreterare:

Sandell, Bo V., avdelningsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 41.

Utredningen har den 16 februari 1973 avgett betänkandet (Ds Fi 1973:6)

Den statliga tjänstepensioneringens administration.

Uppdraget är därmed slutfört.

32. 1972 års skatteutredning (Fi 1972:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att se över skattesystemet, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 maj 1972):

Ordförande:

Brandt, Erik R., f.d. ombudsman, f.d. led. av riksdagen

Sakkunniga:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Björne, B. Gunnar, kansliråd

Gadd, P. E. Arne, revisionsdirektör, led. av riksdagen

Hermansson, Carl-Henrik, chefredaktör, led. av riksdagen

Hörlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen

Kristenson, E. Valter, metallarbetare, led. av riksdagen

Krönmark, Eric A., lantbrukare, led. av riksdagen

Meidner, Rudolf A., fil. dr

Nettelbrandt, A. Cecilia, jur. kand., andre vice talman

Nilstein, Arne H., förbundsdirektör (t.o.m. den 24 september 1973)

Svensson, Stig R., direktör

Tidefelt, J. Sune, förbundssekreterare (fr.o.m. den 25 september 1973)

Tobisson, Lars F., direktör

Experter:

Edlund, C. Bertil, kansliråd

Jönsson, E. Gustav, departementsråd

Lindstam, Leif E., kammarrättsfiskal

Nilsson, Alf G., kanslisekreterare

Expert i frågor som gäller faktisk sambeskattnings och därmed sammanhängande frågor:

Andersson, Karl Olov, direktör (fr.o.m. den 7 maj 1973)

Sekreterare:

Swartling, Anders J. A., regeringsrättssekreterare

Bitr. sekreterare:

Laurén, Reidunn M. B., regeringsrättssekreterare

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreteraren)

Direktiv och tilläggsdirektiv för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 42. Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 12 oktober 1973):

Regeringen har till höstens riksdag lagt fram förslag om slopande av folkpensionsavgiften fr.o.m. år 1974 (prop. 1973:144). Förslaget syftar till att tillförsäkra löntagarna en påtaglig och snabb standardförbättring. Förslaget, som inte bör ses som en allmän justering av inkomstbeskattnings, får emellertid, om det antas i riksdagen, till följd en lindring under år 1974 av den s.k. marginaleffekten, dvs. den sammanlagda verkan av skatten på inkomstökningen och den av inkomstökningen föranledda reduktionen av de inkomstprövade sociala bidragen.

Kostnaden för regeringsförslaget kan i stort sett beräknas till omkring 4 miljarder kr. Motsvarande belopp bör vara en riktpunkt för 1972 års skatteutredning i arbetet att dels åstadkomma en lindring av marginaleffekten för inkomsttagare i mellaninkomstlägena och dels beakta behovet av skattesänkningar för inkomsttagare med lägre inkomster. Marginaleffektslindringen kan åstadkommas genom olika metoder. Det kan ske genom förändringar i skattereglerna eller de sociala bidragens konstruktion eller kombinationer av dessa båda vägar.

Med hänsyn till angelägenheten av att de här berörda frågorna får en provisorisk lösning i avvaktan på utredningens slutliga förslag bör 1972 års skatteutredning behandla dem och lägga fram ett särskilt förslag som kan läggas till grund för ett beslut vid 1974 års riksdag. Det åligger utredningen att anvisa lämpliga finansieringsvägar för sitt förslag. Utredningen bör därvid vara oförhindrad att söka lösningar utanför den i övrigt uppdragna utredningsramen, vilket innebär att erforderlig finansiering av skattesänkningen för fysiska personer kan tänkas uttas på produktionen efter likartade principer som tillämpats i samband med de senaste årens

skattesänkingsförslag. Förslag i detta avseende kan således gå utanför det skatte- och avgiftsområde som täcks av utredningsdirektiven av den 14 april 1972.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 15 sammanträden. Därutöver har sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom utredningen.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

33. Utredningen (Fi 1972:03) om representation för de anställda i bankinstitutens styrelser

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1972 för att utreda frågan om representation för de anställda i bankinstitutens styrelser (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1972):

Ordförande:

Wulff, Kurt E., f.d. generaldirektör

Sakkunniga:

Arkwall, Sven A., bankdirektör

Jansson, Åke G., sparbanksdirektör

Modigh, Pontus, direktör

Setterberg, Gustaf G., bankdirektör

Expert:

Löfström, C. M. Gunnar, bankdirektör

Sekreterare:

Telestam, Gösta L., direktör

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 43.

Utredningen har under tiden november 1972 — mars 1973 hållit fem sammanträden.

Utredningen har den 23 mars 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:18) Styrelserepresentation för bankanställda, lagteknisk översyn.

Uppdraget är därmed slutfört.

34. Styrelserepresentationsutredningen (Fi 1972:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1972 för att utreda frågor angående representation för de anställda i statliga myndigheters styrelser m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 31 maj 1972):

Ordförande:

Uggla, Karl-Lennart, generaldirektör

Sakkunniga:

Johansson, G. Arne, förste förbundssekreterare
Larson, Rune, förste ombudsman
Ström, K. Fingal, kansliråd

Experter:

Holmberg, Erik G., hovrättsråd
Vogel, Lorentz W., byråchef (fr.o.m. den 27 mars 1973)

Sekreterare:

Werner, Ulf C. L., departementssekreterare

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 44.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 18 sammanträden.

Utredningen har den 15 juni 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:28)

Styrelserepresentation för anställda i statliga myndigheter.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

35. 1972 års tullagstiftningssakkunniga (Fi 1972:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för
översyn av viss tullagstiftning, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli
1972):

Ordförande:

Gabrielsson, K. Tore F., ambassadråd

Sakkunniga:

Leuf, Nils Börje, kansliråd
Skog, L. Åke, avdelningsdirektör

Experter:

Bredin, Lars A. G., hovrättsassessor
Erixon, Ragnar W., t.f. byrådirektör
Hemdal, Rolf B., byrådirektör
Isberg, Birger O., byrådirektör
Udd, S. Robert, t.f. avdelningsdirektör

Sekreterare:

Carlson, Å. Lennart, avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Olsson, Bengt N. G., kammarskrivare (fr.o.m. den 7 februari t.o.m. den
den 16 juli 1973)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 45.

De sakkunniga har under tiden november 1972 — juni 1973 hållit 35 sammanträden.

De sakkunniga har den 9 juli 1973 avgett betänkandet (Ds Fi 1973:11) Tullagstiftningen m. m. Materiella bestämmelser.

Uppdraget är därmed slutfört.

36. Utredningen (Fi 1972:06) om underställning av avtal

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för att utreda vilka frågor om arbets- och anställningsvillkor för tjänstemän som skall underställas Kungl. Maj:t och vilka som därutöver skall underställas riksdagens lönedlegation (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1972):

Utredningsman:

Foyer, Lars O., kanslichef

Lokal: Riksdagens näringsutskott, 100 12 Stockholm 46, tel. växel 14 20 20

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 46.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

37. 1972 års pressutredning (Fi 1972:07)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för att utreda pressens förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juli 1972):

Ordförande:

Edenman, Ragnar H. L., landshövding

Sakkunniga:

Andersson, J. Sven G., statssekreterare

Gustavsson, Åke E. G., redaktör, led. av riksdagen

Hallvig, P. Ivar V., direktör

Karlsson, Urban, sekreterare

Nilsson, E. Bertil V., direktör

Pettersson, N. Allan I., kanslichef

Svensson, Olle F. S., chefredaktör, led. av riksdagen

Wikström, Jan-Erik, förlagschef, f.d. led. av riksdagen

Winberg, S. Håkan, rådman, led. av riksdagen

Experter:

- Ahlqvist, Anders T., redaktör (fr.o.m. den 3 september 1973)
Anderberg, Folke E., direktör (avliden)
Anderson, S. Arne M., universitetslektor (fr.o.m. den 20 mars 1973)
Bodin, Gösta N., direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Borin, Leif H., ekon. lic. (fr.o.m. den 3 september 1973)
Brännström, Per E. E., direktör (fr.o.m. den 3 september 1973)
Dahlqvist, Börje G., redaktionschef (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Daschek, Antti E., ekonomichef (fr.o.m. den 3 september 1973)
Djurberg, Åke L., chefredaktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Engwall, Lars O. V., universitetslektor (fr.o.m. den 20 mars 1973)
Fredriksson, Stig G., chefredaktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Frisch, Paul, redaktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Gustafsson, Karl-Erik, ekon. lic.
Hallin, N. Erik Anund, direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Hansson, Olof B., förbundskassör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Heddelin, Bertil, huvudredaktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Hernlund, Carl Hugo H., förste ombudsman (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Ivres, Ivar G. E., redaktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Johansson, S. Östen, redaktör (fr.o.m. den 5 januari 1973)
Jönsson, Erik, civilingenjör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Lambert-Olsson, Håkan, direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Larmén, Evert, direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Lindskog, Nils-Petter, direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Ljung, C. H. T. Johan, direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Lundberg, Dan I., ekon. dr (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Lundh, Sune, direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Malmgren, Björn C. N. E:son, redaktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Mattsson, Thure R., redaktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Nilsson, Stig B. A., andre ordförande (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Nowak, Kjell, docent
Nycop, Carl-Adam, förlagsdirektör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Olofsson, Sören, chefredaktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Pettersson, Per-Axel J. O., direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Präntare, Bo L. O., direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Ringdahl, Jan, fil. lic. (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Rosengren, Karl-Erik B:son, universitetslektor (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Schein, Harry, direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Ståhl, Ingemar O. L., professor (fr.o.m. den 20 mars 1973)
Vinell, Lars G., docent (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Weibull, G. Lennart, fil. kand.
Wendel, Folke L. Å., direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)

Wennerström, Ragnar, direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Westerberg, Erik J., direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Westerståhl, H. Jörgen, professor (fr.o.m. den 16 februari 1973)
Wickström, Bo G., professor (fr.o.m. den 20 mars 1973)
Österberg, Rolf V., direktör (fr.o.m. den 16 februari 1973)

Sekreterare:

Hadenius, Stig G., universitetslektor

Bitr. sekreterare:

Fransson, Bill G., e. kanslisekreterare

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 47.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har ett trettiootal sammanträden hållits med fem expertgrupper och särskilda arbetsgrupper inom dessa.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

38. Bostadsskattekommittén (Fi 1972:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 8 september och den 6 oktober 1972 med uppdrag att överse bostadsbeskattningen (se Post- och Inrikes tidn. den 2 oktober 1972):

Ordförande:

Walberg, Sten S., generaldirektör

Sakkunniga:

Almgren, Hans G., departementssekreterare
Carlstein, Rune A., stadskassör, led. av riksdagen
Dahl, C. E. Harry, förbundsordförande
Hellstedt, Ernst L., civilingenjör
Jansson, Sven I., direktör
Landgren, Per C. D. E., direktör
Larsson, K. S. Sigvard, direktör, f.d. led. av riksdagen
Leo, P. Gunnar, direktör
Lindh, Åke H., andre förbundsordförande

Experter:

Anclow, Per R., kammarrättsassessor
Edlund, C. Bertil, kansliråd
Fries, Ingmar F., departementssekreterare

Sekreterare:

Herrlin, Klas G. E., kammarrättsfiskal

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Fi 48.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 22 sammanträden. Därutöver har elva sammanträden hållits med arbetsgrupper.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

39. Sakkunnig (Fi 1972:09) med uppdrag att utreda kvinnornas situation inom den statligt lönerulerade offentliga förvaltningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1972 för att utreda kvinnornas situation inom den statligt lönerulerade offentliga förvaltningen (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1973):

Utredningsman:

Leijon, Anna-Greta, statsråd (t.o.m. den 30 november 1973)
Lindberg, S. Ingemar, kansliråd (fr.o.m. den 1 december 1973)

Experter:

Borgström, Siv U. E., postkassör (fr.o.m. den 26 februari 1973)
Buckau, Anne-Marie A. L., ombudsman (fr.o.m. den 26 februari 1973)
Jansson, Kurt S., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 26 februari 1973)
Klintstam, Solvig A. L., direktörsassistent (fr.o.m. den 2 mars 1973)
Ulthielm, Monica H. V., sekreterare (fr.o.m. den 26 februari 1973)

Sekreterare:

Kjellberg, Bo A., förste byråsekreterare (fr.o.m. den 26 februari 1973)

Lokal: Drottninggatan 6, 4 tr., 111 51 Stockholm, tel. växel 763 10 00
(utredningsmannen och sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Löfberg till statsrådsprotokollet den 28 december 1972):

Frågan om jämställdhet mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden har i vårt land skjutits i förgrunden i den samhällspolitiska debatten under senare år. Med stor tyngd har krav framförts bl.a. på åtgärder mot könsbundna yrkes- och utbildningsval och mot kvinnornas traditionellt lägre löner.

Möjligheten till arbete har bedömts som en av de viktigaste förutsättningarna för en förändring av kvinnornas situation. Kvinnorna har ofta betraktats som en arbetskraftsreserv. Vid brist på arbetskraft har kvinnorna gått ut i förvärvslivet för att vid konjunkturförsvagning tvingas lämna det. Kvinnorna har av tradition haft lägre lön än männen även vid samma arbete. Dessa skillnader i lön och andra förmåner har dock successivt minskat eller utjämnats. År 1960 kom LO och SAF överens om att genomföra lika lön för män och kvinnor för samma arbete inom industrin och under de följande åren slopades de särskilda kvinnolönerna i kollektivavtalen. Kvinnorna har sedan dess inom LO-området haft en förmånligare löneutveckling än männen. Fortfarande finns emellertid flertalet kvinnor inom branscher med genomsnittligt lågt löneläge.

Dominansen av kvinnor i vissa yrkesområden med genomsnittligt lågt löneläge på den allmänna arbetsmarknaden har en motsvarighet inom den statligt lönereglerade sektorn. I lönegraderna A 1-15 (motsvarande) utgör kvinnorna cirka 43 procent och i lönegrad C 1 (motsvarande) och högre endast cirka 3 procent.

Kvinnornas ställning på arbetsmarknaden har givetvis samband med det sociala mönstret i samhället i stort. Uppfostran, traditioner m.m. ålägger både kvinnor och män skilda roller som medverkar till den arbetsfördelning mellan könen som nu präglar samhället. För att uppnå full jämställdhet mellan kvinnor och män räcker det därför inte med åtgärder inriktade enbart på att förändra kvinnans situation. Om männens skyldigheter och uppgifter förutsätts oförändrade, kan någon verklig förbättring av kvinnornas villkor sannolikt inte äga rum. Avgörande förbättringar för kvinnorna kan inte heller uppnås genom åtgärder inriktade enbart på kvinnornas arbetsmarknadssituation. Arbetsmarknadsförhållandena spelar emellertid en mycket väsentlig roll.

Kvinnornas engagemang i den ekonomiska och sociala verksamheten har främst under 1960-talet ökat kraftigt. Bl.a. har andelen kvinnor på arbetsmarknaden stigit.

Den utveckling som ägt rum är en följd av olika samhälleliga insatser. Stödet till barnfamiljerna har vidgats genom de senare årens utbyggnad av daghem, fritidshem m.m. Barnomsorg i samhällets regi är för många kvinnor en förutsättning för att de skall kunna förvärsarbete eller utbilda sig. 1970 års skattereform innebar att sambeskattningen för makar avskaffades och att individuell beskattning av arbetsinkomst infördes i stället. Detta gav stimulans för många kvinnor att gå ut i förvärvslivet. Samma effekt har de senare årens låglöneåtgärder haft. Skolreformerna har minskat klyftan i utbildningsnivå mellan könen. Genom vuxenutbildningen, som tilldelats ökade resurser, har den äldre och sämre utbildade delen av arbetskraften getts motsvarande möjligheter. Andelen kvinnor har därvid varit särskilt hög.

I prop. 1966:52 om riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken betonas att den arbetsmarknadspolitiska målsättningen skall vara densamma för både kvinnor och män. För att kompensera kvinnornas särskilda svårigheter kan emellertid enligt dessa riktlinjer speciella åtgärder inriktade på den kvinnliga arbetskraften behövas. Ett exempel på detta är det nyligen beslutade särskilda utbildningsstödet för att påverka företagen att anställa fler kvinnor och ungdomar.

Staten har möjlighet att påverka utvecklingen i utjämnande syfte också i sin egenskap av arbetsgivare för de anställda i offentlig tjänst. Sedan lång tid gäller därvid förbud mot könsdiskriminering vid anställning och

befordran inom den statliga sektorn.

Vad avser lönepolitiken har de offentliga arbetsgivarna tillsammans med personalorganisationerna verkat för att åstadkomma en utjämning i lönehänseende mellan specifikt manliga och kvinnliga karriärer. Så har skett särskilt i de senaste avtalsrörelserna. Genom förhandlingar har även andra förmåner överenskommit med sikte på att ge män och kvinnor samma möjligheter på arbetsplatsen. Vid ledighet i samband med barnsörd har lön med A-avdrag utsträcks att gälla under 180 dagar.

Vissa andra förmåner är visserligen inte begränsade till kvinnorna, men har hittills fått störst betydelse för dem och deras möjlighet till anställning. Under tjänstledighet för tillsyn av minderårigt barn i hemmet utgår lön med B-avdrag under 15 dagar av ett kalenderår. För dem som av olika skäl anser sig förhindrade till heltidstjänstgöring har möjlighet till deltidsarbete förbättrats. I cirkulär (1970:384) om deltidsarbete understryks bl.a. att det främst av familjesociala och arbetsmarknadspolitiska skäl är angeläget att myndigheter utnyttjar de möjligheter till deltidsarbete som finns för dem som ej kan arbeta på heltid.

Vidare framhålls att särskild hänsyn bör tas till svårighet för arbetstagare att ordna barn tillsyn.

Enligt cirkulär (1970:388) om tjänstledighet med C-avdrag, m.m. bör tjänstledighet i allmänhet beviljas moder eller fader längst till dess barnet uppnått ett och ett halvt års ålder. Partiell tjänstledighet med C-avdrag för barn tillsyn bör härotöver i allmänhet medges till dess barnet uppnått tolv års ålder. Vidare uppmanas myndigheterna att så långt det är möjligt bevilja tjänstledighet för studier.

Flera åtgärder har sålunda vidtagits som underlättar kvinnornas inträde på den statliga arbetsmarknaden. Antalet kvinnliga innehavare av högre tjänster har också ökat. Fortfarande återfinns kvinnorna emellertid huvudsakligen inom de lägre lönegraderna. Det är vidare påfallande att inom de grenar av den offentliga verksamheten bl.a. undervisningsväsendet och sjukvården, där kvinnorna innehar det övervägande antalet tjänster, detta dock sällan leder till att de innehar de ledande tjänsterna.

Jag vill för egen del framhålla att de offentliga arbetsgivarna har ett stort ansvar för utvecklingen mot jämställdhet mellan män och kvinnor på arbetsplatsen. Staten som arbetsgivare bör därför inom ramen för sin personal- och lönepolitik pröva vilka ytterligare åtgärder som kan behöva vidtagas i syfte att skapa jämställdhet mellan män och kvinnor.

En särskild sakkunnig bör nu tillkallas med uppdrag att utreda och analysera kvinnornas situation inom den statligt lönerulerade offentliga förvaltningen. Till ledning för arbetet vill jag särskilt framhålla följande.

Huvuduppgiften för den sakkunnige bör vara att kartlägga förhållanden som motverkar jämställdhet mellan kvinnor och män på den statligt lönerulerade arbetsmarknaden samt att överväga åtgärder som undanröjer dessa förhållanden. Den sakkunnige bör skaffa sig en god överblick över de skillnader i villkor som föreligger mellan statsanställda kvinnor och män vad avser arbets- och befordringsmöjligheter i förhållande till utbildning och ålder m.m.

Vissa delar av den statliga verksamheten domineras av kvinnor medan män innehar huvudparten av tjänsterna inom andra delar. Den sakkunnige bör överväga åtgärder med sikte på att motverka en ensidig manlig resp. kvinnlig rekrytering till dessa områden. Speciella anordningar — rätt till olika slag av ledighet eller möjlighet till deltidsanställning — har tillkommit för att bl.a. underlätta för kvinnor att ta ökad anställning på olika nivåer

inom statlig tjänst. Den sakkunnige bör bedöma effekterna av dessa anordningar och pröva behovet av ändring eller utbyggnad av dem.

Den sakkunnige bör vara oförhindrad att undersöka och överväga andra förslag som kan förväntas stimulera kvinnornas yrkesverksamhet. Frågan om könskvotering för tillträde till särskild verksamhetsutbildning m.m. av betydelse för framtida befordringsmöjligheter bör belysas av den sakkunnige.

Frågor, som faller inom området för förhandlingar mellan arbetsgivar- och arbetstagarparterna, förutsätts inte föranleda förslag från den sakkunnige. Utredningsuppdraget innefattar inte heller frågor som förutsätter lagstiftning avseende hela arbetsmarknaden.

Den sakkunnige bör genomföra uppdraget i nära kontakt med delegationen för jämställdhet mellan män och kvinnor.

Den sakkunnige bör vidare informera sig om förhållanden av betydelse för utredningsuppdraget på den allmänna arbetsmarknaden samt hålla kontakt med pågående statliga utredningar som behandlar frågor av likartad natur.

Den sakkunnige har under tiden januari — oktober 1973 hållit tre sammanträden med experterna.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

40. Utredningen (Fi 1973:01) om säkerhetsåtgärder m. m. i skatteprocessen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1973 för att utreda frågan om regler om kvarstad, skingringsförbud m. m. i skatteprocessen (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1973):

Ordförande:

Nordenadler, Anders, rådmän (fr.o.m. den 26 februari 1973)

Sakkunniga:

Bergh, Sten, kammarrättsråd (fr.o.m. den 26 februari 1973)

Johansson, S. Olof H., led. av riksdagen (fr.o.m. den 26 februari 1973)

Welander, Gösta, kansliråd (fr.o.m. den 26 februari 1973)

Westberg, H-O. (Olle), svarvare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 26 februari 1973)

Experter:

Björnstad, S. L. Börje, kronofogde (fr.o.m. den 7 maj 1973)

Björnesjö, Sven G., taxeringsrevisor (fr.o.m. den 7 maj 1973)

Jarenius, J. Christer I., skattedirektör (fr.o.m. den 7 maj 1973)

Widmark, P. Sverker V., kammarrättsråd (fr.o.m. den 5 april 1973)

Sekreterare:

Andréasson, Bill E., e. avdelningsdirektör (fr.o.m. den 13 april 1973)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 16 februari 1973):

Under de senaste åren har en rad åtgärder vidtagits för att motverka skattefusk. Jag vill här främst nämna den nya skattebrottslagen (1971:69), varigenom skattefusk kommit att jämföras med brottsbalkens bedrägeribrott, och de i samband med skattebrottslagen antagna bestämmelserna om skatte- och avgiftstillägg samt förseningsavgift. Även mot skatteflyktmetoder har under senare tid nya lagregler införts. Väsentligt ökade möjligheter att motverka förfaranden som syftar till för låg skatte- och avgiftsberäkning föreligger sålunda genom redan vidtagna lagstiftningsåtgärder. Härtill kommer att omfattande lagstiftningsarbete pågår som avser att skapa ytterligare hinder för kringgående av gällande regler om skatter och allmänna avgifter.

Även om sålunda skyddet mot skatteundandragande har förstärkts och avses skola förbättras, är emellertid skattefordringar i vissa avseenden väsentligt sämre ställda än fordringar av civilrättslig natur. Jag avser här möjligheterna att genom processuella tvångsmedel säkra betalning av en fordran. Sådana möjligheter finns sedan länge för civilrättsliga fordringar, men saknas i vad avser skattefordringar.

Enligt 15 kap. rättegångsbalken och 8 kap. utsökningslagen (1877:31 s. 1) kan s.k. civilprocessuella säkerhetsåtgärder vidtas innan förutsättning för utmätning av egendom föreligger. Dessa åtgärder brukar indelas i reella och personella. Till de förra räknas bl.a. kvarstad och skingringsförbud och till de senare, som avser att förhindra att en person undandrar sig betalning genom att resa utrikes, hör reseförbud. Ett antal förutsättningar måste föreligga för att en ansökan om sådan säkerhetsåtgärd skall kunna bifallas. Sökanden skall sålunda bl.a. ha visat sannolika skäl för sitt yrkande. En annan förutsättning är att motparten skäligen kan befaras företa sig något som förhindrar eller försvårar verkställigheten av dom.

Domstol eller, om talan ännu inte väckts vid domstol, överexekutor kan förordna att 'kvarstad läggs' på viss egendom eller att egendom 'ställs under förbud att säljas eller skingras'. Kvarstad kan avse endast lös egendom medan skingringsförbud kan avse vad egendom som helst. Sådana förordnanden innebär bl.a. att egendomens ägare inte längre har rätt att fritt förfoga över egendomen. Avtal som ingåtts i strid mot kvarstadsbeslut eller skingringsförbud är ogiltigt. Genom säkerhetsåtgärder kan alltså borgenär förhindra att gäldenär gör sig av med sin egendom innan dom föreligger som kan grunda rätt till utmätning för fordran etc. Reseförbud enligt 15 kap. 2 § rättegångsbalken kan meddelas på yrkande av part, om det 'skäligen kan befaras att motparten begiver sig från riket utan att efterlämna känd egendom, som svarar mot hans gäld'. Även överexekutor kan meddela reseförbud. Överträdelse av beslut om säkerhetsåtgärd är straffbelagd.

Även inom straffprocessen kan tvångsmedel av nu avsett slag ifrågakomma, dels för att möjliggöra verkställighet av en kommande dom, dels för att säkerställa bevisupptagningen inför domstol. I motsats till vad som gäller inom civilprocessen kan fråga om tvångsmedel tas upp inför domstol innan talan väckts i huvudsaken.

Inom förvaltningsprocessen finns möjligheter att i vissa fall förelägga och utdöma vite, som kan sägas utgöra tvångsmedel i processen. För

skatteprocessens del finns vid sidan av vitesinstitutet en speciell säkerhetsåtgärd, nämligen handräckning vid taxeringsrevision, som närmast kan jämföras med straffprocessens husrannsakan och beslag och således avses säkra bevisningen i en kommande process. De nuvarande reglerna om handräckning har kritiserats som alltför omständliga för att kunna användas på ett effektivt sätt. Detta torde vara det främsta skälet till att institutet ytterst sällan tillämpas. Institutet kvarstad och skingringsförbud som ju syftar till att säkra det ekonomiska utfallet av en väntad eller pågående process saknas helt i förvaltningsprocessen.

Det är enligt min mening en kännbar brist i lagstiftningen att tvångsmedel för att säkra betalning av ännu ej fastställda skattefordringar och liknande inte finns beträffande skatteprocessen. Av bl.a. utredningstekniska skäl måste det nämligen relativt ofta förflyta en ganska lång tid från det exempelvis en taxeringsrevision påbörjas hos en skattskyldig och till dess tillkommande skatt är fastställd och utmätningsskäl. Det har i praktiken förekommit åtskilliga fall där den skattskyldige under denna tidrymd genom olika åtgärder åstadkommit att skattefordringen, när den väl fastställts, har visat sig sakna värde. Lämpliga bestämmelser om säkerhetsåtgärder skulle i många av dessa fall med all sannolikhet ha lett till ett betydligt gynnsammare uppbördsresultat för det allmänna. Man bör heller inte bortse från den inverkan detta skulle få på skattemoralen i allmänhet.

Jag vill därför föreslå att frågan om införande av säkerhetsåtgärder i skatteprocessen nu utreds. Utredningen bör inriktas på alla typer av säkerhetsåtgärder. Detta innebär att uppdraget inte bör begränsas till sådana åtgärder som är direkt inriktade på skattefordringen som sådan utan också omfatta tvångsmedel för att säkra bevisning i skatteprocessen. En översyn av bestämmelserna i lagen (1961:332) om handräckning vid taxeringsrevision bör således ingå i uppdraget. Av praktiska skäl bör utredningen avse hela skatte- och avgiftsområdet, inbegripet tullområdet. Också socialförsäkringsavgifterna bör inbegripas. I första hand torde motsvarande regler inom civilprocessen kunna tjäna som förebild. Men även straffprocessens regler om säkerhetsåtgärder bör beaktas. Särskilt gäller detta de rent processuella förutsättningarna, eftersom snabbhet i förfarandet är synnerligen viktigt för skatteprocessens del. Detta får dock inte leda till att kraven på rättssäkerhet eftersätts. Åtskilligt talar för att frågor om säkerhetsåtgärder bör avgöras av domstol. De nya länsskatterätterna får därvid anses ligga närmast till hands i vad avser beslut om säkerhetsåtgärder för skatter. Situationer kan dock tänkas där det bör finnas en möjlighet att låta annan myndighet åtminstone provisoriskt besluta om säkerhetsåtgärd i avvaktan på domstols beslut. Utredningen bör överväga möjligheten att införa bestämmelse om att mål och ärenden, i vilka förordnats om säkerhetsåtgärder, skall behandlas med förtur. Utredningen bör bedrivas skyndsamt.

Utredningen har under tiden mars — oktober 1973 hållit åtta sammanträden. Vidare har utredningen under perioden genomfört en enkätundersökning hos länsstyrelser och vissa kronofogdemyndigheter avseende frågor, som berör utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

41. Sakkunnig (Fi 1973:02) med uppdrag att utreda frågan om förvaltningen av Drottningholms kungsgård

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1973 för att utreda frågan om förvaltningen av Drottningholms kungsgård (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1973):

Utredningsman:

Fjellander, Nils E. B., regeringsråd (fr.o.m. den 14 maj 1973)

Sekreterare:

Sellvall, L. Göran, departementssekreterare (fr.o.m. den 3 juli 1973)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 11 maj 1973):

Den 1 juli 1945 genomfördes efter statsmakternas beslut en omläggning av redovisningen och förvaltningen av de kungl. slotten med därtill hörande byggnader och markområden (prop. 1944:228, SU 1944:88, rskr 1944:248; prop. 1945:1 första huvudtiteln, SU 1945:1, rskr 1945:1). Ändringen innebar bl.a. att till domänfonden överfördes vissa jordbruks- och skogsegendomar under Drottningholms, Gripsholms och Rosersbergs slott, inkl. de byggnader som behövs för dessa egendomsars skötsel. Övriga fasta tillgångar, dvs. slotten med tillhörande parkområden och omkringliggande bostadsfastigheter, upptogs till redovisning på en ny delfond av statens allmänna fastighetsfond, vilken förvaltas av byggnadsstyrelsen. Vården och underhållet av de på fastighetsfonden redovisade parkerna ankommer dock på ståthållarämbetena och anslag härför utgår under första huvudtiteln. Inkomsterna från affärsrörelse som bedrivs på slotten ansågs böra tillföras fastighetsfonden med undantag för inkomster från Drottningholms och Tullgarns slottsträdgårdar. Den sistnämnda trädgården är numera nerlagd. Inkomsterna från Drottningholms slottsträdgård tas till uppbörd under första huvudtiteln.

Bland de markområden som tillfördes domänfonden och — i likhet med övriga statliga domäner — underställdes domänstyrelsens förvaltning undantogs emellertid t.v. Drottningholms kungsgård och handelsträdgården vid Gripsholm. Dessa områden kvarstannade under vederbörande ståthållarämbetes förvaltning. Ståthållarämbetena skall emellertid som ersättning för dispositionsrätten erlagga hyra till domänfonden efter en räntesats om 3 % på det bokförda fastighetsvärdet. Därefter får ståthållarämbetena disponera överskottet av arrendeavgifter och jordbruksdrift för att underhålla och förbättra byggnaderna som behövs i driften.

I skrivelse till 1969 års riksdag hemställde riksdagens revisorer bl.a. att riksdagen måtte föranstalta om utredning dels om den fortsatta driften av affärsrörelserna vid Drottningholms slott och vid Gripsholms slott, dels om lämpligheten av att förvaltningen av Drottningholms kungsgård överförs till domänverket.

Riksdagen har med anledning av revisorernas framställning — jämte

följdmotioner — fattat beslut i enlighet med vad som hemställts av konstitutionsutskottet och statsutskottet (KU 1969:51, rskr 1969:412; SU 1969:179, rskr 1969:413). Statsutskottet förutsatte beträffande frågan om affärsrörelserna vid Drottningholms slott och Gripsholms slott att riksmarskalkämbetet i samråd med lantbruksstyrelsen och riksrevisionsverket fortlöpande undersöker vilka åtgärder som kan erfordras för att åstadkomma önskvärda rationaliseringar. Beträffande revisorernas förslag om en utredning om förvaltningen av Drottningholms kungsgård anförde statsutskottet vidare att de villkor som gäller beträffande förvaltningen fastställdes för mer än 20 år sedan i samband med att övriga kungsgårdar underställdes domänverket. Även om inga särskilt tungt vägande invändningar kunde riktas mot den nuvarande förvaltningen fanns anledning till en prövning om en ändring av förvaltningen eller förvaltningsbestämmelserna kan anses påkallad. Vid en sådan prövning borde, enligt utskottet, beaktas de behov av tjänster för skötsel av trädgård och park som kan föreligga. Den speciella miljön kring slottet, parken, teatern och övriga byggnader kunde också kräva särskild hänsyn. Enligt utskottets mening borde det ankomma på Kungl. Maj:t att föranstalta om en prövning huruvida ändring beträffande förvaltningen av Drottningholms kungsgård är påkallad.

Jag finner att frågan om den framtida förvaltningen av Drottningholms kungsgård bör utredas av en särskild sakkunnig. Den sakkunnige bör, mot bakgrund av bl.a. statsutskottets utlåtande och vad som framkommit vid behandlingen av denna fråga hos riksdagens revisorer, förutsättningslöst utreda hur kungsgårdens förvaltning i framtiden bör vara ordnad.

Den sakkunnige har tagit del av kungsgårdens ekonomiska förhållanden och på platsen besett ägorna.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

42. Sakkunnig (Fi 1973:03) med uppdrag att se över uppgiftsfördelningen m. m. mellan statskontoret, Statskonsult AB och DAFA

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1973 för att se över uppgiftsfördelningen m. m. mellan statskontoret, Statskonsult AB och DAFA (se Post- och Inrikes tidn. den 30 juni 1973):

Utredningsman:

Andersson, J. Sven G., statssekreterare (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Experter:

Bruno, Gösta F., överdirektör (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Moback, Stig L., direktör (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Pernelid, V. Åke E., direktör (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Persson, Gert I. E., planeringsdirektör (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Sekreterare:

Lonaus, G. Håkan N., e. kanslissekreterare (fr.o.m. den 5 juni 1973)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (utredningsmannen och sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 25 maj 1973):

Statskontoret är central förvaltningsmyndighet för rationaliseringsverksamheten inom statsförvaltningen i den mån denna uppgift inte ankommer på annan myndighet. I verkets uppgifter ingår bl.a. att ta initiativ till och utföra rationaliseringsundersökningar, att utbilda personal för rationaliseringsverksamhet och att genom rådgivning verka för förenklingar och kostnadsbesparingar inom statsförvaltningen. Verket svarar vidare för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom statsförvaltningen samt förvaltar statens datamaskinfond.

Utredningsprojekten representerar resursmässigt den helt dominerande delen av statskontorets verksamhet. Under senare år har utredningarna främst inriktats på projekt av horisontellfunktionell typ eller projekt som på annat sätt berört flera myndigheter.

Statskontorets organisation fastställdes i instruktion år 1965. Enligt instruktionen är verket organiserat på fyra utredningsavdelningar, en planerings- och utbildningsavdelning och en administrativ byrå. F.n. är emellertid statskontoret — enligt medgivande av Kungl. Maj:t den 11 december 1970 — försöksvis organiserat på fem enheter, nämligen en enhet för utredningar, en enhet för utbildning, en enhet för planering, en enhet för datamaskinfondförvaltning och en enhet för administration.

Antalet anställda vid statskontoret är f.n. ca 265, omräknat i helårsbefattningar.

Bl.a. mot bakgrund av statskontorets koncentration på utvecklings- och samordningsuppgifter inom rationaliseringsområdet samt på mera brett upplagda rationaliseringsundersökningar beslöt statsmakterna år 1969 att inrätta ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet på rationaliseringsområdet (prop. 1969:60, SU 1969:56, rskr 1969:187). Bolaget, som har fått namnet *Statskonsult AB*, startade sin verksamhet i slutet av år 1969. Med bilregisterprojektet som bas konsoliderade sig bolaget under år 1970 inom området system- och programmeringsarbete för ADB. Under år 1971 utökades bolagets kompetensområde successivt med projektadministration, utbildning inom området administrativ utveckling samt med organisationsplanering. F.n. är verksamheten uppdelad på fyra konsultsektorer, nämligen AR-teknik, organisationsutveckling, projektadministration och utbildning. Bolaget, som nu har drygt 120 anställda, hade för år 1972 en omsättning på ca 16 milj. kr. Uppdragsfördelningen år 1972 var följande: bilregisternämnden 25 %, försvarssektorn 13 %, affärsdrivande verk 14 %, övriga statliga uppdrag 31 %, statliga bolag 8 % och övrigt 9 %.

Datamaskincentralen för administrativ databehandling (*DAFA*) tillskapades den 1 juli 1970 (prop. 1970:1 bil. 9, SU 1970:7, rskr 1970:7) genom en utbrytning ur statistiska centralbyråns datamaskincentral av servicebyråverksamheten för administrativ databehandling. *DAFA* har främst till uppgift att inom det statliga området på uppdrag utföra administrativ databehandling samt metod- och utvecklingsarbete i samband härmed. I mån av resurser får *DAFA* även åtaga sig uppdrag från annan uppdragsgivare än statligt organ. Med statskontoret som chefsmyndighet leds *DAFA* av en särskild styrelse. Statskontoret avgör bl. a. frågor om

förslag till anslagsframställning och fastställande av taxor. Chef för DAFA är en överdirektör. DAFA är fr.o.m. den 1 mars 1973 organiserad på fyra huvudenheter, nämligen en kundserviceenhet, en driftenhet, en teknisk enhet och en administrativ enhet. Vidare finns en stabsenhet för planering och samordning. Antalet anställda vid DAFA uppgår f.n. till ca 310. Verksamheten omfattar förutom maskinbearbetningar med databeredning systemuppläggning och programmering samt teknisk konsultation. Den budgeterade omsättningen för budgetåret 1972/73 uppgår till ca 35 milj. kr. Intäkterna beräknas till 96 % härröra från statliga kunder.

Som framgått av det föregående har nu verksamheten vid de nyinrättade organen Statskonsult AB och DAFA pågått några år samtidigt som statskontorets verksamhetsinriktning ändrats. Redan detta motiverar en uppföljning och summering av erfarenheterna. På t.ex. ADB-området är samtliga tre organ, i inte obetydlig utsträckning, engagerade inom samma kompetensområden. Det finns därför särskild anledning att undersöka om utvecklingen härvidlag är lämplig med hänsyn till statens intresse av ett effektivt utnyttjande av resurserna. Även på andra områden finns det emellertid skäl att undersöka om en ändrad inriktning eller ökad samordning är önskvärd för att resurserna skall utnyttjas på bästa möjliga sätt.

Mot denna bakgrund förordar jag att en särskild sakkunnig tillkallas för att se över uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan de nu berörda statliga organen på rationaliserings- och ADB-området. Den sakkunnige bör även överväga de organisatoriska ändringar som kan föranledas av översynen. Oavsett vad som framkommer härvidlag bör DAFA:s organisationsform prövas och i anslutning härtill dess ställning i förhållande till statskontoret.

Den sakkunnige har under tiden juni — oktober 1973 hållit tre sammanträden med experterna.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

43. Sakkunnig (Fi 1973:04) med uppdrag att företa en översyn av lagen om straff för varusmuggling och därmed sammanhängande frågor

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1973 för att företa en översyn av lagen om straff för varusmuggling och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 20 oktober 1973):

Utredningsman:

Klackenberg, O. Henrik, f.d. regeringsråd (fr.o.m. den 16 oktober 1973)

Experter:

Carlson, Å. Lennart, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 4 december 1973)

Persson, Lars E. H., hovrättsassessor (fr.o.m. den 16 oktober 1973)

Rundlöf, G. Arne M., t.f. byråchef (fr.o.m. den 16 oktober 1973)

Widmark, P. Sverker V., kammarrättsråd (fr.o.m. den 16 oktober 1973)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 10 25 41 (utredningsmannen)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 12 oktober 1973):

Lagen (1960:418) om straff för varusmuggling är tillämplig när tull eller annan allmän avgift undandras statsverket i samband med in- eller utförsel av vara och när import- eller exportförbud överträds. Varusmuggling begår enligt 1 § första stycket den som utan att ge det till känna hos tullmyndighet, i vissa fall annan myndighet, för in eller för ut gods, för vilket tull eller annan allmän avgift skall erläggas eller som ej får importeras eller exporteras. Enligt andra stycket i samma paragraf hänförs till varusmuggling fall då någon visserligen ger godset till känna men genom vilseledande i samband med tullbehandlingen föranleder att tull eller annan allmän avgift undandras statsverket eller att godset införs eller utförs i strid mot förbud. Som varusmuggling avses också vissa andra åtgärder som beskrivs närmare i 4 §.

Varusmuggling är ett uppsåtligt brott. Enligt 5 § kan dock straff inträda för gärning som någon förövar av grov oaktsamhet. I 6 § första stycket föreskrivs ansvar för olovlig befattning med smuggelgods som också är ett uppsåtligt brott. Enligt andra stycket samma paragraf kan ansvar ådömas den som inte insåg men hade skälig anledning anta att gods varit föremål för varusmuggling. Bestämmelser om försök, förberedelse, stämpling och medverkan finns i 8 § och bestämmelser om förverkande i 9, 10 och 12 §§.

För varusmuggling av normal svårhetsgrad är straffet dagsböter, lägst tio, eller fängelse i högst ett år, för ringa varusmuggling penningböter och för grov varusmuggling fängelse i högst två år. Enligt särskilda bestämmelser kan dock strängare straff ådömas för narkotikasmuggling. Straffet är då fängelse i högst två år eller, om smuglingen är att anse som grov, fängelse lägst ett och högst tio år. Straffet för gärning som sägs i 1 eller 4 § och som förövas av grov oaktsamhet är dagsböter. För olovlig befattning med smuggelgods är straffet detsamma som för varusmuggling av normal svårhetsgrad. Oaktsamhetsbrottet enligt 6 § andra stycket kan förskylla endast dagsböter.

När det gäller varusmuggningslagens tillämpningsområde är att märka att lagen är tillämplig bl.a. om någon lämnar oriktig uppgift till ledning för varubeskattning som sker i samband med tullbehandling av gods. Skulle motsvarande uppgift lämnas vid varubeskattning inom landet är däremot skattebrottslagen (1971:69) tillämplig. Skattebrottslagen avviker på flera punkter väsentligt från motsvarande reglering på varusmuggningslagens område. För det centrala brottet i skattebrottslagen — skattebedrägeri — är straffet fängelse i högst två år och även i övrigt är skattebrottslagens straffskalor i allmänhet strängare än varusmuggningslagens. Ansvar kan ådömas för vårdslös skatteuppgift — det brott som motsvarar oaktsamhetsbrottet i 5 § varusmuggningslagen — redan om gärningen föranleder fara för att skatt eller avgift påförs med för lågt belopp eller tillgodoräknas med för högt belopp. För straffbarhet enligt 5 § varusmuggningslagen krävs i motsvarande fall att tull eller avgift verkligen undandras statsverket. Skattebrottslagen innehåller en regel om ansvarsfrihet för den som frivilligt vidtar åtgärd som leder till att skatt eller avgift kan påföras eller tillgodoräknas med rätt belopp. Motsvarighet till denna regel saknas i varusmuggningslagen. Bestämmelser om förverkande finns ej i skattebrottslagen. Vid sidan om skattebrottslagen finns ett administrativt sanktionssystem. Enligt taxeringsförordningen (1956:623), förordningen (1968:430) om mervärdeskatt m. fl. författningar kan skattskyldig, som lämnar oriktig uppgift eller underlåter att fullgöra sin uppgiftsskyldighet, under vissa förutsättningar påföras skattetillägg eller förseningsavgift. Införandet av detta sanktionssystem har gjort det möjligt att avkriminalisera de mer bagatellartade överträdelsena av

skatteförfattningarna.

I proposition med förslag till tulllag och till lag om ändring i varusmuggningslagen m. m. (prop. 1972:110 s. 129) berörde jag förhållandet att olika påföljder kan inträda för skattebrott, beroende på om brottet begås i samband med införsel eller i samband med transaktioner inom landet och framhöll att denna ordning inte ansetts vara tillfredsställande. Jag föreslog därför vissa ändringar i varusmuggningslagen. Ändringarna innebär i huvudsak följande. Straffskalorna i varusmuggningslagen anpassas efter skattebrottslagens. Straff skall kunna inträda enligt varusmuggningslagen redan om någon av grov oaktsamhet föranleder fara för att tull eller annan allmän avgift undandras statsverket eller för att gods förs in eller förs ut i strid mot förbud. Ansvarsfrihet medges dock den som frivilligt vidtar åtgärd som leder till att faran ej längre föreligger. Regeln om ansvarsfrihet tillades efter påpekande av lagrådet. Riksdagen biföll propositionen (rskr 1972:296). Lagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 1974.

Den tulllag som föreslogs i propositionen innebär att den nuvarande tullproceduren reformeras i väsentliga avseenden, bl. a. genom att ett deklarationssystem införs. Jag framhöll att reformerna ytterligare aktualiserade tanken på att bestämmelserna i varusmuggningslagen anpassades ännu närmare till skattebrottslagen och att införandet av ett administrativt sanktionssystem också var värt att övervägas, när det gällde tull och andra införselavgifter. Eftersom ställning inte kunde tas till dessa frågor utan att de hade utretts närmare, fann jag att en särskild utredning först borde ske (prop. 1972:110 s. 130). I enlighet härmed föreslår jag att en sakkunnig nu tillkallas för detta ändamål. Som jag anförde i propositionen bör även andra problem än de redan nämnda kunna tas upp av den sakkunnige. Det kan t. ex. finnas anledning att överväga varusmuggningslagens tillämpningsområde, bl. a. i förhållande till skattebrottslagens. Med hänsyn till den utveckling som förekommit inom den internationella samfärdseln, handeln och andra områden sedan varusmuggningslagen kom till, torde också en allmän modernisering av bestämmelserna vara behövlig.

Den sakkunniges arbete beräknas pågå under hela år 1974.

44. 1973 års myntkommitté (Fi 1973:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1973 för att utreda förutsättningarna för förslag till ny prägel på rikets mynt (se Post- och Inrikes tidn. den 10 december 1973):

Ordförande:

Ulvfot, Benkt H., myntdirektör (fr.o.m. den 23 november 1973)

Sakkunniga:

Malmer, Brita I. M., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 23 november 1973)

von Schantz, K. Philip G., professor (fr.o.m. den 23 november 1973)

Scheffer, C. Gunnar U., statsheraldiker (fr.o.m. den 23 november 1973)

Sekreterare:

Lagerström, Ulf., departementssekreterare (fr.o.m. den 23 november 1973)

Lokal: Finansdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 23 november 1973):

Genom lagen (1970:1028) om rikets mynt fastställdes att mynt skall finnas i namnvärden av fem kronor, en krona, femtio öre, tjugofem öre, tio öre och fem öre. Dessutom får mynt med ett namnvärde av tio kronor finnas. Kungl. Maj:t förordnar om sammansättningar av mynt, i vilka inte ingår guld eller silver, och om sådana mynts vikt och utförande. Genom kungörelse år 1971 har Kungl. Maj:t förordnat om metallinnehåll och storlek beträffande rikets mynt. Genom kungörelsen (1971:106) om prägel på rikets mynt har Kungl. Maj:t fastställt myntens utseende. Enligt sistnämnda kungörelse skall fem- och enkronemynten bl. a. bära konung Gustaf VI Adolfs bild samt femtio-, tjugofem- och tioöresmynten bära Hans Maj:t Konungens krönte namnchiffer.

Konung Gustaf VI Adolf avled den 15 september 1973. Konung Carl XVI Gustaf har därefter tillträtt tronen. Genom trontillträdet har frågan om ny prägel på rikets mynt aktualiserats. Genom beslut den 2 november 1973 har Kungl. Maj:t bemyndigat myntverket att t. v., intill dess ny prägel på rikets mynt fastställts, med årtalet 1973 prägla mynt med prägel enligt kungörelsen (1971:106) om prägel på rikets mynt. På motsvarande sätt som skedde med anledning av konung Gustaf VI Adolfs trontillträde bör en utredning komma till stånd när det gäller myntens utseende. Utredningen bör ske genom att ett begränsat antal konstnärer inbjuds att lägga fram förslag i frågan. Förslagen avses föreläggas en sedermera av Kungl. Maj:t tillsatt jury.

För att närmare utreda de förutsättningar som skall gälla för de deltagande bör särskilda sakkunniga tillkallas. Dessa skall föreslå reglerna för deltagandet, en prissumma samt namnen på de konstnärer som bör inbjudas att delta. De sakkunniga bör representera mynttekniska, heraldiska, historiska och konstnärliga intressen. Arbetet bör bedrivas skyndsamt.

Med anledning av motioner om slopande av femkronemyntet har finansutskottet i betänkande (FiU 1973:36) funnit starka skäl tala för att behålla femkronemyntet i gällande myntserie och förordat åtgärder, som gör det lättare att skilja femkronan från enkronan, varjämte utskottet uttalat bl. a. att det ankommer på Kungl. Maj:t att pröva hur detta bäst skall ske. Riksdagen har bifallit vad utskottet anför (rskr 295). De sakkunniga bör beakta vad riksdagen sålunda beslutat.

Utbildningsdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 6, 16, 20, 28, 29, 30, 33, 36, 40 och 49

1. Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté (E 1945:30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944:

Ordförande:

Woxén, Ragnar, professor em.

Ledamöter:

Ahrbom, Nils O., f.d. professor

Alexanderson, K. Erik, f.d. häradshövding

Borg, L. Göran, professor, rektor

Smith, A. Åke, planeringsdirektör

Österberg, David V., professor em.

Sekreterare:

Norrman, Lars-Olof, avdelningsdirektör

Arkitekt:

Henriksson, Gunnar A., f.d. professor

Lokal: Tekniska högskolan i Stockholm, Fack, 100 44 Stockholm 70, tel. växel 23 65 20

Direktiven för kommittén, se 1945 års riksdagsberättelse I E 30

I E 1947:21 samt instruktion den 20 juni 1946.

Kungl. Maj:t har den 3 september 1970 dels uppdragit åt kommittén att utföra ny- och ombyggnad för sektion V vid högskolan, dels föreskrivit att kommitténs uppdrag skall upphöra sedan dess arbete med nämnda ny- och ombyggnad slutförts. På kommittén hittills ankommande lokalplanering samt planering och upphandling av inredning m. m. skall föras över till byggnadsstyrelsen i den ordning varom kommittén och styrelsen kommer överens.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden.

Kommittén beräknas fortsätta sitt arbete under hela år 1974.

2. Lokal- och utrustningsprogramkommittéerna (E 1965:54) för universitet och högskolor (LUP-kommittéerna)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att utarbeta lokalprogram och utrustningsprogram för universitet och högskolor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juli 1964):

Samarbetsnämnden (E 1965:54:01) för LUP-kommittéerna:

Ordförande:

Lövbeer, Hans, universitetskansler

Ledamöter:

Almefelt, Paul V., byråchef

Beckman, Lars E. A., bitr. professor (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Eriksson, E. Olof, teknisk direktör (t.o.m. den 18 september 1973)

Hammar, Stig H., universitetsråd

Hultin, S. Erland V., tekn. lic.

Konnander, Benkt A. V., överdirektör

Lindstrand, Leif, byggnadsråd (fr.o.m. den 19 september 1973)

Lundgren, Georg E. H., professor, rektor

Norberg, Dag L., professor, rektor

Paul, Karl-Gustav, professor, rektor (t.o.m. den 30 juni 1973)

Philipson, Lars H. G., civilingenjör

Törnquist, Harry E., byggnadsråd

Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd

Experter:

Abel, Enno, tekn. lic.

Allander, Claes C. G., professor

Andersson, A. Owen, tekn. lic.

Andersson, Bengt-Erik, bitr. professor (t.o.m. den 25 september 1973)

Arrhenius, N. Erik A., docent

Borgström, E. Bengt G., professor (t.o.m. den 15 mars 1973)

Careborg, Lars-Olof, byrådirektör (t.o.m. den 15 mars 1973)

Dahlbom, J. Rickard, professor

Dahlin, N. Åke S., överingenjör (t.o.m. den 15 mars 1973)

Ekblad, Carl-Rickard E., verkstadsöveringenjör (t.o.m. den 15 mars 1973)

Eskilsson, Per H., revisionsdirektör

Fors, Sixten R., byråchef

Fronaeus, Sture A., professor (t.o.m. den 15 mars 1973)

Gralén, Nils G. J., professor, rektor (t.o.m. den 15 mars 1973)

Grönfors, Kurt G. W., professor (t.o.m. den 15 mars 1973)

Hagård, A. Birger, universitetslektor

Hornwall, Gert H. D., överbibliotekarie

Hultin, Måns K. E., övertandläkare

Jalling, Hans G. T., avdelningsdirektör (t.o.m. den 15 mars 1973)
 Johansson, Bertil C. Å., förste forskningsingenjör
 Johansson, Viktor J., intendent
 Kierkegaard, C. Peder J. H., professor
 Kihlman, Herbert, avdelningsdirektör (t.o.m. den 15 mars 1973)
 Lindquist, B. Rune L., byråchef
 Lustig, Gunnar, intendent
 Markén, Karl-Erik, professor
 Mårtensson, Skotte, universitetslektor
 Nordenberg, Torsten K. W., yrkesinspektör (t.o.m. den 25 september 1973)
 Olsson, R. Lennart, förste forskningsingenjör
 Ottander, Chris, bitr. professor (t.o.m. den 25 september 1973)
 Ottosson, N. Sigurd, förste forskningsingenjör
 Rinder, Lennart K., docent (t.o.m. den 25 september 1973)
 Ronne, Bengterik, utbildningsledare
 Rufelt, L. Henry B., docent
 Steenberg, Aage, förste instrumentmakare (fr.o.m. den 16 mars 1973)
 Sunner, Stig A., professor (t.o.m. den 15 mars 1973)
 Waller, Tage E., veterinär
 Westberg, Sven, överbibliotekarie
 Wiklund, Oscar E., byrådirektör (t.o.m. den 15 mars 1973)
 Öbrink, Karl Johan, bitr. professor

Huvudsekreterare:

Moll, Olof G., byråchef

Bitr. sekreterare:

Johnsson, Roland G., byrådirektör
 Kjellén, Bengt I., civilingenjör
 Lindfors, Leif V., fil. kand. (t.o.m. den 28 februari 1973)
 Norell, Thomas, fil. studerande (fr.o.m. den 1 maj 1973)
 Nygren, Jan B., avdelningsdirektör
 Wolrath, E. Birgitta, fil. kand.

Lokal: Drottninggatan 7-9, Box 16085, 103 22 Stockholm 16, tel. växel
 24 85 60

Direktiven för kommittéerna, se 1965 års riksdagsberättelse E 54.

Samarbetsnämnden har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:02) för Uppsala:

Ordförande:

Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd

Ledamöter:

Carlson, Jan O., fil. kand. (t.o.m. den 30 juni 1973)
Edqvist, K. Inger E., socionom (t.o.m. den 30 juni 1973)
Eriksson, Gunnar S. I., förste fotograf
Ernst, Hans J., fil. stud. (fr.o.m. den 1 juli 1973)
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Moll, Olof G., byråchef
Rosén, Nils-Arne, t.f. byggnadsråd
Rydén, Jan E., avdelningschef
Ödman, Mats O., fil. studerande (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:03) för Lund:

Ordförande:

Hammar, Stig H., universitetsråd

Ledamöter:

Broberg, K. Bertram, professor
Fagerholm, Per Anders L., fil. kand.
Hellgren, Bertil G., maskinist
Juthagen, Leif R., avdelningsdirektör
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Moll, Olof G., byråchef
Rydén, Jan E., avdelningschef
Svensson, Thorsten A. I., fil. studerande (t.o.m. den 30 juni 1973)
Thulin, C. Nils-Åke, studerande (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:04) för Göteborg:

Ordförande:

Lundgren, Georg E. H., professor, rektor

Ledamöter:

Haglund, Per, med. kand.
Henriksson, J. Lars G., fil. kand.
Juthagen, Leif R., avdelningsdirektör
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Moll, Olof G., byråchef
Rydén, Jan E., avdelningschef
Thun, K. Ragnar, byråchef
Wemminger, Lars V., förste forskningsingenjör

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:05) för Stockholm:

Ordförande:

Norberg, Dag L., professor, rektor

Ledamöter:

Bergström, K. Sune D., professor
Borg, L. Göran, professor, rektor
Eklund, K. Ronnie, jur. studerande
Ekman, Stig-Rune, forskningsingenjör
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Moll, Olof G., byråchef
Rosén, Nils-Arne, t.f. byggnadsråd
Rydén, Jan E., avdelningschef

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:06) för Umeå:

Ordförande:

Beckman, Lars E. A., bitr. professor (fr.o.m. den 1 juli 1973)
Paul, Karl-Gustav, professor, rektor (t.o.m. den 30 juni 1973)

Ledamöter:

Almerud, Bengt, rektor
Fors, Sixten R., byråchef
Lundin, Birger E. V:son, byggnadsdirektör
Moll, Olof G., byråchef
Nordlander, N. Arne, universitetslektor
Rydén, Jan E., avdelningschef

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden.

LUP-kommittén (E 1965:54:07) för Linköping:

Ordförande:

Almefelt, Paul V., byråchef

Ledamöter:

Gustavson, Göran E., studerande (fr.o.m. den 1 juli 1973)
Gyrulf, C. Håkan, fil. studerande (t.o.m. den 30 juni 1973)
Lindell, Mats G., avdelningsdirektör
Lindquist, B. Rune L., byråchef
Moll, Olof G., byråchef
Olsson, Björn E., förste driftingenjör
Rydén, Jan E., avdelningschef

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre sammanträden.

LUP-nämndens och LUP-kommittéernas arbete beräknas pågå under hela år 1974.

3. Utredningen (E 1965:55) rörande sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet (USSU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 oktober 1964 för att överväga och framlägga förslag rörande dels sexualundervisningens och sexualupplysningens omfattning, innehåll och mål, dels åtgärder till förbättrande av undervisningen och upplysningsverksamheten på ifrågavarande område:

Ordförande:

Andersson, Leif G., t.f. departementsråd

Ledamöter:

Bergström-Walan, Maj-Briht, fil. lic.

Boëthius, Carl Gustaf, fil. mag.

Granstrand, Rolf, fil. studerande

Heeger, Birgitte, fil. kand.

Ottersen, J. Ottar, studierektor

Rodhe, Gösta, leg. läkare

Sjövall, Thorsten, överläkare

Wickbom, Torsten A., rektor

Experter:

Aronsson, Harry, docent

Boethius, Carl Gustaf, fil. mag. (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Bromsjö, Birger, docent

Meurling, Karl, studierektor

Du Rietz, Lars B. Hj., rektor

Svensson, Sven, lektor

Wärneryd, Bo, docent

Åberg, Gertrud, småskollärare

Huvudsekreterare:

Boethius, Carl Gustaf, fil. mag. (t.o.m. den 31 juli 1973)

Bitr. sekreterare:

Marén, Lars Å., departementssekreterare

Sköld, Carl G., fil. studerande (fr.o.m. den 12 augusti t.o.m. den 30 september 1973)

Wettergren, Thomas N., byrådirektör (t.o.m. den 31 mars 1973)

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 17 51 (Marén)

Direktiven för utredningen har angetts i kungl. brev den 9 oktober 1964.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 16 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

4. 1965 års musei- och utställningsakkunniga (E 1966:52) (MUS 65)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 mars 1965 för att verkställa utredning rörande museiväsendet och verksamheten med riksutställningar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 april 1965 och den 30 mars 1967):

Ordförande:

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Ledamöter:

Biörnstad, Margareta, förste antikvarie

Hubendick, Bengt L., museichef

Hultén, Karl Gunnar, museidirektör (t.o.m. den 30 september 1973)

Jerdenius, K. Elov, organisationsdirektör

Lagercrantz, Bo U., fil. lic.

Meyerson, K. Åke W., överintendent

Noreen, Sven E., landsantikvarie

Ullberger, Kurt, konstnär

Westin, Gunnar A. E., chef för Riksutställningar

Experter:

Bergengren, Bengt Göran, intendent

Carleson, Axel, major (fr.o.m. den 8 februari 1973)

Ekblad, S. Gunnar, hovrättslagman

Holmquist, Bengt M., förste intendent (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Linn, Björn G., avdelningsdirektör

Sandstedt, Birger, byrådirektör

Huvudsekreterare:

Meyerson, K. Åke W., överintendent

Bitr. sekreterare:

Hedqvist, Eric H., intendent

Hjorth, Jan L. S., byrådirektör

Myrenberg, Bo K. M., arkitekt SAR (fr.o.m. den 21 maj 1973)

Unnerbäck, K. E. Eyvind, antikvarie

Lokal: Livrustkammaren, 115 21 Stockholm, tel. 62 01 16 (Meyerson),
Gumshornsgatan 6, 1 tr., 114 60 Stockholm, tel. 61 83 48 (Hedqvist),
61 83 09 (Unnerbäck), Riksutställningar, Sandhamnsgatan 63, 115 28
Stockholm, tel. växel 63 51 80 (Hjorth), Taptogatan 6, 115 28 Stockholm,
tel. 63 95 05 (Myrenberg)

Direktiv för de sakkunniga, se 1966 års riksdagsberättelse E 52.
Tilläggsdirektiv, se 1968 års riksdagsberättelse U 30.

De sakkunniga har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva

sammanträden. Dessutom har särskilda arbetsgrupper sammanträtt femton gånger.

Försöksverksamheten med riksutställningar av konst och kultur- och naturhistoriska föremål har fortsatt. Budgetåret 1973/74 disponerar de sakkunniga 4 950 000 kr. för ändamålet ur riksstatsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Fr. o. m. budgetåret 1969/70 bedriver de sakkunniga också — i samarbete med Folkrorelsernas konstfrämjande — försöksverksamhet med försäljning av konst i Stockholm och i Örebro län. Budgetåret 1973/74 disponerar de sakkunniga 450 000 kr. för detta ändamål.

De sakkunniga har år 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:5) Museerna.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

5. Reklamutredningen (K 1967:43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1966 för att utreda reklamens verkningar med särskild hänsyn till reklamsändningar i televisionen (se Post- och Inrikes tidn. den 9 november 1966):

Ordförande:

Hörjel, Nils J., generaldirektör, utnämnd landshövding

Ledamöter:

Andersson, Karin E., förbundssekreterare, led. av riksdagen

Andersson, Leif G., t.f. departementsråd

Blidfors, T. E. Johannes, f.d. led. av riksdagen

Gerentz, Sven T., chefredaktör

Johnson, Lars G., direktör

Lindqvist, Sven O., författare

Wallberg, Ursula, avdelningsdirektör

Wiege, Lars B., direktör

Winqwist, Carl-Henrik, generalsekreterare

Wärneryd, Karl-Erik, professor

Experter:

Albinsson, N. Göran, fil. lic.

Carling, Alf G., docent

Friberg, Karl-Erik B., aktuarie

Fridolin, Hans R., departementsråd

Gustafsson, Karl-Erik, ekon. lic.

Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare

Huldt, Jan P., hovrättsassessor

Knutsson, P. Anders, t.f. rättschef (fr. o. m. den 21 maj 1973)

Letzén, Sven-Roland, ekonomidirektör

Lindhoff, B. Håkan, civilekonom

Lindskog, Nils-Petter, direktör
Lindstam, Leif E., kammarrättsfiskal
Sundström, S. Åke A., fil kand.
Tengelin, Sten E., direktör
Voss, Bertil G. P., departementsråd
Widmark, P. Sverker V., kammarrättsråd
Åberg, Carl-Johan, departementsråd

Sekreterare:

Sarman, Arthur H., fil. lic.

Bitr. sekreterare:

Fernström, Ingrid M., hovrättsassessor

Lokal: Postbanken, Drottninggatan 89, 105 05 Stockholm, tel. växel
781 30 00

Direktiverna för utredningen, se 1967 års riksdagsberättelse K 43.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 26 plenarsammanträden och 33 arbetsgruppssammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 14 juni 1973 avgett delbetänkandet (SOU 1973:11) Reklam IV. Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer. I november 1973 har avgetts delbetänkandet (SOU 1973:10) Reklam III. TV-reklamfrågan har slutjusterats och kommer att avlämnas i början av år 1974. Även utredningens femte och sista delbetänkande beräknas föreligga i början av 1974.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

6. Kommittén (U 1968:44) för television och radio i utbildningen (TRU-kommittén)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 februari 1967 för försöksverksamhet med television och radio i utbildningsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1967):

Ordförande:

Edenman, Ragnar H. L., landshövding

Ledamöter:

Borg, L. Göran, professor, rektor
Lundgren, Rolf A., programdirektör
Lundgren, Stig H. E., byrådirektör
Marklund, O. Sixten A., undervisningsråd
Persson, Henry A., ombudsman

Sohlman, Ragnar W. A. R., departementsråd
Svensson, Nils-Eric, byråchef

Experter:

Ag, Lars E., generaldirektör
Ahlström, Bengt, avdelningsdirektör
Ahlström, Karl-Georg J., professor
Alm, Jan, med. kand.
Almefelt, Paul V., byråchef
Almqvist, Gert, tekn. lic.
Andersson, Bengt Joel, professor
Bergström, Willy, universitetslektor
Block, A. Eskil, tekn. lic.
Breitholtz, Axel, distriktschef
Broberg, K. Bertram, professor
Brody, Sam, professor
Brunzell, Frans-Olof, studierektor
Bylund, B. Erik M., professor
Böttiger, Lars Erik J., professor
Carlsson, A. Janne, professor
Cedergren, Ebba L. C., professor
Colding, Bertil, professor
Dahlberg, Märtha, seminarielärare
Dahlbom, Bengt S., avdelningsdirektör
Eliasson, H. Torsten Y., lektor
Enander, Bengt N., professor
Eriksson, Ejnar K. G., docent
Fris, Ann-Margret, studierektor
Gréting, Britt M., departementssekreterare
Grant, N. Gunnar, professor
Hagander, Sten I., avdelningsdirektör
Hallendorff, C. J. Herman, professor
Hammar, Carl-Filip, revisionsdirektör
Hammar, Thomas, docent
Hammarberg, Peter, rektor
Hellström, E. Emil, undervisningsråd
Henrysson, Sten, professor
Hermansson, Hartwig V., rektor
Holmberg, Bengt R., professor
Hägg, Ingemund, universitetslektor
Ingelstam, Erik P. G., professor
Ingelstam, Lars E., bitr. professor
Isaksson, Britt, barnbibliotekarie
Johansson, K. Gunnar E., professor
Johansson, K. Inge, studierektor

Krantz, Paul Olof, byrådirektör
Lagerwall, S. Y. Torbjörn, universitetslektor
Larsson, Gösta H. F., sekreterare
Larsson, Hans O., byrådirektör
Lindquist, C. Bertil J., professor
Lukkari, Bror, planeringschef
Lundh, Jan-Henrik, studierektor
Markesjö, A. Gunnar, universitetslektor
Nauckhoff, Per, fil. kand.
Nilsson, Jan, civilingenjör
Otteblad, S. I. Arne, universitetslektor
Petri, Ingemar, byrådirektör
Poppius, Ulla, kanslichef
Regolo, Margit, redaktör
Rosen, Erik, överläkare
Schedvin, Sven-Olof, lektor
Schyl-Bjurman, Gertrud S., universitetslektor
Stenbäck, Manne, redaktör
Stoye, Peter C. J., civilingenjör
Ström, Gunnar O. F., professor
Sundberg, L. Nore, departementsråd
Sundqvist, Allan, studierektor
Svahn, Olov E., professor
Söderström, Göran, avdelningsdirektör
Terstedt, Ulla, skolkonsulent
Thorsell, Siv M., avdelningsdirektör
Törnqvist, Gunnar E., professor
Vestlund, A. G. (Gösta), undervisningsråd
Wahlgren, Iwan, avdelningschef
Wennström, K. Gunnar, medicinalråd
Wretmark, Gerdt, överläkare
Zackrisson, Uno, universitetslektor
Åkerlind, Lars E. K., universitetslektor
Åström, Karl Johan, professor

Huvudsekreterare:

Bohlin, Erland, lektor

Bitr. sekreterare:

Holmberg, Carl, fil. kand.

Direktiven för kommittén, se 1968 års riksdagsberättelse U 44.

Kommittén har under tiden november 1972 — juni 1973 hållit fyra sammanträden.

Kommittén har den 19 juni 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:19)

TRU:s försöksverksamhet 1967 — 1972.

Uppdraget är därmed slutfört.

7. Dataarkiveringskommittén (U 1968:48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1967 för att utreda arkivfrågor för den moderna informationsbehandlings databärande m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1967):

Ordförande:

Kromnow, E. Åke, riksarkivarie

Ledamöter:

Berglund, K. Gustaf, driftschef
Frank, S. Torsten, organisationsdirektör
Holmberg, Erik G., hovrättsråd

Experter:

Ahl, Gunnar A., byrådirektör
Cnattingius, Claes M., bibliotekarie
Fredberg, Birgit A. M., förste arkivarie
Grage, Elsa-Britta, fil. lic.
Körner, Sten G., departementssekreterare (fr.o.m. den 7 februari 1973)
Lagerqvist, Åke, byrådirektör
Stenefeldt, Ulf J., hovrättsassessor

Sekreterare:

Haverling, Sven G. I., förste arkivarie

Bitr. sekreterare:

Brunnberg, R. K. Charlotte, departementssekreterare

Lokal: Riksarkivet, Fyrverkarbacken 13-17, 100 26 Stockholm 34, tel. 54 02 00

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse U 42. Tilläggsdirektiv, se 1973 års riksdagsberättelse U 9.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommittén har i RA-nytt (Riksarkivet informerar) nr 6 1972, tryckt i november 1972, låtit publicera ett referat av resultatet av den undersökning om mikrofilmen som lagringsmedium, som statens provningsanstalt utfört för kommitténs räkning.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

8. Sakkunniga (U 1968:49) för förhandling om avtalsreglering av upphovsrättsliga frågor på undervisningsområdet (AUU-sakkunniga)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1967 med uppgift att förhandla om en avtalsreglering av de upphovsrättsliga frågorna på undervisningsområdet:

Ordförande:

Hesser, S. C. E. Torwald, justitieråd

Ledamot:

Bergström, Svante B., professor

Experter:

Ahlström, Bengt, avdelningsdirektör

Dahlbom, Bengt S., avdelningsdirektör

Landström, Sten-Sture H., direktör

Sandberg, A. Birger, förhandlingsdirektör

Sekreterare:

Grüting, Britt M., departementssekreterare

Lokal: Högsta domstolen, Riddarhustorget 8, 111 28 Stockholm 2, tel. 23 67 20 (ordföranden)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

De sakkunniga har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden. Dessutom har vid två tillfällen hållits särskilda överläggningar med företrädare för intressen, som berörs av uppdraget.

På grundval av de sakkunnigas förslag har avtal träffats den 5 mars 1973 mellan staten och organisationer på upphovsmannasidan om skolornas grafiska och fotografiska mångfaldigande (prop. 1973:70, LU 16 rskr 178).

Vidare har statistiska centralbyrån numera avlämnat slutrapport angående den i föregående års riksdagsberättelse omnämnda undersökningen rörande omfattningen av kopiering och mångfaldigande av förlagsmässigt tryckt material vid universitet och högskolor under universitetskanslersämbetet. De sakkunnigas arbete har härefter inriktats på att undersöka möjligheten av ett avtal om kopiering av skyddade verk och fotografier inom universitetsområdet.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1974.

9. Konstnärsutbildningssakkunniga (U 1968:52) (KUS)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 september 1967 för utredning av konstnärsutbildning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 september 1967):

Ordförande:

Lindblom, Paul, direktör

Ledamöter:

Acking, Carl-Axel, professor
Bergman, Hans R., designer
Brunnberg, Hans A., professor
Larsson, Mårten J., arkitekt SAR
Linde, Ulf H., professor
Meyerson, K. Åke W., överintendent
Nemes, Endre, professor
Persson, Sigurd F., ädelsmed
von Schantz, K. Philip G., professor

Experter:

Bohman, Jan A., grafiker
Hallström, Björn H., fil. lic.
Lindgren-Fridell, A. Marita G., förste intendent
Myrenberg, Bo K. M., arkitekt SAR
Myrenberg, Lars E. T., arkitekt SAR
Nilsson, I. Pål-Nils, fotograf
Wahrby, Hans O., fortbildningsledare

Sekreterare:

Johansson, Nils J. O., fil. kand.

Bitr. sekreterare:

Erikson, M. Birgitta, kanslist
Jansson, Björn S., fil. kand.

Lokal: Storkyrkobrinken 4. Postadress: Utbildningsdepartementet,
Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 19 13 (sekreteraren)

Direktiv, se 1968 års riksdagsberättelse U 52. Tilläggsdirektiv, se 1969 års
riksdagsberättelse U 41.

De sakkunniga har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra
sammanträden. Därutöver har fem sammanträden hållits med
arbetsgrupper inom de sakkunniga.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

10. 1968 års kyrkohandbokskommitté (U 1969:44)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1968 för att
inom utbildningsdepartementet biträda med revidering av Den svenska
kyrkohandboken och övriga kyrkans böcker i den mån de kan beröras av en
handboksrevision:

Ordförande:

Askmark, K. F. Ragnar, biskop

Ledamöter:

Andrén, Åke, professor
Edwall, Pehr A. R., kontraktsprost
Göransson, Harald O., musikedirektör
Hallqvist, Britt G., författare

Experter:

Andersson, Torsten N., prost
Bohlin, Folke, docent
Eckerdal, Lars H., docent
Erneholm, Berndt I., expeditionschef (fr.o.m. den 15 september 1973)
Gerhardsson, Birger, professor
Gustafsson, Berndt G. E., direktor
Göransson, C. Göran N., stiftssekreterare
Holte, K. Ragnar, professor
Ljungdahl, Olle, domkyrkoorganist
Molde, F. Bertil, professor
Nilsson, Torsten, musikedirektör
Simonsson, Tord L. W., kyrkoherde

Sekreterare:

Ahrén, Per-Olov A., domprost

Bitr. sekreterare:

Aldén, Lars O. T., pastoratsadjunkt
Eckerdal, Lars H., docent

Lokal: Finngatan 10, 223 62 Lund, tel. växel 046/12 41 00 ankn. 454 eller 046/13 82 94

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. För kommitténs räkning har två ledamöter företagit studieresa till USA. En expert har deltagit i sammanträden med Nordisk kommitté för revision av kyrkoårets texter.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

11. 1968 års utbildningsutredning (U 1969:47) (U 68)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1968 för utredning rörande den fortsatta planeringen av det eftergymnasiala utbildningssystemet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 maj 1968):

Ordförande:

Sandgren, C. Lennart, statssekreterare

Ledamöter:

Lövbeer, Hans, universitetskansler

Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör

Orring, Jonas A., generaldirektör

Företrädare för de politiska partierna:

Dahl, R. Birgitta, förste byråsekreterare, led. av riksdagen

Fiskesjö, Bertil A. N., universitetslektor, led. av riksdagen

Gustafsson, Lars I., universitetslektor, led. av riksdagen

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Nordstrandh, Ove H., lektor, led. av riksdagen

Tham, Carl C. W., partisekreterare

Företrädare för utbildningsväsendet:

Flink, A.-B. Christina, instruktör

Gralén, Nils G. J., professor, rektor

Hjelm, K. G. Lennart, professor, rektor

Johansson, K. Inge, studierektor

Klackenberg, Dag G., jur. studerande

Sköld, Lars G., överdirektör

Stjernquist, Per Nilsson, professor

Weinz, Erik, skolinspektör

Företrädare för arbetsmarknadsorganisationerna m. m.:

Cronqvist, Sven-Olof H., förste ombudsman

Eriksson, Sune B., direktör

Haldén, J. O. Folke, direktör

Jonsson, Sverker Å., sekreterare

Karlson, Tore E., ombudsman

Larsson, A. Lennart, utbildningschef

Linderoth, Karl Axel, direktör

Ström, K. Fingal, kansliråd

Tobisson, Lars F., direktör

Wikstrand, Rolf A. I., avdelningschef

Experter:

Almefelt, Paul V., byråchef

Andersson, E. Lennart, universitetslektor

Andersson, Johnny L., byråchef

Andersson, Sune A., organisationsdirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Arfwedson, Anders J., sekreterare

Attehog, Gösta, byrådirektör

Axelsson, Carl-Axel, undervisningsråd

Back, Pär-Erik, professor

Beckne, Rolf A. P., lektor
Behrman, Britt, studierektor (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Bengtsson, Jarl, fil. dr
Bentzel, Ragnar H., professor
Berg, C. G. Håkan, departementsråd
Berg, G. Christer, civilingenjör
Bernhardsson, K. Göte E., byrådirektör
Blix, Erik, rektor (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Block, A. Eskil, tekn. lic.
Bratt, T. Elisabeth (Lisa), avdelningsdirektör
Bruno, Gösta F., överdirektör
Bäcklund, Lars B. T., med. kand.
Börjeson, Bengt O., fil. dr
Castensson, Reinhold, pol. mag. (fr.o.m. den 23 januari 1973)
Dahlström, Gunnar A. H., förste byråsekreterare
Eriksson, Hans G., byrådirektör
Fleischer, B. Lennart, sekreterare
Fornstedt, Ulf H., byrådirektör
Franzén, S. Anders, departementssekreterare
Färm, Ingemar O., bitr. direktör
Gesser, Bengt A., fil. lic.
Godlund, Sven A. I., professor
Gårdstedt, H. Birger, skolråd
Göransson, Lars O., byrådirektör
von Heland, Björn E:son, undervisningsråd
Hammar, Carl-Filip, revisionsdirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Hellström, Gunnar J., rektor
Hermansson, Hartwig V., rektor
Holgersson, Leif, ombudsman (fr.o.m. den 1 mars 1973)
Holmberg, Per H. A., universitetslektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Hult, Jan A. H., professor
Härnqvist, Kjell, professor
Jacobson, Bengt A., undervisningsråd
Jansson, Tore, utbildningsledare
Javette, Bo, ombudsman
Jonsson, Bo E., sekreterare
Järvstrand, Göran, förbundsjurist (fr.o.m. den 23 januari 1973)
Karlsson, G. Åke, förste sekreterare
Karlström, Hans Åke, avdelningsdirektör
Kim, Lillemor A. B., byrådirektör
Kjellberg, Gunvor, förste byråsekreterare
Lind, C. Ingemar B., universitetslektor
Lindahl-Kiessling, Kerstin M., professor
Lindbeck, C. Assar E., professor

Lindqvist, F. Ingvar, professor
Lindström, Alice M. F., undervisningsråd
Lundberg, K. Max, professor
Lundeberg, Christer N. S., undervisningsråd
Lundgren, Georg E. H., professor, rektor
Lundqvist, Åke G., kanslichef
Magnusson, Leif R., fil. lic.
Moll, Olof G., byråchef
Nilsson, Lars-Göran, ombudsman
Nilsson, Thora I. L., statistikchef
Näswall, Björn K., kanslisekreterare
Nöteberg, Rolf M., hovrättsassessor
Odén, A. Birgitta, professor
Olderin, Gunnar O., byråchef
Olsson, A. E. Osborn, undervisningsråd
Olving, Sven, professor
Poppius, Hans D., byråchef
Rehnberg, K. Bertil, generaldirektör
Riben, Staffan J. O., jur. kand.
Ringborg, S. Erland, departementssekreterare
Ronne, Bengterik, utbildningsledare
Rydh, Olof G. G., pol. mag.
Sandin, Lisbeth, syokonsulent
Silenstam, N. Per A., avdelningsdirektör
Sjödahl, Lars I., byrådirektör
Sjölund, P. Torsten, personalchef
Sjöstrand, Per, fil. lic.
Sjöström, S. Birger, förste konsulent
Stark, K. Birger, socialchef
Stjernström, Nils E., docent
Ståhl, Ingemar O. L., professor
Sundgren, Magnus, soc. studerande
Svanfeldt, Göran H., statistikchef
Svensson, L. G. Roland, kansliråd
Svensson, Nils-Eric, direktör
Svensson, Nils Å., direktör
Swenne, Åke M. H., rektor
Törnqvist, Gunnar E., professor
Wennström, K. Gunnar, medicinalråd
Werkö, Lars A., professor
Wessman, Yvonne B.-M., byrådirektör
Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Ysander, Bengt Christer A., docent
Åhgren-Lange, Ulla H. A., avdelningsdirektör

Åkerstedt, Jonas V., ombudsman (t.o.m. den 28 februari 1973)
Österberg, Gunnar R., departementssekreterare
Östlund, Hans-Erik, undervisningsråd

Experter för översyn av juridisk utbildning:

Agell, Anders L. G:son, professor
Bernitz, Ulf, bitr. professor
Bolding, Per Olof, professor
Eek, Hilding, professor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Elwin, Göran, docent (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Forsell, Harry A., docent
Freivalds, Laila L., jur kand. (t.o.m. den 30 september 1973)
Heckscher, Sten, jur. kand. (t.o.m. den 30 september 1973)
Hellner, Jan E., professor
Hessler, S. Henrik, justitieråd
Hilding, Mats H., rådmän
Inger, Göran, professor (fr.o.m den 5 februari 1973)
Lodin, Sven-Olof, professor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Ragnemalm, Hans O., docent
Ryman, Sven-Hugo G., utbildningschef
Strömholm, Stig F., professor
Thornstedt, Hans G., professor (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Experter för översyn av socionomutbildning m. m.:

Alfredsson, Björn, lektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Almerud, Bengt, lektor (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Andersson, Ola, universitetslektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Appelberg, Göte, lektor
Appelgren, L. S. Göran, kanslidirektör
Bergman-Larsson, I. Kerstin, bitr. lärare
Boethius, Inga, universitetslektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Broman, Lennart, universitetslektor
Cyrén-Wählstrand, Malin, lektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Danielssen, Anna-Sophia, byrådirektör
Forsberg, Bert, lektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Gadd, Anne-Sophie H., bitr. lärare
Gunnmo, Alf, universitetslektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Helleday, Ann, lektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Härde, Christer, konsulent (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Krantz, Ingrid, socialinspektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Lindholm, Kerstin, lektor
Lindström, Irene, utredningssekreterare (fr.o.m. den 22 februari t.o.m. den 11 november 1973)
Lundmark, Kjell, fil. lic. (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Olsson, Sören, lektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Pettersson, Ulla, konsulent (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Rylander, Staffan, lektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Torstensson, Curt, universitetslektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Trollbäck, Henry, lektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)
Öhman, Bernt, universitetslektor (fr.o.m. den 5 februari 1973)

Experter för arbetet med viss vårdutbildning:

Andersson, Rut I., instruktionsföreståndare
Bergsten, Karin E., studieledare
Björverud, Arvid B., sjukhusdirektör
Eklund, Svea I., avdelningsdirektör
Fahlkrantz, Astrid M. V., studierektor
Finstam, Jane, arbetsterapeut (fr.o.m. den 9 april 1973)
Forsberg, Kim K. M. E., chefsgymnast
Hedman, Barbro, byrådirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Henriksson, Barbro K., studierektor
Höckfelt, Bernt M., professor
Jonsson, Inga H. L., byrådirektör
Kugelberg, Lena, arbetsterapeut (fr.o.m. den 9 april 1973)
Moritz, Ulrich E., bitr. professor
Nilsson, Matts G., avdelningschef
Pernow, Bengt B., professor
Ramnhagen, Agneta, röntgenassistent (fr.o.m. den 1 mars 1973)
Sonesson, Bertil H., universitetslektor
Tillman, Sture V., överläkare
Zetterström, Rolf O. F., professor

Experter för planering av försöksverksamhet med yrkesteknik
högskoleutbildning:

Alexandersson, Egon, direktör
Andersson, Gert A., direktör
Backman, Jan I., utbildningsledare
Carlsson, Göte A. B., ombudsman
Carlsson, Hans L., disponent
Dahlander, Gunnar, rektor
Ekholm, Lars V., avdelningsdirektör
Furumark, Ann-Marie, rektor
Gustafsson, Berndt L., utbildningschef
Gustafson, Birgitta S. S., avdelningsdirektör
Gårmark, Thore O., direktör
Hasselquist, C. G. Lennart, överingenjör
Holmberg, K. Gösta I., direktör
Holmgren, Stig E. H., snickare
Håkansson, Håkan E., avdelningsdirektör

Håkansson, Erik F., ombudsman
Hägemark, Sten, personalintendent
Jansson, Ingvar, direktör
Johansson, K. Alf W., ombudsman
Johanson, Alf Å., personalchef
Karlsson, Einar J., ombudsman
Krantz, Paul Olof, byrådirektör
Larsson, L. Birger, rektor
Larsson, Carl-Johan, rektor
Lehman, Erik, förbundsordförande
Lindberg, Joel, professor
Malm, Stig N. Å., ombudsman
Nilsson, Albert E. J., ombudsman
Nybom, P. Arne A., förbundssekreterare
Rydegran, Gunnar A., överingenjör
Sedin, Kjell, studiesekreterare
Svedberg, Sten, ombudsman
Tegman, Lars-Olof, konsulent
Thörnberg, Ove V., ombudsman
Wohrne, Vulf O., direktör
Åshuvud, A. Olof L., direktör

Sekreterare:

Bergendal, Gunnar S., rektor

Bitr. sekreterare:

Dyrssen, Tove, leg. sjukgymnast
Gadd, Anne-Sophie H., bitr. lärare (t.o.m. den 31 december 1973)
Haglund, Per, med. kand. (fr.o.m. den 8 januari 1973)
Hökerberg, Annika S. O., fil. kand. (t.o.m. den 20 maj 1973)
Karlsson, Jan-Sture, fil. mag. (t.o.m. den 31 juli 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 2-4, tel. växel 763 10 00. Postadress:
Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse U 47.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 haft 14 protokollförda sammanträden.

Utredningen har den 28 mars 1973 avgett sitt huvudbetänkande (SOU 1973:2) Högskolan samt betänkandet (SOU 1973:3) Högskolan. Sammanfattning. Den 11 maj 1973 har utredningen överlämnat specialbetänkandet (SOU 1973:12) Försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning samt den 16 oktober 1973 specialbetänkandet (SOU 1973:47) Högskolornas förvaltning. I december 1973 har utredningen avgett en rapport (Ds U 1973:17) Administratörer i stat och landsting, rapporter från undersökningar genomförda av U 68, nr 5.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

12. 1968 års studiemedelsutredning (U 1969:48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 maj 1968 för översyn av studiemedelssystemet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juni 1968):

Ordförande:

Nilsson, K. Börje, förbundsordförande, f.d. led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, K. A. Stig, rektor

Mattsson, B. G. Stig, byråchef

Nilsson, Staffan, soc. studerande

Sundberg, Ingrid E., fil. kand., led. av riksdagen

Expert:

Sjöberg, M. Ingrid C., fil. kand. (t.o.m. den 14 december 1973)

Sekreterare:

Johansson, Kjell I., sekreterare

Bitr. sekreterare:

Lundquist, Olof F., byrådirektör

Sundström, Björn G., jur. studerande

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm, tel. 763 1771 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse U 48 samt 1971 års riksdagsberättelse U 28.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 14 sammanträden. Utredningen har hållit en samrådskonferens med studiemedelsnämnderna.

Utredningen har den 13 april 1973 överlämnat betänkandet (SOU 1973:17)

Teknisk översyn av studiemedelssystemet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under januari 1974.

13. 1968 års litteraturutredning (U 1969:49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1968 för att utreda frågan om litteraturstöd m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1968):

Ordförande:

Björk, Kaj Å., ambassadör, f.d. led. av riksdagen

Ledamöter:

Ahlmark, Per A., fil. kand., led. av riksdagen

Arvidson, Stellan, rektor, f.d. led. av riksdagen
 Sundman, Per-Olof, författare, led. av riksdagen
 Wästberg, Per, författare

Experter:

Badersten, Lennart, adjunkt
 Björck, Staffan, professor
 Brattström, Inger, sekreterare
 Edqvist, Sven-Gustaf, skolkonsulent
 Furuland, Lars, docent
 Hjelmqvist, Bengt, f.d. avdelningsdirektör
 Swedner, H. H. R. Harald, bitr. professor

Sekreterare:

Löfdahl, Göran, fil. mag.

Bitr. sekreterare:

Lannegren, Göran, fil. kand. (t.o.m. den 31 december 1973)
 Sundkvist, Leif G., civilekonom

Lokal: Svensksundsvägen 17, Skeppsholmen, 111 49 Stockholm, tel.
 11 88 27 (Löfdahl), 20 57 54 (Sundkvist)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse U 49.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden.

Utredningen har publicerat delbetänkande 4 (SOU 1973:1) Litteraturen i skolan.

Utredningens huvudbetänkande beräknas föreligga i mitten av januari 1974.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under januari 1974.

14. Kommittén (U 1969:51) för studiestöd åt vuxna (SVUX)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 för att utreda studiefinansieringen inom vuxenutbildningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1968 och den 25 mars 1972):

Ordförande:

Wiklund, Bengt O., journalist, led. av riksdagen

Ledamöter:

Arfwedson, Anders J., sekreterare
 Dahlgren, Margareta B., direktör
 Holmgren, Herman, studierektor
 Karlson, Tore E., ombudsman

Källstad, Thorvald E., rektor, led. av riksdagen
Larsson, Lennart, utbildningschef
Larsson, Ulf O., departementsråd
Söder, Karin A-M., yrkesvalslärare, led. av riksdagen

Experter:

Engberg, Peter O., sekreterare
Hellström, E. Emil, undervisningsråd
Jakobsson, Kent O., studieombudsman
Johansson, Kjell V., rektor
Olsson, H. S. Artur, skolråd
Sjöqvist, Eric G., rektor

Sekreterare:

Göransson, Lars O., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Jacobsson, Eva B., avdelningsdirektör (t.o.m. den 31 januari 1973)
Lindroth, Annica M., fil. kand.
Stagh, Marina L., pol. mag.
Sundström, Björn G., jur. stud. (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Lokal: Storkyrkobrinken 2-4. Postadress: Utbildningsdepartementet,
Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 19 29 (Göransson), 763 19 27 (Lindroth),
763 19 28 (Stagh), 763 19 26 (kansli)

Direktiven för kommittén, se 1969 års riksdagsberättelse U 51.
Tilläggsdirektiv, se 1973 års riksdagsberättelse U 17.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden. Därutöver har ett antal sammanträden hållits med experterna.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

15. Filmutredningen (U 1969:52)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1968 för att utreda frågan om filmbranschens ekonomiska struktur och villkor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1968):

Ordförande:

Åqvist, N. Erik M., hovrättspresident

Ledamöter:

Bengtson, Torsten S., redaktör, talman
Grede, Kjell, regissör
Göransson, Bengt, folketshuschef
Lindgren, Göran, direktör

Palm, N. Sture, redaktör, led. av riksdagen

Schein, Harry, direktör

Experter:

Eklund, Bo L., civilekonom

Stening, F. Birger, kammarrättsråd

Werner, Gösta, docent

Sekreterare:

Ekman, Gunnar O. S., hovrättsråd

Bitr. sekreterare:

Larson, Leif E., departementssekreterare

Lokal: Svartmangatan 9, 111 29 Stockholm, tel. 11 42 17 (sekreteraren),
763 17 42 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse U 52.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 10 april 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:16) Samhället och filmen Del 3. Utredningen har i december 1973 slutjusterat sitt slutbetänkande Samhället och filmen Del 4, som kommer att avlämnas i början av år 1974.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

16. Lärarutbildningskommittén (U 1970:44) (LUK)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 november 1968 för att utreda frågan om utbildning av lärare i s. k. övningsämnen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1969):

Ordförande:

Alemyr, Stig R., rektor, led. av riksdagen

Ledamöter:

Edam, Carl Tomas H:son, sekreterare

Gustafsson, Lars I., universitetslektor, led. av riksdagen

Högberg, J. Paul, rektor

Junel, K. Bertil, f.d. skolråd

Olsson, Ernst W., f.d. lantbrukare, f.d. led. av riksdagen

Olsson, Jan-Olof, folkskollärare

Persson, Henry A., ombudsman

Stenholm, I. Britta, skoldirektör

Experter:

Ahlqvist, Barbro S. M., skolkonsulent (fr.o.m. den 11 januari 1973)

Amylong, Tora, skolkonsulent (t.o.m. den 10 januari 1973)

Andrén, Brit-Marie, barnavårslärare (fr.o.m. den 14 februari 1973)
Bengtsson, Rune, rektor (t.o.m. den 10 januari 1973)
Blixt, Ewa H., hushållslärare (t.o.m. den 10 januari 1973)
Cassel, A. Margareta, hushållslärare (t.o.m. den 10 januari 1973)
Eklund, Stig, skolkonsulent (fr.o.m. den 11 januari 1973)
Englund, Georg, fortbildningskonsulent (t.o.m. den 10 januari 1973)
Fridén, Gunvor A. B., rektor (t.o.m. den 10 januari 1973)
Fridén-Abelson, Ingrid A. S., rektor (t.o.m. den 10 januari 1973)
Fry, Agneta M., barnavårdslärare (t.o.m. den 10 januari 1973)
Gestrelius, Kurt E. G., lektor
Henricson, Sven-Erik, undervisningsråd (fr.o.m. den 11 januari 1973)
Isacsson, Dan S., rektor
Janson, Sven, studierektor
Järvholm, J. Bertil, lektor
Lindeberg, Karin, skolkonsulent (fr.o.m. den 11 januari 1973)
Littorin, Anne-Britt M., hushållslärare (t.o.m. den 10 januari 1973)
Lundberg, P. J. Thorsten, rektor
Méller, Jytte M., skolkonsulent (t.o.m. den 10 januari 1973)
Malmgren, S. Sture L., gymnastikdirektör (t.o.m. den 10 januari 1973)
Mörth, K. Gunnar, intendent (t.o.m. den 10 januari 1973)
Nilsson, G. Ingemar, lektor
Nordin, Anna-Greta, seminarielärare (t.o.m. den 10 januari 1973)
Nordström, Gert Z., rektor (t.o.m. den 10 januari 1973)
Norling, Barbro M., lektor
Quennerstedt, K. Ella-Brita, seminarielärare (t.o.m. den 10 januari 1973)
Röjsell, Elisabeth, textillärare (fr.o.m. den 14 februari 1973)
Swenne, Åke M. H., rektor
Söderberg, E. Bo, skolkonsulent
Ulne, John, f.d. undervisningsråd
Vrethammar, K. Harald, undervisningsråd (t.o.m. den 10 januari 1973)
Wallgren, K. Åke, avdelningsdirektör (t.o.m. den 10 januari 1973)
Wiechel, Lennart C. G., lektor (t.o.m. den 10 januari 1973)
Ågren, Bengt O., gymnastikinspektör (t.o.m. den 10 januari 1973)
Åkerström, E. Göran, slöjdlärare (t.o.m. den 10 januari 1973)
Åryd, I. Birgitta, fortbildningskonsulent (t.o.m. den 10 januari 1973)
Åström, C. O. Bengt, lektor (t.o.m. den 10 januari 1973)

Huvudsekreterare:

Stenholm, I. Britta, skoldirektör (t.o.m. den 31 oktober 1973)

Sekreterare:

Lindén, Lars G., departementssekreterare (t.o.m. den 31 januari 1973)

Nordquist, Gunilla E., yrkesvalslärare (t.o.m. den 31 oktober 1973)

Direktiven för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse U 44.

Kommittén har den 18 januari 1973 avgett betänkandena (SOU 1972:92) Fortsatt reformering av lärarutbildningen, del I och (SOU 1972:93) Förslag till studieplaner, del II. Vidare har en sammanfattning på engelska publicerats i Ds-serien U 1973:3. Den 1 november 1973 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande (SOU 1973:42) Utbildning av lärarutbildare.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. Universitetsrestaurangkommittén (U 1970:46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1969 för att planera och samordna m.m. restaurangverksamheten vid universiteten och högskolorna (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1969 och den 29 juli 1972):

Ordförande:

Brommesson, Per-Axel, direktör (t.o.m. den 31 december 1973)

Ivarsson, Sven Ivar, avdelningschef (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Ledamöter:

Almefelt, Paul V., byråchef

Brundell, Nils-Erik, direktör

Eskilsson, Per H., revisionsdirektör

Fors, Sixten R., byråchef

Hagbergh, Göran G. E., avdelningsdirektör

Juthagen, Leif R., avdelningsdirektör

Philipson, Lars H. G., civilingenjör

Experter:

Johansson, Sjunne, ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Moberg, Kaj, 1:e stadsveterinär (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Söfelde, Karin, socialinspektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)

von Koch, Michael, lagman (t.o.m. den 31 december 1973)

Zetterquist, Urban G., departementssekreterare

Sekreterare:

Magnusson, Leif, fil. kand.

Bitr. sekreterare:

Blom, Harald, pol. mag. (t.o.m. den 15 september 1973)

Holmgren, Kjell, fil. kand. (fr.o.m. den 15 februari 1973)

Olsson, Hans B., pol. mag. (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Pavliska, Petr, civilingenjör

Ryberg, Marianne, byggnadsingenjör

Lokal: Götabergsgatan 9, 2 tr., 411 34 Göteborg. Postadress: Box 530 38, 400 14 Göteborg 53, tel. 031/17 99 50

Direktiven för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse U 46.

Tilläggsdirektiv, se 1973 års riksdagsberättelse U 21.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden samt fortlöpande haft överläggningar och samråd med olika myndigheter, organisationer, driftbolag (motsvarande) och andra som berörs av kommitténs arbete. En kontaktkonferens med företrädare för bl. a. driftbolagen har anordnats i samarbete med nämnden för hälsouppllysning. Därutöver har två sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för restaurangfrågor inom Frescati och två sammanträden med en expertgrupp för arbetsmiljöfrågor.

Kommittén har den 7 maj 1973 avgett delbetänkandet (Ds U 1973:4) Universitetsrestauranger — mål och subventioner och en rapport (Ds U 1973:5) Universitetsrestauranger — fakta.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

18. 1969 års psalmkommitté (U 1970:47)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 mars 1969 för att inom utbildningsdepartementet biträda med utarbetande av ett tillägg till Den svenska psalmboken, avseende både psalmtexter och psalmmelodier, att prövas och brukas i svenska kyrkan intill dess en allmän revision av Den svenska psalmboken företagits:

Ordförande:

Björkman, Ulf L., kyrkoherde

Ledamöter:

Belfrage, H. Esbjörn G., docent
Frostenson, Anders, f.d. kyrkoherde
Göransson, Harald O., musikedirektör
Nisser, Per Olof, utbildningssekreterare

Experter:

Bodén, Anna-Brita, sekreterare
Erneholm, Berndt I., expeditionschef
Erséus, L. G. Torgny, musikedirektör
Hallin, L. Bertil, musikedirektör
Hartman, C. Olov, teol. dr
Jansson, Henrik D. J., domkyrkoorganist (t.o.m. den 13 november 1973)
Löfström, U. Inge, kontraktsprost
Sörenson, Torsten N., tonsättare

Sekreterare:

Erneholm, Berndt I., expeditionschef

Bitr. sekreterare:

Bexell, Göran, teol. och fil. kand.

Bodén, Anna-Brita, sekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. 10 19 46, 763 34 80 (Erneholm)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden, därav ett om sex dagar och två om vardera två dagar. Därutöver har nio sammanträden hållits med två särskilda arbetsgrupper.

Kommitténs arbete med att utarbeta förslag till förrättningspsalmer beräknas pågå under hela år 1974.

19. Kommittén (U 1970:48) för medicinsk teknik i Linköping

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 mars 1969 med uppgift att svara för samråd enligt avtal med Östergötlands läns landsting om lokaler för medicinsk teknik i Linköping vid programmering, projektering och byggande av laboratorium II vid regionsjukhuset:

Ordförande:

Resare, Bengt C. M., överdirektör

Ledamöter:

Råby, K. Gösta, byråchef

Walter, T. Viking, byggnadsdirektör

Expert:

Nygren, Alf L., byråchef

Sekreterare:

Råby, K. Gösta, byråchef

Lokal: Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande, Sehlstedtsgatan 11, 115 28 Stockholm, tel. 22 16 70 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 haft fortlöpande samråd med landstinget om detaljutformningen av den första etappen av laboratoriebyggnad II, främst beträffande lokalerna för medicinsk teknik.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

20. 1969 års radioutredning (U 1970:49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 för utredning rörande ökat sändningsutrymme i ljudradion för utbildnings- och informationsändamål m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 augusti 1969):

Ordförande:

Järdler, Sven A., förbundsdirektör

Ledamöter:

Ag, Lars E., generaldirektör

Gustavsson, K. Rune, ombudsman, led. av riksdagen

Lindahl, Essen H. G., direktör, led. av riksdagen

Samuelsson, Kurt O., docent

Sköld, Lars G., överdirektör

Experter:

Assarsson, Per A., hovrättsassessor

Edström, J. Lennart, informationschef

Lindal, Kurt G., intendent

Rohdin, B. Arne, teknisk direktör

Rosenlund, Stig U., avdelningsdirektör

Sundqvist, Anders O., laboratoriechef

Sekreterare:

Hjelmqvist, Ingvar K. R., rektor (t.o.m. den 31 juli 1973)

Bitr. sekreterare:

Boström, Ann-Marie M. I., redaktör (t.o.m. den 31 januari 1973)

Jonsson, Bo A., fil. kand. (t.o.m. den 31 maj 1973)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse U 49.

Utredningen har under tiden november 1972 — mars 1973 hållit fem sammanträden.

Utredningen har den 12 april 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:8) Radio i utveckling.

Uppdraget är därmed slutfört.

21. Sakkunnig (U 1970:54) för utredning av förfarandet vid professorstillsättning m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 december 1969 för att utreda frågan om förfarandet vid tillsättning av tjänst som professor eller bitr. professor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 16 februari 1970):

Ordförande:

Ulveson, H. N. Ingemar, justitieråd

Experter:

Ahrland, Sten, bitr. professor
Henriksson, Christer, jur. kand.
Marcusson, Sten G., sekreterare
Nilsson, Lars Göran, ombudsman
Nöteberg, Rolf M., hovrättsassessor
Orava, Olavi A., t.f. byråchef
Ringborg, S. Erland, departementssekreterare
Rudhe, Rolf S., byråchef
Sandqvist-Örnberg, Berit M-L., avdelningsdirektör
Schmiterlöw, Carl G., professor, rektor

Sekreterare:

Svensson, Roger G. I., byråsekreterare

Lokal: Högsta domstolen, Box 2066, 103 12 Stockholm 2, tel. växel 23 67 20 (Ulveson), Statens råd för samhällsforskning, Sveavägen 166, 113 46 Stockholm, tel. 08/15 15 80 (Svensson)

Direktiven för den sakkunnige, se 1971 års riksdagsberättelse U 41.

Den sakkunnige har undet tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden med experterna. Den sakkunnige har den 13 december 1973 avgett sitt huvudbetänkande (SOU 1973:54) Professorstillsättning.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

22. Särskilt uppdrag (U 1970:55) åt förutvarande statsministern Tage Erlander

Kungl. Maj:t uppdrog den 19 december 1969 åt förutvarande statsministern Tage Erlander att för forskningsändamål sammanställa uppgifter och sammanföra handlingar från sin verksamhet som statsminister:

Erlander, Tage F., förutvarande statsminister, f.d. led. av riksdagen

Expert:

von Sydow, Björn, fil. kand. (t.o.m. den 30 juni 1973)

Lokal: Nya Riksdagshuset, Brunkebergsterassen 1, Fack, 100 12 Stockholm 46, tel. växel 14 20 20

Arbetet är i huvudsak avslutat, men vissa granskningsuppgifter återstår.

23. Kommittén (U 1970:56) för försöksverksamhet med vuxenutbildning (FÖVUX)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för försöksverksamhet med vuxenutbildning (se Post- och Inrikes tidn. den 16 februari 1970):

Ordförande:

Ekström, Sven E. A., f.d. förvaltningschef, led. av riksdagen

Ledamöter:

Brandgård, Evert, utbildningsintendent
Dahlgren, Margareta B., direktör
Johansson, Berndt O. L., departementssekreterare
Johansson, Inge K., studierektor
Persson, Henry A., ombudsman
Sanell, Åke P., avdelningschef
Vestlund, A. G. (Gösta), undervisningsråd

Experter:

Danvind, Eva-Maria, utbildningsassistent (fr.o.m. den 1 september 1973)
Johansson, Solveig B., forskningsassistent
Svanfeldt, Göran H., statistikchef

Sekreterare:

Engberg, Peter O., sekreterare

Bitr. sekreterare:

Arenbro, Ewa M., forskningsassistent (fr.o.m. den 1 december 1973)
Danvind, Eva-Maria, utbildningsassistent (t.o.m. den 31 augusti 1973)
Liljeqvist, Siw E., fil. kand. (fr.o.m. den 1 april 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 2-4. Postadress: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 23 92 (Engberg), 763 19 02 (Arenbro), 763 19 31 (Liljeqvist), 763 23 93 (kansli)

Direktiv för kommittén, se 1970 års riksdagsberättelse U 43.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden. Därutöver har ett antal sammanträden ägt rum med en särskild utvärderingsgrupp.

Kommittén har den 28 februari 1973 avgett sitt andra delbetänkande (SOU 1973:9) Fortsatt uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen.

Kommittén beräknas avge sitt huvudbetänkande under år 1974.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

24. Organisationskommittén (U 1970:59) för riksinternatskolor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 april 1970 med uppgift att förbereda åtgärder föranledda av inrättandet av de i prop. 1970:53 föreslagna riksinternatskolorna samt att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1972 efter överläggningar med Sigtuna kommun och efter samråd med styrelserna för Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk och Sigtuna-skolan inkomma med förslag om dels grundskolans framtida organisation vid de båda skolorna, dels de ytterligare studievägar inom gymnasieskolan som kan anordnas vid de båda skolorna i samverkan med Sigtuna kommun:

Ordförande:

Sundvik, K. Ivar, generalkonsul

Ledamöter:

Andersson, N. G. Bertil, departementssekreterare (t.o.m. den 31 januari 1973)

Folkmarson, James A., läns skolinspektör

Kleen, E. W. Erland, ambassadör

Laag, Ann-Mari, småskollärare, led. av riksdagen

Lagercrantz, Richard C. H., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Experter:

Jonsson, Stig G. T., skoldirektör

Larsson, Sixten, lönesekreterare

Stigstedt, Björn, kommunalråd

Sekreterare:

Skeppare, Åke I. A., fil. mag.

Lokal: Skolöverstyrelsen, 106 42 Stockholm, tel. växel 14 06 60 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Organisationskommittén för riksinternatskolorna har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har tre sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp gällande frågan om framtida organisation för såväl grundskola som gymnasieskola i Sigtuna kommun med hänsyn till samarbete mellan riksinternatskolorna i Sigtuna och kommunen.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

25. Organisationskommittén (U 1970:60) för högre musikutbildning (OMUS)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1970 för att utföra fortsatt planeringsarbete för en reform av den högre musikutbildningen:

Ordförande:

Wetterblad, R. Ingmar T., generaldirektör

Ledamöter:

Ahlqvist, Barbro S. M., skolkonsulent

Assarson, Birgit, departementssekreterare

Falk, Johan, musikstuderande

Faxén, Nils-Bertil, avdelningsdirektör

Gabrielsson, Ingemar H., professor

Olofsson, K. Oscar, skoldirektör

Sellergren, Lars, konsertpianist

Sjöqvist, Gunnar A. H., rektor

Sjöström, N. Gunnar, rektor

Experter:

Abenius, C. S. Folke, teaterchef

Andersson, Sam, musikintendent (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Arnér, E. Å. Gotthard, kyrkomusiker

Bengtsson, L. Ingmar O., professor

Bengtsson, Per, förste byråsekreterare

Bergsten, Kajs, musikedirektör (fr.o.m. den 1 t.o.m. den 31 december 1973)

Bondeman, Anders, kyrkomusiker

Burman, Eskil, rektor

Cederberg, Ingvar, musikedirektör

Dahlström, Kerstin, rytmikpedagog

Deak, Csaba, tonsättare

Dominique, Kåge, pianist (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)

Erdmann, Bengt, fil. mag.

Eriksson, Gunnar, musikedirektör

Eriksson, Nils-Erik, byrådirektör

Eriksson, Sune B., sekreterare

Frisk, Sven-Inge, musikedirektör (fr.o.m. den 4 juni t.o.m. den 8 juni 1973)

Genetay, Claude M., violincellist

Gille-Rybrant, Carin, pianist (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)

Hansen, Per, musikedirektör (fr.o.m. den 1 t.o.m. den 31 december 1973)

Hellström, Bertil, musikedirektör (fr.o.m. den 1 t.o.m. den 31 december 1973)

Holecek, Josef, gitarrpedagog

Holmström, Anita, sångpedagog (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)

Håkansson, Greta, danspedagog

Ingelf, Sten, musikpedagog (fr.o.m. den 4 juni t.o.m. den 8 juni 1973)

Irwing, Dorothy, konsertsångerska

Karlsson, Fritz, studieombudsman
 Karlsson, Mari-Ann, rytmikpedagog (fr.o.m. den 4 juni t.o.m. den 8 juni 1973)
 Landfors, Curt, byrådirektör
 Leander, Sven, assessor
 Lindblad, Rune, tonsättare
 Linder, Alf, professor (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)
 Lindgren, Kurt, musiker
 Lindquist, B. Rune L., byråchef
 Ling, Jan H., docent
 Moll, Olof G., byråchef (fr.o.m. den 1 mars 1973)
 Nilsson, Olle, musikedirektör (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)
 Nordström, Sixten, musikkonsulent (fr.o.m. den 15 januari 1973)
 Norling, Dagny, musikedirektör (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)
 Olsson, Bo Armand, musikedirektör
 Persson, Einar, musikedirektör
 Riedel, Georg M. L., musiker
 Ringmar, R. Torgil, avdelningschef
 Sandquist, Börje, musikpedagog (fr.o.m. den 4 juni t.o.m. den 8 juni 1973)
 Sanfrid-Olsson, Inga-Lill, konsertsångerska (fr.o.m. den 4 juni t.o.m. den 8 juni 1973)
 Schele, Märta, musikedirektör
 Scherwin, Olle, musikedirektör
 Svegelius, Lennart, kyrkomusiker (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)
 Söderholm, Valdemar, tonsättare (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)
 Tagg, Philip, fil. mag.
 Teveborg, Lennart, undervisningsråd
 Thunander, Karl Axel, musikedirektör (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)
 Thyrenius, Ingegerd, sångpedagog
 Wedar, Folke, musikedirektör (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)
 Werner, Odd, avdelningsdirektör
 Wessman, Sven A., kantor (fr.o.m. den 19 november 1973)
 Wiggen, Knut, tonsättare
 Wåhlberg, Rune, musikedirektör (fr.o.m. den 21 maj t.o.m. den 25 maj 1973)

Sekreterare:

Halling, Nils Olof, utbildningsledare (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Bitr. sekreterare:

Ozolins, Berit, fil. kand.

Lokal: Storgatan 13, 411 24 Göteborg, tel. 031/13 99 24 (Halling), 031/13 99 25 (Ozolins), 031/13 99 26 (Per Bengtsson) och 031/13 99 38 (kansli)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse U 46.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 19 sammanträden. Därutöver har sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper, expertgrupper m. m.

Kommittén har den 19 december 1973 avgett betänkandet (Ds U 1973:19) Musikundervisning.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

26. Organisationskommittén (U 1970:62) för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 april 1970 med uppgift att under universitetskanslersämbetet planera för högre teknisk utbildning och forskning, som avses komma till stånd med anledning av riksdagens beslut över i prop. 1970:88 framlagda förslag. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1971 fungerar kommittén som ledningsorgan för högskolan i Luleå samt som lokal- och utrustningsprogramkommitté för Luleå:

Ordförande:

Edström, John Olof, disponent

Ledamöter:

Björling, Gotthard, professor
Fors, Sixten R., byråchef
Henningsson, Lars-Åke, teknolog
Lassinantti, I. Ragnar, landshövding
Malmgren, Nils, kommunalråd
Moll, Olof G., byråchef
Nordström, Lars, professor
Paul, Karl-Gustav, professor
Poppius, Hans D., byråchef
Rosén, Nils-Arne, t.f. byggnadsråd
Wellenius, Lennart, direktör
Östlund, Zolo, kanslichef

Experter:

Axrup, Stig, utbildningsledare
Bergdahl, Sven-Gunnar, bergsingenjör
Berglund, Carl-Bertil, direktör
Bylund, B. Erik M., professor
Enquist, Daniel, departementssekreterare
Holm, J. Lennart, generaldirektör
Jiewertz, Bengt K-O., civilingenjör

Karlsson, Christer, civilingenjör
 Lager, Ingemar, t.f. universitetslektor
 Larsson, Leif, civilingenjör (fr.o.m. den 1 juli 1973 t.o.m. den 30 juni 1974)
 Leo, Håkan, bergsingenjör
 Ljungholm, Anders, teknolog
 Lundqvist, Bo Christer, civilingenjör
 Olving, Sven, professor
 Pettersson, N. Ove, professor
 Ramström, Dick O., professor
 Reinius, Erling, professor
 Rånby, Bengt, professor
 Sundström, John, professor
 Söderberg, Bo K. G., departementssekreterare
 Tennberg, Klas, byrådirektör
 Wikström, Hans F., rektor

Sekreterare:

Andersson, N. Rune, civilingenjör

Lokal: Högskolan i Luleå, 951 87 Luleå 6, tel. 0920/680 00

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse U 48.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har sammanträden hållits med arbetsgrupper, expertgrupper m. m.

Kommittén har avgett följande delbetänkanden: den 14 december 1972 Arbetsvetenskap i Luleå och den 7 februari 1973 Kemiteknik i Umeå, utgivna av högskolan i Luleå.

Utredningsarbetet beräknas vara slutfört vid utgången av år 1974. Vissa övriga planerings- och ledningsuppgifter, framför allt i egenskap av lokal- och utrustningsprogramkommitté, kommer att kvarstå efter år 1974.

27. Utredningen (U 1970:63) om skolans inre arbete (SIA)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 för att utreda frågan rörande åtgärder för elever med särskilda svårigheter i skolan och därmed sammanhängande frågor, bl. a. skolans arbetsmiljö (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1970):

Ordförande:

Orring, Jonas A., generaldirektör

Ledamöter:

Beckius, Carin E., sekreterare

Larsson, L. Thorsten, lantbrukare, led. av riksdagen

Mogård, Britt E. T., fru, led. av riksdagen

Mårtensson, Alvar G. G., telearbetare, led. av riksdagen
Richardson, N. Gunnar E., docent, f.d. led. av riksdagen
Svenningsson, S. Levi H., fil. kand.

Experter:

Alfredsson, Karl-Erik N., förbundsjurist
Andersson, Bengt Hj., skolinspektör
Anveden, Per Olov, förbundsordförande
Axelsson, Alf W., rektor
Beckne, Rolf A. P., lektor
Bergman, Folke, skoldirektör
Björk, John G. T., skoldirektör
Dahlquist, Lars, studierektor
Danemar, Anton, rektor
Du Rietz, Lars B. Hj., rektor
Edam, Carl Tomas H:son, sekreterare
Edmark, Birger, rektor
Elam, Lars, skolinspektör
Ehrenfreid, Monica, barnavårdslärare
Ericsson, Tord, rektor
Fredin, Curt, folkbildningskonsulent
Fredriksson, Ella, rektor
Gillström, Åke, rektor
Granlund, Börje, studerande
Grunewald, Karl R., förbundsordförande
Gustafson, K. G. Jan, lektor
Haga, Ingegerd, ombudsman
Hallberg, Lars, sekreterare
Hansson, Bengt, skolkonsulent
Hansson, Nils H., rektor
Hasselquist, Ulla, skolkurator
Hellers, P. A. Hans, förbundsordförande
Henricson, Sven-Eric, undervisningsråd
Hildeberg, Lars, förbundssekreterare
Hälinen, Erkki I., rektor
Jansson, I. A. Gunnar, adjunkt
Javette, Bo, ombudsman
Johannesson, Ingvar, professor
Johansson, Gun, ordförande i Riksförbundet Hem och skola i D-län
Jonsson, Lars-Eric, rektor
Jönsson, Claes-Göran, speciallärare
Keil, Hans, studerande (fr.o.m. den 6 juli 1973)
Krantz, Gösta, styrelseledamot i Riksförbundet Hem och skola
Lindgren, Göte, sekreterare
Lindkvist, Gunnar, folkskollärare

Lundberg, Arne, rektor
Löfqvist, Gert E., lektor
Mattson, Ingemar, rektor
Mattsson, Marly, fritidspedagog
Nordin, Inga L., seminarielärare
Näslund, Stig, studierektor
Olsson, Elisabeth, småskollärare
Olsson, Susanne, studerande (t.o.m. den 5 juli 1973)
Paulsson, Solveig, rektor
Philipson, Leif, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 21 mars 1973)
Rosvall, Anna-Lisa, kokerska (t.o.m. den 7 april 1973)
Rönnelid, Kjell, adjunkt
Selinder, Inge, fil. kand.
Silenstam, Erik, bibliotekarie
Sjögren, Kerstin, bibliotekarie
Sjöstedt, Karl-Gösta, studierektor
Stangvik, Gunnar, universitetslektor
Stenlund, Francis, bitr. skoldirektör
Ström, Evert R., personaldirektör (t.o.m. den 30 januari 1973)
Sundberg, Kjell, byrådirektör
Svensson, Ella, lektor
Törnblom, Sten, ombudsman (fr.o.m. den 9 maj 1973)
Törnström, Kjell, studierektor
Wahlström, Tommy, civilekonom (fr.o.m. den 1 januari 1974)
Waltersson, Bert, sekreterare
Westrup, C. Richard, bitr. skoldirektör
Wiking, Barbro, avdelningsdirektör
Zetterlund, Sven, skoldirektör
Östlund, Harry, bitr. skoldirektör

Huvudsekreterare:

Johansson, Sven-Åke S., rektor

Bitr. sekreterare:

Hultin, Monica, fil. kand.
Kåräng, Gösta, länsskolpsykolog
Lagerbäck, Björn G. B., psykolog
Sandahl, Christina, fil. mag.
Wahlström, Tommy, civilekonom (t.o.m. den 31 december 1973)

Lokal: Skeppargatan 51, 114 58 Stockholm, tel. 63 68 33 (sekreteraren)
sekreteriat tel. 63 68 34

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse U 49.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sexton sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har utgett informationsbroschyren Skolans arbetsmiljö samt debattskriften Högstadieskolans fysiska miljö. Från utredningens forskningsprojekt har publicerats delstudien Studieavbrott i gymnasieskolan samt från projektet Individutveckling i skolan tretton delrapporter.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

28. Kårobligatorieutredningen (U 1970:64)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juli 1970 för utredning om de obligatoriska studentsammanslutningarnas verksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 september 1970):

Utredningsman:

Ekblad, S. Gunnar, hovrättslagman

Experter:

Björkman, Jerker A., soc. studerande

Iversen, Stig G. L., assessor (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Nilsson, Axel N., avdelningsdirektör

Nilsson, Kaj J., civilekonom

Westin, Gunnar P., soc. studerande

Sekreterare:

Iversen, Stig G. L., assessor (fr.o.m. den 1 november 1972 t.o.m. den 28 februari 1973)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse U 64.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — juni 1973 hållit tolv sammanträden med experterna.

Utredningen har den 12 juli 1973 avgett betänkandet (Ds U 1973:7) Studentsammanslutningarnas verksamhet. Kartläggning och analys samt i Ds U 1973:8 publicerat Bilagor till sitt betänkande.

Uppdraget är därmed slutfört.

29. Länskolnämndsutredningen (U 1970:66)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 november 1970 med uppgift att utreda frågan om länskolnämndsorganisationen (se Post- och Inrikes tidn. den 19 december 1970):

Ordförande:

Fagerberg, Gösta, kommunalråd

Ledamöter:

Eriksson, B. Sune, direktionssekreterare
Färm, Hilding, landstingsråd
Jonsson, Arvid, hemmansägare
Nordin, Sven Eric, landstingsman
Orehag, N. Lennart H., skoldirektör
Sönnerlind, Arne S., skolråd

Experter:

Alfredsson, Karl-Erik N., förbundsjurist
Bergquist, Bertil, skolinspektör
Duregård, Assar, skoldirektör
Hammarström, Bertil, kamrer
Hinnfors, S. Ivar, förste länsassessor
Högström, Bertha, byrådirektör
Kollén, Ann-Marie, f.d. byrådirektör
Olsson, Karl, ombudsman
Persson, Östen, skolinspektör
René, Sven, lektor
Westerlund, Rut, ombudsman
Ånséhn, Lars-Olof, organisationskonsulent

Sekreterare:

Höglind, Lars O., bitr. skoldirektör (t.o.m. den 30 september 1973)

Bitr. sekreterare:

Hälleberg, Allan, studierektor (fr.o.m. den 26 februari t.o.m. den 25 maj 1973)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse U 52.

Utredningen har under tiden november 1972 — september 1973 hållit nio sammanträden. Därutöver har hållits ett sammanträde med en särskild arbetsgrupp för frågan om tillsättningsförfarandet för ordinarie lärare inom skolväsendet.

Utredningen har den 31 oktober 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:48) Skolans regionala ledning.

Uppdraget är därmed slutfört.

30. Kommittén (U 1970:67) för frågor rörande demokratisering av utbildningsväsendet (DUST)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 september 1970 för att undersöka frågor rörande demokratisering av utbildningsväsendet:

Ordförande:

Bosson-Nordbö, Maj, skolråd

Ledamöter:

Bengtsson, R. Ove, rektor
Bildt, Nils, ekon. studerande
Hagström, Bo, studierektor
Hammar, K. Tomas G., docent
Hildeberg, Lars, förbundssekreterare
Lindahl, Lars, lärare
Lindgren, Ulf, förste byråsekreterare
Nyhlén, Lars-Olof, universitetslektor

Experter:

Estmer, Bo, redaktör (fr.o.m. den 1 augusti t.o.m. den 31 augusti 1973)
Lagerbäck, Björn G. B., psykolog

Sekreterare:

Simon, Dorothee, fil. kand. (t.o.m. den 30 september 1973)

Bitr. sekreterare:

Sköld, Carl G., fil. studerande (fr.o.m. den 1 januari t.o.m. den 11 augusti 1973)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 48.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden. Fem sammanträden har hållits i undergrupper inom kommittén. Därutöver har kommittén haft fyra gemensamma sammanträden med den tyska kommittén.

Kommittén har i Stockholm den 17 juli 1973 avgett betänkandet (Ds U 1973:12) Samverkan — Mitwirkung. Ett resultat av ett svenskt-västtyskt samarbete samt motsvarande betänkandet på tyska i Bonn den 25 september 1973.

Uppdraget är därmed slutfört.

31. Sameutredningen (U 1970:68)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1970 för att utreda frågan om åtgärder till stöd för samernas språk och kultur m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 februari 1971):

Ordförande:

Elfving, O. Gösta C., f.d. landshövding

Ledamöter:

Köhl, Olof F. E., hovrättsassessor
Rönström, B. Thomas, departementssekreterare

Thomasson, Lars M., förste rektor

Utsi, Lars, renägare

Experter:

Henrysson, Sten, professor

Johansson, Henning, forskningsassistent

Sekreterare:

Israelsson, Ragnar, f.d. undervisningsråd

Bitr. sekreterare:

Silén, Ulla-Britta, departementssekreterare

Lokal: Svartmangatan 9, 1 tr., 111 29 Stockholm, tel. 10 18 96

Direktiven för utredningen se 1972 års riksdagsberättelse U 49.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har avlämnat två promemorior den 31 januari 1973 (Ds U 1973:2) Samernas folkhögskola och den 11 september 1973 (Ds U 1973:14) Forskning och eftergymnasial utbildning i samiska.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

32. Kommittén (U 1971:01) för fortbildning av journalister (FOJO-kommittén)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 april 1971 för förberedelse av försöksverksamhet med fortbildning av journalister (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1971):

Ordförande:

Söderberg, Ewert, chefredaktör

Ledamöter:

Elmbrant, Arne, redaktionschef

Fredgardh, K. Sonja, redaktör

Olofsson, Sören, chefredaktör

Östlund, Hans-Erik, undervisningsråd

Experter:

Axelsson, Hans, kursledare

Erneberg, Ingvar, intendent

Ströhm, Bertil A., redaktör

Sekreterare:

Ehne, Jan-Erik, journalist

Lokal: Pressinstitutet, Gjörwellsgatan 26, 112 60 Stockholm, tel. 54 21 46 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 50.

Kommittén för fortbildning av journalister (FOJO) har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden. Därutöver har kommitténs ledamöter och experter deltagit i sammanträden med projektgrupper som förbereder kurser inom ramen för den försöksverksamhet som kommittén svarar för.

Kommittén har den 6 september 1973 avgett förslag (Ds U 1973:13) angående fortbildning av journalister.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

33. U-landsforskningsutredningen (U 1971:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 april 1971 med uppdrag att utreda inriktning och organisation av forskning med anknytning till u-landsproblem (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1971):

Ordförande:

Rosén, Nils Gustav K. G., f.d. universitetskansler

Ledamöter:

Bergström, K. Sune D., professor
Hambraeus, Gunnar A., professor
Hjelm, K. G. Lennart, professor, rektor
Knutsson, Karl-Eric, professor
Michanek, Ernst N., generaldirektör

Experter:

Bengtsson, Bo, byrådirektör
Claesson, C. Olof, professor
Forsse, Anders P., avdelningschef
Leander, Lars U. E:son, byrådirektör
Löfqvist, Bo, fil. lic.
Ribbing, E. Manfred, departementsråd (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Wickström, Bo G., professor
Ågren, K. Gunnar, professor

Sekreterare:

Knutsson, Karl-Eric, professor (t.o.m. den 31 augusti 1973)

Bitr. sekreterare:

Hettne, Björn, forskarassistent (t.o.m. den 31 augusti 1973)
Lemne-Bergman, Marja E., fil. kand. (t.o.m. den 30 september 1973)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse U 51.

Utredningen har under tiden november 1972 — september 1973 hållit sju sammanträden.

Utredningen har den 5 oktober 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:41) *Forskning för utveckling*.

Uppdraget är därmed slutfört.

34. 1971 års bibelkommitté (U 1971:05) för Gamla testamentet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 april 1971 med uppgift att förbereda en nyöversättning av Gamla testamentet:

Ordförande:

Ljungberg, Blenda M., adjunkt, f. d. led. av riksdagen

Sakkunniga:

Albrektson, Bertil, professor

Johnson, Bo, docent

Malmström, Sten, professor

Olsson, Birger, teol. lic.

Sekreterare:

Brandt, Krister, komminister

Bitr. sekreterare:

Nilsson, Herbert, kanslisekreterare

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (bitr. sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 53.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden. Därutöver har tre sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom kommittén.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

35. Uppsala domkyrkas restaureringskommitté (U 1971:09)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 januari 1971 med uppgift att dels leda arbetena med Uppsala domkyrkas inre restaurering, dels avge förslag till de skyddsarbeten eller andra åtgärder, som är nödvändiga för det fortlöpande underhållet av domkyrkans yttre, dels i samråd med

byggnadsstyrelsen undersöka möjligheterna av och beräkna kostnaderna för sådana åtgärder som krävs för att de provisoriska skyddsåtgärderna vid kyrkans huvudingång skall kunna slopas:

Ordförande:

Edenman, Ragnar H. L., landshövding

Ledamöter:

Bergvall, Bengt H., avdelningsdirektör

Bohrn, Erik A., avdelningsdirektör

Hovstadius, O. Sigvard., disponent

Nilsson, S. Clarence, domprost

Expert:

Skoglund, Olof A., byggnadsingenjör

Sekreterare:

Forsberg, Bo R., notarie

Arkitekt:

Porne, G. Åke, arkitekt

Lokal: Odinslund 3, 752 20 Uppsala, tel. 018/12 24 04, 018/12 04 60 (ordföranden), 018/13 99 90 (sekreteraren), 08/20 00 88 (Porne), 08/20 54 00 (Skoglund)

Direktiven för kommittén, se 1972 års riksdagsberättelse U 55.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, konsulter, entreprenörer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

36. Kartlägningsgruppen (U 1971:10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 november 1971 med uppdrag att företaga en kartläggning av anställningsförhållandena för icke-ordinarie lärare, assistenter och amanuenser inom universitets- och högskoleområdet, särskilt vad avser anställningstryggheten:

Ordförande:

Berg, C. G. Håkan, departementsråd

Sakkunniga:

Balsvik, Karin, t.f. avdelningsdirektör (t.o.m. den 30 april 1973)

Hjalmarsson, Åke, departementssekreterare

Sandberg, A. Birger, förhandlingsdirektör

Öhlund, Per, byrådirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Experter:

Boberg, L. Håkan, kanslisekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Carlsson, Ingvar, direktörsassistent
Holtsberg, P. Christer, kanslisekreterare
Jacobsson, K. Erling, t.f. departementssekreterare
Romanus, Sture, departementssekreterare
Wik, Lars, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Nordlander, Jan A., kanslisekreterare

Bitr. sekreterare:

Kirsebom, Bjarne, fil. kand. (fr.o.m. den 26 mars 1973)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Gruppen har under tiden november 1972 — juni 1973 hållit fyra sammanträden med experterna samt haft en överläggning med representanter för berörda personalorganisationer.

Karläggningsgruppen har den 27 augusti 1973 avgett en rapport (Ds U 1973:11) Anställningsförhållandena för icke-ordinarie lärare m.fl. vid universitet och högskolor.

Uppdraget är därmed slutfört.

37. Sakkunnig (U 1971:11) för att utarbeta förslag till restaurering av Vadstena klosterkyrka

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 december 1971 för att utarbeta förslag till restaurering av Vadstena klosterkyrka:

Sakkunnig:

Ahrbom, Nils O., f.d. professor

Experter:

Allander, Claes C. G., professor
Anderson, Iwar, f.d. antikvarie
Bergvall, Bengt H., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 26 januari 1973)
Holmström, Ingmar, ingenjör
Sandin, Kenneth, civilingenjör (t.o.m. den 31 mars 1974)

Sekreterare:

Kask, Hando, arkitekt

Lokal: Baggensgatan 17, 111 31 Stockholm, tel. 08/21 34 13

Direktiven för den sakkunnige, se 1973 års riksdagsberättelse U 46.

Den sakkunnige har under tiden november 1972 — oktober 1973 arbetat tillsammans med experterna. Fuktundersökningarna i kyrkans murverk har pågått under samma tid. I Vadstena har hållits ett sammanträde med statsrådet Myrdal och kyrkorådet.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

38. Utredningen (U 1971:13) angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1971 för att utreda den fortsatta verksamheten med radio och television inom utbildningsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1972):

Ordförande:

Andersson, Leif G., t.f. departementsråd (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ledamöter:

Ag, Lars E., generaldirektör (fr.o.m. den 1 januari 1972)

Marcus, Lars E. P., direktör

Perstedt, Ulf E., fortbildningsledare

Experter:

Carlsson-Regolo, Margit, studierektor (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Eliasson, H. Torsten Y., lektor (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Flinck, N. Rune I., universitetslektor (fr.o.m. den 26 september 1973)

Fornstedt, Ulf H., byrådirektör (fr.o.m. den 8 juni 1973)

Hammar, Carl-Filip, revisionsdirektör (fr.o.m. den 31 oktober 1973)

Hammarberg, Peter, rektor (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Hellners, E. Trygve, t.f. departementsråd

Hultqvist, Tore, ombudsman (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Isaksson, Britt D., barnbibliotekarie (t.o.m. den 31 mars 1973)

Johansson, K. Inge, studierektor (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Larsson, Gösta H. F., sekreterare (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Larsson, Helmer E., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 8 juni 1973)

Lindal, Kurt G., intendent (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Lindblom, Carin, rektor (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Lundgren, Rolf A., programdirektör (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Lundgren, Stig H. E., direktör (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Olsson, H. S. Artur, skolråd (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Persson, Henry A., ombudsman (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Rosengren, Bodil, sekreterare (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Schyl-Bjurman, Gertrud S., universitetslektor (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Sundqvist, Allan, studierektor (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Thorsell, Siv M., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Vestlund, A. G. (Gösta), undervisningsråd (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Warby, Elsa M., skolkonsulent (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Åkerblom, Dick M., adjunkt (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Österberg, Olle, lektor (fr.o.m. den 1 april 1973)

Sekreterare:

Pettersson, Sten-Åke E., sekreterare

Lokal: TRU-kommittén, Stockholmsvägen 30, 182 74 Stocksund, tel. växel 85 04 20

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 13 sammanträden. Därjämte har kommitténs expertgrupper hållit 17 sammanträden.

Utredningen ansvarar för verksamheten vid produktionsenheten i Stocksund.

Kungl. Maj:t har den 23 augusti 1973 fastställt produktionsplan för budgetåret 1973/74.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

39. Ämbetsmannakommittén (U 1971:14) för nordiskt kulturellt samarbete

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1971 för att ingå som svensk ledamot i en ämbetsmannakommitté för nordiskt kulturellt samarbete:

Svensk ledamot:

Sandgren, C. Lennart, statssekreterare

Ersättare för den svenske ledamoten:

Stiernstedt, K. Jan T., expeditionschef

Experter:

Bekeris, Ilmar J., kansliråd

Karlström, Hans Åke, avdelningsdirektör

Kirsebom, Bjarne, kanslisekreterare (fr.o.m. den 21 november 1973)

Lundh, Brita G., departementssekreterare

Thomasson, Björn E., departementssekreterare

Tiby, K. Ivar, departementssekreterare

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (B. Thomasson)

Kommittén har tillsatts i enlighet med bestämmelser i Avtal mellan de nordiska länderna om kulturellt samarbete (SÖ 1971:22). Arbetsordning har fastställts av Nordiska ministerrådet den 13 december 1971.

Kommittén har under tiden december 1972—oktober 1973 haft tolv sammanträden. Dessutom har vissa sammanträden hållits i undergrupper till kommittén.

Kommittén beräknas försätta sitt arbete under hela år 1974.

40. Operaautredningen (U 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 januari 1972 för att göra en översyn av Operans organisation:

Sakkunnig:

Lövbeer, Torsten, näringsfrihetsombudsman

Experter:

Hallmo, Gunnar, hovrättsassessor

Hammarbäck, Sven Arne G., byrådirektör

Lindgren, Göran, direktör

Sjögren, Henrik A. S., direktör

Wallin, Ryno, chefsinspicient

Sekreterare:

Hermanson, K. Gunnar, hovrättsassessor (t.o.m. den 30 juni 1973)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse U 50.

Den sakkunnige har under tiden november 1972 — maj 1973 hållit 20 sammanträden med experterna.

Utredningen har den 29 maj 1973 avgett betänkandet (Ds U 1973:6)

Operans verksamhet och organisation.

Uppdraget är därmed slutfört.

41. Forskningsrådsutredningen (U 1972:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1972 för utredning rörande forskningsråden inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juni 1972):

Ordförande:

Rosén, Nils Gustav K. G., f.d. universitetskansler

Ledamöter:

Gustafsson, Bengt E., professor

Ingelstam, Lars E., bitr. professor

Lindahl-Kiessling, Kerstin M., professor

Richardson, N. Gunnar E., docent, f.d. led. av riksdagen

Segerstedt, Torgny, professor, rektor

Sundgren, E. Roland, ombudsman, led. av riksdagen

Sekreterare:

Ingelstam, Lars E., bitr. professor (t.o.m. den 28 februari 1973)

Landberg, Hans W., docent (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Bitr. sekreterare:

Landberg, Hans W., docent (t.o.m. den 28 februari 1973)

Holmborn, Börje, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 2-4. Postadress: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 18 95 (sekreteraren), 763 18 96 (bitr. sekreteraren), 763 18 97 (kansli)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse U 51.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden. Utredningen har anordnat två forskarkonferenser om forskningsrådets verksamhet.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

42. Studiereseutredningen (U 1972:03)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1972 för att utreda vissa frågor rörande svensk skolungdoms internationella kontakter m. m.:

Utredningsman:

Håvik, Doris, assistent, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 november 1973)

Zachrisson, Bertil J., statsråd, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 oktober 1973)

Experter:

Ahlén, Sune, ombudsman (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Ganneby, George L. V., informationschef (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Göthberg, Bo, folkhögskolinspektör (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Holmberg, Gunnar, skolkonsulent

Johansson, Sven G., skolkonsulent

Löwdin, Inga, skolkonsulent (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Malmberg, Rolf, skolkonsulent (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Salin, Sven, skolkonsulent

Westerlund, Uno, ombudsman (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Sekreterare:

Näslund, Nils-Eric, socionom

Bitr. sekreterare:

Färm, Gunnel, kanslisekreterare (fr.o.m. den 17 oktober 1973)

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 17 63 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse U 52.

Utredningsmannen har under tiden november 1972—oktober 1973 hållit tio sammanträden med experterna förutom överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

43. Kompetenskommittén (U 1972:04) (KK)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1972 för fortsatt utredningsarbete om gymnasieskolans kompetensvärde:

Ordförande:

Gustafsson, Lars I., universitetslektor, led. av riksdagen

Ledamöter:

Jacobson, Bengt A., undervisningsråd

Mattsson, S. M. Lennart, distriktsstudieledare, led. av riksdagen

Skoglund, Owe, byråchef

Experter:

Appelqvist, Bo, universitetslektor (fr.o.m. den 24 maj 1973)

Arfwedson, Anders J., sekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Berg, Christer, civilingenjör (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Berg, Stellan, studerande (fr.o.m. den 14 augusti 1973)

Bjelfman, Lars Olof, yrkesvalslärare

Brandell, Lars, utbildningsledare

Broberg, K. Bertram, professor (fr.o.m. den 24 maj 1973)

Dahlgren, Margareta B., direktörsassistent (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Delin, Inga-Lill, förbundssekreterare (t.o.m. den 30 augusti 1973)

Edwardsson, Roland, utbildningsledare

Fahlman, Anders, universitetslektor (fr.o.m. den 24 maj 1973)

Forsberg, Marianne, byrådirektör (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Harding, Nils, förste byråsekreterare

Heckscher, Sten, jur. kand. (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Karlström, Hans Åke, avdelningsdirektör

Kälveborn, Torsten, förste byråsekreterare (fr.o.m. den 11 januari 1973)

Leander, Per, civilingenjör (fr.o.m. den 24 maj 1973)

Lindh, Inger, konsulent (fr.o.m. den 26 februari 1973)

Naeslund, Lars, biträdande psykolog (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Nilsson, Lars-Göran, ombudsman (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Nilsson, Sven, sekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ragnarsson, Eva, förste byråsekreterare

Rodin, Anders, civilingenjör (fr.o.m. den 24 maj 1973)

Sandberg, Ulf, ombudsman (fr.o.m. den 4 september 1973)

Stahle, Gun, fil. lic. (fr.o.m. den 15 februari 1973)

Svensson, Allan, docent (fr.o.m. den 15 mars 1973)
 Sävborg-Lundgren, Görel, byrådirektör (fr.o.m. den 16 februari 1973)
 Thorsell-Eriksson, Inga-Lill, fil. kand. (fr.o.m. den 1 januari 1973)
 Tomson, Bengt, utbildningsledare
 Ullenhag, Jörgen, utbildningsledare

Sekreterare:

Ericsson, Britta M., byrådirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)
 Sjögren, Britt, förste kanslist (t.o.m. den 27 september 1973)
 Thoursie, Kerstin, skolkonsulent

Lokal: Storkyrkobrinken 2-4. Postadress: Utbildningsdepartementet,
 Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 18 93 (Thoursie), 763 23 94 (Ericsson),
 763 18 92 (kansli)

Direktiven för kommittén, se 1973 års riksdagsberättelse U 53.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har sammanlagt tio sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper för frågor om särskilda förkunskapskrav samt om urvalssystemets utformning.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

44. Sakkunnig (U 1972:05) för utredning rörande studerandehälsovården

Tillkallad enligt Kungl.Maj:ts bemyndigande den 8 september 1972 för att utreda studerandehälsovården:

Utredningsman:

Wennström, K. Gunnar, medicinalråd

Experter:

Backström, Esbjörn, studentläkare (fr.o.m. den 25 januari 1973)
 Bengtsson, Sven, byråchef (fr.o.m. den 25 januari 1973)
 Björklund, Rolf, sekreterare (fr.o.m. den 25 januari 1973)
 Jonsson, Benny, byrådirektör (fr.o.m. den 25 januari 1973)
 Magnusson, Bertil, jur. studerande (fr.o.m. den 25 januari 1973)
 Norlén, Sverker, avdelningschef (fr.o.m. den 25 januari 1973)

Sekreterare:

Wilow, Kay Gunnar A., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Rundquist, Åsa I., t.f. byrådirektör (fr.o.m. den 15 februari 1973)
 Skoglund, Caj U., fil. stud. (fr.o.m. den 15 december 1973)

Lokal: Socialstyrelsen, Wallingatan 2, 106 30 Stockholm, tel. växel 23 60 60

Direktiven för den sakkunnige, se 1973 års riksdagsberättelse U 54.

Den sakkunnige har under tiden januari 1973 — oktober 1973 hållit sju sammanträden med experterna. Därutöver har den sakkunnige besökt studerandehälsovårdsmottagningen i Uppsala för att studera dess verksamhet samt tillsammans med biträdande sekreteraren och experter i utredningen företagit en resa till Lund, Växjö och Jönköping och därvid sammanträffat med representanter för studenter, vederbörande landsting, studentläkare, kuratorer m. fl. på respektive orter.

Den sakkunnige har dessutom under tidsperioden haft överläggningar med representanter för skolöverstyrelsen, statens personalnämnd och vissa statliga utredningar på områden av betydelse för studerandehälsovårdsutredningen.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

45. Utredningen (U 1972:06) om skolan, staten och kommunerna (SSK)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 september 1972 för att utreda ansvarsfördelningen mellan stat och kommun i fråga om grundskolan och gymnasieskolan (se Post- och Inrikes tidn. den 22 september 1972):

Ordförande:

Orring, Jonas A., generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, Lennart F. H., studieombudsman, led. av riksdagen

Landström, Sten-Sture H., direktör

Larsson, Ulf O., departementsråd

Wikström, Jan-Erik, förlagschef, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Andersson, Uno, ombudsman (fr.o.m. den 30 april 1973)

Bengtsson, Sture, skolinspektör (fr.o.m. den 1 april 1973)

Bergman, Folke, skoldirektör (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Carlsson, Lennart, skolinspektör (fr.o.m. den 1 april 1973)

Edström, Anders, byrådirektör (fr.o.m. den 1 april 1973)

Ekberg, Britta S., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 april 1973)

Eriksson, Hilding, bitr. skoldirektör (fr.o.m. den 30 april 1973)

Furumark, Ann-Marie, rektor (fr.o.m. den 1 april 1973)

Grendin, Kurt, undervisningsråd (fr.o.m. den 1 april 1973)

Gårmark, Thore O., direktör (fr.o.m. den 30 april 1973)

- Hagman, Anders, sekreterare (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Hamber, Hans, rektor (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Hedberg, Anders, sekreterare (fr.o.m. den 30 april 1973)
Hellers, Hans P. A., förbundsordförande (fr.o.m. den 30 april 1973)
Helsing, Gunnar, rektor (fr.o.m. den 1 april 1973)
Henrysson, Sten, professor (fr.o.m. den 1 april 1973)
Hildeberg, Lars, förbundssekreterare (fr.o.m. den 30 april 1973)
Hjalmarsson, Sven, rektor (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Holm, Lennart, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 april 1973)
Holmberg, Bo, bitr. skoldirektör (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Höglind, Lars O., bitr. skoldirektör (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Johansson, Anna-Greta, folkskollärare (fr.o.m. den 1 april 1973)
Jonsson, Birger, studierektor (fr.o.m. den 1 april 1973)
Kalin, Göran, adjunkt (fr.o.m. den 30 april 1973)
Karlin, Bengt, organisationsdirektör (fr.o.m. den 1 april 1973)
Karlsson, John-Evert, sekreterare (fr.o.m. den 1 april 1973)
Karlsson, Åke, 1:e sekreterare (fr.o.m. den 30 april 1973)
Karlsson, Torsten, sekreterare (fr.o.m. den 30 april 1973)
Kebbon, Lars, direktör (fr.o.m. den 1 april 1973)
Larsson, Lennart, utbildningschef (fr.o.m. den 30 april 1973)
Levén, Sören, skolkonsulent (fr.o.m. den 1 april 1973)
Lindstedt-Piltz, Inga, advokat (fr.o.m. den 30 april 1973)
Lirén, Gösta, förbundsdirektör (fr.o.m. den 30 april 1973)
Lundborg, Ingrid, rektor (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Lundgren, Ulf, docent (fr.o.m. den 15 september 1973)
Lundström, Karin E., f.d. undervisningsråd (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Marklund, O. Sixten A., undervisningsråd (fr.o.m. den 15 september 1973)
Nicklasson, Stina, gymnasieinspektör (fr.o.m. den 15 september 1973)
Nilsson, Gotthard, f.d. landstingsdirektör (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Persson, Henry A., ombudsman (fr.o.m. den 30 april 1973)
Sahlén, Hans, ombudsman (fr.o.m. den 30 april 1973)
Silfverberg, Bengt, lektor (fr.o.m. den 1 april 1973)
Stegö, Eskil, rektor (fr.o.m. den 1 april 1973)
Stetler, Emil, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Sälgröm, Leif, adjunkt (fr.o.m. den 1 april 1973)
Tobisson, Lars F., direktör (fr.o.m. den 30 april 1973)
Trozell, Bertil, skolintendent (fr.o.m. den 1 april 1973)
Vestlund, A. G. (Gösta), undervisningsråd (fr.o.m. den 30 april 1973)
Wester, Jan, skolkonsulent (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Wetterberg, Ulf, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 april 1973)
Wik, Lars, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Wrigert, Anders, byråsekreterare (fr.o.m. den 30 april 1973)

Sekreterare:

Teveborg, Lennart, undervisningsråd

Bitr. sekreterare:

Lukkari, Bror, planeringschef

Lokal: Karlavägen 108, Plan 4, Kl 43. Postadress: 106 42 Stockholm, tel. växel 14 06 60, sekretariat ankn. 2106

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse U 55.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer, utredningar och andra som berörs av kommitténs arbete. Därutöver har två sammanträden hållits med de särskilda referensgrupper som finns knutna till utredningens arbete för ekonomiskt-administrativa frågor, pedagogiskt-organisatoriska frågor och personalfrågor.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

46. Bibelkommissionen (U 1972:07) med uppgift att nyöversätta Nya testamentet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1972 för att nyöversätta Nya testamentet (se Post- och Inrikes tidn. den 19 januari 1973):

Ordförande:

Rodhe, Birgit, kommunalråd (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ledamöter:

Björck, Staffan, professor (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Forkman, Göran, teol. dr (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Lindström, Harry, fil. lic. (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ljungberg, Blenda M., adjunkt, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Martling, Carl-Henrik, direktor (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Mattsson, Lennart, riksdagsledamot (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Vallquist, Gunnel, författare (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Anér, Kerstin, fil. dr, led. av riksdagen (fr.o.m. den 25 april 1973)

Arvidsson, Ebbe, direktor (fr.o.m. den 25 april 1973)

Bardh, Ulla, pastor (fr.o.m. den 25 april 1973)

Bergman, Kerstin, lektor (fr.o.m. den 25 april 1973)

Block, Per H. L., teol. lic. (fr.o.m. den 25 april 1973)

EGGEHORN, Ylva, författare (fr.o.m. den 25 april 1973)

EKLUNDH, Bernt, redaktör (fr.o.m. den 25 april 1973)

Fabricius, Cajus, professor (fr.o.m. den 25 april 1973)
Forsbeck, Rune, pastor (fr.o.m. den 25 april 1973)
Gerhardsson, Birger, professor (fr.o.m. den 25 april 1973)
Klingert, Rune, kontraktsprost (fr.o.m. den 25 april 1973)
Kroon, Sven, komminister (fr.o.m. den 25 april 1973)
Larsson, Edvin, professor (fr.o.m. den 25 april 1973)
Loman, Bengt, docent (fr.o.m. den 25 april 1973)
Molde, F. Bertil, professor (fr.o.m. den 25 april 1973)
Nilsson, Lilian, metodiklektor (fr.o.m. den 25 april 1973)
Nilsson, Sven, pastor (fr.o.m. den 25 april 1973)
Norman, Birger, författare (fr.o.m. den 25 april 1973)
Rask, Andreas, pater (fr.o.m. den 25 april 1973)
Rodhe, Sten, lektor (fr.o.m. den 25 april 1973)
Trotzig, Birgitta, författare (fr.o.m. den 25 april 1973)

Översättningsenheten:

Ordförande:

Björck, Staffan, professor (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Ledamöter:

Jonason, Olov, översättare (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Olsson, Birger, teol.lic. (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Palm, Jonas, professor (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Riesenfeld, Harald, professor (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Vennberg, Karl, författare (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Sekreterare:

Åsberg, Christer, fil. mag. (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Bitr. sekreterare:

Fornberg, Tord, fil. kand. och teol. kand. (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Nilsson, Herbert, kanslisekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Secher, Jörgen, fil. lic. (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Lokal: Åsgränd 1, 1/2 tr. ög., 752 35 Uppsala, tel. 018/12 83 96
(sekreteraren), 018/12 83 95 (kansli)

Direktiv (anförande av statsrådet Myrdal till statsrådsprotokollet den 1 december 1972):

Frågan om en ny svensk översättning av bibeln — den senast stadfästa översättningen är från år 1917 — har varit aktuell länge och under de senaste åren blivit föremål för ett omfattande utredningsarbete. 1951 års kyrkomöte anhöll hos Kungl. Maj:t om åtgärder för att få till stånd en provöversättning av Nya testamentet och Psaltaren (kskr 1951:9) och år 1961 uttalade sig riksdagen, efter en motion i frågan (mot. 1961:II:112, ABU 1961:28, rskr 1961:311) för en utredning om *behovet* av och *riktlinjerna* för en ny version. En kommitté tillsattes år 1963. Dess arbete begränsades, inte minst av praktiska skäl, till Nya testamentet. Frågan om nyöversättning av Gamla

testamentet eller delar av det ansågs böra behandlas först sedan redovisning av resultat och slutsatser i fråga om Nya testamentet skett.

Utredningen, som antog namnet 1963 års bibelkommitté, avlämnade i början av år 1969 betänkandet (SOU 1968:65) 'Nyöversättning av Nya testamentet. Behov och principer'. Den fann det önskvärt att arbetet med Gamla testamentet påbörjades, lämpligen med en förberedande utredning liknande den som gjorts beträffande Nya testamentet. En sådan förberedande utredning tillsattes 1971 (se riksdagsber. 1972 U:53). För Nya testamentets del ansåg 1963 års bibelkommitté två nyöversättningar vara nödvändiga för att rådande behov på ett tillfredsställande sätt skulle kunna tillgodoses, den ena främst för gudstjänstbruk, filologiskt noggrann, med en koncentrerad, pregnant språkform som står ärvd bibelstil och samtidigt originalets form närmare (kallad *kyrkobibel*), den andra för enskild läsning, för bruk i hem och skola, i sin språkform lättillgängligare för dagens läsare och friare i förhållande till originalets uttryckssätt utan att ge avkall på troheten mot dess mening (kallad *folkbibel*).

För det fortsatta arbetet med Nya testamentet föreslog kommittén en bibelkommission på åtta till tio personer, till sin sammansättning ungefär motsvarande kommitténs. Själva huvudarbetet skulle utföras av ett översättningsutskott med tre heltidsanställda medlemmar (exeget, filolog och författare). Kontakterna med expertis och översättningens blivande läsare skulle förmedlas genom en rådgivande nämnd. Riktlinjer för utformningen av översättningarna kunde enligt kommitténs mening utvinna ur de lämnade översättningsförslagen och kommentarerna till dem.

Kommitténs betänkande remitterades till ett stort antal instanser. Alla som yttrade sig (se remissammanställningen Om Nya testamentet, Ds U 1970:8) tog direkt eller indirekt upp frågan om det behövdes en ny översättning och besvarade den jakande. Behovet var enligt flertalet t.o.m. trängande. Förslaget om två versioner avvisades däremot av en stor majoritet, framför allt med hänvisning till de många praktiska olägenheter som två mer eller mindre officiella texter skulle skapa. Visserligen fanns det enligt flera remissvar behov av olika översättningar men detta borde tillgodoses genom privata initiativ. En statlig kommission av det slag kommittén föreslog borde få uppdraget att göra *en* text. Enighet rådde dock inte om hur en sådan text skulle utformas. Som en allmän tendens torde man emellertid kunna utläsa att den till sin språkform borde komma närmare 'folkbibeln' än 'kyrkobibeln'. I kommentarerna till utredningens organisationsförslag betonades särskilt behovet av samarbete och kontakt med 1968 års kyrkohandbokskommitté och med översättningens blivande läsare.

Den 16 april 1971 tillkallade jag enligt bemyndigande av Kungl. Maj:ts särskilda sakkunniga med uppgift att inom utbildningsdepartementet förbereda tillsättning av en bibelkommission för nyöversättning av Nya testamentet genom att utarbeta förslag till principer för översättningen och till arbetsordning för en sådan kommission. Vid Kungl. Maj:ts beslut var fogad en promemoria av bl.a. följande innehåll. Arbetet med en nyöversättning av Nya testamentet bör nu fortsätta. Det måste anses rimligt att staten i dagens läge tar ansvaret för att vi på svenska äger en tillförlitlig, tidsenlig version av bibeln. Arbetet bör inriktas på att skapa *en* översättning, en nyöversättning som täcker de väsentligaste behoven och som därmed om möjligt kan tänkas få ställning av huvudtext inom svensk språkområde. Den svenska texten bör ha en sådan språkform, att texten i

regel effektivt förmedlar originalets innehåll, även innehållsliga detaljer och nyanser, till den vuxne genomsnittsläsaren, och äga en stilkaraktär som svarar mot denna huvuduppgift, originalets stil och bibeltextens funktioner i dag. Alla resurser hos svenska språket som kan tjäna detta ändamål bör användas. Sambandet med den nu gällande texten bör bevaras i den mån det inte kommer i strid med dessa riktlinjer. De sakkunniga har alltså att överlämna ett detaljerat förslag till direktiv som omfattar dels översättningsprinciper, dels arbetsordning. De föreslagna översättningsprinciperna (om textunderlag, översättningsteoretiska regler, regler för den svenska språkformen, textupställning, rubriker, noter osv.) bör tillämpas på ett mindre antal små textpartier.

De sakkunniga offentliggjorde i mars 1972 Valda texter ur Nya testamentet (Ds U 1972:4), ett urval översatta texter som — på olika nivåer — representerar den stil som de sakkunniga vill föreslå för en nyöversättning av Nya testamentet i dess helhet. Till varje textavsnitt finns en inledning om textens stilkaraktär, några saknoter och en motiverande kommentar till återgivningen av enskilda ställen. De översatta texterna sändes av de sakkunniga för synpunkter till ett stort antal enskilda personer representerande olika kategorier av läsare. I augusti 1972 avlämnades betänkandet (Ds U 1972:10) 'Inför en ny bibelöversättning. Riktlinjer och förslag', som behandlar översättningsprinciper och organisation.

I betänkandet lämnar de sakkunniga förslag till *principer för nyöversättning av Nya testamentet i en version*. Riktpunkten för översättningsarbetet, som skall utgå från grundtexten, bör vara att översättningen så långt möjligt till både innehåll och stil ger sina mottagare detsamma som originalet gav sina läsare.

Att *innehållet* skall återges korrekt och i en för den normalskolade vuxne begriplig form anser de sakkunniga vara det primära kravet. Det är numera i regel möjligt att säkert fastställa innehållet i originalets utsagor. I de fall då full säkerhet om en utsagas exakta betydelse inte kan nås bör enligt de sakkunniga översättningar undvikas som binder läsaren vid en enda av de betydelser som grundtexten kan tillåta. Önskvärt är att i sådana lägen finna svenska uttryck som har samma rymlighet som grundtexten. Om en viss nyans av ett i sig rymligt grekiskt uttryck är fullt klar, bör enligt de sakkunnigas mening givetvis ett svenskt uttryck som återger den nyansen användas, även om det är snävare än det grekiska uttrycket. På ställen, där till innehållet olika översättningar ter sig likvärdiga, samtidigt som ingen svensk formulering täcker de olika tolkningsmöjligheterna, bör alternativ till den i texten givna översättningen anföras i en not. Vid återgivandet av innehållet måste hänsyn tas till skillnaden mellan den situation vari grundtextens mottagare befann sig och den vari översättningens befinner sig. Enligt de sakkunniga kan det emellertid inte bli fråga om att överflytta den bibliska världens föreställningar i moderna termer, utan rättvisa måste göras åt avståndet i tid och rum mellan grundtext och översättning.

Översättningens *stil* bör vidare enligt de sakkunnigas förslag utformas så att textens innehåll blir tillgängligt för dagens och morgondagens normalskolade vuxna mottagare som nått sin språkliga mognad. Översättningen skall vara funktionsduglig i olika sammanhang, såsom vid enskild läsning och i gudstjänsten. Den skall dessutom så långt möjligt återspegla originalets stilistiska egenskaper, till vilka hör de stilskillnader som betingas av olika genrer och författartyper. Dessa stilskillnader bör iaktas vid översättningen, som skall eftersträva att ge varje textparti samma stilkaraktär som det har i originalet. Det är mindre viktigt att de

enstaka uttrycken får en precis stilistisk motsvarighet än att textavsnitten i sin helhet får det.

Den idiomatiska, stilistiskt varierade översättning som sålunda eftersträvas bör enligt de sakkunniga ligga mellan lågspråkets och högspråkets *stiltnivåer*. Detta motiveras av såväl kravet på trohet mot originalet som kravet på hänsyn till mottagarna. Originalets texter befinner sig nämligen, med sina inbördes olikheter, genomgående lågt på stilskalet jämförda med texter på det samtida profana litteraturspråket. Eftersom bildningsstandarden i dagens svenska samhälle är jämnare och det skriftspråkliga golvet sannolikt ligger högre än i den värld där de nytestamentliga skrifterna tillkom, bör emellertid stilläget i översättningen praktiskt taget genomgående lyftas något. Språkfel och otympligheter i grundtexten som förmodligen inte uppmärksammades av de närmast avsedda mottagarna bör inte överföras till översättningen. Att stilen ligger högre där originalet har citat ur eller anklanger från sin miljöns heliga skrift, Septuaginta, vars semitiserande språk torde ha känts som religiöst upphöjt, är naturligt. Men översättningen bör inte genomgående präglas av en upphöjd stil. Det skulle strida mot kravet på originaltrohet. Den traditionella bibelsvenskan har dessutom upphört att var en del av det levande språket och torde bevara gehör endast hos dem som levat i en miljö där den varit en verksam religiös och kulturell faktor. Enligt de sakkunnigas mening skulle en översättning avfattad i bibelstil eller på något annat högspråk säkerligen inte kunna bära fram originalets budskap annat än till en mycket begränsad del av vårt folk. Att översättningsens stilistiska grundkaraktär blir det idiomatiska normalspråkets behöver och får inte innebära att den blir fadd och färglös. Normalspråket har stort register och kan ge levande, efter grundtexten varierade uttryck för det vardagligt konkreta såväl som för det känslomättade och det abstrakt andliga. Det synes därför också kunna vara effektivt i alla bibeltexternas olika funktioner. Självfallet saknas anledning att inte ta vara på sådana formuleringar i 1917 års översättning som svarar mot de föreslagna huvudprinciperna.

Några nya *textkritiska principer* behöver enligt de sakkunnigas mening inte utformas för översättningsarbetet. Arbetet kan byggas på den nytestamentliga forskningens resultat, vilka föreligger i den vetenskapliga litteraturen och på vilka de moderna utgåvorna av Nya testamentet på grundspråket vilar. Bland dessa bör någon väljas som grundtext för översättningen. Översättarna får dock inte bindas vid någon befintlig textutgåva utan måste med användande av till buds stående filologiskt-exegetiska metoder på eget ansvar väga de i utgåvornas variantapparater uppförda läsarerna för att träffa sitt val bland dessa. Det är angeläget att under arbetets gång sådana anteckningar förs att de ställen kan redovisas, där man i översättningen avviker från standardgrundtexten eller tvekat att följa den. I ett särskilt register bör uppföras de fall där översättaren på ett märkbart sätt utgår från en grekisk text som avviker från den som låg till grund för 1917 års översättning. I större utsträckning än vad som brukats i denna bör läsartsvarianter anföras i noter.

De sakkunniga föreslår att den nya översättningen får formen av en *standardutgåva* med en sådans begränsade och väl avvägda mängd av supplerande information. Därför bör fortlöpande noter med sakupplysningar och förklaringar av svårbegripliga ord och vändningar förekomma vid sidan av de förut nämnda noterna om olika tolkningar och läsartsvarianter. Vissa upplysningar som annars skulle behöva upprepas ofta eller som kräver utförligare framställning bör samlas i särskilt register.

Hänvisningstecken bör utsättas på de ställen där sådan information behövs. I anslutning till registret är det lämpligt att kronologiska översikter, mått och mynttabeller samt kartor införs. Löpande referenser till andra bibelställen kan ges i skiftande omfattning men är nödvändiga där det förekommer gammaltestamentliga citat. Texten bör sättas i löpande följd och vara avdelad i avsnitt efter innehållet. Kapitel- och versnumrering bör behållas men anges så diskret som möjligt för att inte störa den sammanhängande läsningen. Varje avsnitt som bildar en ur innehållslig synvinkel lämplig enhet bör enligt de sakkunnigas förslag föras med en kort rubrik, vars syfte skall vara att identifiera men inte tolka avsnittet i fråga. Generellt bör beträffande textens redigering gälla att bibelkommissionen jämsides med översättningsarbetet söker fastställa riktlinjer och regler i den omfattning och med den precisering som uppgiften kräver.

Vidare redovisar de sakkunniga de synpunkter på deras *översättningsförslag* (Ds U 1972:4) som kommit in från ett 60-tal av de på sätt förut sagts tillfrågade personerna. Med några undantag tillstyrker de tillfrågade fortsatt arbete efter de riktlinjer som de sakkunniga hade föreslagit. Viss kritik riktas dock mot enskilda ställen och speciella problemlösningar. Därutöver vänder man sig i några fall mot de sakkunnigas sätt att bestämma den allmänna stilnivån för översättningen och finner den ligga för lågt.

I fråga om *organisationen* av översättningsarbetet föreslår de sakkunniga att en *bibelkommission* tillsätts. Den bör organiseras så, att själva översättningen utformas av en så liten arbetsgrupp som möjligt medan uppdragsgivare och intressegrupper får tillfälle att fortlöpande ta ställning till textförslagen. Organisationen bör vidare vara sådan att en samordning kan ske med en kommande översättning av Gamla testamentet. Enligt kommitténs förslag kan dessa önskemål tillgodoses genom en *styrelse*, en *översättningsenhet* och ett antal *referensgrupper*. I styrelsen bör enligt de sakkunniga ingå företrädare för parlamentariska partier, svenska kyrkan, frikyrkliga samfund och kultursektorn, inklusive skolan.

Översättningsenheten bör ha ett arbetsutskott bestående av en nytestamentlig exeget, en grek-filolog och en författare, alla heltidsanställda, samt ytterligare tre deltidsanställda personer (en exegetisk eller grek-filologisk expert och två företrädare för svensk-stilistiska synpunkter). Av referensgrupperna bör en omfatta exegeter och klassiska filologer, en andra svensk-stilister, en tredje representanter för kyrka och samfund, inklusive liturgisk sakkunskap, samt en fjärde representant för skola och massmedier etc. Styrelsen, vari enligt förslaget även bör ingå översättningsenhetens ordförande, bör enligt de sakkunniga ha det formella ansvaret för arbetet och kontrollen över det samt utse ledamöter i referensgrupperna.

Sedan direktiven för de sakkunniga utfärdats, har 1968 års beredning om stat och kyrka avgett slutbetänkandet (SOU 1972:36) 'Samhälle och trossamfund'. I betänkandet tar beredningen bl.a. upp frågan om kyrkans böcker i händelse av ändrade relationer mellan samhället och svenska kyrkan. Beredningen framhåller att spörsmålet om en bibelöversättning inte enbart kan anses vara en inomkyrklig angelägenhet. Staten har — från allmänkulturella utgångspunkter — ett intresse av att tillse att en användbar bibelöversättning finns tillgänglig. Jag delar den uppfattning som sålunda uttalats av beredningen och förordar att en nyöversättning av Nya testamentet nu kommer till stånd.

Jag finner de sakkunnigas förslag till översättningsprinciper

välmotiverat. I förslagen till översättning av de särskilda textavsnitten ur Nya testamentet har de sakkunniga på ett skickligt sätt givit prov på tillämpningen av principerna. Med hänsyn härtill förordar jag att de föreslagna principerna tillämpas vid översättningsarbetet. Jag vill särskilt understryka de sakkunnigas uttalanden, att nyöversättningen språkligt bör utformas så, att textens innehåll blir tillgängligt för en nutida normalskolad vuxen läsare, att den bör äga en stilkarakter som svarar mot detta primära krav, mot originalets stilistiska egenskaper och mot bibeltextens nutida funktioner, att alla resurser hos det svenska språket som kan tjäna dessa syften bör användas och att sambandet med den nuvarande översättningen bör bevaras i den mån det inte kommer i strid med angivna principer. En översättning i enlighet med de principer som jag förordat bör kunna utföras så att den kan accepteras av de kristna trossamfunden och de övriga grupper som har behov av en översättning. Därigenom kan översättningen få ställning av huvudtext inom svenskt språkområde.

Som de sakkunniga föreslagit bör för översättningsarbetet tillsättas en särskild kommitté, här benämnd bibelkommissionen. Inom kommissionen bör finnas en styrelse, en översättningsenhet och ett antal referensgrupper. I referensgrupperna ingående experter bör dock ej utses av styrelsen.

I styrelsen bör ingå företrädare för politiska partier, kristna trossamfund och kultursektorn, inklusive skolan. I fråga om organisationen i övrigt godtar jag de sakkunnigas förslag.

Liksom de sakkunniga räknar jag med att arbetet skall kunna föras fram till tryckningsstadiet inom ca fem år.

Kommissionen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre sammanträden med styrelsen och åtta sammanträden med översättningsenheten för Nya testamentet.

Kommissionens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

47. Folkhögskoleutredningen (U 1972:08)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 december 1972 för att utreda folkhögskolans framtida uppgifter (se Post- och Inrikes tidn. den 19 januari 1973):

Ordförande:

Alemyr, Stig R., folkhögskolerektor, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Ledamöter:

Hercules, Jan, ombudsman (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Högemark, Karl H., folkhögskolerektor (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Johansson, Berndt O. L., departementssekreterare (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Kalte, Erik A., landstingsråd (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Lindell, Carl Gustaf, folkhögskolerektor (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Persson, Marianne, kurator (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Stålhammar, Bert E. J., rektor, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 januari 1973)
Vestlund, A. G. (Gösta), undervisningsråd (fr.o.m. den 2 februari 1973)
Walldin, Carin, ombudsman (fr.o.m. den 15 januari 1973)

Experter:

Jonsson, Erland, docent (fr.o.m. den 18 juli 1973)
Wadbeck, Wilhelm, revisor (fr.o.m. den 1 juni 1973)

Sekreterare:

Johnson, Inez, t.f. byrådirektör (fr.o.m. den 1 april 1973)

Bitr. sekreterare:

Kihlén, Margret, folkhögskollärare (fr.o.m. den 1 september 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 2-4. Postadress: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 19 04 (sekreteraren), 763 18 98 (bitr. sekreteraren), 763 19 05 (kansli)

Direktiv (anförande av statsrådet Moberg till statsrådsprotokollet den 8 december 1972):

Frågan om folkhögskolans framtid har behandlats i olika sammanhang under de senaste decenniernas utbildningspolitiska reformperiod. Det grundläggande beslutet om folkhögskolans uppgifter och organisation under denna tid, då den starka expansionen av ungdomsskolan påverkade folkhögskolan, fattades vid 1957 års riksdag (prop. 1957:146, SU 1957:173, rskr 1957:387). I samband med besluten om grundskolan år 1962 och fackskolan och gymnasiet år 1964 restes krav på en utredning om folkhögskolan. Dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet framhöll emellertid att den nödvändiga omställningen och anpassningen till fortskridande förändringar i bl.a. utbildningsväsendet borde komma inifrån folkhögskolan själv som ett praktiskt uttryck för de reformsträvanden som borde hållas levande vid varje skola. Vid 1966 års riksdag fattades beslut om en väsentlig förbättring av statsbidragen till folkhögskolan (prop. 1966:42, SU 1966:75, rskr 1966:186). I detta sammanhang infördes också nya regler för lärartilldelningen vid skolorna. De beslut jag här har redovisat har bildat grunden för folkhögskolans utveckling — kvantitativt och kvalitativt — under senare tid. Vidare har efter utredning beslut fattats om en särskild lärarutbildning för bl.a. folkhögskolan (prop. 1969:52, SU 1969:112, rskr 1969:290). Folkhögskolan berörs också av de beslut som fattats om reglerna för behörighet och urval för tillträde till högre utbildning, senast genom riksdagens beslut med anledning av prop. 1972:84 (UbU 1972:31, rskr 1972:240).

Antalet elever i folkhögskolans s.k. vinterkuser var arbetsåret 1969/70 ca 12 900, 1970/71 13 200 och 1971/72 13 300 och i ämneskurser om minst 15 veckor resp. ca 900, 1 800 och 2 300 elever, medan antalet elever under motsvarande år i ämneskurser kortare än 15 veckor var ca 15.600, 16.800 resp. 23.400. Dessa uppgifter visar att elevantalet vid folkhögskolan fortsätter att öka men att denna ökning i första hand faller på ämneskurserna. Det kan dock tilläggas att vissa folkhögskolor för innevarande läsår redovisat svårigheter att fylla sina vinterkurser.

Folkhögskolan har under lång tid erbjudit en betydelsefull möjlighet till vidare utbildning för många som under ungdomsåren inte haft tillfälle att utnyttja det reguljära skolväsendet, liksom till bildning i en vidare kulturell mening. Efter den pionjärperiod då folkhögskolan var så gott som ensam om att tillhandahålla dessa kompletterande bildningsmöjligheter, har folkhögskolans mål och innehåll kommit att påverkas av de utbildningskrav som det reguljära utbildningssystemet ställt. I takt med grundskolans och gymnasieskolans genomförande och den kommunala och statliga vuxenutbildningens framväxt har givetvis uppgiften att komplettera det allmänna utbildningsväsendet blivit mindre framträdande.

Under de senaste åren har en viss omorientering av folkhögskolans verksamhet kunnat iakttas. Ett uttryck härför är ämneskursernas tillväxt, ett annat att många folkhögskolor tar emot studerande inom arbetsmarknadsutbildningen. Elever med sociala, fysiska och psykiska handikapp har i växande utsträckning tagits emot av folkhögskolorna, som även gjort särskilda insatser för dessa elever.

Förutsättningarna för folkhögskolans verksamhet har således i skilda avseenden förändrats. Samtidigt har övriga delar av utbildningsväsendet genomgått en snabb utveckling. Inom utbildningsväsendet riktas i dag i högre grad än tidigare uppmärksamheten mot vuxenutbildningen. Det finns enligt min mening mot denna bakgrund skäl att ta upp frågan om folkhögskolans ställning och uppgifter i dagens och framtidens utbildningssystem. Denna uppgift bör anförts särskilda sakkunniga.

Den grundläggande uppgiften för utredningen är således att klarlägga vilken roll folkhögskolan kan och bör spela i kulturliv och utbildningssamhälle. De sakkunniga bör i ett inledande skede av sitt arbete göra en analys av den nuvarande elevsammansättningen vid olika typer av folkhögskolor.

Jag har tidigare pekat på att i viss mån nya grupper av studerande sökt sig till folkhögskolan. Studerande inom arbetsmarknadsutbildningen placeras f. n. i viss utsträckning på folkhögskolor. Dessa studier skall vara ett led i en yrkesutbildning. Frågan om den framtida utformningen av arbetsmarknadsutbildningen utreds av nyligen tillkallade sakkunniga. För dessa sakkunnigas arbete bör det kunna vara värdefullt att genom en utredning få del av erfarenheter av den hittillsvarande verksamheten och av lämpligheten av fortsatta insatser från folkhögskolans sida på detta område. De sakkunniga bör även pröva det förslag om särskilda insatser för ungdomsledarutbildning som skolöverstyrelsen fört fram i anslagsframställningen för budgetåret 1973/74. En annan grupp som folkhögskolorna fått som elever har varit olika grupper av handikappade. De sakkunniga bör utvärdera de hittills inom folkhögskolan särskilt gjorda insatserna för dessa studerande. Jag vill framhålla angelägenheten av en avgränsning av dessa åtgärder gentemot den kursverksamhet för handikappade som bedrivs inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen. Samråd med utredningen om arbetsmarknadsutbildningen bör därför ske också i denna fråga.

Jag vill slutligen återigen peka på att folkhögskolan enligt sina traditioner gett många förvärvsarbeten möjlighet till studier utanför det reguljära utbildningssystemet. Detta system med en växling mellan arbete och studier har kommit att inta en framskjuten plats i den utbildningspolitiska debatten. De sakkunniga bör diskutera vilka uppgifter folkhögskolan kan fylla i ett system med vad som brukar benämnas återkommande utbildning. Mot bl. a. denna bakgrund bör de sakkunniga gå igenom vilka studerandegrupper

folkhögskolan i framtiden kan räkna med och vilka förändringar detta kan aktualisera i utbildningens innehåll och inriktning.

Vad jag här antytt kan också komma att påverka folkhögskolans *studieorganisation*. Avvägningen mellan kortare och längre kurser kommer in liksom bedömningen av filialfolkhögskolor och dagfolkhögskolor.

Genom 1966 års riksdagsbeslut infördes en friare disposition av lärartimmarna vid folkhögskolan. De sakkunniga bör belysa erfarenheterna härav och undersöka behovet av att även på andra vägar införa en mer flexibel studieorganisation vid folkhögskolorna.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX) enligt tilläggsdirektiv den 25 februari 1972 bl. a. skall undersöka hur de olika formerna för vuxenutbildning skall stödja och komplettera varandra. De sakkunniga bör i kontakt med SVUX fördjupa analysen och bedömningarna av folkhögskolan. En fråga gäller behovet av samverkan mellan folkhögskola och annan studieverksamhet t. ex. den som i dag förekommer genom att folkhögskollärare tjänstgör som cirkelhandledare. En bedömning av detta slag måste också innefatta en avvägning av den framtida rimliga kvantitativa utvecklingen av folkhögskolan. En successiv omstrukturering av skolornas verksamhet bör göra det möjligt att hålla verksamheten vid folkhögskolorna inom i stort sett nuvarande ramar.

När det gäller den innehållsmässiga utformningen av utbildningen vid folkhögskolorna vill jag erinra om att genomgång av folkhögskola enligt beslut av statsmakterna på grundval av prop. 1972:84 skall kunna ge allmän behörighet för tillträde till högre utbildning under förutsättning att det är fråga om två års studier innefattande bl. a. svenska och engelska. Det kommer att få avgöras från fall till fall vilka utbildningsvägar vid folkhögskolorna som skall ge denna allmänna behörighet. De sakkunniga bör i sitt arbete — bl.a. i fråga om de s. k. studieomdömena — beakta detta ställningstagande av statsmakterna och hålla sig underrättade om det fortsatta utredningsarbetet om gymnasieskolans kompetensvärde m. m., vilket bedrivs främst av kompetenskommittén. De sakkunniga bör därvid pröva vilka följder som införande av studielämplighetsprov för alla som söker till högskoleutbildning får för de s. k. studieomdömena vid folkhögskolan. De sakkunniga bör även kunna ta upp frågan om utformningen av den särskilda utbildningen av lärare vid folkhögskolan m. m. i Linköping.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 26 september 1972 lagt fram förslag till ny folkhögskolestadga, ett förslag som innebär en betydande omstöpning av den nuvarande folkhögskolan. Jag finner det ändamålsenligt att de sakkunniga i sitt arbete får pröva de delar av detta förslag som innebär en principiell nyorientering av folkhögskolans arbete.

De sakkunniga bör uppmärksamma att organisationskommittén för högre musikutbildning som tillsattes år 1970 som en följd av riksdagens beslut om riktlinjer för en reform av den högre musikutbildningen (prop. 1970:25, SU 1970:108, rskr 1970:274), har vissa uppgifter som rör innehållet och organisationen av den framtida verksamheten vid Folkliga musikskolan Ingesund och musiklinjen vid Framnäs folkhögskola.

I 1966 års beslut om förbättrade statsbidrag till folkhögskolan ingick även ett s. k. saneringsbidrag till rörelsefolkhögskolor. Detta bidrag har under budgetåret 1967/72 utgjort 2 milj. kr. per år och utgår innevarande budgetår med 1 milj. kr. Riksdagen har (UbU 1972:14) uttalat önskan om förslag från Kungl. Maj:ts sida angående den fortsatta saneringen av rörelsefolkhögskolornas ekonomi. Underlag för ett sådant förslag bör

utarbetas av de sakkunniga. En riktpunkt bör därvid vara att ett sådant bidrag inte skall ingå som ett reguljärt inslag i statens ekonomiska stöd till folkhögskolan och att bidraget successivt bör minska. I övrigt bör de sakkunniga ej gå in på frågor om statsbidrag.

Utredningen har under tiden februari — oktober 1973 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med representanter för Svenska Folkhögskolans lärarförening och Sveriges Folkhögskolelevers förbund. Vidare har utredningen gjort studiebesök vid folkhögskolor i stockholmstrakten och Västernorrland.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

48. 1973 års betygsutredning (U 1973:01)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1973 för att pröva frågan om betygsättningen i grundskola och gymnasieskola (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1973):

Ordförande:

Sandgren, C. Lennart, statssekreterare (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Ledamöter:

Elmstedt, Claes Y., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Håvik, I. Doris H., assistent, led. av riksdagen (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Hörlén, E. Linnea, adjunkt, led. av riksdagen (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Jönsson, Hans E., ombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Nilsson, H. Christer, socionom, led. av riksdagen (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Strindberg, Per-Olof J., länsombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 23 februari 1973)

Experter:

Arvidsson, Olof (Olle), rektor (fr.o.m. den 6 november 1973)

Breidensjö, Monica, utbildningssekreterare (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Båvenholm, Siv, redaktör (fr.o.m. den 3 juli 1973)

Carlsson, Leif, lektor (fr.o.m. den 3 juli 1973)

Dihlström, Klas, lektor (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Ellnebrand, Rolf, ombudsman (fr.o.m. den 3 juli 1973)

Fleischer, B. Lennart, sekreterare (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Georén, Sven, förbundskassör (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Klason, Lars-Erik, ombudsman (fr.o.m. den 15 augusti 1973)

Lönnroth, Ann Mari, redaktör (fr.o.m. den 3 juli 1973)
 Nilsson, Sven, sekreterare (fr.o.m. den 15 augusti 1973)
 Nordfors, Lennart, studerande (fr.o.m. den 15 augusti 1973)
 Schelin, Leif, fil. mag. (fr.o.m. den 15 augusti 1973)
 Sjöström, Hans, redaktionschef (fr.o.m. den 15 augusti 1973)
 Svensson, Anders, rektor (fr.o.m. den 3 juli 1973)

Sekreterare:

Löfvqvist, Gert E., lektor (fr.o.m. den 1 april 1973)

Lokal: Lärarhögskolan, Munkhättegratan 3, Fack, 200 45 Malmö 23, tel. 040/92 40 60

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 16 februari 1973):

1. Kungl. Maj:t uppdrog den 3 oktober 1969 åt skolöverstyrelsen (SÖ) att utreda behovet av betyg i skolväsendet samt betygsättningens effekter, funktioner och form. Med skrivelse den 1 november 1972 har SÖ överlämnat förslag till åtgärder avseende betygsättningen i grundskola och gymnasieskola. Enligt förslaget bör betygsättning t. v. behållas. Principerna för betygsättningen bör dock ändras. I fråga om den fortsatta handläggningen av förslaget framhåller SÖ avslutningsvis att det inte ankommit på SÖ att avgöra huruvida, utöver den behandling betygsfrågan fått inom SÖ, även en parlamentariskt sammansatt grupp skulle överväga och ta ställning till föreliggande material och förslag före en slutlig prövning av förslagets huvuddrag i riksdagen.

Utformning och tillämpning av betygsättningen i skolan har av olika skäl ofta ifrågasatts. Senast i anslutning till det nu framlagda förslaget och förarbetena till detta har debatten varit livlig. Ett från alla synpunkter idealiskt betygsystem tycks vara omöjligt att finna. Det är mot den bakgrunden angeläget att man når en så bred uppslutning som möjligt kring ett beslut i betygsfrågan.

Jag finner det därför naturligt att, innan statsmakterna tar slutlig ställning till betygsystemets utformning, särskilda sakkunniga med företrädare för de politiska partierna prövar att, med utgångspunkt i SÖ:s förslag, finna en lösning om vilken i allt väsentligt enighet kan nås. De sakkunniga bör nu tillkallas.

Under det arbete som lett fram till SÖ:s förslag har de närmast berörda — främst lärare, elever och föräldrar — erhållit tillfälle att under arbetet och vid remissbehandlingen ge sin uppfattning till känna i betygsfrågan. Det är viktigt att även de sakkunniga inför sina ställningstaganden på ett tidigt stadium ger dessa grupper möjlighet att redovisa sina uppfattningar. Det är angeläget att de sakkunniga därvid söker få fram konstruktiva förslag från de berörda och inte bara kritiska synpunkter på olika betygsystem.

2. Jag delar SÖ:s uppfattning att man t. v. måste behålla betygsättningen, i första hand därför att betygen inte kan undvaras vid antagning till utbildning där antalet sökande är större än antalet utbildningsplatser. När det gäller tillträde till högre utbildning har statsmakterna fattat beslut om att betyg — kompletterade med studielämplighetsprov och arbetslivserfarenhet — skall utgöra underlaget för meritvärderingen (prop. 1972:84, UbU 1972:31, rskr 1972:240). På längre sikt kan man kanske komma fram till andra urvalsinstrument men detta förutsätter ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete.

De sakkunnigas uppgift blir vidare att belysa vilka konsekvenser förslaget kan ha för skolarbetet och möjligheterna att uppfylla skolans mål. Kritik har riktats mot det relativa betygssystemet för att det leder till en ständig rangordning av eleverna och därigenom motverkar strävandena till samarbete och solidaritet. Från elevhåll har förarbetena till det nu framlagda förslaget kritiserats för att det skulle kunna leda till en skola där utvärdering genom prov av mätbara kunskaper och färdigheter sätts i centrum, varigenom skolans övergripande mål skulle kunna undanskymmas. De sakkunniga bör analysera denna fråga och därvid även uppmärksamma vilka effekter SÖ:s förslag kan ha för de svagpresterande elevernas skolsituation. SÖ bör ställa till förfogande ett underlag som visar hur förslaget om kursrelaterat betygssystem skulle fungera i praktiken.

3. Ett genomförande av SÖ:s förslag om s. k. kursrelaterade betyg förutsätter preciseringar av läroplanernas allmänt hållna mål i form av centralt utarbetade mål- och kursbeskrivningar. Det finns även andra skäl som talar för en sådan precisering när det gäller kunskaper och färdigheter. Preciseringen skulle kunna bli ett stöd vid undervisningens planering och genomförande. Den är också värdefull som en ytterligare information om skolans mål och uppgifter. Genom sådana preciseringar kan det bli möjligt att fastställa vilka kunskaper och färdigheter alla elever bör uppnå i skolarbetet. I arbetet med denna målprecisering är det viktigt att man försöker konkretisera och ge olika förslag och modeller för hur de övergripande målen och riktlinjerna för skolan kan tillämpas i undervisningen. De sakkunniga bör därför oberoende av vilket betygssystem man väljer utgå från att en läroplansutveckling kommer till stånd — inom ramen för SÖ:s pedagogiska utvecklingsarbete — som innebär en precisering av angivet slag.

4. De sakkunnigas förslag till betygssystem bör grundas på dels allmänna bedömningar av hur det föreslagna betygssystemet skulle fungera som urvalsinstrument och vilka effekter det skulle ha på skolarbetet och möjligheterna att uppfylla skolans mål, dels överväganden rörande olika detaljer i systemet. Till dessa senare hör — som framgår av SÖ:s förslag — betygsskalan, antalet betygstillfällen, frågan om betyg skall ges i alla ämnen och omfattningen av olika former av centralt framställda prov. Beträffande SÖ:s förslag om minimikrav för betyg i gymnasieskolan vill jag erinra om att en bestämmelse av motsvarande slag redan finns i skolstadgan (jfr prop. 1970:159 s. 65). Frågan om den framtida organisationen av provkonstruktionsverksamheten inom utbildningsväsendet ankommer det på utredningen om skolan, staten och kommunerna att pröva.

Till de frågor som de sakkunniga särskilt bör uppmärksamma hör kostnaderna för att genomföra ett nytt betygssystem. De sakkunniga bör från SÖ inhämta uppgift om de totala kostnader som beräknas för ett genomförande av SÖ:s förslag, liksom även göra en beräkning av kostnaderna för läroplansutveckling och provorganisation. De sakkunniga bör vidare söka bedöma konsekvenserna på läromedelsområdet av ett nytt betygssystem.

Beträffande frågan om urval till gymnasieskola och högre utbildning vill jag erinra om att kompetenskommittén enligt sina direktiv bl. a. har att utforma ett system för urval bland behöriga sökande till högre utbildning. De sakkunniga bör därför begränsa sitt arbete i denna del till urvalsfrågor vid tillträde till gymnasieskolan och därvid särskilt redovisa hur arbetslivserfarenhet skulle kunna tillgodoräknas i meritvärderingsunderlaget även på detta utbildningsstadium. Denna fråga har SÖ aktualiserat i skrivelse den 18 december 1972. Därvid bör de sociala effekterna av en

sådan meritvärdering belysas.

Jag vill även peka på att det ökade intresset för yrkesinriktade studier under senare tid skärpt konkurrensen så att elever med låga betyg i vissa fall inte tagits in på den yrkesinriktade gymnasieskolelinje de i första hand sökt till men däremot beretts plats på en mer teoretiskt krävande linje. De sakkunniga bör därför diskutera om det inom vissa utbildningsvägar finns behov av att modifiera intagningsystemet för att kunna ta in elever som har redovisat mindre goda teoretiska studieprestationer men vilka det av andra skäl är angeläget att bereda plats i gymnasieskolans yrkesutbildande studievägar.

En speciell fråga som de sakkunniga bör beakta är utbildningsutskottets av riksdagen godkända uttalande, (UbU 1972:31 s. 10, rskr 1972:240) om att man bör söka rätta till icke önskvärda effekter av gällande kvoteringsbestämmelser. En sådan förändring bör dock ske med bibehållande av de grundläggande syftena med nuvarande kompetensregler.

Slutligen bör de sakkunniga lägga fram förslag till tidsplan för genomförande av ett eventuellt nytt betygssystem.

De sakkunniga bör hålla sig underrättade om arbetet inom utredningen om skolans inre arbete, i de delar de sakkunniga berörs av utredningen, liksom om arbetet inom kompetenskommittén.

Utredningen har under tiden februari — oktober 1973 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har hållits två sammanträden med en särskild arbetsgrupp för framställning av betygsbroschyr.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

49. Utredningen (U 1973:02) rörande Nämnden för svensk språkvård

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1973 för att utreda frågan om Nämndens för svensk språkvård framtida ställning och organisation:

Ordförande:

Stiernstedt, K. Jan T., expeditionschef

Ledamöter:

Molde, F. Bertil, professor

Ståhle, Carl Ivar, professor

Expert:

Nöteberg, Rolf M., hovrättsassessor (fr.o.m. den 15 juni 1973)

Sekreterare:

Widgren, Greger G., kanslisekreterare (fr.o.m. den 27 februari 1973)

Direktiv (ämbetskrivelse till Nämnden för svensk språkvård den 16 februari 1973):

De sakkunniga skall särskilt uppmärksamma möjligheterna att anknyta verksamheten till institutionen för nordiska språk vid universitetet i Stockholm.

Utredningen har under februari — juli 1973 hållit sju sammanträden.

Utredningen har den 15 augusti 1973 avgett betänkandet (Ds U 1973:10)

Nämnden för svensk språkvård — framtida ställning och organisation.

Uppdraget är därmed slutfört.

50. Obligatoriekommittén (U 1973:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 mars 1973 för utredning rörande det obligatoriska medlemskapet i studerandesammanslutningar m.m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1973):

Ordförande:

Berg, C. G. Håkan, departementsråd (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Ledamöter:

Eliasson, Anna B., fil. mag., led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Ericson, Sture T., chefredaktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Sandqvist-Örnberg, Berit M-L., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 30 mars t.o.m. den 14 november 1973)

Svegfors, Mats, jur. studerande (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Weibull, Martin C., universitetslektor (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Öhlund, Per T., byrådirektör (fr.o.m. den 15 november 1973)

Experter:

Boberg, L. Håkan, kanslisekreterare (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Sandqvist-Örnberg, Berit M-L., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 15 november 1973)

Sekreterare:

Zetterquist, Urban G., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Bitr. sekreterare:

Holmgren, Kjell, fil. kand. (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 08/763 18 65 (Zetterquist), Götabergsgatan 9, 2 tr., 411 34 Göteborg, tel. 031/17 99 50 (Holmgren)

Direktiv (anförande av statsrådet Moberg till statsrådsprotokollet den 9 mars 1973):

De studerande vid universiteten, vissa högskolor inom utbildningsdepartementets område samt jordbrukets högskolor är skyldiga att tillhöra sammanslutningar av olika slag. Vid samtliga berörda läroanstalter avser denna skyldighet medlemskap i studentkår eller elevkår. Därutöver avser den vid universitetet i Uppsala och — i huvudsak — vid universitetet i Lund medlemskap i nation samt vid övriga universitet och vid karolinska institutet medlemskap i studentförening för fakultet. Den verksamhet som nämnda sammanslutningar direkt eller indirekt bedriver är delvis statsunderstödd eller på annat sätt reglerad genom statliga bestämmelser.

Lämpligheten av de nuvarande föreskrifterna om obligatoriskt medlemskap i studerandesammanslutningar har de senaste åren diskuterats såväl från principiella utgångspunkter som med hänsyn till de olikheter som föreligger i detta avseende mellan skilda läroanstalter.

För att få underlag för en närmare diskussion om det obligatoriska medlemskapet tillkallade jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juli 1970 en sakkunnig med uppdrag att kartlägga studerandesammanslutningarnas verksamhet och deras ekonomiska och rättsliga förhållanden, att klarlägga vilken betydelse olika delar av verksamheten har för den enskilde studeranden och olika grupper av studerande samt att analysera i vad mån obligatoriet är en förutsättning för olika delar av verksamheten. I uppdraget ingår däremot inte att avge förslag i frågan om obligatoriet bör behållas eller avskaffas eller i fråga om lösningar av de problem som aktualiseras vid ett eventuellt avskaffande av detsamma. Den sakkunnige, som antagit namnet kårobligatorieutredningen, beräknas redovisa resultatet av sitt arbete under våren 1973.

Jag förordar nu — efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet — att särskilda sakkunniga tillkallas för att pröva frågan om det obligatoriska medlemskapet i studerandesammanslutningar och för att — i den mån denna prövning leder till förslag om förändringar i nuvarande regler — utreda vissa frågor som då aktualiseras.

De delar av studerandesammanslutningarnas verksamhet som är av betydelse för övervägandena i obligatoriefrågan avser i huvudsak två områden. Dels berörs i sammanhanget sammanslutningarnas direkta eller indirekta ansvar för studiesociala och serviceanordningar för de studerande såsom studentbostäder, restauranger, hälsovård, motionsverksamhet och samlingslokaler, dels berörs deras uppgift att företräda de studerande i skilda sammanhang, dvs. vad man kan kalla studerandefacklig verksamhet.

Beträffande det framtida ansvaret för vissa delar av den berörda studiesociala verksamheten har statsmakterna tagit principiell ställning. Beträffande andra delar pågår utredningsarbete.

Sålunda har beslut fattats om att den särskilda långivningen till studerandebostäder skall upphöra (prop. 1971:01 bil. 13 s. 203, CU 1971:12, rskr 1971:92). Gällande särskilda bestämmelser om bostadslån till studentbostadsföretag, i vilka studerandesammanslutningarna har ett reglerat inflytande, skall dock få tillämpas under en övergångstid fram till den 1 juli 1974. Studentbostadsföretagen förutsätts efter lokala överenskommelser med vederbörande kommuner uppgå i eller ombildas till allmännyttiga bostadsföretag eller, alternativt, bestå men då endast som förvaltare av bostadsbestånd som tillkommit enligt nu gällande bestämmelser.

Vidare har Kungl. Maj:t genom tilläggsdirektiv den 26 maj 1972 uppdragit åt universitetsrestaurangkommittén att utreda och framlägga förslag

beträffande formerna för den framtida driften av restauranger vid universitet och högskolor. I detta utredningsarbete prövas bl.a. ändamålsenligheten av den sedan år 1967 tillämpade ordningen att särskilda aktiebolag, för vilka studerandesammanslutningarna är huvudmän, ansvarar för driften av verksamheten.

Slutligen har jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 augusti 1972 tillkallat en sakkunnig för utredning rörande studerandehälsovården. I den sakkunniges uppdrag ingår att pröva frågan om en förändring av den sedan år 1967 tillämpade ordningen med en separat organisation för studerandehälsovården under huvudmannaskap av en av studerandesammanslutningarna på varje berörd ort bildad kårortsnämnd. Den sakkunnige skall beakta bl.a. det arbete som pågår inom kårobligatoriet utredningen och vad som kan följa därav.

För motionsverksamheten har studerandesammanslutningarna utom på en av de berörda orterna övertagit ansvaret på det sätt som förutsattes vid statsmakernas beslut år 1967. Sålunda vilar i Lund huvudmannaskapet för verksamheten på universitetet, medan på övriga orter samma ordning gäller som i fråga om studerandehälsovården.

När det gäller samlingslokaler har den av chefen för inrikesdepartementet tillkallade samlingslokalutredningen föreslagit (SOU 1971:92) att för studentkårlokaler, med undantag av restauranglokaler, samma stödbestämmelser skall gälla som för allmänna samlingslokaler. Jag har vid min anmälan av anslaget till lånefonden för studentkårlokaler i 1973 års statsverksproposition (bil. 10 s. 531) förordat att det särskilda stödet till studentkårlokaler skall stå kvar oförändrat med hänsyn till pågående utredningsarbete om de obligatoriska studerandesammanslutningarnas verksamhet m.m. Jag ser emellertid inte studerandesammanslutningarnas ansvar för samlingslokaler i nuvarande former som ett motiv i sig för att behålla ett obligatorium.

Enligt min bedömning kan — mot bakgrund av vad jag här anfört — studerandesammanslutningarnas statligt reglerade ansvar för vissa studiesociala anordningar och serviceanordningar knappast motivera att ett obligatoriskt medlemskap bevaras. Jag har i fråga om bostäder och kårlokaler för studerande samrått med chefen för inrikesdepartementet och i fråga om motionsverksamheten med chefen för jordbruksdepartementet. Berörda departementschefer torde återkomma till Kungl. Maj:t i dessa frågor i den mån resultatet av de överväganden om obligatoriet som jag nu förordar ger anledning till förändringar av nuvarande huvudmannaskapsförhållanden m.m.

De sakkunnigas prövning av skälen för ett obligatorium bör således enligt min mening utgå från den fackliga delen av studerandesammanslutningarnas verksamhet.

Att de studerande medverkar i den högre utbildningens lokala planering och förvaltning har länge betraktats som naturligt. Under de senaste åren har, främst genom en omfattande försöksverksamhet med nya samarbetsformer, bl.a. de studerande beretts tillfälle att i väsentligt ökad utsträckning ta del i ledningen m.m. av universitet och högskolor. Denna medverkan är i sig inte att se enbart som uttryck för en intresserepresentation. De studerande fyller också som en av de i utbildningen direkt engagerade grupperna en betydelsefull expertfunktion. Det är emellertid enligt min mening såväl för statsmakterna som för olika centrala och lokala myndigheter väsentligt att det för de studerande i den eftergymnasiala utbildningen — liksom för olika personalgrupper och för andra

studerandegrupper — finns representativa organisationer som kan företräda resp. grupp i olika sammanhang.

I detta sammanhang bör emellertid beaktas att gruppen universitets- och högskolestuderande de senaste åren blivit betydligt mera heterogen i fråga om bl.a. ålder, studiebakgrund, yrkeserfarenhet, anknytning till utbildningsorten samt längden av önskad utbildning. Mot bakgrund av de aktuella strävandena att utnyttja universitets- och högskoleorganisationen för skilda kategoriers utbildningsbehov och att utveckla mönster av återkommande utbildning finns det anledning att utgå från att det kommer att finnas betydande variationer av detta slag bland de studerande på högskolenivå även i framtiden.

De sakkunniga bör mot denna bakgrund allsidigt pröva om det beträffande just universitets- och högskolestuderande föreligger särskilda skäl för en obligatorisk anslutning till fackliga sammanslutningar eller för andra former för samhällelig reglering av eller stöd till sådana sammanslutningar.

En utgångspunkt för övervägandena bör vara att med avseende på ev. statlig reglering såvitt möjligt enhetliga förutsättningar för studerandefacklig verksamhet bör gälla såväl på olika universitets- och högskoleorter som för olika jämförbara studerandegrupper.

Det bör beaktas att den del av den studerandefackliga verksamheten som avser de studerandes sociala förhållanden i skilda avseenden naturligen kommer att öka i omfattning i den mån ansvaret för olika studiesociala anordningar förs över från studerandesammanslutningarna eller av dessa bildade organ till andra.

Om de sakkunniga bedömer att förutsättningarna för studerandefacklig verksamhet inom universitet- och högskoleområdet är av den arten att de påkallar statliga regler om studerandesammanslutningar i någon form, bör de i första hand överväga om de avsedda syftena kan nås utan något obligatoriskt medlemskap. Lösningar som utan en obligatorisk anslutning kan ge förutsättningar för utveckling av representativa studerandefackliga organisationer förtjänar sålunda enligt min mening särskild uppmärksamhet.

Om de sakkunniga finner skäl föreligga för statliga bestämmelser om studerandesammanslutningar — obligatoriska eller frivilliga — bör de utarbeta förslag beträffande karaktären av och uppgifterna för de sammanslutningar som då bör komma i fråga. De bör bl.a. precisera vilka grunder som skall gälla för sammanslutningarnas anknytning till universitets- och högskoleorganisationen samt i vilka avseenden sammanslutningarna med hänsyn till samhällets intressen och den enskildes rätt bör vara underkastade statliga regler eller statlig insyn.

Om däremot de sakkunniga avvisar en ordning med statliga bestämmelser rörande fackliga sammanslutningar för universitets- och högskolestuderande, bör de överväga vilka anordningar som kan vara påkallade inom läroanstalternas ram för att ge förutsättningar för en från representativitetssynpunkt tillfredsställande medverkan av studerande i läroanstalternas förvaltning m.m. Härvid bör bl.a. beaktas frågan hur myndigheterna skall förhålla sig vid en eventuell konkurrens mellan olika frivilliga sammanslutningar som gör anspråk på att företräda de studerande.

Det är angeläget att de sakkunniga i sina överväganden söker tillgodogöra sig de erfarenheter som vunnits av de hittillsvarande formerna för studeranderepresentation i olika organ, såväl de stadgeenliga formerna som

de som tillämpats i försöksverksamheten med nya samarbetsformer. De sakkunniga bör vidare beakta de förslag om högskoleväsendets organisation som 1968 års utbildningsutredning (U 68) inom kort lägger fram.

De obligatoriska studerandesammanslutningarna har genom åren förvärvat omfattande tillgångar av olika slag, bl.a. fastigheter. De har också ekonomiska åtaganden i skilda former. Omfattningen och den närmare karaktären av dessa tillgångar och åtaganden torde komma att belysas av kårobligatorieutredningen.

Om de sakkunnigas överväganden leder fram till förslag som innebär att det obligatoriska medlemskapet i befintliga studerandesammanslutningar helt eller till någon del skall upphöra, bör de sakkunniga i nära kontakt med de berörda sammanslutningarna pröva och utarbeta förslag om hur avvecklingen bör genomföras. Därvid bör en utgångspunkt vara att en avveckling av obligatoriet inte skall leda till några nya åtaganden för statsverket. I sammanhanget bör bl.a. beaktas att sammanslutningarna förvärvat egendom delvis med statligt stöd samt att de gjort åtaganden av skilda slag.

Som jag redan berört bör de sakkunniga i sitt arbete hålla kontakt med centrala och lokala utbildningsmyndigheter och studerandeorganisationer. De bör också hålla kontakt med de nämnda utredningarna rörande dels restaurangverksamheten, dels studerandehälsovården. De sakkunnigas arbete bör bedrivas skyndsamt och vara slutfört under hösten 1974. Med utgångspunkt i att beslut på grundval av de sakkunnigas förslag bör kunna fattas vid 1975 års riksdag, bör de sakkunniga också i den mån deras förslag i huvudfrågan påkallar det, lägga fram förslag om tidplan m.m. för övergång till en ny ordning.

Kommittén har under tiden mars — oktober 1973 hållit fyra sammanträden och gjort en studieresa. Kommittén har haft överläggningar med olika utredningar, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

51. Utredningen (U 1973:04) rörande radionämndens organisation m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1973 för utredning rörande radionämndens organisation m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 9 april 1973):

Utredningsman:

Wieslander, K. H. Bengt, regeringsråd (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Expert:

Nowak, Kjell, docent (fr.o.m. den 30 augusti 1973)

Sekreterare:

Assarson, Per A., hovrättsassessor (fr.o.m. den 30 mars 1973)

Lokal: Radionämnden, Svartmangatan 9, 4 tr., 111 29 Stockholm, tel. 11 75 73 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 30 mars 1973):

Enligt radiolagen (1966:755) finns för granskning av radioprogram som förekommit i rundradiosändning radionämnden. I instruktionen (1967:449) för radionämnden (ändrad 1970:577) preciseras nämndens uppgift till att avse övervakning av att Sveriges Radio utövar sin ensamrätt att avgöra vilka radioprogram som skall förekomma i rundradiosändning från sändare i Sverige opartiskt och sakligt samt i övrigt i enlighet med de riktlinjer för företagets programverksamhet som fastställts genom avtalet mellan staten och Sveriges Radio. Det åligger nämnden att granska radioprogram som förekommit i rundradiosändning samt att pröva anmärkning mot visst program.

Nämndens nuvarande arbetsformer grundar sig på statsmakternas beslut år 1966 angående rundradios fortsatta verksamhet m. m. (jfr. prop. 1966:136, SU 1966:163, rskr 1966:488). Sedan nämnda beslut fattades har sändningstiden för TV:s riksprogram mer än fördubblats. Även ljudradios riksprogram har ökat i omfattning. Härtill kommer den ökade programverksamheten på regional nivå i ljudradio och TV.

Antalet till radionämnden framförda anmärkningar mot program i ljudradio och television har ökat markant under senare år. Antalet inkomna ärenden uppgick sålunda för år 1970 till 228, för år 1971 till 413 och hade för år 1972 stigit till 653. Ökningen synes fortsätta. Sålunda har under innevarande år intill den 8 mars inkommit 275 ärenden.

I den ökade sändningstiden torde ligga en av förklaringarna till att antalet anmälningar till radionämnden ökat så kraftigt under de senaste åren. En annan förklaring torde vara att nämndens verksamhet blivit mera känd. Nämnden har sålunda kommit att i den allmänna debatten om Sveriges Radios programpolitik inta en mera central ställning än tidigare. Det bör i sammanhanget understrykas att antalet av nämnden fällda eller kritiserade program är mycket litet i förhållande till antalet anmälningar och anmälda program.

Ledamotskapet i radionämnden har karaktär av bisyssla. Detsamma gällde tidigare även nämndens sekreterare. Den kraftiga ökningen av antalet anmälningar har medfört att nämnden fått en orimligt stor arbetsbörda.

Mot bakgrund härav lämnade nämnden i april 1971 ett förslag till förbättrad kansliorganisation. Nämnden skisserade tre alternativ till en ny organisation som syftade till att effektivisera nämndens verksamhet och över huvud taget förbättra arbetsförhållandena genom en mera ingående beredning av inkommande ärenden. Enligt ett alternativ skulle en särskild, från nämnden fristående, tjänsteman tillsättas med befogenheter motsvarande dem som tillkommer näringsfrihetsombudsmannen och konsumentombudsmannen samt allmänhetens pressombudsman. Som ett annat alternativ angavs att det skulle ankomma på ordföranden att avgöra vilka anmälningar som skulle behandlas av nämnden. Alternativet förutsatte att ordföranden heltidsanställdes. Som ett tredje alternativ angav nämnden att sekreteraren heltidsanställdes. Nämnden förordade det första alternativet. Med hänsyn till att detta behövde närmare utredas och krävde riksdagsbeslut och därför inte kunde genomföras till den 1 juli 1971 föreslog

nämnden att det tredje alternativet skulle prövas som ett provisorium från nämnda dag.

Kungl. Maj:t har ännu inte tagit slutlig ställning till det av nämnden förordade alternativet. I avbidan härför har nämndens kansli, i huvudsaklig överensstämmelse med nämndens tredje alternativ, förstärkts fr. o. m. den 1 januari 1972 då nämnden fick en heltidsanställd sekreterare och ett heltidsanställt biträde. Det bör i sammanhanget observeras att nämnden i februari 1973 beslutat att ytterligare förstärka organisationen med en heltidsanställd biträdande sekreterare.

Antalet anmälningar har visat en fortsatt kraftig uppgång efter det att nämnden i april 1971 lade fram sina förslag om en förbättrad kansliorganisation. Ärendebalansen vid utgången av år 1972 uppgick sålunda till 236 ärenden, avseende sammanlagt ca 120 program. Nämnden har i sin verksamhetsberättelse för nämnda år uttalat att den anser det realistiskt att räkna med en fortsatt ökning av antalet anmälningar. Antalet hittills i år inkomna ärenden bestyrker tillfullo denna bedömning.

Radionämnden har till uppgift att övervaka att Sveriges Radios programverksamhet bedrivs i enlighet med de riktlinjer för programverksamheten som återfinns i radiolagen och avtalet mellan staten och Sveriges Radio. Detta ger nämnden en synnerligen betydelsefull ställning i ett system för rundradioverksamheten som innefattar att ett programföretag på grund av ett långfristigt avtal med staten har ensamrätt att bestämma vilka program som skall förekomma i rundradiosändning från sändare i Sverige.

Den efterhandsgranskning av radio- och TV-program som radionämnden har att utföra kan företas såväl på nämndens eget initiativ som med anledning av anmälningar från allmänheten. Den markant ökade anmälningsfrekvensen har gjort att nämnden — trots de förstärkningar av kansliorganisationen som har redovisats i det föregående — i huvudsak måste koncentrera sina arbetsresurser på prövningen av inkommande anmälningar mot särskilda program. Det kraftigt ökade antalet anmälningar kan dock sägas ha medfört att nämnden fått en mera allsidig överblick över programverksamheten. Genom att nämnden sålunda — och särskilt under år 1972 — haft att pröva program av de flesta förekommande typer har nämndens beslut också kommit att täcka ett mera representativt urval av rundradiosändningarna. Granskningsverksamheten blir likväl starkt beroende av anmälningarna som i viss mån återspeglar uppenbart ensidiga politiska och etiska värderingar och alltså inte allsidigt speglar programverksamheten. Det finns anledning pröva om inte granskningen i stället i ökad omfattning bör grundas på nämndens egna initiativ.

Erfarenheterna av nämndens hittillsvarande verksamhet och också de metoder och den organisation som krävs för en breddad granskning bör utredas mot bakgrund av vad jag nyss anfört. Utredningen bör anföras åt en särskild utredningsman som bör arbeta i nära kontakt med radionämnden.

Utredningsmannens huvuduppgift bör vara att undersöka förutsättningarna för att förbättra radionämndens arbetssituation och att bredda granskningen. Detta innebär inte att några nya moment skall tillkomma i radionämndens arbete utan avsikten är att ge radionämnden reella möjligheter att fullgöra de uppgifter som ankommer på den. En utgångspunkt för utredningsmannen skall vara att nuvarande ordning med radiolagen och avtalet mellan staten och Sveriges Radio som grund för rundradioverksamheten skall ligga fast. Nämndens granskningsarbete skall

sålledes liksom f. n. bestå uteslutande i en granskning i efterhand.

När det gäller frågan om att förbättra arbetsituationen bör de alternativ som radionämnden tidigare fört fram övervägas. Andra möjligheter att avlasta ledamöterna och suppleanterna bör också kunna prövas, t. ex. en organisation av arbetet på avdelningar och utökning av antalet ledamöter och suppleanter i den mån detta kan ske utan att man äventyrar enhetligheten i radionämndens praxis.

Utredningen av formerna för en breddad granskningsverksamhet kan kräva medverkan av särskild expertis t. ex. när det gäller metoderna för en mera systematisk granskning av programutbudet.

Förslagen bör kostnadsberäknas. Utgångspunkten vid bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av förslagen bör vara att kostnaderna för nämndens verksamhet liksom hittills bör bestridas med de avgiftsmedel som flyter in i rundradiorörelsen.

Enligt avtalet mellan Sveriges Radio och staten skall Sveriges Radio utan dröjsmål tillstålla radionämnden det material som behövs för nämndens granskningsverksamhet. Utredningsmannen bör mot bakgrund härav i samråd med Sveriges Radio undersöka vilka konsekvenser för företaget som förslagen kan ha när det gäller att tillhandahålla de tekniska och andra resurser som krävs för granskningen.

Utredningsmannen bör föreslå de författningsändringar som föranleds av förslagen.

Samråd bör äga rum med massmedieutredningen.

Utredningsmannen har haft ett sammanträde med experten. Vidare har överläggningar ägt rum med radionämnden och företrädare för Sveriges Radio.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

52. 1973 års expertgrupp för konstutbildning (U 1973:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1973 för att utreda vissa frågor som rör utbildning inom bildkonst, konsthantverk och design (se Post- och Inrikes tidn. den 9 april 1973):

Ordförande:

Virdebrant, B. Carl-Erik, kansliråd (fr.o.m. den 4 april 1973)

Ledamöter:

Furumark, Ann-Marie, rektor (fr.o.m. den 4 april 1973)

Jansson, K. Rune, professor (fr.o.m. den 4 april 1973)

von Schantz, K. Philip G., professor (fr.o.m. den 4 april 1973)

Expert:

Simon, Dorothée, fil. kand. (fr.o.m. den 22 oktober 1973)

Sekreterare:

Uhlin, J. Åke, byrådirektör (fr.o.m. den 4 april 1973)

Lokal: Svartmangatan 9, 111 29 Stockholm, tel. 10 24 59, 10 23 71

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 30 mars 1973):

1. Utgångsläge

Konstnärsutbildningssakkunniga har i betänkandet (SOU 1970:66) Högskolor för konstnärlig utbildning avgett förslag till framtida organisation av den högre konstnärs- och designerutbildningen. Betänkandet har remissbehandlats.

Förslaget innebär bl. a. att konstnärs- och designerutbildningen organiseras på två nivåer. Den grundläggande delen av utbildningen föreslås ske gemensamt vid formhögskola, medan den andra och specialiserade delen av utbildningen delas upp på utbildning av fria konstnärer, förlagd till konsthögskola, och designers, förlagd till designhögskola. Enligt förslaget skall högskolorna organisatoriskt vara åtskilda. Utbildningen vid formhögskola föreslås bli tvåårig och utbildningen vid resp. konst- och designhögskola treårig.

De sakkunniga har i sitt förslag även framfört synpunkter på utbildningen av teckningslärare. Den närmare utformningen av teckningslärarutbildningen har senare behandlats av lärarutbildningskommittén i betänkandena (SOU 1972:92 och 93) Fortsatt reformering av lärarutbildningen resp. Förslag till studieplaner. Förslagen remissbehandlas f. n.

Utbildningen av teckningslärare är, som också konstnärsutbildningssakkunniga framhåller, en mycket betydelsefull del av den högre konstnärliga utbildningen. Därför kan frågan om den konstnärliga utbildningens innehåll, organisation och dimensionering inte avgöras i sin helhet förrän lärarutbildningskommitténs förslag i fråga om teckningslärarutbildningen prövats av statsmakterna. Det är emellertid samtidigt angeläget att reformarbetet på den högre konstnärliga utbildningens område kan föras vidare utan onödiga dröjsmål. Redan före ett bindande ställningstagande i de frågor som rör den konstnärliga utbildningen kan ett visst förberedande arbete äga rum. Jag föreslår att en särskild expertgrupp tillkallas för detta arbete (jfr. prop. 1973:1 bil. 10 s. 137 och 141).

2. Uppgifter 2.1 Allmänt

Expertgruppens uppgifter bör gälla utbildningen inom bildkonst, konsthantverk och design. I fråga om den högre utbildningen inom dessa områden bör gruppens uppdrag t. v. begränsas till i huvudsak studieorganisationsfrågor. Gruppen bör vidare svara för vissa kompletterande undersökningar och förslag beträffande förberedande konstnärlig utbildning samt fortbildningen på området.

2.2 Förberedande konstnärlig utbildning

Enligt konstnärsutbildningssakkunnigas förslag bör den grundläggande konstnärliga utbildningen vid formhögskola ha karaktär av eftergymnasial utbildning och således normalt föregås av fullföljda studier inom gymnasieskolan. Den grundläggande utbildningen skall enligt förslaget vara utformad så att de studerande får möjlighet att pröva sina förutsättningar och intressen för olika typer av verksamhet med konstnärlig inriktning. En av uppgifterna för den föreslagna formhögskolan är således enligt de sakkunniga att vara anlagsprövande och yrkesvägledande. För tillträde till

formhögskolan föreslår de sakkunniga som allmänt behörighetskrav genomgången gymnasieskola och som speciellt behörighetskrav kreativ begåvning. Vid urvalet skall enligt de sakkunniga en allmän bedömning göras av de sökandes meriter. Den kreativa begåvningen skall därvid tillmätas den största betydelsen.

Vissa möjligheter till konstnärligt inriktade studier bör enligt konstnärsutbildningssakkunniga finnas inom gymnasieskolan, bl. a. i form av en utbildningslinje med bestämd inriktning mot viss yrkesverksamhet. De sakkunniga avvisar däremot tanken på en särskild utbildningslinje med allmänt konstnärlig inriktning som främst skulle syfta till att förbereda för fortsatta konstnärliga studier på högskolenivå. En alltför tidig styrning av ungdomar med konstnärlig begåvning till en sådan särskild utbildning på gymnasial nivå kan enligt de sakkunniga bidra till att konstnärskåren får en ensidig rekrytering.

F. n. är det regel att de som börjar sina studier vid de högre konstnärliga utbildningsanstalterna har flera års förberedelse vid en eller flera konstskolor bakom sig. Konstnärsutbildningssakkunnigas betänkande innehåller endast en översiktlig genomgång av de möjligheter till förberedande konstnärlig utbildning som nu finns. Denna utbildning är mycket splittrad. Utbildningen kan bedrivas vid folkhögskola eller vid kommunal eller privat skola. Statsstöd utgår i allmänhet men i varierande former. I några fall är läroplanerna fastställda av skolöverstyrelsen men i allmänhet fastställer varje skola själv undervisningens uppläggning och innehåll.

Mot denna bakgrund finns det skäl att nu närmare inventera de möjligheter till förberedande konstnärlig utbildning som f. n. erbjuds. Expertgruppen bör således göra en kartläggning av den utbildningsverksamhet som nu bedrivs i detta syfte och en värdering av verksamheten. I likhet med konstnärsutbildningssakkunniga anser jag det vara av stor betydelse att det just på det konstnärliga området finns möjligheter till yrkesorienterad utbildning som ger de studerande tillfälle att pröva sina anlag och förutsättningar i skapande konstnärligt arbete. Jag delar också de sakkunnigas uppfattning att det är angeläget att undvika en alltför tidig specialisering i den konstnärliga utbildningen. Dessa synpunkter bör vara vägledande för expertgruppen vid värderingen av de nuvarande möjligheterna till förberedande konstnärlig utbildning.

2.3 Högre konstnärlig utbildning

Den nuvarande statliga högre utbildningen inom bildkonst å ena sidan och konsthantverk och design å den andra anordnas vid skilda skolor, nämligen konsthögskolan och konstfackskolan. Enligt konstnärsutbildningssakkunnigas förslag bör även i fortsättningen utbildningen på dess högre, specialiserade nivå ges vid skilda utbildningsanstalter, nämligen konsthögskola och designhögskola. De sakkunniga markerar i sitt förslag skillnaderna mellan de olika slag av utbildning som bör finnas på området. Skillnaderna är stora i fråga om såväl mål och innehåll som studieorganisatoriska förhållanden. Detta bör enligt de sakkunniga leda till att utbildningarna bör hållas organisatoriskt åtskilda. De sakkunniga föreslår på en punkt en förändring av den nuvarande uppgiftsfördelningen mellan konsthögskolan och konstfackskolan. Självständigt konsthantverkligt arbete är enligt de sakkunniga att se som en form av fri konst. Utbildningen inom detta område bör därför förläggas till konsthögskola.

I likhet med flera remissinstanser anser jag att det finns risk för att en

uppgiftsfördelning och en organisatorisk lösning av det slag konstnärsutbildningssakkunniga föreslår för utbildningen inom bildkonst, konsthantverk och design leder till vissa nackdelar i studieorganisatoriskt avseende. Expertgruppen bör därför som huvuduppgift ha att utforma utbildningen enligt ett annat alternativ än det konstnärsutbildningssakkunniga föreslagit. Detta alternativ bör bygga på förutsättningen att utbildningen på området som helhet ingår i en sammanhållen organisation. Gruppen bör således i sitt arbete med studieorganisationen vara obunden av såväl de nuvarande som de av konstnärsutbildningssakkunniga föreslagna institutionella förhållandena på utbildningsområdet i fråga. I avvaktan på ställningstaganden till de framlagda förslagen från 1968 års utbildningsutredning (U 68) bör expertgruppen t. v. inte gå in på frågor som rör uppbyggnaden av den institutionella organisationen för de olika slag av utbildning som omfattas av uppdraget. Härmed avses även frågor som rör tjänsteorganisationen vid de nuvarande statliga skolorna på området. Med hänsyn till det inledningsvis nämnda förslaget från lärarutbildningskommittén bör gruppen inte heller nu ta upp frågor som rör utbildningen av teckningslärare.

Vid remissbehandlingen av konstnärsutbildningssakkunnigas förslag har frågan om dimensioneringen av utbildningen diskuterats från flera utgångspunkter. Bl. a. framfördes från konstnärshåll att den av de sakkunniga föreslagna dimensioneringen av utbildningen inom bildkonst var alltför stor. Konstnärsutbildningssakkunniga har redogjort för svårigheterna att genom en bedömning av de framtida arbetsmarknadsförhållandena eller sysselsättningsmöjligheterna för de berörda yrkesgrupperna göra en prognos för utbildningsbehovet. Jag anser det likväl meningsfullt att expertgruppen nu tar upp frågan om utbildningens dimensionering till förnyad diskussion. I samarbete med kulturrådet, som i sitt fortsatta arbete också kommer in på frågan om sysselsättningsmöjligheterna för olika grupper av kulturarbetare, bör gruppen kunna få fram ett fastare underlag för bedömning av både dimensioneringen och utformningen av de olika typer av utbildning som ingår i gruppens uppdrag. I den mån det underlag som kommer fram genom samarbetet med kulturrådet inte är tillräckligt för att gruppen skall kunna bedöma dessa frågor för samtliga yrkesgrupper som omfattas av uppdraget kan det finnas anledning för gruppen att på egen hand ta fram kompletterande uppgifter.

I övrigt bör följande riktlinjer gälla för arbetet.

Inriktningen av utbildningen inom bildkonst, konsthantverk och design bör bestämmas av att huvuduppgiften för utbildningen är att förbereda de studerande för egen skapande verksamhet. Utbildningen bör således läggas upp så att den kan medverka i och bidra till utvecklingen av de studerandes konstnärliga uttrycksmöjligheter. Detta sker bl. a. genom att de studerande får tillägna sig ett brett register av tekniska färdigheter. I fråga om innehållet i utbildningen synes konstnärsutbildningssakkunnigas förslag utgöra en god utgångspunkt. Expertgruppens främsta uppgift bör vara att se till att studieorganisationen anpassas till vad som här sagts om utbildningens uppgift och inriktning.

Bl. a. bör redan i början av utbildningen stor vikt läggas vid praktiska övningar i olika material och tekniker. Den teoretiska undervisningen bör utformas och inordnas i studierna på sådant sätt att den blir ett verksamt komplement till den praktiska färdighetsträningen och ett stöd för de studerande i deras kreativa utveckling.

Utöver utbildning med inriktning mot egen skapande verksamhet kan det finnas behov av utbildning som är utformad med hänsyn också till andra krav på yrkeskunnande. Expertgruppen bör pröva denna fråga. Bl. a. bör i detta sammanhang behandlas behovet av utbildning som syftar till pedagogiska eller förmedlande uppgifter på konstområdet av annat slag än de som åvilar teckningslärare.

Utbildningen inom design har i konstnärsutbildningssakkunnigas förslag fått en inriktning mot industriellt framställda produkter och nya problemområden som gör att den avlägsnar sig ganska mycket från den nuvarande konstindustriella utbildningen. Expertgruppen bör med utgångspunkt i sin analys av den framtida sysselsättningssituationen pröva behovet av en utbildning med i huvudsak den inriktning och det innehåll som de sakkunniga föreslagit. Jag vill i detta sammanhang erinra om ett inom industridepartementet pågående utredningsarbete som syftar till att bl. a. pröva olika möjligheter att förbättra industriprodukters design för att därigenom stärka företagets konkurrenskraft. Expertgruppen bör följa detta utredningsarbete och pröva hur utbildningen inom design lämpligen bör vara utformad för att industrins behov av kvalificerade formgivare skall kunna tillgodoses. I expertgruppens arbete med utbildningen inom design bör vidare ingå att pröva om alla inriktningar eller användningsområden för design eller formgivningsverksamhet blivit tillräckligt beaktade i konstnärsutbildningssakkunnigas förslag. Vid remissbehandlingen har framförts synpunkter i dessa frågor, som gruppen i detta sammanhang bör beakta.

Liksom f. n. bör studierna kunna läggas upp relativt fritt. Särskilt gäller detta utbildningen inom bildkonst och konsthantverk. Målet för sådan utbildning måste kunna nås på många olika sätt. Men även för detta slag av utbildning är en fastare studieorganisation av värde både som vägledning för de studerande och för att säkerställa att det finns tillräckligt varierande materiella och pedagogiska resurser för utbildningen och att dessa resurser utnyttjas effektivt. Expertgruppen bör därför föreslå en uppläggning av utbildningen som innebär att denna organiseras på utbildningslinjer.

Utbildningstiden inom de utbildningslinjer expertgruppen föreslår får omfatta högst fem år. Gruppen skall noggrant pröva om det inom systemet kan planeras kortare utbildningsalternativ, i form av antingen kortare självständiga utbildningslinjer eller avgångsetapper i längre utbildningslinjer. Vid sin prövning av utbildningstidens längd bör gruppen ta hänsyn till, förutom nuvarande förhållanden, också de ställningstaganden som gruppen får anledning att göra i fråga om de framtida möjligheterna till fortbildning inom utbildningsområdet.

Det är enligt min mening angeläget att de studerande får tillfälle att välja den närmare inriktningen av sin utbildning mot bakgrund av de erfarenheter de kan vinna under studierna. Differentieringen av utbildningen bör därför så långt det är möjligt ske successivt. Möjligen kan ett första år med gemensam undervisning för flera utbildningslinjer vara en lämplig lösning.

På olika sätt bör man ta till vara möjligheter till samverkan och ömsesidigt utbyte mellan de olika slag av utbildning som omfattas av uppdraget. En väsentlig uppgift är därvid att underlätta för studerande med olika inriktning att få arbeta tillsammans och gemensamt lösa olika uppgifter.

Expertgruppens förslag bör utformas så att det kan läggas till grund för en slutlig prövning av det förslag som konstnärsutbildningssakkunniga för fram om ökade statliga insatser för högre konstnärlig utbildning även på andra platser i landet än i Stockholm.

Även om expertgruppens överväganden och förslag således bör vara

allmänt tillämpbara kommer gruppens arbete i praktiken att i första hand gälla förhållandena vid konsthögskolan och konstfackskolan i Stockholm. En omorganisation av utbildningen vid dessa skolor kräver ett omfattande förberedelsearbete. För att få underlag för lämpliga lösningar av organisatoriska och pedagogiska frågor i anslutning till utredningsarbetet bör gruppen kunna på olika sätt praktiskt påverka innehållet och organisationen av den nuvarande utbildningen vid skolorna. Sådana förändringar bör kunna genomföras av gruppen i form av försöksverksamhet. Förändringarna bör planeras i nära samverkan med skolledning, övrig personal och studerande vid skolorna. Exempel på de slag av praktisk försöksverksamhet som kan komma i fråga finns bl. a. i den framställning med förslag om extra anslag för budgetåret 1972/73 för genomförande av viss försöksverksamhet inom konstfackskolans konstindustriella avdelningar, som konstfackskolans styrelse gjorde den 4 maj 1972. Expertgruppen bör lägga fram en plan för den försöksverksamhet som den anser bör bedrivas. Medel som finns anvisade för de båda skolorna bör få tas i anspråk för försöksverksamheten. Gruppen kan inte räkna med någon ökning för ändamålet av de medel som för budgetåret 1973/74 står till skolornas förfogande.

2.4 Fortbildning

I konstnärsutbildningssakkunnigas förslag ägnas det huvudsakliga intresset åt grundutbildningen. De sakkunniga framhåller emellertid att fortbildning är en viktig del av verksamheten vid både konst- och designhögskola. De sakkunniga går dock inte närmare in på innehållet i fortbildningsverksamheten. Vidare föreslår de sakkunniga att fortbildningen organisatoriskt knyts till konst- och designhögskolorna.

Den enda statligt finansierade verksamhet av fortbildningskaraktär som f.n. finns på detta utbildningsområde är den fortbildning av konstnärer på bildkonstens område som sedan några år anordnas vid konsthögskolan.

Den nuvarande avvägningen av insatserna på detta område mellan grundutbildning och fortbildning kan behöva ses över. Expertgruppen bör därför i sitt arbete särskilt uppmärksamma fortbildningsmöjligheterna. Som redan nämnts bör gruppen därvid bedöma förhållandet mellan grundutbildning och fortbildning när det gäller att tillgodose utbildningsbehoven och avväga fördelningen av insatser mellan de båda typerna av utbildning.

Expertgruppen bör med dessa utgångspunkter avge förslag i fråga om omfattningen och den närmare utformningen av fortbildningsverksamheten. I det sammanhanget bör även frågan om den organisatoriska anknytningen av fortbildningen, dvs. anknytning till grundutbildningen eller annan organisationsform, tas upp till förnyad prövning. Gruppen bör även se över och bedöma den fortbildningsverksamhet som nu anordnas vid konsthögskolan. I den mån gruppen finner skäl till sådan förändring av denna verksamhets innehåll och former, som kräver Kungl. Maj:ts medverkan, bör ett separat förslag kunna avges om detta.

2.5 Försöksverksamhet med nya samarbetsformer

Under läsåren 1969/70-1971/72 har vid konsthögskolan och vid konstfackskolans konstindustriella avdelningar bedrivits försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal. Genom bemyndigande den 16 april 1971 kan skolöverstyrelsen bedriva sådan försöksverksamhet vid konstfackskolans teckningsläroinstitut. Genom beslut den 23 mars 1973 har detta

bemyndigande förlängts till att avse också budgetåren 1973/74 och 1974/75.

Som redan nämnts bör expertgruppen bedriva sitt arbete i nära samverkan med skolledning, övrig personal och studerande vid konsthögskolan och vid konstfackskolans konstindustriella avdelningar. Av praktiska skäl är det därför mest ändamålsenligt att expertgruppen får bemyndigande att också bedriva den försöksverksamhet med nya samarbetsformer som bör kunna anordnas vid konsthögskolan och konstfackskolans konstindustriella avdelningar både under återstoden av innevarande budgetår och under budgetåren 1973/74 och 1974/75. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att meddela bemyndiganden av denna innebörd. Med anledning av att försöksverksamhet samtidigt kan bedrivas vid tekningslärarinstitutet enligt särskilt bemyndigande till skolöverstyrelsen bör samråd ske mellan expertgruppen och överstyrelsen i frågor som rör försöksverksamheten. Expertgruppen bör vidare i fråga om försöksverksamheten hålla kontakt med delegationen för förvaltningsdemokrati.

Någon närmare redogörelse för utformningen och resultatet av den försöksverksamhet med nya samarbetsformer som hittills bedrivits vid konsthögskolan och konstfackskolans konstindustriella avdelningar har hittills inte avgetts. Det bör ankomma på expertgruppen att inhämta och lämna redogörelse för de erfarenheter som redan gjorts och att därjämte lämna redogörelse för erfarenheterna av den fortsatta försöksverksamhet med nya samarbetsformer som gruppen kan bedriva.

Expertgruppen har under tiden april 1973 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden.

Expertgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

53. Läromedelsorganisationskommittén (U 1973:06)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1973 för att utgöra organisationskommitté för vissa åtgärder på läromedelsområdet (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1973):

Ordförande:

Landström, Sten-Sture H., direktör (fr.o.m. den 4 april 1973)

Ledamöter:

Andersson, N. G. Bertil, departementssekreterare (fr.o.m. den 14 maj 1973)

Dahl, Börje K. G., läromedelschef (fr.o.m. den 4 april 1973)

Dahlbom, Bengt S., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 4 april 1973)

Ekberg, Britta S., departementssekreterare (fr.o.m. den 4 april 1973)

Larsson, Gösta H. F., sekreterare (fr.o.m. den 4 april 1973)

Storm, C. Olof, informationschef (fr.o.m. den 4 april 1973)

Expert:

Bernäng, K. Gunnar, folkskollärare (fr.o.m. den 1 december 1973)

Sekreterare:

Andersson, N. G. Bertil, departementssekreterare (fr.o.m. den 14 maj 1973)

Bitr. sekreterare:

Furestedt, Karl E., fil. kand. (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Lokal: Svartmangatan 9, 1 tr., 111 29 Stockholm, tel. 10 19 18 (sekreteraren), 10 19 65 (bitr. sekreteraren), 10 23 41 (kansli)

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 30 mars 1973):

1. I prop. 1973:76 angående samhällsinsatser på läromedelsområdet föreslås bl.a. att ett centralt organ för läromedelsinformation skall byggas upp och att skolöverstyrelsen skall svara för en objektivitetsgranskning av centrala läromedel i vissa ämnen. I samband därmed skall statens läroboksnämnd avvecklas. I propositionen behandlas också vissa frågor om läromedelskostnader, prisövervakning m. m. Åtgärderna avses träda i kraft den 1 juli 1974. Jag har i propositionen angett att det i vissa avseenden är nödvändigt att vidta förberedelser för genomförandet av de föreslagna åtgärderna. Förberedelsearbetet bör bedrivas bl. a. av en organisationskommitté vilken nu bör tillkallas.

2. Organisationskommittén bör lägga fram förslag om organisation och arbetsformer för det statliga organet för läromedelsregistrering och läromedelsinformation. Kommittén bör därvid utgå från att organets arbetsuppgifter i varje fall t. v. blir att dels svara för ett centralt register över centrala läromedel (prop. s. 97), dels göra analyser av behov av produktionsstöd för läromedel samt fördela de särskilda medlen för produktionsstöd (prop. s. 86). Som jag framhållit i propositionen (prop. s. 98) bör man räkna med att läromedelsregistret — som skall omfatta alla centrala läromedel — får upprättas och utvecklas successivt. Organisationskommittén bör ange i vilken takt registret skall byggas ut liksom de olika tekniska, ekonomiska, pedagogiska och andra data som skall registreras. Kommittén bör även redovisa i vilka former information skall lämnas till läromedelsproducenter och konsumenter. Läromedelsregistret skall i fullfunktionsstadiet vara självfinansierat. Det ankommer därför på kommittén att ange de avgifter som bör tas ut liksom de statliga kostnaderna för uppbyggnaden av registret. I denna del av uppdraget bör kommittén ha kontakt med bl. a. Svenska kommunförbundet och läromedelsproducenterna.

Kommittén bör vid sina bedömningar av organisationen för det nya organet utgå från att det skall ledas av en särskild styrelse eller nämnd och att därtill skall finnas ett kansli. Styrelsen som bör konstrueras på samma sätt som centrala studiehjälpnsnämnden, dvs. det bör finnas dels en ordförande i nämnden, dels en chef för kansliet. Det ankommer på kommittén att lägga fram förslag om behov av personal och övriga resurser för verksamheten.

3. Organisationskommittén bör också överväga de åtgärder som kan behöva vidtagas i samband med avvecklingen av statens läroboksnämnd (prop. s. 99). Kommittén bör därvid samarbeta med nämnden.

4. Kommitténs arbete bör i en första etapp innefatta att senast den 1 oktober 1973 komma in till Kungl. Maj:t med förslag till anslagsframställning för budgetåret 1974/75 för organet för

läromedelsinformation (inkl. kostnader för produktionsstöd). En preliminär bedömning av anslagsbehovet bör lämnas den 1 september 1973.

5. I annat sammanhang kommer att uppdras åt skolöverstyrelsen att efter samråd med utredningen om skolan, staten och kommunerna överväga frågor rörande den föreslagna läromedelsnämnden (prop. s. 95).

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Zachrisson till statsrådsprotokollet den 20 december 1973):

Enligt statsmakternas beslut (prop. 1973:76, UbU 1973:28, rskr 1973:242) skall den 1 juli 1974 inrättas en central myndighet för läromedelsinformation med uppgift bl. a. att införa ett centralt läromedelsregister. Registret skall omfatta läromedel för grundskola, specialskolan, nomadskola, privatskola som avses i privatskolstadgan, gymnasieskola samt kommunal och statlig vuxenutbildning. Centrala läromedel för nämnda skolformer skall alltid föras upp i registret. För läromedlen i registret skall kvalitativa data, tekniska data, relation mellan effekt och pris, pedagogiska data och ekonomiska data anges. Registret skall byggas upp successivt och börja fungera den 1 juli 1974.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1973 tillkallades en organisationskommitté för vissa åtgärder inom läromedelsområdet. I direktiven till kommittén angavs att den borde lägga fram förslag om organisation och arbetsformer för det statliga organet för läromedelsregistrering och läromedelsinformation. Kommittén borde därvid bl. a. utgå från att organets arbetsuppgifter i varje fall t. v. blir att dels svara för ett centralt register över centrala läromedel, dels göra analyser av behov av produktionsstöd för läromedel samt fördela de särskilda medlen för produktionsstöd. Organisationskommittén borde vidare bl. a. ange i vilken takt registret skall byggas ut liksom de olika tekniska, ekonomiska, pedagogiska och andra data som skall registreras. Kommittén borde vidare överväga de åtgärder som kan behöva vidtagas i samband med avvecklingen av statens läroboksnämnd. Kommitténs arbete borde i en första etapp innefatta att senast den 1 oktober 1973 komma in till Kungl. Maj:t med förslag till anslagsframställning för budgetåret 1974/75 för organet för läromedelsregistrering och läromedelsinformation (inkl. kostnader för produktionsstöd). En preliminär bedömning av anslagsbehovet borde lämnas den 1 september 1973.

I det förslag till anslagsframställning för statens institut för läromedelsinformation budgetåret 1974/75 (Ds U 1973:15) som kommittén med anledning härav avgivit, har organisationskommittén hemställt om tilläggsdirektiv för att kunna fullgöra sitt uppdrag på ett sådant sätt att det centrala läromedelsregistret skall kunna börja fungera den 1 juli 1974.

Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att en särskild proposition angående vissa läromedelsfrågor föreläggs 1974 års riksdag. Organisationskommitténs förslag till anslagsframställning kommer att behandlas i denna proposition. Det är emellertid nödvändigt att redan nu vidtaga vissa förberedelseåtgärder utöver dem som anges i de ursprungliga direktiven för kommittén. Organisationskommittén bör därför få ett uppdrag att förbereda sådana åtgärder och beslut som, under förutsättning att riksdagen bifaller de förslag avseende statens institut för läromedelsinformation som avses bli framlagda i nyss nämnda proposition, behövs för att registerverksamheten skall komma igång vid avsedd tidpunkt. Kommittén bör utgå från att informationens innehåll och omfattning i allt väsentligt kommer att svara mot förslagen i anslagsframställningen. Kommittén bör mot den bakgrunden fastställa informationens innehåll i initialskedet och samla in data som underlag för att denna information skall kunna lämnas genom det centrala

registret. Kommittén bör vidta erforderliga förberedelser vad avser eventuell teckning av kontrakt för tryckning och distribution av läromedelsinformation. Kommittén bör vidare föra arbetet avseende information om organets verksamhet vidare. Kommittén bör slutligen vidta erforderliga förberedelser vad gäller lokaler och utrustning för att det nya organet skall kunna börja sin verksamhet den 1 juli 1974.

Kommittén har under tiden maj — oktober 1973 hållit 13 sammanträden.

Kommittén har den 8 oktober 1973 avgett promemorian (Ds U 1973:15) Förslag till anslagsframställning för Statens Institut för läromedelsinformation budgetåret 1974/75.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete första halvåret 1974.

54. Tidningsfilmningskommittén (U 1973:07)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 maj 1973 med uppgift att svara för planering m. m. av verksamheten med mikrofilmning av den svenska dagspressen (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1973):

Ordförande:

Konnander, Benkt A. V., överdirektör (fr.o.m den 1 augusti 1973)

Ledamöter:

Backelin, Måns V., förste bibliotekarie (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Höglund, E. Olov, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Sönnerlind, Kerstin I., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Torbacke, Jarl, docent (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Experter:

Andrén, B. Göran, byrådirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Jutagård, Carl, byrådirektör (fr.o.m. den 5 november 1973)

Lagerstedt, Lars G. W., redaktionschef (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Olsson, Agne Henry O., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Tell, Olof W., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Tollin, Sven, f.d. ekonomidirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Sekreterare:

Körner, Sten G., departementssekreterare (fr.o.m. den 7 september 1973)

Bitr. sekreterare:

Wedel, Bengt, departementssekreterare (fr.o.m. den 7 september 1973)

Lokal: Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 08/23 60 60 (sekreteraren), 08/763 18 63 (bitr. sekreteraren), och Utrustningsnämnden för universitet och högskolor, Box 726, 101 30 Stockholm, tel. 08/23 81 80 (ordföranden)

Direktiv (anförande av statsrådet Moberg till statsrådsprotokollet den 18 maj 1973):

Statskontoret har med skrivelse den 21 januari 1972 lagt fram en rapport (stencil 1972) Mikrofilmning av den svenska dagspressen. Sammanfattningsvis föreslås i rapporten dels en *kontinuerlig* mikrofilmning av alla utkommande svenska dagstidningar, dels en *retroaktiv* mikrofilmning av befintliga svenska dagstidningar i universitetsbiblioteken.

Förslagen motiveras främst med de fördelar som en mikrofilmning av dagspressen innebär från skydds- och tillgänglighetssynpunkt. Av statskontorets utredning framgår också, att en mikrofilmning av föreslagen omfattning ställer sig ekonomiskt fördelaktig på längre sikt.

Statskontorets rapport har remissbehandlats. Remissinstanserna har ställt sig positiva till förslaget. Flera remissinstanser — bland dem riksarkivet, kungl. biblioteket, universitetskanslersämbetet, forskningsbiblioteksrådet och berörda forskningsråd — har framhållit betydelsen av att åtminstone ett komplett exemplar av varje tidning bevaras i original för framtiden.

I prop. 1973:01 (bil. 10 s. 392) har jag förordat, att den svenska dagspressen mikrofilmas i huvudsak efter de riktlinjer, som statskontoret har föreslagit. Härvid togs inte ställning till detaljerna i förslaget. Jag framhöll vidare, att jag avsåg att i annat sammanhang begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en organisationskommitté med uppgift att svara för utrednings-, planerings- och samordningsuppgifter vid ett genomförande av statskontorets förslag.

Jag förordar nu att en organisationskommitté tillkallas med uppgift att svara för planering m.m. av verksamheten med mikrofilmning av den svenska dagspressen. Kommittén bör även utreda hur mikrofilmningen i framtiden bör organiseras samt till vilken myndighet huvudmannskapet bör knytas. Härvid bör kommittén uppmärksamma bestämmelserna i 12 § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk och i kungörelsen (1961:348) med tillämpningsbestämmelser till lagarna (1960:729 och 730) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk och om rätt till fotografisk bild.

En första uppgift bör vara att förbereda den löpande filmningen av varje svensk dagstidning. Därvid bör kommittén ta upp de produktionsmässiga formerna för tidningsfilmningen, bl.a. huruvida staten helt eller delvis skall utföra arbetet i egen regi. Kommittén bör lägga upp en plan för hur tidningarna skall levereras för filmning, vilken utformning de bör ha, vilken upplaga som skall filmas etc., samt informera tryckerier och andra berörda organ om tidningsfilmningen och dess konsekvenser. Ett exemplar av varje tidning bör normalt bevaras i original. Samtliga upplagor, avläggare och editioner behöver inte komma i fråga för arkivfilmning.

Vad beträffar den retroaktiva tidningsfilmningen krävs sannolikt viss inventering av tidningsbestånden vid berörda bibliotek för urval av lämpliga tidningsårgångar för filmning. Kommittén bör därvid beakta, att viss mikrofilmning av tidningar redan har utförts.

I samband med att tidningsmaterialet arkiveras på mikrofilm kommer behovet av lokaler för magasinering av tidningar att minska. Kommittén bör, i samverkan med samarbetsnämnden för lokal- och utrustningsprogramkommittéerna för universitet och högskolor, dra upp riktlinjer för en successiv avveckling av befintliga tidningsdepåer vid de vetenskapliga biblioteken. Därvid bör dock kommittén beakta att normalt ett exemplar av varje tidning bör bevaras i original för framtiden. Var detta skall placeras bör kommittén närmare utreda, liksom frågan om de lokaler som nu finns för förvaring av tidningar även i fortsättningen behöver tas i anspråk för

biblioteksändamål.

En s.k. lånecentral för tidningsfilm finns f.n. knuten till kungl. biblioteket. I samband med den ökade omfattningen av tidningsfilmningen bör även andra organisatoriska lösningar kunna övervägas än en administrativ anknötning till kungl. biblioteket. Kommittén bör utreda en lånecentrals framtida organisation, dess behov av personal och resurser i övrigt. Förutsättningarna att även bedriva tidningsfilmningen utanför storstockholmsområdet bör undersökas.

Vissa tekniska frågor kan komma att behöva belysas ytterligare, bl.a. ett alternativ med en starkare förminskningsgrad än den som f.n. tillämpas i samband med mikrofilmning av svenska dagstidningar. Merkostnaderna för speciella läsapparater för tidningsmaterial filmat med den starkare förminskningsgraden får därvid vägas mot de besparingar i övrigt som kan bli möjliga. De kostnadsmissiga konsekvenserna av olika alternativ bör belysas.

Åtskilliga remissinstanser har framhållit, att de läsapparater, som nu finns vid biblioteken brister i kvalitet. Kommittén bör utreda såväl det kvantitativa behovet av som det kvalitativa kravet på apparatur för läsning av mikrofilmade tidningsmaterial samt därvid samråda med utrustningsnämnden för universitet och högskolor samt dataarkiveringskommittén.

Kommittén bör samråda med dataarkiveringskommittén i frågor som gäller förvaring av och arkivbeständighet hos mikrofilm samt följa den utprovningsverksamhet som dataarkiveringskommittén bedriver vid statens provningsanstalt.

Kommittén får, om det behövs, träffa avtal under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande.

Det bör ankomma på kommittén att föreslå de författningsändringar som kan fordras liksom att belysa upphovrättsliga och andra legala aspekter på tidningsfilmningen.

Kommittén bör fullgöra sitt uppdrag så att den mikrofilmning av dagstidningar som kommittén förbereder och igångsätter kan påbörjas så snart som möjligt.

Kommittén har under tiden september — oktober 1973 haft fyra sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

55. Sakkunnig (U 1973:08) för översyn av utbildningen vid journalisthögskolorna

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1973 för översyn av utbildningen vid journalisthögskolorna (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1973):

Sakkunnig:

Östlund, Hans-Erik, undervisningsråd (fr.o.m. den 25 juni 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 2-4. Postadress: Utbildningsdepartementet,
Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 08/763 23 97, 10 81 23

Direktiv (anförande av statsrådet Moberg till statsrådsprotokollet den 25 maj 1973):

Statsmakterna beslutade år 1962 att journalistutbildning på eftergymnasial nivå skulle anordnas i statlig regi vid särskilda journalistinstitut i Stockholm och Göteborg (prop. 1962:59, SU 96, rskr 227). Journalistinstitutet ombildades år 1967 till journalishögskolor (prop. 1967:43, SU 86, rskr 199). I samband därmed ersattes den dåvarande studiegången, som innehöll sex månaders förpraktik och ett års utbildning vid institutet, med en tvåårig sammanhållen yrkesutbildning omfattande en ettårig grundkurs följt av en termins studiepraktik och en termins fördjupningsstudier. Intagningskapaciteten ökades från 75 till 120 platser per högskola och år.

Journalistutbildning på eftergymnasial nivå har sålunda bedrivits i nuvarande former under snart sex läsår. Under denna tid har i anslutning till de årliga anslagsframställningarna från journalishögskolorna och i andra sammanhang förts fram förslag om bl.a. förändringar av utbildningskapaciteten, en ytterligare differentiering av utbildningen samt modifiering av behörighetsbestämmelserna. I prop. 1973:1 (bil. 10 s. 383, UbU 1973:9, rskr 1973:106) framhöll jag att utbildningen vid journalishögskolorna bör ses över mot bakgrund av bl.a. de senaste årens debatt om utbildningens innehåll och uppläggning och med utgångspunkt i vunna erfarenheter.

Omfattningen av den översyn av journalistutbildningen som nu kan göras begränsas på väsentliga punkter av att mer övergripande utredningsarbete pågår eller nyligen avslutats. Frågor rörande behörighet för och urval till den framtida högskoleutbildningen utreds sålunda sedan sommaren 1972 av kompetenskommittén. Vidare har 1968 års utbildningsutredning (U 68) nyligen lagt fram sina förslag rörande den eftergymnasiala utbildningens dimensionering, lokalisering och organisation. Detta bör dock inte hindra en översyn avseende vissa för journalistutbildningen specifika frågor. Översynen bör utföras av en särskilt tillkallad sakkunnig.

Målen för utbildningen vid journalishögskolorna utvecklades i samband med 1967 års omläggning. I prop. 1967:43 (s. 24) anförde dåvarande departementschefen sammanfattningsvis att den journalistiska yrkesträningen bör ge de studerande vana att systematiskt söka efter källor, att kritiskt och metodiskt granska tillgängligt material samt att korrekt — vad gäller såväl innehåll som språklig utformning — presentera information.

Någon anledning att ompröva dessa mål föreligger inte. Den sakkunnige bör emellertid granska den hittills anordnade utbildningen i relation till de uppställda målen. Han bör därvid undersöka dels avnämarnas inställning till utbildningsresultaten, dels i vad mån utbildningen upplevs som ändamålsenlig bland dem som efter avslutad utbildning kommit att verka inom olika former av journalistiskt arbete. En kartläggning av hur de examinerade fördelar sig på olika former av journalistisk och annan verksamhet bör också kunna bidra till en allsidig utvärdering av journalistutbildningen.

I samband med 1967 års omläggning av journalistutbildningen diskuterades en ytterligare differentiering av utbildningen med sikte mot verksamhet inom etermedia. Departementschefen framhöll därvid att han, med hänsyn till att utbildning inom en etermediaavdelning skulle förbereda för yrkesverksamhet inom endast ett företag, inte var beredd att förorda att

en sådan avdelning inrättades. Förslag om inrättande av en etermedialinje vid journalisthögskolorna har därefter förts fram flera gånger.

De skäl som år 1967 anfördes mot en etermedialinje är enligt min uppfattning i huvudsak alltjämt giltiga. Den sakkunnige bör emellertid överväga om den ökade betydelse etermedia kommit att få i samhället bör medföra att man i den allmänna utbildningen av journalister i ökad utsträckning uppmärksammar dessa media. Detta bör i så fall ske genom en omfördelning av utbildningsresurser inom de nuvarande ramarna.

Den sista terminen i den nuvarande studiegången utgörs av en s.k. fördjupningstermin. Utbildningen under denna termin förutsätts f.n. bli utformad så att den skall kunna utnyttjas även för fortbildning av redan yrkesverksamma journalister. Denna möjlighet till fortbildning har utnyttjats i mycket liten omfattning. Sedan år 1971 bedrivs försöksverksamhet med fortbildning av journalister under ledning av kommittén för fortbildning av journalister. Denna väntas inom kort lägga fram förslag om utformningen av en i mer permanent form bedriven fortbildning av journalister. Behovet av nuvarande föreskrift om att fördjupningsterminen skall kunna utnyttjas för fortbildning kan därför ifrågasättas. Den sakkunnige bör pröva om riktlinjerna för fördjupningsterminens uppläggning bör ändras.

I debatten kring journalistutbildningen har frågan om de studerandes bakgrund i fråga om utbildning och andra erfarenheter diskuterats. I samband därmed har det hittills använda förfarandet vid urval bland behöriga sökande satts i fråga.

Riksdagen fattade våren 1972 principbeslut om gymnasieskolans kompetensvärde. Nya bestämmelser om behörighet för och urval till eftergymnasial utbildning avses träda i kraft omkring mitten av 1970-talet. Arbetet med att precisera de särskilda förkunskapskrav som bör ställas upp för olika studievägar pågår, som jag inledningsvis nämnt, inom kompetenskommittén.

Kompetenskommittén skall även lägga fram förslag till urvalsregler att tillämpas beträffande den framtida högskoleutbildningen. Urvalssystemet skall enligt statsmakternas beslut bygga på tre kriterier, nämligen skolbetyg, arbetslivserfarenhet och studielämplighetsprov. Det nya systemet skall omfatta även journalisthögskolorna.

Urvalet bland behöriga sökande till journalistutbildningen sker f.n. med hjälp av psykotekniska prov. Den sakkunnige bör pröva om det finns anledning att även inom ramen för ett nytt urvalssystem bevara de psykotekniska proven som ett kompletterande urvalsinstrument för journalistutbildningen. Erfarenheterna av de hittills använda proven bör i anslutning härtill redovisas och analyseras. Den sakkunnige bör i dessa delar nära samarbeta med kompetenskommittén.

Frågan om den allmänna behörigheten för journalistutbildning bör däremot inte prövas av den sakkunnige. I samråd med kompetenskommittén bör han dock kunna pröva i vad mån krav på särskilda förkunskaper bör ställas upp. I detta sammanhang bör frågan om betydelsen av erfarenhet från journalistisk eller annan yrkesverksamhet för de studerande i journalistutbildning kunna tas upp av den sakkunnige.

Statsmakternas beslut år 1967 innebar att totalantalet intagningsplatser vid journalisthögskolorna ökades från 150 till 240 per år. Därefter har vid skilda tidpunkter förts fram förslag om såväl en begränsning som en ökning av antalet intagningsplatser.

Den sakkunnige bör bedöma frågan om utbildningskapaciteten vid

journalisthögskolorna med utgångspunkt i en bedömning av utbildningsbehovet inom en bred sektor med utbildning likartad den som journalisthögskolorna erbjuder. Den sakkunnige bör därvid ta del av det material som U 68 tagit fram i hithörande frågor.

Den till den tredje terminen förlagda studeiepraktiken spelar en central roll i utbildningen såsom denna bedrivits sedan år 1967. En självklar förutsättning för att utbildningsmålen skall kunna uppnås är att ett tillräckligt antal lämpliga praktikplatser kan anskaffas. Under de senaste terminerna har högskolorna mött svårigheter på denna punkt. Elevernas egna önskemål i fråga om typ av praktikinstitution har tidvis kunnat tillgodoses endast i begränsad utsträckning. Bl.a. har antalet praktikplatser inom dagspress minskat. Den sakkunnige bör överväga vilka åtgärder som bör vidtas för att man skall kunna säkerställa en tillgång på praktikplatser, som i rimlig utsträckning svarar mot utbildningens behov och de studerandes önskemål.

Den sakkunnige bör vidare överväga vilka åtgärder som, inom ramen för en i huvudsak oförändrad uppläggning av utbildningen, kan vidtas för att förbättra integrationen mellan utbildningens teoretiska och praktiska moment.

Den sakkunniges arbete kommer att pågå parallellt med remissbehandling och beredning av U 68:s förslag. Med hänsyn härtill bör den sakkunnige inte ta upp frågor om journalistutbildningens yttre organisation och om formerna för ledningen av utbildningen. Den sakkunnige bör dock vid sin prövning av utbildningens innehåll och uppläggning kunna belysa vilka följder ett genomförande av de av U 68 föreslagna studieorganisatoriska principerna bör få för journalistutbildningen och för dennas förhållande till annan utbildning med likartad inriktning.

De förslag den sakkunnige lägger fram bör åtföljas av specificerade kostnadsberäkningar.

Den sakkunniges arbete beräknas pågå under hela år 1974.

56. Dansarutredningen (U 1973:09)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 mars 1973 för att utreda utbildning av dansare (se Post- och Inrikes tidn. den 29 mars 1973):

Ordförande:

Bosson-Nordbö, Maj, skolråd

Ledamöter:

Borg, Conny, balettchef

Hilton, Hans, direktör

Kåge, Maria, danspedagog

Obert, Gunilla, förbundssekreterare

von Rosen, Elsa-Marianne, balettchef
Runestam, Lilian, rektor
Svalberg, Gösta, dansare
Thulin, Karin, dansare

Sekreterare:

Norborg, Anne-Charlotte, förste byråsekreterare (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Lokal: Svartmangatan 9, 2 tr., 111 29 Stockholm, tel. 20 38 18, 20 39 26
(sekreterare)

Direktiv (anförande av statsrådet Carlsson till statsrådsprotokollet den 9 mars 1973):

1. Bakgrund

Enligt statsmakernas beslut (prop. 1970:25, SU 1970:108, rskr 1970:274) inrättades den 1 juli 1970 i Stockholm statens dansskola med huvudsaklig uppgift att utbilda danspedagoger och koreografer. Beslutet innebar i huvudsak att den tidigare med statsmedel finansierade utbildningsverksamheten vid Koreografiska institutet övertogs av statens dansskola.

Beslutet att inrätta statens dansskola grundades på de förslag angående utbildning i konstnärlig scenisk dans, som lagts fram i betänkandet (Ds U 1968:9) Statens skolor för scenisk utbildning 3 och som förutom utbildning av koreografer och danspedagoger även avsåg utbildning av dansare. En redogörelse för den nuvarande formen för dansarutbildning samt för utredningsförslaget lämnades i prop. 1970:25 angående musik- och dansutbildning.

I remissyttrandena över betänkandet var meningarna mycket delade rörande utformningen av dansarutbildningen. Med hänsyn härtill uttalade jag i propositionen att jag inte var beredd att förorda någon förändring av utbildningen. I stället borde de sinsemellan mycket olika förslag som förts fram vid remissbehandlingen ytterligare övervägas.

Förberedande överväganden om utbildning av dansare har gjorts av en arbetsgrupp med representanter utsedda av statens dansskola, balettelevskolan vid Operan i Stockholm, den av Stiftelsen kurverksamheten vid Stockholms universitet drivna Balettakademien samt Svenska danspedagogförbundet. Arbetsgruppen har i en skrivelse lagt fram en plan för en statligt stödd, förberedande dansundervisning och för en avslutande yrkesutbildning av dansare. Statens dansskola har i en egen skrivelse tagit upp rekryteringsförhållandena för utbildningen vid dansskolan och begärt att få anordna en särskild kurs i klassisk balett, fridans och jazzdans som en form av förberedelse för fortsatt utbildning vid skolans koreograf- och danspedagoglinjer. Som framgår av min anmälan i statsverkspropositionen av statens dansskolas anslag (prop. 1973:1 bil. 10 s. 154) får skolan med början läsåret 1973/74 på försök anordna en sådan kurs.

2. Utredningsuppdrag

2.1 Allmänt

Det är enligt min mening angeläget att nu fortsätta det utredningsarbete angående utbildningen av dansare som jag förutskickade i prop. 1970:25.

Utredningen bör avse förutsättningarna för att fullfölja den reform som inleddes genom 1970 års beslut. Den bör göras av särskilda sakkunniga.

Utbildningen av dansare innefattar vissa mycket speciella problem. Man ställs således inför kravet att acceptera att den danstekniska färdighetsträningen i de flesta fall bör inledas vid tidig ålder och att undervisningen i dans redan från början blir omfattande. Detta sammanhänger främst med att de fysiska förutsättningarna för utbildningen som dansare normalt endast föreligger vid unga år. Den yrkesverksamma tiden är också förhållandevis kort. Kvinnlig dansare vid Operan pensioneras vid 41 — 44 års ålder och manlig dansare vid 45 — 48 års ålder.

De sakkunnigas huvuduppgift bör vara att avge förslag om en förberedande dansutbildning, uppdelad på olika stadier, för elever i grundskolan samt en därpå följande direkt yrkesinriktad dansutbildning. Utbildningen bör omfatta alla dansstilar.

De sakkunniga bör i sitt arbete med utbildningsfrågorna ta hänsyn till de överväganden om de organisatoriska förutsättningarna för danskonsten som pågår inom teater- och musikrådet.

2.2 Förberedande dansutbildning i grundskolan

Den förberedande dansutbildningen för elever i grundskolan bör i så stor utsträckning som möjligt samordnas med undervisningen i grundskolan. Av detta skäl bör dansutbildningen på dessa stadier utgöra en del av grundskolan.

För de elever i grundskolan som skall delta i dansutbildningen är det betydelsefullt att undervisningen i dans medför minsta möjliga störning av den ordinarie skolgången. Det är angeläget att danseleverna kan framgångsrikt genomföra sitt reguljära studieprogram och att de når ett utbildningsmål som i allt väsentligt är likvärdigt med andra elevers. De bör inte bli avstängda från möjligheten att fritt välja fortsatt utbildning i gymnasieskola eller annan utbildning som bygger på grundskolan. Med dessa utgångspunkter bör de sakkunniga i nära kontakt med skolöverstyrelsen noggrant pröva om det finns skäl för att modifiera den grundskoleutbildning som danseleverna enligt skollagen har rätt att få och i så fall i sitt förslag ange förutsättningarna för att meddela särbestämmelser för denna elevkategori. Möjligheterna att befria danseleverna från någon del av den obligatoriska grundskoleutbildningen bör vara begränsade till sådana ämnen i vilka undervisningen i viss mån kan anses bli kompenserad genom deltagandet i dansundervisning, i första hand gymnastik och musik.

De sakkunniga bör med beaktande av vad jag nyss anfört pröva i vilken årskurs i grundskolan den förberedande dansutbildningen bör påbörjas. Under inga omständigheter bör dock dansutbildningen få börja tidigare än under mellanstadiet. De sakkunniga bör vidare pröva omfattningen av den undervisning i dans som bör ingå i dansutbildningen. Den obligatoriska undervisningen får inte bli mer omfattande än vad som är klart motiverat med hänsyn till syftet med utbildningen.

I det förut nämnda utredningsförslaget (p. 1) angavs att undervisningen i dans under de år som motsvarar årskurserna 5-6 och 7-9 i grundskolan skulle omfatta minst 10 veckotimmar. Lektionstiden var i förslaget beräknad till 45 minuter. I det förslag som nyligen lagts fram av den särskilda arbetsgruppen (p. 1) omfattar dansundervisningen följande antal lektioner per vecka, nämligen 3 för åldersgruppen 9-10 år, 7 för åldersgruppen 10-11 år, 8 för åldersgruppen 11-12 år, 9 för åldersgruppen 13 år och 10 för åldersgruppen 14-15 år. Omräknat till lektioner om 40 minuter innebär detta 4-5 veckotimmar i den lägsta åldersgruppen, 9-10 veckotimmar i åldersgruppen

10-12 år, samt 15-18 veckotimmar i de åldersgrupper som nått högstadiet i grundskolan. Den av arbetsgruppen föreslagna omfattningen bör under inga omständigheter överskridas för de år som motsvarar grundskolans mellanstadium. De sakkunniga bör i sin bedömning noga beakta alla de faktorer som kan bidra till att begränsa dansundervisningens omfattning, särskilt under de år som motsvarar grundskolans högstadium.

Den förberedande dansutbildningen inom grundskolan kan endast avse ett begränsat antal elever och kommer därmed inte heller att kunna erbjudas mer än på ett begränsat antal platser i landet. Intill dess vidare erfarenheter vunnits av arbetsmarknadsförhållanden m.m. bör riktningen vara att dansutbildning inom grundskolan skall anordnas i Stockholm samt på ytterligare högst två orter i landet där det enligt de sakkunnigas uppfattning finns gynnsamma förutsättningar för verksamheten, bl.a. i fråga om lärartillgång, lokaler och intresse för uppgiften. Förslag till dimensionering och förläggning av verksamheten bör grundas på undersökningar beträffande de lokala förutsättningarna och göras upp efter samråd med berörda kommuner och skolöverstyrelsen.

Kommun som anordnar förberedande dansutbildning inom grundskolan bör vara skyldig att ta emot elever från annan kommun. De sakkunniga bör i nära kontakt med skolöverstyrelsen överväga frågan om elevområde för dansutbildningen och i det sammanhanget även avge förslag beträffande de ekonomiska villkoren både för de berörda kommunerna och för den enskilde eleven.

De sakkunniga bör i första hand anpassa dimensioneringen av den förberedande dansutbildningen till den fortsatta yrkesinriktade dansutbildningen. Dansutbildningen inom grundskolan bör emellertid också kunna tjäna som underlag för annat slags fortsatt yrkesutbildning på dansområdet. I sina förslag till dimensionering av utbildningen och till fördelning av utbildningsmöjligheterna på olika platser i landet bör de sakkunniga se till att de resurser som dansutbildningen kräver utnyttjas så effektivt som möjligt.

De sakkunniga bör avge förslag till antagningsvillkor och antagningsförfarande i fråga om de olika stadierna i den förberedande dansutbildningen inom grundskolan. Som jag nyss anfört bör utbildningen kunna påbörjas under någon av de årskurser som motsvarar mellanstadiet, dvs. tidigast vid ca 10 års ålder. Det blir därför en grannlaga uppgift för föräldrarna att avgöra om det är lämpligt att välja dansutbildning som studieväg för ett barn. Behovet av upplysningar från skolans sida blir särskilt påtagligt. De sakkunniga bör pröva i vad mån det här kan finnas behov av särskilda åtgärder som tryggar att barnet inte leds in på fel väg.

De sakkunniga bör i sitt förslag närmare beskriva den förberedande dansutbildningens mål och innehåll. De bör vidare avge förslag beträffande de organisatoriska och pedagogiska former i vilka undervisningen skall bedrivas. De sakkunniga bör därvid sträva efter att driftkostnaderna för dansundervisningen per elev räknat hålls på rimlig nivå.

De sakkunniga bör ange anställningsform och kompetenskrav för de lärare i dans som behövs för dansutbildningen inom grundskolan och även bedöma det behov av annan personal eller resurser i övrigt som verksamheten kräver. De totala kostnaderna vid ett genomförande av förslaget bör klart framgå. De sakkunniga bör dävid räkna med att statsbidrag skall kunna utgå till dansutbildning inom grundskolan enligt i huvudsak samma grunder som för det allmänna skolväsendet i övrigt. Vid fullgörande av denna del av uppdraget bör de sakkunniga vara medvetna om det arbete som pågår inom

utredningen om skolan, staten och kommunerna.

Med hänsyn till behovet av kontinuitet mellan den förberedande dansutbildningen och yrkesutbildningen på dansområdet kan det föreligga behov av speciella åtgärder när det gäller tillsynen över dansutbildningen inom grundskolan. De sakkunniga bör i samråd med skolöverstyrelsen avge förslag som tillgodoser detta behov.

2.3 Yrkesinriktad dansutbildning m.m.

Den yrkesinriktade dansutbildningen bör vara tvåårig och följa direkt efter genomgången grundskola. De sakkunniga bör avge förslag beträffande mål och innehåll för denna utbildning och därvid utgå ifrån att utbildningen så långt möjligt bör utformas i anslutning till de bestämmelser som gäller för de yrkesinriktade linjerna inom gymnasieskolan. I möjligaste mån bör de sakkunniga därvid ta hänsyn till de krav som kommer att gälla i fråga om allmän behörighet för tillträde till högskoleutbildning. Behörighetskraven för tillträde till dansutbildningen bör också utformas i anslutning till bestämmelserna för gymnasieskolan, fränsett att krav på färdigheter i dans torde vara oundvikliga. Frågan om urvalsregler för antagning till utbildningen bör övervägas av de sakkunniga. Arbetet bör bedrivas i samråd med skolöverstyrelsen, de sakkunniga som nyligen tillkallats för att bereda frågan om betygsättningen i grundskola och gymnasieskola, teateroch musikrådet och statens dansskola.

Frågan om dimensioneringen av den yrkesinriktade dansutbildningen bör prövas av de sakkunniga, speciellt med utgångspunkt i arbetsmarknadssituationen för yrkesdansare.

I fråga om den organisatoriska anknytningen av den yrkesinriktade dansutbildningen bör de sakkunniga pröva två alternativ.

Enligt alternativ 1 bör dansutbildningen anordnas som en utbildningslinje inom statens dansskola. De sakkunniga bör i detta sammanhang överväga anknytningen mellan denna utbildning och statens dansskolas nuvarande utbildningslinjer.

Enligt alternativ 2, som bör prövas i samråd med skolöverstyrelsen, bör dansutbildningen anordnas inom ramen för gymnasieskolan. Under förutsättning att den av de sakkunniga föreslagna dimensioneringen medger detta bör utbildningen kunna anordnas på flera orter. De sakkunniga bör överväga i vad mån speciella former för tillsynen över en dansutbildning inom gymnasieskolan erfordras.

De sakkunniga bör i sitt förslag ange vilket alternativ som bör genomföras.

De sakkunniga bör precisera behovet av personal och övriga resurser för den yrkesinriktade dansutbildningen enligt vart och ett av de båda alternativen. Beräkningarna bör presenteras på sådant sätt att direkta jämförelser av de totala kostnaderna i de båda alternativen blir möjliga.

Formerna för samverkan i vad avser dansutbildningen och olika balett- eller dansinstitutioner bör närmare anges. Möjligheter bör finnas till uppvisningar under utbildningstiden.

Som framgår av prop. 1970:25 kan danspedagogutbildningen vid statens dansskola komma att förändras vad beträffar både utbildningsinnehåll och utbildningstid i och med att dansutbildningen byggs ut. Det ingår inte i de sakkunnigas uppdrag att pröva frågor om förändringar i dansskolans nuvarande utbildningslinjer.

Som jag tidigare anfört (p. 2.2) kan den förberedande dansutbildningen inom grundskolan endast erbjudas ett begränsat antal elever på ett fåtal orter. Vid sidan av sådan dansutbildning kommer såväl på dessa orter som

i andra delar av landet dansintresserade ungdomar att delta i dans som hobbyverksamhet inom ramen för olika kommunalt eller privat anordnade kurser. Frågor om utformningen m.m. av sådana kurser ingår ej i de sakkunnigas uppdrag. Den yrkesinriktade dansarutbildningen liksom även annan yrkesutbildning på dansområdet bör emellertid utformas med hänsyn till att även ungdomar med en sådan bakgrund kan vilja söka sig till utbildningen.

Som förut nämnts kommer statens dansskola att med början läsåret 1973/74 på försök anordna en kurs i klassisk balett, fridans och jazzdans för elever som uppnått minst 16 års ålder. Kursen har till syfte att ge allmänt dansbegåvade ungdomar möjlighet att pröva sina anlag och intressen och att ge kompletterande dansteknisk träning för dansare som redan har en grundläggande träning bakom sig. I de sakkunnigas uppdrag bör ingå att bedöma erfarenheterna av denna kursverksamhet och pröva behovet av fortsatt sådan verksamhet även sedan en dansarutbildning genomförts.

2.4 Vidareutbildning

Vissa möjligheter till vidareutbildning kan eventuellt behövas för dansare antingen i omedelbar anslutning till den egentliga yrkesutbildningen eller efter någon tids yrkesverksamhet. De sakkunniga bör närmare överväga behovet och formerna för sådan vidareutbildning.

2.5 Övriga uppgifter

De sakkunniga bör föreslå en plan för genomförandet av den nya utbildningen och därvid utgå ifrån att utbildningen vid de teaterföretag, bl.a. Operan i Stockholm, som nu anordnar utbildning i dans för sina egna behov, skall avvecklas i samma takt som den nya utbildningen byggs upp. De sakkunniga bör därvid ange de kostnader vid Operan som kan hänföras till balettelevskolan. De sakkunniga bör i sina förslag ta hänsyn till att den yrkesutbildning i dans som nu bedrivs av Balettakademien i Stockholm med Stiftelsen Kursverksamheten vid Stockholms universitet som huvudman fr.o.m. innevarande läsår håller på att successivt avvecklas.

De sakkunniga bör avge förslag till de författningsbestämmelser och andra föreskrifter som aktualiseras genom utredningen.

Förslag bör utarbetas till lokal- och utrustningsprogram för alternativet med yrkesinriktad dansarutbildning i form av en särskild utbildningslinje vid statens dansskola i Stockholm. Därvid bör de sakkunniga i första hand pröva i vilken utsträckning dansskolans nuvarande undervisningslokaler i Filmhuset kan räcka till även för den nya utbildningslinjen. Förslaget bör avges efter samråd med lokal- och utrustningsprogramkommittén (LUP) för Stockholm.

Utredningen har under tiden mars — oktober 1973 hållit två sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

57. Sakkunnig (U 1973:10) för att utreda förutsättningarna för att insamla material för en kontinuerlig, samlad redovisning av den s. k. kyrkliga finansförmögenhetens samtliga kostnader och intäkter

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1973 för att utreda förutsättningarna för att insamla material för en kontinuerlig, samlad

redovisning av den s. k. kyrkliga finansförmögenhetens samtliga kostnader och intäkter:

Utredningsman:

Garke, Hans, avdelningsdirektör

Lokal: Statistiska centralbyrån, Karlavägen 100. Postadress: Fack, 102 50 Stockholm 27, tel. 08/14 05 60

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

Jordbruksdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 2, 7, 18, 20 och 24

1. Trädgårdsnäringsutredningen (Jo 1959:29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1958 för att verkställa en allsidig utredning rörande trädgårdsnäringsens problem (se Post- och Inrikes tidn. den 26 april 1958):

Ordförande:

Widell, C. Gösta, f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Hansson, Nils G., lantbrukare, f.d. led. av riksdagen

Löfqvist, Thyra C., fru, f.d. led. av riksdagen

Nilsson, Jöns O., fruktodlare, f.d. led. av riksdagen

Olsson, K. Helmer, f.d. generaldirektör

Svedberg, A. Lage, småbrukare, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Langdahl, Henry, f.d. avdelningschef

Malmqvist, Lars, agronom

Moberg, C. E. Ragnar, direktör

Norrgren, Ulf, produktionschef

Nyström, Holger R. B., direktör

Sekreterare:

Säkk, Karl, t.f. byråchef

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv för utredningen, se 1959 års riksdagsberättelse Jo 29.
Tilläggsdirektiv, se kungl. brev den 15 april 1966.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem arbetsgruppsammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

2. Skogspolitiska utredningen (Jo 1966:28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1965 för att utreda riktlinjerna för den framtida skogspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juni 1965):

Ordförande:

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör

Ledamöter:

Antby, Sven O., lantbrukare, f.d. led. av riksdagen

Bäckström, Sixten, förbundsordförande

Eklund, E. Per G., kammarrättslagman

Persson, E. Yngve, f.d. förbundsordförande, f.d. led. av riksdagen

von Sydow, Christian F. C. Hj., f.d. disponent, f.d. led. av riksdagen

Wikberg, J. Axel, hemmansägare, f.d. led. av riksdagen

Öjborn, Lars E., generaldirektör

Experter:

Almberger, Per, överjägmästare

Bergström, Olof W., avdelningschef

Fornstad, Bengt F., planeringschef

Hjorth, Ragnar, byråchef

Jungenfelt, Karl G., professor

Kilander, Kjell, direktör

Knudsen, Finn, direktör

Norrbom, N. Claes-Eric, departementsråd

Persson, Ernst G., jägmästare

Wessén, Vilhelm, direktör

Önnesjö, Karl Erik A., disponent

Sekreterare:

Eklund, E. Per G., kammarrättslagman

Bitr. sekreterare:

Persson, Ernst G., jägmästare

Direktiven för utredningen, se 1966 års riksdagsberättelse Jo 28.

Utredningen har under tiden november 1972 — mars 1973 hållit ett sammanträde.

Utredningen har den 13 mars 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:14) Mål och medel i skogspolitiken.

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Lokal- och utrustningsprogramkommittén (Jo 1966:31) för jordbrukets högsolor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1965 för att utarbeta lokalprogram och utrustningsprogram för lantbrukshögskolan, skogshögskolan och veterinärhögskolan m.fl. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juni 1965):

Ordförande:

Törnquist, Harry E., byggnadsråd

Ledamöter:

Bendz, C. Mårten E:son, professor, rektor

Hjelm, K. G. Lennart, professor, rektor

Larsson, Kjell, vet.med. kand. (t.o.m. den 30 juni 1973)

Lindquist, B. Rune L., byråchef

Lothigius, Björn E. S., skog. studerande (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Rydén, Jan E., avdelningschef

Schmiterlöv, Carl G., professor, rektor

Söderman, S. Olof, ingenjör

Expert:

Eriksson, Harald, institutchef

Sekreterare:

Eliasson, Per-Erik, byråchef

Bitr. sekreterare:

Forssman, Åke V., avdelningsdirektör

Olsson, J. Malte, departementssekreterare

Lokal: Lantbrukshögskolans centrala förvaltning, 750 07 Uppsala 7, tel. växel 018/10 20 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1966 års riksdagsberättelse Jo 31.
Tilläggsdirektiv, se kungl. brev den 30 juni 1967.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden. Därutöver har överläggningar hållits med företrädare för institutioner och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommittén har under ovannämnda tidsperiod framlagt lokalprogram för skogshögskolans partiella omlokalisering till Garpenberg samt utrustningsprogram för skogshögskolans lokaler i Uppsala och Umeå och för ersättningsanskaffningar m. m. av utrustning för jordbrukets högsolor.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

4. Jaktmarksutredningen (Jo 1968:31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1967 för att verkställa utredning av vissa jaktfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 7 november 1967):

Ordförande:

Sköld, Per I., direktör

Ledamöter:

Boo, Fritiof I., kommunalråd

Karlsson, Helge G., metallarbetare, led. av riksdagen

Ringaby, Per-Eric, godsägare, led. av riksdagen

Trana, Folke K. E., lantbrukare, f.d. led. av riksdagen

Wikberg, J. Axel, hemmansägare, f.d. led. av riksdagen

Expert:

Hildebrand, Per K., rådman

Sekreterare:

Hagman, Knut A. O., jägmästare

Bitr. sekreterare:

Dyhre, A. Gunnar, kammarrättsråd

Lokal: Domänverket, Centralförvaltningen, Björnstigen 89, 171 93 Solna, tel. 85 00 20 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Jo 31.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

5. Fiskerinäringsutredningen (Jo 1968:32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1967 för att utarbeta förslag rörande den fortsatta utformningen av prisregleringen för fisk (se Post- och Inrikes tidn. den 7 november 1967):

Ordförande:

Eckersten, Ivan E., statssekreterare

Ledamöter:

Elmstedt, Claes Y., lantbrukare, led. av riksdagen

Lindskog, Carl P. F., direktör

Magnusson, Nils B., lantbrukare, led. av riksdagen
Åberg, Ch. Georg, förbundsordförande, led. av riksdagen

Experter:

Hedström, Bo S., departementsråd
Lundblad, Björn O., avdelningschef
Säkk, Karl, t.f. byråchef
Verständig, Sigmund, avdelningsdirektör

Sekreterare:

Säkk, Karl, t.f. byråchef

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse Jo 32.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio plenarsammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

6. Miljökontrollutredningen (Jo 1970:20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1969 för att utreda informationen på miljövårdsområdet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 17 april 1969):

Ordförande:

Ekström, Sven E. A., f.d. förvaltningschef, led. av riksdagen

Ledamöter:

Hannerz, D. G. Lennart, forskningschef
Hedengren, Sven-Olof G., överdirektör
Johansson, E. Allan, länsråd
Lönngren, D. Rune, farm. dr
Medin, Knut H., avdelningschef
Trotzig, C. Fredrik J., avdelningschef

Experter:

Bolin, Bert R. J., professor
Mejegård, O. Sigvard W., hovrättsråd
Palmstierna, Hans A. K., docent
Sandqvist, B. Eje G., statistikchef
Swarén, Ulla M., byråchef

Sekreterare:

Mejegård, O. Sigvard W., hovrättsråd

Bitr. sekreterare:

Malmås, Bengt H., avdelningsdirektör

Öster, Karl Olov, departementssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Jo 20.

Utredningen har under november 1972 — oktober hållit 14 sammanträden.

Utredningen har i augusti 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:36, 37) Miljövårdens informationssystem (MI). Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag den 29 juni 1973 ansvarar miljökontrollutredningen under budgetåret 1973/74 för utvecklingsarbete avseende uppbyggnaden av ett miljövårdens informationssystem.

Utredningen väntas slutföra sitt arbete till den 1 juli 1974.

7. Kommittén (Jo 1970:22) för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1969 för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1969 och den 11 juli 1970):

Ordförande:

Pettersson, S. Arne, sekreterare, led. av riksdagen

Sakkunniga:

Carlsson, W. Bernt, sekreterare

Holmberg, K. Göran, redaktör

Lönnqvist, Ulf R., kansliråd

Palm, Jan A., departementssekreterare

Åkerlund, Hans E., byråchef

Experter:

Burman, G. Bertil, byråchef

Carlberg, Erik C., byråchef

Ellefors, E. Arne, marknadschef

Ericson, E. Gerhard H., avdelningsdirektör

Fager, Jan L., byrådirektör

Fladvad, J. Arne, direktör

Fredén, Erland, direktör

Frid, Sven Rune, byråchef

Ganneby, Georg L. V., informationschef
Gunneriusson, Axel O., kommunalingenjör
Hjalmarsson, S. Åke, departementssekreterare
Karlsson, B. E. Gert, direktör
Lindgren, I. Lennart, departementssekreterare
Mattsson, Ingvar E., direktör
Nordlund, E. Anders, lektor
Omnia, Per Henrik, renägare

Sekreterare:

Jeansson, Nils Ragnar, aktuarie

Bitr. sekreterare:

Öster, Karl Olov, departementssekreterare

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Jo 22.

Tilläggsdirektiv, se 1971 års riksdagsberättelse Jo 16.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden.

Utredningen har den 20 december 1973 avgivit delbetänkandet (Ds Jo 1973:8) Huvudmannaskapet för vandringsleder i fjällvärlden och slutbetänkandet (SOU 1973:52) Turism och rekreation i Sverige.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Sambruksutredningen (Jo 1970:24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juli 1969 för att utreda vissa frågor rörande sambruksföreningar (se Post- och Inrikes tidn. den 30 augusti 1969):

Ordförande:

Johansson, Stig E., överdirektör

Ledamöter:

Hansson, H. Gunnar, lantbruksdirektör
Jansson, N. Ewald, f.d. förbundsordförande
Persson, Sven G. F., lantarbetare, f.d. led. av riksdagen
Tågmark, Sven G., lantbrukare, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Lindberg, E. Rupert, f.d. driftsledare
Nilsson, Folke N., direktör
Renborg, Ulf B:son, professor
Skoog, Karl L., driftsledare

Sekreterare:

Siöalth, G. Birger, departementssekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Jo 24.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första kvartalet 1974.

9. Fiskeadministrativa utredningen (Jo 1970:25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 september 1969 för utredning av den regionala fiskeriadmissionens uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 4 oktober 1969):

Ordförande:

Senning, Claes O., kansliråd

Ledamöter:

Johanson, Eric W., typograf, led. av riksdagen (avliden den 15 juli 1973)

Johansson, Erik V., arbetsförmedlingsföreståndare, led. av riksdagen
(fr. o. m. den 28 augusti 1973)

Kåhre, M. Lillemor, avdelningsdirektör

Experter:

Hansson, H. Arne, studierektor (fr. o. m. den 19 januari 1973)

Siöalth, G. Birger, departementssekreterare

Sörensen, S. Ingemar K., byråchef

Widerberg, Bertil R., redaktör

Åberg, Ch. Georg, förbundsordförande, led. av riksdagen

Sekreterare:

Westberg, Swen E. G. A., hovrättsassessor

Bitr. sekreterare:

Mühlenbock, Kjell I. O., länsassessor

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse Jo 25.
Tilläggsuppdrag, se 1972:Jo 16

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 20 sammanträden. Därutöver har särskilda arbetsgrupper sammanträtt vid skilda tillfällen.

Utredningen har i december 1973 avgett huvudbetänkandet (Ds Jo 1973:3) Ny statlig fiskeadministration.

Utredningens arbete med bl. a. frågorna om fiskodling och fisketillsyn beräknas fortsätta under år 1974.

10. Naturvårdskommittén (Jo 1970:28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 februari 1970 för översyn av naturvårdslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 6 mars 1970):

Ordförande:

Karlsson, F. Göran, redaktör, led. av riksdagen

Ledamöter:

Grebäck, Erik H., agronom, f.d. led. av riksdagen

Hjorth, Nils T., förrådsförvaltare, led. av riksdagen

Lothigius, Carl-Wilhelm, lantbrukare, led. av riksdagen

Ludvigsson, Ingrid M., fru, led. av riksdagen

Lönnqvist, Ulf R., kansliråd

Wirtén, Rolf G. S., folkskollärare, led. av riksdagen

Experter:

Delin, Lars A., rättschef

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Jonzon, Sven-Gösta B., generaldirektör (t.o.m. den 20 mars 1973)

Lindskog, J. Lennart, länsråd

Wenker, Stig-Eric, hovrättsassessor (fr.o.m. den 20 mars 1973)

Årlin-Jussil, Ingrid S., arkitekt (t.o.m. den 3 april 1973)

Sekreterare:

Björnberg, Bengt I. A., revisionssekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Jo 21. Tilläggsdirektiv, se 1973 års riksdagsberättelse Jo 12. Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 26 oktober 1973):

Enligt 18 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1972:779, ändrad senast 1973:311) (NVL) får täkt av sten, grus, sand eller lera för annat ändamål än markinnehavarens husbehov inte ske utan tillstånd av länsstyrelsen.

Länsstyrelsen kan förelägga den som söker täktillstånd att framlägga täktplan. Täktplanen bör vara av sådan omfattning att den tillåter en samlad bedömning från naturvårdssynpunkt av den tekniskt och ekonomiskt mest rationella exploateringen av den ifrågavarande fyndigheten. Detta gäller även om täkt i sådan omfattning skulle komma att beröra även andra fastigheter än sökandens (prop. 1964:148 s. 75). I samband med tillstånd kan länsstyrelsen meddela föreskrifter för att begränsa eller motverka företagets menliga inverkan på landskapsbilden. Efter tio år kan länsstyrelsen upphäva tillståndet helt eller delvis eller meddela ändrade föreskrifter. Även under tioårsperioden kan länsstyrelsen under vissa förutsättningar meddela ändrade föreskrifter.

Naturvårdskommittén tillkallades år 1970 för att göra en översyn av NVL (direktiv 1971 års riksdagsberättelse Jo 21 och tilläggsdirektiv 1973 års riksdagsberättelse Jo 12).

Grustäktskommittén avlämnade i juni 1972 betänkandet (SOU 1972:46) Landskapsvård genom täktsamverkan. Grustäktskommittén föreslår att förbättrad landskapsvård skall åstadkommas genom samfällighetsbildning. Syftet är att genomföra en från naturvårdssynpunkt lämplig lokalisering och samordning av den täktverksamhet som gäller sten, grus, sand och lera i fyndigheter som berör två eller flera fastigheter. Kommittén föreslår en särskild lag om täktsamfälligheter som anknyter till täktregleringen i 18 § NVL. Genom den samverkan mellan fastigheter i form av täktsamfällighet som kommittén föreslår kan planläggningen av den behövliga brytningen ske utan hänsyn till fastighetsgränserna. Härigenom ökas enligt kommittén väsentligt möjligheterna att skydda landskapsbilden utan att nödvändig exploatering för den skall hindras. Enligt kommitténs förslag kommer alla delägare i samfälligheten i åtnjutande av det ekonomiska utbytet av den tillåtna brytningen. När det gäller fördelningen av vinsten blir det likgiltigt på vilken fastighet brytningen sker.

Grustäktskommitténs hela förslag bygger på att bestämmelserna i 29 § NVL rörande rätt till ersättning vid vägrat täktillstånd fortfarande gäller. Detta lagrum har emellertid upphört att gälla den 1 juli 1973 (prop. 1973:101, CU 1973:21, rskr 1973:219). I fortsättningen kan sålunda tillstånd till täktverksamhet vägras utan att någon ersättningskyldighet inträder för det allmänna. Äldre bestämmelser om ersättning skall emellertid fortfarande gälla, om ansökan om täktillstånd har kommit in till länsstyrelsen före utgången av oktober 1972.

I den proposition som innehöll förslaget att 29 § NVL skulle upphävas framhölls, att det kunde finnas ett behov av en lagstiftning om täktsamfälligheter. Frågan om en sådan lagstiftnings utformning borde emellertid prövas från de nya förutsättningar som skulle föreligga, om ersättningsbestämmelserna upphävdes. Enligt propositionen fanns det också skäl att avvakta den vidare behandlingen av det till lagrådet remitterade förslaget till anläggningslag.

När ersättningsbestämmelserna i 29 § NVL nu har upphört att gälla och riksdagen har förelagts förslag till anläggningslag (prop. 1973:160), bör frågan om en lagstiftning om täktsamfälligheter övervägas från dessa nya utgångspunkter. Överarbetningen av grustäktskommitténs förslag bör lämpligen anförtros naturvårdskommittén.

En fråga som har aktualiserats i olika sammanhang är frågan om utjämning mellan fastighetsägare med anledning av de skillnader i fastighets utnyttjande som följer av planläggningsverksamhet och byggnadsreglering. Frågan berördes under arbetet med den fysiska riksplaneringen, och chefen

för civildepartementet framhöll då att frågan om värdeutjämning inom detaljplan inte kunde behandlas utan ytterligare utredning och att bygglagutredningen skulle komma att utreda frågan (prop. 1972:111 bil. 2 och 3 s. 339; se även prop. 1971:122 s. 198). Naturvårdskommittén bör samråda med bygglagutredningen i frågan om en värdeutjämning kan anses motiverad mellan grusfastigheter med och utan täktillstånd. Enligt min mening är emellertid skälen för en sådan utjämning inte starka. Den omständigheten att en fastighetsägare av naturvårdsskäl inte får tillstånd att bryta grus och inte heller får ersättning av allmänna medel utgör knappast någon grund för att han i stället skall få andel i inkomsterna från en grusbrytning på grannens mark. Dessutom stöter varje form av värdeutjämning mellan fastigheter på stora praktiska svårigheter. Det räcker i det sammanhanget med att peka på bekymren att åstadkomma en naturlig och rättvis avgränsning av samfälligheten. Grustäktskommittén kan inte heller anses ha funnit någon tillfredsställande lösning på detta problem.

Även om det inte skulle visa sig möjligt eller lämpligt att utnyttja samfällighetsbildning för att åstadkomma värdeutjämning mellan fastigheter, kan emellertid samfällighetsbildning vara nödvändig för att erhålla en från naturvårdssynpunkt lämplig avgränsning av täktverksamhet på en grusfyndighet som sträcker sig över flera fastigheter. En reglering med detta ändamål bör också kunna åstadkommas utan nämnvärda praktiska svårigheter. Förslaget till anläggningslag bör då utan alltför stora modifikationer kunna ligga till grund för en lagstiftning om täktsamfälligheter.

Enligt kommittéförslaget skall frågan om att inrätta täktsamfällighet prövas av länsstyrelsen som också skall bestämma den närmare utformningen. Beredningen av ärendet anförtros enligt förslaget åt en särskild förrättningsman som skall verkställa utredning och avge förslag till beslut. Kommittéförslaget har kritiserats av flera remissinstanser. Enligt min mening är det naturligt att bygga på den föreslagna anläggningslagen. I så fall bör frågan om samfällighetsbildning handläggas av fastighetsbildningsmyndigheten vid förrättning. Länsstyrelsen bör liksom hittills pröva frågan om tillstånd enligt NVL.

En stor del av nuvarande täktverksamhet drivs inte av fastighetsägarna utan av nyttjanderättshavare, ofta bolag med stor erfarenhet i branschen. Enligt grustäktskommitténs förslag får emellertid nyttjanderättshavare inte ingå i samfälligheten, vars rättsliga konstruktion förutsätter att endast fastighetsägare är delägare. Naturvårdskommittén bör överväga om det skulle medföra praktiska fördelar att även nyttjanderättshavare får ingå i samfälligheten.

Överlantmätaren i Västernorrlands län framhåller i sitt remissyttrande att en samfällighetsbildning i vissa situationer kan vara olämplig och föreslår regler om rätt och skyldighet för täktexploatör att inlösa rätten att driva täkt på angränsande område. Naturvårdskommittén bör undersöka om detta skulle vara en lämplig ordning.

Grustäktskommittén har som ett alternativ till den föreslagna lösningen nämnt att i byggnadslagen (1947:385, omtryckt 1972:775, ändrad senast 1973:312) skulle införas ett med rättsverkningar förenat planinstitut för täktreglering. Naturvårdskommittén bör ha frihet att som ett alternativ till samfällighetsbildning kunna överväga lämpligheten av ett med rättsverkningar förenat planinstitut. Enligt min mening kan man antingen tänka sig en vidareutveckling av bestämmelserna om täktplan i 18 § NVL eller också en lösning inom ramen för byggnadslagstiftningen. I sistnämnda fall

bör något nytt planinstitut inte tillskapas utan eljest gällande former för planer bör göras tillämpliga även för täktverksamhet. I denna fråga bör naturvårdskommittén samråda med bygglagutredningen.

På grund av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t vidgar naturvårdskommitténs uppdrag att omfatta fortsatt utredning om lagstiftning om täktsamfälligheter i enlighet med vad jag anförde.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

11. Organisationskommittén (Jo 1970:30) för omlokalisering av veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt (OKV)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 i anledning av veterinärhögskolans och statens veterinärmedicinska anstalts omlokalisering (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1970):

Ordförande:

Edenman, Ragnar H. L., landshövding

Ledamöter:

Askling, Margit, ombudsman

Björkman, K. Gösta, generaldirektör

Hansen, Hans-Jörgen, professor, föreståndare

Hegrelius, A. Olov R., regeringsråd

Hjelm, K. G. Lennart, professor, rektor

Schmitterlöw, Carl G., professor, rektor

Segerstedt, Torgny, professor, rektor

Törnquist, Harry E., byggnadsråd

Widén, K. A. Ingvar, generaldirektör

Experter:

Carlson, Filip, tillsynsman

Claesson, C. Olof, professor

Ekesbo, A. G. Ingvar, bitr. professor

Henricsson, Bengt H., veterinärråd

Hornwall, Gert H. D., överbibliotekarie

Höglund, E. Olov, avdelningsdirektör

Lannek, Nils G. V., professor

Lindquist, B. Rune L., byråchef

Lundström, Herbert, statsinspektör

Sanner, Lars-Erik, överbibliotekarie

Wallin, Alf G., kansliråd

Wijkman, E. Gunnar B., universitetsråd

Huvudsekreterare:

Birgersson, Torsten B. A., byråchef

Sekreterare:

Eliasson, Per-Erik, byråchef

Bitr. sekreterare:

Ehregren, K. Lennart, statskonsulent

Nordblom, Bengt S. J., avdelningsdirektör

Lokal: Lantbrukshögskolans centrala förvaltning, 750 07 Uppsala 7, tel. växel 018/10 20 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse Jo 22.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre sammanträden i plenum och 15 sammanträden med arbetsgrupper inom kommittén.

Kommittén har under den aktuella tiden avlämnat bl. a. lokalprogram för restaurangverksamhet på Ultuna, destruktionsanläggning, testbana, huvuddelen av SVA och för lantbrukshögskolans institutioner för kemi samt ekonomi och statistik.

Utrustningsprogram har bl. a. lagts fram för bibliotek, institutionerna för kemi samt ekonomi och statistik och för djuranskaffning för planerade djuranläggningar.

Kommittén har den 26 juni 1973 avgett betänkandet (Ds Jo 1973:4) Ledning, förvaltning m. m. för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA samt den 19 oktober 1973 betänkandet (Ds Jo 1973:7) Centrala servicefunktioner på Ultuna.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

12. Fritidsbåtutredningen (Jo 1970:33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 med uppdrag att utreda frågor som hör samman med fritidsbåttrafiken (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1970):

Ordförande:

Frithiofson, Karl A. F., landshövding

Ledamöter:

Augustsson, J. A. Gillis, järnbruksarbetare, led. av riksdagen

Dahlgren, P. Anders B., lantbrukare, led. av riksdagen

Nylander, Sven H., ingenjör

Schelin, Bengt A. E., direktör

Experter:

Brändström, Carl-Edvard P., byrådirektör
Damgren, H. G. Fredrik, departementssekreterare
Göransson, Stig, byrådirektör
Hartelius, Kaj S., intendent
Simonsson, Peter M. O. O., sjöfartsråd

Sekreterare:

Mehr, Katrin G., länsassessor

Bitr. sekreterare:

Widerberg, Bertil R., redaktör

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreterare)

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse Jo 25.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden, varav ett internatsammanträde. Därutöver har överläggningar hållits med företrädare för olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 8 mars 1973 avgett en rapport (Ds Jo 1973:2) Fritidsbåtundersökningen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

13. Utredningen (Jo 1971:01) rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall m. m. (UKA)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 mars 1971 för att utreda frågor rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 april 1971). Utredningens uppdrag har den 30 juni 1971 utvidgats att gälla frågan om omhändertagande av olja och oljerester från fartyg samt den 21 april 1971 fråga om omhändertagande av alla slags kemikalierester från fartyg (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1971):

Utredningsman:

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Eriksson, Per, avdelningsdirektör
Hansson, N. Olle R., departementssekreterare
von Heidenstam, G. Olov, avdelningsdirektör
Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare

Holmqvist, Åke H., departementssekreterare
Olerud, Eric Hj., sekreterare
Ovegård, Lars O., avdelningsdirektör
Wallin, Alf G., kansliråd

Sekreterare:

Ovegård, Lars O., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Kolk, Raimond, avdelningsdirektör

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 22.

Utredningsmannen har under året fortlöpande haft överläggningar med experter och andra av utredningsarbetet berörda, delvis i anslutning till studiebesök.

Utredningen har den 16 mars 1973 avgett delbetänkandet (Ds Jo 1973:1) Kemiskt avfall — uppgifter och organisation och den 10 april 1973 delbetänkandet (Ds Jo 1973:4) Anläggningar för mottagning av oljeblandat barlastvatten, m. m.

Utredningen — som slutfört sitt arbet utom såvitt avser uppdraget den 21 april 1971 om omhändertagande av alla slags kemikalierester från fartyg — beräknas avsluta sitt arbete under år 1974.

14. Utredningen (Jo 1971:06) om kontrollanstalterna på jordbrukets område

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 för att utreda frågor rörande kontrollanstalterna på jordbrukets område (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1971):

Ordförande:

Widén, K. A. Ingvar, generaldirektör

Ledamöter:

Hedström, Bo S., departementsråd
Hjelm, K. G. Lennart, professor, rektor
Johansson, N. Filip, lantbrukare, led. av riksdagen
Kuylenstjerna, K. Göran J., direktör
Mossberger, Eric G. V., f.d. ombudsman, f.d. led. av riksdagen

Experter:

Ekelund, Sigvard F. A., agr. dr
Esbo, Harald V. O., professor
Moberg, Harald A:son, professor
Nygård, Bengt A. V., professor
Sylvén, N. Edvard H., professor

Sekreterare:

Jeppsson, O. Gunnar, avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Hansson, N. Olle R., departementssekreterare
Lidén, B. Carl Johan, lantbrukskonsulent

Lokal: Lantbruksstyrelsen, Fack, 171 20 Solna 1, tel. växel 83 05 20
(ordföranden och sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 26.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden samt haft överläggningar med av utredningens arbete berörda myndigheter, organisationer och företag.

Utredningen har den 21 september 1973 avgett delbetänkandet (Ds Jo 1973:5) Den framtida växtskyddsverksamheten.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

15. Utredningen (Jo 1971:08) rörande kostnaderna för miljövården

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1971 för utredning rörande kostnaderna för miljövården (se Post- och Inrikes tidn. den 25 november 1971):

Ordförande:

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör

Ledamöter:

Bergqvist, Jan G., pol. mag., led. av riksdagen
Burenstam Linder, H. M. Staffan, docent, led. av riksdagen
Norrby, J. Sören, ingenjör, led. av riksdagen
Rosqvist, G. Birger, mästrelots, led. av riksdagen
Thorsson, Inga M., ambassadör, led. av riksdagen
Åkerfeldt, Sven Eric, lantbrukare, led. av riksdagen

Experter:

Grafström, Erik O. Hj., f.d. generaldirektör
Helmerson, Bo I. H., direktör
Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare
Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef
Johansson, Bengt A. W., kansliråd
Johansson, E. Allan, länsråd
Lönnqvist, Ulf R., kansliråd
Moreau, Jan-Erik, pol. mag.
Nilsson, Olof, direktör
Olerud, Eric Hj., sekreterare
Svensson, Kjell R., kansliråd
Söderberg, Jan, kanslisekreterare

Sekreterare:

Ahlgren, Nils U., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Almgren, Richard, civilingenjör
Edwinson, Vanja A. M., kanslisekreterare
Olsson, Inger M-A., byrådirektör

Lokal: Statens naturvårdsverk, Fack, 171 20 Solna 1, tel. växel 98 18 00
(sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse Jo 28.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden. Utredningsarbetet har under perioden inriktats dels på en allmän kartläggning av kostnader för miljövården inom olika samhällssektorer, dels på särskilda utredningsprojekt inom tillsatta arbetsgrupper. De olika arbetsgrupperna har under perioden haft 15 sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

16. Utredningen (Jo 1972:01) om spridning av kemiska medel

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1972 för att utreda frågan om spridning av kemiska medel (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1972):

Ordförande:

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, f.d. led. av riksdagen

Sakkunniga:

Andersson, Karl-Gustav, rörverksarbetare, led. av riksdagen
Jönsson, Elias I., lantbrukare, f.d. led. av riksdagen
Larsson, L. Thorsten, lantbrukare, led. av riksdagen
Leuchovius, Karl G. W., lantbrukare, led. av riksdagen
Sundström, M. Gudrun, fru, led. av riksdagen

Experter:

Brandt, C. Erik, direktör
Johansson, R. A. Dicken, avdelningsdirektör
Lundberg, Hans E. V., skogsdirektör
Nilsson, B. Ingemar, ombudsman
Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör
Rydbo, Folke, generaldirektör
Svensson, S. Börje F., ombudsman
Tågmark, Sven G., lantbrukare, f.d. led. av riksdagen
Westlin, E. Arne, avdelningschef

Sekreterare:

Ovegård, Lars O., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Holmgren, Anders F., jägmästare
Lindgren, I. Lennart, departementssekreterare

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreterarna)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Jo 24.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden samt dessutom under en dag besökt Helsingfors för överläggningar med Institutet för arbetshygien.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

17. Miljöforskningsutredningen (Jo 1972:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1972 för utredning om samordning av miljövårdsforskningen (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juni 1972):

Ordförande:

Johansson, E. Allan, länsråd

Ledamöter:

Andersson, Georg L., rektor, led. av riksdagen
Andersson, Lennart F. H., studieombudsman, led. av riksdagen
Ingelstam, Lars E., bitr. professor
Johansson, S. Olof H., led. av riksdagen

Experter:

Erngren, Birgit, avdelningsdirektör
Hannerz, D. G. Lennart, forskningschef

Sekreterare:

Damgren, H. G. Fredrik, departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Andersson, Ingvar L., byrådirektör
Armelius, Nina T., fil. kand.

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Jo 25.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

18. Sakkunnig (Jo 1972:03) för vissa överläggningar rörande Hjälmarens reglering

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 juni 1972 för att framlägga förslag om omorganisation av den nuvarande administrationen för Hjälmarens reglering och i sådant syfte i första hand uppta förhandlingar med bl. a. Hjälmarens vattenvårdsförbund om övertagande av ansvaret för regleringen:

Utredningsman:

Wetterhall, Sven C. E., byråchef

Experter:

von Möller, C. G. Peter, hovrättsassessor
Liljeborg, Detlow, förbundsjurist
Wallin, Sten-Erik J., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Engwall, Rolf B., byrådirektör

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Jo 26.

Den sakkunnige har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden med experterna samt i samband därmed haft överläggningar med berörda parter. Slutrapport om utredningen beräknas föreligga omkring årsskiftet 1973/74.

Uppdraget är därmed slutfört.

19. 1972 års jordbruksutredning (Jo 1972:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 juni 1972 för att utreda vissa frågor inom jordbrukspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juli 1972):

Ordförande:

Widén, K. A. Ingvar, generaldirektör

Ledamöter:

Eliasson, Rold A. E., lantmästare, f.d. led. av riksdagen

Enlund, Eric P., lantbrukare, led. av riksdagen

Israelsson, Per J., apparatskötare, led. av riksdagen

Kristiansson, N. Axel, lantbrukare, led. av riksdagen

Lindberg, Marta S., försäkringskassetjänsteman, led. av riksdagen

Persson, Sven G. F., lantarbetare, f.d. led. av riksdagen

Rask, Karl A., fabrikör, led. av riksdagen

Wictorsson, Åke V., planeringschef, led. av riksdagen

Experter:

Borg, Sune S. B., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Brangmo, K. Walter, direktör

Cederberg, Thomas O., direktör

Elm, Torsten J. W., byråchef

Hillbom, Lars H., civilekonom

Hulting, K. R. Georg, byråchef

Jansson, N. Ewald, f.d. förbundsordförande

Johannesson, Erik, direktör

Knutsson, P. Gösta, byråchef (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Kristenson, Arne E., byråchef (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Kristersson, Helge E., fil. dr

Lindberger, Lars, t.f. planeringschef

Lindman, Karl S. S., byråchef (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Lindström, Ingvar A., byråchef

Nilsson, Olof, direktör (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Olsson, Bengt M., byråchef

Säkk, Karl, t.f. byråchef (fr.o.m. den 25 maj 1973)

Tiberg, Lennart F., direktör

Huvudsekreterare:

Lindström, Ingvar A., byråchef

Bitr. sekreterare:

Ågren, Carl-Henrik, byrådirektör

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel
763 10 00 (huvudsekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse Jo 27.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har ett stort antal sammanträden hållits inom utredningens olika expertgrupper.

Utredningen har den 8 november 1973 avgett delbetänkandet (Ds Jo 1973:10) Vissa förslag rörande prisregleringen efter den 30 juni 1974.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

20. Sakkunnig (Jo 1973:01) med uppdrag att se över statens naturvårdsverks organisation

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 januari 1973 för att se över statens naturvårdsverks organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 26 februari 1973):

Utredningsman:

Tammelin, Paul A. V., överdirektör (fr.o.m. den 13 januari 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 12 januari 1973):

Kungl. Maj:t bemyndigar chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en sakkunnig med uppdrag att se över statens naturvårdsverks organisation. Den sakkunnige bör — mot bakgrund av den utvidgning av naturvårdsverkets verksamhet som skett sedan verket inrättades den 1 juli 1967 — analysera verkets nuvarande arbetsuppgifter samt lägga fram de förslag till förändringar av verkets organisation som föranleds därav. Förslagen bör dock inte innefatta en förändrad organisation av naturvårdsverkets laboratorieverksamhet. Uppdraget, som bör redovisas skyndsamt, bör utföras i samråd med bl.a. statskontoret och naturvårdsverket.

Utredningsmannen har den 15 oktober 1973 avgett betänkandet (Ds Jo 1973:6) Naturvårdsverkets organisation.

Uppdraget är därmed slutfört.

21. Jästutredningen (Jo 1973:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 januari 1973 för att utreda den framtida försörjningen med jäst, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 3 mars 1973):

Ordförande:

Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör (fr.o.m. den 20 januari 1973)

Sakkunniga:

Bull-Simonsen, Ivar, direktör (fr.o.m. den 20 januari 1973)

Hedström, Bo S., departementsråd (fr.o.m. den 20 januari 1973)

Experter:

Dalåsen, Arne, f.d. förbundskassör (fr.o.m. den 12 maj 1973)

Hulting, K. R. Georg, byråchef (fr.o.m. den 20 januari 1973)

Nybom, P. Arne A., förbundssekreterare (fr.o.m. den 20 januari 1973)

Thelin, K. Hugo, direktör (fr.o.m. den 15 september 1973)

Sekreterare:

de Shàrengrad, C. Allan R., departementssekreterare (fr.o.m. den 20 januari 1973)

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 19 januari 1973):

Produktion av bagerijäst bedrivs i Sverige endast av Svenska Jästfabriks AB, som är ett dotterbolag till PRIBO (Prippbolagen) AB. Produktionen, som sker i fabriker i Mölndal och Rotebro, täcker i stort sett vår konsumtion av jäst, som uppgår till ca 15 000 ton per år.

PRIBO AB har i skrivelse till jordbruksdepartementet anmält att jästproduktionen i Mölndal kommer att upphöra i april 1973 och att bolaget överväger att lägga ner produktionen i Rotebro år 1975. Om detta skulle ske och produktion inte skulle sättas i gång på annan ort i Sverige, skulle vi i landet inte ha någon egen tillverkning av jäst utan vara helt beroende av importerad jäst. Detta skulle naturligtvis påverka försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet. Enligt min mening bör därför frågan om den framtida försörjningen med bagerijäst utredas. Särskilda sakkunniga bör tillkallas för att utreda frågan.

De sakkunnigas uppgift bör vara att utreda alternativa möjligheter till den

framtida försörjningen med bagerijäst. Härvid bör särskilt beaktas behovet av jäst ur försörjningsberedskapssynpunkt. Utgångspunkten skall vara att vi i ett avspärrningsläge skall vara helt självförsörjande med jäst.

De sakkunniga bör bedriva sitt arbete skyndsamt.

Utredningen har under tiden januari — oktober 1973 hållit 15 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

22. Förhandlingsgruppen (Jo 1973:03) för renskötsel­anläggningar (FFR)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1973 för att förhandla med samebyarna om renskötsel­anläggningar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1973):

Ordförande:

Persson, Sven G. F., lantarbetare, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Sakkunniga:

Bohman, Bengt A. H., länsråd (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Bäärnhjelm, G. Mauritz, hovrättsråd (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Landahl, O. Sixten H., lantbruksdirektör (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Experter:

Lundberg, J. Iwan, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Lundvall, A. Göran, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Lithander, Per H., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Stenberg, Bruno, renägare (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Stenberg, Nikolaus, renägare (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Åhrén, Anders, renägare (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Sekreterare:

Ekendahl, Bengt G. M., byrådirektör (fr.o.m. den 10 februari 1973)

Lokal: Lantbruksstyrelsen, Fack, 171 20 Solna 1, tel. växel 83 05 20 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 9 februari 1973):

Med skrivelse den 27 september 1972 har lantbruksstyrelsen redovisat en inventering av renskötsel­anläggningar som uppförts i lappväsandets regi samt avgivit förslag om framtida huvudmannaskap, underhåll m.m. av anläggningarna.

Inventeringen omfattar ca 2 000 anläggningar av olika slag. Värdet av dessa beräknas till ca 48 milj. kr. Anläggningarna består av riksgränsstängsel, stängsel mellan olika samebyars betesområden och inom betesområdena samt av arbetshagar, stugor, renslakterier, vägar, flyttleder, stigar och broar m.m. Det övervägande antalet anläggningar har tillkommit enbart för renskötseln medan andra, t.ex. vissa stugor, vägar, stigar och broar, utförts för att tillgodose även andra intressen. Den ojämförligt största delen av anläggningarna har bekostats av medel som anvisats av arbetsmarknadsmyndigheterna. Därefter kommer anläggningar vartill medel anvisats från samefonden. Andra anläggningar har utförts med vattenregleringsavgifter, SJ-medel och andra statliga medel. Anläggningar har också uppförts av vattenregleringsföretag. En sista grupp är sådana anläggningar som byggts av olika samebyar. Ansvar för samtliga de anläggningar som är hänförliga till de tre förstnämnda grupperna har tidigare i huvudsak åvilat lappväsendet/länsstyrelsen men åvilar numera vederbörande lantbruksnämnd. Lantbruksstyrelsen föreslår att huvudparten av de anläggningar som staten i dag äger och är huvudman för skall föras över till samebyarna.

I årets statsverksproposition (1973:1 bil. 11 s. 40) anmälde jag att jag hade för avsikt att begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att med utgångspunkt från den av lantbruksstyrelsen gjorda inventeringen få ta upp förhandlingar med samebyarna och träffa avtal med dessa om övertagande utan vederlag av huvudmannaskapet för vissa staten tillhöriga renskötselanläggningar, m.m.

Särskilda sakkunniga bör nu tillkallas för att förhandla med samebyarna och träffa avtal — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — med dessa om övertagande utan vederlag av huvudmannaskapet för vissa staten tillhöriga renskötselanläggningar. De sakkunniga bör överväga i vilken utsträckning anläggningar som inte förts över till samebyarna alltjämt bör underhållas. De sakkunniga bör vidare utreda frågan om förvaltningen av de anläggningar som skall vara kvar i statens ägo samt frågan på vilka myndigheter det skall ankomma att svara för underhållet av dessa anläggningar. Förhandlingarna med samerna bör även omfatta möjligheterna för dessa att utföra underhållsarbetet av de anläggningar som staten skall behålla. Härutöver bör de sakkunniga kunna ta upp andra frågor som ansluter till utredningsuppdraget, såsom försäljning till turistorganisationer eller andra av stugor som kan användas för det rörliga friluftslivet e.d.

Förhandlingsgruppen har under tiden mars — november 1973 hållit två sammanträden. Gruppens arbete har hittills omfattat förberedelser inför förhandlingarna med samebyarna.

Förhandlingarna avses påbörjas år 1974 och pågå hela året.

23. Genbankutredningen (Jo 1973:04)

Tillkallad enligt Kungl Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1973 för att utreda frågan om bevarande av genetiskt material (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1973):

Utredningsman:

Palmstierna, Hans A. K., docent (fr.o.m. den 27 februari 1973)

Experter:

Julén, A. Gösta J., avdelningsföreståndare (fr.o.m. den 5 maj 1973)

Kåhre, E. Lennart J., professor, t.f. föreståndare (fr.o.m. den 27 februari 1973)

Myresten, Sven-Olof, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 27 februari 1973)

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 9 februari 1973):

Frågan om tillvaratagande och konservering av genetiskt material av äldre och yngre datum av växter, djur, insekter och mikroorganismer har under senare år aktualiserats i olika sammanhang. Den ärftliga variationen är en av mänsklighetens viktigaste naturresurser och utgör en nödvändig grund för allt förädlingsarbete. Liksom andra naturresurser påverkas den ärftliga variationen genom människans ingripande. Till skillnad mot flertalet andra naturresurser torde dock en stor del av den ärftliga variationen kunna bevaras med relativt enkla medel och därmed också göras tillgänglig för den framtida förädlingsverksamheten.

Förenta nationernas (FN:s) miljövärdskonferens i Stockholm i juni 1972 tog upp frågan om bevarande av genetiskt material och föreslog i rekommendationerna 39-45 långtgående åtgärder för att bevara världens genetiska resurser. Dessa åtgärder innebär bl.a. en genomgång av de befintliga genetiska resurserna, en inventering av genetiska samlingar, uppsamling och registrering av genetiska material som ej tidigare behandlats samt upprättande av nationella eller regionala genbanker.

FN:s rekommendationer innebär att genetiskt material från odlade och vilda växter, husdjur och vilda djur samt insekter och mikroorganismer måste samlas ihop och bevaras. Enligt rekommendationerna bör arbetet ske i samarbete med FN:s generalsekretariat samt dess livsmedels- och jordbruksorganisation, FAO.

Miljövärdskommittén har därefter vid ett sammanträde i september 1972 tagit upp till diskussion frågan om genetiska tillgångar, deras bevarande och användning.

FAO har under flera år arbetat för att skapa förutsättningar för att rädda och bevara den stora mångformighet som finns tillgänglig inom kulturväxternas s.k. gencentra. Ett resultat av denna verksamhet är skapandet av Agricultural Research and Introduction Centre i Izmir, Turkiet, vars uppgift är att utforska, insamla och bevara den ärftliga mångformigheten inom Östra medelhavsområdet, inom vilket viktiga gencentra för flera av våra kulturväxter är belägna. I samarbete med FAO

arbetar också sedan några år den europeiska växtförädlarorganisationen, European Association for Research on Plant Breeding, Eucarpia, genom en speciell genbankskommitté med att försöka att organisera och etablera genbanker för kulturväxter i Europa. Avsikten är att dessa banker skall förses med utrustning för långtidslagring, där den ärftliga variationen som för tillfället inte är aktuell för växtförädlingsinstitutionerna och som det därför ställer sig alltför dyrbart för dessa institutioner att behålla, på ett billigt sätt skall kunna lagras och bevaras för låg tid framöver. En genbank har upprättats i Bari, Italien, som skall tillgodose det mediterrana området i Europa. En liknande genbank för västra Centraleuropa har upprättats i Braunschweig-Völkenrode, Västtyskland. Eucarpia har också tagit initiativet till upprättandet av en speciell potatisgenbank, där på samma sätt den värdefulla ärftliga variationen inom potatisens gencentrum i Sydamerika skall kunna bevaras.

I Sverige har frågan om upprättandet av genbanker aktualiserats av olika organ. Även här är det bevarandet av genetiskt material av kulturväxter som uppmärksammas. Lantbrukshögskolan inkom år 1965 till Kung. Maj:t med ett förslag härom. Högskolans institution för frukt- och bärödling föreslog år 1968 att institutionen skall erhålla medel för att upprätta den svenska delen av ett internationellt sortregister för trädgårdsväxter.

Statens centrala frökontrollanstalt har i sina senaste anslagsframställningar tagit upp frågan om en nordisk genbank. Enligt anstaltens mening kräver inrättandet av en sådan genbank viss utredning. Sveriges utsädesförening har i en skrivelse år 1971 också begärt att frågan om en nordisk genbank snarast möjligt utreds.

Av de olika skrivelserna i ämnet framgår att planer på en fjärde genbank för kulturväxter, vilken framför allt skall täcka behovet för Skandinavien, har utarbetats inom Nordiska jordbruksforskarens förening. Kommittén föreslår att genbanken förläggs i anslutning till centrala frökontrollanstalten.

I detta sammanhang bör tilläggas att stasbidrag utgår till W. Weibull AB för bevarande vid Weibullsholm av genetiskt material rörande ärtor (*Pisum sativum*).

Med hänvisning till den föregående redogörelsen föreslår jag att en sakkunnig tillkallas för att närmare undersöka frågan om bevarande av genetiskt material i Sverige. Den sakkunnige bör göra en genomgång av redan befintliga resurser i landet. Han bör undersöka det behov som ur vetenskapliga och företagsekonomiska synpunkter föreligger att för framtiden bevara genetiskt material av kulturväxter.

Den sakkunnige bör samordna sitt utredningsarbete med pågående aktiviteter i de övriga nordiska länderna samt med olika FN-organ och andra internationella organisationer.

Utredningen har under februari — november 1973 hållit fem sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

24. Sakkunnig (Jo 1973:05) med uppdrag att förhandla om riktlinjer för en organisation för totalisatorverksamhet vid trav- och galopptävlingar

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 mars 1973 för att förhandla om riktlinjer för en organisation för totalisatorverksamhet vid trav- och galopptävlingar (se Post- och Inrikes tidn. den 29 mars 1973):

Utredningsman:

Resare, Bengt C. M., överdirektör (fr.o.m. den 17 mars 1973)

Experter:

Hansson, N. Olle R., departementssekreterare (fr.o.m. den 17 mars 1973)

von Bahr, Stig V., kammarrättsfiskal (fr.o.m. den 17 mars 1973)

Wenker, Stig-Eric, hovrättsassessor (fr.o.m. den 17 mars 1973)

Sekreterare:

Boberg, L. Håkan, kanslisekreterare (fr.o.m. den 17 mars 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Bengtsson till statsrådsprotokollet den 16 mars 1973):

Kungl. Maj:t bemyndigar chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en sakkunnig för att för statens räkning förhandla och — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — träffa avtal med företrädare för trav- och galoppsporten om de närmare riktlinjerna för en central association för denna sport.

Den sakkunnige bör vid fastställandet av de principer som skall vara vägledande för associationens verksamhet i huvudsak utgå från utredningens förslag.

Den centrala associationen skall vara ett aktiebolag. Antalet ledamöter i bolagets styrelse skall vara åtta, av vilka Kungl. Maj:t utser fyra, däribland ordföranden.

Den sakkunnige har under tiden mars — april 1973 hållit tre sammanträden.

Den sakkunnige träffade den 22 mars 1973 avtal om riktlinjer för hästtävlingar med totalisatorverksamhet m. m.

Uppdraget är därmed slutfört.

25. 1973 års skogsutredning (Jo 1973:06)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 september 1973 för att utreda vissa frågor inom skogspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1973):

Ordförande:

Lyberg, Bengt, landshövding (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Sakkunniga:

Brännström, Roland J., verkmästare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Dahlgren, P. Anders B., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Hedström, Bo S., departementsråd (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Hjorth, Ragnar, byråchef (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Nilsson, Nils-Erik, professor (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Experter:

Bäckström, Sixten, förbundsordförande (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Carlsson, T. E. Roine, förbundsordförande (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Edlund, Erik O. A., utvecklingschef (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Toll, J. Magnus, lantmästare (fr.o.m. den 23 oktober 1973)

Huvudsekreterare:

Köhl, Olof F. E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Bitr. sekreterare:

Holmgren, Anders F., jägmästare (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Jacobson, S. E. Olof, forskarassistent (fr.o.m. den 4 oktober 1973)

Lokal: Jordbruksdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren och bitr. sekreterare)

Direktiv (anförande av statsrådet Moberg till statsrådsprotokollet den 13 september 1973):

I skogspolitiska utredningens betänkande (SOU 1973: 14) Mål och medel i skogspolitiken framläggs principförslag om den framtida skogspolitiken i landet. Förslaget innebär i korthet följande.

Skogspolitiken bör enligt utredningen syfta till att mer aktivt styra det totala resursutnyttjandet inom skogsnäringen. Risk föreligger enligt utredningen för att marknadskrafterna blir för svaga för att kunna styra resursutnyttjandet i den riktning som samhället finner vara önskvärt.

Enligt utredningen bör principen om en långsiktig stabil virkesproduktion ersättas med principen om en planerad förändring av skogsbrukets resursutnyttjande. Därvid skall beaktas gängse näringspolitiska mål för inkomstbildning, sysselsättning och effektivt resursutnyttjande. I stället för

att som tidigare lägga tyngdpunkten på sambandet mellan jordbruk och skogsbruk är det enligt utredningen naturligt att anlägga ett integrerat betraktelsesätt för skogsbruk- förädlingsindustri. Den aktivitetsökning i skogsbruket under den närmaste 20-årsperioden som utredningen bedömer lämplig innebär bl.a. en kraftig ökning av avverkningarna. Avverkningsökningen, som behövs för att motsvara skogsindustrins planerade kapacitetsutbyggnad fram till år 1975, bedöms av utredningen kunna komma till stånd utan avverkningsstimulerande åtgärder.

För tioårsperioden efter år 1975 behövs däremot enligt utredningen avverkningsstimulerande åtgärder. Detta motiveras av följande. En ytterligare expansion kommer att innebära avverkning utöver den långsiktiga produktionskapaciteten hos svenskt skogsbruk med de produktionsmetoder som f.n. tillämpas. Ett ökat utbud av råvara anses av utredningen inte kunna komma till stånd enbart genom den effekt som en kapacitetsutbyggnad av industrin skulle föra med sig. Det finns risk för en prisökning som kan påverka den svenska skogsindustrins konkurrensförmåga negativt. En förutsättning för att exportindustrin skall finna avsättning för en ökad produktion är enligt utredningen att en ökning av utbudet från skogsbruket kommer till stånd vid i stort sett oförändrade eller svagt stigande priser på virke. Om privatekonomiska kalkyler skall ligga till grund för beslut om avverkning kommer dock enligt utredningen utbudet av råvara att bli lägre än vad som är samhällsekonomiskt önskvärt. Som orsaker till detta anges höga återväxtkostnader och en ökande andel skogsägare som är oberoende av inkomster från sitt skogsbruk. Därför är det en angelägen uppgift för skogspolitiken att påverka råvaruutbudet i positiv riktning. Den nuvarande skogspolitiken som den kommer till uttryck i skogsvårdslagen (1948:237) verkar enligt utredningen i motsatt riktning.

De utbudshämmande effekter som en privatekonomisk kalkyl kan åstadkomma kan enligt utredningen förhindras med ett väl avvägt avgifts- och stödsystem som premierar önskvärd grad av aktivitet inom skogsbruket. Utredningen förordar därför en styrning med ekonomiska incitament i stället som f.n. med lagstiftning. Även om en sådan styrning främst behövs för det privata skogsbruket föreslår utredningen att systemet av praktiska skäl omfattar hela skogsbruket.

Behovet av den föreslagna styrningen inträder enligt utredningens bedömning först under senare hälften av 1970-talet. För att hindra att aktivitetsnivån sjunker på ett tidigt stadium föreslår utredningen att en generell omläggning av skogspolitiken sker så snart de författningstekniska frågorna har lösts.

Utredningen är i stort sett enig om önskvärdheten av och möjligheterna till en expansion av skogssektorn. Samtidigt framhålls emellertid att förslaget till avverkningspolitik måste betraktas som preliminärt och därför skyndsamt bör utredas närmare till sina långsiktiga konsekvenser.

Enligt min mening behöver vissa frågor ytterligare belysas, innan det finns tillräckligt underlag för att fastställa en ny skogspolitik. Jag förordar därför att särskilda sakkunniga tillkallas för att genomföra ytterligare utredningar bl.a. om möjligheterna att öka avverkningarna inom ramen för ett långsiktigt producerande skogsbruk. Frågan om avverkningspolitiken är enligt min mening grundläggande i detta sammanhang och kräver som utredningen framhållit ytterligare belysning.

Den senaste mer genomgripande virkesbalansutredningen presenterades år 1968 (Virkesbalanser 1967, SOU 1968:9).

Översiktliga virkesbalanser har därefter utarbetats bl.a. i samband med

1970 års långtidsutredning (Svensk ekonomi 1971 — 1975, SOU 1970:71). Hittills har industrikapaciteten varit avsevärt lägre än skogarnas uthålliga produktionsförmåga. Nyligen gjorda översiktliga framskrivningar av de äldre virkesbalanserna visar emellertid att dagens industrikapacitet överstiger den nettoavverkning som bedöms vara möjlig i ett uthålligt bedrivet skogsbruk med nuvarande intensitet i skogsvårdsåtgärderna. Enligt beräkningar som gjorts av skogsstyrelsen är den befintliga skogsindustrins årliga råvarubehov sålunda ca 4 milj. m³ större än vad som långsiktigt kan erhållas från våra skogar.

I och för sig råder det ingen brist på avverkningsbar skog i landet. På för skogsbruksförhållanden relativt kort sikt skulle skogsindustrin även vid en ytterligare kapacitetsutbyggnad kunna försörjas med råvara i tillräcklig mängd. Mot bakgrund av underskottet på medelålders skog i Norrland och vissa delar av Svealand måste man dock räkna med att en avverkning utöver dagens tillväxt efter några decennier måste följas av en nedskärning av industrikapaciteten, om inte produktionshöjande åtgärder vidtas i skogsbruket. Föreliggande virkesbalansutredningar och avverkningsberäkningar möjliggör emellertid inte några säkra bedömningar av hur olika avverknings- och skogsvårdsprogram påverkar skogsindustrins framtida råvaruförsörjning.

De sakkunniga bör därför, som också skogspolitiska utredningen föreslagit, utarbeta ett system för en rullande virkesbalansutredning. Systemet bör vara så utformat att det utan större svårigheter kan justeras och kompletteras efter hand. Systemet bör möjliggöra beräkningar som kan ligga till grund för ställningstaganden på såväl kort som lång sikt till utbyggnader på industrisidan och till olika åtgärder i skogsbruket. Vidare bör systemet utformas så att beräkningar kan göras dels för landet som helhet, dels för olika regioner. Effekterna på sysselsättningen bör särskilt beaktas i detta sammanhang. De sakkunniga bör därefter med hjälp av det utarbetade systemet redovisa alternativa utvecklingslinjer för den svenska skogsnäringen. Frågan om finansiering av kostnaderna för virkesbalansutredningen bör också utredas. Frågan om virkesbalanser bör behandlas med förtur.

Inom skogspolitiska utredningen har oenighet förelegat om behovet av och formerna för de skogspolitiska styrmedlen. Skogsnäringen är i Sverige en betydande näring. Jag vill erinra om att den svarar för mer än en femtedel av landets export. Såväl skogsbruket som skogsindustrin spelar dessutom stor roll för sysselsättningen särskilt inom vissa regioner. Enligt min mening kommer skogsnäringen att vara av stor betydelse även i framtiden. Den framtida skogspolitiken bör därför utformas så att möjligheter skapas för att en långsiktig hög produktion kan vidmakthållas i skogsindustrin och därmed också en hög intensitet i det svenska skogsbruket. De sakkunniga bör bedöma vilka styrmedel som behövs inom skogspolitiken för att tillgodose dessa önskemål och lägga fram detaljerade förslag härom. Möjligheterna att inom ramen för skogsvårdsåtgärdstiftningen tillgodose samhällets behov att styra skogsproduktionen bör särskilt beaktas. Utgångspunkten bör vara att skogsmarken skall utnyttjas på från samhällets synpunkt bästa sätt.

Skogspolitiska utredningen, som har haft en näringspolitisk inriktning av sitt arbete, har ansett att skogsbrukets roll i miljövårdssammanhang fallit utanför dess uppdrag. I dessa frågor hänvisar utredningen bl. a. till gällande lagstiftning på området. De sakkunniga bör närmare belysa de konsekvenser i miljövårdshänseende som nuvarande och en framtida avverkningspolitik kan komma att leda till. Jag vill i detta sammanhang

erinra om att en särskild arbetsgrupp inom jordbruksdepartementet arbetar med frågor som hör samman med omfattningen och effekterna av kalhyggen. Arbetsgruppens rapport väntas föreligga om några månader.

Vidare bör de sakkunniga, mot bakgrund bl.a. av uttalandena i prop. 1972:111 bil. 2 och 3 om hushållning med mark och vatten och av kommande förslag i anslutning till den översyn av naturvårdslagen (1964:822) som görs av naturvårdskommittén, göra en bedömning av hur skogsnäringens expansionsmöjligheter påverkas av kraven på rekreationsmöjligheter för allmänheten.

De sakkunniga bör vidare göra en översyn av formerna för statligt stöd till skogsbruket.

Skogspolitiska utredningen har föreslagit att en särskild organisationsutredning bör tillkallas för att utreda frågan om den statliga administrationen på det skogliga området. Jag avser att senare begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att utreda denna fråga.

De sakkunniga bör i övrigt vara oförhindrade att lägga fram förslag i frågor som har samband med utredningsarbetet.

De sakkunniga, som bör bedriva utredningsarbetet skyndsamt, bör vara oförhindrade att redovisa resultatet av sitt arbete successivt.

Utredningen har under oktober 1973 hållit ett sammanträde.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

26. Utredningen (Jo 1973:07) rörande fiskelagstiftningen m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1973 för att utreda fiskelagstiftningen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 december 1973):

Ordförande:

Wictorsson, Åke V., planeringschef, led. av riksdagen

Sakkunniga:

Andersson, L. Arne, lantbrukare, led. av riksdagen

Johansson, Tyra A. S., kontorist, led. av riksdagen

Lindberg, Sven J., ombudsman, led. av riksdagen

Morell, Roland, kommunalråd

Pettersson, A. Georg, ombudsman, led. av riksdagen

Rydén, N. Rune G., köpman, led. av riksdagen

Direktiven (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 9 november 1973):

Sedan århundraden tillbaka har rätten till fiske i vatten som tillhör bestämda fastigheter ansetts tillkomma fastigheternas ägare. I allmänt vatten har fisket varit fritt för envar svensk medborgare. De nu gällande principerna för fiskerättens utövande fastlades år 1950, då lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde och lagen (1950:596) om rätt till fiske tillkom.

Enligt lagen om gräns mot allmänt vattenområde är vattenområde i havet allmänt (allmänt vatten), om det ej ingår i fastigheterna (enskilt vatten). Samma regel gäller även beträffande sjöarna Vänern, Vättern och Hjälmaren samt Storsjön i Jämtland. I allmänt vatten får enligt lagen om rätt till fiske varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap, medan för utsättning av fast redskap i princip krävs tillstånd av myndighet. I enskilt vatten får som regel fiske bedrivas endast av jordägaren eller den som enligt avtal, urminnes hävd, dom eller skattläggning eller på annan särskild grund har rätt till det. Från denna regel finns en rad undantag om fritt fiske vid havskusterna och i de fem största insjöarna. Länsstyrelsen kan meddela föreskrifter till skydd för det fiske som är förbehållet innehavare av enskild fiskerätt. Skyddet avser både fasta och rörliga redskap och gäller mot sådant fiske som fritt får utövas av varje svensk medborgare i enskilt vatten vid ostkusten utom Gotland. Länsstyrelsen kan även i andra fall meddela föreskrifter till skydd för fiske med fast redskap som utövas med stöd av enskild fiskerätt mot fiske som bedrivs utan stöd av sådan rätt.

År 1960 tillkom lagen (1960:130) om fiskevårdsområden. Syftet med denna lag var att åstadkomma rationellt utnyttjande av fisket och effektiv fiskevård i fiskevatten med många delägare. Lagen var föremål för översyn av den år 1963 tillkallade fritidsfiskeutredningen. Fritidsfiskeutredningens förslag låg sedermera till grund för år 1969 företagna ändringar i lagen, vilka syftade till att bl. a. underlätta bildandet av fiskevårdsområden. Antalet fiskevårdsområden uppgår f. n. till ca 70. De grundläggande administrativa bestämmelserna på fiskets område återfinns i fiskeristadgan (1954:607). Stadgan innehåller allmänna bestämmelser om fiskets vård och bedrivande. Stadgan innehåller vidare vidsträckt bemyndigande för länsstyrelsen att meddela lokala bestämmelser härom. I stadgan regleras också frågor om förbud mot införsel och försäljning m. m. Fritidsfiskeutredningen avgav även förslag till ny fiskeristadga. På grundval av detta förslag har stadgan varit föremål för ytterligare överarbetning av fiskeristyrelsen. Styrelsens förslag till ny fiskeristadga har i år föranlett vissa ändringar i gällande fiskeristadga. Några av ändringarna var av sådan natur att de först underställdes riksdagen för yttrande (prop. 1973:9, JoU 1973:8, rskr 1973:88).

Till fritidsfisket utgår statligt stöd. För lån till åtgärder som främjar fritidsfisket står årligen ett belopp av 2 milj. kr. till fiskeristyrelsens förfogande för statliga kreditgarantier. Från det anslag som står till förfogande för stöd till idrotten kan bidrag lämnas till anläggningar för fritidsfiskets behov. Dessutom kan nämnas att av de avgifter som utgår enligt 2 kap. 10 § vattenlagen (1918:523) får bidrag beviljas till förrätningskostnader vid bildande av fiskevårdsområde.

Bakgrunden till 1950 års fiskerättslagstiftning var den då inträdda förändringen i fiskeutövandet från husbehovsfiske och binäringsfiske till rent yrkesfiske och ökat fritidsfiske. Huvudsyftet med lagstiftningen var att skapa sådana regler som både innebar en rättvis avvägning mellan olika intressen och fyllde rimliga anspråk på enhetlighet och klarhet. I den mån motsättningar mellan de olika intressena kunde uppkomma, skulle samhället i första hand tillgodose yrkesfiskets skäligen krav.

Under den tid som förflutit sedan den nu gällande fiskelagstiftningen

tillkom har fisket genomgått betydande strukturförändringar. Antalet yrkesfiskare i saltsjöfisket har under perioden 1945 — 1970 minskat från ca 16 000 till ca 5 200, medan antalet binäringsfiskare under samma period sjunkit från ca 9 000 till ca 1 800. I fråga om sötvattenfisket saknas statistik, men tillbakagången i antalet yrkesfiskare är där sannolikt ännu starkare. År 1970 fanns i sötvattenfisket ca 3 200 yrkesfiskare och ca 650 binäringsfiskare, vilka var verksamma framför allt i de fyra största insjöarna. Samtidigt med dessa förändringar har utvecklingen inom yrkesfisket medfört nyttjande av allt större båtar med starkare motorer och effektivare redskap. Saltsjöfiskets årliga avkastning uppgår f.n. till ca 200 milj. kr. Sötvattenfiskets avkastning uppgår till ca 50 milj. kr. per år.

Den ekonomiska och sociala utvecklingen i Sverige med ökad fritid för stora folkgrupper har medfört bl. a. att allt fler människor skaffar sig rekreation genom friluftsliv. Samhället söker genom en mängd åtgärder öka människornas möjligheter att utnyttja fritiden på olika sätt. Allt större hänsyn tas i samhällsplaneringen till friluftslivets behov. En mycket betydande frilufsaktivitet är fritidsfisket, som har ökat starkt under de senaste decennierna. År 1947 beräknades antalet fritidsfiskare till 200 000. Fritidsfiskeutredningen uppskattade att år 1963 ca 600 000 personer i landet i åldern 18 — 65 år hade fiske som huvudsaklig eller i vart fall betydande fritidsaktivitet. Senare företagna utredningar visar att fritidsfisket befinner sig i fortsatt utveckling. Enligt låginkomstutredningen ägnar sig ungefär var fjärde medborgare i åldrarna 15—75 år åt fiske någon gång per år och ca 10 % av dessa fiskar ofta. Enligt sistnämnda utredning har ca 2,1 milj. medborgare fiske som fritidsaktivitet. Allmänhetens möjligheter att bedriva fritidsfiske är i hög grad beroende av tillgången på fiskevatten som upplåts genom fiskekort. Avgiftsfritt fiske kan bedrivas i allmänt vatten och i s.k. enskilt frivatten där fiske med rörligt redskap är fritt.

Vid sidan av yrkesfiske, fritidsfiske och binäringsfiske bedrivs fiske i form av s. k. deltidfiske. Med deltidfiske avses fiske som bedrivs i förvärvssyfte i konkurrens med yrkesfisket och som väsentligen utövas av andra personer än sådana som är yrkesverksamma inom fisket eller jord- och skogsbruket. Från organisationer som företräder yrkesfisket och fritidsfisket har påtalats behovet av översyn av nu gällande fiskerättslagstiftning mot bakgrund av bl. a. det omfattande deltidfiske som enligt organisationerna förekommer f.n. Deltidsfisket medför enligt organisationerna undanträngande av yrkes- och fritidsfisket eller i vart fall hård konkurrens för yrkesfiskarna, hårt beskattande av värdefulla fiskebestånd samt försämrade förutsättningar för fritidsfisket.

I det tidigare nämnda av fiskeristyrelsen avgivna förslaget till ny fiskeristadga föreslogs vissa bestämmelser som innebar inskränkningar i fiske som annars skulle vara fritt. Sålunda föreslogs befoget för länsstyrelsen att i vissa fall inskränka möjligheten till fiske med rörligt nätreddskap. Vid meddelande av sådana bestämmelser skulle enligt förslaget företräde ges fiskare med fiske som väsentlig försörjningskälla. I prop. 1973:9 uttalade dåvarande departementschefen att de synpunkter fiskeristyrelsen framfört i dessa hänseenden skulle få beaktas vid en framtida översyn av fiskerättslagen eller i liknande sammanhang.

Förslagen om översyn av gällande fiskerättslag har biträttats av majoriteten av de remissinstanser som avgett yttranden häröver.

Enligt min mening är tiden nu mogen för en översyn av gällande fiskelagstiftning. I detta sammanhang bör vidare utredas frågan om att även genom andra åtgärder än genom ändrad lagstiftning främja fritidsfisket. Särskilda sakkunniga bör tillkallas för detta ändamål.

Jag anser att det bör finnas goda förutsättningar att tillfredsställa de krav på fiskevatten som ställs av fritidsfiskarna. Vi har i vårt land ca 100 000 sjöar och ca 6 000 mil vattendrag. Dessa vatten är en betydande naturresurs som bör kunna utnyttjas av stora grupper av befolkningen. Det har under senare år också kunnat noteras en stor uppslutning kring strävandena att bereda människorna valmöjligheter i fråga om fritidsaktiviteter. Som jag nämnt är det mer än två miljoner medborgare som ägnar sig åt fritidsfiske. Utgångspunkten för översynen av fiskelagstiftningen bör därför vara att ge fritidsfisket ökade möjligheter samtidigt som yrkesfisket ges tillräckliga förutsättningar att bestå som näring. Särskilt bör eftersträvas ökade möjligheter för fritidsfiskare utan eget fiskevatten att utöva fiske. I samband härmed bör även prövas i vad mån de inskränkningar i rätten till fiske som f. n. gäller för i landet bosatta utländska medborgare bör undanröjas.

Av särskild betydelse är att en effektiv fiskevård upprätthålls. Målet för fiskevården bör vara att uppnå ett gott fiskebestånd i våra vatten. Uppnåendet av detta mål är beroende av faktorer som inte enbart hänför sig till fiskets vård och bedrivande. Jag åsyftar här bl.a. vattenregleringar, flottledsrensningar, utsläpp av avloppsvatten. De sakkunniga bör emellertid inrikta sitt arbete i fråga om fiskevården i huvudsak på åtgärder som bör regleras inom fiskelagstiftningens ram. En annan fråga som särskilt bör uppmärksammas är möjligheterna att stimulera bildandet av fiskevårdsområden. I detta sammanhang bör uppmärksammas att i prop. 1973:160 lagts fram förslag till lag om förvaltning av samfälligheter, vilken avses gälla bl. a. i fråga om tillgodogörandet av fiske som är samfällt för flera fastigheter. I den mån de sakkunniga finner lämpligt bör även andra former sökas för samverkan mellan olika fiskerättsägare och fiskeutövare än inom fiskevårdsområden såsom dessa nu är reglerade och i nyssnämnda proposition föreslagna samfälligheter. Härvid bör övervägas att ge primärkommunala och landstingskommunala organ ökade möjligheter att tillgodose efterfrågan på fiskevatten från fritidsfiskare utan eget fiskevatten.

Vidare bör de sakkunniga söka bedöma kostnaderna för olika insatser för att åstadkomma goda fiskevatten i den utsträckning som behövs för att tillgodose efterfrågan på sådana från fritidsfiskarnas sida. Vad gäller finansieringen av sådana åtgärder som de sakkunniga kan komma att föreslå bör de pröva den i flera tidigare sammanhang behandlade frågan om införande av någon form av fiskevårdsavgift. Överväganden härom måste göras med beaktande särskilt av avgiftsskyldighetens omfattning och kostnaderna för administration av avgiften.

Frågor som i huvudsak avser åtgärder för statligt ekonomiskt stöd till fiskerinäringen bör inte omfattas av de sakkunnigas utredningsuppdrag. Dessa frågor behandlas av fiskerinäringsutredningen.

Handelsdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 1, 6 och 9

1. Butiksetableringsutredningen (H 1968:07)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 maj 1967 för att fortsätta ett genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 december 1964 meddelat uppdrag att granska länsstyrelsernas dittillsvarande verksamhet beträffande butiksutvecklingen m.m. och att därvid närmare undersöka etableringsfrågorna i samband med kommunernas bebyggelse- och butiksplanering:

Utredningsman:

Martenius, Åke B. A., regeringsråd

Experter:

Tranell, E. Olof B., näringsfrihetsombudsmannens ställföreträdare

Wirén, Erik T., t.f. professor

Sekreterare:

Hermanson, K. Gunnar, hovrättsassessor

Direktiven för utredningen, se 1968 års riksdagsberättelse H 7.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — mars 1973 hållit sex sammanträden med experterna.

Utredningsmannen har den 15 mars 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:15) Kommunal planering och detaljhandel.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Patentpolicykommittén (H 1969:10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1967 för utredning om vissa spörsmål rörande patentverket (se Post- och Inrikes tidn. den 22 januari 1968):

Ordförande

Borggård, Göran R., generaldirektör

Ledamöter:

Bergling, Nils B. V., direktör
Ekstam, Gunnar E., avdelningschef
Körner, F. Lennart, direktör
Larfeldt, Nils J., ingenjör
Wallerius, Olof, förste forskningsingenjör

Experter:

Jonson, Lars, departementsråd
Lewin, Saul, överingenjör
Persson, R. Eskil, rådman
Uggla, Claes A., patenträttsråd

Sekreterare:

Törnroth, N. Lennarth, byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Jacobsson, Måns, hovrättsassessor

Lokal: Patent- och registreringsverket, Valhallavägen 136, Box 5055,
102 42 Stockholm 5, tel. växel 22 55 40

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse H 10.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit två sammanträden. En arbetsgrupp inom kommittén har hållit ett sammanträde om auktorisationsregler för patentombud inför tillblivelsen av den europeiska patentkonventionen.

Arbetet med att anpassa patentlagstiftningen till Patent Cooperation Treaty (PCT) har kommit in i slutskedet och kommittén räknar med att under första halvåret 1974 avge ett delbetänkande med förslag till den lagstiftning som krävs för svenskt tillträde till PCT. Kommittén avser att i betänkandet redovisa även de ekonomiska konsekvenser ett tillträde till PCT medför. Kommittén har under året påbörjat arbetet med översättning av PCT till svenska och räknar med att översättningen skall vara klar ungefär samtidigt med betänkandet.

Kommittén har i februari 1973 avgivit delbetänkandet (Ds H 1973:01) Europapatentkonventionen. Konsekvenser för svenskt patentväsen. Kommittén har påbörjat planläggningen av det lagstiftningsarbete som är förbundet med ett svenskt tillträde till den i München den 5 oktober 1973 antagna och av Sverige undertecknade europeiska patentkonventionen. Arbetet kommer att bedrivas i samarbete med motsvarande arbetsgrupp i Danmark, Finland och Norge.

Utredningsarbetet kommer att pågå under hela år 1974.

3. Distributionsutredningen (H 1970:14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för att göra en utredning om varudistributionen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 februari 1970):

Ordförande:

Lewén-Eliasson, Anna Lisa, fru, led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, K. Sigvard V., direktör

Andersson, Karin E., förbundssekreterare, led. av riksdagen

Forsberg, Eric R., direktör

Gillberg, Karl-Erik, direktör

Hulterström, Sven Å., kommunalråd

Lloyd, Bengt E., ombudsman

Myrén, K. G. Lennart, direktör

Persson, Lars H., professor

Sundquist, A. Åke, direktör

Experter:

Hagman, H. Christer, byrådirektör (fr.o.m. den 22 oktober 1973)

Ringborg-Waldeck, A. Elise, avdelningsdirektör

Wikström, Solveig R., docent (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Sekreterare:

Sahlström, Sven C., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Anell, Barbro I., civilekonom (fr.o.m. den 1 september 1973)

Lindborg, Märta, civilekonom (t.o.m. den 30 juni 1973)

Norman, Roland V., pol. mag.

Lokal: Rosenbad 2, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Postadress:

Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse H 11.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit nio sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

4. Försörjningsberedskapsutredningen (H 1971:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 april 1971 för att utreda beredskapen i fråga om viss varuförsörjning (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1971):

Ordförande:

Frithiofson, Karl A. F., landshövding

Sakkunniga:

Bengtsson, Karl F., verkmästare, led. av riksdagen

Burstedt, I. Åke, sekreterare

Carlstein, Rune A., stadskassör, led. av riksdagen

Lanner, B. O. Vilgot, direktör

Experter:

Halldin, John, apotekare (fr.o.m. den 1 september t.o.m. den 30 november 1973)

Holmbeck, Kai A., civilekonom

Isacson, Lennart, apotekare (fr.o.m. den 1 september t.o.m. den 30 november 1973)

Kristenson, Arne E., byråchef

Orrö, Sven-Erik O., kansliråd

Österberg, Gunnar R., departementssekreterare

Sekreterare:

Rydberg, Karl-Evert H., avdelningsdirektör

Lokal: Rosenbad 2, 5 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Postadress: Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse H 10.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

5. Affärstidsnämnden (H 1971:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1971 för att följa utvecklingen av öppethållandet i detaljhandeln m. m.:

Ordförande:

Englund, K. G. Åke, generaldirektör (t.o.m. den 31 december 1974)

Ledamöter:

Anto, Margareta A. E., affärsbiträde (t.o.m. den 31 december 1974)

Börjesson, Fritz A., lantbrukare, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 december 1974)

Lewén-Eliasson, Anna Lisa, fru, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 december 1974)

Lindholm, E. Harald, förbundsordförande (t.o.m. den 31 december 1974)

Magnusson, Erik Å., förbundsordförande (t.o.m. den 31 december 1974)

Romanus, L. Gabriel, led. av riksdagen (t.o.m. den 31 december 1974)

Viberg, Stig-Olov, ombudsman (t.o.m. den 31 december 1974)

Sekreterare:

Hallman, L. Åke G., byråchef

Bitr. sekreterare:

Danemar, Owe, byrådirektör (fr.o.m. den 16 mars 1973)

Lokal: Statens pris- och kartellnämnd, Tysta Marigången 2, Postbox 1611, 111 86 Stockholm, tel. växel 14 20 80

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse H 7.

Affärstidsnämnden, som tillsattes vid årsskiftet 1971/72 i samband med att affärstidslagen på prov avvecklades, har under perioden januari 1973 — oktober 1973 hållit sex sammanträden samt haft kontakter med olika organisationer, företag m. fl. som berörs av lagens slopande och nämndens arbete.

Under den aktuella perioden har affärstidsnämnden genomfört följande undersökningar.

Fem undersökningar angående utvecklingen av butikernas öppethållandetider och de handelsanställdas anställningsförhållande. Den senaste undersökningen avser tiden fr. o. m. november 1971 t. o. m. augusti 1973.

En undersökning rörande tillfällighetsförsäljningarnas omfattning, inriktning och effekter.

Därjämte har vissa analyser gjorts av söndagsöppethållandets effekter på företagets omsättning, kostnader och vinst liksom beträffande ekonomiska och strukturella verkningar av ett förlängt öppethållande inom ett antal geografiskt begränsade områden.

Affärstidsnämndens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

6. Varudeklarationsutredningen (H 1972:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 januari 1972 för att utreda vissa principfrågor i samband med varudeklarationer (se Post- och Inrikes tidn. den 10 februari 1972):

Utredningsman:

Heurgren, Sven C. O., konsumentombudsman

Experter:

Andersson, Fritz A. R., avdelningsdirektör

Falkenborg, Bo E., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Ringstedt, Nils A. E., avdelningsdirektör

Bitr. sekreterare:

Bondestam, Anitha I., hovrättsfiskal

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse H 8.

Utredningen har under tiden november 1972 — april 1973 hållit 16 sammanträden.

Utredningen har den 24 april 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:20) Varudeklaration — ett medel i konsumentpolitiken.

Uppdraget är därmed slutfört.

7. 1972 års lotteriutredning (H 1972:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1972 med uppdrag att utreda regleringen av lotteriverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1972):

Ordförande:

Thuresson, Erik O., kansliråd

Sakkunniga:

Andersson, Sven G., frisörmästare, led. av riksdagen

Bergéus, K. Holger E., direktör

Nilsson, K. Börje, förbundsordförande, led. av riksdagen

Nordberg, S. Ivar, organisationssekreterare, led. av riksdagen

Norrby, Karl-Eric, lantbrukare, led. av riksdagen

Rosén, S. Åke, förste länsassessor

Experter:

Agevik, Eva, byråsekreterare (fr.o.m. den 1 oktober t.o.m. den 31 december 1973)

Bergqvist, Hans A., hovrättsråd, konsumentombudsmannens ställföreträdare (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Geisendorf, Wanda, byråsekreterare (fr.o.m. den 1 oktober t.o.m. den 31 december 1973)

Bitr. sekreterare:

Ankers, Mikael, kanslisekreterare (fr.o.m. den 16 mars 1973)

Lokal: Rosenbad 2, tel. växel 763 10 00 (ordföranden). Postadress: Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiverna för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse H 10.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

8. Låsutredningen (H 1972:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1972 för att utreda behovet av utökat konsumentskydd beträffande lås och låsinstallationer (se Post- och Inrikes tidn. den 2 december 1972):

Ordförande:

Ag, Lars E., generaldirektör (fr.o.m. den 23 mars 1973)

Sakkunniga:

Nyberg, Olle, låsmedsmästare (fr.o.m. den 23 mars 1973)

Tranell, Olof, hovrättsråd (fr.o.m. den 23 mars 1973)

Experter:

Efraimsson, Olof, byrådirektör (fr.o.m. den 23 mars 1973)

Lundberg, Åke, byrådirektör (fr.o.m. den 23 mars 1973)

Ringstedt, Nils A. E., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 23 mars 1973)

Lokal: Rosenbad 2, 3 tr., tel. växel 763 10 00 (Ringstedt). Postadress: Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiverna för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse H 11.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit åtta sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under hösten 1974.

9. Kontrollstationen för oljelagringsprogrammet (H 1972:06)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1972 för att pröva det löpande oljelagringsprogrammet (se Post- och Inrikes tidn. den 5 februari 1973):

Ordförande:

Orrö, Sven-Erik O., kansliråd (fr.o.m. den 22 januari 1973)

Sakkunniga:

Danielson, Nils-Gustaf F., byråchef (fr.o.m. den 22 januari 1973)

Helmerson, Bo I. H., direktör (fr.o.m. den 22 januari 1973)

Pehrzon, Lars E., direktör (fr.o.m. den 22 januari 1973)

Experter:

Davidson, David E. W., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 22 januari 1973)

Lundmark, Nils A. J., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 22 januari 1973)

Sekreterare:

Sköldefors, Walter G., departementssekreterare (fr.o.m. den 22 januari 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Feldt till statsrådsprotokollet den 28 december 1972):

1968 års oljelagringskommitté föreslog i betänkandet (SOU 1969:31) Olja i beredskap Förslag till beredskapslagring av drivmedel och bränslen 1970/76, att oljelagringsprogrammet i begränsad utsträckning borde omprövas vid en s.k. kontrollstation vid mitten av den period på sju år, som programmet föreslogs omfatta. Syftet borde därvid vara att undersöka om förutsättningarna för de beräkningar, på vilka oljelagringsprogrammet grundats, i något betydelsefullt hänseende ändrats under den tid programmet tillämpats. Det påpekades särskilt att vad som vid lagringsperiodens början beslutats i fråga om den skyddade och s.k. lokaliserade lagringen inte borde ändras under perioden för att inte försvåra eller omöjliggöra de skyddade och lokaliserade anläggningarnas planmässiga utbyggnad. Eftersom kommittén föreslog statliga bidrag endast för merkostnaderna för denna skyddade och lokaliserade lagring borde inte programmets finansiering omprövas. Mot denna bakgrund föreslog kommittén, att kontrollstationen borde begränsas till prognoserna över fredskonsumtionen av olja, krigs- och avspärningsbehovens storlek samt de s.k. avdragsposternas storlek.

Bedömningen av krigs- och avspärrningsbehovens storlek borde enligt utredningen utgå från grunder för behovens beräkning som riksdagen kunde fastställa. Inom denna ram borde dock de justeringar göras, som föranleddes av den tekniska utvecklingen m.m.

Vid utredningens beräkning av lagringsmålen för lagringsperioden hade vissa tillgängliga lager frånräknats totalbehovet. Dessa s.k. avdragsposters storlek borde enligt kommittén i viss utsträckning omprövas vid kontrollstationen. Posterna utgjordes av kommersiella lager, lager av eldningsolja i fastigheter, lager av motorbrännolja i farmaggregat, raffinaderiernas råolja lager samt inhemska bränslen och drivmedel.

Kommittén föreslog, att Kungl. Maj:t skulle tillsätta en särskild kontrollgrupp för prövning av programmet. Om prövningen skulle visa, att förutsättningarna för de beslut om oljelagringen, som fattats vid periodens början, ändrats i något betydelsefullt avseende, borde kontrollgruppen lägga fram förslag till de justeringar av systemet som behövdes. Med hänsyn till att omprövningen skulle vara begränsad, borde det ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de ändringar, som kunde föranledas av prövningen. Tidpunkten för omprövningen borde väljas så, att resultatet förelåg vid årsskiftet 1973/74. En eventuell ändring av lagringsmålen skulle då kunna beaktas, när årsmålen för år 1975 och senare år bestämdes.

I prop. 1969:136 (s. 49) med förslag rörande beredskapslagring av olja anslöt sig föredragande departementschefen till vad kommittén förordade beträffande omprövning av oljelagringsprogrammet och anförde att frågan om tillkallande av den särskilda kontrollgruppen skulle upptagas i annat sammanhang. Riksdagen beslöt i enlighet härmed (prop. 1969:136, BeU 66, 2 LU 86, rskr 398 och 375) och bemyndigade Kungl. Maj:t att besluta om de ändringar i oljelagringsprogrammet som kunde föranledas av den förordade, begränsade omprövningen.

Den 29 juni 1971 beslöt OECD:s råd att rekommendera medlemsländernas regeringar att så snart som möjligt öka beredskapslagringen av olja till att motsvara minst 90 dagar av den inom landet genomsnittliga förbrukningen under senast förflutna kalenderår. Rekommendationen avser bl.a. de av tvångslagringen omfattade petroleumprodukterna. I rekommendationen har också angivits regler för de oljelager som skall exkluderas vid beräkning av 90-dagarslagret.

Mot denna bakgrund anser jag att särskilda sakkunniga nu bör tillkallas med uppgift att pröva det löpande oljelagringsprogrammet. De sakkunniga bör bestå av företrädare för staten och den del av näringslivet som berörs av lagerhållningen. Arbetet bör bedrivas så att resultatet av prövningen kan redovisas före utgången av år 1973.

Till ledning för arbetet vill jag framhålla följande.

Arbetet bör i stort bedrivas enligt de i prop. 1969:136 angivna riktlinjerna. Prognoser över fredskonsumtionen av olja bör bl.a. kunna erhållas från den under år 1972 tillsatta energiprognosutredningen. Underlag för bedömning av krigs- och avspärrningsbehovens storlek bör tillhandahållas av överstyrelsen för ekonomiskt försvar som fortlöpande följer behovsutvecklingen.

Storleken av avdragsposterna för kommersiella lager, lager av eldningsolja i fastigheter och motorbrännolja i farmaggregat bör beräknas efter de av 1968 års oljelagringskommitté tillämpade principerna. Avdragsposten för raffinaderiernas råolja lager bör justeras i förhållande till de förändringar efter år 1968 av omfattningen av råolja raffineringen i landet, som inträffat eller beräknas inträffa före periodens slut. Om beredskapen

avseende produktionen av gengasaggregat förbättrats, bör de sakkunniga pröva om en särskild avdragspost är berättigad på grund av detta.

Mot bakgrund av OECD:s råds rekommendation om ett 90-dagarslager bör de sakkunniga beräkna den lagerhållning som behövs för att Sverige skall kunna uppfylla den rekommenderade målsättningen i fråga om beredskapslagring av oljor. Om detta mål inte kan nås inom ramen för det löpande oljelagringsprogrammet, skall de sakkunniga föreslå åtgärder för att det skall kunna förverkligas. En utgångspunkt bör vara att kostnader som kan föranledas av de föreslagna åtgärderna bör finansieras enligt nu tillämpade principer.

Kontrollstationen har under tiden januari — juli 1973 hållit nio sammanträden.

Kontrollstationen har den 5 juli 1973 avgett det hemliga betänkandet (Ds H 1973:2) Råolja i beredskap — Förslag om utökad beredskapslagring inom oljelagringsprogrammet 1970/76.

Uppdraget är därmed slutfört.

10. Utredning (H 1973:01) rörande översyn av patent- och registreringsverkets besvärsavdelning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 rörande översyn av patent- och registreringsverkets besvärsavdelning (se Post- och Inrikes tidn. den 4 augusti 1973):

Utredningsman:

Wieslander, K. H. Bengt, regeringsråd (fr.o.m. den 16 juli 1973)

Experter:

Borggård, Göran R., generaldirektör (fr.o.m. den 16 juli 1973)

Holm, Sture K. V., patenträttsråd (fr.o.m. den 16 juli 1973)

Persson, R. Eskil, rådman (fr.o.m. den 16 juli 1973)

Sköldefors, Walter G., departementssekreterare (fr.o.m. den 16 juli 1973)

Direktiv (anförande av statsrådet Feldt till statsrådsprotokollet den 29 juni 1973):

Patent- och registreringsverket är central myndighet för handläggning av ärenden på det industriella rättsskyddets och namnrättens områden och ärenden om registrering av aktiebolag m.m. Enligt lagen (1967:840) om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning (ändrad 1970:493) skall inom verket finnas en besvärsavdelning för prövning av besvär i ärenden rörande patent, mönster och varumärken samt ärenden angående släktnamn och förnamn. Besvärsavdelningen består enligt lagen av verkets chef som ordförande, minst fem av Kungl. Maj:t utsedda tekniskt kunniga

ledamöter och minst tre av Kungl. Maj:t utsedda lagkunniga ledamöter. Besvärsavdelningen får arbeta på avdelningar. Den är beslutsför med tre ledamöter. Vid handläggning av patentärenden skall minst två ledamöter vara tekniskt kunniga och lagkunnig ledamot delta, om ärendets beskaffenhet fordrar det. Vid handläggning av mönster-, varumärkes- och namnändringar skall minst två ledamöter vara lagkunniga.

I 11 § instruktionen (1965:658) för patent- och registreringsverket (omtryckt 1972:372, ändrad senast 1973:415) föreskrivs, att besvärsavdelningen består av generaldirektören, sex patenträttsråd som tekniskt kunniga ledamöter samt två patenträttsråd och en byråchef som lagkunniga ledamöter. Som tillfällig ledamot kan tjänstgöra överingenjör, byråchef, avdelningsdirektör eller byrådirektör. Med anledning av en framställning från verket förklarade Kungl. Maj:t den 30 juni 1971, att besvärsavdelningen tills vidare får bestå av, utom de tjänstemän som anges i instruktionen för verket, fyra tjänstemän med förordnande att bestrida göromål som ankommer på patenträttsråd, som är tekniskt kunnig ledamot. Dessutom har under de senaste budgetåren resurser motsvarande fyra manår teknisk personal lånats ut från patentavdelningen till besvärsavdelningen. Enligt 12 § instruktionen arbetar besvärsavdelningen på två avdelningar. På den ena av dessa är generaldirektören ordförande, på den andra den ledamot som Kungl. Maj:t förordnar. Kungl. Maj:t har, första gången i regleringsbrev för verket för budgetåret 1972/73, förordnat, att besvärsavdelningen med avvikelse från vad som föreskrivs i instruktionen för verket tills vidare skall arbeta på tre avdelningar.

Lagen om patent- och registreringsverkets besvärsavdelning tillkom vid revision av den patenträttsliga lagstiftningen år 1967 (prop. 1966:40, 1 LU 1967:53, rskr 1967:325). Utredningsarbetet hade bedrivits av svenska kommittén för nordiska patent. Denna kommitté ansåg, att de grundläggande bestämmelserna om besvärsavdelningen med hänsyn till dennas karaktär av förvaltningsdomstol borde upptas i lag, medan närmare bestämmelser om förfarandet liksom tidigare skulle meddelas i administrativ ordning.

Riksdagen har i skrivelse den 13 december 1972 med anledning av motion 1972:924 om inrättande av patentdomstol och i skrivelse den 29 mars 1973 med anledning av proposition 1973:01 (bil. 12 s. 70) anhållit om en översyn rörande patent- och registreringsverkets besvärsavdelning i enlighet med vad näringsutskottet anfört (NU 1972:56, rskr 1972:334 och NU 1973:16, rskr 1973:94).

De förvaltningsrättsliga frågor, som redovisas i näringsutskottets betänkande 1972:56, är delvis av den natur, att de låter sig slutgiltigt bedömas endast i ett mera långsiktigt perspektiv. Andra frågor som diskuterats under motionens behandling i utskottet är mindre avhängiga av den internationella utvecklingen. Den viktiga frågan om resursfördelningen mellan patentavdelningen och besvärsavdelningen liksom formerna för tillfällig förstärkning av besvärsavdelningen bör kunna granskas utan att mer långsiktiga lösningar föregrips. Vidare bör erinras om att patent- och registreringsverket i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 april 1972 tagit upp frågan om verkschefens ställning som ordförande på en av avdelningarna inom besvärsavdelningen. Även denna fråga bör kunna prövas fristående. Inom ramen för de förvaltningsrättsliga synpunkter som förts fram i betänkandet kan finnas andra praktiska problem som lämpar sig för lösning i ett mera kortsiktigt perspektiv.

Utskottet har noterat, att det internationella samarbetet på

patentområdet nu tar sikte på organisatoriska lösningar, som kan få mycket långtgående verkningar på den svenska patentadministrationen. Utskottet finner ovissheten om förutsättningarna för en patentdomstols verksamhet i framtiden tala emot att en utredning rörande ombildning av besvärsavdelningen till domstol igångsätts under nuvarande förhållanden.

Jag vill för egen del understryka utskottets slutsats att frågan om besvärsavdelningens omvandling till en fristående domstol inte kan bedömas i nuvarande läge. Organisationen av svensk patentadministration måste prövas mot bakgrunden av främst erfarenheterna av den framtida europeiska patentorganisationen och dess verksamhet. Detta gäller i väsentlig grad även arbetsformerna i besvärsavdelningen. Handläggningen av patentärenden såväl i patentavdelningen som i besvärsavdelningen följer mönster som i stora drag är gemensamma för de nordiska länderna och andra länder med ett utvecklat patentväsen. Formerna för handläggning av patentärenden avviker i viktiga avseenden från praxis inom andra delar av svensk förvaltningsrätt. Både organisationsfrågor och frågor om arbetsformerna bör därför bedömas i sitt internationella sammanhang.

Mot denna bakgrund bör en sakkunnig tillkallas med uppgift att se över besvärsavdelningens organisation och arbetsformer. Den sakkunnige bör i första hand rikta in sin översyn på de frågor, som kan lösas oberoende av utvecklingen av patentadministrationen inom den europeiska patentorganisationen. I den mån det visar sig vara möjligt, bör den sakkunnige även belysa de mera långsiktiga problem, som jag har berört. En viss granskning av de principiella frågor, som uppkommer vid en anpassning i framtiden till ett integrerat europeiskt patentsystem, bör kunna ske redan nu och bli till nytta vid en kommande mera genomgripande översyn. Utredningsarbetet bör därför ske i nära kontakt med patentpolicykommittén. Den sakkunnige bör vid sina överväganden utgå från i stort sett sammanlagt oförändrade personella resurser för patent- och besvärsavdelningarna.

Utredningsmannen har under tiden juli — oktober 1973 hållit ett sammanträde med experterna.

Utredningsmannens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

Inrikesdepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 5, 8, 11, 16 och 20

1. Låneunderlagsgruppen (In 1966:27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 oktober 1964 för att inom inrikesdepartementet biträda med utredning rörande förhållandet mellan låneunderlag och pantvärde för bostadslån samt däremot svarande produktionskostnader:

Ordförande:

Carlsson, G. Arne V., departementsråd

Ledamöter:

Almgren, Hans G., departementssekreterare
Andersson, Sven Åke V., departementssekreterare
Bernhard, Harry B., överingenjör
Billström, P. O. Frithiof, statistikchef
Mildner, Erwin A., fil. lic.

Experter:

Danielson, K. Harry, ingenjör
Ivarsson, Holger I., avdelningsdirektör
Jargin, Ingvar, ingenjör
Johnsson, Sten B., ingenjör
Lindén, Yngve T., byråchef
Mongård, Erik E., ingenjör

Sekreterare:

Rosberg, K. Gustav A., byrådirektör

Lokal: Statistiska centralbyrån, Avdelningen för areell statistik, Enheten för bostäder och fastigheter, Karlavägen 100, 102 50 Stockholm 27, tel. växel 14 05 60 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Gruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Gruppen har under år 1973 avgett promemoriorna (Ds In 1973:5)

Angående pantvärde och produktionskostnader för flerfamiljshus år 1972 (Ds In 1973:6) Angående pantvärde och produktionskostnader för gruppbyggda småhus år 1972 och (Ds In 1973:15) Angående tillämpningen av tidskoefficienten vid den statliga bostadslångivningen

Gruppens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

2. Expertgruppen (In 1967:24) för regional utredningsverksamhet (ERU)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1965 för att i anslutning till lokaliseringsberedningens verksamhet dels biträda vid uppläggning av den regionala utredningsverksamheten, särskilt i vad avser uppgiftsfördelning samt metodologisk samordning och utveckling, dels biträda forskningsberedningen med att samla informationer om och föreslå koordinering av forskningsverksamheten samt definiera forskningsbehov i lokaliseringsfrågor:

Ordförande:

Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör

Ledamöter:

Canarp, Curt S. T., byråchef
 Holm, J. Lennart, generaldirektör
 Hägerstrand, S. Torsten E., professor
 Höök, Erik S. V., t.f. planeringschef
 Ljung, Lars U., utredningssekreterare
 Thufvesson, Bengt E., departementsråd
 Wirén, Erik T., bitr. professor

Experter:

Andersson, Åke E., docent
 Bergendahl, Göran H., professor
 Berglund, Bernt, planeringsdirektör
 Bylund, B. Erik M., professor
 Carlsson, N. Gösta, professor
 Dahmén, Erik V. H., professor
 Dalgård, P. J. Ingemar, byråchef
 Godlund, Sven A. I., professor
 Herlitz, Claes A., planeringsdirektör
 Holm, A. O. Per, professor
 Jungen, Rune, fil. lic.
 Nordström, Lars E., fil. dr
 Olsson, Rune I., departementsråd
 Petersson, Bo E., statistikchef

Rundblad, Bengt G., docent
Samuelsson, Kurt O., docent
Siven, Claes-Henric, fil. lic.
Strandberg, Margit I., avdelningsdirektör
Tryggvesson, G. Rune, byråchef
Törnqvist, Gunnar E., professor
Westerståhl, H. Jörgen, professor
Wärneryd, Olof I., docent

Sekreterare:

Guteland, Gösta A., fil. lic.

Bitr. sekreterare:

Felländer, Ingela K., fil. kand.
Stighäll, L. B. Christer, fil. kand.
Tallroth, N. Börje, fil. lic.
Öberg, N. Sture, fil. lic.

Lokal: Lilla Nygatan 1, 2 tr., tel. växel 763 10 00 (sekreterare) Postadress:
Arbetsmarknadsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Expertgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Expertgruppens utredningsverksamhet är fördelat på arbetsgrupper angående regionala produktionskostnader, levnadsvillkor i olika regioner samt näringslivs- och befolkningsprognoser. Inom expertgruppens kansli utförs sammanställningar av vunna forskningsresultat.

Expertgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

3. Delegationen (In 1967:30) för bostadsfinansiering

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1966 med uppgift att bereda och avge förslag avseende vissa spörsmål och ärenden som äger samband med bostadsbyggandets finansiering:

Ordförande:

Berggren, G. Rune, generaldirektör (t.o.m. den 30 november 1973)
Svenson, S. Göte, statssekreterare (fr.o.m. den 1 december 1973)

Ledamöter:

Andersson, J. Gunnar D., överdirektör
Eklöf, Kurt G. A., bankdirektör
Elison, Magnus L., byråchef
Sjönander, Bo Jonas, statssekreterare

Expert:

Carlsson, G. Arne V., departementsråd

Sekreterare:

Jussil, Sune K., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Grundwall, K. Ricard, fil. kand.

Lokal: Bostadsdepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm
2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för delegationen, se 1967 års riksdagsberättelse In 30.

Delegationen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden samt kontinuerligt haft överläggningar med kreditinstituten i olika frågor om kreditförsörjningen till 1973 års bostadsbyggande.

Delegationen har den 17 oktober 1973 avlämnat promemorian (Ds In 1973:14) Ekonomiska ramar för det statligt stödda bostadsbyggandet.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

4. Expertgruppen (In 1968:14) för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1967 för att i anslutning till sysselsättningsberedningens verksamhet ta initiativ till och biträda beredningen vid uppläggning av utredningsverksamhet i frågor rörande arbetsmarknadspolitikens verkningar:

Ordförande:

Canarp, Curt S. T., byråchef

Ledamöter:

Carlsson, G. Arne V., departementsråd

Dahlström, Gösta E., fil. lic.

Högberg, K. Gunnar, direktör

Niklasson, Ö. O. Harald, t.f. professor

Rydén, Jan E., avdelningschef

Sundström, Olof G., utredningschef

Experter:

Dahlberg, L. Åke, forskarassistent

Johansson, Per-Olov, fil. kand. (t.o.m. den 28 februari 1973)

Persson, Inga K., pol. mag. (fr.o.m. den 10 januari 1973)

Silenstam, N. Per A., avdelningsdirektör

Wadensjö, Eskil W., forskarassistent

Sekreterare:

Niklasson, Ö. O. Harald, t.f. professor

Bitr. sekreterare:

Johannesson, Jan G., förste byråsekreterare

Johansson, Per-Olov, fil. kand. (fr.o.m. den 1 mars 1973)

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen, Utredningsenheten, Fack, 102 20
Stockholm 12, tel. växel 54 05 20 (Johannesson)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Expertgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden. Undersökningsrapporten om immigrationens ekonomiska effekter har omarbetats och publicerats i bokform.

Rapporteringen från undersökningen av omskolningsverksamhetens kostnader och intäkter beräknas vara slutförd under första kvartalet 1974. Undersökningarna om arbetsförmedlingens informationsverksamhet och de ekonomiska och sociala kostnaderna resp. intäkterna i samband med arbetskraftens geografiska flyttningar fortskrider. Arbetet med ett sammanfattande betänkande har pågått sedan början av år 1972 och beräknas vara avslutat under första hälften av år 1974.

Expertgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

5. Servicekommittén (In 1968:16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1967 med uppgift att behandla vissa frågor angående service i bostadsområden (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1967):

Ordförande:

Odhnoff, E. Camilla, landshövding

Ledamöter:

Dalén, Ingrid K., departementssekreterare

Eriksson, I. Seved, byråchef

Jussil, Sune K., departementssekreterare

Lundahl, Ingrid L., forskningssekreterare

Lundevall, Owe N. A., direktörsassistent

Norberg, Erik, direktör

Sigurdson, Gertrud C., statsråd, led. av riksdagen

Skantz, Anna-Greta, ombudsman, led. av riksdagen

Strömberg, Karl-Erik J., skoldirektör, led. av riksdagen

Wallberg, Ursula, avdelningsdirektör

Expert:

Åhrén, Per, civilekonom

Sekreterare:

Thiberg, Sven, professor

Direktiven för kommittén, se 1968 års riksdagsberättelse In 16.

Kommittén har under tiden november 1972 — juni 1973 hållit 14 sammanträden.

Kommittén har under 1973 avlämnat betänkandena (SOU 1973:24) Boendeservice 7, (Ds In 1973:7) Ekonomisk analys av den samhällsliga bostadsservicen i Bredäng 1965—1971 och (Ds In 1973:8) Konsekvenser av en utbyggd barntillsyn.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. 1968 års lokaliseringsutredning (In 1969:20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1967 för att verkställa utredning rörande den fortsatta lokaliseringspolitiska stödverksamheten m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1968):

Utredningsman:

Lemne, Mats H., landshövding

Experter:

Andersson, Bernt E. L., byrådirektör

Berggren, Göte B., byråchef

Sekreterare:

Rydholm, Björn, regeringsrättssekreterare

Bitr. sekreterare:

Levin, Tage P., sekreterare

Medlemmar i rådgivande nämnd:

Fälldin, N. O. Thorbjörn, lantbrukare, led. av riksdagen

Hamrin, Mac T. P., överlantmätare, f.d. led. av riksdagen

Kahlin, Tage H. G., direktör

Ljung, Lars U., utredningssekreterare

Svanberg, U. Ingvar, skoldirektör, led. av riksdagen

Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen

Lokal: Arbetsmarknadsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse In 20.

Den sakkunnige har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit elva sammanträden med expert och sekretariat samt haft överläggningar med myndigheter och andra som berörs av utredningens arbete.

Den sakkunnige beräknar slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

7. Invandrarutredningen (In 1969:22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 maj 1968 för att utreda invandras anpassningsproblem m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1968):

Ordförande:

Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör

Ledamöter:

Bengtsson, Hugo V., plåtslagare, led. av riksdagen

Diesen, Ingrid E., fil. mag., led. av riksdagen

Fagerlund, Bengt O. H., assistent, led. av riksdagen

Jönsson, J. Ove, byråchef

Mattsson, S. M. Lennart, distriktsstudieledare, led. av riksdagen

Wirtén, Rolf G. S., folkskollärare, led. av riksdagen

Experter:

Hellners, E. Trygve, t.f. departementsråd

Holmquist, C. Ingemar B., försäkringsdomare (fr.o.m. den 28 februari 1973)

Huovinen, Sulo P., fil. kand. (fr.o.m. den 28 februari 1973)

Israelsson, K. Ragnar E., f.d. undervisningsråd

Larnstedt, A. Ossian G., departementsråd (t.o.m. den 27 februari 1973)

Svedberg, Jan, föredragande

Swedner, H. H. R. Harald, bitr. professor

Torstensson, Lennart G. B., fil. kand. (fr.o.m. den 12 september 1973)

Trankell, Arne, professor

Wahlström, Stina M., kansliråd

Öberg, N. P. Kjell, generaldirektör

Sekreterare:

Widgren, Jonas O., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Lundström, Stig H. V., byrådirektör

Reinans, Sven A., byrådirektör

Schöldström, G. Arne M., byrådirektör (fr.o.m. den 12 mars 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 4 tr., Postadress: Arbetsmarknadsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse In 22.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 13 sammanträden.

Utredningen har den 14 augusti 1973 avgett en forskningsrapport (Ds In 1973:11) Invandrare i Malmö, som på utredningens uppdrag utarbetats av biträdande professorn Harald Swedner.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

8. Saneringsutredningen (In 1970:26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1968 för att utreda frågan om åtgärder för sanering av det äldre bostadsbeståndet (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1968):

Ordförande:

Sännås, Bertil R., generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Breitholtz, Claes J. E. C:son, direktör

Ekström, Sven E. A., f.d. förvaltningschef, led. av riksdagen

Johannesson, Erik R., kommunalråd

Källenius, Sten I. R., direktör, f.d. led. av riksdagen

Petersson, G. Å. Bertil, ombudsman, led. av riksdagen

Svensson, S. I. R. Erik, förbundsordförande

Experter:

Lindahl, N. Göran, professor

Malmberg, Åke, länsbostadsdirektör

von Platen, H. Fredrik Ph., arkitekt

Vingedal, S. Gunnar, kommunalråd

Sekreterare:

Svensson, T. Erland, förste ingenjör

Bitr. sekreterare:

Sundberg, T. Harry, byrådirektör

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse In 26.

Utredningen har under tiden november 1972 — maj 1973 hållit sex sammanträden.

Utredningen har under 1973 avlämnat betänkandet (SOU 1973:27) Sanering III, om kulturhistoriskt värdefull bostadsbebyggelse.

Uppdraget är därmed slutfört.

9. Expertgruppen (In 1970:28) för vissa zigenarfrågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 oktober 1969 med uppgift att skyndsamt utreda levnadsförhållanden m. m. för de zigenare som hittills under 1960-talet fått tillstånd att vistas i riket samt överväga och ta initiativ till åtgärder som gör det möjligt för dem att få en med övriga invandrare jämförbar ställning i samhället enligt de riktlinjer som gäller för den reglerade invandringen.

Den 12 februari 1971 har expertgruppen fått i uppdrag att överväga och till chefen för inrikesdepartementet inkomma med förslag dels om lämpliga former för uttagning och överföring till Sverige av socialt handikappade zigenare, dels ock om ett handlingsprogram för deras omhändertagande, utbildning och anpassning här i landet

Den 21 januari 1972 har expertgruppen fått i uppdrag att handha sådana frågor om utbyte med finska myndigheter av erfarenheter rörande förbättring av zigenarnas levnadsförhållanden i Finland och Sverige som föranleds av Nordiska rådets rekommendation nr 23/1969.

Ordförande:

Nilsson, K. Börje, förbundsordförande, led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, G. Ingemar, byråchef, f.d. led. av riksdagen

Isacsson, Karin, avdelningsdirektör

Israelsson, K. Ragnar E., f.d. undervisningsråd

Petersson, Gunnar A. B., länsarbetsdirektör

Gustafsson, Inga L., psykolog

Sekreterare:

Stargård, E. Hugo, rektor

Kurator:

Hjelm, Orvar M., socialinspektör

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 4 tr., 111 28 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse In 28.

Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse In 9.

Expertgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 18 sammanträden. Därutöver har sammanträden och konferenser hållits med representanter för statliga och kommunala myndigheter rörande bostads- och utbildningsfrågor för zigenare.

Anpassningskurser för utomnordiska zigenare har under år 1973 bedrivits på tio platser i landet.

Expertgruppen har hållit informationsmöte med den finska Delegationen för zigenarärenden.

Expertgruppen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1974.

10. Utredningen (In 1970:30) rörande ökad anställningstrygghet och vidgad behörighet för arbetsdomstolen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 december 1969 med uppdrag att utreda frågan om ökad anställningstrygghet och vidgad behörighet för arbetsdomstolen (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1969):

Ordförande:

Åman, O. Valter, f.d. landshövding

Ledamöter:

Björkman, K. Eugen, direktör
von Feilitzen, Styrbjörn O. R., direktör
Gustafsson, Stig G., förbundsjurist, ersättare för led. av riksdagen
Hårdefelt, S. Börje, t.f. rättschef
Lindström, Gunnar, direktör
Lundberg, K. F. Valdemar, f.d. förbundsordförande
Nilsson, Åke, f.d. förbundsordförande

Experter:

Håkanson, Håkan E., avdelningsdirektör
Ljungar, Jan A. B., rådmän
Normark, Georg R., chefsjurist

Sekreterare:

Lunning, Lars G. H., hovrättsassessor
Nilsson, B. R. Edvard, hovrättsassessor (t.o.m. den 4 februari 1973 och fr.o.m. den 20 augusti 1973)

Bitr. sekreterare:

Zethraeus, Sten Å., hovrättsfiskal (t.o.m. den 30 september 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 3 tr., Postadress: Arbetsmarknadsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (kansli)

Direktiven för utredningen, se 1970 års riksdagsberättelse In 30.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 28 sammanträden.

Utredningen har under 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:7) Trygghet i anställningen med förslag till lagstiftning om anställningsskydd och vissa anställningsfrämjande åtgärder och promemorian (Ds In 1973:4) med övergångsbestämmelser till den föreslagna lagstiftningen samt betänkandet (SOU 1973:56) Trygghet i anställningen II.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

11. Industricentrautredningen (In 1970:33)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för att verkställa utredning rörande utbyggnad och organisation av industricentra m. m.:

Utredningsman:

Högström, Ivar, bostadsdirektör, led. av riksdagen

Sekreterare:

Björklund, O. Percy, avdelningsdirektör

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse In 26.

Genom inrättandet av Stiftelsen Industricentra den 1 juli 1973 har utredningens arbete med att fungera som kontaktorgan med myndigheter och företag vilka har intresse av den planerade verksamheten i industricentra upphört.

Uppdraget är därmed slutfört.

12. Sveriges internationella byggnadskommitté (In 1970:34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 med huvudsaklig uppgift att främja internationellt ekonomiskt, industriellt och tekniskt-vetenskapligt samarbete inom områdena för byggnadsindustri och byggnadsmaterialindustri, främst då det gäller bostadsbyggnad:

Ordförande:

Cederwall, Gustav F. E., landshövding

Ledamöter:

Antoni, Nils A. T., professor (fr.o.m. den 21 september 1973)
Bergvall, K. Lennart, arkitekt
Bernhard, Harry B., överingenjör
Blomqvist, Gösta N., direktör
Eriksson, Olof E., arkitekt (fr.o.m. den 21 september 1973)
Essunger, N. Gunnar R., överingenjör
Fog, Hans B., professor (t.o.m. den 20 september 1973)
Holm, A. O. Per, professor (t.o.m. den 20 september 1973)
Johnson, Arne I., professor (fr.o.m. den 21 september 1973)
Karlén, F. Ingvar G. D., direktör
Källenius, Sten I. R., direktör, f.d. led. av riksdagen
Leo, P. Gunnar, direktör
Liljefors, B. Anders, byggnadsråd
Myrlöv, Åke E., direktör
Olsson, Esbjörn O., utredningschef
Orlando, A. N. Henning, arkitekt

Sekreterare:

Grenstedt, E. Lennart N., t.f. kansliråd

Bitr. sekreterare:

Barenthin, K. Willi S., departementssekreterare (fr.o.m. den 8 februari 1973)

Lokal: Arbetsmarknadsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit två sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och företag i Sverige som berörs av kommitténs arbete.

Inom ramen för ingångna samarbetsöverenskommelser med Förenta staterna, Polen, Sovjetunionen och Ungern har representanter för kommittén deltagit i överläggningar i Sverige och utomlands med företrädare för resp. lands bostads- och byggnadsmyndigheter m. fl. organ.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

13. Boendeutredningen (In 1970:36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 november 1970 för utredning rörande det framtida bostadsbyggandets omfattning och

inriktning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 november 1970 och den 30 juni 1973).

Den 25 maj 1973 har utredningen fått i uppdrag att överväga frågan om möjligheten och lämpligheten av åtgärder beträffande kapitalinsatser vid försäljning av statsbelånade småhus.

Ordförande:

Bergman, Per R., direktör, led. av riksdagen

Ledamöter:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen

Källenius, Sten I. R., direktör, f.d. led. av riksdagen

Leo, P. Gunnar, direktör

Lindström, S. Olle, direktör

Nordberg, S. Ivar, organisationssekreterare, led. av riksdagen

Sandlund, Maj-Britt L., byråchef

Svensson, S. I. R. Erik, förbundsordförande

Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen

Ullsten, S. K. Ola, socionom, led. av riksdagen

Experter:

Gillwik, Linnéa, fil. kand.

Johansson, Ralph I., avdelningsdirektör (t.o.m. den 30 september 1973)

Ohlson, Björn I., pol. mag.

Huvudsekreterare:

Olsson, Esbjörn O., utredningschef

Sekreterare:

Dalén, Ingrid K., departementssekreterare

Johansson, Ralph I., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Karlberg, Björn A., fil. kand. (t.o.m. den 30 september 1973)

Wiklund, Karin, civilekonom (fr.o.m. den 6 juli 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 3 tr. Postadress: Bostadsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 1000 (sekreterarna)

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse In 29. Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Holmqvist till statsrådsprotokollet den 5 juni 1973):

I prop. 1973:21 (s. 78) angående sanering av det äldre bostadsbeståndet berörde jag hyresgästernas möjligheter till inflytande över en sanering som berör dem, särskilt beträffande nivån för den åsyftade standarden samt tidpunkten och sättet för saneringens genomförande. Förslagen i propositionen i fråga om standardkrav och lånevillkor var utformade med bl.a. det syftet att upprustning av äldre lägenheter skall ske till rimlig standardnivå

och samtidigt till sådana kostnader och på ett sådant sätt att hyresgästerna får möjlighet att bo kvar efter upprustningen. Standardkraven och lånevillkoren avser emellertid enbart de fall då upprustning sker med stöd av statliga lån. Problem när det gäller att avpassa moderniseringens omfattning och sättet för genomförandet efter hyresgästernas intressen är därför större när upprustningen finansieras på annat sätt. Som jag anförde i propositionen inrymmer dessa problem komplicerade rättsliga och praktiska frågor som det vid behandlingen av saneringsutredningens förslag inte fanns underlag för att ta ställning till. Jag anmälde därför min avsikt att i annat sammanhang vidta åtgärder för att bättre belysa dessa och liknande frågor med sikte på att öka de boendes medinflytande vid bestämmandet av moderniseringsstandarden och av genomförandet av saneringsverksamheten. En utredning av dessa frågor bör nu komma till stånd.

Ansvar för bostadsförvaltningen ligger i väsentliga delar på kommunerna. Kommunala organ har sålunda ansvaret för planeringen av bostadsbyggandet och kommunerna tar aktiv del i bostadsproduktionen och bostadsförvaltningen genom särskilda företag. Härigenom föreligger ett omfattande indirekt inflytande för de boende på dessa områden.

De boende har också möjligheter att direkt öva inflytande på sina bostadsförhållanden, bl.a. genom bostadsrättsföreningar och genom att flertalet lägenheter i småhus bebos av ägarna.

Erfarenheter av saneringsverksamhet i kooperativt ägda hus är ännu begränsade. Det beror delvis på att det kooperativt ägda fastighetsbeståndet i regel ännu inte uppnått saneringsmogen ålder men också på att den kooperativa ägarformen inte medför de risker för eftersatt fastighetsunderhåll som annars är en väsentlig anledning till att saneringsbehov uppstår. Det är emellertid uppenbart att det kooperativa ägandet ger betydande inflytande för de boende i samband med sanering. Frågan om medinflytandet vid ombyggnader kan därför i första hand begränsas till hyresfastigheter.

Under senare år har frågan om att stärka medborgarnas direkta inflytande i olika sammanhang, bl.a. i bostadsförvaltningen, tilldragit sig ökat intresse. Inom bostadsförvaltningen har det av naturliga skäl främst varit fråga om hyresgästernas inflytande.

I prop. 1971:1 (bil. 13, s. 208) uttalade jag att frågan allmänt sett är av stor betydelse och att det är viktigt att en utveckling mot ökat medinflytande för de boende kommer till stånd. Även i prop. 1973:1 (bil. 13 s. 265) har jag behandlat frågan. Jag betonade då att ett sådant inflytande kan vara av särskilt värde när det gäller att nedbringa kostnaderna för drift och underhåll och att det bör vara en uppgift för de bostadsförvaltande företagen och deras organisationer samt hyresmarknadens parter att söka finna lämpliga former för ett ökat medinflytande i bostadsförvaltningen.

Frågor rörande medinflytande i saneringsverksamheten uppkommer redan i samband med kommunens planering i saneringsprogrammen. Programmen syftar till att ge kommunerna underlag för att styra genomförandet av saneringen i tiden och rummet. Möjligheterna till medinflytande från de boendes sida i detta stadium av saneringsprocessen bör undersökas. En rimlig utgångspunkt härvidlag är att de boende som berörs av en planerad sanering på ett tidigt stadium informeras härom och får tillfälle att yttra sig beträffande de planerade åtgärderna. Utredningen bör också överväga på vilket sätt hyresgästerna i en fastighet skall kunna påverka kommunen att vidta planeringsåtgärder beträffande fastigheten.

Som jag betonade i prop. 1973:21 finns det skäl att beakta de boendes

intressen både när det gäller att bedöma eventuella önskemål från fastighetsägaren att göra avkall på en allmänt tillämpad lägsta standard och när de planerade åtgärderna framstår som onödigt omfattande och dyrbara. Dessa hyresgästintressen måste emellertid vägas mot samhällets mål för saneringen samt tekniska och ekonomiska omständigheter. Det kan endast i begränsad utsträckning komma i fråga att beakta individuella önskemål i samband med en sanering. Ett viktigt problem i sammanhanget som bör övervägas är därför hur hyresgästernas gemensamma uppfattning och medinflytande skall komma till uttryck och hur dessa hyresgästintressen skall vägas mot andra intressen. Möjligheterna att knyta an till de organisationsformer som finns inom ramen för hyresgäströrelsen bör härvid prövas.

Genom bostadssaneringslagen, som träder i kraft den 1 januari 1974, får samhället möjligheter att förelägga en fastighetsägare att rusta upp en bristfällig fastighet till viss standard och kvalitet, en s.k. lägsta godtagbar standard. Om fastighetsägaren inte rättar sig efter föreläggandet skall vissa tvångsmedel och slutligen inlösen kunna användas. Möjligheterna att hindra fastighetsägaren att genomföra en mycket kostsam eller eljest onödig ombyggnad är däremot begränsade. Mot denna bakgrund bör övervägas vilka möjligheter och medel som behövs att hindra sådan saneringsverksamhet som inte är förenlig med samhällets bostadspolitiska strävanden och de boendes intressen.

Under utredningsarbetet bör beaktas de uttalanden som civilutskottet i sina betänkanden 1973:19 och 20 har gjort i fråga om hyresgästernas ställning i samband med bostadssanering.

De frågor jag hittills behandlat har huvudsakligen gällt hyresgästernas möjligheter att öva inflytande på den saneringsverksamhet som berör dem. Den kooperativa ägandeformen ger som jag förut nämnt de boende det nödvändiga inflytandet i detta sammanhang. Det kan därför vara möjligt att i vissa fall åstadkomma ett ökat inflytande för hyresgästerna i samband med sanering genom en övergång till kooperativ ägandeform. Utredningen bör pröva lämpligheten av och förutsättningarna för en sådan ordning med utgångspunkt i att de lånemöjligheter och stödformer som tillkommer bostadsrättsföreningar i allmänhet blir tillämpliga även i dessa fall.

De här berörda frågorna om medinflytande för de boende har samband med det uppdrag som har lämnats åt boendeutredningen (In 1970:36). Jag förordar därför att boendeutredningen får i uppdrag att utreda dessa frågor. Utredningen bör bara oförhindrad att ta upp även andra frågor rörande medinflytande vid bostadssanering än dem som har nämnts i det föregående.

Utredningen bör i sitt arbete med medinflytandefrågor samråda med bl.a. bygglagutredningen (K 1969:55) och utredningen (C 1970:29) om den kommunala demokratin.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden.

Utredningen har den 19 oktober 1973 avgett delbetänkandet (SOU 1973:50) Bostäder 1974-1976.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

14. Svenska sakkunniga (In 1971:01) i nordiskt samarbetsorgan för Nordkalottfrågor (Nordkalottkommittén)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 juli 1971 för att ingå i ett för Sverige, Finland och Norge gemensamt samarbetsorgan för att kartlägga ekonomiska samarbetsmöjligheter inom Nordkalottområdet:

Ordförande:

Berggren, G. Rune, generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, J. Gunnar D., överdirektör (fr.o.m. den 8 maj 1973)

Lassinantti, I. Ragnar, landshövding, f.d. led. av riksdagen

Olsson, S. O. Bertil, f.d. generaldirektör (t.o.m. den 7 maj 1973)

Sekreterare:

Isacsson, Bert E., kansliråd

Lokal: Arbetsmarknadsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av kommitténs arbete.

Kommittén har genomfört ett industriseminarium samt låtit utarbeta en förteckning över verkstadsföretag på Nordkalotten, en skrift angående regionalpolitiskt stöd samt en nyttgåva av en presentation av befolkning och näringsliv på Nordkalotten.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

15. Arbetsrättskommittén (In 1971:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1971 för att göra en allmän översyn av arbetsfredslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1972):

Ordförande:

Nordgren, Kurt H., landshövding

Sakkunniga:

Aldestam, N. Arne, statssekreterare

Bratt, Lennart, direktör

Edlund, Sten E., docent

Ekinge, Bernt A., ombudsman, led. av riksdagen

Fransson, Arne A. E., kamrer, led. av riksdagen
Gustafsson, Stig G., förbundsjurist, ersättare för led. av riksdagen
Hansson, Lilly E., fru, led. av riksdagen
Lindberg, Sven J., ombudsman, led. av riksdagen
Lindström, Gunnar, direktör
Nilsson, Åke, f.d. förbundsordförande
Oskarsson, K. F. Gunnar, kapten, f.d. led. av riksdagen

Expert:

von Feilitzen, Styrbjörn O. R., direktör
Westerberg, Lars G. I., andre ordförande i LO (fr.o.m. den 20 september 1973)

Sekreterare:

Ljungar, Jan A. B., rådmän

Bitr. sekreterare:

Bergqvist, Olof, hovrättsfiskal
Sköllerholm, S. Ove J., hovrättsfiskal (fr.o.m. den 1 november 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 3 tr., Postadress: Arbetsmarknadsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00 (sekreterarna)

Direktiven för kommittén, se 1973 års riksdagsberättelse In 25.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 22 sammanträden och i samband med dem även gjort studiebesök vid skilda industrier.

Kommittén har under fem dagar studerat industrier och överlagt med myndigheter i Västtyskland.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

16. Utredningen (In 1972:01) om arbetstillstånd för sjömän

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1972 för att utreda frågan om arbetstillstånd för utomnordiska medborgare vid anställning på svenskt fartyg:

Utredningsman:

Jönsson, J. Ove, byråchef

Experter:

Forssblad, N. Douglas, direktör
Karlsson, Gunnar B. S., förbundsordförande

Källberg, K. N. Ingemar, avdelningschef
Tufvasson, Knut E., avdelningsdirektör

Sekreterare:

Cosmo, O. Ingemar, försäkringsdomare

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse In 26.

Utredningen har under tiden november 1972 — augusti 1973 hållit sju sammanträden.

Utredningen har den 17 juli 1973 avlämnat betänkandet (Ds In 1973:12) Anställningstillstånd för utomnordiska medborgare vid anställning på svenskt fartyg.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. Utredningen (In 1972:02) om regionalpolitiska styrmedel

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 juli 1972 för att utreda frågan om starkare styrmedel i regionalpolitisk syfte m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juli 1972):

Ordförande:

Eckerberg, Per A., landshövding

Ledamöter:

Eriksson, Karl Erik, lantbrukare, led. av riksdagen

Fagerlund, Bengt O. H., assistent, led. av riksdagen

Hovhammar, L. Erik E., bruksdisponent, led. av riksdagen

Nilsson, E. Birger, ombudsman, led. av riksdagen

Nordberg, S. Ivar, organisationssekreterare, led. av riksdagen

Stridsman, Torsten U., ombudsman, led. av riksdagen

Expert:

Törnqvist, Gunnar E., professor (fr.o.m. den 10 januari 1973)

Sekreterare:

Frid, Sven Rune, byråchef

Bitr. sekreterare:

Jonasson, Holger L., byrådirektör

Lokal: Länsstyrelsen, Fack, 651 86 Karlstad, tel. växel 054/15 00 40
(Frid), Länsstyrelsen, Fack, 581 86 Lindköping, tel. växel 013/12 95 60
(Jonasson)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse In 27.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

18. Bostadsfinansieringsutredningen (In 1972:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 augusti 1972 för att utreda bostadsfinansieringen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 augusti 1972):

Ordförande:

Bergman, Per R., direktör, led. av riksdagen

Ledamöter:

Dahl, R. Birgitta, förste byråsekreterare, led. av riksdagen

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, f.d. led. av riksdagen

Mattsson, Kjell A., lantbrukare, led. av riksdagen

Nordberg, S. Ivar, organisationssekreterare, led. av riksdagen

Näverfelt, Arne S., direktör

Svensson, S. I. R. Erik, förbundsordförande

Turesson, Bo, överlantmätare, led. av riksdagen

Ullsten, S. K. Ola, socionom, led. av riksdagen

Experter:

Andersson, Sven Åke V., departementssekreterare

Olsson, Esbjörn O., utredningschef

Sekreterare:

Ohlson, Björn I., pol. mag.

Bitr. sekreterare:

Karlberg, Björn A., fil. kand. (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Lokal: Storkyrkobrinken 13, 3 tr. Postadress: Bostadsdepartementet,
Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 22 96 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse In 28.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

19. Kommittén (In 1972:04) för översyn av arbetsmarknadsutbildningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 september 1972 för översyn av arbetsmarknadsutbildningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 23 september 1972):

Ordförande:

Rehnberg, K. Bertil, generaldirektör

Ledamöter:

Gustavsson, K. Rune, socionom, led. av riksdagen

Larsson, A. Lennart, utbildningschef

Larsson, Matts Bergom, direktör

Olsson, H. S. Artur, skolråd

Pettersson, Björn G., ombudsman

Wiklund, Bengt O., journalist, led. av riksdagen

Experter:

Arfwedson, Anders J., sekreterare (fr.o.m. den 3 april 1973)

Hellström, E. Emil, undervisningsråd

Håkansson, Håkan E., byråchef

Ringholm, Bosse I. K., f.d. förbundsordförande

Ström, B. O. Gunne, avdelningschef (fr.o.m. den 12 september 1973)

Sekreterare:

Bernhardsson, K. Göte E., byrådirektör

Bitr. sekreterare:

Lundberg, Elisabeth H., departementssekreterare

Reuterswärd, Anders P. E., departementssekreterare

Lokal: Munkbron 11, 3 tr., 111 28 Stockholm, tel. 11 66 51

Direktiven för kommittén, se 1973 års riksdagsberättelse In 29.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden. Därutöver har kommittén i samband med studiebesök haft överläggningar med statliga och kommunala myndigheter i Furulund (Malmö), Köpenhamn och Östersund.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete i slutet av år 1974.

20. Byggarbetsgruppen (In 1972:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1972 med uppdrag att planera åtgärder i fråga om sysselsättningen på kort sikt inom byggnadsverksamheten:

Ordförande:

Berggren, G. Rune, generaldirektör

Ledamöter:

Andersson, J. Gunnar D., överdirektör

Elison, Magnus L., byråchef

Jacobsson, K. Erling, t.f. departementssekreterare

Jönsson, N. Börje, andre förbundsordförande

Olofgörs, H. Gunnar H., direktör

Sekreterare:

Jacobsson, K. Erling, t.f. departementssekreterare

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Gruppen har under tiden november 1972 — juli 1973 hållit 14 sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter och organisationer som berörts av gruppens arbete.

Gruppen har den 26 januari 1973 överlämnat promemorian (Ds In 1973:2) Sysselsättningen på byggarbetsmarknaden 1973-1974 samt den 15 juni 1973 promemorian (Ds In 1973:10) Sysselsättning på byggarbetsmarknaden 1973-1974 II.

Uppdraget är därmed slutfört.

21. Utredningen (In 1973:01) om politisk propaganda på arbetsplatser

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1973 för att undersöka under vilka förutsättningar och i vilken omfattning politisk informationsverksamhet och propaganda förekommer på arbetsplatser m. m.

Utredningsman:

Sigeman, Tore I., forskningsdocent

Experter:

Gustavsson, Sverker, docent

Lundberg, Leif T. E., fil. kand.

Lokal: Sociologiska institutionen, Drottninggatan 1 A, 752 20 Uppsala,

tel. 018/14 83 16 (Lundberg), Juridiska institutionen, Box 512, 751 20 Uppsala, tel. växel 018/15 54 00 (Sigeman)

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen har under tiden april 1973 — oktober 1973 hållit 16 sammanträden och har bl. a. genomfört en enkät rörande politisk propaganda på arbetsplatser under 1973 års valrörelse.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

Civildepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 3, 7 och 21

1. Göteborgsutredningen (In 1963:49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1962 och den 7 december 1962 för utredning av frågan om Göteborgs kommuns samgående med Göteborgs och Bohus läns landstingskommun m. m.:

Utredningsman:

Svenson, S. Göte, statssekreterare

Experter:

Lindberg, Carl-Otto A., länsassessor

Neergaard, Erik A., expediteschef/rättschef

Sekreterare:

Hägglund, John E., länsråd

Representanter för Göteborgs och Bohus läns landstingskommun:

Andersson, J. O. Erling, kamrer

Bjerrek, Bertil, landstingsråd

Eliasson, Anders H., häradsdomare

Gustafsson, M. Gunnar, socionom, led. av riksdagen

Svenungsson, Arne A. D., lantbrukare, f.d. led. av riksdagen

Representanter för Göteborgs kommun:

Bergqvist, G. Holger, kommunalråd

Gunne, Stig E., byråchef

Hedlund, Bengt N. R., kommunalråd

Johannesson, Erik R., kommunalråd

Ström, A. Lennart, kommunalråd

Lokal: Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Fack, 403 10 Göteborg 2, tel. 031/17 22 80 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej ursprungligen meddelats. Tilläggsdirektiv, se 1971 års riksdagsberättelse C 7.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit ett sammanträde. Därjämte har utredningsmannen haft överläggningar med representanter för arbetsgrupper som parterna har tillsatt för att biträda i utredningens arbete.

Utredningens verksamhet har huvudsakligen varit inriktad på att åstadkomma avtalsreglerat samarbete mellan parterna. I enlighet med förslag av utredningsmannen har parterna under året träffat fem samordningsavtal på det landstingskommunala området. På förslag av utredningsmannen har parterna bildat ett samarbetsråd, som fortsätter arbetet med att åstadkomma samordningsavtal.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

2. Landstingens arkivutredning (In 1964:26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för utredning rörande gallring i landstingskommunernas arkiv och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juli 1963):

Ordförande:

Petrini, K. H. (Hasse), f.d. landsarkivarie

Ledamot:

Danielsson, G. Gunnar, förste sekreterare

Expert:

Hall, Paul F. L., överläkare

Sekreterare:

Frisk, Jan, arkivarie

Lokal: Svenska landstingsförbundet, Gävlegatan 16, Box 6606, 113 84 Stockholm, tel. 23 65 60 samt 031/17 95 45 (sekreteraren)

Direktiven för utredningen, se 1964 års riksdagsberättelse In 26.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit ett sammanträde.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

3. Exekutionsväsendets organisationsnämnd (In 1965:29) (EON)

Inrättad genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 maj 1964 för rådgivande och samordnande uppgifter i samband med genomförandet av förstatligandet och omorganisationen av exekutionsväsendet:

Ordförande:

Svenson, S. Göte, statssekreterare

Ledamöter:

Djurberg, L. G. Håkan, överdirektör

Frykholm, Nils O., kronofogde

Hallman, Eric R., överdirektör

Larsson, Sven A. A., hovrättslagman

Majberg, Karl G. V., ombudsman

Experter:

Cederstrand, Jan Erik, kronofogde

Florin, Claes B., t.f. byrådirektör

Forthuber, Béla T., organisationsdirektör

Henebäck, Lars H., kronokommissarie (t.o.m. den 31 januari 1973)

Jonsson, J. Gunnar E., kronokommissarie

Lorichs, O. F. Ludvig, f.d. landssekreterare

Lundberg, C. Åke, t.f. kronofogde

Mark, K. Ebbe R. R:son, länsassessor

Rosenqvist, Sven-Olov, t.f. kronofogde

Sandberg, K. G. Arnold, landsarkivarie (t.o.m. den 20 maj 1973)

Steffner, Bengt G., kronofogde

Trotzig, C. Fredrik J., avdelningschef (t.o.m. den 7 maj 1973)

Törnebohm, Yngve K. V., revisionsdirektör

Törnkvist, Olof, bitr. kronofogde (fr.o.m. den 1 april 1973)

Wedin, Nils A., kronodirektör

Åman, Nils-Sture, länsassessor (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Chef för nämndens kansli:

Djurberg, L. G. Håkan, överdirektör (t.o.m. den 31 mars 1973)

Direktiven för nämnden, se kungörelse 1964:848.

Enligt kungörelsen (1964:848) om fullgörande tills vidare av uppgifter som ankommer på centralmyndigheten för administration och förvaltning av exekutionsväsendet har EON fullgjort de uppgifter som ankommer på sådan myndighet. I denna egenskap har nämnden bl.a. utfärdat föreskrifter och anvisningar m. m. beträffande den exekutiva verksamheten hos kronofogdemyndighet och länsstyrelse samt handlagt administrativa och kamerala ärenden angående kronofogdemyndigheternas organisation och personal. EON har anordnat kurser för utbildning av kronofogde-,

exekutions- och biträdespersonal och en kronofogdekonferens samt en konferens för vissa tjänstemän hos länsstyrelserna. EON har även på annat sätt bedrivit rådgivande och vägledande verksamhet för kronofogdemyndigheterna i administrativa och kamerala samt jämväl för länsstyrelserna i exekutionsrättsliga frågor. EON har ombesörjt tryckning, lagerhållning och distribution av flertalet av dels de blanketter som används vid kronofogdemyndigheterna dels de blanketter som används av länsstyrelserna vid fastighetsexekution. Kungl. Maj:t uppdrog år 1972 åt EON att utarbeta förslag om indelning av landet i kronofogdedistrikt samt om arbets- och personalorganisationen inom kronofogdedistriktet. Uppdraget överfördes genom beslut den 16 mars 1973 till särskild utredningsman. EON har fortsatt utvecklingsarbetet beträffande ett ADB-system för exekutionsväsendet.

EON:s verksamhet har upphört den 1 juli 1973 i samband med att centralmyndighetsuppgifterna inom exekutionsväsendet inordnats i riksskatteverket.

4. Riksnämnden (K 1968:57) för kommunal beredskap

Förordnade genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1967 för att handlägga vissa centrala samordningsuppgifter rörande den kommunala beredskapsplanläggningen:

Ordförande:

Sundelin, Åke, generaldirektör

Vice ordförande:

Lundberg, Sten G. J., generaldirektör

Ledamöter:

Krona, Kurt, sektionschef

Nyqvist, N. Tore, länsöverdirektör

Tengroth, Karl-Erik, direktör

Experter:

Bengtsson, Gunnar, bitr. försvarsdirektör

Björklund, Sven, byråchef

Kärne, Sigvard, avdelningsdirektör

Lindeberg, Bengt, kammarrättslagman

Sekreterare:

Falkehed, Sven A. L., avdelningsdirektör

Kansli: Civilförsvarsstyrelsen, Jämtlandsgatan 97, Fack, 162 10 Vällingby
tel. 37 26 00

Direktiven för nämnden, se 1968 års riksdagsberättelse K 57.

Nämnden har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden och i studiesyfte hösten 1972 och våren 1973 besökt fem kommuner, som genomfört eller hållit på med kommunal beredskapsplanläggning. Hittills har ett 90-tal färdigbildade kommuner planlagts. Under innevarande budgetår planläggs ytterligare ett 20-tal. Ungefär 160 kommuner återstår att planlägga.

Nämndens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

5. Bygglagutredningen (K 1969:55)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 mars 1968 för översyn av byggnadslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 3 maj 1968, den 30 december 1971 och den 6 maj 1972):

Ordförande:

Netzén, K. Gösta, landshövding

Ledamöter:

Bergegren, Astrid, kontorist, f. d. led. av riksdagen

Hörlén, S. Ingemar (Inge), borgarråd

Lauritz, L. Yngve, kommuniststyrelseordförande

Lidgard, H. Bertil I., jur. kand., led. av riksdagen

Nilsson, Jan-Ivan N., lantbrukare, led. av riksdagen

Tobé, Erik I., f. d. överlantmätare, f. d. led. av riksdagen

Experter:

Bouvin, J. Åke, rättschef

Delin, Lars A., rättschef

Hagelstam, Stig L., hovrättsassessor

Hedman, Bengt, hovrättsassessor (t.o.m. den 23 februari 1973)

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Millgård, E. Olof (Olle), överingenjör

Åberg, Fritz A., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Åström, Birger C. G., länsarkitekt (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Sekreterare:

Hedman, Bengt, hovrättsassessor (fr.o.m. den 24 februari 1973)

Årlin-Jussil, Ingrid S., arkitekt (t.o.m. den 23 februari 1973)

Lokal: Bostadsdepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm
16, tel. växel 763 1000 (sekreteraren samt experterna Hagelstam, Millgård
och Åström)

Direktiven för utredningen, se 1969 års riksdagsberättelse K 55 samt 1973 års riksdagsberättelse C 5.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

6. Rådgivande expertgruppen (C 1970:24) för fysisk riksplanering

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 9 oktober 1969 och den 26 oktober 1973 för att såsom rådgivande expertgrupp i den omfattning departementschefen bestämmer biträda vid den pågående utrednings- och försöksverksamheten beträffande fysisk riksplanering:

Ordförande:

Holm, J. Lennart, generaldirektör

Sakkunniga:

Ahlberg, Carl-Fredrik J., professor

Biörnstad, Margareta, överantikvarie (fr.o.m. den 1 november 1973)

Björk, Sven E. J., professor (fr.o.m. den 1 november 1973)

Esping, F. Lars-Erik, byråchef

Fladvad, J. Arne, direktör

Hägerstrand, S. Torsten E., professor

Johansson, Östen B., byråchef (fr.o.m. den 1 november 1973)

Kragh, Börje R. V., professor

Matsson, Sven-Arne, överingenjör

Ågren, Lars O. T., direktör

Sekretariat: Bostadsdepartementets enhet för fysisk riksplanering, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm tel. växel 763 1000

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Expertgruppen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tre sammanträden.

Expertgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

7. Nordiska kommunalrättskommittén (C 1970:27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 för att delta i en för Sverige, Danmark, Finland och Norge gemensam kommitté

för utredning om behovet av och möjligheterna för sådana ändringar i kommunallagstiftningen att fasta legala former skapas för samarbete mellan kommuner över riksgränsen:

Utredningsman:

Källner, Claes-Göran G., generaldirektör

Sekreterare:

Lindquist, Ulf W. E., hovrättsråd

Direktiven för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse C 18.

Kommittén har i juni 1973 till Nordiska ministerrådet överlämnat betänkandet (NU 1/73) Kommunalt samarbete över de nordiska riksgrensarna och har härefter avvaktat beslut om ordningen för fortsatt arbete med de gränskommunala frågorna. Då frågorna nu tagits upp till fortsatt behandling inom ramen för Nordiska ministerrådets arbete är kommitténs arbete slutfört.

8. Länsberedningen (C 1970:28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 för beredning av vissa frågor rörande den regionala samhällsförvaltningens uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 8 maj 1970):

Ordförande:

Svenson, S. Göte, statssekreterare

Ledamöter:

Bergman, Per R., direktör, led. av riksdagen

Dahlgren, P. Anders B., lantbrukare, led. av riksdagen

Gustafsson, Sune O., kommunalråd

Hamrin, Mac T. P., överlantmätare, f.d. led. av riksdagen

Högström, Ivar, bostadsdirektör, led. av riksdagen

Stefanson, R. Stig S., optikermästare, f.d. led. av riksdagen

Ward, Kurt K. B., landstingsråd

Winberg, S. Håkan, rådman, led. av riksdagen

Experter:

Arfwidsson, Nils H., länsråd (fr.o.m. den 1 april 1973)

Clarholm, Sixten, byrådirektör

Engström, Odd E. L., kansliråd

Fog, Hans B., professor

Fröjd, S. Arne, länsråd

Nordén, N. Åke H., professor

Rönquist, Karl-Axel, länsråd (fr.o.m. den 20 mars 1973)
 Svensson, Bengt Å. G., avdelningsdirektör
 Tegnhed, Lars A., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 20 mars 1973)
 Thufvesson, Bengt E., länsråd
 Årlin-Jussil, Ingrid S., arkitekt

Huvudsekreterare:

Hinnfors, S. Ivar, förste länsassessor

Sekreterare:

Finnveden, Bengt A., avdelningsdirektör
 Myhlback, J. Lennart, fil. lic.

Lokal: Kommundepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00. Fr.o.m. den 1 mars 1974 (prel.) Kanslihuset, Mynttorget 2, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för beredningen, se 1971 års riksdagsberättelse C 19.

Beredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden.

Beredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

9. Utredningen (C 1970:29) om den kommunala demokratin

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 för att göra en översyn av den kommunala demokratin (se Post- och Inrikes tidn. den 21 maj 1970 och den 6 maj 1972):

Ordförande:

Lewén-Eliasson, Anna Lisa, fru, led. av riksdagen

Ledamöter:

Blomdahl, Bengt O., förbundsordförande
 Boo, Karl G. H., assistent, led. av riksdagen
 Elmstedt, Claes Y., lantbrukare, led. av riksdagen
 Gustafsson, F. Agne S., universitetslektor
 Hörberg, Nils, led. av riksdagen
 Hörnlund, Gördis K., fru, led. av riksdagen
 Johansson, K. Hilding, fil. dr, led. av riksdagen
 Åstrand, Göran, kommunalkonsulent

Experter:

Edström, J. Lennart, informationschef
 Ericsson, Lars Eric, statssekreterare

Sekreterare:

Bergqvist, Sven-Runo, fil. lic.

Bitr. sekreterare:

Albertson, Bertil, fil. kand.

Högdahl, Lars, kommunsekreterare

Lokal: Kommundepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00 (sekreteraren). Fr.o.m. den 1 mars 1974 (prel.) Kanslihuset, Mynttorget 2, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse C 20. Tilläggsdirektiv, se 1973 års riksdagsberättelse C 10.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden. Dessutom företog utredningen under sommaren 1973 en studieresa till England.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

10. Kommunallagsutredningen (C 1970:30)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 för lagteknisk översyn av kommunallagarna m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1970):

Utredningsman:

Nordlund, Stig F., regeringsråd

Experter:

Kajjser, Fritz J., bitr. professor

Romson, Rolf, direktör

Sahlin, Jan, förste sekreterare (fr.o.m. den 13 april 1973)

Sekreterare:

Riberdahl, Curt S., förbundsjurist

Lokal: Kommundepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 10 00. Fr.o.m. den 1 mars 1974 (prel.) Kanslihuset, Mynttorget 2, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse C 21. Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse C 18.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tolv sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

11. Utredningen (C 1972:01) rörande miljöproblem m. m. i vissa industriområden

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 februari 1972 för att utreda särskilda problem m. m. i samband med utbyggnad av vissa stora industrianläggningar (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1972):

Ordförande:

Gunnarsson, S. Olle G., överdirektör

Sakkunniga:

Eriksson, B. Sune, direktionssekreterare

Jönsson, N. Börje, andre förbundsordförande

Kahlin, Tage H. G., direktör

Nilsson, Karl Erik, bitr. direktör

Olsson, Rune I., departementsråd (t.o.m. den 11 februari 1973)

Svensson, Kjell R., kansliråd (fr.o.m. den 12 februari 1973)

Expert:

Spendrup, K. Aksel, avdelningschef (fr.o.m. den 1 januari 1973)

Sekreterare:

Landin, Palle J., avdelningsdirektör (t.o.m. den 14 augusti 1973)

Svensson, Kjell R., kansliråd (t.o.m. den 11 februari 1973)

Swanson, Owe, departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Lilja, Elisabeth M., socionom (fr.o.m. den 15 november 1973)

Lokal: Bostadsdepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm
16, tel. växel 763 1000

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse C 12.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

12. Utredningen (C 1972:02) rörande vattenkraftsutbyggnader i södra Norrland och norra Svealand

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 september 1972 för att utreda vattenkraftsutbyggnader i södra Norrland och norra Svealand (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1972):

Utredningsman:

Sehlstedt, Ossian A., f.d. landshövding

Experter:

Bergström, Erik G., avdelningsdirektör

Ericson, E. Gerhard H., avdelningsdirektör

Oscarsson, Gösta H., departementssekreterare

Sterne, Bengt G., direktör

Söderström, Bengt H. T:son, arkitekt (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Sekreterare:

Ekström, E. Sören, redaktör

Nordin, Erik, arkitekt

Lokal: Bostadsdepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm
16, tel. växel 763 10 00 (Ekström), 24 01 70 (Nordin)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse C 13.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden. Fyra resor har gjorts av utredningen. Vidare har kontinuerliga sammanträffanden skett mellan utredningsmannen och delar av utredningen, liksom utredningsmannen och delar av utredningen vid några tillfällen gjort behövliga resor. Slutligen har utredningen haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen beräknar kunna slutföra sitt arbete under år 1974.

13. Sakkunnig (C 1972:03) för utredning om ändring av planen för indelning av Uppsala län i kommuner

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1972 för att utreda hur indelningen av Stockholms och Uppsala län i kommuner lämpligen bör ske såvitt avser Upplands-Bro och Håbo kommuner:

Utredningsman:

Matsson, Sven-Arne, överingenjör

Lokal: Näckströmsgatan 2, Box 16331, 103 26 Stockholm 16, tel. växel
22 78 50, 24 26 40

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningsmannen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sammanträden med representanter för var och en av de berörda länsstyrelserna, landstingen och kommunerna.

Utredningsmannens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

14. Mullsjö-utredningen (C 1972:04)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1972 med uppdrag att verkställa en förutsättningslös utredning rörande Mullsjö kommuns kommunblockstillhörighet samt rörande sådana ändringar i planerna för indelning av Jönköpings och Skaraborgs län i kommuner som kan föranledas därav:

Utredningsman:

Finnveden, Bengt A., avdelningsdirektör

Lokal: Kommundepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 1000. Fr.o.m. den 1 mars 1974 (prel.) Kanslihuset, Mynttorget 2, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 1000

Särskilda direktiv har ej utfärdats.

Utredningsmannen har under tiden december 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden med berörda kommuner, regionala statliga organ och landsting.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

15. Utredningen (C 1973:01) för vissa uppgifter avseende allmänna kartläggningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 maj 1973 för att utreda vissa uppgifter avseende allmänna kartläggningen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juni 1973):

Utredningsman:

Andersson, L. Sune J., överdirektör

Sekreterare:

Persson, Sture, kansliråd (fr.o.m. den 29 juni 1973)

Lokal: Bostadsdepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm 16, tel. växel 763 1000 (sekreteraren)

Särskilda direktiv har ej utfärdats.

Utredningen har under tiden juli — oktober 1973 hållit två sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

16. Kommittén (C 1973:02) för kommunal biståndsverksamhet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1973 för att utreda kommunala och landstingskommunala åtgärder i anslutning till den svenska internationella biståndsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juni 1973):

Ordförande:

Mehr, Hjalmar L., landshövding (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Ledamöter:

Hörlén, S. Ingemar (Inge), borgarråd (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Johansson, K. Hilding, fil. dr., led. av riksdagen (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Kärnek, Ruth I. C., landstingsråd (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Ringaby, Per-Erik, godsägare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Sundkvist, K. R. Tage, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Öhvall, O. Bertil, ekonomikonsulent, f.d. led. av riksdagen (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Expert:

Anell, Lars E. R., departementsråd (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Sekreterare:

Strömberg, Rolf E., hovrättsassessor (fr.o.m. den 6 juni 1973)

Lokal: Munkbron 17, 1 tr., 111 28 Stockholm, tel. 763 19 51

Direktiv (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 25 maj 1973):

Det råder stor enighet i vårt land om angelägenheten av en aktiv svensk medverkan i den internationella biståndsverksamheten. Staten svarar för huvudparten av biståndsinsatserna. Anslagen över statsbudgeten för internationellt utvecklingssamarbete föreslås för budgetåret 1973/74 uppgå till 1562,5 milj. kr., vilket innebär en ökning med 312,5 milj. kr. eller 25 % jämfört med innevarande budgetår. Betydande biståndsinsatser görs också på frivillighetens väg och då främst genom skilda ideella organisationer. Ett exempel på en spontan frivillig hjälpinsats med en utomordentligt bred förankring är den nu pågående riksinsamlingen för uppbyggandet av Bach Mai-sjukhuset i Demokratiska Republiken Vietnam.

Som ytterligare ett uttryck för den allmänna uppslutningen kring en svensk biståndsverksamhet kan ses en rad landstingskommunala och primärkommunala beslut under senare år att ställa viss utrustning eller medel till hjälpbehövande länders förfogande.

Sådana kommunala insatser är emellertid i princip inte förenliga med kommunallagstiftningens regler om kommunernas befogenheter. En

bekräftelse härpå utgör två nyligen meddelade domar av regeringsrätten i mål om lagligheten av landstingskommunala beslut att anslå medel till resp. vederlagsfritt överlåta sjukvårdsutrustning som skulle ställas till visst u-lands förfogande. I båda fallen upphävde regeringsrätten besluten. I det senare avgörandet fäste regeringsrätten enligt domskälen avseende vid att utrustningen hade ett visst, inte obetydligt värde.

Denna ståndpunkt i lagstiftning och rättspraxis beror på att en grundläggande förutsättning för att en åtgärd skall falla inom den kommunala kompetensen är att den tillgodoser ett allmänt till kommunen knutet intresse. Detta följer av den grundläggande kompetensbestämmelsen som finns i 3 § kommunallagen (1953:753) och 4 § landstingslagen (1954:319). Enligt dessa lagrum får kommunen resp. landstingskommunen själv vårda sina angelägenheter, såvida inte handhavandet av dessa enligt gällande författningar tillkommer annan. Vidare hänvisas i lagrummen till vad som är särskilt föreskrivet om vissa kommunala angelägenheter. En motsvarande avgränsning görs av den kyrkokommunala kompetensen i 2 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse. I detta lagrum anges vidare med en exemplifierande uppräkningsvad som avses med församlingsangelägenheter. Gränsen för församlingens kompetens följer av det syfte församlingen har att fullfölja, nämligen att möjliggöra och främja kyrkans gärning.

Av det anförda framgår att den kommunala kompetensen vilar på en lokaliseringsprincip. Detta har varit fallet alltsedan 1860-talet då våra första kommunalförfattningar tillkom.

Utöver den nu berörda grundläggande bestämmelsen om kommunernas allmänna kompetens finns en rad specialförfattningar genom vilka kommunerna ålagts eller bemyndigats att handha vissa uppgifter. Också i dessa författningar har lokaliseringsprincipen genomgående upprätthållits. Principen har även konsekvent vidhållits i rättspraxis.

Av intresse i detta sammanhang är också en föreskrift i 50 § kommunallagen och 56 § landstingslagen att vad som tillhör kommun resp. landstingskommun i fast eller lös egendom bör förvaltas så att kommunens förmögenhet inte minskas.

Genom att avfatta regeln om kommunernas allmänna kompetens som en generalklausul har man avsett att möjliggöra en fortsatt anpassning av kommunernas befogenheter efter samhällsutvecklingens krav. Uppgiften att närmare avgränsa området för kommunernas kompetens har överlämnats åt rättspraxis.

De gränser för den kommunala kompetensen, som sålunda dragits upp i rättspraxis, har emellertid i vissa avseenden kommit att framstå som alltför snäva. Under senare år har vid flera tillfällen väckts fråga om att ändra bestämmelserna, och det har då i allmänhet skett med anledning av vissa avgöranden i rättstillämpningen. Den kommunala kompetensen har också i några fall genom särskild lagstiftning utvidgats och preciserats. Exempel på detta är att kommun genom lagen (1968:131) om vissa kommunala befogenheter inom turismväsendet har fått rätt att vidta åtgärder för uppförande och drift av turistanläggningar i den mån det är påkallat för att främja turismväsendet inom kommunen. Ett ytterligare exempel på sådan precisering av den kommunala kompetensen, som jag här har talat om, är lagen (1969:596) om kommunalt partistöd, enligt vilken kommun och landstingskommun får lämna ekonomiskt bidrag till politiskt parti.

Ett annat exempel på en vidgning av den kommunala kompetensen, som är av särskilt intresse i detta sammanhang, är lagen (1962:638) om rätt för

kommun att bistå utländska studerande. I det lagstiftningsärendet prövades - mot bakgrund av lokaliseringsprincipen och den vid olika tillfällen fastslagna principen att den offentliga biståndsverksamheten faller inom området för statsmakernas ansvar för våra internationella förbindelser och därför bör vara en statlig uppgift — ändamålsenligheten av att ändå öppna en befogenhet för kommun att i visst speciellt avseende medverka i den svenska utvecklingshjälpen.

I förarbetena till lagen (prop. 1962:191) anförde föredragande departementschefen att kommunal medverkan i biståndsverksamhet kunde vara motiverad av kommunernas bättre möjligheter att på vissa områden bedöma vilka konkreta åtgärder som med hänsyn till lokala förhållanden bäst främjar den samlade svenska hjälpinsatsen. Enligt departementschefen utgjorde stipendiatverksamheten den gren av det internationella biståndsarbetet där kommunala insatser låg närmast till hands, eftersom det inte här, som vid kommunal medverkan i andra former av utvecklingshjälp, enbart var fråga om finansiella bidrag. Tonvikt kunde läggas på praktiska åtgärder i samband med omhändertagandet av stipendiaterna i Sverige. Den vidgning av den kommunala kompetensen som skedde genom 1962 års lagstiftning avsåg endast kurativa insatser för stipendiaterna. Det framhölls i propositionen att en på detta sätt bestämd kommunal medverkan i biståndsarbetet hade fördelar, då det gällde samordningen med den allmänna svenska utvecklingshjälpen. En sådan samordning var under alla förhållanden ofrånkomlig, framhölls det, och med den avgränsning av kommunernas insatser det här var fråga om ansågs inte samordningen behöva bli något egentligt problem. Riksdagen hade inga invändningar mot vad som sålunda anfördes (KU 1962:21, rskr 1962:415).

Riksdagen har även vid senare tillfällen behandlat frågan om kommunernas roll i den internationella biståndsverksamheten. Med anledning av motioner till 1970 års riksdag om rätt för kommun att utan vederlag överlåta viss sjukvårdsutrustning till u-land slogs fast att de finansiella resurserna för biståndsverksamheten huvudsakligen borde erhållas genom statliga och frivilliga insatser (KU 1970:22). Enligt utskottet kunde den i motionerna aktualiserade frågan lösas genom kontakter med frivilligorganisationer och hjälporgan för utvecklingsländer. I varje fall borde enligt utskottet inte för det ändamål som motionärerna tagit upp företas en lagändring som innebar avsteg från de grundläggande principerna i fråga om kommuns och landstingskommuns förmögenhetsförvaltning.

Som jag har framhållit i det föregående är det här fråga om angelägna ändamål och det föreligger bred enighet i vårt land om att de bör främjas. Det kan också finnas uppgifter i anslutning till den svenska biståndsverksamheten som kommuner och landstingskommuner har speciella förutsättningar att hjälpa till att lösa. Jag tänker här på t.ex. landstingskommunernas engagemang inom sjukvården. Otvivelaktigt finns inom vissa verksamhetsområden i både kommuner och landstingskommuner ett tekniskt kunnande och utrustning, som skulle kunna komma till användning också i svenskt biståndsarbete.

Av vad jag har anfört framgår att jag anser att frågan om på vilket sätt landstingskommuner och primärkommuner bör kunna medverka med bistånd till u-länderna bör utredas.

Utgångspunkten för denna utredning är självfallet att ansvaret för den svenska biståndspolitiken vilar på statsmakterna och att kommunala åtgärder för att lämna bistånd till u-länderna skall stå i överensstämmelse med inriktningen av denna politik.

Utredningen bör inriktas på att undersöka vilka åtgärder som bör kunna komma i fråga för landstingskommunala och primärkommunala hjälpinsatser i anslutning till svensk biståndsverksamhet. Åtgärder som därvid ligger nära till hands är att ställa sådan utrustning till förfogande som inte behövs för landstingskommunens eller kommunens eget behov. Utredningen bör emellertid beakta att också bistånd av detta slag bör utgå från mottagarnas behov och prioriteringar.

Utredningen bör söka anvisa former för kommunala biståndsinsatser som låter sig förena med gällande rätt. Bedöms detta inte möjligt får en lagändring övervägas.

Jag har inhämtat att statsrådet Myrdal senare kommer att föreslå Kungl. Maj:t att till utredningen för övervägande överlämna en skrivelse (1970:43) från 1970 års allmänna kyrkomöte om bl.a. viss ändring i 2 § lagen om församlingsstyrelse, såvitt skrivelsen avser nämnda lagändring.

Kommunalrättskommittén har nyligen gjort en allmän översyn av reglerna om den kommunala kompetensen. Kommitténs förslag, som i huvudsak avser frågor om kommunalt stöd till näringslivet, har redovisats i betänkandet (SOU 1971:84) Kommunal kompetens. Betänkandet har remissbehandlats. Den fortsatta beredningen av betänkandet vilar i avbidan bl.a. på resultatet av det arbete som bedrivs av utredningen (In 1972:02) om regionalpolitiska styrmedel. Den utredning som jag nu har förordat om kommunala humanitära hjälpinsatser kan bedrivas oberoedne av beredningen av kommunalrättskommitténs förslag.

Utredningen har under tiden juni — november 1973 hållit ett sammanträde.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

17. Sakkunnig (C 1973:03) i fråga om utvidgat samarbete mellan Malmöhus läns landstingskommun och Malmö kommun

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 för att i fråga om utvidgat samarbete mellan Malmöhus läns landstingskommun och Malmö kommun (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1973):

Utredningsman:

Ericsson, Lars Eric, statssekreterare (fr.o.m. den 29 juni 1973)

Lokal: Kommundepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 1000. Fr.o.m. den 1 mars 1974 (prel.) Kanslihuset, Mynttorget 2, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 1000

Direktiv (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 29 juni 1973):

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1964 tillkallade dåvarande chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, den 10 april samma år en sakkunnig för att utreda frågan om Malmö dåvarande stads återinträde i Malmöhus läns landstingskommun. Samtidigt tillkallades representanter för landstingskommunen och staden att på kallelse av den

sakkunnige deltaga i överläggningar med honom. Den sakkunnige, som antagit benämningen Malmöutredningen (In 1965:25), avlämnade i oktober 1971 betänkandet (Ds C 1971:03) Landstinget och Malmö.

Utredningen har föreslagit att Malmö kommun skall återinträda i Malmöhus läns landstingskommun den 1 januari 1977.

Huvudmotivet för ett återinträde är enligt utredningen målet att ge människorna inom länet en god och likvärdig sjukvård oavsett var de är bosatta. Att behålla eller bygga ut ett område av länet som ett särskilt suveränt sjukvårdsområde med högre skattekraft än andra delar anses inte förenligt med de uppställda kraven på jämlikhet och solidaritet. Behovet av gemensam planering, välfärdspolitiska och ekonomiska synpunkter samt jämlikhetskravet leder utredningen till slutsatsen att en huvudman bör svara för de landstingskommunala uppgifterna i länet. Malmö kommuns återinträde i landstingskommunen skulle kunna skapa betydande fördelar, bland annat förutsättningar för bättre planering, bättre service för länetas invånare, bättre utnyttjande av befintliga resurser, minskad administration och en för invånarna lägre utdebitering än som annars skulle bli fallet.

Utredningen framhåller att länsstyrelsen i Malmöhus län tidigare har uttalat sig för bildandet av ett Skåne-län. Samgående mellan Malmö kommun och landstingskommunen kan i avvaktan på ett enhetligt huvudmannaskap för sjukvården i Skåne ses som ett första steg i denna riktning.

Något mera ingående samarbete mellan Malmö kommun och landstingskommunen i fråga om sjukvårdens planering har enligt utredningen hittills inte kommit till stånd. Om Malmö kommun och landstingskommunen även framdeles skulle var för sig svara för sina uppgifter av landstingskommunal art, skulle detta innebära att den befolkning som tillhör Malmös spontana serviceområde men ej Malmö kommun allttjämt skulle vara hänvisad till landstingskommunal service på annan ort än som med hänsyn till närhet och kommunikationer är den mest rationella. Utredningen anser sig därför kunna konstatera att störningar uppkommer i den landstingskommunala servicen genom att Malmö står utanför landstingskommunen.

Malmöutredningens betänkande har remissbehandlats. Förslaget stöds av en majoritet bland remissinstanserna.

Malmö kommun har dock förklarat sig icke kunna ta ställning till det framlagda förslaget på grundval av nu föreliggande material samt hemställt att den gjorda utredningen skall utvidgas och kompletteras. Kommunen anser att de av utredningen nämnda fördelarna med ett samgående i minst lika hög grad kan uppnås genom samarbetsavtal mellan kommunen och landstingskommunen. Sådant avtal, som givetvis bör löpa på förhållandevis lång tid, kan enligt kommunen utformas så att man inom avtalets ram snabbt skall kunna tillgodogöra sig de fördelar som utveckling och ändrade förutsättningar kan skapa. Denna form av interkommunal samverkan medger dessutom att den integration av primär- och sekundärkommunal verksamhet - främst socialvård och sjukvård - som förekommer i Malmö kommun kan behållas. Samtidigt finns möjligheter att beakta de ställningstaganden rörande uppgiftsfördelningen m.m. som länsberedningens arbete och utvecklingen i övrigt kan tänkas leda till. Malmö kommun framhåller också att det är oundgängligen nödvändigt att det klarläggs hur den ekonomiska uppgörelsen mellan parterna skall se ut, innan ställning tas till frågan om återinträde i landstingskommunen.

Malmöhus läns landsting tillstyrker förslaget om återinträde och anser

tidpunkten den 1 januari 1977 vara väl vald. Landstinget avvisar tanken på ett avtal som alternativ till kommunens återinträde i landstingskommunen. Landstinget anser att ett avtal måste omspänna samtliga verksamheter för att kunna ge möjligheter som kan jämföras med vad ett återinträde av kommunen kan ge. Landstinget framhåller dock att det efter återinträdet kan visa sig praktiskt att Malmö kommun driver viss landstingskommunal verksamhet för landstingskommunen eller att landstingskommunen driver viss primärkommunal verksamhet för Malmö kommun. Detta förutsätter i så fall avtal mellan parterna. Det skulle emellertid här bli fråga om tämligen begränsade verksamheter som ligger i gränsområdet mellan primärkommunalt och landstingskommunalt huvudmannaskap. Sådana avtal får enligt landstinget inte de negativa effekter, som är förknippade med avtal rörande en ömsesidig total samordning.

Av min redogörelse för remissbehandlingen av Malmöutredningens betänkande framgår att frågan om kommunens återinträde i landstingskommunen är föremål för delade meningar mellan Malmö kommun och Malmöhus läns landstingskommun.

I flera sammanhang har väckts förslag om bildande av ett Skåne-län. Flera remissinstanser har framhållit att ett återinträde skulle underlätta en sådan reform. Frågan om eventuellt förändrad regional indelning övervägs emellertid inom länsberedningen (C 1970:28).

Malmöregionen är mycket expansiv. Expansionen är kraftigast inom landstingskommunens område. Ett stort antal människor som bor inom detta område arbetar i Malmö och många malmöbor har sina arbeten inom landstingskommunens område. Den omfattande pendlingen mellan kranskommunerna och Malmö kan väntas öka i takt med befolkningstillväxten. En landstingskommunal gräns genom ett sådant område kan medföra olägenheter, om den inte överbryggas genom intim samverkan mellan de skilda huvudmännen. De som bor i området bör obehindrat kunna anlita den sjukvårdsinriktning som från bostads- och arbetsynpunkt är lämpligast. Vidare bör, oavsett administrativa gränser, sjukvårdsinriktningar anläggas där det är riktigast från befolkningssynpunkt och så att uppgifterna kan fördelas mellan dem efter vad som är lämpligast med hänsyn till vårdsynpunkterna. Detta understryker behovet av gemensam planering inom hela regionen. Även ekonomiska skäl talar för gemensam planering.

Det är därför viktigt att organisationen anpassas så att förutsättningar för en rationell planering skapas och kostnaderna därmed så långt möjligt begränsas. Om skilda huvudmän var för sig skall svara för sjukvården inom ett område med naturlig geografisk och social samhörighet uppkommer svårigheter att få till stånd en rationell planering och drift, framför allt för den institutionsbundna vården. Det är enligt min mening självklart att människorna, var de än bor inom regionen, så långt det är möjligt skall ges en likvärdig standard när det gäller den landstingskommunala servicen.

Enligt Malmöutredningens förslag skulle återinträdet äga rum den 1 januari 1977. De förhållanden jag nyss pekat på talar emellertid för att en närmare samverkan mellan de två huvudmännen bör inledas tidigare. Samtidigt finns det anledning att dröja något med ett ställningstagande till frågan om återinträdet.

Jag vill i detta sammanhang hänvisa till att länsberedningen har att överväga såväl frågan om uppgiftsfördelningen mellan primär- och sekundärkommuner som frågan om ändrad regional indelning. Skäl kan anföras för att man inte genom ett beslut om återinträde föregriper

resultatet av beredningens överväganden, om det väsentligaste motivet för ett samgående — en gemensam planering inom hela sjukvårdsområdet — tills vidare kan tillgodoses på annat sätt. Det finns vidare skäl anta att en fördjupad samverkan mellan huvudmännen skulle kunna bidra till att skapa gynnsamma förutsättningar för ett framtida beslut om återinträde.

En överenskommelse om samarbete mellan Malmö kommun och Malmöhus läns landstingskommun skulle vara att betrakta som en åtgärd i avvaktan på resultatet av länsberedningens arbete. Överenskommelsen skulle vidare kunna innebära att samverkan inte begränsas enbart till hälso- och sjukvården utan omfattar all landstingskommunal verksamhet. Den skulle också ge möjligheter till samverkan inom nya verksamheter. Parternas resurser skulle så långt möjligt användas för att bereda invånarna inom hela området bästa möjliga vård och tjänster. Vidare skulle överenskommelsen innebära att vården och tjänsterna lämnas i princip lika till alla oberoende av bostadsort inom området.

Ett fördjupat samarbete mellan Malmö kommun och landstingskommunen, främst inom sjukvården, är angeläget för att invånarna inom området skall få den lika tillgång till service som de har rätt att kräva samt för att underlag skall kunna skapas för en riktig planering och ett rationellt utnyttjande av resurserna. Med den starka expansion som regionen har är det också önskvärt att ett sådant samarbete kommer till stånd snarast möjligt.

Mot den här redovisade bakgrunden bör ett återinträde för kommunen i landstingskommunen f.n. inte aktualiseras. En lösning av samarbetsfrågorna i regionen bör emellertid komma till stånd snarast genom en överenskommelse med antydd innebörd.

För att bistå parterna i förberedelserna för ett sådant fördjupat samarbete bör en sakkunnig tillkallas. Den sakkunnige bör i nära samarbete med parterna utarbeta riktlinjer för samarbete.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

18. Översyn (C 1973:04) av frågan om skorstenfejarmästarnas ställning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1973 för översyn av frågan om skorstensfejarmästarnas ställning (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1973):

Ordförande:

Henrikson, Lars G., ombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 november 1973)

Sakkunniga:

Andersson, M. Alvar, lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 november 1973)

Pettersson, Alf S., ombudsman, led. av riksdagen (fr.o.m. den 2 november 1973)

Sekreterare:

Scheutz, Claes-Herman, länsassessor

Lokal: Kommundepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 1000. Fr.o.m. den 1 mars 1974 (prel.) Kanslihuset, Mynttorget 2, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 1000

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

19. Översyn (C 1973:05) av brandförvarsutbildningen m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1973 för översyn av brandförvarsutbildningen m.m.:

Ordförande:

Holmqvist, Sture L., kommunalråd

Sakkunniga:

Gustafsson, Allan, led. av riksdagen

Nilsson, Arne, brandmästare

Direktiv (anförande av statsrådet Lundkvist till statsrådsprotokollet den 12 oktober 1973):

Statens brandskola, som inrättades år 1941, har till uppgift att i anslutning till kompetensföreskrifterna i brandstadgan (1962:91) utbilda brandpersonal och skorstensfejare och att genom annan utbildningsverksamhet och brandteknisk forskning främja brandförvarets utveckling. Utbildningsbestämmelserna finns i stadgan (1965:854) för brandskolan.

Utbildningen omfattar undervisning för heltidsanställd brandpersonal (brandsingenjör-, brandmästar-, brandförmans- och brandmannaklasser), deltidsanställt brandbefäl (brandbefälskurser A, B och C), skorstensfejare (mästar- och gesällklasser) samt särskilda kurser (special- och fortbildningskurser). Den sker vid brandskolan (central utbildning) och vid kurser som anordnas på olika orter i riket (regional utbildning) enligt fastställda läroplaner. Dessutom förekommer brevkurser.

Brandskolans helt dominerande uppgift har varit och är att tillgodose det kommunala brandförvarets behov av kvalificerad teoretisk personalutbildning. Brandskolan saknar f.n. egna resurser för att bedriva praktisk utbildning.

Den tekniska utvecklingen under senare år har medfört starkt ökade krav på det kommunala brandförvaret såväl från effektivitetssynpunkt som med hänsyn till arbetarskyddet för de anställda inom brandförvaret. Genom kommunsammanläggningarna har utryckningsområdena blivit större. Bekämpningsmaterielen har blivit effektivare men också mer komplicerad. Samtidigt har kommunerna ägnat ett allt större intresse åt kostnadsbesparingar inom brandförvaret. Dessa förhållanden måste

påverka utbildningen inom brandförsvaret. Den nuvarande utbildningen vid brandskolan kan inte — trots de ansträngningar som har gjorts av skolans styrelse att förbättra utbildningen — anses svara mot de krav utvecklingen ställer.

Under remissbehandlingen av räddningstjänstutredningens betänkande (SOU 1971:50) Räddningstjänst togs frågan om en allmän översyn av den nuvarande brandförvarsutbildningen upp. Denna fråga har också väckts i andra sammanhang av brandskolans styrelse, Svenska kommunförbundet och personalorganisationerna inom brandförsvaret. Man har därvid pekat på bl.a. behovet av förbättrad utbildning i administration och personalledning och av en instruktörs- eller övningsledarutbildning.

Som jag anförde i samband med remissen den 5 oktober 1973 till lagrådet av vissa delar av förslaget till ny brandlag kommer behovet av utbildning av olika personalgrupper inom den lokala räddningstjänstorganisationen sjävfallet att öka i och med att kommunernas verksamhet för räddningstjänst vidgas till att omfatta också andra former av räddningstjänst än brandsläckning. Detta gäller både teoretisk och praktisk utbildning. Jag anförde vidare att tidpunkten för en översyn av den nuvarande brandförvarsutbildningen nu är lämplig, eftersom hänsyn kan tas också till det utbildningsbehov som den allmänna räddningstjänsten framkallar.

En allmän översyn av den nuvarande brandförvarsutbildningen under hänsynstagande till det utbildningsbehov som den allmänna räddningstjänsten framkallar bör uppdras åt särskilda sakkunniga. Vid prövningen av utbildningsbehovet bör de sakkunniga ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om vilka behörighetsvillkor som bör gälla för räddningsorganens personal. Översynen bör ske med utgångspunkt i att den framtida räddningstjänstutbildningen skall vara både teoretisk och praktisk. Översynen bör omfatta även skorstensfejarnas utbildning.

De sakkunniga bör även överväga om ytterligare kategorier av deltidanställd brandpersonal än de som f.n. får utbildning vid statens brandskola bör utbildas genom statens försorg. Vidare bör övervägas om vissa personalkategorier inom brandförsvaret bör erhålla specialutbildning för särskilda tillsynsfunktioner. Även andra frågor som har anknytning till utbildning i räddningstjänst bör uppmärksammas.

De sakkunniga bör ange det behov av personal samt av lokaler och utbildningsanordningar som följer av de sakkunnigas förslag.

Med hänsyn till att beslut har fattats att statens brandinspektion och statens brandskola skall omlokaliseras till Sigtuna kommun bör arbetet bedrivas skyndsamt.

20. Beredningsgruppen (C 1973:06) för ADB-frågor inom länsstyrelserna m. m.

Förordnade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 november 1973 för att behandla frågor om utveckling och utnyttjande av automatisk databehandling (ADB) med anknytning till samhällsplaneringen inom länsstyrelserna m. m.:

Ordförande:

Ericsson, Lars Eric, statssekreterare

Ledamöter:

Bolin, Åke E. J., avdelningsdirektör
Lindskog, J. Lennart, länsråd
Lundmark, E. Gunnar, kanslichef
Olsson, Rune I., departementsråd
Ridal, Håkan K. Å., länsarkitekt
Sandberg, Sture A., planeringsdirektör
Sundström, Monica E., kansliråd
Thufvesson, Bengt E., länsråd

Lokal: Kommundepartementet, Jakobsgatan 26, Fack, 103 20 Stockholm, tel. växel 763 1000. Fr.o.m. den 1 mars 1974 (prel.) Kanslihuset, Mynttorget 2, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 1000

Beredningsgruppens arbetsuppgifter anges i en inom civildepartementet den 2 november 1973 upprättad PM.

Beredningsgruppens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

21. Utredningen (C 1973:07) rörande distriktsindelning m. m. inom exekutionsväsendet

Genom beslut den 2 juni 1972 uppdrog Kungl. Maj:t åt exekutionsväsendets organisationsnämnd (In 1965:29) (EON) att bl. a. med utgångspunkt från riktlinjerna i ett i prop. 1972:1, bil. 14, framlagt principförslag om ny indelning av landet i kronofogdedistrikt utarbeta förslag om dels indelning av landet i kronofogdedistrikt, dels arbetsorganisation i kronofogdedistrikt, innefattande bl. a. stationeringsorter utöver kronofogdedistriktens centralorter samt arbetsenheter inom distrikten, dels personalorganisation med fördelning av personalen på centralorter och övriga stationeringsorter inom kronofogdedistrikt, dels tidpunkt för genomförandet av en ny distriktsindelning.

Med ändring av nämnda beslut har Kungl. Maj:t den 16 mars 1973 föreskrivit, att uppgiften att utarbeta angivna förslag fr.o.m. den 1 april 1973 tills vidare skall som särskilt utredningsuppdrag fullgöras av särskilt tillkallad utredningsman:

Utredningsman:

Djurberg, L. G. Håkan, överdirektör

Experter:

Cederstrand, Jan Erik, kronofogde
Johansson, E. Jörgen, avdelningsdirektör
Jonsson, J. Gunnar E., kronokommissarie
Krafft, B. E. Åke, byrådirektör

Lundberg, C. Åke, tf. kronofogde
Rosenqvist, Sven-Olov, tf. kronofogde
Steffner, Bengt G., kronofogde

Sekreterare:

Lundberg, C. Åke, tf. kronofogde

Utredningsmannen har hållit 16 sammanträden med myndigheter och personalorganisationer som berörts av utredningsmannens arbete.

Utredningsmannen har den 25 oktober 1973 avgett betänkandet (Ds C 1973:3) Distriktsindelning, arbets- och personalorganisation inom exekutionsväsendet.

Uppdraget är därmed slutfört.

Industridepartementet

Inom detta avsnitt har följande kommittéer avslutat sin verksamhet under år 1973: 5, 7 och 16

1. Koncentrationsutredningen (Fi 1962:37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för utredning rörande ägandeförhållandena och maktkoncentrationen i det privata näringslivet (se Post- och Inrikes tidn. den 18 december 1961):

Ordförande:

Arvidsson, Guy N. A., professor (avliden den 20 november 1973)

Ledamöter:

Faxén, Karl-Olof, docent

Hagnell, Hans, landshövding, f.d. led. av riksdagen

Lindberger, Lars, t.f. överdirektör

Olsson, K. Helmer, f.d. generaldirektör

Tidefelt, J. Sune, förbundssekreterare

Experter:

Carling, Alf G., docent

Lundgren, Nils, fil. lic.

Pettersson, N. Lennart, fil. kand., led. av riksdagen

Ribrant, Gunnar C. H., kansliråd

Sekreterare:

Hjorth, Lars E. A., departementssekreterare

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1962 års riksdagsberättelse I Fi 37.
Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse I 2.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fyra sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

2. Kraftledningsinrågsutredningen (Fi 1969:52)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 april 1968 för att se över normerna för bestämmande av ersättning vid intrång av kraftledning i åkermark och jämförlig mark (se Post- och Inrikes tidn. den 22 maj 1968):

Utredningsman:

Fogelkvist, Karl Gustaf, rådman

Experter:

Fridell, G. Ingvar, universitetslektor

Haraldson, L. Åke, professor

Åkerman, N. Håkan, överdirektör

Lokal: Falu tingsrätt, Box 102, 791 01 Falun 1, tel.växel 023/195 60

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1974.

3. Företagsdemokratidelegationen (Fi 1969:64)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1968 för frågor rörande försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati i de statliga aktiebolagen:

Ordförande:

Pettersson, Eric B., generaldirektör

Ledamöter:

Cox, Arne J., direktör (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Janérus, R. Inge, ombudsman

Lind, F. Olof, direktör (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Linde, Bengt A., personalintendent (t.o.m. den 31 januari 1973)

Modig, Karl-Erik V., ombudsman

Ström, K. Fingal, kansliråd

Wehlin, Sven, andre förbundsordförande

Åhstrand, Lars A., direktör (t.o.m. den 31 januari 1973)

Experter:

Andersson, Alf Å. H., fil. kand.

Hammarström, Olof M., civilekonom

Hodann, Jan O. M., fil. kand.

Karlsson, Lars Erik, civilekonom

Sekreterare:

Brodén, E. Bertil, byrådirektör

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. 763 22 07

Direktiv för delegationen, se 1969 års riksdagsberättelse Fi 64.

Delegationen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 16 sammanträden samt haft överläggningar med myndigheter, organisationer och andra som berörs av delegationens arbete. Dessutom har representanter för delegationen företagit en studieresa till Förbundsrepubliken Tyskland.

Delegationen har under perioden publicerat en rapport om Försök med personalkommitté och fyra avdelningsnämnder vid Karlskronavarvet AB samt en principrapport om Försöksverksamhet med företagsdemokrati vid statliga bolag.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela budgetåret 1973/74.

4. Närförläggningsutredningen (I 1970:16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 mars 1970 för att utreda frågor rörande närförläggning av atomkraftverk (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1970):

Ordförande:

Håkansson, Hans E. V., fil. lic.

Ledamöter:

Carlbom, Lars E., överingenjör

Hedgran, Arne G., avdelningschef

Larsson, Yngve B., direktör

Ryman, Jan-Erik, direktör

Svensson, Kjell R., kansliråd

Wivstad, O. Ingvar, teknisk direktör

Experter:

Almqvist, Per E. A., tekn. lic.

Bringfeldt, Björn T., förste statsmeteorolog

Grimås, Ulf G. A., laborator

Kindahl, P. Jan, byrådirektör

Nilsson, E. Tore R., reaktorinspektör

Schultz, Göran O. H., civilingenjör

Thunell, Jörgen S., civilingenjör

Westerlund, S. Harald, fil. mag.

Sekreterare:

Bergström, Stig O. W., civilingenjör

Bitr. sekreterare:

Green, Nils A. R., ingenjör

Thyberg, P. Jan, departementssekreterare

Lokal: Närförlägningsutredningen, Fack, 611 01 Nyköping 1, tel. växel 0155/800 00

Direktiverna för utredningen, se 1971 års riksdagsberättelse I 16.
Tilläggsdirektiv, se 1972 års riksdagsberättelse I 8.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden. Därutöver har utredningens expertgrupp hållit 14 sammanträden.

Utredningen beräknas avge ett betänkande om förläggning av kärnkraftverk nära tätorter i början av år 1974.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

5. Delegationen (I 1970:17) för de mindre och medelstora företagen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1970 och den 7 september 1971 med uppdrag att bereda frågor rörande de mindre och medelstora företagens problem (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1970):

Ordförande:

Pettersson, Eric B., generaldirektör

Ledamöter:

Heldt, Sten-Olof, ombudsman

Nilsson, Gunnar E., ordförande i LO

Ramström, Dick O., professor

Resare, Bengt C. M., överdirektör

Stefanson, R. Stig S., optikermästare, f.d. led. av I kamm.

Wallin, Ingemar E. V., bankdirektör

Wollroth, Stig V., direktör

Wååg, Nils Erik, byggnadsingenjör, led. av riksdagen

Åström, C. Johan S., departementssekreterare

Experter:

Sillén, Bo S. A., direktör

Sjönell, P. Bengt G., direktör, led. av riksdagen

Tryse, Carl Eric, överingenjör

Törner, Pär I., civilingenjör

Sekreterare:

Söderberg, Bo K. G., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Hallsten, Lars T., byrådirektör

Nyberg, Lars U. O., byråsekreterare

Direktiven för delegationen, se 1971 års riksdagsberättelse I 14.

Delegationen har under tiden november 1972 — juni 1973 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörts av delegationens arbete.

Delegationen har i maj 1973 givit ut en informationsskrift Servicemöjligheter för mindre företag och den 29 juni 1973 avgett en rapport över sin verksamhet under tiden den 20 mars 1970 — den 30 juni 1973.

Delegationens arbetsuppgifter har den 1 juli 1973 förts över till statens industriverk.

6. Grafiska kommittén (I 1970:18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1970 för att utföra vissa undersökningar av den grafiska industrin (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1970):

Ordförande:

Jungenfelt, Karl G., professor

Sakkunniga:

Alderin, Erik K., förbundsordförande

Gålmark, Per G., direktör

Jacobsson, S. E. O. Nicke, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Lidén, Lars Y., direktör

Lundell, Lars-Erik V., ombudsman

Moreau, Jan-Erik, pol. mag.

Tomner, J. Sigvard A., överingenjör (t.o.m. den 30 juni 1973)

Österberg, Rolf V., direktör

Experter:

Adstedt, G. Roland, direktör

Johansson, B. Östen, byråchef (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Kleist, Åke O., revisionsdirektör

Kulling, Ernst R., direktör
Ljung, C. H. T. Johan, direktör

Sekreterare:

Vinell, Lars G., docent

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Direktiverna för kommittén, se 1971 års riksdagsberättelse I 15.

Kommittén har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit tio sammanträden samt haft överläggningar med olika organisationer som berör kommitténs arbete.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under första kvartalet år 1974.

7. Metallmanufakturutredningen (I 1970:19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1970 för att undersöka nuläge och utvecklingstendenser i den svenska järn- och metallmanufakturindustrin i vad avser den traditionella tillverkningen (se Post- och Inrikes tidn. den 28 januari 1971):

Ordförande:

Lemne, Mats H., landshövding

Sakkunniga:

Gustavsson, Bengt T., ombudsman, led. av riksdagen

Idin, Kurt A. T., direktör

Lindquist, Sture B. L., förbundsordförande

Sjöholm, Sten I. E., bruksdisponent

Westerberg, Lars G. I., andre ordförande i LO

Experter:

Ekström, John E., ekon. lic.

Hellström, K. Birger, direktör

Sekreterare:

Davidsson, Sune I., departementssekreterare

Bitr. sekreterare:

Nilsson, J. Christian N., pol. mag.

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 11.

Utredningen har under tiden november 1972 — augusti 1973 hållit sju sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörts av utredningens arbete. Därutöver har nio sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp inom utredningen.

Utredningen har den 29 augusti 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:29-30) Järn- och metallmanufakturindustrin under 70-talet.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Installationsbranschutredningen (I 1970:21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1970 för en kartläggning och analys av installationssektorn (se Post- och Inrikes tidn. den 20 februari 1971):

Utredningsman:

Cederwall, Gustav F. E., landshövding

Experter:

Bergvall, K. Lennart, arkitekt

Bernhard, Harry B., överingenjör

Boysen, Arne A., civilingenjör

Hidemark, Bengt Å. H., arkitekt

Rengholt, Ulf N., tekn. lic.

Rydh, Olof G. G., pol. mag.

Wallin, Allan, avdelningsdirektör

Welin, Einar, direktör

Sekreterare:

Mildner, Erwin A., fil. lic.

Bitr. sekreterare:

Cederlund, Lars Johan O. B., civilekonom

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 13.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 13 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första kvartalet år 1974.

9. Elutredningen (I 1971:01)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1971 för att utreda frågor rörande eldistributionens och elproduktionens organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1971):

Utredningsman:

Lemne, Mats H., landshövding

Experter:

Bergman, Rolf A. G., pol. mag.

Håkansson, Hans E. V., fil. lic.

Lindmark, Lars E., t.f. försäkringsdomare

Bitr. sekreterare:

Lemne-Bergman, Marja E., fil. kand. (fr.o.m. den 1 oktober 1973)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 14.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden samt haft överläggningar med av utredningens arbete berörda parter.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

10. Dataindustriutredningen (I 1971:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1971 och den 24 november 1972 för utredning rörande näringspolitiska åtgärder på det datatekniska området (se Post- och Inrikes tidn. den 18 januari 1972):

Ordförande:

Brynielsson, Harry A. B., direktör

Sakkunniga:

Anér, Kerstin, fil. dr, led. av riksdagen

Hellberg, D. Kjell V., direktör

Larsson, Y. Allan G., statssekreterare
Lidmalm, Tord N. G., direktör
Pernelid, V. Åke E., direktör
Pettersson, N. Lennart, fil. kand., led. av riksdagen
Redvall, Knut L., förste sekreterare
Wedell, N. Gunnar, direktör

Experter:

Almqvist, Bert A., direktör
Brising, Lars H., direktör
Bubenko, Janis Jr., bitr. professor
Dahlgvist, Germund G., professor
Danielsson, Per-Erik, professor
Dopping, S. P. Olle, universitetslektor
Fröberg, Carl-Erik T., professor
Goldberg, Walter H. G. K. M., professor
Gussing, N. Ragnar J., byrådirektör (fr.o.m. den 1 augusti 1973)
Gällmo, Bengt W., civilingenjör
Hambraeus, Gunnar A., professor
Jacobaeus, A. Christian, direktör (fr.o.m. den 1 mars 1973)
Jiewertz, Bengt K-O., civilingenjör
Johansson, Hans I., avdelningsdirektör
Langefors, N. Börje, professor
Larsson, Hans O., byrådirektör (fr.o.m. den 1 januari 1973)
Larsson, Torsten A., driftdirektör
Lindberg, S. Lennart, organisationsdirektör
Lindeborg, E. G. Lennart, avdelningsdirektör
Lindström, B. E. Gunnar, direktör
Lübeck, S. A. Lennart, civilingenjör
Magnusson, Björn H., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 augusti 1973)
Mellberg, Kjell, civilingenjör
Norrby, P. T. Johannes, direktör
Persson, Staffan, bitr. professor
Pettersson, Karl-Henrik, departementsråd
Rullgård, K. Åke, ingenjör
Rundkvist, Åsa, pol. mag. (fr.o.m. den 1 augusti 1973)
Sem-Sandberg, Sverre G., direktör
Sigvardsson, Bejron K. G., överingenjör
Stemme, N. G. Erik, professor
Svenonius, Per H., avdelningschef
Wendel, Sven G., sektionschef

Sekreterare:

Wetterholm, Bengt A. W., direktör

Bitr. sekreterare:

Eklund, Ulf R., fil. kand.

Ohlin, Tomas, fil. lic.

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1972 års riksdagsberättelse I 15.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 13 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har 30 sammanträden hållits med experter ingående i olika referensgrupper. Dessutom har studieresor företagits till bl. a. Japan, Hongkong och Förbundsrepubliken Tyskland.

Utredningen har den 6 februari 1973 avgett en lägesrapport (SOU 1973:6) Data och näringspolitik.

Utredningen har vidare avgett två skrivelser till statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet, nämligen den 21 mars 1973 om utbildning till ADB-lärare och den 11 oktober 1973 om högre tjänster inom det datatekniska området.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första kvartalet år 1974.

11. Delegationen (I 1971:03) för samordning av utredningsverksamheten rörande verkstadsindustrin

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1971 för samordning av utredningsverksamheten rörande verkstadsindustrin (se Post- och Inrikes tidn. den 18 januari 1972):

Ordförande:

Österberg, Gunnar R., departementssekreterare

Ledamöter:

Björck, Olle, direktör

Hellström, K. Birger, direktör

Olsson, Jan E. A., fil. kand.

Söderberg, Stig J. F., ombudsman

Expert:

Larsson, Y. Allan G., statssekreterare (fr.o.m. den 1 november 1973)

Sekreterare:

Franson, Thomas P., kanslisekreterare

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Direktiven för delegationen, se 1972 års riksdagsberättelse I 16.

Delegationen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sju sammanträden.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

12. 1972 års FFV-utredning (I 1972:02)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari och den 14 april 1972 för att utreda den framtida verksamhetsinriktningen m. m. för förenade fabriksverken (se Post- och Inrikes tidn. den 20 april 1972):

Ordförande:

Johansson, Knut B. M., förbundsordförande, led. av riksdagen

Sakkunniga:

Granath, Sölve, förste ombudsman

Malmberg, Eric G., generaldirektör

Ottosson, C. E. Holge, direktör, f.d. led. av riksdagen

Sandberg, Lars G., förbundsordförande

Sundberg, L. Nore, civilekonom

Expert:

Hansson, N. Lennart, kansliråd

Sekreterare:

Jensen, Birger H. L., organisationsdirektör

Bitr. sekreterare:

Tegnér, Per A. A., departementssekreterare

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse I 17.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 16 sammanträden. Därutöver har ett arbetsutskott inom utredningen hållit 14 sammanträden. Utredningen har vidare företagit en studieresa till Norge.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret år 1974.

13. Energiprognosutredningen (I 1972:03)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 mars 1972 för att utreda och bedöma den framtida utvecklingen på energiområdet (se Post- och Inrikes tidn. den 20 april 1972):

Ordförande:

Lyberg, Bengt, landshövding

Sakkunniga:

Gradin, Rolf U., civilingenjör

Hambraeus, Gunnar A., professor

Håkansson, Hans E. V., fil. lic.

Jungenfelt, Karl G., professor (t.o.m. den 31 mars 1973)

Mäler, Karl Göran, docent (fr.o.m. den 1 april 1973)

Experter som företräder de politiska partierna:

Clarkson, Rolf A., direktör, led. av riksdagen

Henningsson, H. Einar G. M., elektriker, f.d. led. av riksdagen

Pettersson, Harald A. I., lantbrukare, led. av riksdagen

Sundelin, F. Bernhard, åkeriägare, led. av riksdagen

Svensson, Jörn, planeringsdirektör, led. av riksdagen

Ångström, Rune T., direktör, led. av riksdagen

Övriga experter:

Danielson, Nils-Gustaf F., byråchef

Frigren, Suzanne M., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 april 1973)

Grimås, Ulf G. A., laborator

Hagson, Carl A., direktör

Hannervall, Lars H., överingenjör

Holmqvist, Sture L., kommunalråd (fr.o.m. den 1 april 1973)

af Klintberg, Rolf H. F., direktör

Lindgren, Claes B. L., direktör

Lundmark, Nils A. J., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Sterne, Bengt G., direktör

Waldenby, Torbjörn, direktör

Huvudsekreterare:

Höjeberg, Mats O., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 15 september 1973)

ben Salem, S. Elias, civilingenjör (t.o.m. den 31 december 1973)

Sekreterare:

Lundmark, Nils A. J., avdelningsdirektör (t.o.m. den 30 juni 1973)

Bitr. sekreterare:

Boman, O. Gunilla, byrådirektör

Sjöblom, S. Åke, byrådirektör

Lokal: Munkbron 11, 111 28 Stockholm, tel. 11 21 83 (Höjeberg), 11 21 74 (Lundmark), 11 19 64 (Boman), 11 23 61 (Sjöblom)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse I 18.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 24 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Dessutom har studieresor företagits till bl. a. Förenta staterna.

Utredningen har den 15 augusti 1973 avgett delbetänkandet (Ds I 1973:2) Lägesrapport från energiprognosutredningen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

14. Petroindustriutredningen (I 1972:04)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april och den 7 juni 1972 för att utreda frågan om transport, raffinering och förädling av olja och naturgas (se Post- och Inrikes tidn. den 23 maj 1972):

Ordförande:

Grafström, Erik O. Hj., f.d. generaldirektör

Sakkunniga:

Carlsson, Arne R., direktör

Eidem, Ingmar, tekn. dr

Gustafson, Sven H., bankkamrer, led. av riksdagen

Häll, Karl-Erik, ombudsman, led. av riksdagen

Nettelbrandt, Alfred, direktör

Paulsson, G. Valfrid V., generaldirektör

Tengroth, Bengt T., ordförande i Svenska hamnförbundet

Ågren, Enar, förbundsordförande

Experter:

Fredenmark, Gunnar L., direktör (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Gustavsson, S. A. Göran, civilingenjör

Kignell, Jan-Erik, direktör (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Thyberg, P. Jan, departementssekreterare

Sekreterare:

Löfgren, Torsten Hj., pol. mag.

Bitr. sekreterare:

Sedvallson, B. Gunnar H., civilingenjör (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Widell, Lennart G., civilekonom

Lokal: Munkbron 11, 3 tr., 111 28 Stockholm, tel. 11 67 24 (Löfgren),
11 67 03 (Sedvallsson), 11 66 54 (Widell)

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse I 19.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete. Därutöver har fem sammanträden hållits med särskilda arbetsgrupper för raffinaderi- och petrokemifrågor.

Utredningen har den 17 december 1973 avgett en lägesrapport (Ds I 1973:5) Petroindustrin i Sverige — en inventering.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

15. Pyroteknikutredningen (H 1972:05)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 november 1972 för att utreda frågan om den samhälleliga regleringen på det pyrotekniska området (se Post- och Inrikes tidn. den 2 december 1972):

Utredningsman:

Hybbinette, Anna-Greta, fil. lic.

Sekreterare:

Agnell-Radhe, Anna-Lisa, byrådirektör (fr.o.m. den 1 april 1973)

Lokal: Rosenbad 2, 5 tr., 103 20 Stockholm 16, tel. 763 32 08 och
763 32 07. Postadress: Handelsdepartementet, Fack, 103 20 Stockholm 16

Direktiv (anförande av statsrådet över handelsärenden Feldt till statsrådsprotokollet den 24 november 1972):

Bruket av fyrverkeripjäser, knallpjäser och liknande pyrotekniska varor medför risker för skador och andra olägenheter för medborgarna. Samhället söker begränsa dessa olägenheter på olika sätt. Sålunda finns bestämmelser för tillverkning, import, försäljning, inköp, innehav och hantering av pyrotekniska varor. Dessa bestämmelser återfinns i förordningen (1949:341) om explosiva varor och i kommerskollegiets tillämpningsföreskrifter till denna förordning. Bestämmelserna avser bl.a. att begränsa minderårigas möjligheter att förvärva pyrotekniska varor. Vidare krävs enligt allmänna ordningsstadgan (1956:617) tillstånd av polismyndighet för att anordna fyrverkeri i vissa fall. Genom information i massmedia och skolor söker samhället förmedla kunskap om och varna för säkerhetsrisker i samband med pyrotekniska varor.

Där är osäkert huruvida gällande regler är tillräckliga för att på ett tillfredsställande sätt begränsa olägenheterna med de pyrotekniska

varorna. Det är inte ovanligt att minderåriga trots bestämmelserna har tillgång till pyrotekniska varor och ibland använder dessa på ett sätt, som är särskilt ägnat att åstadkomma skada och irritation. Vidare är det omfattande bruket av dessa varor, särskilt i anslutning till vissa helger, en källa till irritation hos många medborgare. Olaga hemtillverkning av pyrotekniska pjäser förekommer också, ibland med svåra olyckor som följd.

Även vid korrekt hantering kan pyrotekniska varor föra med sig olägenheter. Det förekommer att olyckor inträffar på grund av britstfälliga konstruktioner.

Kungl. Maj:t uppdrog den 28 november 1969 åt kommerskollegium att utarbeta förslag till reglering av handeln med vissa kemikalier. Syftet med uppdraget var i första hand att söka begränsa den olaga hemtillverkningen av pyrotekniska varor.

Frågan om skärpta bestämmelser om eller förbud mot försäljning av pyrotekniska varor har vidare vid ett flertal tillfällen aktualiserats i riksdagen. Bl.a. behandlar tre motioner till 1972 års riksdag denna fråga (mot. 1972:46, 1972:154, 1972:756).

Rikspolisstyrelsen, kommerskollegium och sprängämnesinspektionen har, efter överläggningar med mig tidigare i år, granskat vissa förhållanden på det aktuella området för att få en bild av omfattningen av de skadeverkningar, som hanteringen av pyrotekniska varor medför, och möjligheterna att begränsa de skador som uppkommer. Denna översyn gav inte någon entydig bild av situationen. Mycket tyder emellertid på att den olaga hemtillverkningen utgör ett växande problem.

Av vad jag här anfört framgår, att behov finns att närmare se över den samhälleliga regleringen på det pyrotekniska området. Jag förordar att en särskild sakkunnig tillkallas för denna översyn.

Den sakkunnige bör undersöka omfattningen och karaktären av de olägenheter, som hänger samman med användningen av pyrotekniska varor. Finner den sakkunnige att dessa olägenheter för närvarande inte tillfredsställande begränsas, bör han pröva om en bättre ordning kan åstadkommas genom effektivare tillsyn över efterlevnaden av gällande regler eller om behov finns att skärpa dessa. Om sådant behov föreligger, bör den sakkunnige lämna förslag till ny reglering. Han bör vidare undersöka om behov föreligger att öka säkerheten hos de pyrotekniska varorna. I detta sammanhang kan erinras om att den olaga hemtillverkningen kan komma att öka vid skärpt reglering. Den sakkunnige bör beakta denna frågeställning, som haft viss betydelse vid utformningen av de nu gällande bestämmelserna.

Med hänsyn till det anförda finns vidare anledning att uppmärksamma handeln med sådana kemikalier, som kan användas för framställning av pyrotekniska varor, och att härvid undersöka möjligheterna att begränsa den olaga hemtillverkningen. Det ovan nämnda uppdraget åt kommerskollegium bör därför återkallas och det material som hittills framkommit i kollegiets utredningsarbete bör överlämnas till den sakkunnige.

Den sakkunnige bör också kunna pröva behovet av ökad information och andra åtgärder på området.

Utredningen har insamlat material för belysning av problemen och överlagt med olika intressenter på det pyrotekniska området.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

16. Utredningen (I 1972:05) angående den tillämpade beteendevetenskapliga arbetslivsforskningen

Tillkallad enligt bemyndigande den 26 maj 1972 för utredning angående den tillämpade beteendevetenskapliga arbetslivsforskningen (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juni 1972):

Utredningsman:

Westling, Otto J., f.d. generaldirektör

Experter:

Glaas, Sten-Ove J., avdelningsdirektör

Janérus, R. Inge, ombudsman

Jonasson, Sven G. J., utredningschef

Lahnhausen, Rolf, direktör

Lennerlöf, N. O. Lennart, direktör

Peterson, H. A. William, intendent

Söderberg, Bo K. G., departementssekreterare

Sekreterare:

Zetterblom, B. Göran O., avdelningsföreståndare

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse I 20.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit 19 sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av utredningens arbete.

Utredningen har den 18 december 1973 avgett betänkandet (SOU 1973:55) Beteendevetenskaplig arbetslivsforskning.

Uppdraget är därmed slutfört.

17. 1972 års försöksdjursutredning (I 1972:06)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1972 för utredning rörande försörjning med djur för vetenskapliga försök (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1972):

Utredningsman:

Nilsson, E. Hjalmar, f.d. landshövding

Experter:

Bierke, Pär N., konsulent

Juhlin, Rolf, överingenjör

Salenstedt, Carl-Rune, professor

Sundberg, L. Nore, civilekonom
Wass, Lars A., försöksdjurskonsulent

Sekreterare:

Tidblad, Bengt G. V., länsveterinär

Lokal: Länsveterinärexpeditionen, V:a Kyrkogatan 6. Postadress: Box 169, 871 01 Härnösand 1, tel. 0611/140 96 eller 0611/29 000

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse I 21.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit sex sammanträden samt haft överläggningar med olika myndigheter och andra som berörs av utredningens arbete. Dessutom har utredningsmannen m.fl. haft överläggningar i Finland och Norge med bl. a. experter på försöksdjursområdet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första kvartalet år 1974.

18. Utredningen (I 1972:07) rörande vissa frågor inom järn- och stålområdet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1972 för utredning rörande vissa frågor inom järn- och stålområdet (se Post- och Inrikes tidn. den 25 september 1972):

Ordförande:

Ekström, John E., ekon. lic.

Sakkunniga:

Andersson, K. Börje, kommunalråd
Larsson, Y. Allan G., utredningschef
Lundqvist, Nils, direktör
Nabseth, Lars G., direktör (fr.o.m. den 26 januari 1973)
Sundén, O. Ragnar, direktör (t.o.m. den 25 januari 1973)
Söderberg, Johan, direktör
Åberg, Gunnar, cheffingenjör

Experter:

Croneborg, K. O. Rutger, kommerseråd
Forslund, Sten H. C., direktör (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Magnusson, Egon S. I., ingenjör (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Thörnberg, Ove V., ombudsman (fr.o.m. den 1 februari 1973)
Wohrne, Vulf O., direktör (fr.o.m. den 1 februari 1973)

Sekreterare:

Rydh, Olof G. G., pol. mag.

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel
763 10 00

Direktiven för utredningen, se 1973 års riksdagsberättelse I 22.

Utredningen har under tiden november 1972 — oktober 1973 hållit fem sammanträden. Därutöver har fyra sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp för frågor rörande stålindustrins arbetsmiljö.

Utredningen har den 1 november 1973 avgett en rapport om Övergången till ett med den europeiska kol- och stålgemenskapen (CECA) gemensamt prissättningsystem.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1974.

19. Utredningen (I 1972:08) om högaktivt avfall från kärnkraftverk (AKA)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1972 och den 28 december 1973 för att utreda frågor om högaktivt avfall från kärnkraftverk (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1973):

Ordförande:

Netzén, K. Gösta, f.d. landshövding (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Sakkunniga:

- Bergqvist, Jan G., pol. mag., led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Larsson, K. Einar A., lantbrukare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Larsson, Lars-Gunnar, professor (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Takman, John O., överläkare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1974)
Westlin, E. Arne, t.f. avdelningschef (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Wijkman, Anders I. S., sekreterare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Wååg, Nils Erik, byggnadsingenjör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Ångström, Rune T., direktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Experter:

- Ekevärn, Gunnar, generaldirektör (fr.o.m. den 1 juli 1973)
Hultgren, Åke V., fil. lic. (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Larsson, Alf H., civilingenjör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Lindell, Bo G., professor (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Lindgren, I. Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1974)
Svenke, J. Erik K., direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Sekreterare:

Moding, A. Philip V., planeringsdirektör (fr.o.m. den 1 juni 1973)

Lokal: Humlegatan 1 A, 211 27 Malmö, tel. 040/97 35 60

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 28 december 1972):

Produktionen av elkraft i Sverige kommer i allt högre grad att baseras på kärnenergi. Det första stora kärnkraftaggregatet har nyligen tagits i drift och åtta aggregat är f.n. under byggnad. Enligt kraftindustrins beräkningar kommer år 1980 ca 8 000 MW och år 1985 ca 16 000 MW kärnkraft att ha installerats.

De reaktorer som är aktuella för Sveriges del är av s.k. lättvattentyp. Bränslecykeln till en lättvattenreaktor omfattar följande steg: urananrikning, bränsleelementtillverkning, energialstring i kärnreaktor och bränsleupparbetning. Vid den energigivande kärnklyvningsprocessen i reaktorn förbrukas uran och nybildas plutonium. Processen ger samtidigt upphov till klyvningsprodukter. Vissa av dessa är radioaktiva och faller sönder under avgivande av joniserande strålning.

Förbrukat bränsle tas ut från reaktorn och förvaras vid kraftstationen under några månader för att strålningen från de mest kortlivade radioaktiva klyvningsprodukterna skall minska till en nivå som underlättar den fortsatta hanteringen. Bränslet transporteras därefter till en upparbetningsanläggning och underkastats där en kemisk behandling för återvinning av kvarvarande mängder uran och plutonium, vilka kan användas för framställning av nytt reaktorbränsle.

Vid upparbetningen avskiljs de radioaktiva klyvningsprodukterna, som utgör huvudbeståndsdelen i det s.k. högaktiva avfallet. De flesta av klyvningsprodukterna är relativt kortlivade. Några har emellertid så lång livslängd, att det tar hundratals år innan aktiviteten i det högaktiva avfallet minskat till ofarlig nivå. Innehåller avfallet plutonium kan det bli fråga om ännu längre tidsperioder.

Anläggningar för upparbetning av kärnbränsle finns f.n. i ett litet antal länder, i Västeuropa enbart i Storbritannien, Frankrike och Belgien. Det högaktiva avfallet förvaras i anslutning till anläggningarna på ett sätt som anses fullt betryggande i ett kortare tidsperspektiv. I och med att kärnkraftutbyggnaden i världen kommit i gång i stor skala ägnar man nu ökad uppmärksamhet åt problemen beträffande lagring av högaktivt avfall under långa tidsperioder. Betydande forsknings- och utvecklingsresurser har satts in på detta område i flera länder, särskilt i Förenta staterna.

Man synes nu inom internationella expertkretsar allmänt ha kommit fram till uppfattningen att det högaktiva avfallet så tidigt som möjligt bör överföras till fast form. Ännu tvekar man emellertid om det från kostnads- och säkerhetssynpunkt lämpligaste sättet för förvaring av aktivt avfall under mycket långa tidsperioder. Av denna orsak förordar man att avfallet — till dess man funnit en allmänt accepterad metod för förvaringen — lagras under kontinuerlig övervakning och på ett sådant sätt att materialet senare kan överföras till annan form och transporteras till annan plats än den ursprungliga lagringsplatsen.

Med hänsyn till de speciella säkerhetskrav, som måste uppfyllas beträffande behandling och förvaring av högaktivt avfall, utövas i alla

berörda länder en noggrann statlig kontroll av denna verksamhet. Även i länder — som t.ex. Förenta staterna — där upparbetning av kraftreaktorbränsle sker i privatägda anläggningar ombesörjer staten i princip den slutliga förvaringen av avfallet. Enligt regler, som nyligen utarbetats av den amerikanska atomenergikommissionen, skall högaktivt avfall från ifrågavarande anläggningar senast inom en femårsperiod överföras till fast form och inom en tioårsperiod transporteras till en federal lagringsplats. Någon sådan lagringsplats har emellertid ännu inte definitivt utsetts. I Storbritannien och Frankrike är upparbetningsanläggningarna f. n. statsägda och förvaringen av avfallet sker från början i statlig regi.

En särställning intas av det europeiska bolaget för kemisk upparbetning av bestrålat bränsle, Eurochemic, som uppfört en upparbetningsanläggning i Belgien. Bolaget, som bildats inom ramen för OECD:s kärnenergiorgan (NEA), har delägare från 13 medlemsländer, däribland Sverige, som företräds av AB Atomenergi. Sedan anläggningen togs i bruk år 1966 har där behandlats bränsle från kraftreaktorer och forskningsreaktorer för berörda länders räkning. Delägarna i Eurochemic har emellertid nu beslutat att upparbetningsverksamheten skall upphöra vid utgången av år 1974. Frågan om slutlig behandling och val av plats för långtidsförvaring av det aktiva avfall som lagrats i anslutning till anläggningen utreds därför inom bolaget.

Frågor om hantering av aktivt avfall i Västeuropa uppmärksammas inom NEA även vid sidan av verksamheten inom Eurochemicbolaget. Som resultat av en arbetsgrupps arbete publicerades år 1971 en rapport över olika medlemsländers regler och förfaranden för behandling, förvaring och utsläpp av aktivt avfall. Vid överläggningar inom NEA har man enats om att frågor rörande aktivt avfall även i fortsättningen skall vara en viktig del av organisationens verksamhet. Man har emellertid ännu inte tagit ställning till de organisatoriska formerna för detta arbete.

Inom det internationella atomenergiorganet (IAEA) behandlas framför allt de mera globala problemen beträffande högaktivt avfall, såsom internationella regler för val av platser för långtidsförvaring, regler för internationella transporter av högaktivt material och ett internationellt register för utsläpp av radioaktivitet till omgivningen. Frågorna rörande radioaktivt avfall diskuterades även vid Förenta nationernas miljövardskonferens i Stockholm genom ett svenskt initiativ. Därvid framhölls bl.a. IAEA:s betydelse som ett internationellt expertorgan på området. Konferensen antog en rekommendation om ett utvidgat internationellt samarbete beträffande hantering, transport och förvaring av radioaktivt avfall.

För Sveriges del har någon behandling och förvaring av högaktivt avfall inom landet ännu inte behövt ske. Förbrukat reaktorbränsle har sänts till anläggningar i Förenta staterna eller Västeuropa för upparbetning och respektive anläggning har därvid tagit hand om allt radioaktivt avfall från bränslet.

Inom landet har dock gjorts vissa projektstudier och utredningar som berör frågor om högaktivt avfall. I början av 1960-talet gjorde AB Atomenergi ett förprojekt till en anläggning för bränsleupparbetning. Verksamheten tänktes förlagd till en plats vid Sannäsfloden i norra Bohuslän, som valdes bl.a. med hänsyn till att platsen ger goda möjligheter till lagring av högaktivt avfall i anslutning till en upparbetningsanläggning. Det aktuella markområdet inköptes sedermera av bolaget. Projektstudien hade som huvudsyfte att ge kännedom om en upparbetningsanläggningens ekonomi.

År 1970 tillsattes en arbetsgrupp inom industri-, jordbruks- och civildepartementen för en studie över upparbetning av kärnbränsle. I en promemoria (Ds I 1971:1) redovisade gruppen förutsättningarna för en svensk upparbetningsanläggning. Gruppen ansåg att en anläggning baserad enbart på det svenska behovet skulle kunna vara ekonomiskt motiverad tidigast omkring år 1990. Vad beträffar långtidsförvaring av högaktivt avfall framhöll gruppen att de upparbetningstjänster, som f.n. erbjuds i utlandet, även omfattar ett omhändertagande av det aktiva avfallet men att avfallsfrågan i framtiden kan behöva lösas på andra villkor, innebärande att ansvaret för avfallet eventuellt kommer att ligga kvar hos ursprungslandet. Enligt arbetsgruppens uppfattning hade därför länder med kärnreaktorer men utan egna upparbetningsanläggningar anledning att utveckla en nationell beredskap för slutlig förvaring av aktivt avfall.

I maj 1972 överlämnade en arbetsgrupp, tillsatt av statens strålskyddsinstitut och bestående av företrädare för institutet, social- och jordbruksdepartementen, miljövårdsberedningen, statens naturvårdsverk och AB Atomenergi, en rapport till institutet med förslag till riktlinjer för omhändertagande av radioaktivt avfall. Utredningsarbetet omfattade i första hand låg- och medelaktivt avfall från kärnkraftverk och annan nukleär verksamhet. Enligt gruppens uppfattning borde avfall från sjukhus, forskningsinstitutioner och industrier behandlas vid en central avfallsanläggning, i den mån det måste omhändertas särskilt. AB Atomenergis anläggning i Studsvik angavs som en lämplig plats för en sådan verksamhet. Visst aktivt avfall från kärnkraftverk kunde förvaras vid kraftstationerna. Gruppen ansåg att man på sikt borde sträva efter en central förvaring av alla typer av aktivt avfall. Man behandlade inte närmare frågorna om högaktivt avfall från kärnkraftverk men framhöll vikten av ett internationellt samarbete på detta område.

Från statens sida har på senare tid tagits flera viktiga initiativ, som hänför sig till försörjningen och säkerheten på kärnenergiområdet. Sedan statsmakterna fastställt riktlinjer för landets försörjning med kärnbränsle (prop. 1972:57, NU 1972:39, rskr 1972:200) har ett särskilt bolag — Svensk kärnbränsleförsörjning AB — bildats i enlighet med ett konsortialavtal mellan statens vattenfallsverk, Sydsvenska kraft AB och Oskarshamnsvärkets kraftgrupp AB. Bolaget har anförtrots betydelsefulla uppgifter i fråga om försörjning med material och tjänster inom kärnbränslecykeln och som initiativtagare till det utvecklingsarbete som behövs från försörjningssynpunkt.

De svenska utrednings- och utvecklingsinsatserna rörande säkerheten hos kärnkraftverk och deras eventuella påverkan på miljön kommer att intensifieras under de närmaste åren. Arbetet skall ledas av en av Kungl. Maj:t tillsatt delegation för forskning rörande kärnkraftens säkerhets- och miljöfrågor och finansieras av berörda kraftföretag. Frågor rörande upparbetning av använt kärnbränsle samt behandling och förvaring av högaktivt avfall ingår emellertid inte i delegationens arbetsprogram.

Av vad jag anför har framgått att behovet av ett eget arbete i Sverige beträffande högaktivt avfall tidigare inte framstått som särskilt starkt i jämförelse med behoven inom andra delar av kärnenergiområdet. Enligt min mening kan det emellertid inte förutsättas, att de villkor på vilka kärnbränsle nu kan upparbetas i utlandet också kommer att gälla i framtiden. Utvecklingen kan exempelvis bli sådan att svenska kraftföretag i samband med att avtal träffas om upparbetning måste förbinda sig att svara för den slutliga förvaringen av det högaktiva avfallet. Det kan heller inte helt

uteslutas att på lång sikt en restriktivare inställning utomlands skulle kunna leda till svårigheter för svenska kraftföretag att få upparbetningstjänster utförda i andra länder.

Det är ännu ovisst om utvecklingen kommer att gå i den riktning jag här antytt, och det vore enligt min mening olyckligt om så skulle bli fallet. Frågor om behandling, transport och förvaring av högaktivt avfall är nämligen av sådan natur att de i största möjliga utsträckning bör lösas genom internationellt samarbete under hänsynstagande till de långsiktiga, globala säkerhetsintressena. För Sveriges del måste därför uppgiften i första hand vara att stödja sådant samarbete. Det ankommer på de ansvariga svenska myndigheterna — framför allt statens strålskyddsinstitut och delegationen för atomenergifrågor — att noga följa detta arbete och lägga fram förslag om eventuella insatser från svensk sida. Även AB Atomenergi har bl.a. som företrädare för Sverige i Eurochemic en viktig roll i detta sammanhang.

Med hänsyn till omfattningen av det svenska utbyggnadsprogrammet för kärnkraft anser jag det emellertid nödvändigt att Sverige vid sidan av det internationella arbetet vidtar vissa förberedelser för det fall vi framdeles skulle bli tvungna att förvara det högaktiva avfallet inom landets gränser. Enligt min mening måste en god beredskap på detta område betraktas som en förutsättning för den fortsatta kärnkraftutbyggnaden.

Mot den angivna bakgrunden anser jag att sakkunniga bör tillkallas för att utreda frågor om högaktivt avfall från kärnkraftverk. De sakkunniga bör på grundval av befintlig information göra en genomgång av de tekniska, ekonomiska och säkerhetsmässiga problemen i samband med såväl uppabetning av kärnbränsle som den följande behandlingen och förvaringen av det högaktiva avfallet, inberäknat transporter. Denna genomgång bör tjäna som en allmän bakgrund till de sakkunnigas analys av de olika frågor som är av betydelse för den svenska beredskapen på avfallsområdet.

Vad gäller uppabetningen bör därvid främst uppmärksammas frågor som — med hänsyn till sambanden mellan dessa båda led av bränslecykeln — påverkar förutsättningarna för förvaringen av det högaktiva avfallet. Exempel på sådana frågor är vilken tid som behövs för uppbyggnad av egna resurser för bränsleuppabetning och om mark redan nu måste reserveras för en uppabetningsanläggning. De sakkunniga bör studera lokaliseringmöjligheter för en svensk uppabetningsanläggning och därvid utgå från de riktlinjer för hushållning med mark och vatten (prop. 1972:111, CU 1972:35, rskr 1972:348) som nyligen fastställts av statsmakterna. Möjligheterna till en samlokalisering med bl.a. kärnkraftverk bör beaktas vid lokaliseringsovervägandena.

Beträffande långtidsförvaring av högaktivt avfall saknas inhemska erfarenheter. De sakkunniga bör därför bedöma behovet av nationellt forsknings- och utvecklingsarbete rörande behandling och förvaring av högaktivt avfall, vilka krav som bör ställas på lagringsplats för dylikt avfall och förutsättningarna för en samlokalisering av en förvaringsanläggning för högaktivt avfall och en uppabetningsanläggning. Det bör även undersökas i vad mån långtidslagring av högaktivt avfall kan samordnas med lagring av sådant avfall med lägre aktivitet, som kräver särskilda skyddsåtgärder eller behöver förvaras under relativt långa tidsperioder.

De sakkunnigas arbete med de tekniska, ekonomiska och säkerhetsmässiga aspekterna av uppabetnings- och avfallsfrågorna bör leda fram till en översiktlig bedömning av storleken av de insatser som kan komma att

behövas för en tillfredsställande svensk beredskap på dessa områden.

De sakkunnigas överväganden bör innefatta även organisationsfrågor med beaktande av de särskilda förhållandena inom de olika leden av avfallshanteringen från kraftreaktor till slutlig förvaring av högaktivt avfall. En förutsättning bör därvid vara att det skall ankomma på staten att ombesörja den verksamhet som rör den slutliga förvaringen av högaktivt avfall.

Om de sakkunniga kommer fram till att ett särskilt nationellt forsknings- och utvecklingsarbete beträffande behandling och förvaring av högaktivt avfall bör sättas igång, bör förslag läggas fram beträffande de allmänna riktlinjerna för ett dylikt arbete. De sakkunniga bör i denna del särskilt samråda med AB Atomenergi och Svensk kärnbränsleförsörjning AB.

De sakkunniga bör vidare lägga fram förslag beträffande finansiering av behandling, transport och förvaring av högaktivt avfall och av ett eventuellt forsknings- och utvecklingsprogram. Förutsättningen bör därvid vara att samtliga kostnader beträffande det högaktiva avfallet — som är en direkt följd av kärnkraftproduktionen — skall bäras av producenterna av kärnkraft.

Frågorna rörande behandling, transport och förvaring av radioaktivt avfall är i princip reglerade i den nuvarande svenska lagstiftningen på kärnenergiområdet, dvs. främst atomenergilagen (1956:306), strålskyddslagen (1958:110) och atomansvarighetslagen (1968:45). Bestämmelser som är tillämpliga på avfallsfrågorna finns även i planlagstiftningen. Vissa speciella problem rörande det högaktiva avfallet, bl.a. de mycket långa lagringstiderna, torde emellertid inte ha kunnat bli tillräckligt beaktade vid utformningen av gällande bestämmelser. De sakkunniga bör därför undersöka om lagstiftningen behöver kompletteras och om så är fallet lägga fram därav föranledda förslag.

Utredningen har undet tiden maj—oktober 1973 hållit två sammanträden samt haft överläggningar inom sekretariat och expertgrupp.

Utredningen har företagit studieresa till Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland och Frankrike.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

20. Delegationen (I 1973:01) för informationssystemet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari 1973 för att utveckla informationssystemet samt leda och utvärdera försöksverksamheten enligt lagen (1972:826) om uppgiftsskyldighet i vissa planeringsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 31 mars 1973):

Ordförande:

Pettersson, Eric B., generaldirektör (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Ledamöter:

Frid, Sven Rune, byråchef (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Holmqvist, Åke H., departementssekreterare (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Hugosson, Kurt I., byråchef, led. av riksdagen (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Karlsson, Bengt Olof, kansliråd (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Lönnqvist, Åke S. G., avdelningschef (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Oscarsson, Gösta H., departementssekreterare (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Ledamöter i rådgivande nämnden:

Adelsohn, Ulf, direktörsassistent (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Ahlgren, Nils U., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Faxén, Karl-Olof, docent (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Hjalmarsson, Yngve H. J., utredningssekreterare (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Martin, Gerard E. K., revisor (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Paulsson, Gustav V., direktör (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Pettersson, Bengt A. G., byråchef (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Petersson, Carl-Gunnar, sekreterare (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Ridal, Håkan K. Å., länsarkitekt (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Royen, Sverre N. H., direktör (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Sillén, Bo S. A., direktör (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Spendrup, K. Aksel, avdelningschef (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Wehlin, Sven, andre förbundsordförande (fr.o.m. den 15 maj 1973)

Expert:

Jakoby, Rein, byrådirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Sekreterare:

Rydberg, N. G. Harald, byråchef (fr.o.m. den 1 juni 1973)

Bitr. sekreterare:

Andersson, Ola R., fil. stud. (fr.o.m. den 1 mars t.o.m. den 31 maj 1973)

Melin, S. Ingemar, fil. kand. (fr.o.m. den 1 augusti 1973)

Öh, E. Tage, departementssekreterare (fr.o.m. den 15 mars 1973)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 23 februari 1973):

Ett effektivt samarbete mellan företag och samhälle förutsätter ett tillfredsställande informationsutbyte. I syfte att främst på lokal och regional nivå förbättra informationen och därmed samarbetet mellan samhället och företagen framlades till 1972 års höstriktdag förslag till ny lag om uppgiftsskyldighet i vissa planeringsfrågor (prop. 1972:116). Förslaget bifölls av riksdagen (NU 1972:62, rskr 1972:340).

Den antagna lagen om uppgiftsskyldighet i vissa planeringsfrågor innebär

i huvudsak följande. Näringsidkare är efter anmodan skyldig att i fråga om arbetsställe inom länet skriftligen till länsstyrelsen översiktligt redovisa hur den ekonomiska utvecklingen av verksamheten väntas bli. Vidare skall han redovisa vilka förändringar i produktionen, sysselsättningen eller driften som planeras eller väntas.

Uppgiftsskyldighet får åläggas två gånger årligen och avse förhållanden under de fem närmast följande åren. Om näringsidkare inte fullgör sin uppgiftsskyldighet får länsstyrelsen vid vite kalla honom till överläggning. Länsstyrelse och kommunstyrelse får vid vite kalla näringsidkare till överläggning även i frågor angående företaget vilka är av väsentlig betydelse för länet eller kommunen. Vid sådan överläggning skall i regel företrädare för de anställda beredas tillfälle att närvara. Länsstyrelse och kommun har skyldighet att informera näringsidkare om sådan statlig och kommunal verksamhet och planering som kan antagas vara av betydelse för denne.

Lagen träder i kraft den 1 april 1973 och gäller till utgången av juni 1976. Avsikten är att under denna period närmare pröva och utveckla informationssystemet.

Under beredningen av lagstiftningsärendet har systemet för informationsutbyte i vissa delar prövats och utvecklats bl.a. genom en förstudie som utförts av statistiska centralbyrån (SCB). Studien hade till syfte att pröva utformningen av blanketter och frågor med hänsyn till företagens möjligheter att lämna svar, uppgifternas spridning och önskemålen om sekretess. I prop. 1972:116 (s. 101-110) redovisas vissa allmänna synpunkter på informationssystemets uppläggning vilka bör bli föremål för prövning inom försöksverksamhetens ram.

För att utveckla informationssystemet samt leda och utvärdera försöksverksamheten enligt de riktlinjer som angetts i prop. 1972:116 bör en särskild delegation tillsättas. En viktig uppgift för delegationen blir att ta initiativ till sådana projekt som kan ge vägledning för den praktiska vidareutvecklingen av den del av informationsutbytet som avser information från företagen till samhället. Ett väsentligt inslag i systemet är informationen från samhällsorganen till företagen. Delegationen bör därför vidta åtgärder som kan främja utvecklingen på detta område. Slutligen bör delegationen på grundval av erfarenheterna under försöksperioden utarbeta och lägga fram förslag till ett permanent system för informationsutbytet.

För att bereda delegationen tillfälle att fortlöpande samråda med de intressen som berörs av försöksverksamheten bör den vid sin sida ha en rådgivande nämnd.

Enligt lagen är näringsidkare uppgiftsskyldig efter anmodan av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Chefen för finansdepartementet kommer vid senare tillfälle att föreslå att SCB får anmoda näringsidkare att fullgöra uppgiftsskyldighet enligt lagen.

Delegationen bör bedriva sin verksamhet i nära samarbete med SCB. Självfallet bör delegationen samråda med länsstyrelser, kommuner och andra berörda samhällsorgan samt med lokala och regionala näringslivsorganisationer liksom löntagarnas fackliga sammanslutningar.

Redan nu pågår ett betydande informationsutbyte mellan företag och samhällsorgan. I arbetet med att vidareutveckla informationssystemet bör delegationen uppmärksamma redan befintligt informationsutbyte på såväl central som lokal och regional nivå. Härvid bör delegationen beakta det av statsmakterna år 1972 antagna regionalpolitiska handlingsprogrammet och vad som ytterligare kan komma att preciseras i den översyn av vissa

regionalpolitiska medel som avses bli redovisad för 1973 års riksdag. Även möjligheterna för företag och samhälle att utnyttja en ökad information bör undersökas. För utbytet och förmedlingen av information bör vidare rutiner och hjälpmedel utarbetas.

Delegationen bör ägna särskild uppmärksamhet åt att organisera informationsinhämtandet så att dubbelarbete undviks. Ett flertal offentliga organ samlar idag in uppgifter på olika områden. Delegationen bör följa denna verksamhet och vidta sådana åtgärder som främjar en samordning mellan uppgiftsinsamlande enligt den nya lagen och övrigt uppgiftsinsamlande. I denna fråga bör delegationen samråda med — förutom de organ som samlar in olika uppgifter — utredningen (Fi 1970:69) om företagets uppgiftsplikt, som har att se över bestämmelserna om företagets och andra arbetsgivares uppgifts- och uppbördsskyldighet m.m., och datasamordningskommittén (Fi 1971:3), som har utredande och samordnande funktioner beträffande ADB-baserade informationssystem inom främst den statliga sektorn.

Behoven av information och de erfarenheter som görs under försöksperioden bör ligga till grund för en successiv utbyggnad av främst rapportsystemet enligt de riktlinjer som dragits upp i prop. 1972:116.

För informationssystemets funktion är frågan om ett effektivt sekretesskydd av stor betydelse. Genom lagändring (1972:828) har en ny paragraf, 20 a §, införts i den s.k. sekretesslagen (SFS 1937:249). Härigenom skyddas handling innefattande uppgifter som lämnats enligt lagen om uppgiftsskyldighet i vissa planeringsfrågor. Visar det sig att sekretesskyddet behöver stärkas bör förslag om detta läggas fram under försöksperioden.

Delegationen har under tiden mars — oktober 1973 hållit tio sammanträden inom delegationen och tre med den rådgivande nämnden samt haft överläggningar med olika myndigheter, organisationer och andra som berörs av verksamheten inom delegationen. Därutöver har sex sammanträden hållits i en mindre arbetsgrupp för rapportsystemet.

Delegationen har utfärdat anvisningar och instruktioner samt sammanställt promemorior till ledning för arbetet vid de myndigheter, främst länsstyrelserna, som berörs av informationssystemet. En första enkät till samtliga industriföretag med minst 50 anställda har genomförts.

Delegationens arbete kommer att pågå under den av statsmakterna beslutade försöksperioden till utgången av juni år 1976.

21. Organisationskommittén (I 1973:02) för statens industriverk och SIFU

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1973 med uppgift att dels vidta de förberedelser som fordras för att statens industriverk skall kunna börja sin verksamhet den 1 juli 1973, dels utarbeta organisationsförslag vad gäller integrationen mellan statens industriverk

och statens institut för företagsutveckling samt den ökade regionaliseringen av institutets nuvarande verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 5 maj 1973):

Ordförande:

Hagström, Tony G., statssekreterare (fr.o.m. den 24 april 1973)

Vice ordförande:

Pettersson, Eric B., generaldirektör (fr.o.m. den 24 april 1973)

Ledamöter:

Bruno, Gösta F., överdirektör (fr.o.m. den 24 april 1973)

Lindstedt, Anders, kommerseråd (fr.o.m. den 24 april 1973)

Resare, Bengt C. M., överdirektör (fr.o.m. den 24 april 1973)

Ribrant, Gunnar C. H., kansliråd (fr.o.m. den 24 april 1973)

Experter:

Ekström, Bert O., byråchef (fr.o.m. den 1 september 1973)

Johansson, Tore B., utbildningskonsulent (fr.o.m. den 24 april 1973)

Lindkvist, Bertil A. H., civilingenjör (fr.o.m. den 15 oktober 1973)

Magnusson, Gunnar T., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 24 april 1973)

Marklund, K. Lennart, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 maj t.o.m. den 31 augusti 1973)

Personne, Jon M., t.f. avdelningsdirektör (fr.o.m. den 24 april 1973)

Peterson, Tore E. S., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 24 april 1973)

Rundquist, Gerhard I. A., kansliråd (fr.o.m. den 24 april 1973)

Sandström, Kjell H. F., departementssekreterare (fr.o.m. den 24 april 1973)

Thorsén, E. H. Olov, byrådirektör (fr.o.m. den 24 april 1973)

Åström, C. Johan S., departementssekreterare (fr.o.m. den 1 maj t.o.m. den 31 augusti 1973)

Sekreterare:

Sohlman, P. Michael S. R:son, departementssekreterare (fr.o.m. den 24 april 1973)

Söderberg, Bo K. G., departementssekreterare (fr.o.m. den 24 april 1973)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 23 mars 1973):

I prop. 1973:41 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att en central myndighet för industri-, energi- och mineralpolitiska frågor — statens industriverk — skall inrättas den 1 juli 1973. I propositionen föreslås vidare att statens institut för företagsutveckling (SIFU) skall integreras med

industriverket den 1 juli 1974 samt att SIFU:s nuvarande verksamhet skall ytterligare regionaliseras.

I propositionen framhålls att organisationen av industriverket samt integrationen och regionaliseringen av SIFU kommer att kräva ett betydande planerings- och förberedelsearbete, som bör fullgöras av en organisationskommitté.

Jag förordar att kommittén tillkallas redan innan riksdagen meddelat sitt beslut med anledning av propositionen.

Organisationskommittén bör ha två huvuduppgifter.

Den första uppgiften, som bör vara avslutad den 30 juni 1973, bör omfatta de frågor som sammanhänger med inrättandet av statens industriverk. Kommittén bör därvid svara för bl.a. lokal- och intendenturfrågor samt utformningen av verkets arbetsformer och administrativa rutiner i inledningsskedet. Vidare bör kommittén tillsätta tjänster på löneplan A och B, dock inte tjänster för enhetschef.

Den andra uppgiften för kommittén bör avse de frågor som sammanhänger med integrationen och regionaliseringen av nuvarande SIFU.

Med utgångspunkt från de principer rörande regionaliseringen och integrationen av SIFU, som Kungl. Maj:t föreslår i prop. 1973:41, samt Kungl. Maj:ts förslag i prop. 1973:55 om en omlokalisering av ca 100 personer vid SIFU till Borås bör kommittén före den 1 december 1973 till Kungl. Maj:t avlämna förslag rörande den organisation m.m. som bör gälla för SIFU:s nuvarande verksamhet fr.o.m. budgetåret 1974/75.

Vad avser regionaliseringen bör kommittén utreda och lämna förslag rörande antal kontor, dessas omfattning och geografiska placering, kostnader för regionaliseringen, ansvars- och befogenhetsfördelning mellan centrala och regionala verksamheter m.m. Kommittén bör vidare redovisa en tidplan för genomförandet av regionaliseringen.

Integrations- och regionaliseringsfrågorna bör behandlas i ett sammanhang.

Kommittén har under tiden april—oktober 1973 hållit tio sammanträden.

Kommitténs uppdrag i samband med inrättandet av statens industriverk avslutades i mitten av september 1973.

Kommittén har den 11 december 1973 avgett betänkandet (Ds I 1973:4) SIFU:s framtida organisation.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under våren 1974.

22. Delegationen (I 1973:03) för naturgasfrågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1973 för att samordna den svenska utrednings- och förhandlingsverksamheten m. m. avseende import av naturgas till Sverige:

Ordförande:

Grafström, Erik O. Hj., f.d. generaldirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Ledamöter:

Ekberg, J. Göran, direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Glimstedt, Ulf K. J., direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Gradin, Rolf U., civilingenjör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Holmqvist, Sture L., kommunalråd (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Nordström, Bengt F., planeringsdirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Philipson, P. Göran, direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Sköld, Per I., direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Experter:

Berling, Sven, direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Ekberg, Erik G., direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Elmberger, Per G., direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Lindgren, Claes B. L., direktör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Persson, Ernst G., jägmästare (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Thyberg, P. Jan, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Sekreterare:

Gornitzka, Gunnar V., civilingenjör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Lokal: Statens vattenfallsverk, 162 87 Vällingby, tel. växel 87 00 00

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Delegationen har under tiden maj — oktober 1973 hållit ett sammanträde samt haft överläggningar med naturgasintressenter i Sverige.

Delegationens arbete beräknas pågå under hela år 1974.

23. Organisationskommittén (I 1973:04) för Sveriges geologiska undersökning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 april 1973 med uppgift att lägga fram förslag om ändrad organisation m. m. vid Sveriges geologiska undersökning (se Post- och Inrikes tidn. den 12 maj 1973):

Ordförande:

Svahn, Hans L., expeditionschef (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Ledamöter:

Ekevärn, Gunnar, generaldirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Engman, Jan G., avdelningschef (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Lindbergson, Karl Albert, generaldirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)
Rundquist, Gerhard I. A., kansliråd (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Experter:

Back, Östen S., avdelningschef (fr.o.m. den 10 maj 1973)

Björkman, Gunnar-Arne, departementssekreterare (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Ottoson, Dan A., assistent (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Skoglund, E. Roland, avdelningsdirektör (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Vessby, Erik J. M., fil. kand. (fr.o.m. den 1 juli 1973)

Sekreterare:

Östensson, Olle, civilekonom (fr.o.m. den 1 maj 1973)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm 2, tel. växel 763 10 00

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 6 april 1973):

Riksdagen har beslutat (prop. 1971:29, InU 1971:15, rskr 1971:196) att Sveriges geologiska undersökning (SGU) skall lokaliseras till Uppsala och Luleå.

I prop. 1973:41 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna riktlinjer för SGU:s verksamhet och organisation. Avsikten är att den ändring i organisationen, som föreslås i propositionen skall träda i kraft den 1 juli 1974.

I propositionen framhålls att den förordade organisatoriska lösningen inte minst med hänsyn till att SGU:s verksamhet i framtiden kommer att vara fördelad på två huvudorter kräver ett betydande planerings- och förberedelsearbete som bör fullgöras av en organisationskommitté.

Jag förordar att kommittén tillkallas redan innan riksdagen meddelat sitt beslut med anledning av propositionen.

Som ett väsentligt led i kommitténs arbete bör ingå att lägga fram förslag så att verksamheten vid SGU kan bedrivas i enlighet med programbudgeteringens principer. Organisationskommittén bör därför inledningsvis med utgångspunkt i de riktlinjer som dragits upp i prop. 1973:41 rörande målen för SGU:s verksamhet och utformningen av denna lägga fram förslag till programindelning för SGU. Vidare bör kommittén utarbeta ett underlag som gör det möjligt för Kungl. Maj:t att lägga fram förslag om medelsanvisning till SGU för budgetåret 1974/75 i programtermer. Detta arbete bör bedrivas i nära samråd med SGU och ledningsgruppen för programbudgetfrågor i industridepartementet.

Organisationskommittén bör vidare utarbeta ett detaljerat organisationsförslag för SGU utifrån de förutsättningar som angetts i prop. 1973:41 rörande SGU:s framtida organisation. Kommittén bör i anslutning härtill utarbeta förslag till fördelning av personalresurserna mellan de båda lokaliseringorterna Uppsala och Luleå.

Kommittén bör vidare översiktligt beräkna behovet av lokaler, utrustning och övriga resurser på de båda lokaliseringorterna. I dessa frågor skall kommittén fortlöpande samråda med den vid SGU särskilt inrättade organisationskommittén för omlokiseringsfrågor samt till sitt förslag foga utlåtande häröver från nämnda kommitté.

Kommittén bör bedriva sitt arbete i nära kontakt med SGU och de organ

som svarar för lokalplanering m.m. på de båda lokaliseringssorterna och för planering och uppbyggnad av verksamheten vid högskolan i Luleå.

Kommitténs förslag bör åtföljas av kostnadsberäkningar. Arbetet skall inriktas på att den ändrade organisationen skall kunna träda i kraft den 1 juli 1974.

Kommittén har under tiden maj — oktober 1973 hållit elva sammanträden. Dessutom har ett flertal sammanträden hållits med arbetsgrupper inom kommittén.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under januari år 1974.

24. Teknikupphandlingskommittén (I 1973:05)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1973 för att utreda frågor om offentlig upphandling och teknisk utveckling (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juli 1973):

Ordförande:

Aler, Bo A. A., direktör (fr.o.m. den 15 september 1973)

Ledamöter:

Gustavsson, Åke G., avdelningschef (fr.o.m. den 15 september 1973)

Ribrant, Gunnar C. H., kansliråd (fr.o.m. den 15 september 1973)

Uhler, Jan E., planeringsdirektör (fr.o.m. den 15 september 1973)

Experter:

Bergström, Lars E. R., direktör (fr.o.m. den 15 september 1973)

Larsson, Torsten A., driftdirektör (fr.o.m. den 15 september 1973)

Rey, Lars H., civilingenjör (fr.o.m. den 15 september 1973)

Smedsfelt, K. Sigvard, överingenjör (fr.o.m. den 15 september 1973)

Wiik, Curt H., avdelningsdirektör (fr.o.m. den 15 september 1973)

Wikstrand, Rolf A. I., avdelningschef (fr.o.m. den 15 september 1973)

Sekreterare:

Hægermark, C. Harald, civilingenjör (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Lokal: Styrelsen för teknisk utveckling, Fack, 10072 Stockholm, tel. 1901 50 (sekreteraren)

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 29 juni 1973):

Riksdagen har under våren 1973 godkänt av Kungl. Maj:t framlagda riktlinjer för den offentliga upphandlingen (prop. 1973:73, FiU 1973:27, rskr 1973:190). Statsmakternas beslut grundar sig på upphandlingskommitténs betänkande (SOU 1971:88) Offentlig upphandling. Mot bakgrund av den stora betydelse som den offentliga upphandlingen på tekniskt avancerade områden har för den industriella utvecklingen skisserades i betänkandet

vissa riktlinjer och förslag för en särskild beslutsordning för upphandling på sådana områden. Kommittén ansåg dock att frågan borde prövas närmare i särskild ordning. Flertalet remissinstanser ansåg i likhet med kommittén att ytterligare utredning behövdes eller ställde sig negativa till förslaget. Föredragande departementschefen anförde i sammanhanget att han delade kommitténs uppfattning att en särskild beslutsordning kunde behövas för att bereda upphandlingsärenden som bedömdes ha en gynnsam effekt på industrins utveckling och att det var önskvärt med ett samarbete mellan staten och kommunerna på detta område. Han var emellertid inte beredd att tillstyrka att det av kommittén skisserade förslaget genomfördes. På grundval av såväl kommitténs som remissinstansernas synpunkter borde frågan ytterligare utredas.

Mot denna bakgrund förordar jag att sakkunniga tillkallas för att utreda vissa frågor om offentlig upphandling och teknisk utveckling. Uppdraget bör avse upphandling från hela den offentliga sektorn, dvs. stat, landsting och kommuner. Upphandling av krigsmateriel bör inte inbegripas i utredningsuppdraget.

De statliga insatserna för teknisk forskning och utveckling görs på flera olika sätt, bl.a. genom styrelsen för teknisk utveckling (STU) som ger stöd till både teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete i skilda former. Även i samband med den statliga upphandlingen kan industrins utveckling av ny teknik stimuleras. Det är angeläget att främja en starkare och mer behovsriktad teknisk utveckling inom de varu- och tjänstområden som omfattas av den offentliga upphandlingen bl.a. genom ökad samordning av upphandlingen och genom STU:s finansiella stöd till utvecklingsarbete som har samband med sådan upphandling.

De sakkunniga bör söka klarlägga på vilka offentliga varu- och tjänstområden önskvärda och möjliga tekniska förbättringar inte kommit till stånd på grund av bristande samordning mellan upphandlande enheter, för höga utvecklingskostnader för en enda upphandlare eller av andra orsaker. De sakkunniga bör även göra en översiktlig kartläggning av omfattningen av statliga och kommunala myndigheters upphandling inom de nämnda varu- och tjänstområdena liksom en uppskattning av den framtida offentliga efterfrågan inom dessa områden.

Mot denna bakgrund bör de sakkunniga föreslå lämpliga former för information från berörda upphandlande myndigheter till STU om planerade upphandlingar av betydelse för eventuella insatser av STU. STU:s insatser i samband med offentlig upphandling syftar främst till att få en effektiv behovsstyrning av det finansiella stödet till teknisk forskning och utveckling. De sakkunniga bör söka finna en ordning varigenom STU i samråd med de offentliga upphandlarna kan klarlägga på vilka produktområden väsentliga förbättringar kan uppnås genom tekniskt utvecklingsarbete. Även frågan om hur STU i samarbete med berörda organ kan utforma utvecklingsprojekt inom dessa områden bör utredas.

I sina överväganden bör de sakkunniga särskilt beakta att fördelar med en särskild handläggningsordning för att stimulera den tekniska utvecklingen i samband med offentlig upphandling bör vägas mot de eventuella administrativa nackdelar som kan uppkomma.

De sakkunniga bör beakta Sveriges internationella förpliktelser på upphandlingsområdet inom ramen för europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) samt resultaten av överläggningar i olika internationella sammanhang som Sverige deltar i eller kan komma att delta i. Vidare skall de sakkunniga beakta vad riksdagen beslutat i fråga om riktlinjer för den

offentliga upphandlingen.

De sakkunnigas uppdrag berör STU på många sätt, varför det är naturligt att styrelsen blir företräd för de sakkunniga. Vidare bör STU ställa den personal till de sakkunnigas förfogande som behövs för fullgörande av deras uppdrag. Därutöver bör de sakkunniga kunna uppdras åt STU att utföra särskilda utredningar.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1974.

25. Programkommittén (I 1973:06) för utarbetande av förslag till forsknings- och utvecklingsprogram inom energiområdet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 november och den 28 december 1973 för att utarbeta förslag till forsknings- och utvecklingsprogram inom energiområdet:

Ordförande:

Lindmark, A. Lars G., direktör, (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Ledamöter:

Burenstam Linder, H. M. Staffan, docent, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Hambraeus, Gunnar A., professor (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Nilsson, Kjell O. H., filare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Sjönell, P. Bengt G., direktör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Svensson, Jörn, planeringsdirektör, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Tham, Carl C. W., partisekreterare (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Thorsson, Inga M., statssekreterare, led. av riksdagen (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Wennerberg, Sigfrid B., överingenjör (fr.o.m. den 1 januari 1974)

Lokal: Industridepartementet, Fack, 103 10 Stockholm, tel. växel 763 1000

Direktiv (anförande av statsrådet Johansson till statsrådsprotokollet den 30 november 1973):

Den svenska energipolitiken har under de senaste decennierna karaktäriserats av en strävan att använda befintliga vattenkrafttillgångar så långt möjligt, av ett accepterat av en kraftig ökning av oljans betydelse som energikälla och av ett utnyttjande av Sveriges höga teknologiska kunskapsnivå för insatser på kärnkraftområdet. Den svenska kärnkraftutvecklingen är en av de mest betydande tekniska satsningar som

gjorts i landet, och inom området har nu etablerats en betydande svensk industriell verksamhet. Ansenliga svenska utvecklingsinsatser har gjorts även på andra delar av energiförsörjningens område, exempelvis högspänningsöverföring av elkraft.

Åtgärder inom energiområdet, häribland insatser för teknisk forskning och utveckling (FoU), kan beskrivas som antingen producent- eller konsumentinriktade. I första hand producentinriktade är åtgärder som syftar till att öka tillgången på energi i utnyttjningsbara former. Till denna kategori kan föras bl.a. ett bättre utnyttjande av energiråvaror, nya energikällor samt effektivare lagring och distribution. I första hand konsumentinriktade är åtgärder som syftar till att minska behovet av energi eller kostnaderna för att utnyttja energi. Hit hör t.ex. mindre energikrävande processer i industrin samt bättre energihushållning i byggnads- och transportsektorn. Producentinriktad verksamhet, exempelvis energilagring, kan ibland förekomma i konsumentledet. Av speciell natur är vidare åtgärder som syftar till att höja verkningsgraden för energiomvandlingsprocesser. En entydig klassifikation låter sig därför inte alltid göras.

Senare års utveckling visar att allt större krav kommer att ställas på energipolitiken för att samhället även i framtiden skall kunna förses med energi i tillräcklig omfattning. Energiprognosutredningen (EPU: I 1973:03) har till uppgift att bl.a. utarbeta alternativa prognoser för Sveriges energiförbrukning för tiden fram till år 1985 och diskutera huvuddragen i utvecklingen på energiområdet för ytterligare något decennium. Redan innan resultatet av utredningens arbete föreligger kan konstateras, att energi med dagens produktionsteknik och konsumtionsökning kommer att bli en mer knapp vara än tidigare med bl.a. betydande prisstegringar som sannolik följd. Inför sådana utsikter ökar betydelsen av FoU på energiområdet för att söka minska kostnadsstegringarna och öka tillgången på utnyttjningsbar energi.

Det saknas en tillfredsställande överblick över omfattningen och inriktningen av FoU på energiområdet i Sverige. Inom näringslivet torde denna vara koncentrerad till relativt få företag. Inom den offentliga sektorn bedriver flera statliga myndigheter och verk FoU-verksamhet på energiområdet. I anslagsäskanden för budgetåret 1974/75 föreslås från flera håll ökade insatser.

Styrelsen för teknisk utveckling föreslår ökade, främst producentinriktade, satsningar inom samtliga delar av energiområdet. Medel äskas för bl.a. programutredningar, för arbeten för tillgodogörande av fossila energiråvaror, för utvecklingsarbeten inom magnetohydrodynamik och med brideaktorer, för fjärrvärmeställningar och energilagring samt för konsumentinriktade behovsanalyser. Flera av dessa projekt avses genomföras vid AB Atomenergi.

Statens råd för byggnadsforskning vill etablera bl. a. ett forskningsblock kring energifrågor som en utökning av tidigare bedrivna forskning om bebyggelse och energianvändning, vilken avsett mätverksamhet samt distributions- och värmeisoleringsfrågor. För att bidra till en minimering av energiförbrukningen vill rådet nu studera såväl behovsidan — t. ex. inomhusklimat — som tekniska system och härvid beakta även energiförbrukningen vid framställning av byggnadsmaterial.

Statens vattenfallsverk bedriver och stöder flera utvecklingsprojekt för rationell elförsörjning och elanvändning. Bland projekten märks studier av nya metoder för elproduktion och av elfordon samt av möjligheter att minska energikonsumtionen för uppvärmningsändamål. Verket avser vidare att studera förutsättningarna för energilagring m. m.

Statens råd för atomforskning äskar medel för fortsatt stöd till plasmafysik med fusionsforskning.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar har under ett flertal år bedrivit forskning på gengasområdet och vidare studerat möjligheter att utnyttja torv som värmekälla.

Bland verksamhet avseende FoU inom energiområdet utanför den offentliga sektorn kan nämnas att Ingenjörsvetenskapsakademien år 1972 inrättat ett energisekretariat. Som första uppgift behandlas där frågan om möjligheter till energibesparing, speciellt i samband med lokaluppvärmning.

Som inledningsvis antytts har Sverige satsat även i internationell jämförelse stora resurser på utveckling av kärnkraft som ett betydelsefullt alternativ till fossila bränslen, framför allt för elproduktion. För de statliga insatserna svarar till stor del AB Atomenergi.

Atomenergi begär, i anslutning till ett år 1972 framlagt förslag till femårsplan, medel för verksamhet vilken till största delen är inriktad på att stödja det industriella utbyggnadsprogrammet med lättvattenreaktorer. Härutöver föreslås även ökade insatser på mera långsiktiga kärnenergi-frågor, t. ex. avancerade och snabba reaktorer. Bolaget har vidare i en särskild framställning inför budgetåret 1974/75 anmält att enligt dess uppfattning väsentligt större statsanslag än hittills bör avsättas för ett kontinuerligt och samordnat energitekniskt forskningsarbete på bred front. Bolaget föreslår att medel anvisas för att inleda ett femårsprogram för tekniskt utvecklingsarbete rörande energibesparing samt för studier av alternativa bränslen och andra energikällor på lång sikt.

Även Svenska utvecklingsbolaget bedriver viss verksamhet inom energiområdet.

Till den statliga kärnenergisatsningen hör vidare vissa utredningar m. m. Förutom närförläggningstuderingen (I 1970:16), vilken har som främsta uppgift att skapa underlag för myndigheternas prövning från säkerhetssynpunkt av närförläggningsprojekt, bör nämnas utredningen (I 1972:08) rörande högaktivt avfall från kärnkraftverk (AKA-utredningen) samt delegationen för forskning rörande kärnkraftens säkerhets- och miljöfrågor (KÄRNSÄKFORSK).

AKA-utredningen skall bl.a. bedöma behovet av FoU-arbete rörande behandling och förvaring av högaktivt avfall, vilka krav som bör ställas på lagringsplats för sådant avfall och förutsättningarna för en samlokalisering av en förvaringsanläggning för högaktivt avfall och en upparbetningsanläggning.

KÄRNSÄKFORSK ansvarar för ett program för kärnkraftens säkerhets- och miljöfrågor som skall genomföras under en period av högst fyra år från 1973 års början. Programmet innefattar FoU av betydelse för bedömning av kraftreaktorers, främst lättvattenreaktorers, säkerhet och inverkan på miljön såvitt avser radioaktivt utsläpp.

Energifrågorna intar en framträdande plats i det nordiska samarbetet och behandlas även av internationella organisationer, bl. a. OECD. OECD genomför f. n. en energistudie. I denna ingår som väsentlig del en kartläggning av långsiktig FoU inom energiområdet och dess organisation i medlemsländerna. Denna kartläggning avses ge underlag för en bedömning av medlemsländernas prioriteringar och uppgift om eventuellt försummade områden.

I en lägesrapport (Ds I 1973:2) i juli 1973 konstaterar EPU bl. a. att en avsevärd förstärkning av resurserna för planering och FoU inom energiområdet är påkallad och förordar en allmän översyn. Utredningen

framhåller härvid vissa frågor som redan aktualiserats. Utnyttjandet av kraftvärmeverk skulle kunna vidgas betydligt om effektiva distributionssystem utvecklas. Utveckling av system för energiackumulering kan på ett effektivt sätt bidra till att uppnå bättre energiekonomi. Genom medvetet utnyttjande av energibesparande teknik skulle rationalisering och kostnadsminskning kunna uppnås på bostadsuppvärmningens område och industriella processer göras mindre energikrävande. Vissa sekundära energikällor, exempelvis torv, skifferolja, vindkraft, avfall m.m. bör enligt EPU ägnas större FoU-insatser än hittills. Ökade FoU-insatser bör vidare göras inom kärnkraftområdet beträffande t.ex. fusion, anrikning och avfallshantering.

Även jag anser att FoU på energiområdet i framtiden bör tillmätas ökad betydelse som ett medel att söka minska kostnadsstegringen, dämpa konsumtionsökningen och öka tillgången på energi. Som särskilt viktiga betraktar jag därvid åtgärder som kan minska de stora förlusterna vid energiomvandling och öka verkningsgraden vid olika former av energianvändning.

Av redogörelsen framgår att det inom och utom den offentliga sektorn pågår FoU på åtskilliga håll och att önskemål om ökade resurser framförts från flera organ. En samlad målsättning för FoU-politiken på energiområdet saknas emellertid liksom riktlinjer för verksamhetens inriktning och omfattningen på olika delområden. Behovet av en sådan helhetssyn är särskilt angeläget på energiområdet på grund av att energifrågorna är mångsidiga och ofta innefattar svåra avvägningsproblem. Energifrågorna påverkar på många olika sätt samhällsekonomin. Dessa förhållanden skärper nödvändigheten av att olika FoU-önskemål och FoU-behov på energiområdet vägs mot varandra.

Mot denna bakgrund delar jag EPU:s bedömning att en samlad översyn av FoU inom energiområdet nu bör göras och förordar därför att en särskild programkommitté tillkallas för denna uppgift.

Programkommittén bör till en början kartlägga och analysera behov av FoU på energiområdet, som kan anses vara av aktuellt eller framtida intresse för den svenska samhällsekonomin. Härvid avses FoU som *dels* syftar till att öka tillgången på energi, *dels* möjliggör begränsningar av efterfrågan, *dels* effektiviserar utnyttjandet av energi. Kommittén bör särskilt uppmärksamma att FoU-behovet inom vissa sektorer, exempelvis delar av hushållssektorn och smådriftsbetonade industrigrenar, kan ha svårt att komma till samlad uttryck vid en sådan analys.

Programkommittén bör jämföra denna översikt av FoU-behovet med en översikt av den FoU på energiområdet som bedrivs i dag. Härvid bör kommittén dock inte närmare behandla näringslivets sedvanliga produktutveckling, inte heller forskningsbetonad utredningsverksamhet eller systemanalys, som olika myndigheter bedriver eller behöver bedriva för att fullgöra sitt reguljära arbete.

Programkommittén bör kartlägga vilka personella och materiella resurser som är tillgängliga för FoU på energiområdet. Härvid bör kommittén inte begränsa sig till de resurser, som i dag används på olika områden, utan uppmärksamma även möjligheterna att inom nuvarande institutionella ramar på kort sikt flytta över resurser till energiområdet från andra forskningsområden resp. omdisponera resurser mellan olika delar av energiområdet.

Med utgångspunkt i dessa kartläggningar och analyser av såväl behov som resurser bör programkommittén utarbeta förslag till mål och riktlinjer för de samlade FoU-insatserna på energiområdet under den kommande

tioårsperioden. Så långt möjligt och särskilt för de närmaste åren bör kommittén föreslå konkreta FoU-program med kostnadsangivelser. Härvid bör särskilt beaktas vilka uppgifter som kan bedrivas i nordiskt eller vidare internationellt samarbete.

Programkommittén bör samråda med de myndigheter och andra organ som arbetar på området, t.ex. statens industriverk, statens vattenfallsverk, styrelsen för teknisk utveckling, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, statens råd för byggnadsforskning, statens råd för atomforskning och AB Atomenergi. Samråd bör vidare ske med EPU samt KÄRNSÄKFORSK och AKA-utredningen. De två sistnämnda skall alltjämt bearbeta FoU-frågor inom sina resp. områden.

Utredningsarbetet bör bedrivas i sådan takt att resultatet kan föreligga före utgången av augusti månad 1974.

CARL GUSTAF

LENNART GEIJER

Bilaga

KOMMITTÉKOSTNADER

JUSTITIEDEPARTEMENTET

1	2	3	4		5
			Utgifter (i tusentals kronor)		
			t. o. m. 30 6.1972	1.7.1972–30.6.1973	
Kommitténs benämning	Kom- mitténs nr i be- rättelsen		Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹	
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973					
1956 års klientelundersökning (Ju 1957: 40) rörande ungdomsbrottslingar	1974: 2	2 918,9	194,3		62,7
Samarbetsorganet (Ju 1966: 58) för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten	6	117,2	82,0		21,9
Förpassningsutredningen (Ju 1966: 68)	8	331,7	73,8		21,0
Tillsynsutredningen (Ju 1967: 69)	13	949,5	224,7		34,4
Kreditupplysningsutredningen (Ju 1970: 50)	20	537,1	168,4		54,7
1971 års utredning (Ju 1971: 02) om bokföringslagstiftningen	28	149,1	78,0		35,9
Domkretsutredningen (Ju 1972: 02) för Stockholms län	33	–	75,9		15,6
Utredningen (Ju 1972: 03) ang. polisen i Stockholm (UPS)	34	14,0	31,2		15,8
Utredningen (Ju 1972: 09) om överinstans till fastighetsdomstol	40	–	72,0		3,4
Brottskommissionen (Ju 1973: 01)	43	–	49,1		44,6
Utredningen (Ju 1973: 02) om ett centralt råd för samordning av samhällets insatser mot brott	44	–	–		6,6
Summa		5 017,5	1 049,4		316,6
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1974					
Utredningen (Ju 1956: 42) rörande specialstraffrätten	1974: 1	176,4	17,0		1,6
Svensk sakkunnig (Ju 1961: 51) i Nordiska straffrättskommittén	3	–	–		–
Köplagsutredningen (Ju 1963: 51)	4	809,3	120,2		48,0
Sakkunnig (Ju 1965: 62) ang. lagstiftningen om skifte av dödsbo	5	–	–		–
1965 års valtekniska utredning (Ju 1966: 61)	7	785,8	13,7		22,6
Integritetsskyddskommittén (Ju 1967: 62)	9	553,9	91,4		50,3
Mutansvarskommittén (Ju 1967: 63)	10	870,8	102,1		20,8
Svenska ledamöter (Ju 1967: 67) i nordiska samarbetsutskottet för kriminalstatistik	11	104,9	52,7		10,4
Skadeståndskommittén (Ju 1967: 68)	12	531,0	102,2		56,3
Samarbetsorganet (Ju 1968: 59) för ADB inom rättsväsendet	14	3 778,7	147,1		46,1
Utredningen (Ju 1968: 63) om författningspublicering m. m.	15	582,8	204,0		21,1
Nämnden (Ju 1968: 67) för Europarådets kriminologiska forskningsstipendier	16	–	–		–

1	2	3	4	5
1968 års brottsmålsutredning (Ju 1969: 54)	1974: 17	603,3	145,6	32,5
Vattenlagsutredningen (Ju 1969: 58)	18	907,5	277,6	47,9
Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (Ju 1970: 49) (OSK)	19	570,1	114,1	40,5
Familjelagssakkunniga (Ju 1970: 52)	21	714,7	196,9	40,7
Förvandlingsstraffutredningen (Ju 1970: 53)	22	252,6	90,4	36,0
Kommittén (Ju 1970: 54) för kriminologisk behandlingsforskning	23	241,3	75,2	43,4
Generalklausulutredningen (Ju 1970: 58)	24	0,6	83,0	17,9
Massmedieutredningen (Ju 1970: 59)	25	244,9	214,0	54,1
Nordiska upphovsrättskommittén (Ju 1970: 62)	26	151,0	86,3	35,8
Åtalsrättskommittén (Ju 1970: 63)	27	188,4	102,3	44,6
Kreditöpkommittén (Ju 1971: 05)	29	95,7	132,3	63,3
Konkurslagskommittén (Ju 1971: 06)	30	174,3	193,1	37,3
1971 års utredning (Ju 1971: 08) om behandling av psykiskt avvikande	31	82,0	90,4	53,3
Sexualbrottsutredningen (Ju 1972: 01)	32	29,2	67,4	24,2
Utredningen (Ju 1972: 04) ang. ny lagstiftning om befordran med järnväg	35	6,2	102,1	11,4
Utredningen (Ju 1972: 05) ang. inskrivning av rätt till luftfartyg m. m.	36	—	189,7	12,8
Namnslagsutredningen (Ju 1972: 06)	37	—	—	—
Konsumenttjänstutredningen (Ju 1972: 07)	38	—	59,3	24,5
1972 års domarutredning (Ju 1972: 08)	39	—	133,2	28,7
Utredningen (Ju 1972: 10) om översyn av delgivningsbestämmelserna m. m.	41	—	80,6	14,3
Utredningen (Ju 1972: 12) ang. företagsinteckning	42	—	12,9	2,4
Delegationen (Ju 1973: 03) för jämställdhet mellan män och kvinnor	45	—	81,1	13,1
Steriliseringsutredningen (Ju 1973: 04)	46	—	1,4	2,8
Sekretariatet (Ju 1973: 05) för framtidsstudier	47	—	99,0	6,5
Värmeanläggningsutredningen (Ju 1973: 06)	48	—	9,8	—
Hysesprocesskommittén (Ju 1973: 07)	49	—	31,0	—
Produktansvarskommittén (Ju 1973: 08)	50	—	—	—
Utredningen (Ju 1973: 09) om de s. k. suveränitetsholmarna i Torne, Muonio och Könkämä älvar	51	—	—	1,4
Hemförsäljningskommittén (Ju 1973: 10)	52	—	—	—
Utredningen (Ju 1973: 11) om eventuell reformering av det ekonomiska sanktionssystemet inom straffrätten	53	—	22,3	2,4
Utredningen (Ju 1973: 12) om indelningsfrågor och arbetsformer inom kriminalvårdens frivårdsdistrikt i Stockholm, Göteborg och Malmö	54	—	—	—
Utredningen (Ju 1973: 13) om arbetsbelastningen i tingsrätterna	55	—	—	—
Brottsförebyggande rådet (Ju 1973: 14)	56	—	—	—
Övervakningsnämndutredningen (Ju 1973: 15)	57	—	—	—
Utredningen (Ju 1973: 16) ang. åtgärder för att minska personalomsättningen inom polisväsendet	58	—	—	—
Sakkunniga (Ju 1973: 17) för utredning om utländska övertaganden av svenska företag	59	—	—	—
Häktningsutredningen (Ju 1973: 18) för Stockholms län m. m.	60	—	—	—
1973 års fri- och rättighetsutredning (Ju 1973: 19)	61	—	—	—
Utredningen (Ju 1973: 20) om personalens arbetsuppgifter vid kriminalvårdens anstalter	62	—	—	—
Utredningen (Ju 1973: 21) om organisationen av den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet m. m.	63	—	—	—
Energipolitiska delegationen (Ju 1973: 22)	64	—	—	—
Summa		12 455,4	3 541,4	969,0

6	7	8	9	10	11	12	13	14
23,7	27,3	-	0,0	-	229,2	92,3	20,0	944,8
10,8	-	-	0,1	-	336,3	116,7	39,6	1 400,1
5,2	42,3	6,8	2,0	-	211,0	38,3	16,1	835,5
14,1	65,5	1,2	1,0	-	319,4	103,6	45,5	1 183,2
2,8	-	-	-	-	129,2	14,8	5,5	402,1
2,2	-	-	0,2	-	120,9	58,8	12,0	433,0
4,8	-	-	0,3	-	106,0	38,4	18,5	163,5
6,9	12,4	-	3,8	-	291,2	112,8	40,7	689,6
15,4	-	-	0,1	-	137,4	60,9	14,5	363,8
8,1	-	-	-	-	154,9	52,3	28,0	423,6
7,0	-	5,0	0,1	-	207,6	79,3	34,1	416,7
4,6	-	10,6	0,1	-	245,7	89,8	32,7	542,5
10,4	-	-	0,7	-	154,8	66,4	14,0	317,2
5,3	-	0,0	0,4	-	97,2	39,3	13,0	178,7
2,7	-	-	0,3	-	116,6	40,1	16,0	178,9
8,6	-	-	2,1	-	213,2	55,5	17,0	285,7
-	-	-	-	-	-	-	3,0	3,0
2,8	-	-	0,4	-	86,9	50,8	30,0	167,7
3,5	-	-	0,0	-	165,4	86,4	40,0	291,8
5,3	-	-	1,2	-	101,4	60,4	20,8	182,6
3,1	-	-	0,2	-	18,7	19,7	1,0	39,4
9,0	-	-	19,0	-	122,3	89,8	100,0	312,1
6,4	-	-	-	-	10,6	23,3	15,0	48,9
4,1	0,2	-	1,1	-	111,0	132,3	95,0	338,3
2,0	-	-	0,1	-	10,0	47,3	37,9	95,2
-	-	-	-	-	33,0	55,5	14,0	102,5
-	-	-	-	-	-	35,0	14,0	49,0
-	-	-	-	-	1,4	3,7	2,2	7,3
-	-	-	-	-	-	24,9	13,2	38,1
-	-	-	-	-	24,7	38,6	15,3	78,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	5,0	5,0
-	-	-	-	-	-	117,5	100,0	217,5
-	-	-	-	-	-	20,7	20,0	40,7
-	-	-	-	-	-	5,2	16,7	21,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	16,2	16,2
-	-	-	-	-	-	-	16,0	16,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
190,3	182,5	1 036,3	41,0	-	5 960,4	2 653,9	1 118,9	22 188,6

1	2	3	4	5
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1973				
Departementsutredningen (Ju 1964: 58)	1972: 1	1 637,6	—	—
Kommittén (Ju 1968: 60) för anstaltsbehandling inom kriminalvården	3	942,7	—	—
Informationsutredningen (Ju 1968: 61)	4	861,3	—	—
Utredningen (Ju 1969: 56) om rättshjälp i förvaltningsärenden	6	524,6	—	—
Sjölagskommittén (Ju 1959: 39)	1973: 4	1 547,8	—	44,1
Utredningen (Ju 1961: 47) ang. fraktavtalet vid godsbefordran på väg	5	530,9	0,1	—
Domstolskommittén (Ju 1962: 45)	7	1 839,7	—	—
Trafikmålskommittén (Ju 1962: 46)	8	2 167,2	94,2	19,7
Kommittén (Ju 1966: 66) för lagstiftningen om yttrande- och tryckfrihet	13	662,5	—	25,6
Grundlagberedningen (Ju 1967: 61)	15	2 798,2	2,0	4,0
Utredningen (Ju 1969: 57) om ledningsrätt	25	412,3	15,6	0,5
Grustätskommittén (Ju 1970: 51)	29	340,8	8,9	19,8
Utredningen (Ju 1970: 55) om regeringsrättens kansliorganisation m. m.	33	425,3	52,5	7,8
Utredningen (Ju 1970: 56) rörande ersättning för oriktiga frihetsberövanden	34	379,5	41,8	13,1
Barnavårdsmannautredningen (Ju 1971: 03)	40	194,5	112,4	12,0
1971 års partistödsutredning (Ju 1971: 04)	41	81,1	25,0	13,2
Arbetsgruppen (Ju 1971: 07) för framtidsforskning	44	66,1	2,7	7,3
Kriminalvårdsberedningen (Ju 1971: 09)	46	121,7	48,1	40,3
Kommissionen (Ju 1972: 11) för förebyggande av politiska våldsdåd med internationell bakgrund	57	—	—	36,7
Summa		15 533,8	403,3	244,1
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Diverse myndigheter		—	159,4	—
Diverse firmor		—	—	—
Diverse personer		—	91,9	4,6
Gemensamma kostnader		—	56,9	—
Summa			308,2	4,6

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
0,1	-	-	-	-	0,1	-	-	1 637,7
-	-	-	0,0	-	0,0	-	-	942,7
-	5,6	-	-	-	5,6	-	-	866,9
-	-	-	0,0	-	0,0	-	-	524,6
-	7,7	-	0,4	-	52,3	-	-	1 600,1
0,5	22,9	-	0,8	-	24,3	-	-	555,2
-	-	-	13,1	-	13,1	-	-	1 852,8
14,9	133,7	12,2	0,0	-	274,7	-	-	2 441,9
1,7	15,4	-	-	-	42,7	-	-	705,2
-	-	-	6,5	-	12,5	-	-	2 810,7
-	-	-	0,0	-	16,2	-	-	428,5
1,0	17,4	-	-	-	47,1	-	-	387,9
-	-	-	0,2	-	60,4	-	-	485,7
-	27,9	-	0,1	-	82,8	-	-	462,3
2,2	21,5	-	-	-	148,1	-	-	342,6
0,2	13,4	-	0,7	-	52,5	-	-	133,6
12,9	27,0	-	0,7	-	50,6	9,7	-	126,4
21,6	52,6	5,9	2,8	-	171,3	-	-	293,0
3,4	-	-	-	-	40,1	-	-	40,1
58,5	345,1	18,1	25,3	-	1 094,4	9,7	-	16 637,9
-	-	-	-	93,2	252,7	-	-	-
-	-	-	0,9	-	0,9	-	-	-
-	-	-	0,5	-	97,1	-	-	-
0,0	-	4,4	161,4	-	222,8	-	-	-
0,0	-	4,4	162,8	93,2	573,5	-	-	-

UTRIKESDEPARTEMENTET

1	2	3	4		5
			Utgifter (i tusentals kronor)		
			t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972–30.6.1973	
		Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹		
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1974					
Nationalkommittén (UD 1972: 01) för Förenta Nationernas befolkningskonferens	1974: 1	18,0	79,4		20,4
Delegationen (UD 1972: 02) för utveckling av folkrättens regler om humanitet i krig	2	–	–		29,9
Sakkunniga (UD 1972: 03) med uppdrag att företa en utredning angående Sveriges utvecklingssamarbete med u-länderna	3	–	34,7		14,4
Summa		18,0	114,1		64,7
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1973					
Sakkunniga (UD 1971: 01) för översyn av svenska bilaterala åtgärder ägnade att främja u-ländernas industrialisering	1973: 2	159,3	118,7		57,6
Utredningen (UD 1971: 02) rörande avgångsregler m. m. inom utrikesförvaltningen	3	80,5	69,1		10,4
Summa		239,8	187,8		68,0
Kostnader för kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.					
Beredningen för studiestöd och humanitärt bistånd till afrikanska flyktingar och nationella befrielse-rörelser				–	31,1
Summa				–	31,1

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1973		Beräknad totalkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseersättning	Tryckning	Konsultationer	Övriga administrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
9,9	-	-	0,2	25,0	134,9	327,4	40,0	520,3
1,6	2,5	-	0,5	-	34,5	15,5	8,0	58,0
-	-	-	0,1	-	49,2	63,6	30,0	142,8
11,5	2,5	-	0,8	25,0	218,6	406,5	78,0	721,1
9,5	19,7	34,9	0,6	-	241,0	0,3	-	400,6
-	-	-	-	-	79,5	1,8	-	161,8
9,5	19,7	34,9	0,6	-	320,5	2,1	-	562,4
0,1	-	-	-	-	31,2			
0,1	-	-	-	-	31,2			

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

1	2	3	4		5	
			Utgifter (i tusentals kronor)			
			t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972–30.6.1973		
	Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹				
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973						
Militära tjänstgöringsåldersutredningen (Fö 1965: 22)	1974: 1	2 447,2	382,5		94,8	
Marinens befälsutredning (Fö 1965: 23)	2	1 222,2	247,4		45,3	
1966 års värnpliktskommitté (Fö 1967: 23)	3	2 371,6	–		6,5	
Organisationskommittén (Fö 1970: 21) för region- musiken	8	605,3	397,5		100,5	
Summa		6 646,3	1 027,4		247,1	
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1974						
1967 års rekvisitions- och förfogandeutredning (Fö 1968: 19)	1974: 4	94,7	27,0		17,8	
Försvarets fredsorganisationsutredning (Fö 1968: 20)	5	524,5	285,8		122,3	
1968 års personalkategoriutredning (Fö 1969: 16)	6	871,2	246,3		126,8	
Utredningen (Fö 1970: 16) om befordringsförfarandet m. m. inom krigsmakten	7	108,5	27,0		29,0	
Utredningen (Fö 1970: 23) rörande systemet för förmåner åt värnpliktiga m. fl.	9	273,8	188,7		43,6	
Krigsmaktens förvaltningsutbildningsutredning (Fö 1971: 01)	10	116,5	116,8		78,5	
Ledningsgruppen (Fö 1971: 03) för fortsatt utveckling av försvarets planerings- och programbudgetsystem	11	72,7	127,8		–	
Militära pensionsåldersdelegationen (Fö 1971: 04)	12	64,6	56,5		18,5	
1972 års värnpliktsutredning (Fö 1972: 01)	13	17,1	204,8		112,8	
1973 års utredning (Fö 1973: 01) för översyn av lagen om vapenfri tjänst m. m.	14	–	–		–	
Summa		2 143,6	1 280,7		549,3	
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1973						
Försvarets materielanskaffningsutredning (Fö 1969: 17)	1972: 1	455,4	–		–	
Delegationen (Fö 1970: 20) för införande av nytt system för planering och budgetering inom försvaret	2	50,7	–		–	
Utredningen (Fö 1967: 24) om handräknings- värnpliktiga	1973: 4	1 128,4	17,0		2,7	
1969 års försvarsforskningsutredning (Fö 1970: 17)	9	442,0	45,5		66,2	
1969 års Skeppsholmsutredning (Fö 1970: 18)	10	73,1	–		–	
1969 års skyddsrumsutredning (Fö 1970: 19)	11	331,1	5,6		31,9	
1970 års försvarsutredning (Fö 1970: 22)	13	592,2	0,9		1,0	
Summa		3 072,9	69,0		101,8	

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1973		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
44,4	90,0	-	69,7	-	681,4	65,7	90,2	3 284,5
26,6	-	-	8,9	-	328,2	91,7	29,5	1 671,6
1,2	-	-	7,2	-	14,9	0,9	0,5	2 387,9
51,9	-	6,9	168,2	-	725,0	-	-	1 330,3
124,1	90,0	6,9	254,0	-	1 749,5	158,3	120,2	8 674,3
-	-	-	0,4	-	45,2	9,1	4,0	153,0
61,2	-	10,5	45,0	-	524,8	173,0	56,0	1 278,3
33,6	-	4,0	45,3	-	456,0	76,9	17,6	1 421,7
-	-	-	0,9	-	56,9	12,8	5,6	183,8
8,3	52,9	-	6,2	-	299,7	70,7	30,0	674,2
41,5	-	-	17,0	-	253,8	78,3	39,0	487,6
46,3	-	-	5,9	-	180,0	89,3	37,0	379,0
0,1	-	-	20,6	-	95,7	22,6	13,0	195,9
48,9	-	-	18,5	-	385,0	97,8	41,0	540,9
-	-	-	-	-	-	-	3,0	3,0
239,9	52,9	14,5	159,8	-	2 297,1	630,5	246,2	5 317,4
-	-	-	0,2	-	0,2	-	-	455,6
-	-	-	0,2	-	0,2	-	-	50,9
0,4	68,2	-	3,8	-	92,1	-	-	1 220,5
17,6	27,2	47,2	3,1	-	206,8	-	-	648,8
-	-	-	0,2	-	0,2	-	-	73,3
5,0	47,5	3,5	1,0	-	94,5	-	-	425,6
1,7	5,6	-	3,7	-	12,9	-	-	605,1
24,7	148,5	50,7	12,2	-	406,9	-	-	3 479,8

1	2	3	4	5
Kostnader från kommittéanslaget under budget- året 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Vissa utredningsuppdrag	—	—	170,6	—
Diverse personer	—	—	—	—
Gemensamma kostnader	—	—	—	—
Summa	—	—	170,6	—

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
-	-	84,7	0,8	200,0	456,1	-	-	456,1
-	-	-	-	-	-	18,4	-	18,4
-	-	-	-	-	-	13,7	-	13,7
-	-	84,7	0,8	200,0	456,1	32,1	-	488,2

2,11								
8,16								
7,88								
8,0								
5,18								
12,8								
-								
3,36								
2,55								
-								
2,141								
8,1								
1,8								
1,8								
4,0								
1,8								
5,131								
8,8								
5,78								
7,7								
7,12								
5,8								
8,5								
-								
0,3								
0,0								
-								
-								
-								
-								

SOCIALDEPARTEMENTET

1 Kommitténs benämning	2 Kom- mitténs nr i be- rättelsen	3 Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1972	4 1.7.1972–30.6.1973	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973				
Samarbetsorganet (S 1970: 29) för bekämpande av nar- kotikamissbruk	1974: 7	190,9	–	11,2
Hälsövrådsinspektörsutbildningsutredningen (S 1970: 34) (HVI)	12	91,8	–	31,8
1970 års utredning (S 1970: 38) om tandvårdsförsäkring	15	546,4	103,6	83,7
Arbetsgruppen (S 1970: 42) för översyn av reglerna till statsbidrag till särskolverksamheten	17	14,9	1,7	6,0
Fokusuutredningen (S 1972: 01)	20	–	2,4	21,2
Summa		844,0	107,7	153,9
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av 1974				
Kommittén (In 1954: 32) för akademiska sjukhuset i Uppsala utbyggande ³	1974: 1	–	–	–
Handikapputredningen (S 1968: 38)	2	1 519,6	31,6	56,7
Socialdepartementets sjukvårdsdelegation (S 1966: 39)	3	947,4	254,9	72,5
Nordisk medicinalstatistikkommitté (S 1967: 36) (NOMESKO) ³	4	–	–	–
Socialutredningen (S 1969: 29)	5	1 987,1	702,4	187,5
1968 års barnstugeutredning (S 1969: 31)	6	1 799,5	452,7	84,1
Fosterbarnsutredningen (S 1970: 30)	8	410,8	34,8	76,1
Samarbetskommittén (S 1970: 31) för social forskning	9	336,7	84,6	43,1
Sjukvårdskostnadsutredningen (S 1970: 32)	10	250,9	66,7	49,2
Hjälpmedelgruppen (S 1970: 33)	11	140,9	42,6	35,1
Arbetsmiljöutredningen (S 1970: 35)	12	564,1	185,7	151,2
Arbetsgruppen (S 1970: 36) rörande försöksverksamhet inom barn- och ungdomsvården (AFBU)	14	58,9	–	38,8
Pensionsålderskommittén (S 1970: 40)	16	392,6	114,6	87,3
Nykterhetsvårdens anstaltsutredning (S 1970: 43)	18	170,5	43,7	30,7
Yrkesskadeförsäkringskommittén (S 1971: 01)	19	117,4	188,1	52,7
Socialpolitiska bidragsutredningen (S 1972: 02)	21	–	24,1	8,2
Semesterutredningen (S 1972: 03)	22	–	–	2,5
Yrkesskadeförsäkringskommittén (S 1971: 01)	23	–	–	–
Bostadstilläggsgruppen (S 1973: 01)	24	–	–	6,9
Utredningen (S 1973: 02) ang. lokalisering av statens bakteriologiska laboratorium	25	–	–	9,6
Utredningen (1973: 03) om förslag till byggnads- program för lokaler för arbetarskyddsstyrelsen m. m.	26	–	–	–
Arbetsgruppen (S 1973: 04) för att undersöka pensions- frågorna för entreprenöranställda på fartyg	27	–	–	–
Bosättningsläneutredningen (S 1973: 05)	28	–	–	–
Sakkunnig (S 1973: 06) med uppdrag att utreda frågan om automatisk databehandling av medicinsk informa- tion vid karolinska sjukhuset	29	–	–	–

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1973		Beräknad totalkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer-sättning	Tryck-ning	Konsul-tationer	Övriga ad-ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
1,6	-	-	-	-	12,8	4,1	-	207,8
10,6	-	-	0,2	-	42,5	34,1	-	168,4
45,0	70,4	3,4	0,7	-	306,8	14,6	-	867,8
-	-	-	0,1	-	7,8	-	-	22,7
0,4	-	6,7	0,0	-	30,7	-	-	30,7
57,6	70,4	10,1	1,0	-	400,6	52,8	-	1 297,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-
3,9	8,7	-	0,2	-	101,1	54,3	30,0	1 705,0
2,1	-	-	-	-	329,5	112,7	59,0	1 448,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-
121,2	-	0,9	3,7	-	1 015,7	320,2	118,0	3 441,0
66,1	346,9	14,5	21,5	-	985,8	398,2	125,0	3 308,5
15,5	-	14,9	0,1	-	141,4	75,9	14,0	642,1
3,5	0,2	-	0,4	-	131,8	47,1	39,7	555,3
-	-	-	-	-	115,9	27,0	18,0	411,8
3,3	-	22,9	0,4	-	104,3	39,8	40,0	325,0
49,5	113,9	5,4	4,7	-	510,4	90,2	130,0	1 294,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-
2,9	-	-	-	-	41,7	11,8	7,0	119,4
52,0	-	-	0,3	-	254,2	80,6	30,0	757,4
22,5	-	-	0,6	-	97,5	27,1	30,0	325,1
11,4	0,1	-	0,2	-	252,5	72,9	29,0	471,8
-	-	-	0,5	-	32,8	53,7	8,6	95,1
0,1	-	9,9	0,2	-	12,7	16,9	5,0	34,6
-	-	-	-	-	-	15,6	9,5	25,1
-	-	5,3	-	-	12,2	110,5	10,9	133,6
2,1	-	-	-	-	11,7	16,3	8,9	36,9
-	-	-	-	-	-	12,8	0,6	13,4
-	-	-	-	-	-	0,1	-	0,1
-	-	-	-	-	-	-	9,3	9,3
-	-	-	-	-	-	16,5	14,3	30,8

1	2	3	4	5
Arbetsgruppen (S 1973: 07) för frågor rörande verksamheten för barn med behov av särskilda stödåtgärder m. m.	30	—	—	—
Barnmiljöutredningen (S 1973: 08)	31	—	—	—
Arbetsgruppen (S 1973: 09) rörande social information	32	—	—	—
Summa		8 696,4	2 226,5	992,2

Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1973

Utredningen (S 1970: 28) rörande yrkesskadeförsäkringens administration	1971: 6	55,2	3,1	1,9
Pensionsförsäkringskommittén (S 1964: 38)	1972: 1	886,3	—	—
1967 års folktandvårdsutredning (S 1966: 33)	2	374,3	—	—
Utredningen (S 1965: 21) rörande driftbokföring vid karolinska sjukhuset m. m.	1973: 5	905,9	101,1	35,8
Familjepolitiska kommittén (S 1966: 36)	6	1 603,7	0,1	16,8
Utredningen (S 1969: 30) om vissa sjukhusfonder m. m.	10	17,8	0,3	1,4
Sjukpenningutredningen (S 1970: 39)	21	131,5	4,7	28,9
Utredningen (S 1970: 41) om förbättrad samordning av sjukvården vid karolinska sjukhuset med viss annan sjukvård	23	7,9	0,4	5,3
Utredningen (S 1971: 02) om frågor av betydelse för samarbetet mellan stat och kommun beträffande de kommunala undervisningsjukhusen	27	105,8	47,8	44,0
Utredningen (S 1971: 03) angående forskningsverksamhet inom arbetsmiljöområdet, m. m.	28	21,8	—	7,1
Summa		4 110,2	157,3	138,4

Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.

Statens Handikappråd		222,6	51,9
Diverse myndigheter		2,2	—
Diverse firmor		—	—
Diverse personer		495,5	89,5
Gemensamma kostnader		2,4	—
Utestående reseförskott		—	—
Summa		717,9	141,4

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

³ Kostnaderna har bestridits med andra medel än kommittéanslaget

6	7	8	9	10	11	12	13	14
-	-	-	-	-	-	0,9	-	0,9
-	-	-	-	-	-	5,2	10,6	15,8
-	-	-	-	-	-	25,5	32,3	57,8
356,1	469,8	73,8	32,8	-	4 151,2	1 631,8	779,7	15 259,1
-	-	-	-	-	5,0	-	-	60,2
0,4	-	-	-	-	0,4	-	-	886,7
0,4	-	-	-	-	0,4	-	-	374,7
1,1	21,9	0,1	0,2	-	160,2	-	-	1 066,1
-	125,2	18,0	0,3	-	160,2	11,8	-	1 775,7
-	-	-	-	-	1,1	-	-	16,7
3,9	35,6	-	0,4	-	73,5	-	-	205,0
-	-	-	-	-	5,7	-	-	13,6
12,0	-	32,7	0,2	-	136,8	-	-	242,6
3,5	-	-	0,1	-	10,6	-	-	32,4
21,3	182,7	50,8	1,2	-	551,7	11,8	-	4 673,7
5,5	0,9	0,9	26,6	6,8	315,2	-	-	-
-	-	-	2,4	1 427,6	1 432,2	-	-	-
0,6	0,9	23,6	19,5	-	44,6	-	-	-
33,1	-	-	3,3	-	621,4	-	-	-
-	0,1	-	29,7	-	27,5	-	-	-
10,3	-	-	-	-	10,3	-	-	-
49,5	1,9	24,5	81,5	1 434,4	2 451,2	-	-	-

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

1 Kommitténs benämning	2 Kom- mitténs nr i be- rättelsen	3 Utgifter (i tusentals kronor)			5 Dagar- voden ¹
		t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972-30.6.1973		
			Lön m. m. ¹		
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973					
Utredningen (K 1969: 51) om stängselskyldighet vid järnväg	1973: 8	—	0,6	—	—
1968 års svenska öresundsdelegation (K 1969: 54)	9	223,2	2,1	0,8	56,0
Planerings- och utredningsuppgifter av teknisk art, bl. a. frågor rör. Öresundsförbindelserna (K 1971: 06)	24	57,9	106,3	—	10,4
Sakkunniga (K 1972: 09) för förhandling om frågor rör. fast förbindelse över Öresund m. m.	32	—	—	—	23,9
Summa		281,1	109,0	0,8	90,3
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av 1974					
Trafikpolitiska delegationen (K 1965: 38)	1973: 1	217,6	52,4	—	17,4
Hamnutredningen (K 1966: 40)	2	1 071,2	19,1	—	53,6
Väggkostnadsutredningen (K 1966: 41)	3	947,4	47,5	—	730,9
Svenska sakkunniga (K 1967: 37) inom Nordisk kommitté för trafiksäkerhetsforskning (NKT)	4	58,6	1,3	—	11,4
Nordisk kommitté (K 1967: 38) för transportekonomisk forskning (NKTF)	5	214,8	5,3	—	28,1
Flygtrafikledningskommittén (K 1967: 44)	6	1 257,5	41,4	—	76,2
Motorredskapsutredningen (K 1968: 53)	7	421,6	37,5	—	29,5
Befälsbemanningsutredningen (K 1970: 29)	10	157,7	102,6	—	53,1
Trafikolycksstatistikkommittén (K 1970: 30)	11	812,4	31,7	—	198,4
Trafikbullenutredningen (K 1970: 33)	12	1 164,9	245,0	—	150,7
Arbetsgruppen (K 1970: 34) för upprättande av dispositionsplan för viss del av Nedre Norrmalm i Stockholm	13	134,0	16,0	—	7,4
1969 års vägutredning (K 1970: 35)	14	59,7	41,7	—	21,2
Trafikplaneringsutredningen (K 1970: 41)	15	453,6	138,6	—	81,0
Sjöräddningsutredningen (K 1970: 42)	16	131,7	55,6	—	5,6
Utredningen (K 1970: 43) ang. åtgärder mot övergivna fartyg m. m.	17	74,1	0,9	—	30,3
Utredningen (K 1970: 44) om mönstring av sjömän	18	78,7	122,5	—	39,0
Utredningen (K 1970: 45) om samordning av lotsningen i Göteborgsområdet	19	12,0	—	—	16,5
Kollektivtrafikutredningen (K 1971: 01)	20	12,0	61,1	—	276,0
Nordiskt trafiksäkerhetsråd (K 1971: 02) (NTR)	21	6,5	0,6	—	18,9
Nordisk ämbetsmannakommitté (K 1971: 04) för transportfrågor	22	2,8	—	—	3,1
Svenska sakkunniga (K 1971: 05) inom Nordisk kommitté för vägtrafiklagstiftning (NKV)	23	14,1	2,7	—	20,7
Sakkunniga (K 1972: 01) för att leda visst utrednings- och utvecklingsarbete i fråga om metoder för märkning av olja i fartyg	25	—	—	—	16,6
Sakkunniga (K 1972: 03) med uppdrag att utreda vissa frågor beträffande Göta kanal	26	—	26,4	—	20,4

6	7	8	9	10	11	12	13	14
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	1.7-31.12.1973		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
						Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
2,0	-	-	-	-	2,6	0,1	-	2,7
32,0	-	142,8	0,4	-	233,3	-	-	456,5
-	-	-	-	-	116,7	46,3	20,0	240,9
5,7	-	-	0,1	-	29,7	14,9	-	44,6
39,7	-	142,8	0,5	-	382,3	61,3	20,0	744,7
4,9	-	-	0,6	-	75,3	-	-	292,9
7,0	-	-	0,6	-	80,3	7,1	5,0	1 163,6
10,0	-	-	20,6	-	809,0	198,0	100,0	2 054,4
6,1	-	2,0	-	-	20,8	17,5	1,0	97,9
10,3	0,6	-	7,5	7,0	58,8	15,0	10,0	298,6
3,0	-	80,3	0,5	-	201,4	37,9	105,0	1 601,8
1,7	-	-	-	-	68,7	25,6	12,4	528,3
10,4	-	0,4	0,6	-	167,1	48,0	27,5	400,3
7,6	-	-	18,9	-	256,6	89,6	45,0	1 203,6
92,4	10,0	138,5	5,1	-	641,7	238,8	60,0	2 105,4
-	-	1,4	-	-	24,8	15,0	25,0	198,8
9,0	-	24,9	-	-	96,8	6,0	28,0	190,5
24,7	143,5	77,8	10,4	-	476,0	77,5	55,0	1 062,1
0,8	-	-	0,1	-	62,1	20,4	11,5	225,7
1,9	-	-	-	-	33,1	4,5	10,0	121,7
5,0	-	-	0,3	-	166,8	53,6	35,7	334,8
-	-	-	-	-	16,5	2,6	2,7	33,8
40,1	-	-	125,6	-	502,8	249,8	125,0	889,6
7,9	-	-	-	-	27,4	16,5	5,0	55,4
1,9	-	-	0,1	-	5,1	8,2	3,0	19,1
15,7	-	-	-	-	39,1	3,6	1,5	58,3
1,2	-	42,3	-	-	60,1	-	50,0	110,1
2,1	0,2	-	-	-	49,1	-	2,0	51,1

1	2	3	4	5
Utredningen (K 1972:04) med uppgift att utreda vissa frågor i anslutning till den långsiktiga vägplaneringen m. m.	27	—	12,2	—
Utredningen (K 1972:05) om den fortsatta lokaliseringen av flygverksamheten på Bromma flygplats (ULF)	28	—	85,1	25,9
Leasingutredningen (K 1972:06)	29	—	—	0,5
Utredningen (K 1972:07) av vissa trafikpolitiska frågor	30	—	—	15,7
Utredningen (K 1972:08) för översyn av lagstiftningen om arbets- och vilotid i vägtrafik	31	—	25,0	9,1
Flaggutredningen (K 1973:01) (FU)	33	—	—	—
Sakkunnig (K 1973:02) med uppdrag att utreda frågan om tjänstebrevsrätt för icke statliga organ	34	—	—	—
Sakkunniga (K 1973:03) med uppdrag att utreda vissa frågor rörande det allmänna kommunikationsväsendets anpassning till de handikappades behov	35	—	—	—
Fartygsmiljöutredningen (K 1973:04)	36	—	—	—
Sakkunniga (K 1973:05) med uppdrag att utreda luftfartsverkets organisation m. m.	37	—	—	—
Sakkunniga (K 1973:06) att ingå i en delegation för att t. v. samordna uppbyggnaden av det framtida flygkontrollsystemet	38	—	—	—
Utredning (K 1973:07) av vissa trafiksäkerhetsfrågor	39	—	—	—
Sakkunnig (K 1973:08) för översyn av avgifterna i postverkets tidningsrörelse	40	—	—	—
Summa		7 302,9	1 172,2	1 957,2

Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1973

Svenska ledamöterna av nordisk vägtrafikkommitté (K 1961:24)	933,2	—	—	1,8
Utredningen (K 1965:43) ang. befordran av farligt gods på väg	351,6	0,3	—	19,3
Svårfartarsutredningen (K 1967:35)	428,2	-1,7	—	1,8
Utredningen (K 1967:40) om oljeledning	141,4	8,0	—	16,6
Flygarbetsutredningen (K 1968:49)	391,7	1,5	—	44,7
Körkortsutredningen (K 1968:54)	275,1	—	—	—
Bussbidragsutredningen (K 1969:59)	161,3	6,1	—	11,0
Arbetsgruppen (K 1969:60) för översyn av bestämmelserna ang. typ- och registreringsbesiktning av fordon	549,3	—	—	9,4
Utredningen (K 1970:31) rör. företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken	193,0	0,5	—	2,0
Arbetsgruppen (K 1970:32) för undersökning av behovet av väderleksinformation	61,8	—	—	31,0
Transportstödsberedningen (K 1970:38)	202,1	—	—	—
Arbetsgruppen (K 1970:39) för översyn av utbildningsplaner för ny flygtrafikledarskola	30,5	0,8	—	13,5
Simulatorgruppen (K 1970:40)	138,1	1,7	—	14,8
Ledningsgruppen (K 1971:03) för planering av den nya flygtrafikledarskolan i Sturup	119,3	—	—	11,3
Summa		3 976,6	17,2	177,2

6	7	8	9	10	11	12	13	14
3,3	-	-	-	-	15,5	20,9	15,0	51,4
10,1	-	-	0,1	-	121,2	94,0	-	215,2
0,0	-	-	-	-	0,5	27,3	16,8	44,6
-	-	-	0,2	-	15,9	117,5	90,0	223,4
0,0	-	-	-	-	34,1	34,2	20,0	88,3
-	-	-	-	-	-	9,5	12,0	21,5
-	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5
-	-	-	-	-	-	-	9,9	19,4
-	-	-	-	-	-	7,3	92,0	99,3
-	-	-	-	-	-	-	2,0	2,0
-	-	-	-	-	-	-	10,0	10,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-
277,1	154,3	367,6	191,2	7,0	4 126,6	1 455,8	989,1	13 874,4
-	-	-	-	-	1,8	-	-	935,0
3,3	1,2	-	-	-	24,1	-	-	375,7
-	18,2	0,4	-	-	18,7	-	-	446,9
-	8,9	-	-	-	33,5	-	-	174,9
9,8	28,7	-	-	-	84,7	-	-	476,4
-	17,8	-	-	-	17,8	-	-	292,9
3,3	-	39,5	1,9	-	61,8	-	-	223,1
-	-	-	-	-	9,4	-	-	558,7
0,9	-	-	-	-	3,4	-	-	196,4
-	8,2	-	-	-	39,1	-	-	100,9
-	-	4,6	-	-	4,6	-	-	206,7
1,1	-	-	-	-	15,4	-	-	45,9
-	-	35,5	0,1	-	52,1	-	-	190,2
1,7	-	84,7	0,3	-	98,0	-	-	217,3
20,1	83,0	164,7	2,3	-	464,4	-	-	4 441,0

1	2	3	4	5
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				2,8
Diverse myndigheter			—	—
Diverse firmor			—	1,01
Diverse personer			-1,0	—
Gemensamma kostnader			1,5	0,9
Utestående reseförskott			—	—
	Summa		0,5	0,9

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
-	-	-	-	91,0	91,0	-		
-	-	57,7	-	-	57,7	-		
-	-	28,3	-1,3	-	26,0	-		
-	1,7	-4,4	19,1	-	18,8	19,4		
4,5	-	-	-	-	4,5	-		
4,5	1,7	81,6	17,8	91,0	198,0	19,4		

30,8	8,1	2,502	14,741					
31,0	7,1	2,487	13,714					
80,7	44,0	2,281	10,100					
2,1	-	10,7	1,1					
23,8	-	-	2,1					
24,2	-	-	2,2					
43,0	2,8	-	2,2					
220,7	123,0	2,881	14,741					
27,8	11,1	1,673	1,712					
2,8	1,2	2,0	2,2					
-	-	-	2,2					
114,2	201,1	2,929	1,712					
2,8	1,000	2,282	2,2					
23,0	1,7	1,981	2,2					
44,4	22,1	2,288	2,2					
34,0	2,28	2,729	2,2					
10,4	13,89	2,219	2,2					
-	-	2,2	2,2					
22,8	20,4	2,001	1,1					
26,8	0,0	1,124	1,1					
21,2	0,1	1,09	1,1					
49,2	202,1	2,227	1,1					
63,0	2,28	2,220	1,1					
6,1	2,2	2,2	1,1					
18,9	212,2	2,229	2,2					
108,6	200,9	2,241	2,2					
22,4	20,2	1,022	2,2					
14,1	-	-	2,2					
44,2	22,8	2,2	2,2					
18,8	-	-	2,2					

FINANSDEPARTEMENTET

1 Kommitténs benämning	2 Kom- mitténs nr i be- rättelsen	3 4 5 Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972–30.6.1973	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973				
Skatteutredningen (Fi 1970: 61) om periodiskt understöd 1974: 14		203,3	1,8	36,6
Utredningen (Fi 1970: 62) om meritvärdet av anställning inom biståndsverksamheten i u-länder, m. m.	15	68,8	1,7	31,0
Budgetutredningen (Fi 1970: 64)	16	598,1	44,0	86,7
Utredningen (Fi 1970: 76) om insyn i utländskt bankföretag	21	19,0	–	5,1
Pensionsadministrationsutredningen (Fi 1972: 01)	31	–	–	23,8
Utredningen (Fi 1972: 03) om representation för de anställda i bankinstitutens styrelser	33	–	–	24,5
1972 års tullagstiftningssakkunniga (Fi 1972: 05)	35	–	89,5	43,0
	Summa	889,2	137,0	250,7
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1974				
Markdelegationen (K 1957: 30) ³	1974: 1	1 422,4	117,1	97,6
Utredningen (Fi 1959: 37) om universitetens egendomsförvaltning	2	65,6	16,5	2,6
Utredningen (Fi 1965: 26) om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av vissa fondmedel	3	–	–	–
Alkoholpolitiska utredningen (Fi 1966: 33)	4	1 992,9	391,1	114,5
Fondbörsutredningen (Fi 1967: 32)	5	757,7	109,0	61,5
Förhandlingsutredningen (C 1968: 16) ⁴	6	198,1	71,7	22,0
Lönesystemutredningen (C 1968: 17) ⁴	7	326,8	55,1	44,4
Byggnadsindexkommittén (Fi 1968: 43)	8	667,7	85,6	34,0
Traktamentsbeskattningsutredningen (Fi 1969: 53)	9	332,9	137,9	19,4
Utredningen (Fi 1969: 54) för utveckling av system med differentierade lönekostnadspålägg	10	55,3	–	–
1968 års kapitalmarknadsutredning (Fi 1969: 59)	11	210,7	70,4	25,8
1969 års punktskatteutredning (Fi 1970: 57)	12	123,4	0,9	36,6
Arbetsgruppen (Fi 1970: 58) för utredning av vissa frågor rörande tullpackhuskarlslagen	13	10,6	0,2	21,2
Delegationen (Fi 1970: 67) för förvaltningsdemokrati	17	392,7	202,1	49,2
Utredningen (Fi 1970: 69) om företagets uppgiftsplikt	18	233,0	94,2	63,0
Utredningen (Fi 1970: 70) rörande förhållandet mellan bankgiro och postgiro	19	4,0	9,9	6,1
Hemvistsakkunniga (Fi 1970: 71)	20	219,9	121,5	16,9
Företagsskatteberedningen (Fi 1970: 77)	22	234,4	200,9	108,6
Realisationsvinstkommittén (Fi 1970: 79)	23	162,5	90,4	25,4
Utredningen (Fi 1971: 01) om beskattning av utländska artister	24	–	–	14,1
Datasamordningskommittén (Fi 1971: 03)	25	58,1	152,6	44,3
Sakkunniga (Fi 1971: 04) med uppdrag att verkställa översyn av den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen	26	–	–	18,8

6	7	8	9	10	11	12	13	14
Reser-sättning	Tryck-ning	Konsul-tationer	Övriga ad-ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	1.7-31.12.1973		Beräknad to-talkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
						Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
-	43,6	-	0,2	-	82,2	-	-	285,5
1,2	-	-	-	-	33,9	17,6	-	120,3
5,3	33,2	1,4	10,2	-	180,8	33,1	-	812,0
-	-	-	-	-	5,1	-	-	24,1
-	-	-	-	-	23,8	-	-	23,8
1,7	4,5	-	0,1	-	30,8	0,5	0,7	32,0
3,5	-	-	0,3	-	136,3	66,7	-	203,0
11,7	81,3	1,4	10,8	-	492,9	117,9	0,7	1 500,7
0,6	0,1	67,4	12,0	47,4	342,2	90,2	31,7	1 886,5
0,8	0,5	-	-	-	19,6	4,9	13,5	103,6
-	-	-	-	-	-	-	3,7	3,7
45,1	53,5	-	2,1	-	606,3	203,3	77,2	2 879,7
5,7	-	-	0,1	-	176,3	63,5	66,5	1 064,0
0,1	-	-	-	-	93,8	16,5	11,5	319,9
-	-	-	1,9	-	101,4	-	8,0	436,2
-	-	-	0,3	-	119,9	36,2	21,0	844,8
8,0	-	-	-	-	165,3	76,3	52,9	627,4
-	-	-	-	-	-	-	-	55,3
1,0	30,4	-	-	-	127,6	21,3	12,2	371,8
-	0,1	-	-	-	37,6	5,3	6,8	173,1
1,5	-	-	-	-	22,9	11,1	7,5	52,1
8,7	8,5	-	0,7	-	269,2	98,3	61,2	821,4
-	-	-	-	-	157,2	204,8	32,7	627,7
-	-	-	-	-	16,0	2,6	1,0	23,6
2,3	-	-	0,2	-	140,9	48,9	22,5	432,2
4,5	0,3	0,5	0,9	-	315,7	77,7	41,0	668,8
-	-	6,4	0,1	-	122,3	39,9	15,0	339,7
1,2	-	-	-	-	15,3	37,9	19,0	72,2
3,8	-	184,3	2,7	-	387,7	140,2	153,5	739,5
3,8	-	-	-	-	22,6	22,0	38,0	82,6

1	2	3	4	5
Mervärdeskatteutredningen (Fi 1971: 05)	27	13,0	6,7	32,4
Föreningsskatteutredningen (Fi 1971: 06)	28	—	2,8	17,0
Livförsäkringsskattekommittén (Fi 1971: 07)	29	27,7	104,0	54,1
Kommunalekonomiska utredningen (Fi 1971: 08)	30	25,3	175,5	60,3
1972 års skatteutredning (Fi 1972: 02)	32	—	137,4	80,4
Styrelserepresentationsutredningen (Fi 1972: 04)	34	—	5,0	23,2
Utredningen (Fi 1972: 06) om underställning av avtal	36	—	—	—
1972 års pressutredning (Fi 1972: 07)	37	—	71,1	44,6
Bostadsskattekommittén (Fi 1972: 08)	38	—	11,4	59,9
Sakkunnig (Fi 1972: 09) med uppdrag att utreda kvinnornas situation inom den statligt lönerulerade offentliga förvaltningen	39	—	52,4	8,2
Utredningen (Fi 1973: 01) om säkerhetsåtgärder m. m. i skatteprocessen	40	—	16,2	1,7
Sakkunnig (Fi 1973: 02) med uppdrag att utreda frågan om förvaltningen av Drottningholms kungsgård	41	—	—	—
Sakkunnig (Fi 1973: 03) med uppdrag att se över uppgiftsfördelningen m. m. mellan statskontoret, Statskonsult AB och DAFA	42	—	—	—
Sakkunnig (Fi 1973: 04) med uppdrag att företa en översyn av lagen om straff för varusmuggling och därmed sammanhängande frågor	43	—	—	—
1973 års myntkommitté (Fi 1973: 05)	44	—	—	—
Summa		7 534,7	2 509,6	1 207,8
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1973				
Fastighetstaxeringskommittéerna (Fi 1967: 35)	1971: 6	1 503,9	0,1	—
Riksskatteverkskommittén (Fi 1970: 66)	15	16,4	3,0	—
Upphandlingskommittén (Fi 1969: 60)	1972: 9	294,5	—	-0,6
Bilskatteutredningen (Fi 1966: 29)	1973: 4	2 002,7	2,2	-0,1
Tullagstiftningskommittén (Fi 1966: 32)	5	718,7	6,5	—
Utredningen (C 1967: 11) om städningen vid statliga myndigheter ⁴	7	817,2	5,9	8,0
Utredningen (Fi 1967: 33) om det skatterättsliga fastighetsbegreppet	9	170,5	31,0	14,2
1969 års översyn (Fi 1970: 59) av klassificeringsgrunder för fast maskinanläggning	18	102,7	1,2	3,0
Delegation (Fi 1970: 63) för lokalisering av statlig verksamhet	22	394,5	3,9	6,5
Skatteutjämningsrevisionen (Fi 1970: 74)	28	328,8	—	20,8
Hundskatteutredningen (Fi 1970: 80)	32	38,8	—	22,0
1971 års fastighetstaxeringsutredning (Fi 1970: 81)	33	448,5	157,2	38,7
Summa		6 837,2	211,0	112,5
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Diverse personer			231,9	5,4
Utestående reseförskott			—	—
Gemensamma kostnader			24,6	1,5
Summa			256,5	6,9

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

³ Kommittén överflyttad från kommunikationsdepartementet fr. o. m. 1.7.1967

⁴ Kommittén överflyttad från civildepartementet fr. o. m. 1.7.1969

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

1	2	3	4		5
			Utgifter (i tusentals kronor)		
			t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972–30.6.1973	
Kommitténs nr i be- rättelsen			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹	
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973					
Kommittén (U 1968: 44) för television och radio i utbildningen	1974: 6	1 002,1	139,1		45,1
Lärarytbildningskommittén (U 1970: 44)	16	1 888,6	332,2		143,2
1969 års radioutredning (U 1970: 49)	20	548,9	222,1		68,6
Kärobligatorieutredningen (U 1970: 64)	28	319,1	127,1		22,9
Länsskolnämndsutredningen (U 1970: 66)	29	251,6	164,7		46,4
Kommittén (U 1970: 67) för frågor rör. demokratisering av utbildningsväsendet	30	232,7	200,2		26,2
U-landsforskningsutredningen (U 1971: 03)	33	180,7	221,6		111,2
Kartläggningsgruppen (U 1971: 10)	36	—	—		—
Operautredningen (U 1972: 01)	40	—	104,7		44,5
Utredningen (U 1973: 02) rör. Nämnden för svensk språkvård	49	—	—		—
Summa		4 423,7	1 511,7		508,1
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1974					
Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté (E 1945: 30) ^a	1974: 1	—	—		—
Lokal- och utrustningsprogramkommittéerna (E 1965: 54) för universitet och högskolor	2	5 316,8	567,5		231,6
Utredningen (E 1965: 55) rör. sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet	3	1 814,8	117,7		23,5
1965 års musei- och utställningssakkunniga (E 1966: 52)	4	1 337,8	209,1		96,4
Reklamutredningen (K 1967: 43)	5	2 609,6	351,9		181,3
Dataarkiveringskommittén (U 1968: 48)	7	621,7	138,9		34,2
Sakkunniga (U 1968: 49) för förhandling om avtalsreglering av upphovsrättsliga frågor på undervisningsområdet	8	66,2	—		4,5
Konstnärsutbildningssakkunniga (U 1968: 52)	9	861,7	87,3		36,4
1968 års kyrkohandbokskommitté (U 1969: 44) ³	10	350,9	127,6 ⁵		—
1968 års utbildningsutredning (U 1969: 47)	11	4 416,5	985,3		333,0
1968 års studiemedelsutredning (U 1969: 48)	12	709,2	199,8		52,1
1968 års litteraturutredning (U 1969: 49)	13	1 507,6	287,3		53,6
Kommittén (U 1969: 51) för studiestöd åt vuxna	14	497,1	239,6		35,7
Filmutredningen (U 1969: 52)	15	794,0	150,7		87,3
Universitetsrestaurangkommittén (U 1970: 46)	17	464,3	299,5		31,5
1969 års psalmkommitté (U 1970: 47) ³	18	197,1	58,5 ⁵		—
Kommittén (U 1970: 48) för medicinsk teknik i Linköping	19	17,9	—		6,2
Sakkunnig (U 1970: 54) för utredning av förfarandet vid professorstillsättning m. m.	21	131,1	18,3		45,3
Särskilt uppdrag (U 1970: 55) åt förutvarande statsministern T. Erlander	22	98,2	67,4		4,5

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1973		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
24,0	-	2,8	12,5	-	223,3	3,9	-	1 229,3
50,8	158,1	-	25,7	-	710,1	130,5	-	2 729,2
10,6	-	1,3	18,5	-	321,4	90,9	-	961,2
6,8	9,1	0,6	3,1	-	169,6	28,3	1,0	518,0
27,9	-	4,5	5,4	-	249,0	63,4	5,3	569,3
90,3	-	2,2	28,6	-	347,6	201,7	-	782,0
16,6	2,9	1,5	15,9	3,7	373,1	68,4	30,0	652,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	0,0	-	149,2	12,5	-	161,7
-	-	-	-	-	-	9,3	-	9,3
227,0	170,1	12,9	109,7	3,7	2 543,3	499,1	36,3	7 612,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-
97,1	1,2	12,9	76,6	-	987,0	349,2	150,0	6 803,0
11,6	-	2,2	6,4	-	161,4	39,7	15,0	2 030,9
12,3	102,2	0,1	12,6	-	432,8	115,9	50,0	1 936,5
14,4	136,1	92,9	0,3	-	776,9	166,8	165,0	3 718,3
12,5	-	25,8	0,5	-	211,9	86,3	40,0	959,9
0,2	-	1,0	-	-	5,7	11,9	7,0	90,8
1,8	-	0,0	3,1	-	128,6	27,6	3,0	1 020,9
46,9	-	-	25,9	-	200,6	30,6	13,0	595,1
10,1	360,6	75,3	50,0	-	1 914,1	365,9	49,0	6 745,5
30,7	2,0	3,9	6,4	-	294,9	122,0	17,6	1 143,7
28,5	262,0	59,7	10,9	18,0	720,3	93,2	94,5	2 415,6
13,0	-	2,3	6,1	-	296,7	107,6	55,0	956,4
17,6	28,7	0,8	6,0	-	291,0	157,9	20,0	1 262,9
42,2	14,1	28,1	133,0	47,3	595,7	319,3	84,0	1 463,3
47,9	-	-	27,5	-	133,9	13,9	33,0	377,9
-	-	-	-	-	6,2	-	-	24,1
4,7	-	-	2,1	-	70,4	12,3	54,2	268,0
-	-	-	-	-	71,9	5,1	-	175,2

1	2	3	4	5
Kommittén (U 1970: 56) för försöksverksamhet med vuxenutbildning	23	1 046,7	93,1	31,6
Organisationskommittén (U 1970: 59) för riksinter-natskolor	24	54,7	—	14,8
Organisationskommittén (U 1970: 60) för högre musik-utbildning	25	681,5	273,2	119,1
Organisationskommittén (U 1970: 62) för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland	26	1 136,3	—	—
Utredningen (U 1970: 63) om skolans inre arbete	27	1 759,6	1 794,8	202,3
Sameutredningen (U 1970: 68)	31	85,5	291,6	36,6
Kommittén (U 1971: 01) för fortbildning av journa-lister	32	50,4	1,8	27,1
1971 års bibelkommitté (U 1971: 05) för Gamla tes-tamentet	34	54,4	88,5 ⁵	—
Uppsala domkyrkas restaureringskommitté (U 1971: 09) ⁴	35	—	—	—
Sakkunnig (U 1971: 11) för att utarbeta förslag till restaurering av Vadstena klosterkyrka	37	0,2	18,4	2,7
Utredningen (U 1971: 13) angående den fortsatta verksamheten med radio och television inom ut-bildningsväsendet	38	22,7	212,7	13,5
Ämbetsmannakommittén (U 1971: 14) för nordiskt kul-turellt samarbete	39	12,6	0,9	6,5
Forskningsrådsutredningen (U 1972: 02)	41	—	80,9	20,0
Studiereutredningen (U 1972: 03)	42	—	72,8	8,9
Kompetenskommittén (U 1972: 04)	43	—	287,3	46,5
Sakkunnig (U 1972: 05) för utredning rör. studerande-hälsövrården	44	—	26,7	11,0
Utredningen (U 1972: 06) om skolan, staten och kom-munerna	45	—	317,8	36,4
Bibelkommissionen (U 1972: 07) ³	46	—	198,0 ⁵	—
Folkhögskoleutredningen (U 1972: 08)	47	—	19,3	2,6
1973 års betygsutredning (U 1973: 01)	48	—	23,0	0,2
Obligatoriekommittén (U 1973: 03)	50	—	—	—
Utredningen (U 1973: 04) rör. radionämndens organisa-tion m. m.	51	—	—	—
1973 års expertgrupp för konstutbildning (U 1973: 05)	52	—	5,8	0,9
Läromedelsorganisationskommittén (U 1973: 06)	53	—	—	—
Tidningsfilmingskommittén (U 1973: 07)	54	—	—	—
Sakkunnig (U 1973: 08) för översyn av utbildningen vid journalisthögskolorna	55	—	—	—
Dansarutredningen (U 1973: 09)	56	—	—	—
Sakkunnig (U 1973: 10) för att utreda förutsätt-ningarna för att insamla material för en kontinuer-lig, samlad redovisning av den s. k. kyrkliga fi-nansförmögenhetens samtliga kostnader och intäkter ³	57	—	—	—
Summa		26 717,1	7 713,0	1 837,8

Kommittéer som avslutat sin verksamhet före in-gången av 1973

Konsertbyråutredningen (E 1963: 45)	1972: 1	477,9	—	—
Filmcensurutredningen (E 1965: 56)	1970: 6	495,3	—	—
Kompetensutredningen (E 1966: 56)	1971: 2	2 830,6	0,1	2,7
Läromedelsutredningen (E 1967: 50)	1973: 7	1 485,9	0,7	—
Pedagogikutredningen (U 1968: 47)	1972: 4	516,3	—	—
Organisationskommittén (U 1968: 54) för behandling av vissa frågor rör. jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor	5	331,2	-0,3	—
1968 års beredning (U 1969: 50) om stat och kyrka	1973: 16	1 622,1	72,9	36,1
Svenska ESRO-kommittén (U 1970: 20)	19	947,9	14,7	24,3
1971 års sakkunniga (U 1971: 06) för översättning av				

6	7	8	9	10	11	12	13	14
16,1	82,6	2,7	15,5	820,6	1 062,1	568,4	36,5	2 713,7
1,5	-	-	-	-	16,3	9,8	2,0	82,8
85,6	5,5	0,1	31,1	-	514,7	208,9	102,0	1 507,1
-	-	-	-	450,0	450,0	0,5	-	1 586,8
248,3	18,4	12,3	109,7	-	2 385,7	634,4	280,0	5 059,7
43,7	0,2	5,6	15,4	-	393,2	70,8	27,3	576,8
8,2	-	-	-	-	37,2	20,4	-	108,0
13,7	-	-	4,7	-	106,9	24,9	21,0	207,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,0	-	-	0,8	-	22,9	15,0	-	38,1
4,0	-	-	3,4	-	233,5	86,9	48,4	391,5
26,9	-	-	0,6	-	34,9	18,8	11,0	77,3
6,1	-	-	1,4	-	108,5	109,6	72,0	290,1
12,2	-	-	1,1	-	94,9	31,2	23,2	149,3
15,1	0,0	0,6	2,6	-	352,0	167,0	90,0	609,0
1,4	-	-	0,1	-	39,2	25,8	12,0	77,0
17,1	0,0	-	26,8	-	398,1	415,6	220,0	1 033,7
8,0	-	-	42,0	-	248,0	169,4	102,0	519,4
3,9	-	-	-	-	25,8	87,8	55,0	168,6
1,0	-	-	0,1	-	24,4	80,8	21,3	126,5
-	-	-	-	-	-	-	25,0	25,0
-	-	-	-	-	-	8,2	5,8	14,0
-	-	-	-	-	6,7	44,6	32,4	83,7
-	-	-	-	-	-	70,1	43,0	113,1
-	-	-	-	-	-	-	25,0	25,0
-	-	-	-	-	-	-	1,9	1,9
-	-	-	-	-	-	4,5	16,0	20,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-
905,3	1 013,6	326,3	622,7	1 335,9	13 855,0	4 898,6	2 123,1	47 593,8
-	-	-	0,0	-	0,0	-	-	477,9
-	-	-	0,9	-	0,9	-	-	496,2
1,0	-44,4	-	0,3	-	-40,4	11,4	-	2 801,6
-	5,5	-	0,1	-	6,3	-	-	1 492,2
0,4	-	-	-	-	0,4	4,1	-	520,8
-	-	-	-	-	-0,3	-	-	330,9
7,8	285,7	11,1	11,4	-	425,1	0,0	-	2 047,2
6,4	-	-	1,9	-	47,2	-	-	995,1

1	2	3	4	5
Nya testamentet	43	252,4	107,2 ⁵	—
Organisationskommittén (U 1970: 58) för dialekt- och ortsnamnsarkiven m. m.	1971: 8	9,0	—	—
Utredningen (U 1970: 61) om musikaliska akademien	1973: 31	9,9	—	1,7
Praktikcentrumkommittén (U 1970: 65)	35	189,4	—	—
Organisationskommittén (U 1971: 02) för social forskning	1972: 9	102,8	—	—
Organisationskommittén (U 1971: 04) för bibliotekarieutbildning i Borås	1973: 41	420,6	82,9	57,1
Organisationskommittén (U 1971: 07) för Nordiskt kulturellt samarbete	1972: 10	30,0	1,8	—
Utredningen (U 1971: 12) rör. Vetenskapsakademiens institutioner	1973: 47	8,6	—	36,3
Summa		9 442,4	172,8	158,2
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Forskningsberedningen		160,4	95,8	25,8
Antagningsnämnd vid bibliotekshögskolan		—	1,2	—
Diverse myndigheter m. m.			207,8	—
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			443,2	298,9
Gemensamma kostnader			39,3	—
Utstående reseförskott			—	—
Summa		160,4	787,3	324,7

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

³ Kostnaderna har bestridits med förskott ur kyrkofonden

⁴ Kostnaderna har bestridits av andra medel än kommittéanslaget

⁵ I beloppet ingår även dagarvoden

6	7	8	9	10	11	12	13	14
3,0	-	-	30,6	-	140,8	-	-	534,0
-	-	-	0,2	-	0,2	-	-	9,4
0,3	-	-	-	-	2,0	-	-	11,9
0,2	-	-	-	-	0,2	-	-	189,6
0,4	-	-	-	-	0,4	-	-	103,2
33,3	-	3,7	46,2	-	223,1	0,1	-	420,7
-	-	-	-	-	1,8	-	-	31,8
12,2	13,5	-	0,1	-	62,2	-	-	70,8
62,0	260,3	14,8	61,1	-	729,1	15,6	-	10 533,3
7,5	-	-	1,7	-	130,7	6,6	-	297,7
-	-	-	7,8	-	9,0	0,9	-	9,9
-	6,0	199,4	0,2	1 022,9	1 424,2	582,1	-	2 006,3
54,0	107,2	2,1	47,5	-	156,8	9,1	-	165,9
0,1	242,8	122,9	3,0	-	1 163,9	208,4	-	1 372,3
8,8	13,8	-	272,7	11,0	333,8	128,8	-	462,6
70,4	369,8	324,4	332,9	1 033,9	3 227,2	935,9	-	4 323,5

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

1	2	3	4		5
			Utgifter (i tusentals kronor)		
Kommitténs benämning	Kommitténs nr i berättelsen	t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972–30.6.1973		
			Lön m. m. ¹	Dagavvoden ¹	
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under år 1973					
Skogspolitiska utredningen (Jo 1966: 28)	1974: 2	521,3	4,9	66,2	
Kommittén (Jo 1970: 22) för planering av turist- anläggningar och friluftsområden	7	1 599,5	197,9	110,8	
Sakkunnig (Jo 1972: 03) för vissa överläggningar rörande Hjälmarens reglering	18	–	–	11,7	
Sakkunnig (Jo 1973: 01) med uppdrag att se över statens naturvårdsverks organisation	20	–	65,6	5,2	
Sakkunnig med uppdrag (Jo 1973: 05) om att förhandla om riktlinjer för en organisation för totalisator- verksamhet vid trav- och galopptävlingar m. m.	24	–	–	5,6	
Summa		2 120,8	268,4	199,5	
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av år 1974					
Trädgårdsnäringsutredningen (Jo 1959: 29)	1974: 1	13,9	–	5,4	
Lokal- och utrustningsprogramkommittén (Jo 1966: 31) för jordbrukets högskolor	3	251,0	–	48,5	
Jaktmarksutredningen (Jo 1968: 31)	4	681,5	131,0	26,3	
Fiskerinäringsutredningen (Jo 1968: 32)	5	279,7	–	87,8	
Miljökontrollutredningen (Jo 1970: 20)	6	1 010,8	188,8	52,1	
Sambbruksutredningen (Jo 1970: 24)	8	202,1	–	39,3	
Fiskeadministrativa utredningen (Jo 1970: 25)	9	143,4	–	76,3	
Naturvårdskommittén (Jo 1970: 28)	10	248,6	101,9	40,8	
Organisationskommittén (Jo 1970: 30) i anledning av veterinärhögskolans och statens veterinär- medicinska anstalts omlokalisering (OKV)	11	457,9	125,6	78,9	
Fritidsbåutredningen (Jo 1970: 33)	12	262,7	129,7	61,1	
Utredningen (Jo 1971: 01) rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall m. m.	13	1 915,8	99,8	47,7	
Utredningen (Jo 1971: 06) om kontrollanstalterna på jordbrukets område	14	57,7	2,3	74,8	
Utredningen (Jo 1971: 08) rörande kostnaderna för miljövården	15	69,7	185,0	42,7	
Utredningen (Jo 1972: 01) om spridning av kemiska medel	16	25,7	2,5	70,4	
Miljöforskningsutredningen (Jo 1972: 02)	17	–	35,8	52,8	
1972 års jordbruksutredning (Jo 1972: 04)	19	–	151,8	73,9	
Jästutredningen (Jo 1973: 02)	21	–	–	8,5	
Förhandlingsgruppen (Jo 1973: 03) för renskötsel- anläggningar (FFR)	22	–	–	10,9	
Genbankutredningen (Jo 1973: 04)	23	–	35,3	–	
1973 års skogsutredning (Jo 1973: 06)	25	–	–	–	
Summa		5 620,5	1 189,5	898,2	

6	7	8	9	10	11	12	13	14	
							1.7-31.12.1973		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13).
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12		
5,9	2,5	0,5	1,6	-	81,6	132,8	-	735,7	
43,7	58,4	380,2	6,3	-	797,5	78,2	76,0	2 551,2	
3,6	-	-	-	-	15,4	0,3	2,5	18,2	
-	-	-	-	-	70,9	22,6	2,0	95,5	
-	-	-	-	-	5,7	-	-	5,7	
53,2	60,9	380,7	7,9	-	971,1	233,9	80,5	3 406,3	
-	-	-	-	-	5,4	-	13,0	32,3	
3,8	-	-	-	-	52,3	18,1	8,2	329,6	
8,0	-	16,6	0,0	-	181,9	80,9	39,8	984,1	
14,9	-	-	-	-	102,7	35,4	18,0	435,8	
2,1	58,2	-	-	-	301,2	48,3	7,0	1 367,3	
5,6	-	-	-	-	44,9	2,9	62,0	311,9	
24,6	-	-	-	-	101,0	28,7	17,8	290,9	
2,0	-	-	0,9	-	145,7	63,3	21,1	478,7	
6,2	-	117,0	17,4	-	345,2	107,5	39,5	950,1	
8,8	4,4	-	2,1	-	206,2	89,9	43,0	601,8	
1,8	0,3	-	0,1	-	149,7	40,5	20,0	2 126,0	
7,9	-	-	0,0	-	85,0	39,2	17,5	199,4	
1,6	-	-	7,3	-	236,5	155,2	92,0	553,4	
8,2	-	-	-	-	81,1	23,8	17,3	147,9	
2,2	-	-	0,2	-	90,9	40,6	20,5	152,0	
1,1	-	3,3	0,1	-	230,2	87,8	157,0	475,0	
-	-	-	-	-	8,5	15,7	13,5	37,7	
-	-	-	-	-	10,9	22,0	17,0	49,9	
0,9	-	-	-	-	36,2	40,3	19,1	95,6	
-	-	-	-	-	-	5,7	21,0	26,7	
99,7	62,9	136,9	28,1	-	2 415,5	945,8	664,3	9 646,1	

1	2	3	4	5
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av år 1973				
Skogsbruksutredningen (Jo 1963: 26)		900,7	0,1	—
Utredningen (Jo 1968: 27) rörande grunderna för taxesättningen vid vissa anstalter på jordbrukets område		8,5	—	—
Nationalkommittén (Jo 1970: 27) för 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön		3 675,3	722,5	50,9
Utredningen (Jo 1970: 31) om inrättande av en fältstation i Skara		117,8	2,2	37,2
1971 års Svalövsutredning (Jo 1971: 02)		90,6	3,4	47,9
Utredningen (Jo 1971: 03) rörande trav- och galoppsporten		60,7	—	29,8
	Summa	4 853,6	728,2	165,8
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Miljövärdberedningen			174,3	11,1
Diverse myndigheter			—	—
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			2,5	0,6
Gemensamma kostnader			5,6	—
Utestående reseförskott			—	—
	Summa		182,4	11,7

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
3,9	22,3	—	0,3	—	26,5	0,4	—	927,6
0,1	—	—	—	—	0,1	—	—	8,6
129,1	315,3	28,5	6 494,8	672,5	8 413,5	41,1	—	12 129,9
0,1	2,2	—	—	—	41,8	—	—	159,6
16,4	—	—	—	—	67,7	—	—	158,3
4,7	3,0	—	0,3	—	37,9	—	—	98,6
154,3	342,8	28,5	6 495,4	672,5	8 587,5	41,5	—	13,482,6
8,8	—	—	1,8	—	196,1	—	—	138,9
0,9	—	30,0	—	108,9	100,9	—	—	11,0
7,9	—	100,0	—	—	—	—	—	9,1
0,9	1,7	—	1,0	—	—	—	—	4,7
4,7	—	—	—	—	—	—	—	—
23,2	1,7	130,0	2,8	108,9	460,7	—	—	—

HANDELSDEPARTEMENTET

1	2	3	4		5
			Utgifter (i tusentals kronor)		
Kommitténs benämning	Kommitténs nr i berättelsen	t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972–30.6.1973		Dagavoden ¹
			Lön m. m. ¹		
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973					
Butiksetableringsutredningen (H 1968: 07)	1974: 1	432,2	21,6		61,1
Varudeklarationsutredningen (H 1972: 01)	6	20,5	62,9		37,8
Kontrollstationen för oljelagringsprogrammet (H 1972: 06)	9	–	–		19,2
Summa		452,7	84,5		118,1
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1974					
Patentpolicykommittén (H 1969: 10)	1974: 2	84,7	–		27,3
Distributionsutredningen (H 1970: 14)	3	453,4	260,6		51,7
Försörjningsberedskapsutredningen (H 1971: 01)	4	211,0	80,6		68,4
Affärstidsnämnden (H 1971: 03)	5	74,3	6,3		37,1
1972 års lotteriutredning (H 1972: 03)	7	–	137,9		24,4
Låssmedsutredningen (H 1972: 04)	8	–	–		5,9
Översyn av patent- och registreringsverkets besvärsavdelning (H 1973: 01)	10	–	–		–
Summa		823,4	485,4		214,8
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1973					
Exportfrämjandeutredningen (H 1970: 12)	1973: 3	245,1	5,5	–	0,6
Resegarantiutredningen (H 1971: 02)	6	97,5	–		–
Organisationskommittén (H 1972: 02) för konsumentverket	9	–	46,5		50,3
Summa		342,6	52,0		49,7
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.					
Diverse myndigheter m. m.			–		–
Diverse personer			28,4		–
Gemensamma kostnader			0,8		–
Utestående reseförskott					–
Summa			29,2		

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1973		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13).
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övrida ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
-	-	-	5,0	-	87,8	34,5	-	554,5
4,8	-	26,3	0,4	-	132,1	47,5	-	200,1
-	-	-	-	-	19,2	14,7	-	33,9
4,8	-	26,3	5,4	-	239,1	96,7	-	788,5
0,6	-	-	1,2	-	29,1	36,6	2,0	152,4
14,5	-	153,5	6,8	-	487,2	201,8	125,0	1 267,4
5,9	22,0	5,1	0,3	-	182,2	33,3	15,0	441,5
3,3	-	348,5	0,8	-	396,0	170,8	75,0	716,1
0,1	-	-	0,1	-	162,5	59,7	29,0	251,2
0,7	-	-	0,0	-	6,7	20,9	5,0	32,6
-	-	-	-	-	-	-	2,0	2,0
25,1	22,0	507,1	9,2	-	1 263,7	523,1	253,0	2 863,2
-	-	-	0,0	-	4,9	-	-	250,0
-	-	-	-	-	97,5	-	-	195,0
-	-	0,4	26,5	-	123,7	-	-	123,7
-	-	0,4	26,5	-	226,1	-	-	568,7
-	-	-	-	181,0	181,0	-	-	-
-	-	-	-	-	28,4	-	-	-
-	-	-	0,0	-	0,8	-	-	-
0,5	-	-	-	-	0,5	-	-	-
0,5	-	-	0,0	181,0	210,7	-	-	-

INRIKESDEPARTEMENTET

1 Kommitténs benämning	2 Kom- mitténs nr i be- rättelsen	3 Utgifter (i tusentals kronor)		
		t. o. m. 30.6.1972	4 1.7.1972–30.6.1973	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under år 1973				
Servicekommittén (In 1968: 16)	1974: 5	880,5	126,0	92,6
Saneringsutredningen (In 1970: 26)	8	869,1	143,0	64,6
Industricentrautredningen (In 1970: 33)	11	180,5	96,6	15,5
Utredningen (In 1972: 01) om arbetstillstånd för sjömän	16	–	–	20,6
Byggarbetsgruppen (In 1972: 05)	20	–	–	28,8
Summa		1 930,1	365,6	222,1
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid in- gången av år 1974				
Låneunderlagsgruppen (In 1966: 27)	1974: 1	1 000,7	33,5	37,2
Expertgruppen (In 1967: 24) för regional utrednings- verksamhet	2	3 730,0	588,9	105,4
Delegationen (In 1967: 30) för bostadsfinansiering	3	530,8	28,9	36,8
Expertgruppen (In 1968: 14) för utredningsverksamhet i arbetsmarknadsfrågor	4	362,7	141,3	26,1
1968 års lokaliseringsutredning (In 1969: 20)	6	405,2	–	23,8
Invandrarutredningen (In 1969: 22)	7	1 022,8	296,6	73,2
Expertgruppen (In 1970: 28) för vissa zigenarfrågor	9	579,3	169,2	28,1
Utredningen (In 1970: 30) rörande ökad anställnings- trygghet och vidgad behörighet för arbetsdomstolen	10	566,0	310,6	102,5
Sveriges internationella byggnadskommitté (In 1970: 34)	12	38,6	–	21,4
Boendeutredningen (In 1970: 36)	13	391,6	391,0	50,6
Svenska sakkunniga (In 1971: 01) i nordiskt samarbets- organ för Nordkalottfrågor	14	8,6	–	20,7
Arbetsrättskommittén (In 1971: 03)	15	29,6	218,4	72,9
Utredningen (In 1972: 02) om regionalpolitiska styr- medel	17	–	117,8	32,2
Bostadsfinansieringsutredningen (In 1972: 03)	18	–	43,0	22,5
Kommittén (In 1972: 04) för översyn av arbetsmarknads- utbildningen	19	–	65,2	20,9
Utredningen (In 1973: 01) om politisk propaganda på arbetsplatser	21	–	12,8	1,7
Summa		8 665,9	2 417,2	676,0
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av år 1973				
Utlänningsutredningen (In 1963: 37)	1973: 1	995,5	50,1	32,9
Byggarbetskraftsutredningen (In 1968: 19)	7	431,0	13,4	27,6
Utredningen (In 1969: 19) om förhandlingsrätt för arbetstagarorganisation beträffande pensionerade medlemmar	8	182,9	–	–

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1973		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ¹	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
1,3	-	-	4,5	-	224,4	41,2	8,0	1 154,1
9,7	-	15,2	1,7	-	234,2	18,2	-	1 121,5
5,6	26,8	-	1,1	-	145,6	0,8	-	326,9
5,4	-	-	-	-	26,0	20,0	-	46,0
-	-	-	0,3	-	29,1	0,9	-	30,0
22,0	26,8	15,2	7,6	-	659,3	81,1	8,0	2 678,5
2,1	0,2	28,5	11,5	-	113,0	17,9	10,0	1 141,6
56,8	49,4	113,8	23,4	253,0	1 190,7	583,4	90,0	5 594,1
3,4	-	-	0,4	-	69,5	38,6	8,0	646,9
7,7	-	-	2,4	-	177,5	81,7	10,0	631,9
-	-	-	0,1	-	23,9	-	7,5	436,6
12,3	26,0	131,0	6,5	-	545,6	235,7	100,7	1 904,8
25,1	-	-	1,7	-	224,1	86,7	35,0	925,1
23,7	39,8	0,4	4,3	-	481,3	110,6	60,0	1 217,9
27,6	-	-	-	-	49,0	10,2	6,8	104,6
15,8	-	39,0	12,3	-	508,7	216,9	92,5	1 209,7
3,6	-	-	-	-	24,3	67,2	40,0	140,1
14,6	-	1,5	0,4	-	307,8	121,8	41,2	500,4
13,5	1,2	-	4,4	-	169,1	109,4	50,0	328,5
3,6	-	-	-	-	69,1	71,6	47,5	188,2
8,4	-	-	2,9	-	97,4	83,2	75,0	255,6
0,1	-	-	-	-	14,6	35,4	20,0	70,0
218,3	116,6	314,2	70,3	253,0	4 065,6	1 870,3	694,2	15 296,0
3,2	49,3	-	-	-	135,5	10,6	-	1 141,6
2,4	108,6	10,1	-	-	162,1	-	-	593,1
-	14,3	-	0,8	-	15,1	-	-	198,0

1	2	3	4	5
Utredningen (In 1969: 24) rörande den skyddade sysselsättningen	11	863,6	31,8	9,9
Sakkunnig (In 1969: 25) för utredning rörande statens ekonomiska stöd till allmänna samlingslokaler	12	73,9	9,2	—
Glesbygdsutredningen (In 1970: 27)	14	1 038,6	58,3	43,4
Utredningen (In 1970: 29) rörande arbetsförmedlingen inom vissa yrkesområden m. m.	16	279,6	1,1	1,1
Byggkonkurrensutredningen (In 1970: 31)	18	384,3	8,9	24,7
Paritetslåneutredningen (In 1970: 32)	19	259,6	25,5	24,5
Sakkunnig (In 1971: 02) för inventering av forskningsresultat, statistik m. m. rörande välfärdsutvecklingen i Sverige	24	76,0	1,0	0,7
Summa		4 585,0	199,3	164,8
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Diverse myndigheter			—	—
Diverse personer			72,5	4,7
Gemensamma kostnader			40,2	—
Utestående reseförskott			—	—
Summa			112,7	4,7

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
0,3	10,5	-	0,6	-	53,1	-	-	916,7
-	-	-	0,3	-	9,5	-	-	83,4
19,2	81,8	0,1	4,2	-	207,0	0,2	-	1 245,8
-	-	-	-	-	2,2	4,4	-	286,2
-	75,1	5,7	0,5	-	114,9	0,7	-	499,9
3,8	-	-	0,2	-	54,0	-	-	313,6
-	0,1	-	0,3	-	2,1	0,2	-	78,3
28,9	339,7	15,9	6,9	-	755,5	16,1	-	5 356,6
-	-	85,0	-	-	85,0	-	-	-
-	-	-	-	-	77,2	-	-	-
-	39,0	-	108,0	-	187,2	-	-	-
12,3	-	-	-	-	12,3	-	-	-
12,3	39,0	85,0	108,0	-	361,7	-	-	-

CIVILDEPARTEMENTET

1	2	3	4		5
			Utgifter (i tusentals kronor)		
			t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972–30.6.1973	
			Lön m. m. ¹	Dagar- voden ¹	
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973					
Exekutionsväsendets organisationsnämnd (In 1965: 29) (EON)	1974: 3	6 795,6	1 365,5		80,6
Nordiska kommunalrättskommittén (C 1970: 27)	7	58,5	110,8		15,2
Utredningen (C 1973: 07) rörande distriktsindelning m. m. inom exekutionsväsendet	21	–	–		–
Summa		6 854,1	1 476,3		95,8
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1974					
Göteborgsutredningen (In 1963: 49)	1974: 1	87,7	–		18,9
Landstingens arkivutredning (In 1964: 26)	2	217,1	5,2		5,7
Riksnämnden (K 1968: 57) för kommunal beredskap	4	249,3	0,8		29,8
Bygglagutredningen (K 1969: 55)	5	1 309,6	309,9		60,9
Rådgivande expertgruppen (C 1970: 24) för fysisk riksplanering	6	534,7	1,4		8,1
Länsberedningen (C 1970: 28)	8	637,8	322,6		54,5
Utredningen (C 1970: 29) om den kommunala demokratin	9	385,4	221,3		26,2
Kommunallagsutredningen (C 1970: 30)	10	107,7	48,6		29,4
Utredningen (C 1972: 01) rörande miljöproblem m. m. i vissa industriområden	11	1,9	116,4		35,4
Utredningen (C 1972: 02) rörande vattenkraftsutbyggnader i södra Norrland och norra Svealand	12	–	33,2		25,1
Utredningen (C 1973: 01) för vissa uppgifter avseende den allmänna kartläggningen	15	–	–		–
Summa		3 531,2	1 059,4		294,0
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1974					
Utredningen (C 1970: 25) ang. säkerhetsföreskrifter rörande hissar och rulltrappor	1973: 7	17,4	3,2		5,8
Kommittén (C 1970: 31) för den partiella omorganisationen av den statliga länsförvaltningen	1972: 6	69,8	–		0,3
Utredningen (C 1970: 32) om södra Sveriges skogsindustri	7	159,3	–		–
Diverse myndigheter		–	–		–
Diverse firmor		–	–		–
Diverse personer		–	40,3		6,5
Gemensamma kostnader		–	–2,2		–
Utestående reseförskott		–	–		–
Summa		246,5	41,3		12,6

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1973		Beräknad totalkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Resersättning	Tryckning	Konsultationer	Övriga administrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
43,9	0,1	7,2	137,9	-	1 635,2	393,3	-	8 824,1
10,3	-	-	1,6	-	137,9	35,3	0,3	231,7
-	-	-	-	-	-	199,9	-	199,9
54,2	0,1	7,2	139,5	-	1 773,1	628,5	0,3	9 256,0
3,7	-	-	0,6	-	23,2	4,8	4,0	119,7
2,2	-	156,4	-	-	169,5	1,1	3,4	391,1
2,8	-	-	-	-	33,4	4,3	9,0	296,0
20,7	-	0,2	5,3	22,0	419,0	144,2	134,0	2 006,8
2,0	3,2	0,2	587,9	-	602,8	-	7,4	1 144,9
48,0	-	-	6,1	-	431,2	137,4	71,0	1 277,4
11,3	97,4	53,3	7,2	50,0	466,7	141,0	51,5	1 044,6
-	-	-	-	-	78,0	36,5	30,5	252,7
14,0	-	-	4,4	78,5	248,7	167,8	100,0	518,4
13,2	0,1	1,1	2,1	230,0	304,8	96,3	115,0	516,1
-	-	-	-	-	-	0,9	2,0	2,9
117,9	100,7	211,2	613,6	380,5	2 777,3	734,3	527,8	7 570,6
-	0,1	-	-	-	9,1	-	-	26,5
-	-	-	-	-	0,3	-	-	70,1
-	-	-	1,6	-	1,6	-	-	160,9
-	-	-	0,2	-	0,2	-	-	0,2
-	-	100,0	-	-	100,0	109,9	-	209,9
2,2	0,5	-	-	-	49,5	0,1	-	49,6
-	1,7	-	1,5	-	1,0	3,2	-	4,2
5,5	-	-	-	-	5,5	-	-	5,5
7,7	2,3	100,0	3,3	-	167,2	113,2	-	526,9

INDUSTRIDEPARTEMENTET

1	2	3	4		5
			Utgifter (i tusentals kronor)		Dagarvoden ¹
			t. o. m. 30.6.1972	1.7.1972–30.6.1973	
Kommitténs benämning	Kommitténs nr i berättelsen			Lön m. m. ¹	
Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1973					
Delegationen (I 1970: 17) för de mindre och medelstora företagen	1974: 5	396,4	173,2		43,3
Metallmanufakturutredningen (I 1970: 19)	7	235,8	144,8		19,2
Utredningen (I 1972: 05) angående den tillämpade beteendevetenskapliga arbetslivsforskningen	16	–	65,1		15,2
Summa		632,2	383,1		77,7
Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1974					
Koncentrationsutredningen (Fi 1962: 37) ⁴	1974: 1	3 157,3	181,4		24,7
Kraftledningsinträngsutredningen (Fi 1969: 52) ³	2	89,3	–		–
Företagsdemokratidelegationen (Fi 1969: 64) ³	3	1 191,0	363,2		31,8
Närförläggningsutredningen (I 1970: 16)	4	1 060,9	–		74,3
Grafiska kommittén (I 1970: 18)	6	237,5	110,8		31,3
Installationsbranschutredningen (I 1970: 21)	8	325,2	268,1		23,5
Elutredningen (I 1971: 01)	9	24,8	73,2		10,6
Dataindustriutredningen (I 1971: 02)	10	206,8	349,0		35,9
Delegationen (I 1971: 03) för samordning av utredningsverksamheten rörande verkstadsindustrin	11	35,5	–		11,2
1972 års FFV-utredning (I 1972: 02)	12	5,7	104,7		60,5
Energiplaneringsutredningen (I 1972: 03)	13	16,1	336,1		40,3
Petroindustriutredningen (I 1972: 04)	14	–	116,6		–
Pyroteknikutredningen (H 1972: 05) ⁵	15	–	10,6		7,6
1972 års försöksdjursutredning (I 1972: 06)	17	–	46,1		21,6
Utredningen (I 1972: 07) rörande vissa frågor inom järn- och stålområdet	18	–	0,4		12,1
Utredningen (I 1972: 08) om högaktivt avfall från kärnkraftverk	19	–	–		–
Delegationen (I 1973: 01) för informationssystemet	20	–	19,3		0,9
Organisationskommittén (I 1973: 02) för statens industriverk och SIFU	21	–	3,0		–
Delegationen (I 1973: 03) för naturgasfrågor	22	–	–		–
Organisationskommittén (I 1973: 04) för Sveriges geologiska undersökning	23	–	–		–
Teknikupphandlingskommittén (I 1973: 05)	24	–	–		–
Programkommittén (I 1973: 06) för utarbetande av förslag till forsknings- och utvecklingsprogram inom energiområdet	25	–	–		–
Summa		6 350,1	1 982,5		386,3
Kommittéer som avslutat sin verksamhet före ingången av 1973					
1968 års utredning (Fi 1969: 49) ³ om rörtransport av olja och gas	1973: 2	506,1	2,2		18,5
Havsresursutredningen (Fi 1969: 57) ³	4	248,6	3,5		20,3

6	7	8	9	10	11	12	13	14
						1.7-31.12.1973		Beräknad to- talkostnad t. o. m. 31.12.1973 (summa av kolumnerna 3, 11, 12 och 13)
Reseer- sättning	Tryck- ning	Konsul- tationer	Övriga ad- ministrativa kostnader	Bidrag till myndighet, institution m. m.	Summa ²	Verkställda utgifter 1.7-31.10 ²	Beräknade utgifter 1.11-31.12	
69,4	73,1	21,8	7,8	85,4	474,0	117,5	-	987,9
17,1	0,2	107,1	3,6	-	291,9	122,4	-	650,1
0,7	-	-	1,3	-	82,4	52,5	57,1	192,0
87,2	73,3	128,9	12,7	85,4	848,3	292,4	57,1	1 830,0
1,6	-	9,0	0,0	-	216,8	76,0	40,0	3 490,1
0,1	19,0	10,0	-	-	29,1	-	18,0	136,4
51,9	17,8	0,0	3,8	-	468,5	158,8	91,8	1 910,1
5,5	-	520,6	-	-	600,4	67,2	47,0	1 775,5
0,8	-	208,6	5,0	-	356,4	62,5	49,0	705,4
3,3	-	129,7	2,1	-	426,7	94,0	50,0	895,9
9,1	-	4,1	1,2	-	98,3	61,1	18,4	202,6
105,8	34,5	162,9	17,6	5,0	710,6	254,5	129,0	1 300,9
1,0	-	-	-	-	12,2	31,4	56,0	135,1
22,3	-	723,4	10,1	-	921,1	313,4	145,0	1 385,2
3,0	-	1,0	6,5	-	386,9	203,5	60,0	666,5
5,2	-	0,9	10,2	-	132,9	102,9	93,8	329,6
-	0,2	-	-	-	18,4	22,4	12,4	53,2
8,7	-	-	0,9	-	77,3	76,4	73,3	227,0
3,3	-	0,4	0,1	-	16,4	18,7	62,1	97,2
0,4	-	-	0,1	-	0,5	1,5	75,0	77,0
0,2	-	-	-	-	20,3	68,0	161,3	249,6
-	-	-	0,5	-	3,6	83,3	25,0	111,9
0,4	-	-	-	-	0,4	-	10,0	10,4
0,3	-	-	-	-	0,3	30,9	40,0	71,2
-	-	-	-	-	-	-	6,0	6,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-
222,9	71,5	1 770,6	58,1	5,0	4 497,1	1 726,5	1 263,1	13 836,8
-	-	26,8	0,3	-	47,8	-	-	553,9
0,1	-	3,9	0,1	-	27,9	-	-	276,5

1	2	3	4	5
Samarbetsutredningen (Fi 1969: 58) ³	1971: 5	720,9	—	—
Delegationen (I 1970: 15) för samordning av den statliga läkemedelsproduktionen	1973: 6	38,3	—	—
Utredningen (I 1970: 20) om möbelindustrin	11	222,4	18,5	—
Organisationskommittén (I 1972: 01) för rymdverksamhet	16	5,0	0,9	19,5
Summa		1 741,3	25,1	58,3
Kostnader från kommittéanslaget under budgetåret 1972/73 för sakkunniga biträden inom departementet m. m.				
Näringspolitiska rådet			—	—
Delegationen för forskning rörande kärnkraftens säkerhets- och miljöfrågor			—	21,2
Dispensnämnden för arbetstagarrepresentation			—	—
Byggbranschrådet			—	—
Branschrådet för skogsindustrin			—	—
Diverse myndigheter			41,1	—
Diverse firmor			—	—
Diverse personer			41,8	27,7
Gemensamma kostnader			12,4	—
Utestående reseförskott			—	—
Summa			95,3	48,9

¹ I beloppet ingår lönekostnadspålägg

² Hyreskostnaderna för kommittéer samt vissa andra icke närmare beräknade lokal- och expenskostnader, såsom städning, telefon m. m. (överslagsmässigt ca 2 milj. kr. för samtliga departement) bestrids från anslaget Gemensamma ändamål för statsdepartementen

³ Kommittén överflyttad från finansdepartementet fr. o. m. den 1 juli 1969

⁴ Kommittén överflyttad från finansdepartementet fr. o. m. den 1 april 1971

⁵ Kommittén överflyttad från handelsdepartementet fr. o. m. den 1 oktober 1973

6	7	8	9	10	11	12	13	14
-	51,7	-	0,3	-	52,0	-	-	772,9
-	-	0,0	-	-	0,0	-	-	38,3
-	-	4,5	-	-	23,0	-	-	245,4
-	-	-	-	-	20,3	5,8	-	31,1
0,1	51,7	35,2	0,7	-	171,0	5,8	-	1 918,1
-	-	-	-	-	-	0,4	-	0,4
0,6	-	-	-	-	21,8	-463,3	475,0	33,5
-	-	-	-	-	-	-	15,0	15,0
-	-	-	-	-	-	-	22,8	22,8
-	-	-	-	-	-	-	3,5	3,5
3,0	-	394,8	-	1 748,4	2 187,3	76,3	-	2 263,6
-	-	93,1	-	-	93,1	-	-	93,1
-	-	-	-	-	69,5	27,1	10,0	106,6
0,1	-	-	6,2	-	18,6	1,7	-	20,3
9,0	-	-	-	-	9,0	-	-	9,0
12,7	-	487,9	6,2	1 748,4	2 399,3	-358,2	526,3	2 567,4

Betänkanden utkomna från trycket under år 1973

Statens offentliga utredningar 1973

Kronologisk förteckning

1. Litteraturen i skolan. U.
2. Högskolan. U.
3. Högskolan. Sammanfattning. U.
4. Fastighetstaxering. Fi.
5. Museerna. U.
6. Data och näringspolitik. I.
7. Trygghet i anställningen. In.
8. Radio i utveckling. U.
9. Fortsatt uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. U.
10. Reklam III. TV-reklamfrågan. U.
11. Reklam IV. Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer. U.
12. Försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning. U.
13. Snyltningsbrott och sjukförsäkringsmissbruk. Ju.
14. Mål och medel i skogspolitiken. Jo.
15. Kommunal planering och detaljhandel. H.
16. Samhället och filmen. Del 3. U.
17. Teknisk översyn av studiemedelssystemet. U.
18. Styrelserepresentation för bankanställda. Lagteknisk översyn. Fi.
19. TRU:s försöksverksamhet 1967-1972. U.
20. Varudeklaration - ett medel i konsumentpolitiken. H.
21. Svensk ekonomi fram till 1977. Fi.
22. Utsökningsbalk. Utsökningsrätt XII. Ju.
23. Bättre överblick över lagar och andra bestämmelser. Ju.
24. Boendeservice 7. In.
25. Unga lagöverträdare III. Ju.
26. Lag och rätt i grundskolan. Ju.
27. Sanering III. In.
28. Styrelserepresentation för anställda i statliga myndigheter. Fi.
29. Järn- och metallmanufakturindustrin under 70-talet. I.
30. Järn- och metallmanufakturindustrin under 70-talet. Bilagor. I.
31. Revision av vattenlagen. Del 3. Vattenförbund. Ju.
32. Vägtrafiken - kostnader och avgifter. K.
33. Ränta och restavgift på skatt m. m. Fi.
34. Flygvapnets befäl. Fö.
35. Kriminologisk forskning. Ju.
36. Miljövårdens informationssystem. Förslag och motiv. Jo.
37. Miljövårdens informationssystem. Statskontorets förstudie. Jo.
38. Personal för krigsmaktens förvaltningsverksamhet. Fö.
39. God inkassosed. Ju.
40. Civilförsvarsförmåner. Fö.
41. Forskning för utveckling. U.
42. Utbildning av lärarutbildare. U.
43. Budgetreform. Fi.
44. Budgetreform. Bilagor. Fi.
45. Budgetreform. Stabiliseringspolitiska bilagor. Fi.
46. Budgetreform. Den statliga budgetens regionala effekter. Fi.
47. Högskolornas förvaltning. U.
48. Skolans regionala ledning. U.
49. Unga lagöverträdare IV. Ju.
50. Bostäder 1974-76. In.
51. Skadestånd V. Skadestånd vid personskada. Ju.
52. Turism och rekreation i Sverige. Jo.
53. Samhället och filmen. Del 4. Slutbetänkande. U.
54. Professorstillsättning. U.
55. Beteendevetenskaplig arbetslivsforskning. I.
56. Trygghet i anställningen. Del 2. In.
57. Förslag till bokföringslag. Ju.
58. Högskoleutbildning. Hälso- och sjukvårdslinje. Social servicelinje. Medicinsk assistentlinje. Arbetsterapeut- och sjukgymnastlinje. U.
59. Högskoleutbildning. Juristlinje. Förvaltningslinje. Sociallinje. U.
60. Fondbörsen. Fi.

Statens offentliga utredningar 1973

Systematisk förteckning

Siffrorna inom klammer betecknar utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.

Justitiedepartementet

Snyltningsbrott och sjukförsäkringsmissbruk. [13]
 Utsökningsbalk. Utsökningsrätt XII. [22]
 Bättre överblick över lagar och andra bestämmelser. [23]
 1956 års klientundersökning rörande ungdomsbrottslingar. 1. Unga lagöverträdare III. [25] 2. Unga lagöverträdare IV. [49]
 Lag och rätt i grundskolan. [26]
 Revision av vattenlagen. Del 3. Vattenförbund. [31]
 Kriminologisk forskning. [35]
 God inkassosed. [39]
 Skadestånd V. Skadestånd vid personskada. [51]
 Förslag till bokföringslag. [57]

Försvarsdepartementet

Flygvapnets befäl. [34]
 Personal för krigsmaktens förvaltningsverksamhet. [38]
 Civilförsvarsförmåner. [40]

Kommunikationsdepartementet

Vägrafiken – kostnader och avgifter. [32]

Finansdepartementet

Fastighetstaxering. [4]
 Styrelserepresentation för bankanställda. Lagteknisk översyn. [18]
 Svensk ekonomi fram till 1977. [21]
 Styrelserepresentation för anställda i statliga myndigheter. [28]
 Ränta och restavgift på skatt m. m. [33]
 Budgetutredningen 1. Budgetreform. [43] 2. Budgetreform. Bilagor. [44] 3. Budgetreform. Stabiliseringspolitiska bilagor [45] 4. Budgetreform. Den statliga budgetens regionala effekter. [46]
 Fondbörsen. [60]

Utbildningsdepartementet

Litteraturen i skolan. Separat bilagedel 4 till litteraturutredningens huvudbetänkande. [1]
 1968 års utbildningsutredning. 1. Högskolan. [2] 2. Högskolan. Sammanfattning. [3] 3. Försöksverksamhet med yrkesteknisk högskoleutbildning. [12] 4. Högskolornas förvaltning. [47]

Museerna. [5]
 Radio i utveckling. [8]
 Fortsatt uppsökande verksamhet för cirkelstudier inom vuxenutbildningen. [9]
 Reklamutredningen. Reklam III. TV-reklamfrågan. [10] Reklam IV. Reklamens kostnader och bestämningsfaktorer. [11]
 Samhället och filmen. Del 3. [16] Samhället och filmen. Del 4. Slutbetänkande. [53]
 Teknisk översyn av studiemedelssystemet. [17]
 TRU:s försöksverksamhet 1967–1972. [19]
 Forskning för utveckling. [41]
 Utbildning av lärarutbildare. [42]
 Skolans regionala ledning. [48]
 Professorstillsättning [54]
 Högskoleutbildning. Hälso- och sjukvårdslinje. Social servicelinje. Medicinsk assistentlinje. Arbetsterapeut- och sjukgymnastlinje. [58]
 Högskoleutbildning. Juristlinje. Förvaltningslinje. Sociallinje. [59]

Jordbruksdepartementet

Mål och medel i skogspolitiken. [14]
 Miljökontrollutredningen. 1. Miljövårdens informationssystem. Förslag och motiv. [36]
 2. Miljövårdens informationssystem. Statkontorets förstudie. [37]
 Turism och rekreation i Sverige. [52]

Handelsdepartementet

Kommunal planering och detaljhandel. [15]
 Varudeklaration – ett medel i konsumentpolitiken. [20]

Inrikesdepartementet

Trygghet i anställningen. [7] Trygghet i anställningen. Del 2. [56]
 Boendeservice 7. [24]
 Sanering III. [27]
 Bostäder 1974–76. [50]

Industridepartementet

Data och näringspolitik. [6]
 Metallmanufakturutredningen. 1. Järn- och metallmanufakturindustrin under 70-talet. [29] 2. Järn- och metallmanufakturindustrin under 70-talet. Bilagor. [30]
 Beteendevetenskaplig arbetslivsforskning. [55]

Betänkanden avgivna av kommittéer, som redovisas i riksdagsberättelsen, eller upprättade inom departement (Ds-serie) under år 1973

(Inom klammer anges det nummer i riksdagsberättelsen, under vilket vederbörande kommitté redovisas)

Justitiedepartementet

1. PM angående Sveriges tillträde till Montreal konventionen den 23 september 1971 om brott mot den civila luftfartens säkerhet
2. PM angående indelningsändringar på polis- och åklagarväsendets område i Värmlands län
3. PM angående övervakning vid kriminalvård i frihet m. m.
4. Förslag till lag om ansvarighet för oljeskada till sjöss
5. Betänkandet Åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen [43]
6. Betänkandet Det brottsförebyggande rådet [44]
7. Förslag till ändring av vissa bestämmelser om författningskungörande [15]
8. Rapport över en expertundersökning av straffmättningspraxis. Mened, grov stöld och stöld
9. PM angående ny lagstiftning om kriminalvård i anstalt m. m.
10. Företagsinteckning och ändringar i läns- eller kommunindelning
11. PM med förslag om sänkning av myndighetsåldern till 18 år m. m.
12. Internationellt samarbete rörande överförande av lagföring i brottmål
13. RRK 1972 Rättsfall från regeringsrätten och kammarrätterna
14. PM om ändring i brottsbalkens regler om förverkande och rätttegångsbalkens regler om beslag samt om försäljning och redovisning av förverkad egendom och hittegods
15. Betänkandet Överinstans till fastighetsdomstol [40]
16. Brottsutvecklingen 1973-1978
17. PM angående indelningsändringar på polis- och åklagarväsendets område i Kopparbergs län
18. PM angående ADB inom det sjörättsliga registrerings- och inskrivningsväsendet
19. PM med förslag till ändring i lagstiftningen om skadeståndsansvar vid sjötransport av atomsubstans m. m.
20. Rapport från symposium om värderingars förändring och spridning
21. Förslag till ny domkretsindelning för Stockholms län [33]
22. PM rörande framställning från dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt vis-arkiv angående visst sekretesskydd
23. Människan i framtidens kommunikations-samhälle

Försvarsdepartementet

1. PM Kvinnor i det militära försvaret [13]
2. Delbetänkandet Förslag till ändringar i fredsorganisationen vid flygvapnet:5 [5]
3. PM Förslag rörande viss samordning av utbildningen av värnpliktig sjukvårdspersonal och civil vårddyrkesutbildning [3]
4. PM Marinens befäl - principiella utgångspunkter och förslag beträffande reformer av befälsstrukturen vid marinen [2]

Socialdepartementet

1. Delrapport I Resurser och organisation för forskning och utvecklingsarbete inom social forskning [9]
2. Serviceboende för rörelsehindrade [20]
3. Rapport till Nordiska socialpolitiska ministermötet i Laugarvatni 1973
4. Ny utbildning av hälsovårdsinspektörer [12]
5. Sjukförsäkringens ersättningsregler vid privatläkarvård (riksförsäkringsverket och socialstyrelsen)
6. Bilagor till sjukförsäkringens ersättningsregler vid privatläkarvård (riksförsäkringsverket och socialstyrelsen)
7. Vissa frågor om byggnadsbidrag enligt kungörelsen (1968:350) angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda [17]
8. Delrapport II Resurser och organisation för forskning inom socialsektorn Överväganden och förslag [9]

Kommunikationsdepartementet

1. Upprustning av Göta kanal
2. Partikelmärkning av olja i fartyg [26]
3. Regional Trafikplanering. Anvisningar, del II [16]
4. Anläggningar för mottagande av oljeblandat barlastvatten m. m.
5. Den europeiska överenskommelsen om internationell transport för farligt gods på väg
6. Vissa frågor ang. parkeringsbestämmelser efterlevnad
7. Betänkandet Stängselskyldighet vid järnväg [9]

Finansdepartementet

1. PM beträffande övergång från kontantprincip till bokföringsmässiga grunder i förvärvskällan rörelse [22]

2. Betänkandet Svenska bankers utlands-etableringar Insyn i verksamheten [21]
3. Betänkandet Översyn av mervärdesskatten Del I Materiella regler [27]
4. Förslag till följdlagstiftning. Tullagstiftningen
5. Samgående mellan postbanken och Kreditbanken
6. Den statliga tjänstepensioneringens administration [31]
7. PM ang. fastighetsbegreppet i skatterätten m. m.
8. PM ang. neutralitet och skyddsarbete vid arbetskonflikt inom det offentliga tjänstemannaområdet m. m. [6]
9. PM ang. garantiavsättningar [22]
10. Verksamhetsrapport med redogörelse för Datasamordningskommitténs arbete m. m. [25]
11. Betänkandet Tullagstiftningen m. m. Materiella bestämmelser [35]
12. PM ang. rätten att redovisa fartygsbygge som lagertillgång m. m.
13. PM angående interna aktieöverlåtelser [22]
14. PM av arbetsgruppen (C Fi 1970:58) för utredning av vissa frågor rörande tullpackhuskarlslagen [13]
15. PM ang. taxering av vattenfallsfastigheter. Upprättad inom finansdepartementet av särskilda sakkunniga
16. Betänkandet U-landsuppdragets meritvärde [15]

Utbildningsdepartementet

1. Siffror om kultur
2. Samernas folkhögskola [31]
3. Continued Reform of Teacher Education [16]
4. Delbetänkandet Universitetsrestauranger – mål och subventioner [17]
5. Rapporten Universitetsrestauranger – fakta [17]
6. Betänkandet Operans verksamhet och organisation [40]
7. Betänkandet Studentsammanslutningarnas verksamhet. Kartläggning och analys [28]
8. Betänkandet Studentsammanslutningarnas verksamhet. Kartläggning och analys. Bilagor
9. Det nya kulturrådets organisation
10. Nämnden för svensk språkvård – framtida ställning och organisation [49]
11. Rapporten Anställningsförhållanden för icke-ordinarie lärare m.fl. vid universitet och högskolor [36]
12. Samverkan – Mitwirkung [30]
13. Förslag ang. fortbildning av journalister [32]
14. Forskning och eftergymnasial utbildning i samiska [31]
15. PM Förslag till anslagsframställning för statens institut för läromedelsinformation budgetåret 1974/75 [53]
16. Återbetalning av studiemedel
17. Administratörer i stat och landsting, rapporter från undersökningar genomförda av U 68, nr 5 [11]
18. Kostnadsansvaret i fråga om organister med fyllnadstjänstgöring
19. Betänkandet Musikundervisning [25]

Jordbruksdepartementet

1. Kemiskt avfall – uppgifter och organisation [13]
2. Fritidsbåtundersökningen [12]
3. Ny statlig fiskeadministration [9]
4. Ledning, förvaltning m. m. för lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och SVA [11]
5. Den framtida växtskyddsverksamheten [14]
6. Naturvårdsverkets organisation [20]
7. Centrala servicefunktioner på Ultuna [11]
8. Huvudmannaskapet för vandringsleder i fjällvärden [7]
9. PM med förslag till ändrad lagstiftning om rätt att döda annans hund (utkommer no)
10. Vissa förslag rörande prisregleringen efter den 1 juli 1974 [19]

Handelsdepartementet

1. Delbetänkandet Europakonventionen Konsekvenser för svenskt patentväsen [2]
2. Hemligt betänkande om Råolja i beredskap – Förslag om utökad beredskapslagring inom oljelagringsprogrammet [9]
3. PM om tillfällig handel
4. PM med förslag till riktlinjer för regleringen av bingospel m. m.

Inrikesdepartementet

1. Anställningsskydd och vissa anställningsfrämjande åtgärder [10]
2. PM ang. sysselsättningen på byggarbetsmarknaden 1973–1974 Del I [20]
3. Principer för förmedlingsverksamheten vid de offentliga arbetsförmedlingskontoren
4. PM med övergångsbestämmelser till de föreslagna lagarna om anställningsskydd och vissa anställningsfrämjande åtgärder [10]
5. PM ang. pantvärde och produktionskostnader för flerfamiljshus år 1972 [1]
6. PM ang. pantvärde och produktionskostnader för gruppbyggda småhus år 1972 [1]
7. Ekonomisk analys av den samhälleliga bostadsservicen i Bredäng 1965–1971 [5]
8. Konsekvenser av en utbyggd barnutlysning [5]
9. Anvisningar för länsplanering 1974
10. PM ang. Sysselsättningen på byggarbetsmarknaden 1973–1974 II [20]
11. Forskningsrapport angående invandrare i Malmö [7]
12. Anställningstillstånd för utomnordiska medborgare vid anställning på svenskt fartyg [16]
13. Trygghet i anställningen II [10]
14. PM ang. ekonomiska ramar för det statligt stödda bostadsbyggandet [2]
15. Förslag beträffande tillämpningen av tidskoefficienten vid den statliga bostadslångivningen [1]

Civildepartementet

1. PM med förslag till provisorisk rivningsreglering enligt byggnadslagstiftningen
2. PM med förslag till organisation för statens lantmåterverk

3. Distriktsindelning, arbets- och personalorganisation inom exekutionsväsendet
4. Rapport ang. fastighetsbeteckningsreformen

Industridepartementet

1. Arbetsgruppen för översyn av tekniskvetenskaplig utlandsrepresentation med rapport
2. Lägesrapport från energiprognosutredningen [13]
3. Ädelmetallkontrollen
4. SIFU:s framtida organisation
5. Petroindustrin i Sverige - en inventering
6. Arbetstagarkonsult - försöksverksamhet i vissa företag

STOR MÅFJÄMNING

KONVULSION

1. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en översyn av tekniskvetenskaplig utlandsrepresentation med rapport.

2. Lägesrapport från energiprognosutredningen [13]. Utredningen har utarbetat en rapport om energiförbrukningen i Sverige under 1973 och om de förutsättningar som gäller för energiförbrukningen under 1974. Rapporten innehåller också en prognos för energiförbrukningen under 1975 och 1976.

3. Ädelmetallkontrollen. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en översyn av ädelmetallkontrollen med rapport.

4. SIFU:s framtida organisation. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en översyn av SIFU:s framtida organisation med rapport.

5. Petroindustrin i Sverige - en inventering. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en inventering av petroindustrin i Sverige med rapport.

6. Arbetstagarkonsult - försöksverksamhet i vissa företag. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en försöksverksamhet i vissa företag med rapport.

1. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en översyn av tekniskvetenskaplig utlandsrepresentation med rapport.

2. Lägesrapport från energiprognosutredningen [13]. Utredningen har utarbetat en rapport om energiförbrukningen i Sverige under 1973 och om de förutsättningar som gäller för energiförbrukningen under 1974. Rapporten innehåller också en prognos för energiförbrukningen under 1975 och 1976.

3. Ädelmetallkontrollen. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en översyn av ädelmetallkontrollen med rapport.

4. SIFU:s framtida organisation. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en översyn av SIFU:s framtida organisation med rapport.

5. Petroindustrin i Sverige - en inventering. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en inventering av petroindustrin i Sverige med rapport.

6. Arbetstagarkonsult - försöksverksamhet i vissa företag. Riksdagen har beslutat att utredningen skall fortsätta sitt arbete under 1974. Utredningen skall också utreda möjligheten att genomföra en försöksverksamhet i vissa företag med rapport.

Nordisk udredningsserie (Nu) 1973

Kronologisk förteckning

1. Kommunalt samarbete över de nordiska riksgrensarna.
2. Nordiskt kontaktmannamöte i Mariehamn.
3. Varudeklarationssamarbete i Norden.
4. Den nordiska allmänheten och det nordiska samarbetet 1973.
5. Nordisk miljöskyddskonvention.
6. Nordisk pedagogisk specialutbildning för fysioterapeuter.
7. Nordiskt samarbete på arbetsmedicinens område.
8. Övergripande mål för konsumentundervisning i skolan.
9. Konferans om arbetsmarkedsförhållanden.
10. Jämförelse mellan förmögenhetsbrotten i den svenska brottsbalken och den danska straffeloven.
11. TV över gränserna.
12. The Role of the Nordic Countries in European Cooperation.

Personregister till kommittéer

A		Alexandersson, R. Birgitta	
Abel, Enno	U 2		Ju 12 62
Abenius, C. S. Folke	U 25	Alexandersson, Egon	U 11
Abrahamsson, Ulf G.	K 10	Alexandersson, Rune J.	Fi 30
Acking, Carl-Axel	U 9	Alexandersson, Stig R.	K 12
Adamsson, Erik S. J.	Ju 19	Alfelt, Åke	K 16
Adelsohn, Ulf	I 20	Alfredsson, Björn	U 11
Adler-Karlsson, Gunnar	UD 1	Alfredsson, Karl-Erik N.	U 27 29
Adolfsson, Bo	K 8	Alfvén-Palmstierna, Gunnel	Ju 45
Adstedt, G. Roland	I 6	Algernon, Carl-Fredrik R.	Fö 2
Ag, Lars E.	Ju 52, U 6 20 38, H 8	Algott, Stig A.	Fi 5
Agell, Anders L. G:son	U 11	Allander, Claes C. G.	U 2 37
Agevik, Eva	H 7	Allström, B. Greger B:son	Fi 27
Aggeryd, M. Thorsten	S 15	Alm, Jan	U 6
Agnedal, P. O.	K 26	Almberger, Per	Jo 2
Agnell-Radhe, Anna-Lisa	I 15	Almefelt, Paul V.	U 2 6 11 17
Ahl, Gunnar A.	U 7	Almerud, Bengt	U 2 11
Ahlberg, Birgitta I.	S 6	Almgren, Hans G.	Fi 26 38, In 1
Ahlberg, Carl-Fredrik J.	C 6	Almgren, Richard	Jo 15
Ahlberg, Jan Erik	S 15	Almqvist, Bert A.	I 10
Ahlén, Sune	U 42	Almqvist, Gert	U 6
Ahlgren, Bert S.	Ju 12, S 13 19	Almqvist, Per E. A.	I 4
Ahlgren, Nils U.	Jo 15, I 20	Alpsten, A. Börje	Ju 14, Fi 25
Ahlin, Rolf	Fö 2	Alsén, Hans O.	K 21
Ahlmark, Per A.	Ju 61, U 13	Alsén, Sven	S 3
Ahlqvist, Anders T.	Fi 37	Altahr-Cederberg, Nils M.	Ju 57
Ahlqvist, Barbro S. M.	U 16 25	Altvall, Hans-Erik	Fi 20
Ahlqvist, G. Börje	S 13 26	Amylong, Tora	U 16
Ahlstrand, N. Ingemar	K 3	Anclow, Per R.	Fi 38
Ahlström, Bengt	U 6 8	Anderberg, Folke E.	Fi 37
Ahlström, Iwan	Ju 50	Anderfors, Sten-Erik S.	Ju 39
Ahlström, Karl-Georg J.	U 6	Andersén, Börje L.	Fi 24
Ahnsjö, Sven O. R.	Ju 2	Anderson, Iwar	U 37
Ahrbom, Nils O.	U 1 37	Anderson, S. Arne M.	Fi 37
Ahrén, Per-Olov A.	U 10	Andersson, A. Owen	U 2
Ahrén, S. Lennart	Fö 7	Andersson, A. Yngve	Ju 26
Ahrenstedt, Bengt-Arne	K 7	Andersson, Alf Å. H.	I 3
Ahreson, Holger	K 8	Andersson, Bengt E.	S 21
Ahrland, Karin M.	Ju 45	Andersson, Bengt-Erik	U 2
Ahrland, Sten	U 21	Andersson, Bengt Hj.	U 27
Albertson, Bertil	C 9	Andersson, Bengt Joel	U 6
Albinsson, N. Gillis	S 5	Andersson, Bernt E. L.	In 6
Albinsson, N. Göran	U 5	Andersson, E. Lennart	U 11
Albrektson, Bertil	U 34	Andersson, Fritz A. R.	Fi 12, H 6
Albrektson, Hans B.	Fö 11	Andersson, G. Ingemar	S 5 20, In 9
Aldén, Lars O. T.	U 10	Andersson, Georg L.	
Aldén, Margareta	Fö 10		UD 3, Fö 14, Jo 17
Alderin, Erik K.	I 6	Andersson, Gert A.	U 11
Aldestam, N. Arne	Fi 6, In 15	Andersson, Ingvar L.	Jo 17
Alemyr, Stig R.	U 16 47	Andersson, J. Gunnar D.	
Aler, Bo A. A.	I 24		S 3, In 3 14 20
Alexanderson, K. Erik	Ju 55, U 1	Andersson, J. O. Erling	C 1

- Andersson, J. Sven G.
Ju 14 43 56, Fi 25 37 42
- Andersson, Johnny L. U 11
- Andersson, K. A. Stig U 12
- Andersson, K. Börje I 18
- Andersson, K. O. Martin Fi 29
- Andersson, K. Sigvard V. H 3
- Andersson, Karin E.
Ju 45, UD 1, U 5, H 3
- Andersson, Karl-Gustav Jo 16
- Andersson, Karl Olov Fi 32
- Andersson, L. Arne Jo 26
- Andersson, L. Sune J. C 15
- Andersson, Lars Erik E. S 12
- Andersson, Leif G. U 3 5 38
- Andersson, Lennart F. H.
Ju 31, U 45, Jo 17
- Andersson, M. Alvar
S 16 19, Fi 22 32, In 8 13, C 18
- Andersson, N. G. Bertil
S 17, U 24 53
- Andersson, N. Rune U 26
- Andersson, O. Inger S. Fö 11
- Andersson, Ola U 11
- Andersson, Ola R. I 20
- Andersson, P. Olof (Olle) K 23
- Andersson, Rut I. U 11
- Andersson, Sam U 25
- Andersson, Sivert S 13
- Andersson, Sune A. Ju 41, U 11
- Andersson, Sven G. K 13, H 7
- Andersson, Sven G. V. Ju 18
- Andersson, Sven Åke V.
S 24, Fi 8, In 1 18
- Andersson, Thure G. S 5
- Andersson, Torsten N. U 10
- Andersson, Uno U 45
- Andersson, Åke E. In 2
- Andrae, Håkan Fö 3
- Andréasson, Bill E. Fi 40
- Andrén, A. Gunnar Ju 45
- Andrén, B. Göran U 54
- Andrén, Brit-Marie U 16
- Andrén, Nils B. E. Fö 11
- Andrén, Åke U 10
- Anell, Barbro I. H 3
- Anell, Lars E. R. UD 3, C 16
- Anér, Kerstin U 46, I 10
- Ankar, S. Bertil Ju 58
- Ankers, Mikael H 7
- Annevall, Sture Ju 18
- Antby, Sven O. Jo 2
- Anto, Margareta A. E. H 5
- Antoni, Nils A. T. In 12
- Antonsson, Johannes M.
Ju 59, S 2, Fi 11
- Anveden, Per Olov U 27
- Apelqvist, K. A. Seved Fi 11
- Appelberg, Göte U 11
- Appelgren, E. Harry H. Ju 14
- Appelgren, J. Åke H. S 32
- Appelgren, L. S. Göran U 11
- Appelqvist, Bo U 43
- Arenbro, Ewa M. U 23
- Arfwedson, Anders J.
U 11 14 43, In 19
- Arfwidsson, Nils H. C 8
- Arkwall, Sven A. Fi 33
- Armeliuss, Nina T. Jo 17
- Arnér, E. Å. Gotthard U 25
- Aronson, S. Albert Fi 5
- Aronsson, Harry U 3
- Aronsson, Margen H. Fö 10
- Arrhenius, N. Erik A. S 26, U 2
- Artbäck, K. Erland S 15
- Arvas, Christer G. T. Fi 25
- Arvidson, Stellan U 13
- Arvidsson, Ebbe U 46
- Arvidsson, Guy N. A. I 1
- Arvidsson, Marianne E. U 20
- Arvidsson, Olof (Olle) U 48
- Askling, Margit Jo 11
- Askmark, K. F. Ragnar U 10
- Asp, K. Åke Ju 30
- Aspelin, L. B. Erland Ju 6 17
- Aspling, Sven G. S 9
- Asplund, C. Christer Fi 17
- Assarson, Birgit U 25
- Assarson, Stig Å. O. Ju 20
- Assarsson, Per A. U 20 51
- Attehag, Gösta U 11
- Atterwall, Göran L. Fi 11 22
- Augustsson, J. A. Gillis Jo 12
- Axelsson, Alf W. U 27
- Axelsson, Carl-Axel U 11
- Axelsson, Hans U 32
- Axrup, Stig U 26
- B
- Baagøe, N. Peder H. Ju 18
- Back, K. Gunnar Fö 2
- Back, Pär-Erik U 11
- Back, Östen S. I 23
- Backelin, Måns V. U 54
- Backman, Gösta B. K 5 40
- Backman, Jan I. U 11
- Backström, Esbjörn U 44
- Badersten, Lennart U 13
- Baecklund, Lars I. K 37
- von Bahr, Stig V. Fi 28, Jo 24
- Balsvik, Karin U 36
- Bardh, Ulla U 46
- Barenthin, K. Willi S. In 12
- Bartley, A. Osborne Ju 45, S 13
- Baude, Annika M. C. Ju 45, S 6 30
- Bauer, Sven Harald Ju 24
- Beck-Friis, Jörgen Å. E. Ju 29
- Beckius, Carin E. U 27
- Beckman, Lars E. A. U 2
- Beckman, Lars K. A. Ju 51

Beckne, Rolf A. P.	U 11 27	Bergman, Rolf A. G.	I 9
Behrman, Britt	U 11	Bergman, S. Christer	Ju 4
Bekeris, Ilmar J.	U 39	Bergman-Larsson, I. Kerstin	U 11
Belfrage, H. Esbjörn G.	U 18	Bergquist, Bertil	U 29
Benckert, Karl-Axel	K 29	Bergqvist, G. Holger	C 1
Bendz, C. Mårten E:son	Jo 3	Bergqvist, Hans A.	
Bengtson, C. Ola	Fi 7		Ju 20 24 38, H 7
Bengtson, Sven F.	S 21	Bergqvist, Jan G.	
Bengtson, Torsten S.	U 15		Ju 59, UD 1, Jo 15, I 19
Bengtsson, Bo	U 33	Bergqvist, Olof	In 15
Bengtsson, Gunnar	C 4	Bergqvist, Sven-Runo	C 9
Bengtsson, H. Jörgen Y.	Ju 26	Bergstedt, Tord L. H.	S 3
Bengtsson, Hugo V.	In 7	Bergsten, E. Rune	Fi 30
Bengtsson, Jarl	U 11	Bergsten, Kajs	U 25
Bengtsson, Karl F.	H 4	Bergsten, Karin E.	U 11
Bengtsson, L. Ingmar O.	U 25	Bergsten, Per G.	Ju 2
Bengtsson, O. Lennart	K 7	Bergström, Erik G.	C 12
Bengtsson, Per	U 25	Bergström, K. Sune D.	U 2 33
Bengtsson, R. Ove	U 30	Bergström, Lars E. R.	I 24
Bengtsson, Rune	U 16	Bergström, Olof W.	Ju 45, Jo 2
Bengtsson, Sture	U 45	Bergström, S. Gunvor M.	Ju 53
Bengtsson, Sven	U 44	Bergström, Stig O. W.	I 4
Bengtsson, T. Bertil	Ju 12 50	Bergström, Svante B.	U 8
Benskiöld, Torsten E. A.	Fö 3	Bergström, Willy	U 6
Bentzel, Ragnar H.	U 11	Bergström-Walan, Maj-Briht	U 3
Berg, Bengt Åke	S 3 24	Bergvall, Bengt H.	U 35 37
Berg, C. G. Håkan	U 11 36 50	Bergvall, K. Lennart	In 12, I 8
Berg, Christer	U 43	Berling, Sven	I 22
Berg, Folke L. V.	Ju 49	Bernhard, Harry B.	In 1 12, I 8
Berg, G. Christer	U 11	Bernhardsson, K. Göte E.	
Berg, Hans E.	K 16		U 11, In 19
Berg, Stellan	U 43	Bernitz, Ulf	Ju 38 52, U 11
Bergdahl, Sven-Gunnar	U 26	Bernäng, K. Gunnar	U 53
Bergegren, Astrid	Fi 4, C 5	Bertman, Harry	Fi 7
Bergelin, Peter	Fö 11	Bexelius, T. Alfred	Ju 31
Bergendahl, Göran H.	K 3 13, In 2	Bexell, Göran	U 18
Bergendal, Gunnar S.	U 11	Bierke, Pär N.	I 17
Bergengren, Bengt Göran	U 4	Bildt, Nils	U 30
Berger, Bo R.	Ju 26	Billström, P. O. Frithiof	In 1
Bergérus, K. Holger E.	H 7	Birgersson, Torsten B. A.	Jo 11
Berggren, Alf	Fö 13	Birkenstedt, F. Harry	Fi 9
Berggren, G. Rune	S 3, In 3 14 20	Bishop, Norman	Ju 23 62
Berggren, Göte B.	In 6	Biörnstad, Margareta	U 4, C 6
Bergh, Carl Herman	Ju 61, Fi 16	Bjelfman, Lars Olof	U 43
Bergh, E. Albert	Ju 6	Bjernstad, S. L. Börje	Fi 40
Bergh, Sten	Fi 40	Bjerrek, Bertil	C 1
Bergkwist, H. Ulla E.	Ju 31	Björck, Anders P.-A.	K 13
Bergling, Nils B. V.	H 2	Björck, Berndt H.	S 32
Berglund, Bernt	In 2	Björck, Olle	I 11
Berglund, Carl-Bertil	U 26	Björck, Staffan	U 13 46
Berglund, Hans-Georg	S 29	Björk, Jimmy	K 36
Berglund, K. Gustaf	U 7	Björk, John G. T.	U 27
Berglund, Lars E. G.	H 4	Björk, Kaj Å.	Ju 9, U 13
Berglund, Olov	K 2	Björk, Sven E. J.	C 6
Berglöf, J. Sigvard C. D:son	Fi 29	Björklund, O. Percy	In 11
Bergman, Arne D.	Ju 13	Björklund, Rolf	S 14, U 44
Bergman, Folke	U 27 45	Björklund, Sven	C 4
Bergman, Hans R.	U 9	Björkman, Gunnar-Arne	I 23
Bergman, Kerstin	U 46	Björkman, Jerker A.	U 28
Bergman, Per R.	In 13 18, C 8	Björkman, K. Eugen	Fi 6, In 10

Björkman, K. Gösta	Jo 11	Borin, Leif H.	Fi 37
Björkman, N. G. Folke	K 1	Bosson-Nordbö, Maj	U 30 56
Björkman, Ulf L.	U 18	Boström, Ann-Marie M. I.	U 20
Björling, Gotthard	U 26	Boström, John E.	Ju 7
Björnberg, Bengt I. A.	Jo 10	Boström, Nils Erik	K 31
Björne, B. Gunnar	S 8 27, Fi 32	Boström, Tage R.	Fi 20
Björnesjö, Sven G.	Fi 40	Bouvin, J. Åke	C 5
Björnström, Björn	K 29	Bovallius, Lars K. R.	Fö 11
Björverud, Arvid B.	U 11	Boysen, Arne A.	I 8
Bladh, Karl-Axel	K 36	Brandberg, C. Arvid	Ju 29
Blidfors, T. E. Johannes	U 5	Brandberg, Gustav T. E.	Fö 8
Blix, Erik	U 11	Brandborn, Jan	K 28
Blix, Hans M.	UD 2	Brandell, Lars	U 43
Blixt, Ewa H.	U 16	Brandgård, Evert	U 23
Block, A. Eskil	U 6 11	Brandt, C. Erik	Jo 16
Block, Per H. L.	U 46	Brandt, Erik R.	Fi 32
Blom, Harald	U 17	Brandt, Krister	U 34
Blom, K. A. Birgitta	Ju 35	Brangmo, K. Walter	Jo 19
Blomberg, Richard (Dick) A.	Ju 2 23	Brantberger, Per-Gunnar	Fö 6 10
Blomdahl, Bengt O.	C 9	Bratt, Lars O.	Fö 6
Blomqvist, Gösta N.	In 12	Bratt, Lennart	In 15
Blücher, Gösta E. O.	K 13	Bratt, T. Elisabeth (Lisa)	U 11
Bober, L. Håkan	U 36 50, Jo 24	Brattgård, Sven-Olof	S 2 11
Boberg, S. Lennart M.	Fö 9	Bratthall, Kenneth	S 16
Bodén, Anna-Brita	U 18	Brattström, Inger	U 13
Bodin, Gösta N.	Fi 37	Bredin, Lars A. G.	Fi 35
Bodin, K. Berndt	Fö 12	Breidensjö, Monica	U 48
Bodström, T. Lennart	Ju 45 56	Breitholtz, Axel	U 6
Boëthius, Carl Gustaf	U 3	Breitholtz, Claes J. E.	In 8
Boëthius, Inga	U 11	Bringfeldt, Björn T.	I 4
Boheman, H. C. Fredrik	K 13	Brising, Lars H.	I 10
Bohlin, Erland	U 6	Brissman, Per-Gunnar	Fö 3
Bohlin, Folke	U 10	Broberg, K. Bertram	U 2 6 43
Bohman, Bengt A. H.	Jo 22	Brodd, Tore G.	Fi 28
Bohman, Jan A.	U 9	Brodén, E. Bertil	I 3
Bohrn, Erik A.	U 35	Brodén, Sven E.	Fi 22
Bolding, Per Olof	Ju 17, U 11	Brodin, Sune	K 33
Bolin, Bert R. J.	Jo 6	Brody, Sam	U 6
Bolin, Lars A.	Ju 2	Broman, Lennart	U 11
Bolin, Per Eric V.	Ju 20	Brommesson, Per-Axel	U 17
Bolin, Åke E. J.	C 20	Bromsjö, Birger	U 3
Bolinder, S. Erik G.	S 13	Broomé, N. G. Bo	Ju 61
Boman, O. Gunilla	I 13	Broström, Ulf T. F.	Fö 11
Bondeman, Anders	U 25	Browaldh, Tore	Fi 11
Bondestam, Anitha I.	H 6	Brundell, Nils-Erik	U 17
Boo, Fritiof I.	Jo 4	Brundin, Gerdt G.	Ju 12
Boo, Karl G. H.	Ju 61, Fi 4, C 9	Brundin, Paul S.	K 40
Borell, Ulf	UD 1	Brunnberg, Hans A.	U 9
Borg, Conny	U 56	Brunnberg, R. K. Charlotte	U 7
Borg, L. Göran	U 1 2 6	Bruno, Gösta F.	K 38 39, Fi 25 42, U 11, I 21
Borg, Per O.	Ju 52	Brunzell, Frans-Olof	U 6
Borg, Sune S. B.	Jo 19	Brynielsson, Harry A. B.	I 10
Borggård, Göran R.	K 11 19 37, H 2 10	Brytting, O. Evert	Ju 8 13
Borglund, Erik A.	Ju 28	Brändström, Carl-Edvard P.	Jo 12
Borgquist, Frithiof	Fö 1 2 13	Brännström, Gurli (Gullan) E.	Ju 45
Borgström, E. Bengt G.	U 2	Brännström, Hans A.	Ju 54
Borgström, Ove	K 15	Brännström, Per E. E.	Fi 37
Borgström, Siv U. E.	Fi 39	Brännström, Roland J.	Fö 13, Jo 25
		Bubenko, Janis Jr.	I 10

Buckau, Anne-Marie A. L.		Carlsson-Regolo, Margit	U 38
	Ju 58, Fi 39	Carlstein, Rune A.	Fi 38, H 4
Bull-Simonsen, Ivar	Jo 21	Carlsund, H. Bo H.	K 1 3 16
Bunner, Tor Å. G.	S 1	Carnhagen, Göran	K 28 31
Burenstam Linder, H. M. Staffan		Cars, U. M. Thorsten	Ju 43
	Jo 15, I 25	Cason, Sven Åke	Ju 29
Burman, Eskil	U 25	Cassel, A. Margareta	U 16
Burman, G. Bertil	Jo 7	Castensson, Reinhold	U 11
Burman, Olof	Ju 54, Fi 4	Cederberg, Ingvar	Fö 8, U 25
Burstedt, I. Åke	H 4	Cederberg, Thomas O.	Jo 19
Bylund, B. Erik M.	U 6 26, In 2	Cedercrantz, Bror O. C.	Ju 4
Båvenholm, Siv	U 48	Cedergren, Ebba L. C.	U 6
Bäck, Lars	Fi 17	Cederlund, Lars Johan O.	I 8
Bäcklin, Lars R.	Fö 12	Cederstrand, Jan Erik	C 3 21
Bäcklund, Lars B. T.	U 11	Cedervall, Ulf	Fö 1
Bäcklund, Nils J.	Fi 31	Cederwall, Gustav F. E.	In 12, I 8
Bäckstrand, K. Göran M.	Ju 47	Claesson, C. Olof	U 33, Jo 11
Bäckström, A. Ingemar		Clarholm, Sixten	C 8
	K 10 16 21 31	Clarkson, Rolf A.	I 13
Bäckström, Bo	K 8	Classon, Sigvard L.	S 32
Bäckström, Sixten	Jo 2 25	Cnattingius, Claes M.	U 7
Bäärnhelm, G. Mauritz	Jo 22	Colding, Bertil	U 6
Bökmark, Jan	K 27	Colldahl, Gunnar	K 11
Börjeson, Bengt O.	S 9, U 11	Collett, John P. E.	Fi 4
Börjesson, Fritz A.	K 31, H 5	Colliander, Per G.	Ju 57
Börjesson, Mats	Ju 39	Colvér, Mats T.	Fi 22
Böttiger, Lars Erik J.	S 29, U 6	Conradi, Erland G. F.	Ju 12 50
		Cosmo, Carl-Johan O.	
C			Ju 6 17 44 56
Canarp, Curt S. T.	In 2 4	Cosmo, O. Ingemar	In 16
Carbell, Leif E.	Ju 4	Cox, Arne J.	I 3
Careborg, Lars-Olof	U 2	Crabo, Sven	Fi 27
Carlberg, Erik C.	Jo 7	Creutzer, Bertil R.	Fö 9 13
Carlbom, Lars E.	K 26, I 4	Croneborg, K. O. Rutger	I 18
Carleson, Axel	U 4	Cronholm, L. Börje	Ju 31
Carling, Alf G.	K 3, Fi 30, U 5, I 1	Cronqvist, Sven-Olof H.	U 11
Carlshamre, Nils O. G.	Ju 25, Fi 30	Curtman, Curt W.	Fö 6
Carlson, Filip	Jo 11	Cyrén-Wählstrand, Malin	U 11
Carlson, Jan O.	U 2		
Carlson, K. Sören	S 5 9	D	
Carlson, Å. Lennart	Fi 35 43	Dahl, Börje K. G.	U 53
Carlsson, A. G. A.	S 1	Dahl, C. E. Harry	Fi 38
Carlsson, A. Janne	U 6	Dahl, R. Birgitta	Ju 27, U 11, In 18
Carlsson, Arne R.	I 14	Dahlander, Gunnar	U 11
Carlsson, Arthur G.	Ju 13	Dahlberg, A. Bertil	K 10
Carlsson, G. Arne V.	In 1 3 4	Dahlberg, K. Thure	Ju 7 9
Carlsson, G. Rune	K 14	Dahlberg, L. Åke	In 4
Carlsson, Gunnel E.	S 6	Dahlberg, Märtha	U 6
Carlsson, Göte A. B.	U 11	Dahlbom, Bengt S.	U 6 8 53
Carlsson, Hans L.	U 11	Dahlbom, J. Rickard	U 2
Carlsson, Ingvar	U 36	Dahlén, Rune B.	Fö 11
Carlsson, Leif	U 48	Dahlgren, Göran	UD 3
Carlsson, Lennart	U 45	Dahlgren, Margareta B.	
Carlsson, May-Britt	Ju 45		U 14 23 43
Carlsson, N. Gösta	Ju 2, In 2	Dahlgren, P. Anders B.	
Carlsson, Sune B.	Ju 28		Jo 12 25, C 8
Carlsson, Sven-Gunnar	Fi 4	Dahlin, N. Åke S.	U 2
Carlsson, T. E. Roine	Jo 25	Dahlquist, Lars	U 27
Carlsson, Ulf V.	Ju 7 14	Dahlqvist, Börje G.	Fi 37
Carlsson, W. Bernt	Jo 7		

Dahlqvist, Germund G.	I 10	Eckerdal, Lars H.	U 10
Dahlsjö, Lars A.	Ju 62	Eckersten, Ivan E.	Jo 5
Dahlsten, Ulf L.	Ju 54 61	Eckerström, Rudolf E. M.	S 28
Dahlström, Gunnar	S 1	Edam, Carl Tomas H:son	U 16 27
Dahlström, Gunnar A. H.	U 11	Edebäck, Allan A. S.	Fö 6
Dahlström, Gösta E.	U 11	Edelstam, Axel	UD 2
	Fi 5 23 29, In 4	Edenman, Ragnar H. L.	
Dahlström, Kerstin	U 25		Fi 37, U 6 35, Jo 11
Dahlström, Lars E.	S 19 21	Edgren, Claes A. W.	Fö 11
Dahlström, Rolf E.	K 12	Edlund, C. Bertil	Fi 29 32 38
Dahlström, Åke	K 22 36	Edlund, Erik O. A.	Jo 25
Dahmén, Erik V. H.	In 2	Edlund, Sten E.	In 15
Dalén, Ingrid K.	In 5 13	Edman, Kurt E.	Fö 11
Dalgård, P. J. Ingemar	In 2	Edmark, Birger	U 27
Dalåsen, Arne	Jo 21	Edqvist, K. Inger E.	U 2
Damgren, H. G. Fredrik	Jo 12 17	Edqvist, Sven-Gustaf	U 13
Danelius, Hans C. Y.	Ju 1 26	Edsjö, Tor A.	K 21
Danell, N. Erik V.	Fö 6 10	Edström, Anders	U 45
Danemar, Anton	U 27	Edström, J. Lennart	
Danemar, Owe	H 5		S 32, U 20, C 9
Danielson, Gunnar H.	S 13 16	Edström, John Olof	U 26
Danielson, K. Harry	In 1	Edström, Kjell S.	Fi 20 24
Danielson, Nils-Gustaf F.		Edwall, Pehr A. R.	U 10
	H 9, I 13	Edwardsson, Roland	U 43
Danielssen, Anna-Sophie	U 11	Edwinson, Vanja A. M.	Jo 15
Danielsson, G. Gunnar S	11 20, C 2	Eek, Hilding	U 11
Danielsson, Jan P. T.	K 38 39	Efraimsson, Olof	H 8
Danielsson, Per-Erik	I 10	Egerstad, Torbjörn	Fö 2
Danvind, Eva-Maria	U 23	Eggehorn, Ylva	U 46
Daschek, Antti E.	Fi 37	Ehne, Jan-Erik	U 32
Davidson, David E. W.	H 9	Ehrenfreid, Monica	U 27
Davidsson, Sune I.	I 7	Ehregren, K. Lennart	Jo 11
Deak, Csaba	U 25	Ehrling, G. O. Ingvar	Fö 11
Delin, Inga-Lill	U 43	Eidem, Ingmar	I 14
Delin, Lars A.	Jo 10, C 5	Ek, Marie-Louise	S 24
Delleryd, Gunnar V.	Ju 39	Ekberg, Britta S.	U 45 53
Dennis, Bengt	Ju 64	Ekberg, Erik G.	I 22
Dérans, Douglas	Fö 11	Ekberg, Hans G.	K 16
Didón, Lars-Uno	Ju 49	Ekberg, J. Göran	I 22
Diesen, Ingrid E.	In 7	Ekberg, K. Gustav	K 8
Dihlström, Klas	U 48	Ekberg, Karl-Henrik	Ju 26
Dinell, Jan A. C.	Fö 10	Ekberg, Leif	S 19
Djurberg, L. G. Håkan	C 3 21	Ekblad, Carl-Rickard E.	U 2
Djurberg, Åke L.	Fi 37	Ekblad, S. Gunnar	U 4 28
Dockered, G. Robert	Ju 39	Ekeberg, Lars-Olof	K 32
Dominique, Kåge	U 25	Ekelund, Hans Erik O.	K 38
Domvall, E. Göte	Fö 9	Ekelund, Jan C.	Fö 11
Dopping, S. P. Olle	I 10	Ekelund, Sigvard F. A.	Jo 14
Du Rietz, Lars B.	U 3 27	Ekendahl, Bengt G. M.	Jo 22
Du Rietz, Ulf	K 36	Ekesbo, A. G. Ingvar	Jo 11
Duregård, Assar	U 29	Ekevärn, Gunnar	I 19 23
Dybeck, Claerence	K 34	Ekholm, Lars V.	U 11
Dybre, A. Gunnar	Jo 4	Ekinge, Bernt A.	In 15
Dyrssen, Gösta P. T.	Ju 18	Eklund, Bo L.	U 15
Dyrssen, Tove	U 11	Eklund, E. Per G.	Jo 2
		Eklund, Erik G.	Fi 9 18
E		Eklund, Jan E.	Ju 56
Eberstein, Christian H.	Ju 26	Eklund, K. Ronnie	U 2
Eckerberg, Per A.	Ju 59, In 17	Eklund, P. Gösta	Ju 10, S 22

Eklund, Stig	U 16	Engström, Arne V.	UD 1, S 9
Eklund, Svea I.	U 11	Engström, Eric	Ju 28
Eklund, Ulf R.	I 10	Engström, Lars-Göran	Ju 21 32
Eklundh, Bernt	U 46	Engström, Odd E. L.	Fi 30, C 8
Eklundh, Claes G. B.	Ju 61	Engwall, Lars O. V.	Fi 37
Eklöf, Kurt G. A.	Fi 5 26, In 3	Engwall, Rolf B.	Jo 18
Ekman, Gunnar O. S.	U 15	Enlund, Eric P.	Jo 19
Ekman, Lena B.	Ju 21	Enquist, Daniel	U 26
Ekman, S. Gösta	Fi 29	Enskog, Carl-Gustav B.	Fö 13
Ekman, Stig-Rune	U 2	Erbacke, K. Gunnar	Fi 4
Ekstam, Gunnar E.	Ju 7, H 2	Erdmann, Bengt	U 25
Ekström, Bert O.	I 21	Ericson, Bo-Ingvar	Ju 10
Ekström, E. Sören	C 12	Ericson, E. Gerhard H.	Jo 7, C 12
Ekström, Harald V.	K 10	Ericson, Gösta	Fi 8
Ekström, John E.	I 7 18	Ericson, Hans E.	K 1 31 32, Fi 13
Ekström, Sven E. A.	Fi 30, U 23, Jo 6, In 8	Ericsson, Lars Eric	C 20
Ekvall, Gunilla M.	S 2	Ericsson, Sture T.	U 50
Elam, Lars	U 27	Ericsson, Axel K. G.	K 1
Elfván, Jan	S 18	Ericsson, Bengt G.	S 15, Fi 30
Elfving, Folke R. A.	Fi 9	Ericsson, Brit-Marie L. B. M.	Ju 15 27 37
Elfving, O. Gösta C.	U 31	Ericsson, Britta M.	U 43
Elg, Gösta R.	Fö 6	Ericsson, Carl-Henrik	Ju 14
Elghufvud, E. Gösta	Fi 1	Ericsson, Inger-Britt	K 2
Eliasson, Anders H.	C 1	Ericsson, K. Georg V.	Ju 15, Fi 6
Eliasson, Anna B.	U 50	Ericsson, Kjell U.	S 10, Fi 30
Eliasson, Bengt E.	Ju 40 48	Ericsson, Lars Eric	Fi 30, C 9 17
Eliasson, Gunnar	Fi 16	Ericsson, Tord	U 27
Eliasson, H. Torsten Y.	U 6 38	Eriksen, Tor E.	S 23
Eliasson, Per-Erik	Jo 3 11	Erikson, M. Birgitta	U 9
Eliasson, Rolf A. E.	Jo 19	Eriksson, B. Allan	Ju 19
Eliasson, Rolf E.	K 37	Eriksson, B. Sune	Ju 45, U 29, C 11
Elison, Magnus L.	In 3 20	Eriksson, Bo G.	Fi 14
Ellefors, E. Arne	Jo 7	Eriksson, E. Olof	U 2
Ellnebrand, Rolf	U 48	Eriksson, Ejnar K. G.	U 6
Elm, Torsten J. W.	Jo 19	Eriksson, G. Lennart	S 7
Elmberger, Per G.	I 22	Eriksson, Gunnar	U 25
Elmbrant, Arne	U 32	Eriksson, Gunnar S. I.	U 2
Elmér, Dag J. B.	Fö 7	Eriksson, Hans G.	U 11
Elmgren, Bo A.	Fi 28	Eriksson, Harald	Jo 3
Elmhammer, Nils E. I.	Ju 6 11 14, S 4	Eriksson, Hilding	U 45
Elmhorn, Kerstin	Ju 2 23	Eriksson, I. Seved	S 2, In 5
Elmstedt, Claes Y.	U 48, Jo 5, C 9	Eriksson, Karl Axel	Ju 7
Elwin, Göran	U 11	Eriksson, Karl Erik	In 17
Enander, Bengt N.	U 6	Eriksson, Kurt L. F.	Fö 11
Enberg, L. Rune	K 14, Fi 1	Eriksson, L. Tore	S 12
Eneström, Tord O. C.	Ju 30	Eriksson, Nils-Erik	U 25
Engberg, Peter O.	U 14 23	Eriksson, Olof E.	In 12
Engdahl, Gunnar V.	Fö 6	Eriksson, Per	Jo 13
Engdahl, O. Roland	Ju 14, K 26	Eriksson, Sune B.	U 11 25
Engkvist, J. Gunnar V.	Fi 29	Eriksson, Tor U.	K 21
Englund, Anders	Fi 4	Eriksson, Åke Mauritz	Fö 3
Englund, Georg	U 16	Erixon, Ragnar W.	Fi 35
Englund, K. G. Åke	H 5	Erlander, E. Lillemor E.	Ju 4
Englund, K. Svante I.	Ju 14, Fi 16	Erlander, Sven B.	K 12
Englund, Lars-Erik	Fö 11	Erlander, Tage F.	U 22
Englund, S. Anders J.	K 12	Erlandson, Mats	K 37
Engman, Hans O. R.	Ju 59	Erlandsson, Bengt H.	Ju 58
Engman, Jan G.	K 38, I 23	Erneberg, Ingvar	U 32
Engman, O. Ingemar	Fö 13	Erneholm, Berndt I.	U 10 18

Erngren, Birgit	Jo 17	Florin, Claes B.	C 3
Ernmark, L. Göran G.	K 31	Fog, Hans B.	In 12, C 8
Ernst, Hans J.	U 2	Fogelkvist, Karl Gustaf	I 2
Ernulf, T. Gudmund	Ju 31	Folke, U. Ingemar	Fö 11
Erséus, L. G. Torgny	U 18	Folkmarson, James A.	U 24
Ershammar, Mats O. T.	Fö 9	Forkman, Göran	U 46
Esaieson, Erik R. A.	Fi 30	Fornberg, Tord	U 46
Esbo, Harald V. O.	Jo 14	Fornstad, Bengt F.	Jo 2
Eskilsson, Per H.	U 2 17	Fornstedt, Ulf H.	U 11 38
Esping, F. Lars-Erik	C 6	Fors, Sixten R.	S 1, U 2 17 26
Esping, Bengt O.	Fö 8	Fors, Åke Hj.	S 2 11 17 20 32
Essén, Ingemar	Fi 18	Forsbeck, Rune	U 46
Essunger, N. Gunnar R.	In 12	Forsberg, Bert	U 11
Estmer, Bo	U 30	Forsberg, Bo R.	U 35
Everljung, Claes-Göran	S 8	Forsberg, Eric R.	H 3
F		Forsberg, Kim K. M.	U 11
Fabricius, Cajus	U 46	Forsberg, Marianne	U 43
Fager, Jan L.	Jo 7	Forsell, Harry A.	U 11
Fagerberg, Arne B.	Fi 2	Forsling, Gunilla M.	Ju 23
Fagerberg, Gösta	U 29	Forslund, E. Birger	Ju 23, S 5 9
Fagerholm, Per Anders L.	U 2	Forslund, Sten H. C.	I 18
Fagerlund, Bengt O. H.	In 7 17	Forssberg, E. Olof	Fö 4
Fahlin, Per G.	K 26	Forssblad, N. Douglas	K 11 19, In 16
Fahlkrantz, Astrid M. V.	U 11	Forsse, Anders P.	U 33
Fahlman, Anders	U 43	Forssman, Sven P. M.	S 13
Falk, Gösta	K 29	Forssman, Åke V.	Jo 3
Falk, Johan	U 25	Forstadius, Erik L. W.	Ju 10 12, S 22
Falkehed, Sven A. L.	C 4	Forthuber, Béla T.	Ju 14, C 3
Falkenberg, Bo E.	Ju 24, H 6	Foyer, Lars O.	Fi 36
Falkenmark, Per A.	K 32	Fraenkel, Ingegärd C. E.	Ju 29 45
Falkman, Kaj	UD 2	Francke, Jan	K 34
Fastbom, E. Lennart	Fi 8 25	Frank, S. Torsten	U 7
Faugert, Sven J. E.	Fö 11	Franklin, Nils	S 25
Faxén, Karl-Olof	I 1 20	Franson, Thomas P.	I 11
Faxén, Nils-Bertil	U 25	Fransson, Arne A. E.	In 15
von Feilitzen, Styrbjörn O. R.	Ju 10, In 10 15	Fransson, Bill G.	Fi 37
Felin, Dag G. V.	Ju 8	Franzén, L. Göran	Fö 11
Felländer, Ingela K.	In 2	Franzén, Nils P.	Fö 5
Fernander, Per-Gunnar	Fö 2	Franzén, S. Anders	U 11
Fernström, Ingrid M.	U 5	Fredberg, Birgit A. M.	U 7
Fhölenhag, Thomas	S 12	Fredén, Erland	Jo 7
Finnveden, Bengt A.	C 8 14	Fredenmark, Gunnar L.	I 14
Finstam, Jane	U 11	Fredgaard, K. Sonja	Ju 45, U 32
Fischerström, N. Johan A.	Ju 55	Fredin, Curt	U 27
Fischier, Sven G. O.	Ju 6 14 16	Fredriksson, Ella	U 27
Fiskesjö, Bertil A. N.	U 11	Fredriksson, Georg N.	Fi 8
Fitinghoff, Georg O.	Ju 27	Fredriksson, H. Einar	S 3
Fjellander, Nils E. B.	Fi 41	Fredriksson, K. Torsten	S 19
Fjellström, Carl Gustaf F.	Fi 17	Fredriksson, Knut A. G.	S 12
Fjällström, B. Harry	Ju 45	Fredriksson, Stig G.	Fi 37
Fladvad, J. Arne	Jo 7, C 6	Fredriksson, Ulla M.	S 28
Fleischer, B. Lennart	U 11 48	Freese, Jan P. G. H:son	Ju 33 46
Flemström, Lars Gunnar	Ju 24 29 50	Freivalds, Laila L.	U 11
Flinck, N. Rune I.	U 38	Fremlin, Rune N. G.	UD 2
Flink, A.-B. Christina	U 11	Frenning, Lars W.	Ju 14
Flodin, Carl-Erik T.	S 6	Friberg, K. Göte	Ju 17 27
		Friberg, Karl-Erik B.	U 5

Friberger, Tomas	K 36	Gjötterberg, Tora-Britta	Ju 45
Frid, Sven Rune	Jo 7, In 17, I 20	Glaas, Sten-Ove J.	I 16
Fridell, G. Ingvar	I 2	Glimstedt, Ulf K. J.	I 22
Fridén, Gunvor A. B.	U 16	Godlund, Sven A. I.	
Fridén-Abelson, Ingrid A. S.	U 16		K 3 10 16, U 11, In 2
Fridh, K. Göte	Ju 56, S 3 5 9	Goldberg, Walter H. G.	I 10
Fridolin, Hans R.	Fi 12 27, U 5	Gordan, Kurt	Ju 8, S 14
Fries, Ingmar F.	Fi 14 23 38	Gornitzka, Gunnar W.	K 3, I 22
Frigren, Suzanne M.	I 13	Gothefors, Per L.	Fi 17
Fris, Ann-Margret	U 6	Grabö, Paul E.	K 21
Frisch, Paul	Fi 37	Gradin, Rolf U.	Ju 48, I 13 22
Frisk, Jan	C 2	Grafström, Erik O. Hj.	
Frisk, Sven-Inge	U 25		Ju 64, K 1 3, Jo 15, I 14 22
Frithiofson, Karl A. F.	Jo 12, H 4	Grage, Elsa-Britta	U 7
Fronaeus, Sture A.	U 2	Grahn, F. Ture	K 3
Frostenson, Anders	U 18	Grahn, T. Roland	Fö 11
Fry, Agneta M.	U 16	Gralén, Nils G. J.	U 2 11
Frykholm, Nils O.	C 3	Granath, Karl-Erik	Ju 6 54, S 6
Fröberg, Carl-Erik T.	I 10	Granath, Sölve	I 12
Fröjd, S. Arne	S 3, C 8	Granlund, Börje	U 27
Furbäck, Bengt L.	K 23 36 38	Granmar, Jan G.	Fö 8
Furestedt, Karl E.	U 53	Granqvist, Liss M.	S 16
Furuland, Lars	U 13	Granstrand, Rolf	U 3
Furumark, Ann-Marie	U 11 45 52	Grant, N. Gunnar	U 6
Fälldin, N. O. Thorbjörn	In 6	Grape, S. Lennart	Fö 11
Färm, Gunnel	U 42	Grebäck, Erik H.	K 1, Jo 10
Färm, Hilding	U 29	Grede, Kjell	U 15
Färm, Ingemar	S 32, U 11	Green, Nils A. R.	I 4
		Grenander, Nils	S 27
		Grendin, Kurt	U 45
G		Grenstedt, E. Lennart N.	In 12
Gabrielson, Lars	K 2	Grimås, Ulf G. A.	I 4 13
Gabrielsson, A. Edmund B.	Ju 30	Groll, Lennart E. O.	Fi 6
Gabrielsson, Ingemar H.	U 25	Gruda-Skard, Åse	S 6
Gabrielsson, K. Tore F.	Fi 35	Grundwall, K. Ricard	In 3
Gad, Ulf H.	Ju 49	Grunewald, Karl R.	Ju 6, U 27
Gadd, Anne-Sophie H.	U 11	Grüting, Britt M.	U 6 8
Gadd, P. E. Arne	Fi 16 32	Grönberg, Arvid R. A.	Ju 8
Ganneby, Georg L. V.	Jo 7, U 42	Grönfors, Kurt G. W.	U 2
Gardeström, Linnéa	S 2 11	Grönquist, Bengt J.	Fi 5
Gardmo, Gunnar	K 10	Grönvall, S. Gunnar	Ju 14
Garke, Hans	U 57	Grönwall, Anders J. T.	S 1
Gedin, Hans	K 36	Grönwall, Lars O.	S 22
Gehlin, Jan H. M.	Ju 26	Gullberg, Hans E.	S 13, K 37
Geisendorf, Wanda	H 7	Gullnäs, S. Ingvar	
Genetay, Claude M.	U 25		Ju 14 34 44 51 58 63
Georén, Sven	U 48	Gunnarson, E. J. Ingvar	
Gerentz, Sven T.	U 5		Ju 36, K 24
Gerhardsson, Birger	U 10 46	Gunnarsson, S. Olle G.	S 23, C 11
Gerhardsson, Gideon	S 23	Gunne, Stig E.	C 1
Gerle, Bo O.	Ju 2 46	Gunneriusson, Axel O.	Jo 7
Gesser, Bengt A.	U 11	Gunnmo, Alf	U 11
Gestrelius, Kurt E. G.	U 16	Gussing, N. Ragnar J.	I 10
Giertz, Gustav B.	Ju 46	Gustafson, Birgitta S. S.	U 11
Giesecke, Curt-Steffan	Ju 45 56	Gustafson, Carl Erik	K 40
Gillberg, Karl-Erik	H 3	Gustafson, K. G. Jan	U 27
Gille-Rybrant, Carin	U 25	Gustafson, Leif Chr.	S 30
Gillström, Åke	U 27	Gustafson, Sven H.	
Gillwik, Linnéa	In 13		Ju 25, K 21, I 14
Gisslén, Axel	S 5	Gustafsson, B. G. Agge	Ju 55

Gustafsson, Bengt E.	U 41	Hagman, Christer	H 3
Gustafsson, Berndt G. E.	U 10	Hagman, Knut A. O.	Jo 4
Gustafsson, Berndt L.	U 11	Hagnell, Hans	I 1
Gustafsson, C. E. Torsten		Hagson, Carl A.	I 13
	Ju 21, Fö 13	Hagström, Bo	U 30
Gustafsson, Carl-Erik	K 10	Hagström, Tony G.	Ju 64, I 21
Gustafsson, F. Agne S.	C 9	Hagård, A. Birger	U 2
Gustafsson, G. Åke	Fi 21	Hahr, Anders L. H.	Fi 8
Gustafsson, Gunnar B.	K 2	Haldén, J. O. Folke	U 11
Gustafsson, Hans I.	Fö 8, Fi 25	Hall, Paul F. L.	S 4, C 2
Gustafsson, Inga L.	In 9	Hallberg, Lars	U 27
Gustafsson, K. Börje	K 14	Halldin, John	H 4
Gustafsson, Karl-Erik	Fi 37, U 5	Hallendorff, C. J. Herman	U 6
Gustafsson, Kerstin	S 13	Hallendorff, Jan G.	S 6
Gustafsson, Lars I.	U 11 16 43	Hallerdt, Hans B.	Fö 2
Gustafsson, M. Gunnar		Hallin, L. Bertil	U 18
	Fö 5, Fi 6, C 1	Hallin, N. Erik Anund	Fi 37
Gustafsson, Olof	S 19	Halling, Nils Olof	U 25
Gustafsson, Stig G.	In 10 15	Hallman, Eric R.	Fi 18, C 3
Gustafsson, Sune O.	C 8	Hallman, L. Åke G.	H 5
Gustafsson, Åke G.	S 2, Fi 6 7	Hallmo, Gunnar	U 40
Gustavii, S. I. Birgitta	Ju 32	Hallqvist, Britt G.	U 10
Gustavson, Göran E.	U 2	Hallqvist, Per Olof H.	Fö 5
Gustavsson, Bengt T.		Hallsten, Lars T.	I 5
	Fö 3 13, U 11, I 7	Hallström, Björn H.	U 9
Gustavsson, K. Rune	U 20, In 19	Hallvig, P. Ivar V.	Fi 37
Gustavsson, S. A. Göran	I 14	Hamber, Hans	U 45
Gustavsson, Sverker	In 21	Hambraeus, Gunnar A.	
Gustavsson, Åke E. G.			U 33, I 10 13 25
	UD 3, Fö 13 14, Fi 37	Hamdahl, Bengt	K 32
Gustavsson, Åke G.	I 24	Hammar, Carl-Filip	U 6 11 38
Guteland, Gösta A.	In 2	Hammar, K. Tomas G.	U 30
Gyrulf, C. Håkan	U 2	Hammar, Stig H.	U 2
Gålmark, Per G.	I 6	Hammar, Thomas	U 6
Gårdstedt, H. Birger	S 3, U 11	Hammarberg, J. Cecil	K 12
Gårmark, Thore O.	U 11 45	Hammarberg, Peter	U 6 38
Gällmo, Bengt W.	I 10	Hammarbäck, Sven Arne G.	U 40
Göransson, Bengt	Fi 28, U 15	Hammarfors, Per A. U.	S 12
Göransson, Bertil	S 14	Hammarström, Bertil	U 29
Göransson, C. Göran N.	U 10	Hammarström, Olof M.	I 3
Göransson, Harald O.	U 10 18	Hammarström, P. Rickard	Fö 1
Göransson, Lars O.	U 11 14	Hamrin, Mac T. P.	In 6, C 8
Göransson, Stig	Jo 12	Hanner, Per V. A.	Fi 5
Görs, L. Folke	K 7 38 39	Hannervall, Lars H.	I 13
Göthberg, Bo	U 42	Hannerz, D. G. Lennart	Jo 6 17
		Hanno, Stig Å.	K 21
H		Hansen, Hans-Jörgen	Jo 11
Hadding, Carl Fredrik		Hansen, Per	U 25
	Ju 46, Fi 20	Hansen, Per-Olof	Ju 43
Hadenius, Stig G.	Fi 37	Hansson, Bengt	U 27
Hadrup, Knut E. H.	K 11 19 37	Hansson, Bertil E. A.	Ju 32
Haegermark, C. Harald	I 24	Hansson, H. Arne	Jo 9
Haga, Ingegerd	U 27	Hansson, H. Gunnar	Jo 8
Hagander, Sten I.	U 6	Hansson, Hans O. G.	K 5
Hagbergh, Göran G. E.	U 17	Hansson, K. Gunnar	Ju 25 26
Hagdahl, K. Thomas	Ju 59	Hansson, Lars R.	Fi 11
Hagelstam, Stig L.	C 5	Hansson, Lilly E.	In 15
Haglund, Per	U 2 11	Hansson, N. Lennart	I 12
Haglund, F. Anders	Fi 25	Hansson, N. Olle R.	Jo 13 14 24
Hagman, Anders	U 45	Hansson, Nils G.	Jo 1

Hansson, Nils H.	U 27	Helmers, Dag	Fi 22 23 27
Hansson, Nils O.	Fö 5	Helmerson, Bo I. H.	
Hansson, Olof B.	Fi 37		Ju 18, Jo 15, H 9
Hansson, Torsten B. G.	K 13	Helsing, Gunnar	U 45
Haraldson, L. Åke	I 2	Hemdal, Rolf B.	Fi 35
Harding, Nils	U 43	Henebäck, Lars H.	C 3
Hartelius, Kaj S.	Jo 12	Henningsson, H. Einar G.	
Hartman, C. Olov	U 18		Jo 13 16, In 18, I 13
Hasselquist, C. G. Lennart	U 11	Henningsson, Lars-Åke	U 26
Hasselquist, Ulla	U 27	Henricson, Sven-Eric	U 27 16
Hasslev, Nils-Olof F.		Henricsson, Bengt H.	Jo 11
	K 1 10 16 22 23 31 33	Henrikson, Claes H.	Fi 4
Haverling, Sven G. I.	U 7	Henrikson, Lars G.	S 5, C 18
Heckscher, Sten	U 11 43	Henriksson, Barbo K.	U 11
Hedberg, Anders	U 45	Henriksson, Christer	U 21
Hedberg, Björn A. A:son	Fö 1	Henriksson, E. Sture F.	S 6
Hedborg, Per Erik	K 18	Henriksson, Gunnar A.	U 1
Heddelin, Bertil	Fi 37	Henriksson, J. Lars G.	U 2
Hedelius, K. Margareta	K 11	Henrysson, Sten	U 6 31 45
Hedén, Carl-Olof	Fö 2	Hercules, Jan	U 47
Hedengren, Sven-Olof G.	Jo 6	Herlitz, Claes A.	In 2
Hedgran, Arne G.	I 4	Herlitz, Lars	Ju 61
Hedin, Bernt L.	S 11 32	Hermanson, K. Gunnar	U 40, H 1
Hedin, Carl Eric	Fö 13	Hermansson, Carl-Henrik	Fi 32
Hedlén, Bengt R.	S 5 9	Hermansson, Hartwig V.	U 6 11
Hedlin, John W. A.	S 15	Hermansson, Rune	Ju 19, Fi 4 25
Hedlund, A. Rune	Ju 31 56	Hernelius, J. Allan	Ju 61
Hedlund, Bengt N. R.	S 5, C 1	Hernlund, Carl Hugo H.	
Hedman, Barbro	U 11		Ju 26, Fi 37
Hedman, Bengt	Ju 48, C 5	Herrlin, Klas G. E.	Fi 38
Hedqvist, Eric H.	U 4	Herrlin, S. G. Sigvard	Ju 14
Hedqvist, Sven A.	Ju 36	Hertzman, A. Olov	Ju 29 38
Hedström, A. Jan-Olof	Ju 51	Hesselblad, Folke E.	Fö 6
Hedström, Bo S.	Jo 5 14 21 25	Hesser, S. C. E. Torwald	
Hedtjärn, Åke G.	K 14		Ju 26, U 8
van der Heeg, Nils H.	Fö 9	Hessleborn, Olle K-A.	Fi 17
Heeger, Birgitte	U 3	Hessler, S. Henrik	Fi 5, U 11
Hegrelius, A. Olov R.	Jo 11	Hettne, Björn	U 33
Heideman, Gunnar A.	S 3	Heuman, Jan G. M.	Ju 36 42
von Heidenstam, G. Olov	Jo 13	Heurgren, Sven C. O.	H 6
Heimbürger, H. Peter E.	Ju 18	Heyman, Ove F.	UD 1
von Heland, Björn E:son	U 11	Hidemark, Bengt Å. H.	I 8
Heldt, Sten-Olof	I 5	Hildeberg, Lars	U 27 30 45
Hellberg, D. Kjell V.	I 10	Hildebrand, Per K.	Jo 4
Hellberg, Olle A. O:son	Ju 2	Hildeland, K. I. Erling	S 17
Helleday, Ann	U 11	Hilding, Mats H.	U 11
Hellers, Hans P. A.	U 45 27	Hiljding, Stig G. O.	Ju 37
Hellgren, Bertil G.	U 2	Hillbo, Arne O.	Ju 14, Fi 4
Hellman, Sven R.	Fö 11	Hillbom, Bror K. J.	K 23
Hellmér, Åke	Fö 9	Hillbom, Lars H.	Ju 38 52, Jo 19
Hellner, Eskil M.	K 2 20	Hillerdal, Olle	S 1
Hellner, Jan E.	Ju 4 24 38, U 11	Hillerudh, G. Lars-Olov E.	Ju 55
Hellners, E. Trygve	U 38, In 7	Hilton, Hans	U 56
Hellstadius, Jan R.	Ju 52	Himmelstrand, Gunnar G. F.	
Hellstedt, Ernst L.	Fi 38		K 1 2
Hellström, Bertil	U 25	Himmelstrand, Ulf J. I.	UD 1
Hellström, E. Emil	U 6 14, In 19	Hinnfors, S. Ivar	U 29, C 8
Hellström, Gunnar J.	U 11	Hinno, Rein	Fi 8 30
Hellström, K. Birger	I 7 11	Hjalmarsson, Jarl	K 27
Hellström, Mats J.	UD 2, S 6	Hjalmarsson, S. Ingemar	Ju 13

Hjalmarsson, S. Åke	Jo 7	Holmström, Anita	U 25
Hjalmarsson, Sten O. R.	K 31	Holmström, Ingmar	U 37
Hjalmarsson, Sven	U 45	Holmström, L. Bror	Ju 62
Hjalmarsson, Sven Erik H.	K 35	Holte, K. Ragnar	U 10
Hjalmarsson, Yngve H. J. Fi	9, I 20	Holtsberg, P. Christer	Ju 62, Fi 6, U 36
Hjalmarsson, Åke	U 36	Hornwall, Gert H. D.	U 2, Jo 11
Hjelm, K. G. Lennart	U 11 33, Jo 3 11 14	Hovhammar, L. Erik E.	In 17
Hjelm, Orvar M.	In 9	Hovstadius, O. Sigvard.	U 35
Hjelm-Wallén, Lena B.	Ju 21 43 56	Hubendick, Bengt L.	U 4
Hjelmqvist, Bengt	U 13	Hugosson, Kurt I.	Ju 19 20, I 20
Hjelmqvist, Ingvar K. R.	U 20	Huldén, K. O. Tomas	Ju 15
Hjerne, Gunnar	K 29	Huldt, Jan P.	U 5
Hjertonsson, Karin	UD 2	Hult, Jan A. H.	U 11
Hjorth, Jan L. S.	U 4	Hult, N. E. Jöran	Ju 18
Hjorth, Lars E. A.	S 10, U 5, Jo 13 15, I 1	Hultan, Ivan	Fö 9
Hjorth, Nils T.	Jo 10	Hultén, Karl Gunnar	U 4
Hjorth, Ragnar	Jo 2 25	Hulterström, Sven Å.	H 3
Hodann, Jan O. M.	I 3	Hultgren, Åke V.	I 19
Holecek, Josef	U 25	Hultin, Monica	U 27
Holgersson, Leif	U 11	Hultin, Måns K. E.	U 2
Holm, A. O. Per	In 2 12	Hultin, S. Erland V.	U 2
Holm, Ernst Olaf A.	Ju 38	Hulting, K. R. Georg	Jo 19 21
Holm, J. Lennart	U 4 26, Jo 10, In 2, C 5 6	Hultkvist, Anders M.	Fi 18
Holm, Lennart	U 45	Hultqvist, Tore	U 38
Holm, Sture K. V.	H 10	Humble, Kristina	Ju 2
Holm, Thorsten H.	S 13	Huovinen, Sulo P.	In 7
Holmbeck, Kai A.	H 4	Husén, Torsten	Ju 2
Holmberg, Bengt R.	U 6	Huss, P. Magnus I.	Fi 15
Holmberg, Bo	U 45	Hybbinette, Anna-Greta	I 15
Holmberg, Bo E. G.	S 26	Hyllengren, Jan	K 34
Holmberg, Carl	U 6	Hyrenius, Hannes	UD 1
Holmberg, Carl V.	Fö 14	Håkanson, Håkan E.	In 10
Holmberg, Erik G.	Fi 34, U 7	Håkansson, Alfred L.	K 40
Holmberg, Gunnar	U 42	Håkansson, E. Runo	Ju 20
Holmberg, Gunnar E.	Fö 11	Håkansson, Erik F.	U 11
Holmberg, Ingvar	UD 1	Håkansson, Greta	U 25
Holmberg, K. Göran	Jo 7	Håkansson, Hans E. V.	I 4 9 13
Holmberg, K. Gösta I.	U 11	Håkansson, Håkan E.	U 11, In 19
Holmberg, Per H. A.	U 11	Håkansson, Sven-Olof H.	Ju 33
Holmberg, Sten E.	S 5	Hårdefelt, S. Börje	Fi 6 7, In 10
Holmborn, Börje	U 41	Håvik, I. Doris H.	U 42 48
Holmgren, Anders F.	Jo 16 25	Hägerstrand, S. Torsten E.	UD 1, In 2, C 6
Holmgren, Herman	U 14	Hägg, Ingemund	U 6
Holmgren, Kjell	U 17 50	Hägglund, John E.	C 1
Holmgren, Stig E. H.	U 11	Häggmark, Sten	U 11
Holming, Klas J. L.	Ju 26	Hälinen, Erkki I.	U 27
Holmquist, Bengt M.	U 4	Häll, Karl-Erik	K 21, I 14
Holmquist, Bertil G.	K 24	Hällbrink, Yngve	Fö 6
Holmquist, Bo	K 8	Hälleberg, Allan	U 29
Holmquist, C. Ingemar B.	In 7	Härde, Christer	U 11
Holmquist, Åke	Fö 8	Härnqvist, Kjell	U 11
Holmqvist, A. Mary S.	S 5, Fi 30	Hävermark, K. Gunnar J:son	K 17 19 20
Holmqvist, Sture L.	C 19, I 13 22	Högberg, C. Johan H.	Fö 9
Holmqvist, Åke H.	Jo 13, I 20	Högberg, J. Paul	U 16
Holmstedt, Bo R.	S 26	Högberg, K. Gunnar	In 4
Holmstedt, Yngve D.	Ju 32	Högberg, Mats J. G.	K 1

Högdahl, Lars	C 9	Jacobsson, Eva B.	U 14
Högemark, Karl H.	U 47	Jacobsson, K. Erling	U 36, In 20
Höglind, Lars O.	U 29 45	Jacobsson, Måns	H 2
Höglund, E. Olov	U 54, Jo 11	Jacobsson, S. E. O. Nicke	I 6
Höglund, K. Thure	S 3	Jaensson, Sverker	K 15
Höglund, Olof A.	Ju 5 37	Jakobsson, Kent O.	U 14
Högström, Bertha	U 29	Jakobsson, Tage H. E.	Fi 12
Högström, Ivar	Ju 43, In 11, C 8	Jakoby, Rein	I 20
Höijer, Gunnar	Fö 5	Jalling, Hans G. T.	U 2
Höjeborg, Mats O.	I 13	Janérus, R. Inge	I 3 16
Hökerberg, Annika S. O.	U 11	Janson, Björn C.	Fö 14
Hökfelt, Bernt M.	U 11	Janson, Carl-Gunnar	Ju 23
Hörberg, Nils	C 9	Janson, Sven	U 16
Hörberg, Olof Hj.	K 7	Jansson, Bertil G.	Fö 8
Hörjel, Nils J.	Fi 2, U 5	Jansson, Björn S.	U 9
Hörlén, E. Linnéa	K 40, U 48	Jansson, Henrik D. J.	U 18
Hörlén, S. Ingemar (Inge)	Ju 56, C 5 16	Jansson, I. A. Gunnar	U 27
Hörnlund, Gördis K.	S 8 14, Fi 32, C 9	Jansson, Ingvar	U 11
Hörnquist, K. Iwan E.	Fö 13	Jansson, K. Erik	Fö 13
Höök, Erik S. V.	S 3 10, Fi 11, Jo 15, In 2	Jansson, K. Rune	U 52
I		Jansson, Kurt S.	Fi 39
Idin, Kurt A. T.	I 7	Jansson, N. Ewald	Jo 8 19
Igelstam, Rutger M.	Fö 7	Jansson, N. Lennart	Fi 13
Imre, M. Erdem	K 12	Jansson, Olov	K 32
Ingelf, Sten	U 25	Jansson, Paul G.	K 13, Fi 23
Ingelstam, Erik P. G.	U 6	Jansson, Sven I.	Ju 49, Fi 38
Ingelstam, Lars E.	UD 1	Jansson, Tore	U 11
Ingelstam, Lars E.	Ju 47, U 6 41, Jo 17	Jansson, Åke G.	Fi 33
Ingemansson, N. Stig P.	K 13	Janzon, Bengt	S 32
Inger, Göran	U 11	Jarenius, J. Christer I.	Fi 40
Inghe, P. Gunnar	S 5	Jargin, Ingvar	In 1
Irwing, Dorothy	U 25	Javette, Bo	U 11 27
Isacson, Lennart	H 4	Jeansson, Nils Ragnar	Jo 7
Isacsson, Bert E.	In 14	Jensen, Birger H. L.	I 12
Isacsson, Dan S.	U 16	Jensen, Inga-Lill I.	S 23
Isacsson, Karin	In 9	Jeppsson, O. Gunnar	Jo 14
Isaksson, Britt	U 6 38	Jerdenius, K. Elof	U 4
Isberg, Birger O.	Fi 35	Jermsten, Per L.	Ju 43
Isberg, Torð A.	K 32	Jiewertz, Bengt K-O.	U 26, I 10
Isling, B. Åke J.	S 6	Jirstam, Björn H. L.	Ju 58
Israelsson, K. Ragnar E.	In 7 9	Jobin, Bengt	K 31
Israelsson, Per J.	Jo 19	Johannesson, Erik	Jo 19
Israelsson, Ragnar	U 31	Johannesson, Erik R.	In 8, C 1
Ivarsson, Holger I.	In 1	Johannesson, Ingvar	U 27
Ivarsson, Sven Ivar	K 28, U 17	Johannesson, Jan G.	In 4
Iveroth, C. Axel	Fi 11	Johanson, Alf Å.	U 11
Iversen, Stig G. L.	U 28	Johanson, Eric W.	Jo 9
Ivre, Ivar G. E.	Fi 37	Johanson, Kjell E.	Ju 56
J		Johansson, Anna-Greta	U 45
Jacobaeus, A. Christian	I 10	Johansson, Arne G.	Fi 17
Jacobson, Bengt A.	U 11 43	Johansson, B. Östen	I 6
Jacobson, S. E. Olof	Jo 25	Johansson, Bengt A. W.	Fö 11, Jo 15
Jacobsson, A. Torvald	Fi 2	Johansson, Berndt O. L.	U 23 47
		Johansson, Bertil C. Å.	U 2
		Johansson, Caj-Aage	K 7 10 33
		Johansson, E. Allan	Jo 6 15 17
		Johansson, E. Jörgen	C 21
		Johansson, Eric G. E.	Fi 6
		Johansson, Erik V.	Jo 9

Johansson, Eva A. M.	Ju 31	Jonsson, Benny	U 44
Johansson, G. Arne	Fi 34	Jonsson, Birger	U 45
Johansson, Gun	U 27	Jonsson, Bo A.	U 20
Johansson, Hans I.	Fi 25, I 10	Jonsson, Bo E.	U 11
Johansson, Henning	U 31	Jonsson, Elver A. D.	S 2
Johansson, Inge K.	U 23	Jonsson, Erland	U 47
Johansson, J. Harald	Ju 46	Jonsson, Gerd G.	S 6
Johansson, J. Henry	Fi 1	Jonsson, Gustav A.	Ju 2, S 14
Johansson, Jan A.	Fö 11	Jonsson, Inga H. L.	U 11
Johansson, K. Alf W.	U 11	Jonsson, J. Gunnar E.	C 3 21
Johansson, K. Gunnar E.	U 6	Jonsson, K. Erland	Fi 4
Johansson, K. Hilding		Jonsson, Lars-Eric	U 27
	Ju 61, C 9 16	Jonsson, Lars O.	UD 1
Johansson, K. Inge	U 6 11 38	Jonsson, Lena B.	S 24
Johansson, Karl-Erik	Fi 30	Jonsson, S. A. Rune	K 29
Johansson, Kjell I.	U 12	Jonsson, Stig G. T.	U 24
Johansson, Kjell V.	U 14	Jonsson, Sverker Å.	U 11
Johansson, Kjell Å. M.	Fi 13	Jonzon, Sven-Gösta B.	Jo 10
Johansson, Knut B. M.		Josefson, Stig A.	Fi 30
	UD 3, Fi 11 30, I 12	Josephsson, Leif E.	Ju 4
Johansson, N. Filip	Jo 14	Juhlin, Rolf	I 17
Johansson, Nils J. O.	U 9	Julén, A. Gösta J.	Jo 23
Johansson, O. Mauritz	Fi 29	Junel, K. Bertil	U 16
Johansson, P. Bertil	S 11	Jungefors, Stig L. S.	Fi 4
Johansson, Per-Olov	In 4	Jungen, Rune	In 2
Johansson, R. A. Dicken	Jo 16	Jungenfelt, Karl G.	Jo 2, I 6 13
Johansson, Ralph I.	In 13	Junger, Tage G.	Fö 1
Johansson, S. K. Lennart		Junhall, Sven-Olof	K 22
	K 3 6 7 14 16 28 31	Jussil, Sune K.	In 3 5
Johansson, S. Olof H.	Fi 40, Jo 17	Jutagård, Carl	U 54
Johansson, S. Östen	Fi 37	Juthagen, Leif R.	U 2 17
Johansson, Sjunne	U 17	Järdler, Sven A.	
Johansson, Solveig B.	U 23		Ju 45, S 7, Fi 30, U 20
Johansson, Stig E.	Jo 8	Järleby, O. Harry	Ju 8 13
Johansson, Sven	K 29	Järnbrink, Hans G.	Fi 18 20
Johansson, Sven-Erik N.		Järnklev, Erik	Fi 24
	Ju 4, Fi 23	Järtelius, Gösta E.	Ju 49
Johansson, Sven G.	U 42	Järvalhoim, J. Bertil	U 16
Johansson, Sven-Åke S.	U 27	Järvstrand, Göran	U 11
Johansson, Tage N.	Fi 22	Jönsson, Claes-Göran	U 27
Johansson, Tore B.	I 21	Jönsson, E. Gustav	
Johansson, Tyra A. S.	Jo 26		S 3 6 13 24, Fi 32
Johansson, Viktor J.	U 2	Jönsson, Elias I.	Jo 16
Johansson, Östen B.	Fi 18, C 6	Jönsson, Eric L.	K 13
Johnson, Arne I.	In 12	Jönsson, Erik	Fi 37
Johnson, Bo	U 34	Jönsson, Hans E.	U 48
Johnson, Inez	U 47	Jönsson, Ingeborg	S 22
Johnson, Lars G.	U 5	Jönsson, J. Ove	Fi 13, In 7 16
Johnsson, Jan G.	K 3 22 24, Fi 2	Jönsson, N. Börje	In 20, C 11
Johnsson, John E.	K 21	Jönsson, Rolf	Fi 4
Johnsson, Roland G.	U 2	Jönsson, Sune O.	Ju 20
Johnsson, Sten B.	In 1		
Jonason, Olov	U 46		
Jonasson, Holger L.	In 17		
Jonasson, Sven G. J.	Ju 45, I 16	K	
Jonés, Klas G.	Fi 15	Kahlin, Tage H. G.	In 6, C 11
Jonnergård, Gustaf	Ju 25	Kajjser, Fritz J.	C 10
Jonson, Lars	H 2	Kajland, Anders R.	K 13
Jonsson, A. Ingemar G.	K 13	Kalén, Olof H.	Fi 10
Jonsson, Arvid	U 29	Kalin, Göran	U 45

Kalte, Erik A.	U 47	Kjellgren, Ove I.	Fi 18
Kangert, Håkan	Fö 11	Kjellin, Björn T. M.	Ju 21 32
Kappelin, Carl-Erik	K 12	Kjellstrand, Leif	S 13 23
Karlberg, Björn A.	In 13 18	Klackenberg, Dag G.	U 11
Karlén, F. Ingvar G.	In 12	Klackenberg, O. Henrik	Fi 43
Karlén, Göran H.	S 25	Klangby, Lars-Erik	Fi 26
Karlin, Bengt	U 45	Klason, Lars-Erik	U 48
Karlqvist, Anders	UD 1	Kleen, E. W. Erland	U 24
Karlson, Tore E.	U 11 14	Kleist, Åke O.	I 6
Karlsson, Anders	S 9	Kleman, Bengt	Ju 9
Karlsson, B. E. Gert	Jo 7	Klingert, Rune	U 46
Karlsson, Bengt Olof	I 20	af Klintberg, Rolf H. F.	I 13
Karlsson, Bror	UD 2	Klintstam, Solvig A. L.	Fi 39
Karlsson, Christer	U 26	Knudsen, Finn	Jo 2
Karlsson, Einar J.	U 11	Knutsson, Karl-Eric	U 33
Karlsson, F. Göran		Knutsson, P. Anders	U 5
	Ju 18, S 16, Jo 10	Knutsson, P. Gösta	Jo 19
Karlsson, Fritz	U 25	Knutsson-Hall, Torsten K.	Fö 5
Karlsson, G. Åke	U 11	Knöös, Erik O.	Fö 10
Karlsson, Gunnar B. S.		Koch, Göran E. M.	Fi 9
	S 27, K 11 19 34 37, In 16	von Koch, Michael	U 17
Karlsson, H. K. Göran	S 22	Kolare, Gustav C. K.	K 1
Karlsson, Helge G.	Jo 4	Kolk, Raimond	Jo 13
Karlsson, Henry	S 19	Kollén, Ann-Marie	U 29
Karlsson, Jan O.	S 7	Kollind, Hans O.	Fö 6
Karlsson, Jan-Sture	U 11	Konnander, Benkt A. V.	U 2 54
Karlsson, John-Evert	U 45	Korpi, Sture H.	S 21 32
Karlsson, K. Harry	Ju 62	Korpås, B. G. Sture	UD 3
Karlsson, Lars Erik	I 3	Krafft, B. E. Åke	C 21
Karlsson, Mari-Ann	U 25	Kragh, Börje R. V.	C 6
Karlsson, N. Sune	Fö 1	Krantz, Gösta	U 27
Karlsson, Nils Allan	K 16	Krantz, Ingrid	U 11
Karlsson, Torsten	U 45	Krantz, P. Gunnar	Ju 27, S 5
Karlsson, Ulf G.	Fö 9 13	Krantz, Paul Olof	U 6 11
Karlsson, Urban	Fi 37	Krausz, Elisabet	Ju 45
Karlsson, Åke	U 45	Kristenson, Arne E.	Jo 19, H 4
Karlström, Hans Åke	U 11 39 43	Kristenson, E. Valter	Fi 30 32
Karlström, Vilhelm H.	Ju 62	Kristensson, A. Yngve S.	Ju 17
Kask, Hando	U 37	Kristensson, Astrid M.	Ju 31 43
Kauttmann, Staffan G. P.	Fi 9	Kristersson, Helge E.	Jo 19
Kebbon, Lars	U 45	Kristiansson, N. Axel	Jo 19
Keil, Hans	U 27	Kritz, Lars-Bruno	K 5 12
Kesselmark, Leif Å.	Fö 3	Kritz, Lars O.	K 1 31
Kierkegaard, C. Peder J.	U 2	Kromnow, E. Åke	U 7
Kignell, Jan-Erik	I 14	Krona, Kurt	C 4
Kihlbom, J. Magnus	S 7	Kroon, Sven	U 46
Kihlbom, J. O. Niklas	Ju 12	Krönmark, Eric A.	Fi 32
Kihlén, Margret	U 47	Kugelberg, Lena	U 11
Kihlman, Herbert	U 2	Kulling, Ernst R.	I 6
Kihlman, Tor S. D.	K 13	Kuylentjerna, K. Göran J.	Jo 14
Kilander, Kjell	Jo 2	Kvarnsmyr, Lars F. H.	Ju 22
Kim, Lillemor A. B.	U 11	Kåge, Maria	U 56
Kindahl, P. Jan	I 4	Kåhre, E. Lennart J.	Jo 23
Kindlund, A. Sören	S 24	Kåhre, M. Lillemor	Jo 9
Kinell, Erik A. T.	Ju 2	Kåräng, Gösta	U 27
Kirsebom, Bjarne	U 36 39	Källberg, K. N. Ingemar	
Kjellander, Jan O.	S 25		Ju 14, In 16
Kjellberg, Bo A.	Fi 39	Källenius, Sten I. R.	In 8 12 13
Kjellberg, Gunvor	U 11	Källner, Claes-Göran G.	C 7
Kjellén, Bengt I.	U 2	Källstad, Thorvald E.	U 14

Kälve-mark, Torsten	U 43	Larsson, Erik i Oskevik	S 5
Kärne, Sigvard	C 4	Larsson, Gunnar	S 13
Kärnek, Ruth I. C.	C 16	Larsson, Gunnar K. V.	Ju 9
Köhl, Olof F. E.	U 31, Jo 25	Larsson, Gösta H. F.	U 6 38 53
Köhler, Nils G.	Ju 4	Larsson, Hans O.	U 6, I 10
Köhlmark, Bo R.	K 13 21	Larsson, Helmer E.	U 38
Körlof, Voldemar	K 15	Larsson, Jan L.	Ju 41
Körner, F. Lennart	Ju 10, H 2	Larsson, K. Einar A.	K 13, I 19
Körner, Sten G.	U 7 54	Larsson, K. S. Sigvard	Fi 30 38
		Larsson, Karl G.	
L			Ju 6, S 8 9 14 30, Fi 4
Laag, Ann-Mari	U 24	Larsson, Kjell	Jo 3
Lager, Ingemar	U 26	Larsson, L. Birger	U 11
Lagerblad, J. Peter	Fi 16	Larsson, L. Thorsten	U 27, Jo 16
Lagerbäck, Björn G. B.	U 27 30	Larsson, Lars-Gunnar	I 19
Lagercrantz, Bo U.	U 4	Larsson, Leif	U 26
Lagercrantz, Richard C. H.	U 24	Larsson, Lennart	U 14 45
Lagerkvist, A. Claes G.	Fi 18	Larsson, Matts Bergom	
Lagerkvist, Magnus	Fö 8		Ju 59, In 19
Lagerlöf, K. Elisabeth	S 23	Larsson, Mårten J.	U 9
Lagerqvist, Åke	U 7	Larsson, Nils	Fö 11
Lagerstedt, Lars G. W.	U 54	Larsson, Nils-Olof G.	K 10
Lagerström, Sven A.	K 39	Larsson, Sixten	Fi 1
Lagerström, Ulf Å.	Fi 44	Larsson, Sixten	U 24
Lagerwall, S. Y. Torbjörn	U 6	Larsson, Stig K.	Fö 8
Lahn-hagen, Rolf	I 16	Larsson, Sven A. A.	Ju 57, C 3
Lahrman, A. Ebbe	Fö 11	Larsson, Sven E.	Fö 5
Lalin, Per Olof	Fö 11	Larsson, Sven-Erik	Ju 19
Lambert-Olsson, Håkan	Fi 37	Larsson, Torsten A.	Fi 25, I 10 24
Land, Johan	Ju 12	Larsson, Ulf O.	U 14 45
Landahl, E. Tore	K 9	Larsson, Ulla S.	Ju 6 16 23
Landahl, O. Sixten H.	Jo 22	Larsson, Y. Allan G.	
Landberg, Hans W.	U 41		Ju 64, I 10 11 18
Landberg, Maj-Lis H. A.	Ju 29	Larsson, Yngve B.	I 4
Landfors, Curt	U 25	Lassinantti, I. Ragnar	U 26, In 14
Landgren, Per C. D.	Fi 38	Laurén, Reidunn M. B.	Fi 32
Landin, Palle J.	C 11	Lauritz, L. Yngve	C 5
Landquist, Eddie L.	Ju 26	Leander, Lars U. E:son	U 33
Landström, Sten-Sture H.		Leander, Per	U 43
	Ju 6, K 21, U 8 45 53	Leander, Sven	U 25
Langborn, Nils E.	Fi 22	Leche, Johan H.	Ju 16 23 57
Langdahl, Henry	Jo 1	Lehman, Erik	U 11
Langefors, N. Börje	I 10	Lehmann, F. Margareta	K 12
Langenskiöld, Carl G. L.	Fi 5	Leijon, Anna-Greta	Ju 45, Fi 39
Lannegren, Göran	U 13	Leine, Erik	K 36
Lannek, Nils G. V.	Jo 11	Lekberg, E. E. Olov	S 25, K 21
Lanner, B. O. Vilgot	H 4	Lemne, Mats H.	K 17, In 6, I 7 9
Lanteli, A. Gunnar A.	K 12	Lemne-Bergman, Marja E.	
Larfeldt, Nils J.	H 2		U 33, I 9
Larfors, E. V. Tage	Ju 10	Lennerlöf, N. O. Lennart	I 16
Larmén, Evert	Fi 37	Leo, Håkan	U 26
Larnstedt, A. Ossian G		Leo, P. Gunnar	Fi 38, In 12 13
	S 14 18, In 7	Lersäther, Anna Margareta (Anna-Greta)	S 32
Larson, Knut-Inge L.	K 2	Letzén, Sven-Roland	U 5
Larson, Leif E.	U 15	Leuchovius, Karl G. W.	Jo 16
Larson, Rune	Fi 34	Leuf, Nils Börje	Fi 35
Larsson, A. Lennart	U 11, In 19	Levén, Sören	U 45
Larsson, Alf H.	I 19	Levi, Lennart	UD 1
Larsson, Carl-Johan	U 11	Levin, Jan	K 31
Larsson, Edvin	U 46		

Levin, Tage P.	In 6	Linde, Ulf H.	U 9
Lewén-Eliasson, Anna Lisa		Lindeberg, Bengt	C 4
Ju 45, UD 3, H 3 5, C 9		Lindeberg, Karin	U 16
Lewin, Saul	H 2	Lindeborg, E. G. Lennart	I 10
Lidbeck, Åse	Ju 14	Lindelius, K. Rolf K.	Ju 31
Lidbom, Carl G.	UD 2, S 7	Lindell, Bo G.	I 19
Lidén, B. Carl Johan	Jo 14	Lindell, Carl Gustaf	U 47
Lidén, Gunnar K. O.	K 13	Lindell, Mats G.	U 2
Lidén, Lars Y.	I 6	Lindén, Lars G.	U 16
Lidgard, H. Bertil I.	C 5	Lindén, Sven	Fö 3
Lidin, Karl-Olof	Ju 19	Lindén, Yngve T.	Fi 8, In 1
Lidmalm, Tord N. G.	I 10	Lindencrona, Alvar	Fi 5
Liedberg, Anders J. B.	Fö 12	Lindencrona, Gustaf	K 2 18
Lilja, Elisabeth M.	C 11	Linder, Alf	U 25
Lilja, Sven-Åke	K 39	Linder, N. Helge H.	K 2
Liljeborg, Detlow	Jo 18	Linderoth, Karl Axel	U 11
Liljedahl, Svante R.	Fö 11	Lindfors, Leif V.	U 2
Liljefors, B. Anders	In 12	Lindgren, Alf T.	Ju 9
Liljeqvist, Rolf A.	Ju 36 42, K 18	Lindgren, Carl-Ivar	Fö 13
Liljeqvist, Siw E.	U 23	Lindgren, Claes B. L.	I 13 22
Liljeström, Marita	UD 1	Lindgren, Göran	U 15 40
Lind, C. Ingemar B.	U 11	Lindgren, Göte	U 27
Lind, Carl-Erik L.	Ju 48	Lindgren, I. Lennart	
Lind, F. Olof	I 3	Ju 51, Jo 7 16, I 19	
Lind, Johan A. L.	Ju 21, Fi 14	Lindgren, K. Erik	Ju 63
Lind af Hageby, Gösta	K 21	Lindgren, Kurt	U 25
Lindahl, Carl Erik T.	Ju 12 17	Lindgren, S. Åke	S 3 10
Lindahl, Carl-Fredrik H.	Fö 1 12	Lindgren, Ulf	U 30
Lindahl, Essen H. G.	U 20	Lindgren-Fridell, A. Marita G.	U 9
Lindahl, K. Olof R.	Fi 7	Lindh, Inger	U 43
Lindahl, Lars	U 30	Lindh, Tore B. E.	S 3
Lindahl, Lars O. H.	K 31	Lindh, Åke H.	Fi 38
Lindahl, N. Göran	In 8	Lindhagen, C. Gösta	K 3
Lindahl, Ulf V. A:son	Fö 6	Lindhoff, B. Håkan	U 5
Lindahl-Kiessling, Kerstin M.		Lindholm, E. Harald	H 5
Ju 45, U 11 41		Lindholm, Kerstin	U 11
Lindal, Kurt G.	U 20 38	Lindholm, P. Sigurd	Fi 4
Lindbeck, C. Assar E.	U 11	Lindholm, Sven A.	Ju 58
Lindberg, Bert H.	Ju 39	Lindkvist, Bertil A. H.	I 21
Lindberg, Carl-Otto A.	C 1	Lindkvist, Gunnar	U 27
Lindberg, E. Rupert	Jo 8	Lindman, Karl S. S.	Jo 19
Lindberg, Ingemar	S 24	Lindmark, A. Lars G.	Fi 16, I 25
Lindberg, Joel	U 11	Lindmark, Lars E.	I 9
Lindberg, Knut A. O.	Ju 56	Lindquist, B. Rune L.	
Lindberg, Marta S.	Jo 19	U 2 25, Jo 3 11	
Lindberg, R. Greger	Fö 10	Lindquist, C. Bertil J.	U 6
Lindberg, S. Ingemar		Lindquist, Sture B. L.	I 7
Ju 45, S 31, Fi 39		Lindquist, Ulf W. E.	C 7
Lindberg, S. Lennart	Fi 25, I 10	Lindqvist, E. Lena B.	Fö 8
Lindberg, Sven J. K1, Jo 26, In 15		Lindqvist, F. Ingvar	U 11
Lindberg, Sven Å. L.	Fi 18	Lindqvist, N. Inge A.	Ju 4 24
Lindberger, Lars	Jo 19, I 1	Lindqvist, Olle O. G.	Ju 9
Lindbergson, Karl Albert	I 23	Lindqvist, Sven O.	U 5
Lindblad, Rune	U 25	Lindroth, Annica M.	U 14
Lindblad, Sven J. H.	Fi 2 11	Lindskog, Carl P. F.	Jo 5
Lindblom, Carin	U 38	Lindskog, Claes M.	Ju 41
Lindblom, Paul	Fö 8, S 5 9, U 9	Lindskog, J. Lennart	
Lindborg, Märta	H 3	K 29, Jo 10, C 20	
Linde, Bengt A.	I 3	Lindskog, Nils-Petter	Fi 37, U 5
Linde, I. Gertie	Ju 45	Lindstam, Leif E.	
Linde, Per Gunnar A.	Fi 18	K 30, Fi 27 32, U 5	

Lindstedt, Anders	Fi 3, I 21	Lundberg, K. F. Valdemar	In 10
Lindstedt, Arne V.	Fö 6	Lundberg, K. Max	U 11
Lindstedt, G. Eva A.	S 11	Lundberg, Lars-Olov	S 6
Lindstedt, Hans G.	Ju 12 50	Lundberg, Leif T. E.	In 21
Lindstedt-Piltz, Inga	U 45	Lundberg, N. Ragnar W.	Fö 4 7
Lindsten, Jan E.	Ju 46	Lundberg, P. J. Thorsten	U 16
Lindstrand, Leif	U 2	Lundberg, Sten G. J.	C 4
Lindström, Alice M. F.	U 11	Lundberg, Åke	H 8
Lindström, B. E. Gunnar	I 10	Lundbergh, Hans P. N.	Fö 5
Lindström, Berndt E.	S 25	Lundblad, Björn O.	Jo 5
Lindström, Gunnar	S 13, In 10 15	Lundblad, Grethe	S 30, Fi 29
Lindström, Hans-Gunnar	Ju 20	Lundborg, Ingrid	U 45
Lindström, Harry	U 46	Lundborg, L. Åke	Ju 63
Lindström, Ingvar A.	Jo 19	Lundbäck, B. Holger	S 25
Lindström, Irene	U 11	Lundeberg, Christer N. S.	U 11
Lindström, Jöns A.	S 13	Lundell, Arne N. G.	Fö 11
Lindström, K. E. Ingemar	K 15	Lundell, Lars-Erik V.	I 6
Lindström, S. Olle	In 13	Lundell, Sture V.	Fi 23
Lindvall, S. Thomas I.	S 12	Lundevall, Owe N. A.	In 5
Lindwall, Lars E.	Fi 29	Lundgren, A. Carl-Eric	Fi 28
Ling, Jan H.	U 25	Lundgren, Georg E. H.	
Linghag, Nils	K 27		Fi 25, U 2 11
Linn, Björn G.	U 4	Lundgren, Lennart	Ju 29
Lirén, Gösta	U 45	Lundgren, Nils	S 26
Lithander, Per H.	Jo 22	Lundgren, Nils	I 1
Littorin, Anne-Britt M.	U 16	Lundgren, Rolf A.	U 6 38
Litzén, Anders G.	Ju 9	Lundgren, Stig H. E.	Ju 7, U 6 38
Litzner, K. Ragnar	S 1	Lundgren, Ulf	U 45
Ljung, C. H. T. Johan	Fi 37, I 6	Lundh, Brita G.	U 39
Ljung, Lars U.	In 2 6	Lundh, Jan-Henrik	U 6
Ljungar, Jan A. B.	Ju 10, In 10 15	Lundh, K. Gunnar	Fi 13
Ljungberg, Blenda M.		Lundh, Sune	Fi 37
	S 6, U 34 46	Lundin, Bert G.	Ju 59
Ljungberg, Göran L. D.	Ju 9	Lundin, Birger E. V:son	U 2
Ljungdahl, Olle	U 10	Lundin, Christer K. O.	K 10 28 33
Ljunggren, Lars R.	Fö 6	Lundmark, E. Gunnar	C 20
Ljungholm, Anders	U 26	Lundmark, Kjell	U 11
Ljungström, Claes G.	K 4 13	Lundmark, Nils A. J.	H 9, I 13
Lloyd, Bengt E.	H 3	Lundquist, Olof F.	U 12
Lodin, Sven-Olof	U 11	Lundquist, Ulla-Britt	Fi 26
Loheman, Arne	Fi 5	Lundqvist, Bo Christer	U 26
Loman, Bengt	U 46	Lundqvist, Nils	I 18
Lonaus, G. Håkan N.	Fi 42	Lundqvist, Roland S.	Fö 11
Lorichs, O. F. Ludvig	C 3	Lundqvist, Åke G.	U 11
Lothigius, Björn E. S.	Jo 3	Lundstedt, Barbro E.	S 15
Lothigius, Carl-Wilhelm		Lundström, Herbert	Jo 11
	K 31, Jo 10	Lundström, Karin E.	S 2, U 45
Ludvigsson, Ingrid M.	Jo 10	Lundström, Stig H. V.	In 7
Lugn, P. E. Robert	Fö 5 13	Lundvall, A. Göran	Jo 22
Lugn, Robert P. E.	Fö 3	Lundvall, Leif K. G.	Ju 38
Lukkari, Bror	U 6 45	Lunning, Lars G. H.	In 10
Lund, Karin M.	S 31	Lustig, Gunnar	U 2
Lundahl, Ingrid L.	In 5	Lübeck, S. A. Lennart	Fi 25, I 10
Lundberg, Arne	U 27	Lyberg, Bengt	Jo 25, I 13
Lundberg, Bengt T.	Fi 25	Lyckeberg, Nils	Fö 5
Lundberg, C. Åke	C 3 21	Lyth, K. Erik	Fö 2 13
Lundberg, Dan I.	Fi 37	Lännergren, E. Bengt	Ju 9
Lundberg, Elisabeth H.	In 19	Löfberg, Karl Axel	Ju 42
Lundberg, Hans E. V.	Jo 16	Löfdahl, Göran	Ju 26, U 13
Lundberg, J. Iwan	Jo 22	Löfgren, Torsten Hj.	I 14

Löfqvist, Bo	U 33	Mannerfelt, Nils O. G.	Ju 22 27
Löfqvist, Gert E.	U 27 48	Marcus, Lars E. P.	U 38
Löfqvist, Thyra C.	Jo 1	Marcusson, Sten G.	U 21
Löfstad, Einar O. F.	Fö 7	Marén, Lars Å.	U 3
Löfström, C. M. Gunnar	Fi 33	Maritz, Arvo A.	S 19
Löfström, U. Inge	U 18	Mark, K. Ebbe R. R:son	C 3
Lönnbom, Bengt A. V.	Fö 11	Markén, Karl-Erik	U 2
Lönngren, D. Rune	S 13 26, Jo 6	Markesjö, A. Gunnar	U 6
Lönnqvist, Eva M.	Fö 10	Marklund, K. Lennart	I 21
Lönnqvist, Ulf R.	Jo 7 10 15	Marklund, O. Sixten A.	U 6 45
Lönnqvist, Åke S. G.	I 20	Martenius, Åke B. A.	H 1
Lönnroth, Ann Mari	U 48	Martin, Gerard E. K.	I 20
Lövegren, Marianne	Ju 2	Martinsson, Bo N. O.	
Löwbeer, Hans	Ju 45, S 7, U 2 11		Ju 6 16 23 56, S 7
Löwbeer, Torsten	U 40	Martling, Carl-Henrik	U 46
Löwdin, Inga	U 42	Masreleiz, Nils G.	S 13
		Masthagen, K Roger	K 36
		Matsson, Sven-Arne	C 6 13
		Matthiessen, Lars	Fi 16
		Mattson, Ingemar	U 27
		Mattson, Lisa	Ju 21 25 45
		Mattson, N. Morgan	Fi 17
		Mattsson, B. G. Stig	U 12
		Mattsson, Bengt-Olof T.	
			S 2 7 17 20
		Mattsson, Ingvar E.	Jo 7
		Mattsson, Kjell A.	In 18
		Mattsson, Lennart	U 46
		Mattsson, Marly	U 27
		Mattsson, S. M. Lennart	
			U 43, In 7
		Mattsson, Sten F. I.	Ju 2
		Mattsson, Thure R.	Fi 37
		Medin, Knut H.	Jo 6
		Mehr, Hjalmar L.	
			Ju 54 61, Fi 11, C 16
		Mehr, Katrin G.	Jo 12
		Meidner, Rudolf A.	Fi 32
		Mejegård, O. Sigvard W.	Jo 6
		Melin, S. Ingemar	I 20
		Mellberg, Kjell	I 10
		Mellbin, B. Lennart	Fi 27
		Mellqvist, Sven A.	
			Fö 9, K 1 31
		Meurling, Karl	U 3
		Meyerson, Anita E.	Ju 31
		Meyerson, K. Åke W.	U 4 9
		Michanek, Ernst N.	UD 1, U 33
		Mildner, Erwin A.	Fi 8, In 1, I 8
		Millgård, E. Olof (Olle)	C 5
		Millgårdh, K. Marianne	Ju 45
		Moback, Stig L.	Fi 42
		Moberg, C. E. Ragnar	Jo 1
		Moberg, Harald A:son	Jo 14
		Moberg, Kaj	U 17
		Modig, Karl-Erik V.	I 3
		Modigh, Pontus	Fi 33
		Moding, A. Philip V.	I 19
		Mogård, Britt E. T.	Ju 45, U 27
		Molde, F. Bertil	U 10 46 49
		Molin, N. Rune	Fi 22
M			
Magnander, Ebbe E. A.			
	Ju 14 33		
Magneberg, Stig E.	Fö 13		
Magnusson, A. I. Göran	K 40		
Magnusson, A. Tage	Fi 22 29		
Magnusson, Bertil	U 44		
Magnusson, Björn H.	I 10		
Magnusson, Egon S. I.	I 18		
Magnusson, Erik O. B.	S 2		
Magnusson, Erik Å.	H 5		
Magnusson, Gunnar T.	I 21		
Magnusson, John	K 31		
Magnusson, K. G. (Karl-Gustav)			
	Fö 8		
Magnusson, Leif R.	K 3, U 11		
Magnusson, Lennart C. O.	Fö 10		
Magnusson, N. Åke	Ju 6, K 40		
Magnusson, Nils B.	Jo 5		
Magnusson, S. E. Gunnar	Fö 6		
Magnusson, Tage A.	S 29		
Majberg, Karl G. V.	C 3		
Malm, B. Svante	S 11		
Malm, Stig N. Å.	U 11		
Malmberg, Eric G.	I 12		
Malmberg, Rolf	U 42		
Malmberg, Åke	In 8		
Malmner, Brita I. M.	Fi 44		
Malmgren, Björn C. N. E:son	Fi 37		
Malmgren, Kurt K-G.			
	Ju 20, Fi 19 21 26		
Malmgren, Nils	U 26		
Malmgren, S. Sture L.	U 16		
Malmquist, Sten G.	Ju 2		
Malmqvist, Lars	Jo 1		
Malmqvist, Stig G.	S 6		
Malmköld, A. J. Bertil	S 13		
Malmström, Bengt G. V.	Ju 8 10		
Malmström, C. Gösta	Ju 29		
Malmström, Sten	U 34		
Malmås, Bengt H.	Jo 6		
Mandahl-Ericson, A. Cesilia	Ju 45		
Mangård, Nils	S 5		

Moll, Olof G.	U 2 11 25 26	Nilsson, Alice H. C.	K 38
Mongård, Erik E.	In 1	Nilsson, Anna-Lisa	UD 3
Montelius, Jan-Christian O. A.	Fi 6	Nilsson, Axel N.	U 28
Montgomery, J. Henry A.	Ju 30 33 39	Nilsson, B. Ingemar	Jo 16
Morath, B. Axel	Ju 17	Nilsson, B. R. Edvard	In 10
Moreau, Jan-Erik	Jo 15, I 6	Nilsson, Bengt G.	Ju 36
Morell, Roland	Jo 26	Nilsson, Bernt I.	K 13
Moritz, Ulrich E.	U 11	Nilsson, E. Bertil V.	Fi 37
Mossberg, Elin K. E.	S 6	Nilsson, E. Birger	In 17
Mossberger, Eric G. V.	Jo 14	Nilsson, E. Hjalmar	I 17
Muld, Andres	Fö 11	Nilsson, E. Sören	Fö 11
Munck, Johan	K 9	Nilsson, E. Tore R.	I 4
Mundebo, K. A. Ingemar	S 16	Nilsson, Edgar O. M.	S 18
Mühlenbock, Kjell I. O.	Jo 9	Nilsson, Elvy I.	K 40
Müller, Jytte M.	U 16	Nilsson, Folke N.	Jo 8
Müntzing, Lars	Ju 14	Nilsson, G. Ingemar	U 16
Myhlback, J. Lennart	Fi 30, C 8	Nilsson, Gotthard	U 45
Myrdal, Alva	UD 2	Nilsson, Gunnar E.	Ju 45 56, I 5
Myrén, K. G. Lennart	H 3	Nilsson, Göte	S 14
Myrenberg, Bo K. M.	U 4 9	Nilsson, H. Christer	U 48
Myrenberg, Lars E. T.	U 9	Nilsson, H. Torsten L.	UD 3
Myresten, Sven-Olof	Jo 23	Nilsson, Herbert	U 34 46
Myrlöv, Åke E.	In 12	Nilsson, I. Pål-Nils	U 9
Myrsten, J. Lennart	Ju 15, Fi 21	Nilsson, J. Christian N.	I 7
Måbrink, Bertil U.	UD 3	Nilsson, Jan	U 6
Månsson, E. O. Sigvard	Fö 5	Nilsson, Jan H.	K 7
Mårtensson, Alvar G. G.	U 27	Nilsson, Jan-Ivan N.	C 5
Mårtensson, Skotte	U 2	Nilsson, Jöns O.	Jo 1
Mäler, Karl Göran	I 13	Nilsson, K. Börje	S 2, U 12, H 7, In 9
Möller, Arne P.	S 12	Nilsson, K. F. Lennart	Ju 29, S 11 24
von Möller, C. G. Peter	Ju 18, Jo 18	Nilsson, K. Valter	K 22 23 30
Möller, Lennart	K 13	Nilsson, Kaj J.	U 28
Möller, S. A. Birger	Fö 14	Nilsson, Karl-Erik	S 16, C 11
Mörth, K. Gunnar	U 16	Nilsson, Kjell O. H.	I 25
N		Nilsson, Lars E.	K 13
Nabseth, Lars G.	I 18	Nilsson, Lars-Göran	U 11 21 43
Naeslund, Lars	U 43	Nilsson, Lilian	U 46
Narfström, A. J. Petter	Ju 10	Nilsson, Matts G.	U 11
Nasenius, B. Jan V.	Ju 27, S 5 21	Nilsson, N. Olov	Fö 6
Nauckhoff, Per	U 6	Nilsson, N. Per-Erik	Ju 7
Neergaard, Erik A.	K 2, C 1	Nilsson, N. Robert	S 29
Nelander, Olle M. V.	S 3 9, K 31	Nilsson, N. Yngve	Ju 7, Fi 14 23
Nellborn, S. Olov	K 22	Nilsson, Nils-Erik	Jo 25
Nelson, Alvar F. A.	S 5	Nilsson, Olle	U 25
Nemes, Endre	U 9	Nilsson, Olof	Jo 15 19
Nettelbrandt, A. Cecilia	Fi 22 32	Nilsson, Per Olof V.	Fö 11
Nettelbrandt, Alfred	I 14	Nilsson, S. Clarence	U 35
Netzén, K. Gösta	K 7, C 5, I 19	Nilsson, Staffan	U 12
Neumüller, Jan F. C.	Ju 10	Nilsson, Stig B. A.	Fi 37
Niblaeus, Kerstin S. E.	Ju 47	Nilsson, Stig Å.	Fö 11
Nicklasson, Stina	U 45	Nilsson, Sven	U 46
Nihlfors, Folke U.	Fö 10	Nilsson, Sven	U 43 48
Niklasson, Ö. O. Harald	In 4	Nilsson, Sven R.	S 12
Nilsonne, Ulf T.	Ju 12	Nilsson, Thora I. L.	U 11
Nilsson, Albert E. J.	U 11	Nilsson, Tom E.	Fi 4
Nilsson, Alf G.	Fi 30 32	Nilsson, Torsten	U 10
		Nilsson, Åke	In 10 15

Nilstein, Arne H.	Fi 11 32	Norrman, Lars-Olof	U 1
Nisser, Carl Wilhelm B.	Ju 25	Norrzell, H. Göran	Ju 28
Nisser, Per Olof	U 18	Nowak, Kjell	Fi 37, U 51
Nolte, Lennart R. J.	S 2	Nyberg, J. Olaus	Ju 7, Fi 4
Norberg, Dag L.	U 2	Nyberg, Lars U. O.	I 5
Norberg, Erik	In 5	Nyberg, Olle	H 8
Norborg, Anne-Charlotte	U 56	Nyberg, Stig K.	Fö 10
Nordbeck, S. E. Gunnar	Fö 5 11	Nybom, P. Arne A.	U 11, Jo 21
Nordberg, S. Ivar	H 7, In 13 17 18	Nycop, Carl-Adam	Fi 37
Nordblom, Bengt S. J.	Jo 11	Nygren, Alf L.	U 19
Nordell, Jan Olof Ch.	K 15	Nygren, G. Ingemar	S 3 4 25
Nordén, Joar	Ju 42	Nygren, Jan B.	U 2
Nordén, N. Åke H.	C 8	Nygård, Bengt A. V.	Jo 14
Nordenadler, Anders	Fi 40	Nyhlen, Lars-Olof	U 30
Nordenberg, Torsten K. W.	U 2	Nylander, Sven H.	Jo 12
Nordenhäll, Bruno	S 3	Nyqvist, N. Tore.	Ju 33, C 4
Nordenson, Ulf K.	Ju 15 56, UD 2	Nyrén, A. Per-Elof	Fi 7
Nordfors, Lennart	U 48	Nyreröd, K. Svein G.	Fi 1
Nordgren, Kurt H.	In 15	Nystedt, Curt L.	Fi 24
Nordgren, S. Lennart	Fö 6	Nystedt, Stig H.	Fö 13
Nordh, N. H. Inge	Fö 6	Nyström, Carl Rudolf P.	K 30
Nordin, Anna-Greta	U 16	Nyström, Holger R. B.	Jo 1
Nordin, Erik	C 12	Näsholm, Birger	Fi 9 17
Nordin, Inga L.	S 6, U 27	Näslund, Nils-Eric	U 42
Nordin, Sven Eric	U 29	Näslund, Stig	U 27
Nordlander, Jan A.	U 36	Näswall, Björn K.	U 11
Nordlander, N. Arne	U 2	Näverfelt, Arne S.	In 18
Nordlander, Nils-Brage W.	S 1 3	Nöteberg, Rolf M.	
Nordling, Kjell O.	Ju 19		Ju 50, U 11 21 49
Nordlund, E. Anders	Jo 7		
Nordlund, Stig F.	C 10		
Nordquist, Gunilla E.	U 16	O	
Nordqvist, Stig R.	K 23	O'Konor, Bengt G. W.	Fö 3 5
Nordstrandh, Ove H.	U 11	Obert, Gunilla	U 56
Nordström, Bengt F.	I 22	Odén, A. Birgitta	U 11
Nordström, Clas G.	K 18	Odén, C. Bertil	UD 3
Nordström, Gert Z.	U 16	Odén, C. Åke	K 8
Nordström, L. Gösta	S 18	Odencrents, Carl J. E.	S 19
Nordström, Lars	U 26	Odhammar, J. E. Ivan	Ju 57
Nordström, Lars E.	K 16 31, In 2	Odhnoff, E. Camilla	In 5
Nordström, Lars-Erik	K 7	Ogner, Stig V.	Fö 7 8
Nordström, Sixten	U 25	Ohlin, Göran	UD 1
Nordström, Sven-Bertil	K 7	Ohlin, Tomas	I 10
Noreen, Sven E.	U 4	Ohlson, Björn I.	In 13 18
Norell, Thomas	U 2	Ohlsson, Bengt M.	Fi 9
Norén, S. Gunnar	Fö 6	Ohlsson, P. T. Ingvar	
Norlén, Sverker	U 44		Ju 14, UD 1, S 9, In 2
Norling, Barbro M.	U 16	Olderin, Gunnar O.	U 11
Norling, Dagny	U 25	Oldertz, Carl M.	Ju 12 50
Norling, S. Åke	K 21	Olerud, Eric Hj.	K 13, Jo 13 15
Norman, Birger	U 46	Olhede, Sven-Göran	K 29
Norman, Roland V.	H 3	Olhede, Torleif E.	Fö 11
Normark, Georg R.	In 10	Olofgörs, H. Gunnar H.	In 20
Normark, Hagar	K 31	Olofson, Erik G.	Fö 9
Norrbom, N. Claes-Eric		Olofsson, Birgitta K.	Ju 2 6
	K 1 16 23 31, Jo 2	Olofsson, K. Oscar	U 25
Norrby, J. Sören	Jo 15	Olofsson, Sören	Fi 37, U 32
Norrby, Karl-Eric	Fö 14, H 7	Olsson, A. E. Osborn	U 11
Norrby, P. T. Johannes	I 10	Olsson, Agne Henry O.	U 54
Norrgrén, Ulf	Jo 1	Olsson, Alf E.	Fi 20

Olsson, Bengt K.		P	
	Ju 45, S 3 7, Fi 30	Palm, Anders K.	K 11
Olsson, Bengt M.	Jo 19	Palm, Böret	K 22 30
Olsson, Bengt N. G.	Fi 35	Palm, Jan A.	Jo 7
Olsson, Birger	U 34 46	Palm, Jonas	U 46
Olsson, Björn E.	U 2	Palm, N. Sture	U 15
Olsson, Bo Armand	U 25	Palmaer, S. G. Eva	Ju 45
Olsson, Carl Olov	K 7	Palmstierna, Hans A. K.	Jo 6 23
Olsson, Elisabeth	U 27	Paul, Karl-Gustav	U 2 26
Olsson, Elvy E.	Ju 46	Paulsson, G. Valfrid V.	
Olsson, Ernst W.	U 16		Jo 2 15 16, I 14
Olsson, Esbjörn O.	In 12 13 18	Paulsson, Gustav V.	I 20
Olsson, H. S. Artur		Paulsson, Ian E.	Fi 21
	U 14 38, In 19	Paulsson, Solveig	U 27
Olsson, Hans B.	U 17	Paulsson-Nordling, Kerstin E.	
Olsson, Hans G.	Fi 5		S 13
Olsson, Hans I.	Fi 18	Pavliska, Petr	U 17
Olsson, Inger M-A.	Jo 15	Pedersson, T. Svante	Fi 17
Olsson, J. Malte	Jo 3	Pehrson, Gösta H.	S 1
Olsson, Jan E. A.	I 11	Pehrson, Lars E.	H 9
Olsson, Jan O.	Fö 7	Pellijeff, F. H. Alexej	K 31
Olsson, Jan-Olof	U 16	Pernelid, V. Åke E.	Fi 42, I 10
Olsson, K. Helmer	Jo 1, I 1	Pernow, Bengt B.	U 11
Olsson, K. R. Bertil	S 21	Personne, Jon M.	Fi 3, I 21
Olsson, Karl	U 29	Persson, Börje A.	Ju 51
Olsson, R. Ingeborg	Ju 55	Persson, Carl J. G.	
Olsson, R. Lennart	U 2		Ju 6 14 43 56, S 7
Olsson, Rune I.		Persson, E. Yngve	S 16, Jo 2
	K 16, In 2, C 11 20	Persson, Einar	U 25
Olsson, S. O. Bertil		Persson, Ernst G.	Jo 2, I 22
	Ju 6, U 11, Jo 21, In 7 14	Persson, Fritz J. H.	K 15
Olsson, Susanne	U 27	Persson, G. Bertil	Fi 19
Olsson, Sören	U 11	Persson, Gert I. E.	Ju 14, Fi 42
Olving, Sven	U 11 26	Persson, Gustav B.	Ju 45, S 16
Omma, Per Henrik	Jo 7	Persson, Henry A.	U 6 16 23 38 45
Orava, Olavi A. (Olle)	S 3, U 21	Persson, I. Christina	Ju 47
Ording, Jan	S 7	Persson, Inga K.	In 4
Oredsson, Malte	K 41	Persson, J. Lennart	Ju 40
Orehag, N. Lennart H.	S 6, U 29	Persson, Lars Bertil	Fö 11
Orlando, A. N. Henning	In 12	Persson, Lars E. H.	Fi 43
Orrhede, Björn	Ju 33	Persson, Lars H.	H 3
Orring, Jonas A.		Persson, Marianne	U 47
	Ju 6 45 56, S 3 7, U 11 27 45	Persson, N. Arne	K 1
Orrsten, Henning	K 2	Persson, Per Gustav	Ju 4
Orrö, Sven-Erik O.	H 4 9	Persson, R. Eskil	H 2 10
Oscarsson, Bo S. I.	S 9	Persson, Ragnar	Fö 11
Oscarsson, Gösta H.	C 12, I 20	Persson, S. Anders V.	K 7
Oskarsson, K. F. Gunnar	In 15	Persson, Sigurd F.	U 9
Ottander, Chris	U 2	Persson, Staffan	Fi 18, I 10
Otteblad, S. I. Arne	U 6	Persson, Sture	C 15
Otterberg, L. Håkan	Fö 12	Persson, Sven G. F.	Jo 8 19 22
Ottersen, J. Ottar	U 3	Persson, Östen	U 29
Ottoson, Dan A.	I 23	Perstedt, Ulf E.	U 38
Ottoson, Ivan	S 5	Peterson, H. A. William	I 16
Ottosson, C. E. Holge	I 12	Peterson, Lars E.	K 10
Ottosson, N. Sigurd	U 2	Peterson, Thage E. G.	Ju 45, S 3
Ovegård, Lars O.	Jo 13 16	Peterson, Tore E. S.	I 21
Ozolins, Berit	U 25	Petersson, Bo E.	In 2
		Petersson, Carl-Gunnar	I 20
		Petersson, Carl-Gustaf	Ju 28
		Petersson, G. Å. Bertil	In 8

Petersson, Gunnar A. B.	In 9	Rembe, Rolf D.	Ju 26
Petersson, Olof H. E.	S 3	Renborg, Ulf B:son	Jo 8
Petersson, Per-Axel J. O.	Fi 37	René, Sven	U 29
Petersson, Per M.	UD 3	Rengby, Sven F. N.	Ju 11
Petri, Carl Axel H.	Ju 12, S 16	Rengholt, Ulf N.	S 12, I 8
Petri, Ingemar	U 6	Renlund, R. Gösta	Fi 1
Petrini, K. H. (Hasse)	C 2	Resare, Alf C. R.	Fö 1
Pettersson, A. Georg	Jo 26	Resare, Bengt C. M.	Fi 2, U 19, Jo 24, I 5 21
Pettersson, Alf S.	C 18	Reuterswärd, Anders P.E.	In 19
Pettersson, Bengt A. G.	I 20	Reuterswärd, Erik A. P.	Fi 14
Pettersson, Björn G.	In 19	Rexed, Bror A.	Ju 6 45 56, UD 1, S 3 7 9 31
Pettersson, Eric B.	I 3 5 20 21	Rey, Lars H.	I 24
Pettersson, Harald A. I.	I 13	Rheborg, Rolf S.	Fö 13
Pettersson, Karl	K 15	Rhedin, Carl Werner E.	S 26
Pettersson, Karl-Henrik	I 10	Ribbing, E. Manfred	U 33
Pettersson, N. Allan I.	Fi 37	Riben, Staffan J. O.	U 11
Pettersson, N. Lennart	Ju 20, I 1 10	Riberdahl, Curt S.	C 10
Pettersson, N. Ove	U 26	Ribrant, Gunnar C. H.	I 1 21 24
Pettersson, S. Arne	Fi 28, Jo 7	Richardson, N. Gunnar E.	U 27 41
Pettersson, Sten-Åke E.	U 38	Rickard, Bengt O.	K 27 34
Pettersson, Ulla	U 11	Ridal, Håkan K. Å.	C 20, I 20
Peyron, Ulf C. C.	Fi 24	Riedel, Georg M. L.	U 25
Philipson, Lars H. G.	U 2 17	Riesenfeld, Harald	U 46
Philipson, Leif	U 27	Rigbäck, Berndt G.	S 5 18
Philipson, P. Göran	I 22	Rinder, Lennart K.	U 2
von Platen, H. Fredrik Ph.	In 8	Rindlöw, Leif G.	K 40
Polstam, K. Åke S.	Ju 19 43 56	Ringaby, Per-Eric	Jo 4, C 16
Poppus, Hans D.	S 9, U 11 26	Ringberg, Karin M.	S 7
Poppus, Ulla	U 6	Ringborg, S. Erland.	S 9, U 11 21
Porne, G. Åke	U 35	Ringborg-Walldeck, A. Elise	H 3
Prawitz, Jan	UD 2	Ringdahl, Jan	Fi 37
Printz, Å. Lennart	Ju 58	Ringh, Per Arne	Fö 11
Präntare, Bo L. O.	Fi 37	Ringholm, Bosse I. K.	In 19
Q		Ringius, Gösta	Ju 60
Quennerstedt, K. Ella-Brita	U 16	Ringmar, R. Torgil	Fi 15, U 25
Qvarnström, Björn O.	Fi 17	Ringstedt, Nils A. E.	Ju 38, H 6 8
Qwist, Lars S. E.	Ju 29	Ringström, Björn M.	Ju 14
R		Ritter, Kristin M.	S 21
Ragnarsson, Eva	U 43	Rodhe, Birgit	U 46
Ragnemalm, Hans O.	U 11	Rodhe, Gösta	Ju 32 U 3
Ragnå, Nils E. A.	Fi 7	Rodhe, Sten	U 46
Rainer, A. Ove	Ju 23 43 56	Rodin, Anders	U 43
Ramnhagen, Agneta	U 11	Roempke, Sten O.	S 1
Ramström, Dick O.	U 26, I 5	Rohdin, B. Arne	U 20
Rangne, Bo	Fö 11	Rollén, Berit	Ju 45
Rangnitt, F. Harald O.	Ju 9	Romander, Holger A. G.	Ju 3 6 14 56, S 7
Ranhem, Lars H.	K 1	Romanus, L. Gabriel	Ju 21, H 5
Rask, Andreas	U 46	Romanus, Sture	U 36
Rask, Karl A.	Jo 19	Romanus, Sven E.	Ju 25
Redvall, Knut L.	I 10	Romson, Rolf	C 10
Regnéll, Carl Göran	S 16, Fi 16	Ronne, Bengterik	U 2 11
Regner, Göran I. F.	Ju 61	Roos, Birger	S 11
Regolo, Margit	U 6	Rosberg, K. Gustav A.	In 1
Rehnberg, K. Bertil	Ju 45, S 3, U 11, In 19	Rosell, E. Egon	Fö 6
Reinans, Sven A.	In 7	von Rosen, Elsa-Marianne	U 56
Reinius, Erling	U 26	Rosen, Erik	U 6
		Rosén, Göta	S 14

Rosén, Nils-Arne	U 2 26	S	
Rosén, Nils Gustav K.	U 33 41	Sagnert, Stig E.	Fi 29
Rosén, S. Åke	H 7	Sahle, Thomas	Fö 6
Rosenblad, Esbjörn	UD 2	Sahlén, Anders F.	Fi 11
Rosenblad, Urban S.	Fö 8, Fi 17	Sahlén, Hans	U 45
Rosengren, Arne	Ju 29	Sahlin, Jan	C 10
Rosengren, Bodil	S 6, U 38	Sahlström, Sven C.	H 3
Rosengren, Karl-Erik B:son	Fi 37	ben Salem, S. Elias	I 13
Rosenlund, Stig U.	U 20	Salenstedt, Carl-Rune	I 17
Rosenqvist, Sven-Olov	C 3 21	Salin, Sven	U 42
Rosqvist, G. Birger	K 40, Jo 15	Salomon, Willy	Fi 16
Rosvall, Anna-Lisa	U 27	Salomonson, C. Stig R.	Fi 7
Royen, Sverre N. H.	Ju 45, S 3 4, I 20	Samuelson, Stig J. E.	K 6
		Samuelsson, G. Yngve	S 19
Rudberg, Per Y.	Fö 2	Samuelsson, Kurt O.	U 20, In 2
Rude, Karl R.	S 27, K 34	Sandahl, Christina	U 27
Rudén, Allan N.	Fi 7	Sandberg, A. Birger	U 8 36
Rudhe, Rolf S.	U 21	Sandberg, A. Palle G.	Fö 11
Rudholm, Sten J. G.	Ju 10 14	Sandberg, Elisabeth	Ju 45
Rufelt, L. Henry B.	U 2	Sandberg, K. G. Arnold	C 3
Rugfelt, K. E. Lennart	Ju 45	Sandberg, K. G. Ulf	Fö 12
Rullgård, K. Åke	I 10	Sandberg, Lars G.	K 31, I 12
Rundblad, Bengt G.	In 2	Sandberg, Sten	K 14
Rundkvist, Åsa	I 10	Sandberg, Sture A.	C 20
Rundlöf, G. Arne M.	Fi 43	Sandberg, Ulf	U 43
Rundquist, Gerhard I. A.	I 21 23	Sandblad, Carl-Erik V.	S 6
Rundquist, Åsa I.	U 44	Sande, Jens	K 12
Rundqvist, Karl-Ingvar	S 13	Sandell, Bo V.	Fi 15 31
Rune, Christer L.	Ju 36 42, K 34	Sandstedt, Birger	U 4
Runestam, Lilian	U 56	Sandgren, C. Lennart	Ju 56 64, S 3 9, U 11 39 48
Rutberg, Britt D.	Ju 46	Sandin, Kenneth	U 37
Ryberg, Marianne	U 17	Sandin, Lisbeth	U 11
Ryback, A. V. Lennart	S 29	Sandlund, Maj-Britt L.	Ju 45, In 13
Rydbeck, Margareta A.	S 32	Sandquist, Börje	U 25
Rydberg, Karl-Evert H.	H 4	Sandqvist, B. Eje G.	Jo 6
Rydberg, N. G. Harald	I 20	Sandqvist-Örnberg, Berit M-L.	U 21 50
Rydberg, Olle	Ju 12	Sandström, Carl-Eric D.	S 17
Rydberg, Ulf	Fi 4	Sandström, Carl Olof	Fi 23
Rydbo, Folke	Jo 16	Sandström, Kjell H. F.	I 21
Ryddén, Jan E.	In 4	Sandström, Per T. M.	Ju 25
Rydegran, Gunnar A.	U 11	Sanell, Åke P.	U 23
Rydén, Jan E.	Fi 17 31, U 2, Jo 3	Sanfrid-Olsson, Inga-Lill	U 25
Rydén, N. Rune G.	Jo 26	Sanner, Lars-Erik	Jo 11
Rydén, Sven-Erik A.	Ju 29	Saretok, Paul	K 31
Rydh, Olof G. G.	U 11, I 8 18	Sarman, Arthur H.	U 5
Rydholm, Björn	In 6	von Schantz, K. Philip G.	Fi 44, U 9 52
Rydin, Bengt C. K.	Ju 30	Schedvin, Sven-Olof	U 6
Ryding, Gunvor I.	K 40	Schein, Harry	Fi 37, U 15
Rylander, C. Ragnar	S 12	Schele, Märta	U 25
Rylander, Staffan	U 11	Schelin, Bengt A. E.	Jo 12
Ryman, Jan-Erik	I 4	Schelin, C.-J. Åke	S 12
Ryman, Sven-Hugo G.	Ju 58, U 11	Schelin, Leif	U 48
Råby, K. Gösta	U 19	Scherwin, Olle	U 25
Rånby, Bengt	U 26	Scheutz, Claes-Herman	C 18
Räf, Lars E.	K 12	Schierbeck, Per W.	Ju 52
Röing, Nils G. G.	Fö 6	Schmiterlöw, Carl G.	U 21, Jo 3 11
Röjsell, Elisabeth	U 16	Schultz, Göran O. H.	I 4
Rönnelid, Kjell	U 27	Schultz, J. Allan S.	Fi 12
Rönquist, Karl-Axel	C 8	Schwarz, Brita E.	Fö 11
Rönström, B. Thomas	U 31		

Schyl-Bjurman, Gertrud S.		Sjönander, Bo Jonas	
	S 6, U 6 38		Ju 64, K 10, Fi 16, In 3
Schärman, S. Olof	Fi 9	Sjönell, L. Marianne	Fi 13
Schöldström, G. Arne M.	In 7	Sjönell, P. Bengt G.	I 5 25
Schönmeyr, C. Richard A.	Fi 29	Sjöquist, Hans E.	S 27
Secher, Jörgen	U 46	Sjöqvist, Eric G.	U 14
Sedin, Kjell	U 11	Sjöqvist, Gunnar A. H.	U 25
Sedvallson, B. Gunnar H.	I 14	Sjöstedt, Christer	K 40
Seger, S. Walter	K 32	Sjöstedt, K. Lennart T.	S 27, K 11 37
Segerstedt, Torgny			
	S 9, U 41, Jo 11	Sjöstedt, Karl-Gösta	U 27
Segerström, Ingrid B.	Ju 43	Sjöstrand, Arne F. A.	Fö 1
Sehlstedt, Ossian A.	C 12	Sjöstrand, Per	U 11
Selin, Nils-Arne	Fö 10	Sjöström, Hans	U 48
Selin, Sven	Ju 62	Sjöström, N. Gunnar	U 25
Selinder, Inge	U 27	Sjöström, S. Birger	U 11
Sellergren, Lars	U 25	Sjöström, Åke B.	S 3 4
Sellgren, Rolf O. M.	K 1 31	Sjövall, Thorsten	U 3
Sellvall, L. Göran		Skala, Björn	UD 2
	S 11 17 20, Fi 41	Skalin, E. Douglas	Fi 30
Sem-Sandberg, Sverre G.	I 10	Skantz, Anna-Greta	S 2, In 5
Senning, Claes O.	Jo 9	Skarell, Gunnar E. A.	Fi 27
Sernklef, Harry T. W.	Fö 8	Skarstedt, Carl-Ivar S.	
Setterberg, Gustaf G.	Fi 33		UD 2, Fö 3 4 13
Settergren-Carlsson, Gitte	Ju 2	Skeppare, Åke I. A.	U 24
Severin, Erik J.	K 2	Skeppstedt, Sven H.	Fö 2
de Shàreograd, C. Allan R.	Jo 21	Skjönberg, Guldbrand	K 13
Sidenbladh, Karl J. E.	Ju 63	Skog, L. Åke	Fi 35
Sigeman, Tore I.	In 21	Skoglund, B. E. Folke	Fö 6
Sigurdson, Gertrud C.		Skoglund, Caj U.	U 44
	Ju 29 45, S 6, In 5	Skoglund, E. Roland	I 23
Sigvardsson, Bejron K. G.	I 10	Skoglund, Olof A.	U 35
Silén, Per Olof	S 1	Skoglund, Owe	U 43
Silén, Ulla-Britta	U 31	Skogsberg, P. Gösta	S 10
Silenstam, Erik	U 27	Skoog, Karl L.	Jo 8
Silenstam, N. Per A.	U 11, In 4	Skybäck, Sigurd Å. N.	K 12
Silfverberg, Bengt	U 45	Sköld, Carl G.	U 3 30
Siljeström, Sten G. L.	Ju 4	Sköld, Lars G.	U 11 20
Sillén, Bo S. A.	I 5 20	Sköld, Per I.	Jo 4, I 22
Simon, Dorothee	U 30 52	Sköldefors, Walter G.	H 9 10
Simonsson, Peter M. O.	Jo 12	Sköldvall, Johnny G.	S 2
Simonsson, Tord L. W.	U 10	Sköllerholm, S. Ove J.	In 15
Simu, K. Birger E.	Ju 51	Smedler, Jan-Eric G.	Fö 3
Siven, Claes-Henric	In 2	Smedmark, Göran	S 24
Siöalth, G. Birger	Jo 8 9	Smedsfelt, K. Sigvard	I 24
Sjöberg, E. Arne	K 1	Smith, A. Åke	Fi 1, U 1
Sjöberg, K. Fredrik V.	Fö 6	Sohlman, P. Michael S. R:son	I 21
Sjöberg, M. Ingrid E.	U 12	Sohlman, Ragnar W. A.	U 6
Sjöberg, N. Björn V.	S 22 27	Sohlman, Staffan	UD 1
Sjöberg, Tage B.	S 8 14	Solberg, Jarl C. R.	Fi 4
Sjöblom, S. Åke	I 13	Sondén, Jan-Anders	Fö 11
Sjödahl, Lars I.	U 11	Sonesson, Bertil H.	U 11
Sjögren, Britt	U 43	Spak, Carl-Anton	Ju 14 39 55 63
Sjögren, G. Inge G.	K 12	Sparring, G. Lennart	K 31
Sjögren, Henrik A. S.	U 40	Spendrup, K. Aksel	
Sjögren, Kerstin	U 27		K 28, C 11, I 20
Sjögren, M. Örjan G.	Ju 6	Spörndly, Barbro	S 30
Sjöholm, Sten I. E.	I 7	Staaß, G. Henning	K 19
Sjökvist, Stig A. R.	K 1	Stadling, J. Otto V.	Fi 14 22
Sjölander, J. Bertil	Ju 18	Stagg, A. Ivan E.	Fi 1
Sjölund, P. Torsten	U 11	Stagh, Marina L.	U 14

Stahl, Ivar	Fi 22	Strömberg, Karl-Erik J.	In 5
Stahle, Gun	U 43	Strömberg, Rolf E.	Ju 18, C 16
Stangenberg, Harriet S. T.	Ju 41	Strömberg-Lind, Karin E.	S 6
Stangvik, Gunnar	U 27	Strömblad, B. Charles Rune	Fö 6
Stargård, E. Hugo	In 9	Strömbäck, Erland H. D. D:son	Ju 12 50, K 8 30
Stark, K. Birger	S 5, U 11	Strömholm, Stig F.	U 11
Starland, Hilding	S 13	Sturkell, Carl-Edvard	Ju 43 50, S 5 7
Steen, Bengt A. B.	Ju 6	Ståhl, Ingemar O. L.	Fi 37, U 11
Steen, Göran A.	K 26 33 37	Ståhle, Carl Ivar	U 49
Steenberg, Aage	U 2	Stålhammar, Bert E. J.	U 47
Stefanson, R. Stig S.	C 8, I 5	Stålhandske, O. Lennart	Fö 12
Stefenson, Bror P. H.	Fö 11	Sundberg, Hans E.	S 15
Steffner, Bengt G.	Ju 22, C 3 21	Sundberg, Ingrid E.	Ju 21, UD 1, U 12
Stegö, Eskil	U 45	Sundberg, Kjell	U 27
Stemme, N. G. Erik	I 10	Sundberg, Kjell M.	K 13
Stenberg, Bruno	Jo 22	Sundberg, L. Nore	U 6, I 12 17
Stenberg, Nikolaus	Jo 22	Sundberg, T. Harry	In 8
Stenberg, S. Härje	Ju 41	Sundblad, Lars G.	K 1
Stenbom, Åke	S 1	Sundelin, Berit	S 24
Stenborg, Sven Gunnar	Fö 6	Sundelin, F. Bernhard	I 13
Stenbäck, Manne	U 6	Sundelin, Åke	C 4
Stendahl, Anders L:son	Fi 4	Sundén, O. Ragnar	I 18
Steneby, Jan	Ju 38	Sundgren, E. Roland	U 41
Stenefeldt, Ulf J.	U 7	Sundgren, Lars J.	Fi 4
Stenfors, Bo I. L.	S 10	Sundgren, Magnus	U 11
Stenholm, I. Britta	U 16	Sundkvist, K. R. Tage	C 16
Stening, F. Birger	Ju 12, Fi 29, U 15	Sundkvist, Leif G.	U 13
Stenlund, Francis	U 27	Sundman, Per-Olof	U 13
Stenman, Bo M.	K 21	Sundmark, Bo V.	S 2
Stenmark, Bengt-Erik	K 37	Sundquist, A. Åke	H 3
Stern, Torkel E.	Fi 5	Sundqvist, Allan	U 6 38
Sterne, Bengt G.	Ju 18, C 12, I 13	Sundqvist, Anders O.	U 20
Serte, Rudolf H.	Fi 18	Sundqvist, Rolf L.	Fö 3
Stetler, Emil	U 45	Sundström, Björn G.	U 12 15
Stiernstedt, K. Jan T.	U 39 49	Sundström, John	U 26
Stighäll, L. B. Christer	In 2	Sundström, M. Gudrun	Jo 16
Stigstedt, Björn	U 24	Sundström, Monica E.	C 20
Stjerna, Kenneth H.	S 30	Sundström, Olof G.	In 4
Stjernquist, Nils	Ju 61	Sundström, S. Åke A.	U 5
Stjernquist, Per Nilsson	U 11	Sundström, Torsten	K 29
Stjernström, Nils E.	U 11	Sundvik, K. Ivar	U 24
Stocksén, Nils B.	S 1	Sunner, Stig A.	U 2
Storm, C. Olof	U 53	Svahn, Hans L.	I 23
Stoye, Peter C. J.	U 6	Svahn, Iba	Ju 2
Strand, Bengt H.	Ju 45	Svahn, Olov E.	U 6
Strand, Karl-Erik	Fö 11	Svalberg, Gösta	U 56
Strandberg, Margit I.	In 2	Svanberg, Sven-Erik	K 14
Strandberg, Sten Erik	S 16	Svanberg, U. Ingvar	In 6
Strangert, Per O.	Fö 11	Svanfeldt, Göran H.	U 11 23
Stridsman, Torsten U.	K 15, In 17	Svanström, K. Ivan H.	Ju 7
Strindberg, Per-Olof J.	U 48	Svartvall, B. L. W. Bertil	K 38
Ströhm, Bertil A.	U 32	Svedberg, A. Lage	Jo 1
Ström, A. Lennart	C 1	Svedberg, Erik D.	Ju 19
Ström, B. O. Gunne	In 19	Svedberg, Jan	In 7
Ström, Evert R.	U 27	Svedberg, Sten	U 11
Ström, Gunnar O. F.	S 1, U 6	Svegelius, Lennart	U 25
Ström, H. Bertil	K 21	Svegfors, Mats	U 50
Ström, Ivan S.	Fi 24	Svenke, J. Erik K.	I 19
Ström, K. Fingal	Fi 17 34, U 11, I 3		
Ström, Sven A.	S 11		
Ström, Turid	Ju 46		

Svenningsson, S. Levi H.	S 6, U 27	Södergren, Gösta	K 38
Svenonius, Per H.	I 10	Söderholm, Valdemar	U 25
Svenonius, Rolf H.	S 10	Söderlund, A. Göran	Ju 14
Svenson, S. Göte		Söderman, S. Olof	Jo 3
	Ju 64, In 3, C 1 3 8	Söderqvist, Bengt O. A.	S 3
Svenson, Sven G.	Ju 20	Söderström, Bengt H. T:son	C 12
Svensson, Allan	U 43	Söderström, Göran	U 6
Svensson, Anders	U 48	Söfelde, Karin	U 17
Svensson, Bengt Å. G.	C 8	Sönnerhed, N. Gunnar	Ju 39
Svensson, C. Gösta	Fö 10	Sönnerlind, Arne S.	U 29
Svensson, Ella	U 27	Sönnerlind, Kerstin I.	U 54
Svensson, Erik O.	K 15	Sörensen, S. Ingemar K.	Jo 9
Svensson, Evert	Ju 21	Sörenson, Torsten N.	U 18
Svensson, Inge G.	S 16 19		
Svensson, Ingvar K. F.	S 5		
Svensson, Jörn	I 13 25	T	
Svensson, Kjell R.	Jo 15, C 11, I 4	Tagg, Philip	U 25
Svensson, L. G. Roland	U 11	Takman, John O.	I 19
Svensson, Nils-Eric	U 6 11	Tallroth, N. Börje	In 2
Svensson, Nils Å.	U 11	Tamfeldt, Bengt G.	Fö 5 12
Svensson, Olle F. S.	Ju 25 61, Fi 37	Tammelin, Lars	UD 2
Svensson, Roger G. I.	U 21	Tammelin, Paul A. V.	Jo 20
Svensson, S. Börje F.	Jo 16	Tancred, J. Bengt O.	Ju 24 50
Svensson, S. I. R. Erik	In 8 13 18	Tegman, Lars-Olof	U 11
Svensson, Stig R.	Fi 32	Tegnér, Per A. A.	I 12
Svensson, Sven	U 3	Tegnhed, Lars A.	C 8
Svensson, T. Erland	In 8	Telestam, Gösta L.	Fi 19 33
Svensson, Thorsten A. I.	U 2	Tell, Olof W.	U 54
Svensson, Åke E. F.	Ju 12	Tengelin, Sten E.	U 5
Svenungsson, Arne A. D.	C 1	Tengroth, Bengt T.	I 14
Sveri, Knut O.	Ju 6 16 17 23 32 56	Tengroth, Karl-Erik	Ju 48, C 4
Sverne, Tor E.	S 5	Tengstam, P. Anders	S 3
Swahn, Jan-Olov	Ju 52	Tengvall, Ingall M.	S 32
Swanson, Owe	C 11	Tengwall, Sven-Erik G.	
Swarén, Ulla M.	Ju 50, Jo 6		Ju 14 55, S 15
Swartling, Anders J. A.	Fi 32	Tennberg, Klas	U 26
Swedner, H. H. R. Harald		Ternemar, J. Tommy	Fö 9
	U 13, In 7	Ternryd, Carl-Olof	K 16 28
Swenne, Åke M. H.	U 11 16	Terstad, I. Gösta A.	Fö 9
Swenson, Dag C. W.	S 4	Terstedt, Ulla	U 6
von Sydow, Björn	U 22	Teveborg, Lennart	U 25 45
von Sydow, Christian F. C.	Jo 2	Thalén, Bo D:son	K 8
Sylvén, N. Edvard H.	Jo 14	Tham, Carl C. W.	U 11, I 25
Säfström, Stig O.	Fi 16	Thelin, K. Hugo	Jo 21
Säkk, Karl	Jo 1 5 19	Thiberg, Sven	In 5
Sälde, K. A. Henry	Ju 31	Thomaeus, Bertil E. R.	Fi 23
Sälgström, Leif	U 45	Thomasson, Björn E.	U 39
Sännås, Bertil R.	In 8	Thomasson, Lars M.	U 31
Sävborg-Lundgren, Görel	U 43	Thorell, K. Arne B.	K 1 31 32
Söder, Karin A-M.	U 14	Thornell, Anders B.	Fi 22
Söderberg, Bengt W.	S 5	Thorngren, S. Bertil	Ju 18
Söderberg, Bo K. G.		Thornstedt, Hans G.	
	U 26, I 5 16 21		Ju 1 11 16, U 11
Söderberg, E. Bo	U 16	Thornström, J. H. Torgny	K 37
Söderberg, Ewert	U 32	Thorsell, Siv M.	S 6, U 6 38
Söderberg, Jan	Jo 15	Thorsell-Eriksson, Inga-Lill	U 43
Söderberg, Johan	I 18	Thorsén, E. H. Olov	I 21
Söderberg, Per Olof	K 36	Thorsson, Inga M.	
Söderberg, Stig J. F.	I 11		UD 1, Jo 15, I 25
Söderberg, Åke M.	Fi 18	Thorstenson, R. Billy	S 8 28
Söderblom, Monica C.	S 18	Thoursie, Kerstin	U 43

Thufvesson, Bengt		Törnblom, Sten	U 27
Fö 5, K 16 27, In 2, C 8 20		Törnbom, Olle Z.	Fö 8
Thulin, C. Nils-Åke	U 2	Törnebohm, Yngve K. V.	C 3
Thulin, Einar E:son	Fi 12	Törnell, Inga-Britt	Ju 42
Thulin, Karin	U 56	Törneman, J. Algot G.	Ju 26
Thun, K. Ragnar	U 2	Törner, Pär I.	I 5
Thunander, Karl Axel	U 25	Törnkvist, Olof	C 3
Thunberg, Torsten I.	S 32	Törnquist, Harry E.	S 26, U 2, Jo 3 11
Thunborg, Anders I.	Ju 64, UD 2	Törnqvist, Gunnar E.	U 6 11, In 2 17
Thunell, Jörgen S.	I 4	Törnqvist, Karl-Erik	Ju 23
Thunved, Anders E.	S 5	Törnroth, N. Lennarth	H 2
Thuresson, Erik O.	H 7	Törnström, Kjell	U 27
Thyberg, P. Jan	I 4 14 22		
Thyblad, Tom F. F.	S 14	U	
Thyrenius, Ingegärd	U 25	Udd, S. Robert	Fi 35
Thärnström, Kenny U. H.	Ju 7	Uggla, Claes A.	Ju 37, H 2
Thörn, Lars-Olof	Fi 5	Uggla, G. Inga-Lill	S 9 21
Thörnberg, Ove V.	U 11, I 18	Uggla, Karl-Lennart	Ju 45, Fi 7 34
Tiberg, Lennart F.	Jo 19	Uhler, Jan E.	I 24
Tiby, K. Ivar	Fö 1, U 39	Uhlen, J. Åke	U 52
Tidblad, Bengt G. V.	I 17	Uhlen, Karl-Erik	Fi 2
Tidefelt, J. Sune	Fi 22 32, I 1	Uland, Ulf L.	K 35
Tiger, Bo S.	K 32	Ulfhielm, Monica H. V.	Ju 45, Fi 39
Tillman, Sture V.	U 11	Ullberg, Sven G.	S 26
Tingdahl, Lennart J. T.	Fö 3	Ullberger, Kurt	U 4
Tjällgren, Per Olof L.	K 40	Ullenhag, Jörgen	U 43
Tjörnemo, Carl-Erik A.	Fö 11	Ullsten, S. K. Ola	UD 1 2, In 13 18
Tobé, Erik I.	C 5	Ulne, John	U 16
Tobisson, Lars F.	Fi 32, U 11 45	Ulveson, H. N. Ingemar	U 21
Toll, J. Magnus	Jo 25	Ulvfot, Benkt H	Fi 44
Tollin, Sven	U 54	Ulvhammar, E. E. Birgitta	S 3
Tomner, J. Sigvard A.	I 6	Unnerbäck, K. E. Eyvind	U 4
Tomson, Bengt	U 43	Utberg, Rolf F.	K 36
Tonér, E. Mari-Anne	S 30	Utsi, Lars	U 31
Torbacke, Jarl	U 54		
Torgils, A. Gunnar	Ju 35, K 10 18 33	V	
Tornberg, E. A. Gunnar	K 24	Vahlberg, Gustav E.	K 21, Fi 17
Torstensson, Curt	U 11	Vallerö, Rolf A. T.	Ju 14
Torstensson, Lennart G. B.	In 7	Vallquist, Gunnel	U 46
Tottie, Lars W.	Ju 21	Valtersson, Bert E.	S 6
Trana, Folke K. E.	Jo 4	Vasseur, Erik J. E.	S 26
Tranell, E. Olof B.	H 1 8	Vennberg, Karl	U 46
Trankell, Arne	In 7	Vernerson, Sven-Georg V.	Fi 21
Trapp, A. A. Lennart	S 1	Verständig, Sigmund	Jo 5
Troedsson, Ingegärd	Ju 45, S 5	Vessby, Erik J. M.	I 23
Trollbäck, Henry	U 11	Vestin, F. E. Margareta	Ju 6 45
Trost, Jan L. E.	Ju 21	Vestlund, A. G. (Gösta)	S 14, U 6 23 38 45 47
Trotzig, Birgitta	U 46	Viberg, Stig-Olov	H 5
Trotzig, C. Fredrik J.	Ju 14, Jo 6, C 3	Vieweg, Lars I.	K 28
Trozell, Bertil	U 45	Viklund, Margareta	S 30
Tryggvesson, G. Rune	In 2	Vinde, Pierre L. V.	K 33
Tryse, Carl Eric	I 5	Vinell, Lars G.	Fi 37, I 6
Tufvasson, Knut E.	In 16	Vinge, Per-Gunnar	Fi 25
Tullberg, H. Bertil	Ju 48		
Turesson, Bo	Ju 18, In 6 13 18		
Tynelius, Erik G. A.	S 1		
Tysk, Gunnar I.	Ju 34 58		
Tågmark, Sven G.	Jo 8 16		

Vingedal, S. Gunnar	In 8	Weiberg, Allan H.	Fö 8
Virdebrant, B. Carl-Erik	U 52	Weibull, G. Lennart	Fi 37
Virdesten, Sten G.	Fö 9	Weibull, Martin C.	U 50
Virgin, G. Ivar	Fi 25	Weidstam, Åke	Ju 35
Vogel, Lorentz W.	Fi 34	Weinz, Erik	U 11
Voss, Bertil G. P.	K 34, U 5	Welander, Gösta	Ju 43, Fi 40
Vrethammar, K. Harald	U 16	Welin, Einar	I 8
		Welinder, P. E. Carsten	Fi 2
		Wellenius, Lennart	U 26
		Wemminger, Lars V.	U 2
W		Wendel, Folke L. Å.	Fi 37
Wachtmeister, Nils E. G.	K 38	Wendel, Sven G.	I 10
Wadbeck, Wilhelm	U 47	Wendin, Sture E. W.	Ju 43
Wadensjö, Eskil W.	In 4	Wenker, Stig-Eric	Jo 10 24
Wagner, C. F. Wilhelm		Wennerberg, Sigfrid B.	S 11, I 25
	Fö 13, K 7 29 38 39	Wennerfors, Alf A:son	Fi 4
Wahlberg, E. Marianne	Ju 45	Wennerholm, Peter H. B.	Fi 20
Wahlgren, E. Göran	Fi 5	Wennerhorn, Karl Otto L.	
Wahlgren, Iwan	U 6, S 29		Fö 5, K 10 13 21 25 29 33
Wahlström, Bror A.	Ju 21	Wennerström, Ragnar	Fi 37
Wahlström, J. Klas E.	Fö 11	Wennström, K. Gunnar	
Wahlström, Stina M.	In 7		S 3, U 6 11 44
Wahlström, Tommy	U 27	Wentz, Nils O.	Ju 7 12
Wahrby, Hans O.	U 9	Werbell, Bror I.	Fi 30
Wahren, Carl E. T.	UD 1	Werding, Jan A.	Fi 5 22
Walander, Håkan I.	S 19	Werin, Lars H. V.	Fi 16
Walberg, Sten S.	Fi 38	Werkö, Lars A.	U 11
Waldenby, Torbjörn	I 13	Werner, Gösta	U 15
Waldén, G. Louise	Ju 45	Werner, J. Bertil H.	Ju 27 41
Wallberg, Klas H. S.	S 23	Werner, N. Mårten S.	Fö 14
Wallberg, Ursula	Ju 29, U 5, In 5	Werner, Odd	U 25
Waldén, G. Rudolf	Ju 52	Werner, Ulf C. L.	Fö 7, Fi 34
Waldin, Carin	U 47	Wessberg, Göran	Fö 11
Wallén, Per-Edwin M.	Ju 17 32	Wessel, Jan	K 14
Wallenberg, Jarl-Erik	S 19	Wessén, Vilhelm	Jo 2
Waller, Tage E.	U 2	Wessman, Lennart O. S.	S 17
Wallerius, Olof	H 2	Wessman, Sven A.	U 25
Wallgren, K. Åke	U 16	Wessman, Yngve	K 14
Wallin, Alf G.	Jo 11 13	Wessman, Yvonne B-M.	U 11
Wallin, Allan	I 8	Westberg, H-O. (Olle)	Fi 40
Wallin, Ingemar E. V.	I 5	Westberg, Sven	U 2
Wallin, M. Margareta (Greta)	S 8	Westberg, Swen E. G.	Jo 9
Wallin, Nils	K 36	Wester, Jan	U 45
Wallin, Per J.	Ju 38	Westerberg, Erik J.	Fi 37
Wallin, Ryno	U 40	Westerberg, Lars G. I.	In 15, I 7
Wallin, Sten-Erik J.	Ju 18, Jo 18	Westerberg, Sten B.	K 2
Wallner, Helmer	Ju 48	Westerlind, Erik A.	Ju 20, K 12
Walter, T. Viking	U 19	Westerlind, N. Peter	Ju 29
Waltersson, Bert	U 27	Westerlund, Rut	U 29
Wandén, Stig A.	Fi 16	Westerlund, S. Harald	I 4
Wannegård, Nils I.	Fö 6	Westerlund, Uno	U 42
Warby, Elsa M.	U 38	Westerståhl, H. Jörgen	Fi 37, In 2
Ward, Kurt K. B.	S 3, C 8	Westin, Gunnar A. E.	U 4
Wass, Lars A.	I 17	Westin, Gunnar P.	U 28
Wassén, Brita E.	Fö 9	Westlin, E. Arne	S 13, Jo 16, I 19
Wedar, Folke	U 25	Westling, Otto J.	S 13, I 16
Wedel, Bengt	U 54	Westlund, J. Georg	K 35 38
Wedell, N. Gunnar	I 10	Westman, Helny I.	Ju 45
Wedin, Nils A.	C 3	Westrup, C. Richard	U 27
Wedmalm, Per O. R.	S 11	Wettemark, Oskar G.	Fö 11
Wehlin, Sven	I 3 20	Wetterberg, Ulf	U 45

- Wetterblad, R. Ingmar T. Fö 12, U 25
 Wettergren, Thomas N. U 3
 Wetterhall, Sven C. E. Ju 18, Jo 18
 Wetterholm, Bengt A. W. I 10
 Wiberg, G. Lennart E:son Ju 4
 Wiberg, N. Ola R. Fö 12
 Wickberg, Arne W. K 14 31
 Wickberg, J. Algot Ju 6
 Wickbom, Sten G. S 24
 Wickbom, Torsten A. U 3
 Wickström, Bo G. Fi 37, U 33
 Wictorsson, Karl-Eric A. S 3
 Wictorsson, Åke V. S 1 28, Jo 19 26
 Widding, N. Åke W. Ju 12, Fi 26
 Widegren, Björn G. Ju 7
 Widell, C. Gösta Jo 1
 Widell, Lennart G. I 14
 Widén, K. A. Ingvar Jo 11 14 19
 Widerberg, Bertil R. Jo 9 12
 Widgren, Greger G. U 49
 Widgren, Jonas O. In 7
 Widmark, P. Sverker V. Fi 18 24 40 43, U 5
 Wiebe, Stig W. O. K 11 19 37
 Wiechel, Lennart C. G. U 16
 Wiege, Lars B. U 5
 Wieslander, K. H. Bengt Fi 15, U 51, H 10
 Wigardt, Hans G. T. Fö 5
 Wiggen, Knut U 25
 Wihlborg, Hans H. Ju 8 13, S 12
 Wiik, Curt H. I 24
 Wijkman, Anders I. S. I 19
 Wijkman, E. Gunnar B. S 1, U 2 11, Jo 11
 Wik, Lars U 36 45
 Wikberg, J. Axel Jo 2 4
 Wiking, Barbro U 27
 Wiklund, Bengt O. Ju 25 39, U 14, In 19
 Wiklund, Karin In 13
 Wiklund, Oscar E. U 2
 Wiklund, S. A. Daniel Ju 10 27 56, S 5
 Wikman, C. Gunnar S 3 15 23
 Wikrén, R. O. Gerhard Ju 39
 Wikstrand, Rolf A. I. U 11, I 24
 Wikström, C. Arne Ju 22 27
 Wikström, Hans F. U 26
 Wikström, Jan-Erik Fi 37, U 45
 Wikström, K. Arne Ju 56
 Wikström, Solveig R. H 3
 Wikström, Åke S 24
 Wilborg, Nils A. Ju 33
 Wilhelmsson, Lars E. Ju 39
 Wilhelmsson, A. Börje S 16
 Wilhelmsson, Arne E. Ju 22 30
 Wilhelmsson, Bengt V. S 18
 Wilken-Ferm, Birgit S 24
 Willart, N. Bo Fi 12
 von Willebrand, Karin M. Fi 29
 Wilow, Kay Gunnar A. U 44
 Wilson, Sven T. Ju 26
 Winberg, Henrik K 29
 Winberg, S. Håkan Ju 56, Fi 37, C 8
 Winblad, Harry W. Fö 11
 Winéus, Bengt G. Fö 8 12
 Winqwist, Carl-Henrik U 5
 Wirén, Erik T. H 1, In 2
 Wirmark, B. David I. UD 3
 Wirtén, Rolf G. S. Jo 10, In 7
 Wittorp, I. Birgitta S 31
 Wivstad, O. Ingvar I 4
 Wohnr, Vulf O. U 11, I 18
 Wolffram, Bengt O. K 10
 Wollarz, F. Einar L. S 12
 Wollroth, Stig V. I 5
 Wolrath, E. Birgitta U 2
 de Woul, Bert T. Ju 14
 Woxén, Ragnar U 1
 Wranghult, Hans O. Ju 17
 Wretmark, Gerdt U 6
 Wrigert, Anders U 45
 Wulff, Kurt E. Fi 5 33
 Wulff, Torgil H. UD 2
 Wählberg, Rune U 25
 Wååg, Nils Erik I 5 19
 Wängberg, Hans-Åke Ju 49, K 13
 Wärnberg, Erik G. Fi 22
 Wärneryd, Bo U 3
 Wärneryd, Karl-Erik U 5
 Wärneryd, Olof I. K 27, In 2
 Wästberg, Per U 13
 Y
 Ysander, Bengt Christer A. Fi 16, U 11
 Z
 Zachrisson, Bertil J. Ju 21, UD 3, Fi 28, U 42
 Zackrisson, Uno U 6
 Zeime, Claes A. Ju 27
 Zethraeus, Sten Å. In 10
 Zetterblad, Ulf S 3
 Zetterblom, B. Göran O. I 16
 Zetterlund, Sven U 27
 Zetterquist, Agneta E. E. S 29
 Zetterquist, Urban G. U 17 50
 Zetterström, Rolf O. F. U 11
 Zetterström, Sven N. Fi 20
 Å
 Åberg, Carl-Johan K 28 31, Fi 30, U 5

Åberg, Ch. Georg	Jo 5 9	Ö	
Åberg, Fritz A.	C 5	Öberg, Alf	K 15
Åberg, Gertrud	U 3	Öberg, Bernt	S 28
Åberg, Gunnar	I 18	Öberg, N. P. Kjell	In 7
Åberg, Lennart	S 1	Öberg, N. Sture	In 2
Ågren, Bengt O.	U 16	Öbrink, Karl Johan	U 2
Ågren, Carl-Henrik	Jo 19	Ödman, Mats O.	U 2
Ågren, Enar	I 14	Öh, E. Tage	I 20
Ågren, G. Ingvar	Ju 6	Öhlund, Per	U 36 50
Ågren, K. Gunnar	U 33	Öhman, Anders R.	Ju 30
Ågren, Lars O. T.	S 20, C 6	Öhman, Bernt	U 11
Åhgren-Lange, Ulla H. A.	U 11	Öhrn, J. Bruno	K 1 3
Åhlén, Lars	Ju 57	Öhrwall, Tomas W.	Fö 11
Åhrén, Anders	Jo 22	Öhvall, O. Bertil	C 16
Åhrén, Per	In 5	Öjborn, Lars E.	Jo 2
Åhstrand, Lars A.	I 3	Önnesjö, Karl Erik A.	Jo 2
Åhström, N. Åke A:son	Fi 5	Östby, Nils E.	S 7
Åkerblom, Dick M.	U 38	Östensson, Olle	I 23
Åkerdahl, Magnus F.	Ju 30	Öster, Karl Olov	Ju 48, Jo 6 7
Åkerfeldt, Sven Eric	Jo 15	Österberg, David V.	U 1
Åkerlind, Allan J. G.	S 2	Österberg, Gunnar R.	
Åkerlind, Lars E. K.	U 6		U 11, H 4, I 11
Åkerlund, Hans E.	Jo 7	Österberg, Olle	U 38
Åkerlund, Henrik	Ju 9	Österberg, Rolf V.	Fi 37, I 6
Åkerman, N. Håkan	I 2	Österblad, J. Ivan	Fö 11
Åkerstedt, Jonas V.	U 11	Österdahl, Lars-Erik O.	Fö 11
Åkerström, E. Göran	U 16	Österlund, Tord H:son	Ju 14
Åkesson, Hans O.	Ju 21	Östling, Sven	K 31
Åkne, L. Roland	Ju 26	Östlund, Hans-Erik	U 11 32 55
Åman, Nils-Sture	C 3	Östlund, Harry	U 27
Åman, O. Valter	In 10	Östlund, Zolo	U 26
Åmark, Sven O. F.	K 14		
Ångström, Rune T.	I 13 19		
Ånséhn, Lars-Olof	U 29		
Åqvist, N. Erik M.	U 15		
Årlin-Jussil, Ingrid S.	Jo 10, C 5 8		
Åryd, I. Birgitta	U 16		
Åsander, Sven G.	K 22		
Åsberg, Christer	U 46		
Åsbring, Lars-Göran G.	Ju 42 49		
Åsbrink, Per V.	Fi 11		
Åsgård, Bo H.	Fö 6 10		
Åshuvud, A. Olof L.	U 11		
Åstrand, Göran	C 9		
Åstrand, Sven-Gustav	S 15		
Åström, Birger C. G.	C 5		
Åström, C. Johan S.	I 5 21		
Åström, C. O. Bengt	U 16		
Åström, C. Sverker	Ju 64, UD 2		
Åström, Karl Johan	U 6		
Åström, Lars-Åke E.			
	UD 1, S 9 15 22		
Åvall, Sven K.	Ju 20 30		

Sakregister till kommittéer

A		<i>Bekvämlighetsflagg</i>	K 33
<i>ADB</i> se <i>Databehandling</i>		<i>Bekämpningsmedel</i>	Ju 16
<i>Affärstidsnämnden</i>	H 5	<i>Beredskapslagring</i>	H 9
<i>Affärsverk</i>	I 12	<i>Beredskapslagstiftning</i>	K 4, Fi 26
<i>Akademiska sjukhuset</i>	S 1	<i>Betalningssystem</i>	Fi 19
<i>Aktiemarknad</i>	Fi 5	<i>Beteendevetenskap</i>	I 16
<i>Alkoholmissbrukare</i>	S 18	<i>Betygsutredning, 1973 års</i>	U 48
<i>Alkoholpolitiska utredningen</i>	Fi 4	<i>Bibelöversättning</i>	U 34, 46
<i>Allmän ordning</i>	Ju 43	<i>Biblioteksersättning</i>	U 13
<i>Allmänna handlingar</i>	Ju 19	<i>Bidragssystem</i>	S 20
<i>Anstaltspersonal</i>	Ju 13, 62	<i>Bilarbetstidsutredningen</i>	K 32
<i>Anstaltsvård</i>	S 18	<i>Biluthyrning</i>	K 30
<i>Anställningstrygghet</i>	U 36, In 10	<i>Biocider</i>	Jo 16
<i>Arbetare</i>	Fi 6	<i>Biståndspolitik</i>	UD 3
<i>Arbetsarkivstyrelsen</i>	S 26	<i>Boendeservice</i>	In 5
<i>Arbetsdomstolen</i>	In 10	<i>Boeutredningen</i>	In 13
<i>Arbetsförhållanden</i>	L 37	<i>Bokföringslagstiftning</i>	Ju 28
<i>Arbetslivsforskning</i>	I 16	<i>Bostadspolitik</i>	
<i>Arbetsmarknad</i>		<i>Boeutredningen</i>	In 13
<i>Anställningstrygghet m. m.</i>	In 10	<i>Bostadsbeskattning</i>	Fi 38
<i>Arbetsmarknadsutbildning</i>	In 19	<i>Bostadsfinansiering</i>	In 3, 18
<i>Byggarbetskraft</i>	In 20	<i>Bostadstilläggsgruppen</i>	S 24
<i>Universitetslärare</i>	U 36	<i>Låneunderlagsgruppen</i>	In 1
<i>Utredningsverksamhet</i>	In 4	<i>Saneringsutredningen</i>	In 8
<i>Arbetsmiljöutredningen</i>	S 13	<i>Servicekommittén</i>	In 5
<i>Arbetsrättskommittén</i>	In 15	<i>Se även Byggnadsväsen</i>	
<i>Arbetstid</i>	K 32, H 5	<i>Bostadsuppvärmning</i>	Ju 48
<i>Arbetsstillstånd</i>	In 16	<i>Bosättningsläneutredningen</i>	S 28
<i>Arkiv</i>	U 7, 54, C 2	<i>Brandförvar</i>	C 3, 19
<i>Arrestplatser</i>	Ju 60	<i>Bromma flygplats</i>	K 29
<i>Artistbeskattning</i>	Fi 28	<i>Brottmål</i>	Ju 17, 27
<i>Arv</i>	Ju 5, 21, 25	<i>Brottsbalken</i>	Ju 32, Fö 14
<i>Assisterer</i>	U 36	<i>Brottsförebyggande rådet</i>	Ju 44, 56
<i>Atomenergi</i>	I 4, 19	<i>Brottskommissionen</i>	Ju 43
<i>Auktorisation</i>	H 8	<i>Brottslighet</i>	Ju 2, 6
<i>Avbetalningsköp</i>	Ju 29	<i>Brottspåföljder</i>	Ju 31, 53
<i>Avfallshantering</i>	Jo 13	<i>Budgetering</i>	Fö 11
<i>Avlöning</i> se <i>Lön</i>		<i>Buller</i>	K 13, 37
<i>Avtalsgodkännande</i>	Fi 36	<i>Butiksetableringsutredningen</i>	H 1
<i>Avtalsrätt</i>	Ju 24	<i>Butikskoncentration</i>	H 3
		<i>Bygglagutredningen</i>	C 5
		<i>Byggnadsväsen</i>	
B		<i>Byggarbetskraft</i>	In 20
<i>Bakteriologiska laboratoriet</i>	S 25	<i>Byggnadsindex</i>	Fi 8
<i>Bankväsen</i>	Fi 11, 19, 21, 33	<i>Installationsbranschen</i>	I 8
<i>Se även Kreditväsen</i>		<i>Internationella byggnads-</i>	
<i>Barna- och ungdomsvård</i>		<i>kommittén</i>	In 12
<i>Barn med särskilda behov av stödät-</i>		<i>Båtsport</i>	Jo 12
<i>gärder</i>	S 30	<i>Börslagstiftning</i>	Fi 5
<i>Barnmiljöutredningen</i>	S 31	<i>Bötesstraff</i>	Ju 22, 53
<i>Fosterbarnsutredningen</i>	S 8		
<i>Försöksverksamhet</i>	S 14	C	
<i>Skolans inre arbete</i>	U 27	<i>Civilförvar</i>	C 4
<i>Socialutredningen</i>	S 5		
<i>Ungdomsbrottslighet</i>	Ju 2, 6		
<i>Barnkolonier</i>	S 6	D	
<i>Barnskötarutbildning</i>	S 6	<i>Dalälven</i>	C 12
<i>Barnstugeutredning, 1968 års</i>	S 6	<i>Danmarksförbindelse</i>	K 33
<i>Befordringsförfarande</i>	Fö 7	<i>Dansarutredningen</i>	U 56
<i>Befäl</i>	Fö 2, 3, 13	<i>DAFA</i>	Fi 42
<i>Behandlingsforskning</i>	Ju 23	<i>Databehandling</i>	
<i>Behörighet</i>	K 11, U 43	<i>DAFA m. m.</i>	Fi 42

Dataarkivering	U 7	<i>FN-konferens</i>	UD 1
Dataindustri	I 10	<i>Fokusutredningen</i>	S 20
Datasamordningskommittén	Fi 25	<i>Folkbokföring</i>	K 19, Fi 20
Länsstyrelser	C 20	<i>Folkhögskoleutredningen</i>	U 47
Medicinsk information	S 29	<i>Folkpension</i>	S 16
Rättsväsen	Ju 14	<i>Folkkrätt</i>	UD 2
<i>Delgivning</i>	Ju 41	<i>Folkvandvård</i>	S 15
<i>Demokrati</i>	U 30, C 9	<i>Fondbörsutredningen</i>	Fi 5
<i>Detaljhandel</i>	H 3	<i>Fondmedel</i>	Fi 3
<i>Dikningsföretag</i>	Ju 18	<i>Fordonsuthyrning</i>	K 30
<i>Distributionsutredningen</i>	H 3	<i>Forskning</i>	
<i>Djuruppfödning</i>	I 17	Arbetslivsforskning	I 16
<i>Dokumentation</i>	U 41	Framtidsstudier	Ju 47
<i>Domare</i>	Ju 39	Kriminologisk forskning	Ju 23
<i>Domkretsar</i>	Ju 33	Medicinsk teknik	U 19
<i>Domstolar</i>	Ju 39, 40, 55, In 10	Miljöforskning	Jo 17
<i>Domstolsväsendets centrala förvaltningsmyndighet</i>	Ju 63	Regional utredningsverksamhet	In 2
<i>Drottningholms kungsgård</i>	Fi 41	Social forskning	S 9
<i>Dödsbo</i>	Ju 5	Teknisk forskning	U 26
E		Trafikforskning	K 5, 6
<i>Eftergymnasiala studier</i>	U 11	U-landsforskning	U 33
<i>Egendomsförvaltning</i>	Fi 2	<i>Forskningsrådsutredningen</i>	U 41
<i>Ekonomisk politik</i>	Fi 30	<i>Forskningsstipendier</i>	Ju 16
<i>Ekonomiska sanktioner</i>	Ju 53	<i>Fortbildning</i>	U 32
<i>Ekonomiskt försvar</i>	Jo 21, H 4, 9	<i>Fosterbarnsutredningen</i>	S 8
<i>Elektriska anläggningar</i>	I 2	<i>Frakträtt</i>	Ju 35
<i>Elevvård</i>	U 27	<i>Framtidsstudier</i>	Ju 47
<i>Elutredningen</i>	I 9	<i>Fredsorganisationsutredningen</i>	Fö 5
<i>Energifrågor</i>		<i>Fri- och rättigheter</i>	Ju 61
Elutredningen	I 9	<i>Fritidspedagogutbildning</i>	S 6
<i>Energipolitiska delegationen</i>	Ju 64	<i>Fritidsverksamhet</i>	S 6, Jo 4, 7, 12
<i>Energiprognosutredningen</i>	I 13	<i>Frivårdsdistrikt</i>	Ju 54
<i>Forsknings- och utvecklingsprogram</i>	I 25	<i>Fullföljdsrätt</i>	Ju 49
<i>Kärnkraftverk</i>	I 4	<i>Fyrverkeripjäser</i>	I 15
<i>Naturgas</i>	I 22	<i>Fysisk riksplanering</i>	C 6
<i>Oljelagring</i>	H 9	<i>Fängelsestraff</i>	Fö 14
<i>Värmeanläggningar</i>	Ju 48	<i>Förband</i>	Fö 5
<i>Enskilda vägar</i>	K 15	<i>Förenade fabriksverken</i>	I 12
<i>Entreprenörsanställda</i>	S 27	<i>Förenings- och förhandlingsrätt</i>	In 15
<i>Erlander, T.</i>	U 22	<i>Föreningssskatteutredningen</i>	Fi 28
<i>ERU</i>	In 2	<i>Företagsbokföring</i>	Ju 28
<i>Europarådsstipendier</i>	Ju 16	<i>Företagsdemokrati</i>	Fi 17, 33, 34, In 15, C 9, I 3
<i>Exekutionsväsen</i>	C 3, 21	<i>Företagsförvärv</i>	Ju 59
F		<i>Företagshälsovård</i>	S 13
<i>Factoring</i>	Ju 42	<i>Företagsinformation</i>	Fi 18, I 20
<i>Familjelagsakkunniga</i>	Ju 21	<i>Företagsinteckning</i>	Ju 42
<i>Familjepolitik</i>	S 6, 28, 30, 31	<i>Företagssskatteberedningen</i>	Fi 22
<i>Fartygsinteckning</i>	Fi 3	<i>Företagsstruktur</i>	
<i>Fartygsmiljöutredningen</i>	K 37	Detaljhandel	H 3
<i>Fartygsregistrering</i>	K 33	Enskilt näringsliv	I 1
<i>Fartygsvrak</i>	K 18	Filmbranschen	U 15
<i>Fastighetsdomstolar</i>	Ju 40, 49	Grafisk industri	I 6
<i>Feriehem</i>	S 6	Installationsbranschen	I 8
<i>Ferieresor</i>	U 42	Metallmanufaktur	I 7
<i>Film</i>	Ju 25, U 15	Småföretag	I 5
<i>Finska gränsen</i>	Ju 51	Stålindustri	I 18
<i>Fiskelagstiftningen</i>	Jo 26	<i>Företagsutveckling</i>	I 21
<i>Fiskerinäringen</i>	Jo 5, 9	<i>Författarstöd</i>	U 13
<i>Flaggutredningen</i>	K 34	<i>Författningspublicering</i>	Ju 15
<i>Flygkontrollsystem</i>	K 39	<i>Förfogandelagstiftning</i>	Fö 4
<i>Flygplatser</i>	K 29	<i>Förhandlingsutredningen</i>	Fi 6
<i>Flygtrafikledningskommittén</i>	K 7	<i>Förmögenhetsrätt</i>	Ju 24
		<i>Förpassningsutredningen</i>	Ju 8
		<i>Förskolor</i>	S 6

- Försvarets materielverk* Fö 6
Försvarsväsen (allmänt)
 Beredskap inom luftfarten K 4
 Fredsorganisationen Fö 5
 Kommunal beredskap C 4
 Planering och budgetering Fö 11
 Rekvisition och förfogande Fö 4
Försvarsväsen (personal)
 Befordringsförfarande Fö 7
 Förvaltningsutbildning Fö 10
 Marinbefäl Fö 2
 Pensionsålder Fö 12
 Personalkategorier Fö 6
 Tjänstgöringsålder Fö 1
 Vapenfri tjänst Fö 14
 Värnpliktiga Fö 3, 9, 13
Försäkring Fi 3, 29
Försöksdjursutredning, 1972 års I 17
Försörjningsberedskapsutredningen H 4
Förvaltningsbyggnader S 26
Förvaltningsdemokrati Fi 17, 34, 44
Förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet Ju 63
Förvaltningsrättskipning Fi 40
Förvaltningsutbildning Fö 10
Förvandlingsstraffutredningen Ju 22
- G**
Galopptävlingar Jo 24
Gamla testamentet U 34
Gas I 22
Genbanksutredningen Jo 23
Generalklausulutredningen Ju 24
Geologiska undersökningen I 23
Girossystem Fi 19
Godstransport Ju 35
Grafiska kommittén I 6
Grundlagar Ju 25, 61
Grustäkt Jo 10
Gränskommuner C 7
Gymnasieskolan U 43
Göta kanal K 27
Göteborgs hamn K 20
Göteborgsutredningen C 1
- H**
Hamnutredningen K 2
Handel Ju 4, H 1, 3
Handelsgodsel Jo 16
Handikappade S 2, 11, 20, K 36
Hemförsäljningskommittén Ju 52
Hemvistsakkunniga Fi 20
Hjälmarén Jo 18
Hjälpmedelgruppen S 11
Hovrätter Ju 39, 40
Humanistisk forskning U 49
Humanitet UD 2
Hysesprocesskommittén Ju 49
Hälsövård S 4, 13, U 44
Hälsövärdinspektörsutbildning S 12
Hästsport Jo 24
Högre utbildning U 43
- I**
Ideella föreningar Fi 28
Inackorderingshem S 18
Industribranscher I 6, 7, 10, 11, 14
Industricentrautredningen In 11
Industriellt utvecklingsarbete I 24
Industrilokalisering C 11
Industriprodukter Ju 50
Industriverket I 21
Information se Upplysningsverksamhet
Informationssystem I 20
Inkomstskatt se Skatteväsen
Inskrivningsväsen Ju 36, 42
Installationsbranschutredningen I 8
Insyn Fi 21
Inteckning Ju 42, Fi 3
Integritetsskydd Ju 9, 19, 20
Internationell familjerätt Ju 21
Internationell rätt UD 2
Internationella byggnadskommittén In 12
Internationella överenskommelser Ju 15, 35
Internationellt bistånd UD 3, Fi 15, U 33, C 16
Internatskolor U 24
Interneringsnämnden Ju 57
Intrång I 2
Invandrarfrågor In 7, 9
Isotopmärkning K 26
- J**
Jaktmarksutredningen Jo 4
Jordbruk
 Genbanksutredningen Jo 23
 Jordbrukspolitiken Jo 19
 Kemiska medel Jo 16
 Kontrollanstalter Jo 14
 Sambruksföreningar Jo 8
Jordbrukshögskolor Jo 3
Journaler S 29
Journalistutbildning U 32, 55
Juridisk utbildning Ju 39
Jämställdhet Ju 45, Fi 39
Järn- och stålindustri I 18
Järnvägar K 9
Järnvägsbefordran Ju 35
Jästutredningen Jo 21
- K**
Kanaltrafik K 27
Kapitalförsäkring Fi 29
Kapitalmarknadsutredning, 1968 års Fi 11
Karolinska sjukhuset S 29
Kartläggning C 15
Kartläggningsgruppen U 36
Kemiskt avfall Jo 13
Kollektivavtal Fi 36, In 15
Kollektivtrafik K 21
Kommunal beredskap C 4
Kommunal biståndsverksamhet C 16
Kommunal demokrati C 9
Kommunalekonomiska utredningen Fi 30

<i>Kommunalförvaltning</i>		L	
Ju 10, K 2, C 1, 17		<i>Landskapsvård</i>	Jo 10
<i>Kommunallagsutredningen</i>	C 10	<i>Landsting</i>	C 1, 2, 8, 17
<i>Kommunalrätt</i>	C 7, 10	<i>Lantbrukshögskolan</i>	Jo 3
<i>Kommunalval</i>	C 9	<i>Lastbilsförare</i>	K 32
<i>Kommunikationsväsen</i>	K 36	<i>Leasingutredningen</i>	K 30
<i>Kommunindelning</i>	Ju 42, C 13, 14	<i>Ledningar</i>	I 2
<i>Kompetenskommittén</i>	U 43	<i>Likviditets- och kassakvots-</i>	
<i>Koncentrationsutredningen</i>	I 1	<i>lagen</i>	Fi 26
<i>Konkurslagskommittén</i>	Ju 30	<i>Linköpingsfilialen</i>	U 19
<i>Konstgödsel</i>	Jo 16	<i>Litteraturutredning, 1968 års</i>	U 13
<i>Konstnärsutbildningssakkunniga</i>	U 9	<i>Livförsäkringsskatte-</i>	
<i>Konstutbildning</i>	U 52	<i>kommittén</i>	Fi 29
<i>Konsumentfrågor</i>	Ju 24, H3, 8	<i>Livräntor</i>	Ju 12
<i>Konsumentköp</i>	Ju 52	<i>Ljudupptagningar</i>	U 7
<i>Konsumenttjänstutredningen</i>	Ju 38	<i>Ljusnan</i>	C 12
<i>Konsumentupplysning</i>	H 6	<i>Lokalisering</i>	
<i>Konsumtionskredit</i>	Ju 29	<i>Bakteriologiska laboratoriet</i>	S 25
<i>Kontrollanstalter</i>	Jo 14	<i>Industricentra</i>	In 11
<i>Kraftledning</i>	I 2	<i>Lokaliseringsutredning,</i>	
<i>Kraftverk</i>	I 4	1968 års	In 6
<i>Kreditupplysningsutredningen</i>	Ju 20	<i>Miljöstörande industri</i>	C 111 4
<i>Kreditväsen</i>	Fi 11, 26, In 1, 3, 18	<i>Turistanläggningar</i>	Jo 7
<i>Krigslagar</i>	UD 2	<i>Se även Regionalpolitik</i>	
<i>Krigsmaktens förvaltningsut-</i>		<i>Lokalprogram</i>	U 2, Jo 3
<i>bildningsutredning</i>	Fö 10	<i>Lokaltrafik</i>	K 21
<i>Kriminalstatistik</i>	Ju 11	<i>Lotsning</i>	K 20
<i>Kriminalvård</i>		<i>Lotteriutredning, 1972 års</i>	H 7
<i>Anstaltspersonal</i>	Ju 62	<i>Luftfart</i>	
<i>Behandlingsforskning</i>	Ju 23	<i>Beredskapslagstiftning</i>	K 4
<i>Frivårdsdistrikt</i>	Ju 54	<i>Bromma flygplats</i>	K 29
<i>Förpassningsutredningen</i>	Ju 8	<i>Buller</i>	K 13
<i>Häkten</i>	Ju 60	<i>Flygkontrollsystem</i>	K 39
<i>Tillsynsutredningen</i>	Ju 13	<i>Flygtrafikledning</i>	K 7
<i>Ungdomsbrottslingar</i>	Ju 2, 6	<i>Öresundsdelegationen</i>	K 10
<i>Övervakningsnämndsutredningen</i>	Ju 57	<i>Luftfartyg</i>	Ju 36
<i>Kriminologiska forsknings-</i>		<i>Luftfartsverksutredningen</i>	K 38
<i>stipendier</i>	Ju 16	<i>LUP-kommittéer</i>	U 2, Jo 3
<i>Kronofogdemyndigheter</i>	C 3, 21	<i>Låneunderlagsgruppen</i>	In 1
<i>Kronojord</i>	Fi 1, 2	<i>Långtidsuthyrning</i>	K 30
<i>Kulturell verksamhet</i>		<i>Läsutredningen</i>	H 8
<i>Dansarutbildning</i>	U 56	<i>Länsförvaltning</i>	C 1, 8, 20
<i>Filmutredningen</i>	U 15	<i>Länskolnämnder</i>	U 29
<i>Konstnärsutbildning</i>	U 9, 52	<i>Lärare</i>	U 27, 36
<i>Litteraturutredningen</i>	U 13	<i>Lärarutbildning</i>	U 16
<i>Musei- och utställnings-</i>		<i>Läromedel</i>	U 8
<i>sakkunniga</i>	U 4	<i>Läromedelsorganisationskommittén</i>	U 53
<i>Nordiskt samarbete</i>	U 39	<i>Lönefrågor</i>	
<i>Regionmusiken</i>	Fö 8	<i>Avtalsgodkännande</i>	Fi 36
<i>Sameutredningen</i>	U 31	<i>Förhandlingsutredningen</i>	Fi 6
<i>Upphovsrätt</i>	Ju 26	<i>Lönekostnadspålägg</i>	Fi 10
<i>Kulturminnesvård</i>	U 37, C 5	<i>Lönesystemutredningen</i>	Fi 7
<i>Kulturväxter</i>	Jo 23	<i>Lös egendom</i>	Ju 4
<i>Kvarstad</i>	Fi 40	M	
<i>Kvinnor och män</i>	Ju 45, Fi 39	<i>Malmö kommun</i>	C 17
<i>Kyrkoväsen</i>		<i>Malmöhus läns landsting</i>	C 17
<i>Bibelöversättning</i>	U 34, 46	<i>Marinens befälsutredning</i>	Fö 2
<i>Finansförmögenhet</i>	U 57	<i>Markdelegationen</i>	Fi 1
<i>Kyrkohandbok</i>	U 10	<i>Marklagstiftning</i>	Jo 4
<i>Psalmkommittén</i>	U 18	<i>Markägare</i>	JO 10
<i>Uppsala domkyrka</i>	U 35	<i>Massmedier</i>	Ju 25, Fi 37
<i>Kårbliksutredningen</i>	U 28	<i>Medborgerliga rättigheter</i>	Ju 61
<i>Kärnkraftverk</i>	I 4, 19	<i>Medicinalstatistik</i>	S 4
<i>Köprätt</i>	Ju 4, 52	<i>Medicinsk forskning</i>	I 17

<i>Medicinsk information</i>	S 29	Trafiksäkerhet	K 5, 22
<i>Medicinsk teknik</i>	U 19	Transportfrågor	K 6, 23
<i>Meritvärdering</i>	Fi 15	Upphovsrätt	Ju 26
<i>Mervärdeskatteutredningen</i>	Fi 27	Utländska banker	Fi 21
<i>Metallmanufakturutredningen</i>	I 7	Vägtrafik	K 24
<i>Mikrofilmning</i>	U 54	Öresundsfrågor	K 10, 25, 33
<i>Militära pensionsåldersdelegationen</i>	Fö 12	<i>Nordkalottkommittén</i>	In 14
<i>Militära tjänstgöringsåldersutredningen</i>	Fö 1	<i>Norrland</i>	U 26, In 11
<i>Militärmusiken</i>	Fö 8	<i>Norrmalm</i>	K 14, Fi 1
<i>Miljöforskningsutredningen</i>	Jo 17	<i>Nya testamentet</i>	U 46
<i>Miljökontrollutredningen</i>	Jo 6	<i>Nykterhetsvård</i>	S 5, 18, Fi 4
<i>Miljöstörande industri</i>	C 11	<i>Närförlägningsutredningen</i>	I 4
<i>Miljövård se Naturvård</i>		<i>Näringspolitik</i>	
<i>Mindre och medelstora företag</i>	I 5	Dataindustri	I 10
<i>Minoriteter</i>	U 31	Förenade fabriksverken	I 12
<i>Motorredskapsutredningen</i>	K 8	Grafisk industri	I 6
<i>Mullsjöutredningen</i>	C 14	Industricentra	In 11
<i>Multinationella företag</i>	Ju 59	Industrilokalisering	C 11
<i>Musei- och utställningsakkunniga</i>	U 4	Installationsbranschen	I 8
<i>Musik</i>	Fö 8	Koncentrationsutredningen	I 1
<i>Musikutbildning</i>	U 25	Metallmanufaktur	I 7
<i>Mutansvarskommittén</i>	Ju 10	Mindre o. medelstora företag	I 5
<i>Myntkommittén</i>	Fi 44	Petroindustri	I 14
<i>Män och kvinnor</i>	Ju 45	Stålindustri	I 18
<i>Mönstring</i>	K 19	Verkstadsindustri	I 11
N		<i>Näringsrätt</i>	Ju 38, H 2
<i>Namnlagsutredningen</i>	Ju 37	O	
<i>Narkotika</i>	S 7	<i>Obligationsmarknad</i>	Fi 5
<i>Nationalfonoteket</i>	U 7	<i>Obligatoriekommittén</i>	U 50
<i>Naturgas</i>	I 22	<i>Offentlig tjänst</i>	Fi 13, 39
<i>Naturvetenskaplig forskning</i>	Jo 17	<i>Offentlighet</i>	Ju 19
<i>Naturvård</i>		<i>Oljeindustri</i>	I 14
Atomkraftverk	I 4	<i>Oljelagring</i>	H 9
Fritidsbåturen	Jo 12	<i>Oljemärkning</i>	K 26
Kemiska medel	Jo 16	<i>Oljeskydd</i>	Jo 13
Kemiskt avfall	Jo 13	<i>Ombordanställda</i>	K 37
Miljökontrollutredningen	Jo 6	<i>Omlokalisering</i>	S 25
Miljöforskning	Jo 17	<i>Omskolning</i>	In 19
Miljöstörande industri	C 11	<i>Operautredningen</i>	U 40
Miljövårdskostnader	Jo 15	P	
Naturvårdskommittén	Jo 10	<i>Patent- och registreringsverket</i>	H 10
Radioaktivt avfall	I 19	<i>Patentpolicykommittén</i>	H 2
Vattenlagsutredningen	Ju 18	<i>Pedagogik</i>	S 6, U 27
<i>Naturvårdsverket</i>	Jo 20	<i>Pension</i>	S 27
<i>Nordiskt samarbete</i>		<i>Pensionsadministration</i>	Fi 31
Bokföringslagstiftning	Ju 28	<i>Pensionsförsäkring</i>	Fi 29
Generalklausulutredningen	Ju 24	<i>Pensionsålder</i>	Fö 12, S 16
Gränskommuner	C 7	<i>Personaladministration</i>	I 16
Konsumenttjänstutredningen	Ju 38	<i>Personalkategoriutredning, 1968 års</i>	
Kreditköp	Ju 29	Fö 6	
Kriminalstatistik	Ju 11	<i>Personalomsättning</i>	Ju 58
Kulturellt samarbete	U 39	<i>Personalrepresentation</i>	Fi 33, 34
Köplagsutredningen	Ju 4	<i>Personalutbildning</i>	Ju 62
Medicinalstatistik	S 4	<i>Persontransport</i>	Ju 35, K 36
Nordkalottfrågor	In 14	<i>Petroindustriutredningen</i>	I 14
Produktansvarskommittén	Ju 50	<i>Planering</i>	Fö 11, K 28
Påföljder	Ju 31	<i>Polisväsen</i>	Ju 34, 43, 58, S 7
Semesterutredningen	S 22	<i>Politiska fri- och rättigheter</i>	Ju 61
Skadeståndskommittén	Ju 12	<i>Postgiro</i>	Fi 19
Skifte av dödsbo	Ju 5	<i>Postverkets tidningsrörelse</i>	K 41
Straffrätt	Ju 3	<i>Postväsen</i>	K 35
Suveränitetsholmarna	Ju 51	<i>Pressutredning, 1972 års</i>	Fi 37
		<i>Prisindex</i>	Fi 8
		<i>Prisreglering</i>	Jo 5, 19

<i>Produktansvarskommittén</i>	Ju 50	<i>Sedlighetsbrott</i>	Ju 32
<i>Professorstillsättning</i>	U 21	<i>Sekretess</i>	Ju 19
<i>Programbudgetering</i>	Fö 11	<i>Semesterutredningen</i>	S 22
<i>Psalmkommitté, 1969 års</i>	U 18	<i>Service</i>	Ju 38, In 5
<i>Psykiskt avvikande</i>	Ju 31	<i>Sexualbrott</i>	Ju 32
<i>Publicering</i>	Ju 15	<i>Sexualundervisning</i>	U 3
<i>Punktskatteutredning, 1969 års</i>	Fi 12	<i>SIFU</i>	I 21
<i>Pyroteknikutredningen</i>	I 15	<i>Sjukhus</i>	S 1
<i>Påföljder</i>	Ju 31, 53	<i>Sjukvård</i>	S 3, 4, 10, 29
R		<i>Sjöfart</i>	
<i>Radio</i>		<i>Befälsbemanning</i>	K 11
<i>Radionämnden</i>	U 51	<i>Fartygsmiljö</i>	K 37
<i>Radioutredning, 1969 års</i>	U 20	<i>Fartygsregistrering</i>	K 34
<i>Reklam i TV</i>	U 5	<i>Fritidsbåtar</i>	Jo 12
<i>Utbildningsradio</i>	U 6, 36	<i>Göta kanal</i>	K 27
<i>Yttrandefrihet</i>	Ju 25	<i>Hamnar</i>	K 2
<i>Radioaktivt avfall</i>	I 19	<i>Lotsning</i>	K 20
<i>Rationalisering</i>	Fi 42, Jo 19	<i>Sjöräddning</i>	K 17
<i>Realisationsvinst</i>	Fi 23	<i>Övergivna fartyg</i>	K 18
<i>Redovisning</i>	Fi 3	<i>Sjöfolk</i>	S 27, K 19, In 16
<i>Regional fiskeriadministration</i>	Jo 9	<i>Sjöreglering</i>	Jo 18
<i>Regionalpolitik</i>		<i>Skadestånd</i>	Ju 12, 35, 50
<i>Industri centra</i>	In 11	<i>Skatteprocess</i>	Fi 40
<i>Lokaliseringsutredningen</i>	In 6	<i>Skatteutjämning</i>	Fi 30
<i>Styrmedel</i>	In 17	<i>Skatteväsen</i>	
<i>Turistanläggningar</i>	Jo 7	<i>Artister</i>	Fi 24
<i>Utredningsverksamhet</i>	In 2	<i>Bostäder</i>	Fi 38
<i>Regionmusiken</i>	Fö 8	<i>Företag</i>	Fi 22
<i>Reklamutredningen</i>	U 5	<i>Ideella föreningar</i>	Fi 28
<i>Revisions- och förfogande- utredning, 1967 års</i>	Fö 4	<i>Livförsäkringar</i>	Fi 29
<i>Renskötsel anläggningar</i>	Jo 22	<i>Mervärdesskatt</i>	Fi 27
<i>Restauranger</i>	U 17	<i>Periodiskt understöd</i>	Fi 14
<i>Riksdagens löne delegation</i>	Fi 36	<i>Punktskatter</i>	Fi 12
<i>Riksinternatskolor</i>	U 24	<i>Realisationsvinst</i>	Fi 23
<i>Riksplanering</i>	C 6	<i>Skatteutredning, 1972 års</i>	Fi 32
<i>Riksstaten</i>	Fi 16	<i>Traktamente</i>	Fi 9
<i>Riksställningar</i>	U 4	<i>Skifte av dödsbo</i>	Ju 5
<i>Rivning</i>	In 8	<i>Skingsringsförbud</i>	Fi 40
<i>Räddningstjänst</i>	K 17	<i>Skodon</i>	H 4
<i>Räkenskaper</i>	Ju 28	<i>Skogshögskolan</i>	Jo 3
<i>Rättegång</i>		<i>Skogspolitiska utredningen</i>	Jo 2
<i>Brottmål</i>	Ju 17	<i>Skogsutredning, 1973 års</i>	Jo 25
<i>Delgivning</i>	Ju 41	<i>Skolungdomsresor</i>	U 42
<i>Hysesprocess</i>	Ju 49	<i>Skolväsen</i>	
<i>Åtalsrätt</i>	Ju 27	<i>Ansvarsfördelning</i>	
<i>Rättsväsendets informations- system</i>	Ju 14	<i>stat—kommun</i>	U 45
<i>Rörelsehindrade</i>	S 20, K 36	<i>Betyg</i>	U 48
<i>Röstning</i>	Ju 7	<i>Länsskolnämnder</i>	U 29
S		<i>Läromedelsorganisation</i>	U 53
<i>Sambruksutredningen</i>	Jo 8	<i>Radio och TV i utbildningen</i>	U 6
<i>Samer</i>	U 31	<i>Riksinternatskolor</i>	U 24
<i>Samebyar</i>	Jo 22	<i>Sexualundervisning</i>	U 3
<i>Samhällsforskning</i>	Ju 47, I 16	<i>Skolans inre arbete</i>	U 27
<i>Samhällsinformation</i>	Ju 15	<i>Skorstensfejarmästare</i>	C 18
<i>Samhällsplanering</i>		<i>Smuggling</i>	Fi 43
<i>Bygglagutredningen</i>	C 5	<i>Småföretag</i>	I 5
<i>ERU</i>	In 2	<i>Småpartier</i>	C 9
<i>Företagsinformation</i>	I 20	<i>Smällare</i>	I 15
<i>Riksplanering</i>	C 6	<i>Snöfordon</i>	K 8
<i>Trafikplanering</i>	K 16	<i>Social forskning</i>	S 9
<i>Samlevnadsundervisning</i>	U 3	<i>Social information</i>	S 32
<i>Saneringsutredningen</i>	In 8	<i>Sociala förmåner</i>	Fö 9, S 20
		<i>Socialdepartementets sjuk- vårdsdelegation</i>	S 3
		<i>Socialutredningen</i>	S 5
		<i>Sommarbarnsverksamhet</i>	S 6

- Specialstraffrätt* Ju 1, Fi 43
Specialundervisning U 27
Spel H 7
Språkvårdsnämnden U 49
Stadsplanering C 5
Stat och kommun Fi 30, U 45
Statistik S 23, K 12
Statlig egendom Fi 1, 2, 41, I 24
Statliga företag I 3
Statsanställda Fi 39
Statsbudget Fi 16
Statsförvaltning
   Budgetutredningen Fi 16
   Exekutionsväsen C 3, 21
   Förvaltningsdemokrati Fi 17, 34
   Geologiska undersökningen I 23
   Industriverket I 21
   Lokalisering S 25
   Luftfartsverket K 38
   Lönekostnadspålägg Fi 10
   Lönesystem Fi 7
   Mutansvarskommittén Ju 10
   Naturvårdsverket Jo 20
   Nedre Norrmalm K 14, Fi 1
   Offentlighet och sekretess Ju 19
   Patentverket H 10
   Pensionsadministration Fi 31
   Statskontoret m. m. Fi 42
Statskonsult AB Fi 42
Statskontoret Fi 42
Statsjästmän Fi 36
Steriliseringsutredningen Ju 46
Stiftelser Fi 22
Stockholm K 14, Fi 1
Stockholms län Ju 33
Stockholmspolisén Ju 34
Storlandsting C 1
Strafflagstiftning
   Ju 1, 3, 22, 31, 32, Fö 14, Fi 43
Studentkårer U 28, 30
Studerandehälsövård U 44
Studiecirklar U 23
Studieresutredningen U 42
Studiesocialt stöd U 12, 14
Styrelsepresentation Fi 33, 34
Stålindustri I 18
Stämningmän Ju 41
Stängselskyldighet K 9
Suveränitetsholmarna Ju 51
Särskolverksamhet S 17
- T**
Tandvårdsförsäkring S 15
Taxering Fi 40
Teater U 40
Teknikupphandlingskommittén I 24
Teknisk utbildning U 26
Teknisk utveckling I 24
Tekniska hjälpmedel S 11
Tekniska högskolan U 1
TEKO-varor H 4
Telefonförsäljning Ju 52
Television Ju 25, U 5, 6, 38
Textilvaror H 4
Tidningsdistribution K 41
Tidningsfilmningskommittén U 54
- Tidningsrörelse* K 41
Tidningsstöd Fi 37
Tillsynsutredningen Ju 13
Tillägspension S 16
Tingsrätter Ju 55
Tjänstebrevsrätt K 35
Tjänstemän Fi 6
Tjänster Ju 38
Tjänstesystem Fi 7
Tjänstetillsättningar U 21
Tjänstgöringsålder Fö 1
Tornedalen Ju 51
Torrläggningsbestämmelser Ju 18
Totalisatorverksamhet Jo 24
Totalvägran Fö 14
Trafikbillerutredningen K 13
Trafikpolitiska utredningen K 31
Trafikolycksstatistikkommittén K 19
Trafikpolitik
   Kollektivtrafik K 21
   Nordiskt samarbete K 6, 27
   Trafikplanering K 16
   Trafikpolitiska delegationen K 1
   Väggkostnader K 3
   Öresundsfrågor K 10, 25, 33
Trafiksäkerhet K 5, 8, 22, 24, 32, 40
Traktamentsbeskattningsutredningen Fi 9
Transportforskning K 6
Transportfrågor, Nordiska K 23
Transportväsen K 36
Trav- och galopptävlingar Jo 24
TRU-kommittén U 6
Tryckerier I 6
Trädgårdsnäringsutredningen Jo 1
Tullagstiftning Fi 35
Tullpackhuskarlslagen Fi 13
Turistanläggningar Jo 7
Täktsamfälligheter Jo 10
Tätortsmiljö C 5
- U**
U-landsforskningsutredningen U 33
U-landstjänst Fi 15
U-länder UD 3
Underställning av avtal Fi 36
Undervisningssjukhus S 1
Ungdomsbrottslighet Ju 2, 6, 27
Ungdomsfängelsenämnden Ju 57
Ungdomsvårdsskolor S 14
Universitet
   Anställningstrygghet U 36
   Egendomsförvaltning Fi 2
   Kårobligatoriet U 28, 50
   Lokalprogram U 2
   Medicinsk teknik U 19
   Professorstillsättning U 21
   Restauranger U 17
   Teknisk utbildning i Norrland U 26
   TV och radio i utbildningen U 6
   Utbildningsutredning, 1968 års U 11
Universitetssjukhus S 1
Uppbörd Fi 18, 35
Uppfinningar H 2
Uppgiftsskyldighet Fi 18, I 20
Upphandling I 24

<i>Upphovsrätt</i>	Ju 26, U 8	<i>Väghållning</i>	K 3, 15
<i>Upplysningsverksamhet</i>		<i>Vägplanering</i>	K 28
Författningspublicering	Ju 15	<i>Vägtrafik</i>	
Information i radio	U 20	Bilarbetstid	K 32
Miljövrårdsupplysning	Jo 6	Buller	K 13
Sexual- och samlevnadsfrågor	U 3	Motorredskap	K 8
Social information	S 32	Nordiskt samarbete	K 5, 22, 24
<i>Upprustning av bostäder</i>	In 8	Trafiksäkerhet	K 22, 40
<i>Uppsala domkyrka</i>	U 35	Trafikolycksstatistik	K 12
<i>Uppsala län</i>	C 13	Vägstnader	K 3
<i>Uppsägningsskydd</i>	In 10	<i>Värdepapper</i>	Fi 5
<i>Uppvärmning</i>	Ju 48	<i>Värmeanläggningsutredningen</i>	Ju 48
<i>Utbildningsdemokrati</i>	U 30	<i>Värmeverk</i>	I 4
<i>Utbildningsradio</i>	U 6, 20, 38	<i>Värnpliktiga se Försvarsväsen (personal)</i>	
<i>Utbildningsutredning, 1968 års</i>	U 11	<i>Växtförädling</i>	Jo 23
<i>Utlandssvenskar</i>	Ju 7		
<i>Utländska artister</i>	Fi 24	Y	
<i>Utländska företag</i>	Ju 59, Fi 21	<i>Yrkesinspektionen</i>	S 13
<i>Utlänningar</i>	In 7, 16	<i>Yrkesskadeförsäkring</i>	S 19
<i>Utrikespolitik</i>	UD 2	<i>Yrkesskadestatistikutredningen</i>	S 23
<i>Utställningar</i>	U 4	<i>Yrkesutbildning</i>	U 56
<i>Utvecklingsamarbete</i>	UD 3	<i>Yttrandefrihet</i>	Ju 25
V		Z	
<i>Vadstena klosterkyrka</i>	U 37	<i>Zigenare</i>	In 9
<i>Val</i>	Ju 7, C 9		
<i>Vapenfri tjänst</i>	Fö 14	Å	
<i>Varudeklarationsutredningen</i>	H 6	<i>Åtalsrättskommittén</i>	Ju 27
<i>Varudistribution</i>	H 3		
<i>Varusmuggling</i>	Fi 43	Ä	
<i>Vattenkraftsutbyggnad</i>	C 12	<i>Ägandeförhållanden</i>	I 1
<i>Vattenlagen</i>	Ju 18, Jo 10	<i>Äktenskapsrätt</i>	Ju 21
<i>Vattenvägar</i>	K 27		
<i>Verkstadsindustri</i>	I 11	Ö	
<i>Veterinärhögskolan</i>	Jo 3, 11	<i>Öppet köp</i>	Ju 52
<i>Vindelån</i>	Jo 7	<i>Öresundsfrågor</i>	K 10, 25, 33
<i>Vuxenutbildning</i>	U 14, 23, 47	<i>Övergivna fartyg</i>	K 18
<i>Vårdanstalter</i>	S 18	<i>Överinstans</i>	Ju 40
<i>Vårdlagstiftning</i>	S 5	<i>Övervakningsnämndsutredningen</i>	Ju 57
<i>Vårdpersonal</i>	Ju 13, 62	<i>Övningsämneslärare</i>	U 16
<i>Vårdutbildning</i>	S 6		

Innehållsförteckning

Allmän berättelse	1
Överenskommelser med främmande makter m. m. under tiden november 1972—oktober 1973	7
Redogörelse för de garantier för exportkrediter som exportkreditnämnden har meddelat på statens vägnar	16
Under år 1973 beviljade bidrag ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål	18
Under budgetåret 1972/73 gjorda anvisningar ur jaktvårdsfonden	21
Under budgetåret 1972/73 beviljade understöd ur allmänna arvsfonden	21
Utbetalningar för skilda ändamål från handels- och sjöfartsfonden under budgetåret 1972/73	22

Kommittéer:

Justitiedepartementet (Ju)	23
Utrikesdepartementet (UD)	129
Försvarsdepartementet (Fö)	139
Socialdepartementet (S)	156
Kommunikationsdepartementet (K)	189
Finansdepartementet (Fi)	234
Utbildningsdepartementet (U)	277
Jordbruksdepartementet (Jo)	374
Handelsdepartementet (H)	408
Inrikesdepartementet (In)	420
Civildepartementet (C)	442
Industridepartementet (I)	465

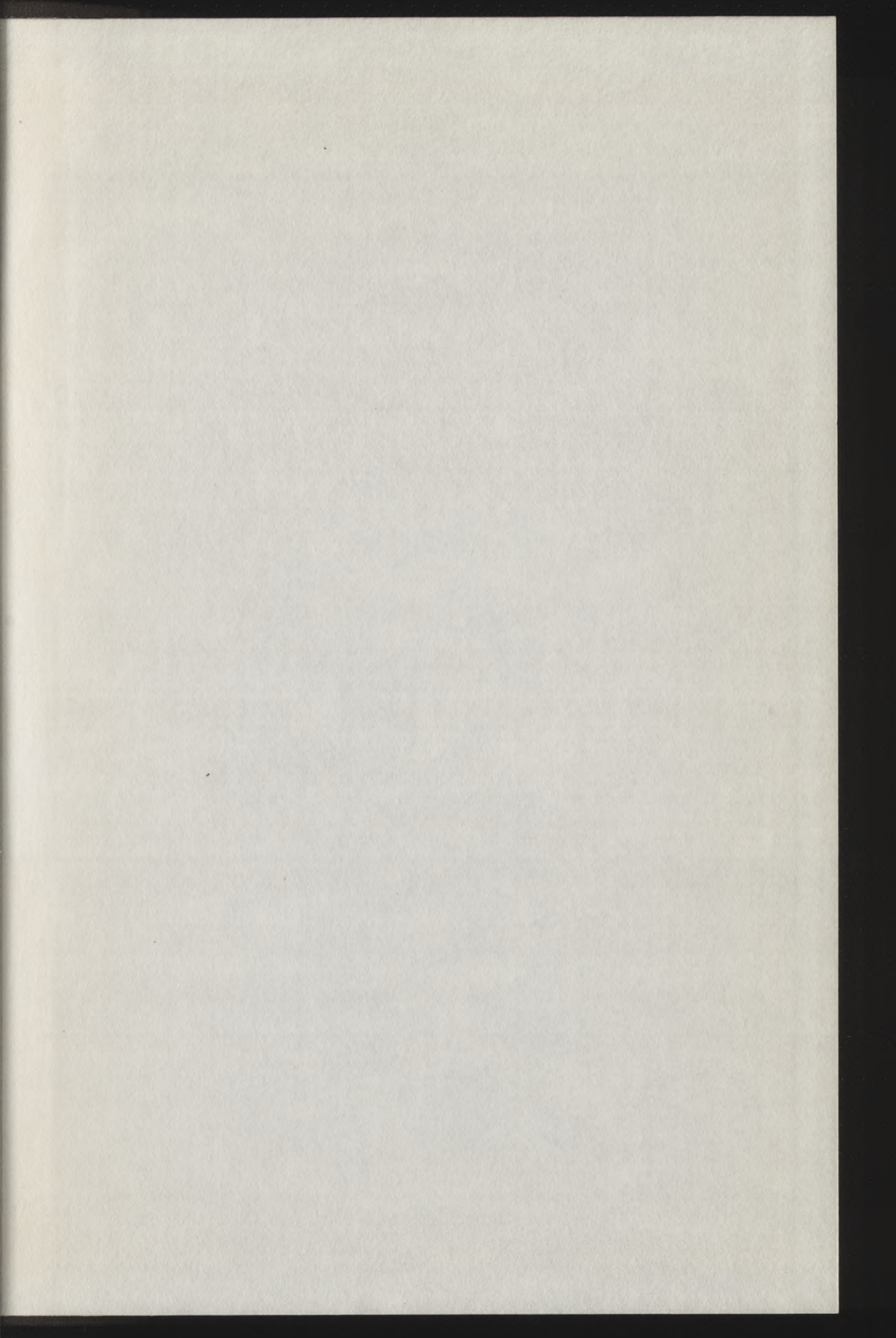

Uppgift på kostnader för kommittéer	502
Betänkanden utkomna från trycket under år 1973	550
Betänkanden avgivna av kommittéer, som redovisas i riksdagsberättelsen, eller upprättade inom departement (Ds-serie) under år 1973	552
Nordisk utredningsserie	555
Personregister till kommittéer	556
Sakregister till kommittéer	587

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs, but the characters are too light and blurry to be transcribed accurately.

